NEERLANDIA

MAANDBLAD

VAN HET

Algemeen Nederlandsch Verbond.

22STE JAARGANG

(1918).

N.V. GEUZE & Co's DRUKKERIJ,
DORDRECHT.

Inhoud van den 22sten Jaargang (1918).

Bladz.

Andreae, Mej. G. — Een nieuwe Afdeeling 147
Werken van het Bataksch Instituut op de Batakhoogvlakte. 148
Ansoul, K. — Jaarverslag uit Mexico D. F. over 1917 88
Uit Mexico 157
Antillen, Groep Ned. — Uit het jaarverslag over 1917 93
Van de Groep 160
Berichten. 161
Been, Joh. H. — In rustige afwachting. . 1
De Standbeelden voor de Gebr. De Witt 113
Bik, Mr. A. J. E. A. — Hollandsche Kolonie te Roodenbeke 137
Blankwaardt, W. — Uit Siam. . . . 157
Bleiswijk, van — Historiese gebruiken te Kaapstad. 10
Chapelle, Mathilde de la — De Nederlanders te Parijs 39
De Nederlandsche Kolonie te Parijs . . 82
Cohen Stuart, H. G. C. — Motie Stud.-Afdeeling Delft, ... 39
Emants, Marc. — Beleefdheid 68
Enige mededelingen van de Taalkommissie 99
Germanismen 151
Es, Mr. W. J. L. van — Germanismen . . 136
Goemans, Henk — De Nederlandsche Vereeniging te Petersburg herleefd. . . 16
Nederlandsche muziek te Stockholm . . 75
Heusden, W. F. van — Verzorging van Nederlandsche kinderen 124, 164
Hoofdbestuur — Overzicht vergadering van 8 December 1917 3
Begrooting voor 1918 14
Vergadering 2 Maart. 44
Jaarverslag over 1917 57
Vergaderingen 20 April en 29 Mei. . . 87
Eenvoudig nationaal huldebetoon aan Minister Loudon 99
Vergadering 31 Juli 117
Hoogstraten, A. van — Jaarverslag over 1917 uit Budapest. 76
De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland 134
Huizinga, A. v. C. P. — Nederland in Amerika 25
Nederl. Landverhuizing naar Amerika, 127, 141
Kaapstad, Afd. — Koninginnedag. . , 159
Kate, A. G. B. ten — De oprichting van den Dietschen Bond 68
Knappert, Prof. Dr. L. — Nederlandsche Liederen in Nederlandsche godsdienstige samenkomsten 146

Bladz.

Korndörffer, J. J. — Werkwijze van het Algemeen Nederlandsch Verbond . . . 67
Levy, Mr. J. A. — Niet of geen 136
Lier, Ez., S. van — Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde, 13, 19, 41, 56, 69, 84. 112, 126, 140, 154, 164
Limburg, Mr. J. — Nederlands roeping na den oorlog 71
Lingen, Dr. W. van — Overzicht Oost-Indië . . 21, 53, 65, 80, 104, 120, 131, 160
Een paar teleurstellende berichtjes. . . 93
Indiës Ontwikkeling 104
Loopuyt, Mevr. E. M. C. — Hollandsche Leeskamer te Kaapstad. 133
Moolenaars Jr., E. B. — Aan de Jongeren 136
Nederland, Groep — Van de Afdeelingen 6, 18, 31, 52, 64, 91, 161
Het Vlaamsch in de Interneeringskampen 6
Van het Groepsbestuur 18, 63
Begrooting voor 1918 18
Algemeene Vergadering. . . . 45, 60, 77
Nuyens — Vanzelfsprekend. 32
Oost-Indië, Groep Ned. — Afdeeling Semarang 92
Afdeeling Batavia. 122
Oudschans Dentz, Fred. — Suriname 24, 34
Picard, H. — Vlaamsche Afd. Harderwijk 103, 158
Picard, L. — In zake Groep Nederland. 25
Redactie — Bladvulling 2, 4, 11, 18, 19, 36, 40, 53, 63, 79, 87, 90. 107, 119, 133, 151
Afd. Berlijn, ... 4, 30, 77, 89, 130
Nederlandsche Doopnamen. 5
Uit Kamp Harderwijk 8
Afd. Potchefstroom 11
Mededeelingen en Allerlei 12. 27, 40, 55, 82, 97, 108, 124, 128, 153, 163
Naar hooger eenheid. 15
Ned. liefdadigheidsfeest te Singapore . . 17
Naschriften 26, 68, 76, 91, 97, 106, 135, 148
Nieuwe leden 28, 41, 69, 83, 98, 110, 125, 139, 153, 163
Drie wereldberoemde Nederlanders. . . 29
De Nederlanders in Paraguay 35
Landverhuizing naar Amerika. 35
Canada 35
Handelsbetrekkingen met Zuid-Afrika . . 36
Afrikaansch geestelijk leven 37
De zwarte week 43
Afd. Bloemfontein. 81
Uit Chicago. 89
Afd. „Nieuw Nederland" 89
Afd. Bremen 89
Afd. Leipzig. 90

	Bladz.
Van Deventer-Vereeniging voor West-Java	106
Koninginnefeest te Essen	130
Uit Zürich	131
De Leger- en Vlootfilm op Curaçao . .	133
Eenvoudige hulde aan Oud-Minister Loudon	145
Onze Koningin tot haar volk	155
Hoogere eenheid	156
Ten Afscheid	158
Aan Zuid-Afrika	159
Rietsema — Friesch Volksleven	152
Rompelman, Otto — De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland	108
Rottier, J. — Inzake Vereenv. Spelling .	38
Roux, Frank J. Le — Jaarverslag afd. Potchefstroom 1917	107
Schepers, Dr. J. B. — Brief aan „Oom Gert"	151
Friesch Volksleven	152
Schillings, Dr. A. — Prof. Dr. J. te Winkel	90
Schorremans, Edmond — Vlaamsch leven in het kamp te Zeist (III slot) . .	7
Sigmond, Mr. A. — Niet of geen. . . .	124
Simons, L. — Socialisme, Nationalisme, Internationalisme	85
Smeesters, Gaston — Van het Belgisch front 21,	119
Spengler, Luit. — De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland 96,	135
Spiegelberg, L. — Uit China. . . .	17
Taalcommissie — 11, 38, 55, 94, 122 136, 137, 152,	162
Tetterode, J. P. — Het Nederlandsch in het Buitenland	68
Tucht-Unie — Aan alle Ouders in Nederland.	15
Valette, Th. G. G. — Oost-Indië . . .	9
Het Informatie-Bureau van de Vereen. „Oost en West"	23
Het Nederlandsch „im Auslande" . . .	26
Uitgaven der Vereen. „Oost en West" .	32
Velde, Marcel van de — Het Vlaamsche Frontleven	150

Afbeeldingen.

	Bladz.
Oorkonde aan Generaal-Majoor Jhr. L. D. C. de Lannoy	8
Liederavonden voor het volk in het Interneeringskamp te Harderwijk	8
Oud-Hollandsche poffertjeskraam te Singapore	17
Groepje kinderen in het huis „Berkenhof" te Ede	20
Groepje jongens in verzorging te Driebergen	20
Prof. Dr. Hugo de Vries	29
Prof. Dr. J. C. Kapteyn	30
Prof. Dr. H. Lorentz	30
Vergadering van Inlandsche hoofden aan het Hof van den Sultan van Deli	33
Woning van een controleur bij het Binnenlandsch Bestuur	33
Dr. J. D. du Toit (Totius)	37
N. J. Roelfsema †	44
Javaansche dans	64
Bestuur en afgevaardigden der Algemeene Vergadering te 's-Hertogenbosch	78
St. Janskerk te 's-Hertogenbosch	79
Prof. Dr. Jan te Winkel	90
Standbeeld van Johan de Witt te 's Gravenhage	115
Cornelis de Witt	116
Johan de Witt	116
Gedenkteeken voor de Gebroeders De Witt te Dordrecht	117
Karo-Bataksch dorp in de Doessoen (bovenlanden van Deli)	149

22ste Jaargang. No. 1. Jan. 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Zonder zelfvertrouwen geen krachtsinspanning, zonder krachtsinspanning geen overwinning.

KERN.

INHOUD: In rustige afwachting, door Johan Been Overzicht der Hoofdbestuursvergadering van 8 Dec. — *Buitenland:* Afdeeling Berlijn — *Nederland:* Nederlandsche Doopnamen – Van de Afdeelingen — Het Vlaamsch in de Interneeringskampen — *Vlaanderen:* Vlaamsch leven in 't kamp te Zeist (slot), door Edm. Schorremans — Uit kamp Harderwijk — *Oost-Indie:* Mr. H. v. d. Rivière: Brengt Indie naar Nederland, door Th. G. G. Valette — *Zuid-Afrika:* Historische gebruiken te Kaapstad, door Van Bleiswijk — Afd. Potchefstroom — *Taalcommissie* — ***Mededeelingen en Allerlei*** — *Comité voor Nederl Kinderen in den vreemde* — Begrooting Hoofdbestuur 1918 — *Advertentiën.*

In rustige afwachting

DOOR

JOHAN BEEN.

Mijn lieve menschen, we zitten weer in den Franschen tijd van onze overgrootouders! Wat hebben we, toen we kleine kleuters waren, 's winters-avonds naar die verhalen zitten luisteren, en als het vuur in de kachel aan het knetteren ging, zei die veel-benijde verteller: „Daar komen de Franschen!" en we drongen onwillekeurig dichter tegen moeder aan.

Veel-benijde verteller? Zeg eens, zou het jongere goedje van thans, in latere jaren oude menschen geworden, óók zoo geheeten worden door hen, die dan weer den gouden droom van jeugd en toekomst droomen?

Misschien kunt ge u wel verledigen met dit voorstel mede te gaan. Want — zegt ge — het jonge goedje van heden beseft de eigenlijke ellende van dezen tijd niet.

O neen, maar dáárom roep ik niet de verre toekomst uwer kinderen op! Alleen dáárom, wijl wij, ouwetjes, over dezen tijd waarachtig geen nieuws meer zullen te vertellen hebben. Wij kunnen alleen maar getuigen tot hen, die zelf dien tijd hebben doorleefd en meegemaakt.

Neen, we kunnen tòch iets overdragen tot die verre toekomst.

Wij, de getuigen uit de dagen, toen de aartsengelen der verwoesting rondgingen door de wereld, hebben aan het opgaand geslacht den durf te toonen van den bewusten tijdgenoot, die een overgangsperiode in de wereldgeschiedenis niet uit of in een schoolboekje leest, maar heel dat machtige tijdsgewricht mede doorleeft. Aan ons, verwènde kinderen van een voorbijgegane eeuw, is de hooge plicht opgelegd aan de toekomst te toonen, dat we geen bedòrven kinderen waren, en dat het woord van Job: Zouden we wel het goede, maar niet het kwade uit de hand Gods ontvangen, in onze persoonlijkheid brandende is geworden tot een vuurbaak voor verre tijden.

Voelt ge het dan niet, dat in den wereldstorm, die ten dage van heden tronen en rijken om en in elkaar doet storten, een prikkeling van levenskracht trilt? Ziet ge dan over die vreeselijke loopgraven niet het bleeke licht van een nieuwen dag schemeren? Voelt ge niet, hoe heel uw levensscheepje trilt en siddert van de trekking in den stroom, die het voortsleurt hoe langer hoe verder? Naar een Niagara ter vernietiging? Of naar de wijde, vrije zee? In beide gevallen grootheid, macht, majesteit, ten minste geen sukkelen naar een groenslijkerig slootje om te vermolmen en te vergaan van doodelijke verveling. En zelfs boven een Niagara weven en trillen en glanzen de regenbogen, lichtend van een woord der hope.

Maar het plekje gronds, waarvan het oud-Nederlandsche liedje zingt:

„Geluckig is het lant, dat Godt de Heer bescharmt?"

Som nu zelf maar de ellende op, die ons eilandje in de vuurzee van alle zijden omringt. Het spaart mij vellen vol te schrijven uit. Voeg er bij, dat het niet past zich te verheffen op het toeval, dat ons tot heden buiten den wereld-oorlog liet. Wekt het uw verontwaardiging, indien ik daartegenover stelt het woord: verootmoediging? Tel op uw vingers na — ze zijn daartoe zelfs niet voldoende in aantal! — wat ook wij ontberen, wat ook wij te lijden hebben, indien ge ten minste met de wetenschap van het gruwelijke op en achter de oorlogsfronten hier in Nederland van lijden durft spreken. Maar ikzelf weet immers ook wat die ontbering te beteekenen heeft? Vraag ik dan een uitverkiezing voor het volk, waaraan de laatste gedachten van den stervenden Willem van Oranje waren gewijd? Zeg mij, bad hij niet voor het *arme* volk. Het volk met zijn uitgemoorde steden, zijn vleeschlooze dagen, zijn gebrek, zijn honger, zijn ten vrede geroepen klokken uit de torens gehaald om tot kanonnen omgegoten te worden? Zijn volk... zònder de Indiën, zònder die wereld-omvamende zeevaart, zònder een reuzen-krachtig verleden als het onze? Maar met dien eenen, onbreekbaren wil: zichzèlf te zijn, lief te blijven hebben

die wijde horizonnen omgromd door het hartstochtelijk geloei der branding.

O ja, maar dat was een worstelen, een opkomen voor al wat een menseh lief en dierbaar is. Niet dat afwachten, dat dulden van thans, dat leven bij de genade van de groote mogendheden, die elkaar naar de keel gevlogen zijn, en op een goeden dag naar hun behagen dat bange Nederlandsche jongetje meesleuren naar de slachtbank.

Voelt ge bij die gedachte u het hart als omkeeren in het lijf?

Waarom?

Om dat meesleuren?

Vraag dat aan uw eigen zonen of broeders of kinderen in het grauwe pakje van deze oorlogsmode of aan den janmaat van onzen tijd.

Neen, niet hierdoor komt een angst des doods over u. Even als ik, weet gij, dat een volk, hetwelk een eigen taal heeft, niet sterven kan. „Finis Poloniae!" riep Kosciuszko uit, gewond neertuimelend van zijn paard. De wanhoopskreet van een held, maar toch een leugen. Rijst, na honderd jaar van uiteenscheuring, dat volk uit zijn tijdelijke wegwissching niet juist in onze dagen wederom omhoog? Wisselt zelfs het heimwee-volle: „Indien ik u vergete, o, Jeruzalem, zoo vergete mijn rechterhand zichzelve", niet na vele, vele eeuwen om in het glorieuze: „Jeruzalem verlost" van onzen tijd? Voelt ge nu de macht van deze dagen, het geweldig groote, waarin niemand zich klein mag gevoelen?

Neen, maar ge sputtert tegen dat dulden, dat vernietigen of ophouden onzer schepen, dat stil toekijken, terwijl het woelt en kookt in het innerlijke van Jan Courage, die toch onmogelijk weer een Jan Salie worden kan?

God zij dank, dat ik u ook hierop niet het antwoord schuldig behoef te blijven. Dat geef ik u echter niet persoonlijk, maar dat spreken tot u zelfs de steenen van een gebouw.

Ik bedoel het oprijzend Stadhuis van Rotterdam.

Hebt ge die stad gekend vóór den wereldoorlog? Hebt ge uitgekeken van de Maasbrug over die altijd in beweging zijnde rivier, dat water met zijn eigen levenskracht? Hebt ge links en rechts van u die reuzen-booten gezien met de vlaggen van alle natiën? Hebt ge u bewogen te midden van dat drukke, gehaaste, rumoerige handelsleven op de kaden en in de straten?

Weg is dat alles. Het hart van de wereld klopt hier niet meer, maar jaagt en bonst in het roffelvuur, grommend zelfs tot hier uit de verte der wanhoop. Daar is een rust gekomen over deze stad, welke ontzaglijk vreemd aandoet aan iedereen, die er de Nederlandsche kloekheid van doorvoeld heeft.

Maar — het is niet de rust van een Babylon en Ninive, waar de wind van de vlakte door de ruïnen een lied klaagt van „voorbij, voorbij!" Het is de rust van een stellige verwachting. Zoo rust het zwaargebouwde sleeperspaard voor zijn wagen met de ontzaglijke vracht erop. Het staat daar als onbeweeglijk, den kop omlaag, den voorhoef als losjes op den grond. Toch is het één en al spier. Straks, op het teeken, zal heel dat kloeke lichaam zich samentrekken en uitzetten, hoog wordt de poot opgelicht en botst neer met een metaal-geluid, dat het vuur als uit de keien gekrabd wordt. Met schokken gaat de kop nijdig op en neer. Een oude juffrouw van buiten heft handen en paraplu ten hemel en zingt een jeremiade over dat arme beest. Laat ze op zij gaan, want het zou op haar stoffen schoenen trappen. Een oogenblik nog, en, paard en vracht één, daveren over den bodem, die meetrilt, waar het ook heengaat.

Zoo — niet als een Schoone Slaapster door een Prins te wekken — maar als het trekdier van zijn handelskade, wacht het Rotterdam van heden het woord der verlossing uit die gedwongen rustpooze af. En dat het zeker van die toekomst is, bewijst de bouw van zijn nieuw Stadhuis.

Zie, hoe het al hooger rijst, tot boven den Sint-Laurens uit, hoe het een omvang gaat nemen als wil het alle zaken van Europa, en van de andere werelddeelen erbij, in één reuzenomarming omvatten. Elk stukje bouwmateriaal is verveelvoudigd in waarde, maar het gaat toch voort zich naar alle zijden te ontwikkelen. Het concentreert in zich het vertrouwen in een naaste toekomst. Het hallo! dat vol frissche levensdurf wederom over de wereld zal uitklinken, moet het immers weerkaatsen en van uit zijn innerlijk beantwoorden kunnen? Het vraagt niet, of ook over Nederland nog de vernietiging kan komen, of vliegtuigen het overzwermen, of brandbommen het in elkaar kunnen doen storten. Het vraagt niet... het doet, het handelt, het vertrouwt, het weet, het handhaaft.

Dàt is het symbool van neutraal Nederland: het handhaven van den wil der menschheid om niet onder te gaan in den chaos, het handhaven van een doel des levens en niet des doods, het handhaven van het vertrouwen in een toekomst, die ons een nieuwe wereld brengen zal.

Dat Stadhuis van Rotterdam zij ons een nieuwe openbaring van dat oude geloof onzer vaderen, dat wie zichzelf niet verlaat, ook niet door God verlaten zal worden.

En hiermede gaan we, niet meer als verwende kinderen, maar als veelbeproefde, maar dan ook gesterkte en gestaalde mannen en vrouwen, het nieuwe jaar in.

Heil u, jaar der gratie negentienhonderd achttien!

DEN BRIEL, 18 December 1917.

Uiterste Wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van .... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

Overzicht

der vergadering van het Hoofdbestuur, gehouden Zaterdag 8 December 1917, te 's-Gravenhage.

Aanwezig de heer Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Voorzitter, mej. E. Baelde, wnd. Alg. Secretares, en de heeren Ch. R. Bakhuizen van den Brink, Prof. Dr. P. J. Blok, Mr. B. de Gaay Fortman, P. J. de Kanter (alleen middagvergadering), J. S. O. Kasteleyn, Mr. Dr. C. F. Schoch, Th. G. G. Valette en Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler.

Afwezig met kennisgeving de heeren Prof. Dr. J. Boeke, Jhr. Mr. G. A. K. Michiels van Kessenich, Dr. W. van Lingen, Kapt. J. A. Snijders Jr. en de Vlaamsche afgevaardigden.

Punt I. Notulen der vergadering van 4 Augustus.

Deze worden met een kleine redactiewijziging goedgekeurd.

Punt II. Verkiezing van een Alg. Secretaris-Penningmeester.

Met algemeene stemmen, op één na, wordt de heer Mr. B. de Gaay Fortman[1]) gekozen. Deze neemt de benoeming aan.

Punt III. Begrooting voor 1918.

Deze wordt na toelichting en bespreking door den Voorzitter aangenomen in den vorm, zooals ze achterin dit nr. is opgenomen.

Punt IV. Mededeelingen over het Kapitaalfonds; belegging der ingekomen gelden.

De Administrateur geeft eenige inlichtingen over den stand van zaken. Tot heden mocht het hem gelukken het Kapitaalfonds tot 76000 gld. op te voeren, waarvan reeds meer dan een halve ton is ontvangen.

Spr. heeft alle hoop dat hij het doel het volgend voorjaar zal bereiken. Hij doet een beroep op aller medewerking.

Besloten wordt de beschikbare som te beleggen in schatkistbiljetten tot het Hoofdbestuur anders mocht besluiten.

Een commissie, waarin benoemd worden de heeren Mr. W. Dicke, Mr. B. de Gaay Fortman en P. J. de Kanter, zal worden uitgenoodigd de Statuten van het Stamkapitaal te ontwerpen.

Punt V. De hervormingsplannen van Groep Nederland.

Daar ze nog geen vorm van gewijsde hebben aangenomen, zou het Hoofdbestuur er zich voorloopig niet mede hebben te bemoeien, indien de heer Emants, voorzitter der Groep, niet uitdrukkelijk gevraagd had vóór 22 December te mogen weten hoe het Hoofdbestuur denkt over de beginselen op de Groepsvergadering van 24 November aangenomen en te vinden in het Nov. nr. van Neerlandia. In beginsel is hier niets tegen te zeggen als niet strijdig met de statuten. Toch zijn er in de in Neerlandia verschenen toelichting enkele punten, die op de mogelijkheid van overschrijding der Groepsbevoegdheid wijzen, o. a. het zich willen inlaten met de stambelangen buiten Nederland, het terrein dus van het Hoofdbestuur. Men doordringe Groep Nederland van zijn oorspronkelijken plicht het Hoofdbestuur de geldmiddelen te verschaffen om de stambelangen over de geheele wereld te behartigen (Art. 2 van het Groepsreglement) en op de noodzakelijkheid eener vriendschappelijke samenwerking tusschen Hoofd- en Groepsbestuur.

In den geest van het gesprokene zal een brief aan den voorzitter van het Groepsbestuur worden gericht.

Punt VI. Ingekomen stukken en mededeelingen.

1. Legaat van den heer J. Hartevelt Azn., te Leiden (F. 1000.—).

Besloten wordt aan de uitvoerders van den laatsten wil een dankbetuiging te zenden.

2. Boeken-Commissie.

Medegedeeld wordt dat de directeur, de heer Van Everdingen, het volgend jaar naar De Bilt verhuist wegens gezondheidsredenen en plan heeft dan elken Zaterdag naar Rotterdam te gaan om de belangen der B. C. te behartigen.

Nog wordt medegedeeld dat de B. C. in den laatsten tijd aan verschillende aanvragen, o. a. voor Essen (St. Nicolaasviering), Vluchtoord Gouda en Vlaamsche krijgsgevangenen en geïnterneerden, tot groote tevredenheid der belanghebbenden heeft voldaan.

3. Ned. Kamers van Koophandel in Zwitserland.

Medegedeeld wordt dat er kort geleden in Zwitserland twee Nederl. Kamers van Koophandel zijn opgericht, één te Zürich en één te Genève. Na ingewonnen inlichtingen is gebleken dat zij alleen handelsbelangen beoogen.

Besloten wordt van beide Kamers lid te worden.

4. Stand van het onderzoek in zake de vervreemding der Nederlanders in het Buitenland.

Verschillende inlichtingen worden gegeven. Rondzending van het rapport is binnenkort te verwachten.

Punt VII. België.

Steun aan de Takken Antwerpen en Mechelen voor liederavonden. Kennisgeving.

Boekenzendingen aan Vlaamsche krijgsgevangenen en geïnterneerden. Zie punt VI 2. Kennisgeving.

Voedselvoorziening van Nederlanders in België.

Medegedeeld wordt dat, dank o.m. de bemoeiïngen van het Hoofdbestuur en de persoonlijke tusschenkomst van de heeren Von Weiler en De Kanter, deze zaak eindelijk bevredigend is geregeld.

Punt VIII. Oost-Indië.

Rubriek in Neerlandia.

De belangwekkende, aangenaam geschreven overzichten van Dr. v. L. zullen binnenkort worden hervat.

Boeken voor de 1e school der Juliana-stichting voor jonge vrouwen in Ned. Indië.

---

[1]) **Brieven voor het Hoofdbestuur adresseere men voortaan aldus:**
Mr. B. de Gaay Fortman, Alg. Secr. Penningmeester A.N.V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

Herinnerd wordt aan het artikel in het Decembernr. van Neerlandia en het groote belang van het leggen van een band tusschen Nederland en de Indische Nederlandsche jeugd, voornamelijk door te zorgen voor ontwikkeling en opvoeding. Het verzoek om boeken zal worden ingewilligd. Hiervoor zal de B. C. zorgen, zoodra de oorlog het toelaat.

Ned. leergang A.N.V. te Cheribon.

Door de bemoeiïng van het A.N V. in Indië is een Nederlandsche cursus in Cheribon geopend, zooals reeds in Neerlandia is vermeld. Besloten wordt een waardeerend schrijven te richten aan het Groepsbestuur.

Punt IX. Suriname.

Voorstel omtrent een vaste rubriek in Neerlandia. (Brieven).

Gewezen wordt op de wenschelijkheid om, al is 't maar een kleine vaste rubriek in Neerlandia te openen, betreffende Suriname. Overleg zal worden gepleegd met het nieuwe Groepsbestuur.

Dankbetuiging van den heer Oudschanz Dentz voor steun en medewerking aan het Platenalbum Onze West.

Punt X. Zelfstandige Afdeelingen.

Ruhr-gebied. Plan tot stichting eener Zelfst. Afd.

Medegedeeld wordt dat alle gewenschte inlichtingen daarvoor gegeven zijn en medewerking is toegezegd.

Punt XI. Vertegenwoordigers.

1. Buenos Aires.

De afgetreden Vertegenwoordiger, de heer Mr. W. N. M. v. d. Ham, heeft een bezoek gebracht aan Dordt en zich bereid verklaard tot inlichtingen over Argentinië, als men die van hem mocht verlangen.

2. Tampico.

Als vertegenwoordiger voor Tampico wordt benoemd de heer A. C. Zur Haar, die zich daar reeds verdienstelijk maakte voor 't A.N.V.

Punt XII. Rondvraag.

Medegedeeld wordt dat de Studenten-afdeelingen een tweede verbeterde uitgaaf van de Lijst van Nederlandsche Studieboeken, als No. 11 der uitgaven van het A. N. V. verschenen, willen voorbereiden. De moeilijke verbindingen met het buitenland en de hooge papierprijzen maken uitgaaf in dezen tijd niet wenschelijk. Toch kan de voorbereiding reeds aanvangen. Het D. B. zal in dien geest raden.

Nog komt het denkbeeld te berde een eigen kalender van het A.N.V. uit te geven. 't Zou een mooie reclame kunnen worden. Het D. B. wordt opgedragen een plan te ontwerpen tegen de volgende hoofdbestuursvergadering.

Tot aanvulling dezer notulen kan dienen, dat door de benoeming van den heer de Gaay Fortman tot Algemeen Secretaris-Penningmeester de vroegere orde is hersteld en Mej. Baelde opnieuw onder-Voorzitster is geworden, terwijl de heer De Kanter wederom uit het D. B. is getreden. Voor de bewezen belangrijke diensten, wordt beiden rechtmatige dank gebracht.

BUITENLAND.

Afdeeling Berlijn.

In de op 17 November l.l. gehouden ledenvergadering werden als bestuursleden herkozen de heeren Schellekens, Riddering en Van Stralen, respectievelijk als voorzitter, bibliothecaris en penningmeester, als eerste secretaris de heer Joh. W, Weber, terwijl de keuze voor tweeden secretaris op den heer Fr. Drees viel. De commissie tot het nazien der rekening bestaat voor dit jaar uit de H.H. de Leeuwe, Eyssen en Spits. De naam der vereeniging werd veranderd in: Vereeniging Hollandia te Berlijn. Als nieuwe leden werden aangenomen de dames de Leeuwe en Scherpenzeel en de heeren Heeberlein, Kelholt, Scherpenzeel en Tas.

In de kleine feestzaal van het Berliner Lehrervereinshaus vierde de afdeeling 9 December l. l. een welgeslaagd St. Nicolaasfeest. In tegenwoordigheid van H. M.'s Gezant, Baron Gevers, diens echtgenoote, die zoo bereidwillig was het Beschermvrouwschap van het Dames-Comité op zich te nemen, en onzen Consul-Generaal, den heer Jean George, betrad de goede Sint in zijn prachtig bisschopsgewaad, met zijn zwarten knecht de toepasselijk versierde zaal. Met het bekende: „Zie de maan schijnt door de boomen" werd hij geestdriftig begroet, waarna een vriendelijke, vaderlijke toespraak tot de kleinen volgde. En nu was het een dringen en haasten, om aan de beurt te komen met het opzeggen van een versje, om bij den goeden Sint toch maar in een goed blaadje te komen. Nu, dat scheen allen wel gelukt te zijn, want prachtige geschenkjes werden den stralenden kleinen in de uitgestrekte handen gelegd. Het Dames-Comité, de dames Schellekens, Riddering, Van Ravenstein, Stroothenke en Slot, hebben alle eer van haar werk. Een woord van dank mag hier ook niet ontbreken aan onze edelmoedige landgenooten, die door hunne gaven de vereeniging in staat stelden, dit feestje in te richten.

Een aardige verrassing voor klein en groot was het optreden van den goochelaar Wels.

's Avonds konden de dankbare aanwezigen van de mooie vioolsolo's van den jongenheer Van Dinteren genieten. Ook de piano-solo van Mej. C. v. d. Kruk gaf kunstgenot.

De afdeeling heeft met dit feestje aan haar leden en kinderen weder een aangenamen avond bezorgd.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

NEDERLAND.

Nederlandsche Doopnamen.

Met iedere maand gaat ook een tekort voorbij in Neerlandia. Altijd meer copie dan de slinkende ruimte van ons orgaan kan verwerken. Wanneer er dan ook een geschikt boek ter beoordeeling is toegezonden, dan raakt dit weleens uit het zicht en daardoor in onbesprokenheid. Dat zou jammer zijn voor de studie, met zooveel zorg en toewijding door den Zeereerwaarden Heer J. J. Graaf, Oud-Deken en Pastoor van Ouderkerk a/d Amstel, besteed aan zijn *Nederlandsche Doopnamen naar Oorsprong en Gebruik*, Bussum, Paul Brand.

Een goed Katholiek geeft aan zijn kinderen zooveel mogelijk een Heiligennaam. Maar dat is in de praktijk niet altijd even gemakkelijk: „de dragers zijn evenzeer kinderen van een gemeenschappelijk Nederlandsch vaderland als kinderen van de Katholieke Kerk".

Er zijn voorouders of familieleden, peters en meters, te benoemen. Er is zooals bij de Friezen, bijzondere gehechtheid aan de overgeleverde namen. De vraag kan dan zijn: aan welken Heiligennaam beantwoordt een willekeurige doodgewone Nederlandsche naam, aan welks klank en vorm niets heiligs te herkennen valt?

In zijn leerzame, eenvoudig en klaar gestelde Inleiding — weerschijn eener persoonlijkheid — geeft de heer Graaf de spaarzame literatuur aan over dit uit taalkundig en kerkelijk oogpunt zoo belangrijke vraagstuk. Verder groepeert hij de voornamen naar hun historische indeeling. Zoo zien wij dat in de drie eerste eeuwen onzer jaartelling, de tijd dus der heftigste vervolging, de voornamen der Westersche Christenen deels een heidensch, deels een christelijk karakter droegen, zooals naar een godheid b.v. Apollinaris en Bacchius; naar waarzegging, als Augurius, Auspicius; naar getallen als Primenius, Secundinus enz.; naar kleuren: Albina, Fusca; naar dieren; naar bloemen: Florentius, Liliosa; naar landbouw: Rustica; zeevaart: Marinus; aardrijkskunde: Cyprianus, Nilus; naar maanden: Martius; uiterlijk of innerlijk: Longina, Constantia; slavernij: Servilius; christelijke begrippen: Redemtus, Paschasia; Charitas, Deicola, Hilaritas enz. Zij die die namen ontvingen, legden hun ouden naam, den ouden mensch, af en traden met gewijd merk een herboren leven in. „Van een naamgeving naar eenen Heilige is in deze eeuwen maar zelden spraak, of het mochten Apostelnamen zijn, meest nog die van St. Jan."

De grieksch of latijnsch klinkende namen der eerste Heiligen maken van de 6e eeuw af geleidelijk plaats voor inheemsch luidende, bij ons dus oudgermaansche, Heiligennamen. Maar de klassieke krijgen aan het eind der middeleeuwen, onder den invloed der Renaissance, weer de overhand, zonder grooten invloed echter op het volk; dat bleef trouw aan zijn germaansch verleden. Graaf neemt als bewezen aan dat nagenoeg alles wat er van echte Nederlandsche namen onder ons en vooral in Friesland is overgebleven, niet verminkte deftige latijnsche of grieksche namen zijn, maar omgekeerd, dat de oud-germaansche namen in klassiek kleed zijn gestoken. Ware het in den toon geweest zijner studie, de heer Graaf had in dit verband kunnen herinneren aan Rotgans' Boerekermis.

De vraag werd dus: welke Heilige moet worden aangewezen voor welken naam? Het antwoord wordt ingeleid door een verklaring, n l. dat onze oudste voorouders slechts één enkelen naam droegen, hoe ouder hoe eenvoudiger. Zoo b.v. Athal, Bercht, Dodo, Edo, Fritho, Gero enz. Hoe meer mannen zulk een naam gingen dragen, des te noodiger werd het ze nader te onderscheiden. Koppeling ontstond van twee verschillende namen, in verschillende volgorde: Gero en Hart werd Gerhart (Gerard, Gerrit, Geert), maar ook Hartger; Wolf en Gang werd Wolfgang en Gangolf. Men kan door zulke koppelingen tallooze verbindingen krijgen, zooals Försteman en Winkler, om slechts twee deskundigen te noemen, er dan ook lange lijsten van geven. Gesteld nu, zegt Graaf, dat een zekere Gijsbert zijn Heilige wil weten, opdat hij door diens voorbeeld tot godvruchtig leven worde opgewekt en diens voorspraak geniete, dan moet ik zoeken naar een Heiligennaam waarvan Gis het eerste lid is. Ik vind dan Gisebert, Gisibrand, Gisolf enz., maar een Heilige Gisbertus bestaat niet. Ik zoek dus bij een verwanten hoofdstam: Gisil, en vind dan Gisilbert, Gisilbart, Gillebert enz. Daarmee is de geschikte Heilige gevonden: S. Gislebertus of Gilbertus, Bisschop van Meaux. Deze zou echter ook als Heilige moeten gelden voor alle Gijsbrands en Gijsfrieds, omdat Heiligen van dien naam niet voorkomen. 't Is dan wel naar den vorm niet precies, maar in wezen toch wel de goede Heilige. Slechts in enkele gevallen is het den schrijver niet gelukt een Heilige te vinden, wiens hoofdnaamstam verwant is aan den persoonsnaam.

Als door en door Nederlander veroordeelt de heer Graaf de reeds een paar eeuwen heerschende voorliefde, niet het minst der Katholieken, om den Nederlandschen taalvorm niet deftig genoeg te vinden. Latijn moest het wezen. En zoo werd S. Jan S. Joannes, S. Pieter Petrus, S. Pauwels Paulus, S. Kristoffel Christophorus, S. Maarten Martinus. Volkert werd Volguerus, Koenraad Conradus, Rombout Romualdus, Sinte Anne Anna, Sinte Mariën Maria, en zoo werden ook verlatijnscht de Heilige Aagte, Christiene, Margriete, Agniete enz. De strekking der lijst is dan ook om de goede en waardige vaderlandsche namen onder de Katholieken in eere te herstellen. Dan zal ook bij aangifte van den Nederlandschen naam bij den burgerlijken stand, de meening vervallen als zouden onze Roomschen met hun Latijnsche Heiligennamen maar halve Nederlanders zijn. Door deze opmerking, hier

met voorliefde herhaald, toont de heer Graaf hoe hoog hem zijn eigen Nederlanderschap zit en hoe onbillijk hij inderdaad die misvatting vindt. Dat spreekt ook uit zijn raad om bij voorkeur den naam te kiezen van die Heiligen, die op onzen grond hebben geleefd, gestreden en geleden. De vrees om bij de plaatsing van doodsberichten door niet-Latijnsche namen een gereformeerden schijn te geven, acht de schrijver niet geheel ongegrond, maar eigen schuld. Waarom voet gegeven aan een verdenking, die schijn is en geen wezen? Er zijn vaderlandsche namen van goeden klank en vorm genoeg, die door Katholieken — en anderen! — met eere kunnen worden gedragen. En de historische namen onzer graven en vorsten als Arnoud, Diederik, Floris, Karel, Maurits, Frederik, Hendrik en Willem, zetten toch waarlijk aanzien en voornaamheid genoeg bij. „En dan zullen we misschien ook nog aanleeren liever Wilhelmiene of Willemiene en Juliane te schrijven en te zeggen dan het toch altijd wat gemaakt-deftig Wilhelmina of Juliana." Plaats naast die trouwhartige namen de „onbenullige en stumperige, aan de kinderkamer herinnerende spitse, bitse naampjes" als Addy, Aly, Henny, Soezie, Edi, Jettie, Molly, Ferry en consorten. Heet zooals gij wilt, maar heet naar aard der vaderlandsche taal. Maar dan ook niet gekobust of gejanust, gedorust of gemanust, doorgesneden latijnsche namen.

Na de voorrede komt dan de naamlijst: de vaderlandsche namen tot in hun oudsten germaanschen vorm, met vermelding van den verwanten Heiligennaam, waarbij jaartal en verdere bijzonderheden, zeer duidelijk alles en met gemakkelijk register. Aan het slot de beteekenis van eenige oud-germaansche naamstammen, voorzoover die vaststaat. Dat verwijzing naar deze lijst of beter vermelding daarvan, achterwege is gebleven in de Nov.-aflevering van Neerlandia, is een onwillekeurig verzuim geweest, dat den geleerden schrijver van dit boek onrecht deed. Zijn verdiende loon zij de gewekte begeerte om kennis te maken met zijn verdienstelijk werk.

Van de Afdeelingen.

Amsterdam (Stud. Afd.)

Nieuw Bestuur H. Wassenaar, voorzitter; Th. Raedt, onder-voorzitter; C. M. O. van Nispen tot Sevenaer, Willemsparkweg 6 boven, schrijver; A. P. van Schilfgaarde, van Woustraat 5, penningmeester; Mej. T. van Hasselt, 2e schrijfster.

Gouda (Jongel. Afd.)

Bestuur: C. H. Hagedorn, wnd. voorzitter; Mej. M. van Driem, 1e secretares, Crabethstraat 50, J. de Mol, 2e secretaris; Mej. A. Meyer, penningmeesteres; H. Burger, Archivaris.

Helmond.

Vrijdag 30 November hield de afd. Helmond een bijeenkomst, de tweede in dit jaar. Ditmaal trad Mr. A. W. Kamp uit Den Haag voor de leden met hun dames op, met een uitgezocht programma van ernstige en luimige voordrachten. In een drietal fragmenten uit Macbeth en een uit Richard III bewees de voordrager zijn dramatisch talent; in verschillende voordrachten, door den spreker zelf geschreven en in enkele andere, naar buitenlandsche modellen bewerkte, monologen, dichterlijke verhalen en een ballade hield Mr. Kamp zijn gehoor voortdurend in gespannen aandacht. In de voordracht van het comische en het humoristische was de spreker buitengewoon. Het was een mooie avond, die ook eenige aanwinst voor de ledenlijst opleverde.

Rotterdam (Jongel. Afd.)

Het Bestuur dezer Afdeeling bestaat thans uit: H. I. Privé, voorzitter, J. Daman Willems, 2e voorzitter, Mej. R. de Wit, 1e secretares, Rochussenstraat 185 b, J. van Aartsen, 2e secretaris, C. V. Visser Jr., 1e penningmeester, B. D. Kapteyn, 2e penningmeester en Mej. H. v. d. Ven, Archivares.

Maandag 12 November j.l. heeft Mr. A. W. Kamp uit Den Haag voor deze afdeeling een voordracht-avond gehouden. De niet zeer talrijke aanwezigen zullen met genoegen aan dezen bijzonder gezelligen avond terugdenken.

Zaterdag 1 December gaf de afdeeling een propaganda-avond, die schitterend geslaagd mag heeten. Als hoofdschotel prijkte op het welverzorgde programma het dameszangkoor, gevormd uit leden der afdeeling, dat zeer verdienstelijk eenige Nederlandsche liederen, w.o. van Henri Zagwijn ten gehoore bracht. Gedurende de rust werd een inzameling gehouden ten bate van het Comité voor Nederlandsche Kinderen in den Vreemde, welke f 24.85 opbracht. Het welslagen van dezen avond blijkt ook wel daaruit, dat zich ruim 80 nieuwe leden opgaven.

Utrecht (Jongel. Afd.)

Het Bestuur is als volgt gewijzigd: P. J. Vellinga, voorzitter; W. C. van Haeften, Wzn., onder-voorzitter; H. M. J. Hol, 1e schrijver, Wolvenstraat 14; Mej. M. Schaafsma, 2e schrijfster; G. Jocksveld, penningm.; Mej. Y. v. d Reyd en A. v. d. Velde, algemeene bestuursleden.

Voor afdeelingsavonden (vervolg).

Huib Hoste, bouwkundige, Soesterberg.

Vlaamsche en Hollandsche bouwkunst, oude en nieuwste, met prachtige lichtbeelden.

Mevr. Joh. H. M. Engel—Wilson, Ceintuurbaan 113 huis, Amsterdam.

Nederl. en Afrikaansche letterkundige en muzikale voordrachten.

W. van Overbeeke, Johs. Verhulststraat 195, Amsterdam.

Brugge die Scone, met ruim honderd lichtbeelden.

Het Vlaamsch in de Interneeringskampen.

Het Bestuur van Groep Nederland zond 26 Nov. onderstaanden brief aan den Minister van Oorlog.

Excellentie,

Daar de mobilisatie het ons onmogelijk maakt mondeling voor Uwe Excellentie een gewichtig Nederlandsch belang te bepleiten, nemen wij de

vrijheid ons schriftelijk tot Uwe Excellentie te wenden met het beleefd verzoek aan onderstaande uiteenzetting wel even Uw aandacht te willen wijden.

Op 6 September l.l. had, volgens een mededeeling, die ons gewerd, in het interneeringskamp te Harderwijk een inspectie plaats van de in het kamp bestaande vereenigingen. Volgens een andere mededeeling heeft toen voor „de Revue der Sporten" de Generaal afgevaardigden van de onderscheiden ontspanningsvereenigingen toegesproken om hun dank te zeggen, dat zij ter gelegenheid van zijn tweejarig bevelhebberschap van het interneeringskamp dien optocht hadden gehouden.

Blijkens beide mededeelingen heeft de Generaal zich in zijn toespraak uitsluitend van de Fransche taal bediend, ofschoon er onder zijn gehoor zooveel Vlamingen waren, dat een Waalsch Belgische luitenant zich genoopt voelde aan de dankende woorden van de Generaal toe te voegen: „et pour les Flamands autant."

Ofschoon de Vlamingen den Generaal zeer hoog stellen om zijn karakter heeft deze zaak toch kwaad bloed onder hen gezet.

Wij betreuren dit zeer: ten eerste, omdat wij meenen, dat alle geïnterneerden als gasten van den Nederlandschen Staat moeten worden beschouwd jegens wie wij zonder onderscheid een gelijke beleefdheid dienen in acht te nemen; ten tweede, omdat de Vlamingen, die onze stamverwanten zijn en die onze taal zoowel verstaan als spreken, terwijl velen van hen geen Fransch verstaan, een dubbel recht hebben om van ons te vergen, dat wij tegenover hen onze gezamelijke taal niet verloochenen; ten derde, omdat ook de Belgische autoriteiten. blijkens den omzendbrief van den Belgischen Minister van Oorlog van 22 Augnstus l.l. eischen, dat de Belgische soldaat in zijn moedertaal zal worden toegesproken; ten vierde, omdat wij 't voor Nederland van het hoogste belang achten, dat ook na den oorlog tusschen Nederlanders en Vlamingen de goede verstandhouding niet alleen zal blijven bestaan, maar steeds meer zal worden bevorderd.

Hoewel wij nu den Generaal geen grief willen maken van zijn houding, die vermoedelijk het gevolg zal wezen van het misverstand, waarin tal van Nederlanders verkeeren aangaande de tweetaligheid van België, richten wij tot Uwe Excellentie het beleefd verzoek wel te willen voorkomen, dat in het vervolg de Vlamingen in onze interneeringskampen zich andermaal te beklagen zouden hebben over miskenning van hun taal van de zijde der Nederlandsche autoriteiten.

Hopende en vertrouwende, dat Uwe Excellentie zal inzien, dat dit verzoek ons uitsluitend werd ingegeven door bezorgdheid voor de Nederlandsche belangen, teekenen wij, namens het Bestuur van Groep Nederland van het Algemeen Nederlandsch Verbond,

Hoogachtend,

(w g.) MARC. EMANTS, Voorzitter.
„ C. VAN SON. Secretaris.

Daarop mocht het Bestuur onderstaand schrijven ontvangen:

's-Gravenhage, 13 Dec. 1917.

Naar aanleiding van Uw schrijven d.d. 26 November 1917, betreffende het houden van eene toespraak alleen in de Fransche taal door den Commandant van het Interneeringsdepot Harderwijk heb ik de eer U mede te deelen, dat de genoemde Commandant als stelregel heeft aangenomen de toespraken tot de geïnterneerden, wanneer zulks noodig is, hetgeen bijna altijd het geval is, èn in 't Fransch en in 't Hollandsch te houden.

De door U bedoelde toespraak is zonder eenige bedoeling alleen in het Fransch gehouden.

De Minister van Oorlog,
DE JONGE.

VLAANDEREN.

Vlaamsch leven in het kamp te Zeist.

III (slot)

Waarschijnlijk als gevolg van het oprichten van twee Waalsche gouwbonden werden opvolgentlijk de vereenigingen gesticht, die zich noemen: De Brabanders, 't Zal wel Gaan (Oost-Vl.), 't Moet Gaan (provincie Antwerpen), en eindelijk de West-Vlaamsche Bond. Hun getal leden wisselt eenigzins af volgens de bevolking dier gouwen en bedraagt van 500 tot 1000 ongeveer. Het gaat tegenwoordig op en af, lichtelijk omdat er zooveel geïnterneerden dagelijks vertrekken.

Het doel dezer vereenigingen is over het algemeen als nadere landslieden nauwer voeling met malkaar te houden, nut te beoogen en uitspanning te betrachten.

Toen die bonden bestonden, kwam aldra op het voorplan de lust om eigen tooneelvertooningen te geven. De leden werden gepolst, een oproep gedaan en 't was gewoonlijk geklonken. Degene, die zin had tot tooneelspel of voor den oorlog nog wel op de planken was geweest, kwam voor de pinnen. Men zette zich aan 't werk en speelde; tot 't ging. Nu echter heeft iedere maatschappij haar verdienstelijke tooneelafdeeling. Om geen afbreuk aan 't Vlaamsch Tooneel te doen, mogen ze slechts stukken in één bedrijf opvoeren. Overal vrouwenrollen door mannen.

Voor eenige maanden kwam tevens eenen tak van het Vlaamsch-Belgisch Verbond tot stand. Spijts zijne jeugd heeft hij onder zijne banier twee duizend leden geschaard. Werking en doel van genoemd Verbond werden breedvoerig in dagbladen kenbaar gemaakt.

Ziehier nu eene rol der zittingen of feesten van onderscheidene gezelschappen in eene week:

Zondag: Vlaamsch Tooneel.
Maandag: 't Moet Gaan.
Dinsdag: Vlaamsch Tooneel.
Woensdag: Liederavond.
Donderdag: Vlaamsch Tooneel.
Vrijdag: De Brabanders.
Zaterdag: De Studiekring } om de week.
» 't Zal wel gaan }

De West-Vlaamsche Bond vergadert 's Zaterdags om de week in den Franschen Schouwburg; de andere gewoonlijk in den Vlaamschen.

Houdt 't Vlaamsch Belgisch Verbond zitting dan wordt het bij voege — zooals ten andere alles — van aanplakbrief kond gemaakt.

De gouwbonden genieten alle een maandelijksche toelage van fl 25; de leden betalen in de maand fl 0.05 bijdrage. Alle bonden staan onder toezicht van den Nederlandschen officier van Speciale Diensten, bijgestaan door een Belgischen officier. Maandelijks zien ze het beheer dier bonden na, verleenen vergunning tot gebruik der lokalen of weigeren ze als..... straf. Gebeurt dit laatste echter zelden, toch komt het voor.

Zoo uit zich de Vlaamsche Geest en voedt zich aan Vlaamsch Leven in 't Kamp ter Legerplaats-bij-Zeist. Nut, verstrooiïng, gezonde afwisseling in de uitspanning aan de geïnterneerden te bezorgen, is het hoofddoel dat wordt beoogd. Beiderzijds wenschen Nederlandsche Overheden zoowel als geïnterneerden niets beter dan het kamp te zien verdwijnen, de mannen te mogen laten huiswaarts keeren naar het bevrijde Vaderland.

God geve dat het weldra geschiede.

EDMOND SCHORREMANS.

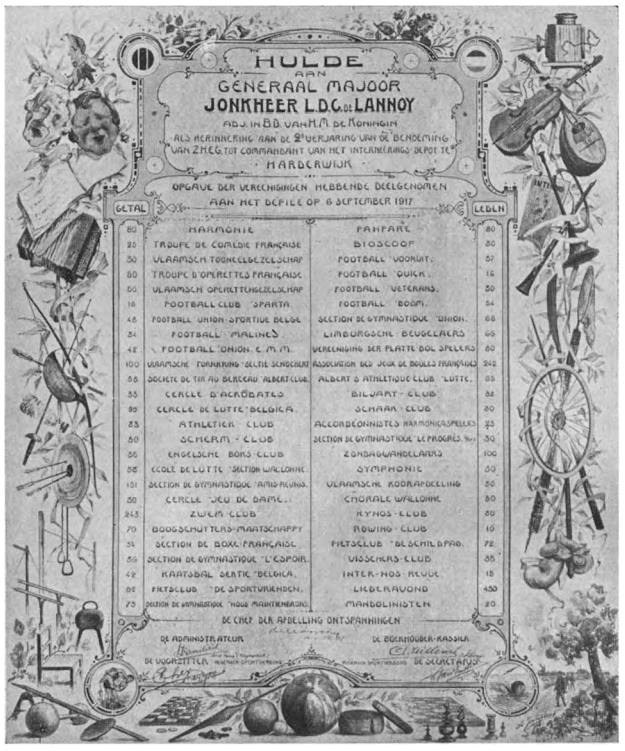

Uit Kamp Harderwijk.

Ook de geïnterneerde Vlamingen in het Kamp Harderwijk onderhouden het Vlaamsche leven zooveel als dat in hun vermogen is.

Bijgaande afbeeldingen bewijzen het weer.

De Heer H. Picard, die ons beide zond, meldt nog, dat een paar leden van den A.N.V.-tak een ,,operetje'' hebben geschreven, dat binnenkort zal worden opgevoerd.

De avond zal uitsluitend Nederlandsche en Vlaamsche muziek en tekst geven.

De oorkonde aan Generaal-Majoor Jhr. L. D. C. de Lannoy een paar maanden geleden als hulde voor zijn twee-jarig humaan bestuur door de Afdeeling Ontspanning aangeboden, bewijst hoezeer de geïnterneerden het optreden en de zorg van dezen Nederlandschen commandant waardeeren.

Liederavonden voor het volk in het Interneeringskamp te Harderwijk, uitgaande van het A.N.V.

OOST-INDIE

Brengt Indië naar Nederland, door Mr. H. van de Rivière. Uitgave van het Nationaal Secretariaat, Groningen 1917.

Reeds in het Neerlandia-nummer van Augustus 1916 (No. 8, blz. 170 en vg.) vestigde ik de aandacht op de voorgenomen „Reclame voor Indië" naar aanleiding van een artikel in „Ons Land" van 2 Juni 1916. Ik eindigde dit artikel met de woorden: „Maar ook hier is tijd geld, men schuive de zaak niet op de lange baan, maar handele met bekwamen spoed!" En Mr. van de Rivière heeft inderdaad met bekwamen spoed de zaak aangepakt. In een flinke brochure van 72 bladzijden ontvouwt hij definitieve plannen voor de te maken reclame voor Indië.

Met erkenning van het vele goede, dat tot nu toe gedaan werd om Indië in Nederland meer bekend en dus ook meer bemind te maken, komt hij toch tot de slotsom, dat er meer en anders moet worden opgetreden en wel zoo spoedig mogelijk: „Reeds thans", zegt de Koningin. Niet wachten totdat de oorlog voorbij is. De schrijver beantwoordt dan de vraag: Welke soort reclame moeten wij nu maken? Het antwoordt luidt: een soort, die het heele volk bereikt en vasthoudt. Tweeërlei doel wil hij daarmede bereiken:

I. Den Nederlandschen kiezer belangstelling voor en begrip van Indië en van Indië's beteekenis voor Nederland bij te brengen en te zorgen, dat die belangstelling en dat begrip beklijven.

II. Den Nederlander belangstelling voor Indië bij te brengen, opdat velen bereid zijn naar Indië te gaan, daar te werken in regeeringsbetrekking of als zelfstandige producenten, hun kapitaal in Indië te beleggen enz. enz.

Om een en ander te verkrijgen moeten wij een „goed systeem hebben van steeds voortdurende reclame, die vanuit één centraal punt wordt in actie gezet en gehouden". Het stelsel is als volgt in bijzonderheden uitgewerkt:

1. Rondgaande groote tentoonstellingen.
2. Drijvende kleine tentoonstellingen.
3. Perspropaganda door het subsidieeren van uitstekende journalisten en publicisten voor dagbladen, tijdschriften en boeken.
4. Schoolpropaganda en betere outilleering van de scholen.
5. Propaganda voor hervorming van het onderwijs.
6. Lezingen-propaganda.
7. Systematisch rondgaande bioscopen.
8. Reclame in de geïllustreerde bladen.
9. Winkelraam-reclame.
10. Plaatsingbureau.
11. Krachtiger bevordering van het toerisme.
12. Verspreiden van groot-formaat beelden van Indische merkwaardigheden in groote oplagen.
13. Indische tableaux-vivants, kijkstukken, schilderijen-tentoonstellingen.
14. Een vaste Indische tuin in het centrum.
15. Prijsvragen, Reisbeurzen, Indische examen-eischen, enz. enz. enz.

Na een uitvoerige toelichting van deze 15 punten, bespreekt Mr. v. d. Rivière hoe het voorgestelde doel kan verwezenlijkt worden. Voor de groote tentoonstelling is een gebouw noodig, dat gemakkelijk opgeslagen en afgebroken kan worden. Volgens eene schatting van den architect G. Knuttel Jr. c i. worden de kosten voor zulk een gebouw met alles wat er in hoort, geschat op f 225.000. Voor een even deugdelijk gebouw zonder verwarming, dus alleen voor den zomer geschikt, zou f 175.000 noodig zijn. Voor de drijvende tentoonstelling wordt f 50.000 berekend. Voor de andere reclamemiddelen vinden wij geen afzonderlijke berekening, maar in het hoofdstuk „De Weg der Practijk", wordt gezegd: „Met een bedrag van een f 70.000 kapitaal à fonds perdu, waarin het bedoelde secretariaat ook zal hebben bij te dragen, zou men een en ander kunnen krijgen." Maar daarenboven eischt de praktijk voor deze groote onderneming een uiterst bekwaam leider. En wie moet daartoe benoemd worden? Bij voorkeur moet het iemand zijn van groote algemeene beschaving, iemand met begrip en aanleg voor de allergrootste reclame, met liefde voor de zaak, ijver en groote eerlijkheid, met kennis van het te bewerken gebied (Nederland) en met kennis van het product, (in casu Indië). „Dat het niet gemakkelijk zal zijn zulk een voor deze nieuwe taak volkomen toegerust man te vinden", zweeft den schrijver ook voor den geest, want hij geeft meer dan eene oplossing van het vraagstuk der leiding.

In zijne conclusies somt de schrijver nog eens de hoofdzaken op van het in de brochure behandelde en eindigt aldus: „Zal Nederland, gelijk de Troonrede van 1915 als mogelijk stelt. „een eervolle plaats innemen in den vreedzamen wedstrijd der volkeren", dan moet het zijn taak in Indië tien maal zoo krachtig aanpakken als vóór dezen. Ook daarop slaat dus deze zin uit die troonrede: „Daartoe reeds thans alle krachten in te spannen, schijnt mij onafwijsbare plicht".

In de Bijlagen worden gegeven:

1. Toelichting, behoorende bij het voorloopig ontwerp voor een tentoonstellingsgebouw (met plattegronden en teekeningen,) door den Bouwkundig Ingenieur G. Knuttel Jr.
2. Het oordeel van bevoegden, en ten slotte: Doel en streven van het Nationaal Secretariaat.

Hoewel ik vroeger reeds het plan voor flinke reclame heb toegejuicht, wil ik dit toch bij deze gelegenheid nog eens doen en de hoop uitspreken, dat vele Nederlanders na aandachtige lezing der brochure „Brengt Indië naar Nederland" zulks met mij zullen doen. Veler medewerking is onontbeerlijk, wil het plan slagen en iets van belang gedaan worden in de richting, die door Mr. v. de Rivière

is aangegeven. Tot nu toe hebben wij wel iets voor Indië gedaan, maar steeds op de ons eigen „deftige en hoogst fatsoenlijke" wijze. Welnu, ook op dit gebied zou ik zeggen, zijn de tijden veranderd en heeft de democratische invloed zich doen gelden. Ik denk er niet aan — en Mr. v. d. R. zeer zeker nog minder dan ik — nu eens minder fatsoenlijk te werk te gaan, maar de bedoeling is om den ouden deftigen weg nu eens links te laten liggen en den breederen democratischen weg in te slaan. Gezonde democratie kan best samengaan met fatsoen en behoeft daarom niemand af te schrikken zich op den nieuwen weg te begeven. Laten wij op oud-hollandsche wijze de bakens verzetten, nu het getij verandert en Indië zal er naar mijne beste overtuiging wel bij varen. Moge dit zoo zijn!

's-Gravenhage, Dec. 1917. Th. G. G. V.

ZUID-AFRIKA.

Historiese Gebruiken te Kaapstad.

Gedurende de Kerstnacht slapen de Maleiers en vele kleurlingen weinig of niet. Om half twaalf n.m. op 24 Desember trekt een fanfare-korps, beginnende ergens in de tans weer beroemde Keerom-straat, langzaam op naar de hoger gelegen straten, spelende Kerstliederen, b.v. „Komt allen te samen, komt verheugd van harten, enz." Omstreeks 1 uur komt er stilte voor de stad, tot weinig later een krachtig solo-zanger zijn luide stem verheft, die een paar vers-regels intoneert, gevolgd door een koor, dat zijn laatste regels in harmoniese dreun herhaalt, begeleid door gitaars en andere strijk- of tokkel-instrumenten.

Dit gebruik eist, dat dit koor h o l l a n d s e liederen zingt, oud-vaderlandse liederen, dus van de Prins van Oranje, die hoe klein ook, alwel stadhouder moet zijn; matrozeliederen, van Janmaat dus, die „op 't sombere kerkhof in de stille nacht een treurend meisje zag knielen"; van de gevaren op zee,

Waar orkanen dond'rend loeien,
't Wolkgevaart ons vliegend tart
Angst en schrik de zielskracht boeien.

Ginds, daar bij de noorderassen,
Zwoegt een schip in bangen nood,
't Zal verbrijzelen, hoort het krassen!
De bemanning wacht de dood, enz.

Versjes dus, vol dichterlijke vrijheden uit de oude, blauwe dubbeltjes-boeken, in de 18de en 19de eeuw op alle kermissen te koop.

Ook moderne liederen ontbreken niet; plechtig klinkt over de stille stad: „Wij leven vrij", gevolgd door: „Wien Neerlands bloed door d' ad'ren vloeit".

Deze beide laatste, zomede het transvaalse volkslied: „Kent gij dat volk, vol heldenmoed?" dagtekenen voor dit koor van de laatste 15 jaar, toen Frans, de gedroste matroos en kostersknecht in de Moederkerk, hun direkteur en leermeester was bij hun oefeningen in Mullemeule-straat. Frans is dood doch zijn geest leeft nog in deze zangen, zomede in de vele tussennoten als aanloopjes naar hogere tonen.

Alle andere liederen zijn uit de nacht der geschiedenis voortgekomen. Frans heeft ze de jongeren ingeprent en de ouden onvervalst laten zingen, volgens de goede volkstong der 18de eeuw, met W i l h e l m u s als W i l h e l l e m u s, enz.

En zo zingt het koor onvermoeid door. Het heeft een rijk repertoire; zelden hoort men een zelfde lied tweemaal. De voorzanger, de lokomotief of klok genaamd, heeft een stalen stem. Hij wordt nooit moe en kent gewoonlik van een lied al de versjes en zingt ze.

De zangen worden meest allen met een breed Largo-tempo gezongen, — ook al een overblijfsel der 17de en 18de eeuw, terwijl de begeleiding der stemmen en instrumenten zich hoofdzakelik beperkt tot de harmonie zoals gehoord in de bassen van een harmonika (konsertina).

Als een kleine bijezwerm staan de zangers dicht opeen met hun gezicht naar Oom Lokomotief voor het huis van de een of andere oude Ata, een oude Maleier, die als de kelen te droog worden wat gemberbier aanbiedt. In de verschillende straten, waar men de zangers zien kan, zitten de bewoners op de stoep op stoelen of op hun hurken, terwijl tal van kleinen rondom de zangers staan of zitten te gapen, — de hele lieve nacht door.

Zonsopgang moest eigenlik het einde zijn van deze muziek. Doch gewoonlik komt tegen die tijd een of andere Hollander aangewandeld, die door de muziek te vroeg gewekt is en, tot zijn verbazing bekende klanken op tonen horende, er meer van wil weten. Zulke bezoekers krijgen een stoel van ou-ta. Zo waren daar vanochtend kort na zon-op: een professor, een onderwijzer en een bakkersknecht, welke laatste z'n broodkar kalm liet wachten door zijn zeer verschoonbare belangstelling.

In de verte stonden nog een paar buitenmensen toe te kijken uit een naburig logieshuis. Ze vonden het gedoe niks interessant en ergerden zich over al dat geraas, dat hun slaap verstoord had.

* * *

Volgens een 80-jarige ou-ta heeft dit gebruik van nachtelijke kerstmuziek altijd bestaan in zijn en in zijn vaders tijd. De versjes waren ook hoofdzakelik eender, doch 60, 70 jaar geleden waren er geen muziekinstrumenten bij. En soms werden liefdezangen in duetten gezongen, b v.:

Soloist No. 1: Was zij nie mooi?
Soloist No. 2: Schoon als de maan in lieve zomernacht!

Zeventig jaar geleden zongen ze ook en nog al veel liedjes van Napoleon.

* * *

Voor het koor is eigenlik de grote dag de 1ste Januarie. De Kerstnachtmuziek is slechts de prelude of het voorspel van het grote carnaval. Op Nieuwjaarsdag is het carnaval. Dan hebben de zangers zich gestoken in veelkleurige ridderpakjes met de hollandse kleuren: rood, wit, blauw en oranje op de hoed, en dan trekken ze de hele stad rond in wijduitgespreide, zeer regelmatige formatie.

't Is puur liefhebberijwerk; al het zingen brengt geen oortje in. Wij met onze moderne noties kunnen ons dit haast niet indenken; bij voetballen, wedrennen, enz., speelt „de gate" (het hek), een grote

rol. Alles beweegt zich om £. s. en d. in onze koud materialistiese tijd.

Hier hebben we dus een overblijfsel uit goede, oude tijden, toen liefhebberij iets meer betekende dan vandaag.

***

Wie zal de oorsprong van dit gebruik onder de kleurlingen van Kaapstad kunnen verklaren? Ik waag het één gedachte te uiten, doch geef ze gaarne over voor beter.

Bij de oude, deftige burgers dezer stad was, zeker wel tot 1830 toe, het Nieuwjaarsfeest een groot feest. Noch is in Nederland de 1ste Januari veel, Kerstmis niets (behalve een kerkelik feest). In de geest zien we op de schitterende zomerdag de Kaapstadters uitgaan, zeer fraai aangekleed met de nodige bedienden achter zich op bepaalde afstanden. En dat bleef lopen, de hele dag, om bij alle vrienden en kennissen overal Nieuwjaar te gaan wensen (zoals nog in Holland). Die volk nam dat plechtige rondlopen in mooie kleren als het eigenlike doel, en nam het over met zoveel andere dingen. Bovendien hielden denkelik vele kolonisten, die ten zuiden van de Maas geboren waren, in Januarie carnavalfeesten, welke óf zeer vroeg gevierd werden, óf bij 't in onbruik raken ervan met het Nieuwjaarsfeest samensmolten.

In de Kerstnacht zongen de vele aktieve of gewezen duitse soldaten in dienst der O. I. Kompanjie, Zwaben, Westfalers en anderen, zomede de vele duitse burgers volgens oud-vaderlands gebruik Weinachtslieder, wat natuurlijk zeer de aandacht moet getrokken hebben, vooral van de nuchtere gekleurde bevolking, die, voorgelicht door Janmaat, dit al spoedig op haar manier ging nadoen en allicht het een als voorspel kon opvatten van het andere.

Aan maleise, of maleis-portugese gebruiken of oorzaken valt hier niet te denken.

Het is te hopen, dat onze doorluchte Akademie van Taal, Letteren en Kunst, waartoe zeker ook wel „folklore" zal behoren, een oog wil laten vallen op dit gebruik. Dat verheven lichaam toch heeft o. a. een kommissie van geleerden, die met fijne oren en geoefende zenuwen alle nationale muziek opvangt en beoordeelt. Zij zal zeker deze historiese, ofschoon wat verwilderde nationale muziek verstaan, bevorderen en, hopen we, verklaren kunnen.

(De Burger) VAN BLEISWIJK.

Afd. Potchefstroom.

Uit een brief van den Secretaris:

„Op verzoek van mij bestuur wens ek u te berig dat ons bestuur mevr. Tilanus van Kaapstad verzoek het om hier 'n konsert te hou met die doel om propaganda te maak vir die hollandse liedere. Laasgenoemde het gekom en ons seer aangenaam vergas."

Denk in 't nieuwe jaar om:

Uw jaarbijdrage vlug te voldoen.
Uw juist adres bij verandering op te geven.
Met woord en daad de A.N.V.-beginselen te belijden.
Leden te werven!!!

TAALCOMMISSIE.

Adres: 23 Schuytstraat 247, Den Haag.

Gedachtig aan de spreuk: de aanhouder wint, nemen wij weer eens een stuk op over den lijdenden vorm.

Het legerbestuur en de lijdende vorm.

Steeds blijft ons hoogste legerbestuur voortgaan in het bederven van onze taal door het onnatuurlik gebruik van de lijdende vorm. Ziehier weer een staaltje

De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft bepaald:

Indien *door mij* bij uitzondering aan bepaalde officieren of verdere militairen in bijzondere gevallen en uitsluitend in het dienstbelang *mocht worden vergund* om het algemeen verlof niet in een reeks van 4 (3) achtereenvolgende dagen te genieten, doch dit verlof over de dagen der maand overeenkomstig de zaken van den dienst te verdeelen, zal *door mij* mede *worden bepaald*, in hoeverre aan dit verlof vrij vervoer zal zijn verbonden.

Vraagt men naar de reden van dit omzetten van zinnen, dan krijgt men meestal tot antwoord, dat het uit bescheidenheid geschiedt Maar waarom zou het bescheidener zijn te zeggen: door mij, dan: ik? In andere talen houdt men zich toch aan de bedrijvende vorm van de spreektaal, en men zal alle andere volkeren wel niet onbescheidener dan het onze willen noemen.

PETER VAN MEURS.

Die arme vreemde talen!

In onzen strijd tegen het gebruik van vreemde woorden moeten wij vaak vernemen, dat we het een of ander zooveel beter in een vreemde taal kunnen zeggen, ook wel dat een vreemd woord of een vreemde uitdrukking zooveel beter klinkt.

De eerste opmerking doet ons het zonderlingst aan en lijkt ons het ongeloofelijkst. Immers Franschen, Duitschers, Engelschen en zoovele anderen kennen meestal niet vreemde talen. Nu zal b.v. een Franschman toch ook wel eens het gevoel hebben, dat hij 't beter zou kunnen zeggen en..... zie, zijn gebrek aan talenkennis doemt hem tot onmacht. Of hij nu wil of niet, wat hij te zeggen heeft, zegt hij niet nauwkeurig. Zoo is het met den Duitscher, Engelschman, Spanjaard, Rus, enz. enz. ook. Hoe stumperig zullen alle dezen zich dan vaak moeten uitdrukken, doordat ze de kennis van vreemde talen missen. Gelooft iemand dat?

De tweede opmerking raakt meer den smaak, wil men: het taalgevoel. Maar ook dan zijn andere volken te beklagen. Want hun gemis aan kennis van vreemde talen zal hen er dikwijls toe dwingen een zelfde woord nogal vaak te gebruiken. En dat is immers zoo onwelluidend. Drukken zij zich dus minder klankrijk uit, nu ze vreemde talen niet tot hun beschikking hebben? Geloove, wie het wil!

Onze Spoorwegmaatschappijen.

In een aantal eerste-klassewagonafdeelingen van de Staatsspoor hangen keurige afbeeldingen van

verschillende steden. De namen der plaatsen vermelden metalen plaatjes, die op de lijsten der schilderijtjes zijn bevestigd. Zoo zag ik Nijmegen, Zierikzee..... *Bruxelles*, enz.....

Bruxelles???

Ja zeker, de *Nederlandsche* Maatschappij schrijft niet *Brussel*, maar *Bruxelles!*

K. E. O.

De Nederlandsche Stafkaarten

vertoonen ook vreemde dingen. De bladen, waarop behalve deelen van ons land, ook stukken van Belgisch Vlaanderen voorkomen, vermelden de namen van de Vlaamsche plaatsen en wateren bij voorkeur in het Fransch. Onder enkele Fransche namen staat daar bij wijze van gunst in héél kleine fijne lettertjes de Nederlandsche naam. Bijv. *L'Escaut* en *Anvers* staan met de gebruikelijke dikke letters gedrukt en daaronder staat dan zéér bescheiden Schelde en Antwerpen.

Er heerscht in den laatsten tijd bij onzen Generalen Staf een merkbaar streven om vreemde woorden door Nederlandsche te vervangen.

Misschien krijgen die kaarten bij gelegenheid ook eens beurt. K. E. O.

Stijlbloempje.

„Indien met entrée-kaarten onregelmatigheden *worden bevonden te zijn begaan*, kunnen directeuren deze vernietigen, het betrokken lid voor één of meer jaren schorsen of van het lidmaatschap vervallen verklaren." (Art. 11 van de Statuten der Haarlemsche Bach-vereeniging).

Niet alleen de schoone stijl van dit artikel trekt de aandacht, maar ook dringt de vraag zich aan den lezer op, hoe het bestuur die *onregelmatigheden* vernietigt.

N. U. M.

Nu de Nederlandsche Regeering ambtelijk spreekt van de „Nederlandsche Uitvoer Maatschappij", zooals dat lichaam dan trouwens ook heet, verwondert het ons, dat er nog dagbladen zijn, die maar steeds „Export Centrale" schrijven. Doen ze niet verstandiger met voortaan ook „N. U. M." te gebruiken?

De taal onzer Muziekbeoordeelaars.

Dat de muziekbeoordeelaars het dikwijls erg maken met het misbruiken van vreemde woorden en uitdrukkingen is bekend, maar soms maken ze het toch wat heel bont.

Wat toch te denken van een stuk van ruim een kolom druks in de N.R.C. over Mahler's achtste, waaruit wij het volgende putten?

...Mahler's kunst en zijne *executanten*,
In deze *transparante compositie*,
.....geven ook zij de *electische* beteekenis van het *opus* volgaarne toe.
Dubbel *geacharneerd*.....
Na iedere *auditie, volumineuzer*.....
Verrast de *geluidsvibratie* als een ongekend *iets*.
Het *imposante*. .. met zijn *gigantisch* opgevoerde...
De koorzang klonk wellicht *immaterieeler*.....
De *fanetieke ovaties* aan het slot.....

Uit een spijslijst.

Caneton *sovage*. Weet iemand, wat dit voor een vreemde eend is?

Ter navolging.

Een ijverig lid van het A. N.V. schrijft ons, dat hij in een groote zaak te Amsterdam kwam, met de bedoeling, om er eenige inkoopen te doen, maar dat hij van de bespottelijk aanstellerige opschriften in alle talen, behalve in leesbaar Hollandsch (als voorbeeld: *mouchoirs* per dozijn) zoo misselijk werd, dat hij zijn bestelling in een anderen winkel, waar men Hollandsche opschriften heeft aangebracht, heeft gedaan. Hij heeft hiervan mededeeling gedaan aan den bedoelden winkelier, met de vermelding, dat hem uit gesprekken bekend was, dat hij niet de eenige klant is, die door deze aanstellerij wordt afgestooten.

Mededeelingen en Allerlei.

Koninklijk voorbeeld.

Uit een Onder de Menschen-schets van Brusse over Julia Culp, die aldus sprekend wordt ingevoerd:

Natuurlijk was 't een vreugde voor mij, om Donderdagavond nog weer eens te mogen zingen voor de Koninklijke Familie. Hare Majesteit had de goedheid mij in de pauze te ontvangen en er Haar voldoening over uit te spreken, dat ik blijkbaar mijn Nederlandsch nog niet verleerd was. De Koningin voegde daar aan toe: „want 't liefst hoor ik liederen zingen in de eigen taal van mijn land". En of ik wel eens liederavonden van enkel Nederlandsche componisten had gegeven? — Ik moest eerlijk erkennen, dat ik dit nooit had gedaan. — Waarom niet? vroeg Hare Majesteit. — En ik antwoordde: omdat de Nederlandsche muziek-literatuur op mijn gebied niet belangrijk genoeg is. Helaas heeft ons land geen Schubert, geen Brahms, geen Hugo Wolff, geen Beethoven, geen Cesar Franck opgeleverd. Houdt Uwe Majesteit niet van deze componisten? — De Koningin herhaalde hare meening, dat zij in Nederland 't liefst Nederlandsche liederen hoorde zingen, — waarop ik gelukkig kon antwoorden, dat enkele jonge Hollandsche componisten mij er bij mijn verblijf hier juist eenige heel mooie hadden toegezonden en dat Harer Majesteits voorkeur natuurlijk een aansporing voor mij zou zijn om te trachten nog eens de eer te hebben een heel Nederlandsch liederen-programma voor Haar te mogen zingen.

Emiel Hullebroeck.

Deze Vlaamsche zanger en toondichter, die zijn belangstelling voor het volkslied tot het geheele Nederlandsche Stamgebied heeft uitgebreid, treedt thans ook op met een voordracht over het Indische volkslied.

De bladen hebben dit gevolg van zijn een paar jaar geleden ondernomen reis naar Insulinde met groote waardeering besproken en het een beschamend voorbeeld voor den Nederlander en de Nederl. Regeering genoemd, dat een niet-Nederlander de Indische volksliederen tot ons moet brengen.

Kort geleden troffen wij den heer Hullebroeck in het Hotel Witte Brug aan, juist toen hij een handvol brieven van de post aannam, welke hem dien dag weer handenvol werk bezorgden voor het welzijn

zijner lijdende landgenooten, waarvoor zooals men weet ook mevr. Hullebroeck zich bijzonder veel moeite geeft.

Hij vertelde ons toen dat, zoodra de algemeene toestand het veroorlooft, hij een kunstreis door Zuid-Afrika gaat ondernemen, ook dat hij werkt aan een bundel Zuid-Afrikaansche liedjes.

Een 70-jarig jubileum.

De Hope, het bekende weekblad van Holland (Michigan), schrijft in een zijner Novembernummers over het 70-jarig jubileum der Eerste Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika.

Zij begon haar openbaren eeredienst onder haar stichter en leider, Dr. A. C. van Raalte, in een blokhut in de oerwouden van westelijk Michigan.

„Het is niet te veel gezegd," schrijft De Hope, „dat de Eerste Geref. gemeente te Holland, Mich., de moeder-gemeente is van een groot aantal gemeenten, niet alleen in onze omgeving, van hen die met haar van den beginne af vereend waren. Niet weinige onzer gemeenten op het westersch veld onzer Kerk, hebben in geest en richting, meer dan soms bewust is, veel te danken aan den invloed en het voorbeeld van deze eerste gereform. gemeente der Emigratie."

In drie bijeenkomsten is de 70-jarige stichting herdacht. Onder de toespraken verdient vooral opmerking de feestrede van Prof. Dr. Dosker, die welsprekend hulde bracht aan de drie ontslapen voorgangers der gemeente, de predikanten v. Raalte, Roelof Pieters en Steffens.

Het Nederlandsch „im Auslande".

De Heer Prell, redacteur van de Deutsche Wochenzeitung für die Niederlande und Belgien, heeft zijn bewering „Die Niederländische Sprache wird im Auslande nicht gesprochen und nicht gelesen," welke wij in ons vorig nummer hebben weersproken verduidelijkt. Zijn bedoeling was dat de „Auslander" over het algemeen onze taal niet kent.

Maar dat is heel wat anders dan dat 't Nederlandsch in het buitenland niet zou worden gelezen en gesproken.

Nu het misverstand is opgehelderd hebben we niets tegen de bewering van den heer Prell in te brengen.

Belangstelling in onze geschiedenis.

The Open Court, een wetenschappelijk maandblad dat te Chicago verschijnt, heeft in zijn October-afl. twee artikelen opgenomen, die de belangstelling van Amerika in Nederl. geschiedenis en kunst toonen.

Het eerste is een historische beschouwing over The Dutch Republic, geschreven door den heer A. Oosterheerdt, lid van het A.N.V. te Chicago, die zich al vroeger door zijn studiën over den Nederl. invloed in Noord-Amerika heeft onderscheiden

Het tweede is een artikel over Early Dutch Art, van den redacteur Paul Carus, die betoogt dat de Nederlanden een belangrijke schakel vormen in de ontwikkeling der beschaving. De schrijver behandelt uitsluitend de voornaamste Vlaamsche primitieven. Eenige afbeeldingen van beroemde schilderijen der gebroeders Van Eyck, Petrus Cristus, Justus van Ghent en Hieronymus Bosch versieren het artikel.

Verschenen.

Een Kaapsch gouverneur op expeditie, door S. Kalff. J. H. de Bussy, Amsterdam.

De invloed van den oorlog op de diamantindustrie, door Henri Polak. De toekomst der democratie en de oorleg, door Prof. dr. Ph. Kohnstamm. Reeks oorlogsmonografiën. J. Muusses, Purmerend.

Advies-Bureau voor „Ons Huis"-werk. Verslag van de Conferentie, gehouden 18—20 Mei 1917.

De Amsterdamsche Geest, door R. Groeninx van Zoelen. Gebr. Belinfante, 's-Gravenhage.

Fondscatalogus der uitgavzn van S. L. van Looy, verlucht met oud-Hollandsche sierhoofdletters met bijbelsche voorstellingen.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres mededeelen van:

L. Kuipers, vroeger: p. a. fa. Schütte, Bunemann & Co., Bremen.

Mej. C. C. V. Heelsbergen, vroeger: Dubbeldamsche weg, Dordrecht.

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

14de opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 30 November 1917.

Bijdragen Ouders: Sub-Comité Düsseldorf Mrk. 615; M. te Bremen f 16.10; F. K. te Keulen f 16.50.

Sub-Comité Deventer. (in samenwerking met plaatselijke Afdeeling A.N.V.) Jongelieden Afdeeling A. N.V. opbrengt voetbalwedstrijd f 75.—; Mej. J. S. f 100.—; inzameling f 1593.17; te zamen f 1768.17; maakt met vorige opgaven f 2932.75.

Sub-Comité Zwolle. (Afdeeling A.N.V.) inzameling f 340.41.

Jongelieden Afd. A.N.V· Den Haag f 12.60

Inzameling: maaltijd groepsvergadering A. N. V. Den Haag f 43.95.

J. A. S. f 10.—, N. N. f 2.—, N. N. f 0.50, B. S· f 1.—, A. K. f 1.—, N. N. f 1.—. N. N. f 2.50, E. & A. de P. f 2.50, N. D. f 2.—, N. N. f 1.—, A. B. D. f 2.50, A. v. A. f 10.—, F. T. f 10.—, B. A. S. & Co. f 10.—, H. M. N. F. f 10.—, M. G. O. f 10.—, E. v. D. f 25.—, te zamen f 101.—, ingezameld door Mevr. R. Sons—van Gelder.

C. v. S. f 10.—, J. L. L. f 25.—, W. A· f 10.—, G. H. de M. O. f 25 —, J. B. f 1.50, H. J. v. d. T. f 10.—, J. C. F. K. f 2.50, J. F. A. H. f 1.—, C. F. D. f 30.—, J. v. d. B. f 10.—, Mevr. S. f 2.50.—, Wed. E. E. L. K. f 1.—, R. A. E. f 1.—, D. B. f 1.—, G. v. D. f 10.—, H. L. v. D. f 5.—, Ed. L. f 100.—, E. v. S. f 5.—, S. M. f 1.—, Mr. H. L. L. f 10.—, N. D. f 5.—, J. H. N. f 2.50, Mr. H. J. K. f 10.—, Gebr. M. G. & Co. f 10.—, D. J. G. f 2.—, F. G. K. f 3.—, G. C. B. & Co. f 10.—, J. E. d. C. M. f 2.—, M. d. B. f 5.—, Mevr. de Wed. Pr. L d. B. f 10.—, n/v P. v. C. f 50.—, S. & S. Mij f 20.—, Ph. J. S. f 5.—, M. H. K. f 10.—, W. D. f 5.—, G. N. f 5.—, n/v v. d. B. & Co. Met: Hand: f 100.—, J. P. M. f 20.—, N. H. O. D. & Co. f 10.—, A. T. f 10.—, n/v A. N. A. L. f 5.—, H. K. f 10.—, L. M. & Co. f 5.—, Fam. W. f 30.—, M. E. v. H. f 1.—, H. F. f 5.—, n/v v/h G. A. M. Jr. f 10.—, J. R. f 5.—, M. C. H. f 2.50, Mej. B. H. D. f 2.50, J. M. f 5.—, n/v M. v/h C. v. K. f 10.—, C. H. G. f 5.—, n/v Ned. T. F. v/h V. & Co. f 25.—, Mevr.

de Wed. G. B. f 5.—, P. G. f 3.—, Mevr. J. C. v. d. H. f 5.—, J. P. & F. f 5.—, M. L. v. V. R. f 10.—, n/v Mag. B. f 50.—, R. C. f 50.—, F. G. H. f 10.—, M. L. Jr. f 25.—, A. F. O. & Zn. f 5.—, Mr. P. P. f 10.—, Mevr. N. N. f 4.—, H. W. J. v. O. B. f 2.50, Allen te Amsterdam.

Mr. J. W. v. H. f 2.50, C. J. v. d. E. f 5.—, Mevr. A. G. f 2.50, Mej. C. M. V. f 10.—, P. N. K. f 25.—, J. T. f 5.65, P. J. D. F. f 5.—, Mevr. S. v. P. f 2.50—, Mevr. M. A. M. f 5.—, M. J. H. f 5.—, M. v. E. f 2.50, P. J. C. S. C. f 2.—, J. S. de R. f 25.—, Mevr. F. P. S. f 1.—, H. J. F. K. f 3.—, I. v. B. f 1.50, G. J. W. K. f 2.50, W. v. d. H. f 3.—, G. R. N. L. f 5.—, J. K. S. f 25.—, B. v. E. f 3.—, A. f 20.—. Mevr. I. f 2.50, Mr. J. A. L. f 2.50, J. C. Th. G. f 5.—, Dr. C. v. S. f 10.—, D. E. f 25.—, Mr. H. J. M. d. V. f 25.—, D. V. f 2.50, Mej. L. A. f 5.—, W. v. C. f 5.—, I. f 2.50, Mevr. W. f 2.50, G. J. v. d. P. f 2.50, Mr. G. C. D. D. f 15.—, v. H. f 2.50, Mevr. H. v. d. M. f 10.—, W. R. f 25.—, N. N. f 1.—, A. H. S. f 2.50. Allen te 's-Gravenhage.

Mej. C. H. f 10.—, Mr. A. v. d. H. f 10.—, C. W. H. v. D. f 100.—, allen te Rotterdam; C. W. f 2.50, H. W. f 2.50, B. F. f 5.—, Jhr. J. A. v. K. v. V. f 10.—, Mej. J. L. d. B. f 1.—, Mevr. B. f 2.50, E. f 10, Waalsche Diaconie f 50.—, A. d. B. f 100.—, allen te Utrecht; Mej. v. M. f 5.—, Mej. J. K. f 5.—, beiden te Haarlem; N. I. f 50.—, te Deventer; A. S. f 1.50, te Alkmaar; M. d. B. f 10.—, te Delft; J. M. V. Jr. f 5.— en J. N. V. f 5.—, beiden te Bussum. Inzameling Pleegzuster Mej. J. F. B. f 17.45, te Meerenberg; A. v. H. f 25.—, te Empe bij Voorst.

H. D. f 2.50, W. M. f 10.—, beiden te Scheveningen; H. H. v. K. f 10.—, te Voorschoten; M. J. F. H. f 5.—, te Apeldoorn; F. A. H. f 2.50, te Arnhem; Mevr. de Wed. J. M. v. 't H. t. W. f 25, te Doesburg; J. H. f 2.50, te Tilburg; J. H. Mrk. 140.— te Düsseldorf.

Totaal ontvangen in November f 4303.98 en Mrk. 755.—, maakt met vorige opgave f 82.392.25 en Mrk. 3456.95. Ook ditmaal overtroffen de uitgaven onze inkomsten belangrijk. Wij gaven ruim f 3500.— meer uit, dan wij ontvingen. Het bittere einde van onzen arbeid zou er reeds zijn geweest, wanneer niet plotseling licht in de duisternis ware gekomen. Onze noodkreet, dien wij in de vorige opgave deden klinken, heeft veler harten getroffen, en..... veler beurzen doen openen. Wij deelden mede, nog slechts enkele weken in staat te zijn, onze pleegkinderen te onderhouden en berekenden, dat wij slechts van elken Nederlander *één cent per maand* noodig hebben om *6000* kinderen van een wissen ondergang te redden. Dit trof. Een voorbeeld: R. C. zond ons f 5.—, n. l. één cent voor zichzelven en 499 centen voor 499 Nederlanders, die niet offerden. Zoo moet het gaan. Een ieder geve naar vermogen. Men drage elkanders lasten. De verschillende Sub-Comités, met de Afdeeling Deventer aan de spits, ook Zwolle, en verschillende afdeelingen van het Algemeen Nederlandsch Verbond, traden wederom krachtig op. De Haagsche Onderwijzers Zangvereeniging gaf in November twee uitvoeringen ten bate van ons Comité, waarvan het schitterend resultaat in de December-opgave zal worden vermeld. Te Den Haag werd voor onzen arbeid eene Financiëele Hulpcommissie opgericht, Penningmeesteresse Mejuffrouw J. Rijke. Ook van die zijde verwachten wij belangrijken steun. Zoo komen wij een heel eind verder, doch voor onzen Nationalen arbeid hebben wij den steun noodig van het *heele Nederlandsche Volk*. Op dus, Volk van Nederland, blijf ons steunen! Wij vragen hulp voor *Nederlandsche kinderen*.

Giften neemt gaarne in ontvangst,
de Penningmeester,
S. VAN LIER Ez.,
Nassaukade 358, Amsterdam.

Begrooting van het Hoofdbestuur van het Alg. Ned. Verbond voor 1918.

ONTVANGSTEN:

1.	Opbrengst achterstallige bijdragen over de jaren 1915, 1916 en 1917. .	Memorie.	
2.	Bijdragen v. d. Groepen:		
	Nederland, saldo van rekening	f 10000.—	
	België.	Memorie.	
	Ned. Indië	„ 1250.—	
	Ned. Antillen	„ 367.—	
	Suriname.	„ 100.—	f 11717.—
3.	Bijdragen Zelfstandige Afdeelingen.		„ 1080.—
4.	Gekweekte rente		„ 100.—
5.	Subsidie Ned. Regeering		„ 3600.—
6.	Buitengewone ontvangsten . . .		„ 50.—
7.	Opbrengst uitgaven A.N.V. . . .		„ 50.—
8.	Rente legaat Mej. Rikkers . . .		„ 79.90
9.	Te kort		„ 303.—
			f 16979.90

UITGAVEN:

1.	Algemeene kosten:		
	a. salarissen.	½ f 2225.—	
	b. Kantoorhuur, onderhoud, en verwarming	½ „ 275.—	
	c. Drukwerk, kantoorbehoeften, porti enz.	„ 600.—	
	d. Verschotten bestuursleden . . .	„ 500.—	f 3600.—
2.	Subsidie aan Neerlandia		„ 7000.—
3.	Crediet aan de Boeken-Commissie		„ 2400.—
4.	Druk en herdruk uitgaven A.N.V.		„ 250.—
5.	Lidmaatschappen en kl. bijdragen		„ 350.—
6.	Propaganda		„ 1400.—
7.	Subsidies aan Groepen		„ 700.—
8.	Subsidies aan Zelfst. Afdeelingen.		„ 600.—
9.	Rente legaat Mej. Rikkers . . .		„ 79.90
10.	Ned. Onderwijs in den Vreemde .		„ 600.—
			f 16979.90

22ste Jaargang. No. 2. Febr. 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

't Liefst hoor ik liederen zingen in de taal van mijn land.

Koningin WILHELMINA.

INHOUD : Aan alle Ouders in Nederland, manifest der Tucht-Unie. — Naar hooger eenheid. — *Buitenland:* De Nederl. Vereeniging te Petersburg herleefd, door H. Goemans. — Uit China, door L. Spiegelberg. — Nederl. liefdadigheidsfeest te Singapore. — *Nederland:* Van het Groepsbestuur. — Van de Afdeelingen. — Comité voor Nederl. kinderen in den Vreemde. — *Vlaanderen:* Van het Belgisch Front, door Gaston Smeesters. — *Oost-Indie:* Overzicht, door Dr. W. v. Lingen. — Het Informatie-Bureau van de Ver. „Oost en West", door Th. G. G. Valette. — *West-Indië:* Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. — *Amerika:* Nederland en Amerika, door A. van C. P. Huizinga. — *Ingezonden.* In zake Groep Nederland, door L. Picard. — Het Nederlandsch „im Auslande", door Th. G. G. Valette. — *Mededeelingen en Allerlei.* — *Nieuwe leden.* — *Advertentiën.*

Aan alle Ouders in Nederland.

De tuchteloosheid en de verwildering van de Nederlandsche jeugd nemen onder den invloed der omstandigheden toe; baldadigheid en straatschenderij oefenen een zekere bekoring uit; wetten, verordeningen en voorschriften worden uit het oog verloren; het aantal misdrijven en kleinere vergrijpen vermeerdert met den dag; de kinder-criminaliteit breidt zich uit.

Aan de ouders is de taak, daartegen op te treden en er zich met alle kracht tegen te verzetten.

Wij doen een beroep op hen om paal en perk te stellen aan de verbastering van de zeden bij hunne kinderen, door het volgende in acht te nemen:

1. Stelt uwen kinderen door uwe eigene levenswijze een voorbeeld ten goede.
2. Leert hen het eigendom en de vrijheid van anderen te ontzien.
3. Houdt hen van de straat, vooral op die uren bij duisternis en ontijde, waarin de gelegenheid en de verleiding tot onzedelijkheid, diefstal en andere misdrijven en vergrijpen het grootste zijn.
4. Verbiedt hen te vloeken, alcohol te gebruiken, te rooken, slechte zedebedervende tooneel- en bioscoopvoorstellingen te bezoeken en onzedelijke boeken te lezen.
5. Houdt hun de onbehoorlijkheid van baldadigheid en straatschenderij duidelijk voor oogen en zonder ophouden.
6. Leert hen het gezag en de overheid te eerbiedigen en spreekt daarover nooit in hun bijzijn met geringschatting, veel minder met minachting.
7. Geeft uwen kinderen voortdurend bezigheid; zendt hen voor ontspanning zoo mogelijk naar speelterreinen, sportvelden, leeszalen, enz. Ledigheid is des duivels oorkussen.
8. Stelt hen in de gelegenheid, goede toespraken aan te hooren en in zich op te nemen van godsdienstigen, opvoedkundigen en zedelijken aard.
9. Zorgt, dat uwe bevelen, voorschriften en waarschuwingen ook worden opgevolgd. Bestraft de onwilligen en de nalatigen.
10. Verzuimt niet, in uw gezin al datgene te doen en te bespreken, dat strekken kan om de goede vruchten eener degelijke opvoeding niet te doen verloren gaan, maar veeleer te doen toenemen.
11. Bevordert in uw huis orde, netheid en reinheid; verzet U met kracht tegen elke verwildering, ook al kost U dat onder de bestaande omstandigheden vaak zeer veel moeite.
12. Voorkomen is beter dan genezen en bestraffen.

HET ALGEMEEN BESTUUR
VAN DE TUCHT-UNIE.

Utrecht, Januari 1918.

Naar hooger eenheid.

Holland! We hebben uwe boeken en uwe kranten gelezen, we hebben u leeren kennen en waardeeren. In veel van uw leven hebben we onszelf teruggevonden. Grenzen scheidden ons voor den oorlog te veel: een stroom van erkentelijkheid en wederzijdsche genegenheid zal Noord en Zuid in één streven naar beter en rijker leven vereenigen. Zijn we als volk andere wegen opgegaan, in ieder van ons heerscht een zelfde gevoel naar eerlijk en eenvoudig leven. Wij minnen misschien te veel het uiterlijke en gij, Hollanders, blijft te dikwijls binnenshuis. Al spreekt gij alle talen, onze spraak is toch ook de uwe Uwe boeken zullen de onze worden. Voor ons blijft gij niet het land van boter en kaas, maar ge wordt het broederland van degelijkheid en wetenschap: een gedurige opwekking tot beter en edeler leven.

(Uit een Kerstmisartikel in Inter Nos Revue, Interneeringskamp, Harderwijk).

BUITENLAND

De Ned. Ver. te Petersburg herleefd.

Petrograd, 6/19 December 1917.

Geachte Redactie,

Ik weet niet of het A. N. V. reeds in kennis is gesteld van de wederoprichting van de Nederlandsche Vereeniging alhier. Zooals U misschien wel weet, werden hier bij het begin van den oorlog alle vereenigingen enz. welker statuten niet wettelijk goedgekeurd waren, verboden en het toen bestaande clubgebouw moest worden gesloten. In het begin van dit jaar kwam echter de goedkeuring af, kort daarna geheel overbodig gemaakt door de revolutie, die aanstonds 't recht van vereeniging en vergadering met zich medebracht. Het valt dus te begrijpen, dat het oude Bestuur onverwijld pogingen in het werk stelde om tot een weder-oprichting te komen, te meer, omdat gedurende de oorlogsjaren de Hollandsche kolonie belangrijk grooter geworden was en nu ongeveer 200 leden telt. De groote moeilijkheid was evenwel het vinden van geschikte localiteiten. Een nieuw bestuur was reeds gekozen op eene vergadering der oude leden, op welke vergadering tevens besloten werd, alle nieuw aangekomen leden, welke daartoe den wensch te kennen hadden gegeven, als lid aan te nemen. Het eerste teeken van leven daarna was een circulaire, met het verzoek om opgave van woningen, geschikt om de vereeniging te herbergen, en eindelijk, na lang wachten (de zeer sterke aanwas der bevolking veroorzaakt door de verovering der Oostzee-provinciën, heeft ook hier een nijpend woninggebrek doen ontstaan) gelukte het Jhr. van Spengler de hand te leggen op een voor ons doel uitstekende woning aan de Moika, prachtig in het midden van de stad. Met koortsachtigen ijver werd aan de inrichting gewerkt (waarbij vooral de Hollandsche bedienden van de firma Esders & Scheefhals zich weerden) en heel spoedig kon tot de officiëele opening worden overgegaan, welke eene gebeurtenis was in het leven der Hollandsche kolonie, een dag van nationale opleving. De plechtigheid werd opgeluisterd door de tegenwoordigheid van den waarn. gezant, den Heer Oudendijk Pieterse, welke ook met eenige treffende woorden de sympathieke openingsrede van den Voorzitter, den heer Mohr, beantwoordde. Er werd champagne rondgediend, koekjes, bonbons en andere dergelijke in het dagelijksche leven niet meer bestaande lekkernijen. Om kort te zijn, deze eerste bijeenkomst slaagde uitstekend en een ieder voelde beslist dat (vergeef mij de gemeenplaats) ons landgenoot- en in 't bijzonder ons Nederlanderschap toch geen ijdelijke klank was, maar wel degelijk iets dat ons bindt.

Een ieder was opgetogen over de aller verwachting overtreffende gezellige inrichting. De clubwoning bestaat uit: allereerst een ruime hal met kapstokken enz., waarop tevens de woning van het bedienden-echtpaar uitkomt. Verder een algemeene leeszaal met groote ronde tafel, bibliotheek, kaarttafeltjes en gezellige hoekjes. Ik behoef niet te zeggen dat de club-fauteuils en sofa's in een land waar men zóó op zijn gemak is gesteld als Rusland, bijna van een demoraliseerende zachtheid zijn. Dan volgt de eetzaal, die tevens als biljart-dito dienst doet, geheel in donkere hout-betimmering. Verder nog een damesvertrek en een bestuurskamer, behoudens dan nog de noodzakelijke toiletgelegenheid, waar zelfs een bad niet ontbreekt.

Op deze opening volgde wat later eene vergadering, hoofdzakelijk ter regeling der geldmiddelen, waarop de jaarlijksche bijdrage op R. 100.— werd vastgesteld en een commissie tot ontwerp van het huishoudelijk reglement benoemd werd. Eindelooze gedachtenwisseling had plaats eer de jaarbijdrage vastgesteld was, daar onze vereeniging in de zéér bijzondere omstandigheid verkeert, de zéér kapitaalkrachtige Hollandsche Kerk achter zich te hebben, welke zich in beginsel bereid heeft verklaard voor mogelijke tekorten op te komen. Na veel heen en weer gepraat werd eindelijk een motie aangenomen, waarin de wensch werd uitgedrukt zoovèr mogelijk trachten te komen door eigen kracht, doch in dank de toegezegde bijdrage van een R. 2000.— van de kerk aan te nemen. Op een inteekenlijst was reeds door de nieuwe leden als sympathiebewijs, en in plaats van het niet-geheven toegangsgeld R 3500.— bijeengebracht.

Verder was nog aan de orde de zeer eigenaardige en alle gemoederen in beweging brengende vraag, wat te doen met een uit het tijdperk van vóór den oorlog overgehouden partij van 6 heele en 14 halve kruikjes Bols. Nu ik volgens de laatste berichten uit Holland weet, dat dáár ook reeds van jeneverkaarten sprake is, zal dit op den lezer misschien geen indruk maken. Het gevolg van alle ingediende en weer ingetrokken voorstellen (die voor een psycholoog misschien heel belangrijk waren geweest) was, dat de heele kruiken geschonken zouden worden à R. 1.— per glas, volgens een kaartsysteem dat aan elk lid 4 glazen waarborgde en de halve kruikjes verloot, met dien verstande, dat de gelukkige winner R. 25.— ervoor zou moeten betalen. Opnieuw kon dus de penningmeester zich verheugen.

Voor de leestafel is het zeer jammer, dat wegens de slechte verbinding met het vaderland regelrecht gezonden kranten enz. van 1—3 maanden onderweg blijven. Het zenden over Zweden bekort dien tijd wel tot een 3 weken (soms nog wel minder) maar vooral sinds de laatste ongeregeldheden faalt ook deze verzendingswijze wel eens. Van geregelde aankomst is in geen geval sprake. Ook de bibliotheek heeft dringend eene aanvulling noodig van al het schoons dat onze letterkunde in den laatsten tijd heeft opgeleverd. Veel verder dan van Lennep gaat zij niet, een uitgebreide verzameling boeken over den Boerenoorlog dan uitgezonderd. Afgezien echter van de kwestie van betaling, welke door onzen boekhandelaar heel grootmoedig tot na den oorlog is uitgesteld, is een groot bezwaar, dat van alle boeken, die nog binnenkomen, de kaft wordt afgescheurd. Dit is weer een bewijs der gebrekkige regeling hier. Terwijl aan den eenen kant de Regeering officieel met den tegenstander in verbinding staat, de krijgsgevangenen in hun uniform vrij in de hoofdstad rondloopen en b.v. Oostenrijksche Tungsram-lampen al weer ingevoerd worden, zit aan de andere zijde een vergeten censor nog plichtsgetrouw alle boeken uit hun verband te trekken..... uit vrees voor spionnage.

Waar ik echter dezen brief om begonnen ben, de onmiddellijke aanleiding, is ons zoo uitstekend geslaagde Sinterklaasfeest van gisteravond. Niettegenstaande de 13 dagen verschil is het toch maar op 5 December gevierd, dat hoort er zoo bij. Er was weer danig voor gewerkt. Voordracht, zang en muziek wisselden elkaar af en deden zien, dat er zeer goede krachten en verborgen talenten in ons midden schuilen. Er was Bisschopwijn (hiertoe kon eerst worden besloten nadat de benoodigde suiker te elfder ure gevonden was), koekjes, bonbons, kortom wij vergaten den druk der tijden bij al deze zoo zeldzame heerlijkheden. Hulde aan de dames, wie dit alles van hun duur en met veel moeite verdorven voorraad afstonden. Mevrouw Mohr en de Heer van Niftrik hadden een aantal zéér smaakvolle

Nederlandsch liefdadigheidsfeest te Singapore.

Uit Singapore meldt men ons d.d. October:

Op het terrein van de Hollandsche Club is een door Hollanders georganiseerde kermis gehouden, of, zooals men hier zegt „Fancy Fair". Het heele feest, waarvan de opbrengst ten bate van het Engelsche en Fransche Roode Kruis kwam, mag zeker schitterend geslaagd heeten. Een bedrag van niet minder dan rond $ 6500.— kon worden afgedragen, waaruit wel is af te leiden, dat de zaak ferm in elkaar was gezet.

Het weer werkte prachtig mede, het was een mooie volle maan-nacht en de feestelijkheden duurden dan ook tot 's morgens drie uur voort.

en met toepasselijke 5 December-teekeningen en spreuken verluchte programma's vervaardigd, welke na de verschillende vaste nummers, meerdere enz. enz. enz. beloofden, welke hoofdzakelijk en tot vreugde van vooral het jongere geslacht, dansen bleken te zijn. Er werd gespeecht op het Bestuur en de Vereeniging en tenslotte werd de Voorzitter in de hoogte getild, terwijl „het orchest" „lang zal d-ie leven" speelde. Daarop volgde de Heer Pons zelf, die de moeilijke taak van „het orchest" gedurende den geheelen avond met onverdroten ijver en groote vaardigheid, had vervuld. Besloten werd met een echt-Hollandsch „patertje langs den kant", dat heusch verscheidene der aanwezigen niet kenden, doch, geen wonder, algemeen in den smaak viel.

Dit is dus een kort relaas van de zegevierende herrijzing van onze Nederlandsche Vereeniging, dat evenwel toch langer is geworden dan ik dacht. Juist in deze benarde tijden voelen wij landgenooten dubbel de behoefte elkaar bij te staan en ons bij elkaar aan te sluiten. In onze Vereeniging hebben wij nu een prachtig lichaam gevonden, dat dezen geest wakker houdt.

Hoogachtend, HENK GOEMANS.

Een van de meest bezochte gelegenheden was wel de oud-Hollandsche „poffertjeskraam", waarvan ik U hierbij ter reproductie een foto toezend. De oud-Hollandsche costumes stonden de dames uitstekend.

Veel moeite had men zich getroost om het feest te doen slagen en die moeite werd met schitterenden uitslag bekroond.

Uit China.

Peking, 15 September 1917.

Geachte Redactie,

Den 27en Mei 1917 begaf ik mij op weg om over Zweden, Rusland en Siberië naar Peking te gaan ten einde daar t. z. t. op te treden als Commandant der Nederlandsche Gezantschapswacht.

Te Stockholm had ik het genoegen kennis te mogen maken met den heer Rippe, vertegenwoordiger van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

De heer en mevrouw Rippe bereidden mij een hartelijke ontvangst en doen mij met veel genoegen terugdenken aan de dagen in Stockholm doorgebracht.

Klopt ons 't hart sneller wanneer wij in 't Suezkanaal of bij Wusung (Sjanghai) de Hollandsche driekleur zien wapperen, en wij ons van de daar

werkzame baggermachines in onze eigen taal hooren toeroepen, hoeveel te meer wanneer wij in China's hoofdstad telkens en telkens weer onze vlag zien. Vreemd kijkt men op, wanneer de Chineesche bedienden van officieren en manschappen in 't Hollandsch antwoorden. Goed doet het als een officier van een andere natie U zegt dat Uw mariniers zulk een flink figuur maken en dat het hem opvalt met hoeveel plichtsbesef zij den dienst als schildwacht waarnemen. (Nederlandsche mariniers bewaken tijdelijk Duitsche en Oostenrijksche kazernes enz.)

Maar zeg tegen den eersten den besten Chineeschen koelie, dat gij een Hollander zijt, dan eerst begrijpt gij wat een Hollander in Peking is. De Chineesch zal U antwoorden: „Gollanko, gun ghâo!" en steekt tegelijkertijd zijn duim op, en dan bedoelt die eenvoudige onwetende Chineesch: Hollanders, dat zijn *de beste!*

Hoogachtend, L. SPIEGELBERG,
Kapitein der Mariniers.

NEDERLAND.

Van het Groepsbestuur.

Het Groepsbestuur heeft 24 November te 's-Gravenhage en 22 December te Rotterdam vergaderd, hoofdzakelijk in verband met de hervormingsplannen.

Naar aanleiding van de beslissing in de buitengewone algemeene vergadering der Groep op 24 November te 's-Gravenhage genomen, werd een commissie benoemd bestaande uit de heeren Mr. K. M. Phaff, L. Simons en C. van Son, welke tot taak had een nieuw Groepsreglement te ontwerpen.

Zij kwam reeds met haar arbeid gereed. Tijdig wordt het ontwerp aan de Afdeelingsbesturen gezonden met verzoek vóór 1 Maart hun op- en aanmerkingen aan het Groepssecretariaat te doen toekomen.

Daarna zal het Groepsbestuur nog eens bijeenkomen en het reglement vaststellen in den vorm, waarin het aan de in *Mei te 's-Hertogenbosch te houden Jaarvergadering der Groep* ter beslissing zal worden onderworpen. Het zal in het April-nummer worden afgedrukt.

De begrooting voor 1918 (zie hieronder) werd vastgesteld in de vergadering van 22 December.

Van het Hoofdbestuur was een brief ingekomen, waarin het zijn houding tegenover het hervormingsplan van Groep Nederland bepaalt. Besloten werd afschrift van dezen brief tegelijk met het ontworpen reglement aan de Afdeelingen te zenden.

Ingekomen was nog een schrijven van Mr. W. J. L. van Es, waarin hij bedankt als bestuurslid.

Besloten werd een brief aan hem te richten, waarin wordt meegedeeld dat het Groepsbestuur zijn heengaan betreurt en hem dank zegt voor de onbaatzuchtige en geestdriftige wijze, waarop hij vele jaren in de Groep de Nederlandsche stambelangen mede heeft behartigd.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

Begrooting van Groep Nederland voor 1918.

ONTVANGSTEN:

1. Bijdragen der Afdeelingen, berekend naar het aantal leden op 1 Nov. '17	f 10468.14	
2. Bijdragen Alg. leden in Nederland berekend naar het aantal leden op 1 Nov. 1917	„ 2227.75	
3. Alsvoren van nieuwe leden	„ 200.—	
4. Bijdragen der Alg. leden in het Buitenland berekend naar het aantal leden op 1 Nov. 1917	„ 2432.35	
		f 15328.24

UITGAVEN:

1. Algemeene onkosten:		
a. Salarissen. . . .	½ f 2225.—	
b. Kantoorhuur, onderhoud en verwarming	½ „ 275.—	
c. Drukwerk, kantoorbehoeften, porti, enz.	„ 500.—	
d. Verschotten Bestuursleden en afgevaardigden . . .	„ 600.—	f 3600.—
2. Geldelijke ondersteuningen aan Afdn. en afschrijvingen		„ 1400.—
3. Toelage en lidmaatschappen . . .		„ 95.—
4. Crediet Taalcommissie		„ 100.—
5. Buitengewone Uitgaven		„ 133.24
6. Voordeelig saldo		„ 10000.—
		f 15328.24

Van de Afdeelingen.

Amsterdam.

De secretaris schrijft:

24 Jan. hield de heer K. Dilling, inspecteur der Nederlandsche Heidemaatschappij, voor onze Afdeeling, waarvan leden en genoodigden in flink aantal waren opgekomen, een zeer boeiende en hoogst belangrijke lezing over: „De Nederlandsche Heidemaatschappij, haar arbeidsveld en beteekenis voor ons land". De keurige verzameling lichtbeelden gaven een zeer duidelijk beeld van het belangrijk werk, dat door de Maatschappij is en nog wordt verricht; vooral het groote nationale belang voor ons land en volk werd duidelijk op den voorgrond gebracht. Een lezing als deze past juist in het kader van ons Verbond en beveel ik gaarne den Afdeelingsbesturen aan.

's-Gravenhage (Jongel.-Afd.).

12 Januari had een bijeenkomst plaats, waarin de heer Emile Reeser sprak over „Willem van Oranje", hij gaf een uitstekende karakterschets van den grondlegger onzer vrijheid. Een zestal dames zongen het Wilhelmus.

Dr. P. de Keyser hield een lezing over „Dichters uit de loopgraven aan den IJser": Boens, Francken en Cauwelaert en droeg op gevoelige wijze een aantal hunner oorlogsgedichten voor. De avond was zeer druk bezocht, zoodat het jaar 1918 flink werd ingezet.

Gouda (Jongel.-Afd.).

28 Dec. 1917 trad voor deze afdeeling op de heer N. Heyndrickx met een lezing over „De inleiding tot de Vlaamsche letterkunde". 't Was jammer dat er niet meer belangstelling was.

Harderwijk (Vlaamsche tak).

De afdeeling van het Alg. Ned. Verbond in het kamp te Harderwijk opende haar vereenigingsjaar 1918 met een tentoonstelling van boeken en boekjes door de Wereldbiblotheek uitgegeven.

Nijmegen.

De heer G. J. Burger, leeraar aan de H. B. S. te Nijmegen hield voor de leden dezer afd. een belangwekkende lezing met lichtbeelden over „Land en volk van Suriname".[1])

Na de inleiding, waarin de bodemgeschiktheid en de verschillende cultures werden behandeld, kwam hij tot de bespreking van het bevolkingsvraagstuk. Hij beschreef de beide inlandsche bevolkingsgroepen in de kolonie, de Boschnegers, afstammelingen van negerslaven en de Indianen, oorspronkelijke bewoners van het binnenland. Daarbij toonde hij aan hoe de Boschnegers vooral voor de in het gebergte uitgeoefende goudwinning onmisbaar zijn. Van de Indianen was, naar sprekers meening, voorshands voor de cultures niets te verwachten. In tegenstelling met de Boschnegers, wier hoofden, door het Gouvernement erkend, sinds jaren geregeld op 31 Aug. hulde aan den Gouverneur ter hoofdplaats komen betuigen, zijn de Indianen nog slechts sinds korten tijd in aanraking met de Regeering en hare vertegenwoordigers. Met groote waardeering maakte spreker gewag van den arbeid der Protestantsche Zending en Roomsch Katholieke missie voor de beschaving onder deze inlandsche bevolking.

Ten slotte wijdde de heer B. enkele woorden aan de halfbloed bevolking van Suriname, waarin, naar hij zeide, velen den onmisbaren schakel zien tusschen de Europeanen en de inlanders. Met een woord van aanbeveling om den maatschappelijken arbeid onder deze personen te steunen, besloot spreker zijn rede waarna hij een reeks lichtbeelden vertoonde, aanvangende met H. M. de Koningin, Landsvrouwe ook van Suriname.

Het publiek bleek met de voordracht zeer ingenomen.

Wageningen.

Voor toetreding tot de Stud.-Afd. Wageningen hield de heer C. Coolhaas in het Januari-nr. van Ceres een warm pleidooi.

Trachten andere Afdeelingbestuurders ook wel eens in voor hen toegankelijke bladen of tijdschriften propaganda te maken voor het A.N.V.?

BERICHT.

Brieven voor het Hoofdbestuur adresseere men voortaan aldus:
Mr. B. de Gaay Fortman, Alg. Secr. Penningmeester A.N.V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

Stukken voor het Groepsbestuur aan: C. van Son.

[1]) De Afdeeling Nijmegen vinde navolging. Juist zulke voordrachten over onze koloniën, maar niet die alleen, ook over Vlaanderen, Zuid Afrika en verdere terreinen van druk Nederlandsch leven, vallen onder het bereik en de werkzaamheden der Afdeelingen van het Verbond. Red.

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

Dit Comité heeft dezer dagen zijn eerste jaarverslag doen verschijnen. Het volgende is er aan ontleend:

Het Comité dankt zijn ontstaan aan den pennestrijd van Juli—Augustus 1916, dien men in de Nederlandsche dagbladen voerde over de voeding van Duitsche kinderen in Nederland.

Naar aanleiding daarvan verscheen in „Het Nieuws van den Dag" van 15 Augustus een ingezonden stukje, dat later van den heer C. van Heusden uit Berlijn bleek te zijn, waarin de opmerkzaamheid van ons volk gevestigd werd op de Nederlandsche kinderen in Duitschland. De inzender toonde aan, dat ook zij behoefte hadden aan betere voeding en dat hunne verzorging hier in Nederland vermoedelijk geen tegenkanting zou ondervinden. Hij verwees belangstellenden naar den heer W. F. van Heusden te Amsterdam, voorzitter der afdeeling Berlijn van het Algemeen Nederlandsch Verbond, dien hij bereid achtte, inlichtingen te geven over de omstandigheden, waarin de Nederlandsche gezinnen in Duitschland verkeerden.

Het bedoelde artikel bewoog den heer J. Blooker, Wethouder van Zeist, onmiddellijk f 1000.— voor de verzorging van Nederlandsche gezinnen uit Duitschland ter beschikking te stellen en den heer W. F. van Heusden te verzoeken het werk ter hand te nemen en ten spoedigste de overbrenging van Nederlandsche kinderen naar Nederland voor te bereiden.

Na overleg met den voorzitter van het A.N.V. werd besloten tot oprichting van een onafhankelijk comité, dat werd samengesteld uit de heeren: Prof. Dr. J. te Winkel, voorzitter, Amsterdam; W F. van Heusden, secretaris, Amsterdam; S. van Lier Ez., penningmeester, Amsterdam; Dr. P. H. van Roojen, Schiedam; Julius Herdtmann, Consul der Nederlanden te Dusseldorp en J. A. de Lanoy, Voorzitter van het Kon. Nat. Steuncomité, aldaar.

Belangstelling en daadwerkelijken steun mocht het Comité ondervinden van Hare Majesteit de Koningin, Hare Majesteit de Koningin-Moeder, Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, Zijne Excellentie den Minister van Buitenlandsche Zaken, Hare Majesteits Gezant te Berlijn, W. A. F. Baron Gevers, de Nederlandsche Consuls te Dusseldorp, Keulen, Essen—Ruhr, Duisburg—Ruhrort, Dortmund, Hamburg, Munster (Westfalen), Emden, Antwerpen en Brussel, het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 te 's-Gravenhage en zijne organen in Duitschland, alsmede van het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Door medewerking der Duitsche autoriteiten verkreeg het Comité het recht, uitsluitend kinderen van Nederlandsche ouders over de grens te brengen.

De voeding, lichamelijke en zedelijke verzorging dier kinderen werd het doel, dat het Comité zich voor den duur van den oorlog stelde.

Van de meest verschillende zijden genoot het Comité bij het vervullen van zijn taak medewerking, die zich uitstrekte tot de werving, het transport, de huisvesting, kleeding en het onderwijs der kinderen.

In handen van het ondercomité te Dusseldorp lag de werving der kinderen in de Rijn-provincie en Westfalen, terwijl die voor Noordwest-Duitschland

overgelaten werd aan een inmiddels opgericht ondercomité te Bremen, afdeeling van het A.N.V. De dienst der Maatschappij tot Exploitatie der Staatsspoorwegen verleende hare bijzondere medewerking en vergemakkelijkte de afrekening der ontvangen plaatskaarten op hoogst te waardeeren wijze. Onder welwillende medewerking van het Nederlandsche Roode Kruis verklaarden L. G. A. Graaf van Limburg Stirum, voorzitter van het Nederlandsche Roode Kruis Comité Arnhem, en Jhr. J. Beelaerts van Blokland, Wethouder van Renkum, zich bereid, de transporten Nederlandsche kinderen van Elten naar Zevenaar te begeleiden.

Op een aan Zijn Edelachtbare gericht verzoek verleende de burgemeester van Zevenaar J. Ridder de van der Schueren zijn medewerking tot oprichting van een damescomité, uitsluitend ten doel hebbende, de kinderen uit Duitschland aan het station Zevenaar op brood en melk te onthalen. Het bestaat uit de dames: Jonkvrouwe Th. de van der Schueren Mevr. Hazewinkel—Kroon, Mevr. Honig—van Berkel, Mevr. Janssen—Dothé en Mej. H. Honig, die bij elk transport dezen liefdedienst vervullen.

De huisvesting der kinderen is een der werkzaamheden, die de grootste zorg en den meesten arbeid hebben vereischt.

Wel werd het eerst aan de lichamelijke nooden gedacht en daarin voorzien, maar het verblijf in een streng zedelijke omgeving was voor het jonge volkje van niet minder beteekenis Het Comité is overtuigd, dat zijn arbeid in dit opzicht goede vruchten zal dragen en een blijvenden invloed zal uitoefenen op de gevoelens der ouders jegens hun volk en vaderland.

Het verslag somt verscheidene vereenigingen voor en bezitters van koloniehuizen op, die zich voor de verpleging verdienstelijk hebben gemaakt. Ook honderden particulieren namen een of meer kinderen kosteloos of tegen matige vergoeding op.

Acht afdeelingen van het Algem. Nederl. Verbond beschouwden de huisvesting van Nederlandsche kinderen als een taak, die in de lijn van het Verbond ligt. Het zijn de afdeelingen: Apeldoorn, Delft. Deventer, Groningen, Leeuwarden, Zaandam, Zutphen en Zwolle Zij vormden ondercomité's, die het gezag over de onder hun hoede staande kinderen uitoefenen.

Groepje kinderen in het huis „Berkenhof" te Ede.

Kleeding. Op weinige uitzonderingen na kwamen de Nederlandsche kinderen schamel gekleed naar het vaderland, zoodat al aanstonds in de behoefte aan kleeding en schoeisel moest worden voorzien.

Mevrouw B. Blooker—Greidanus te Huis ter Heide nam deze taak op zich voor de kinderen in de vacantie-koloniehuizen, maar toen de huisvesting zich over het gansche land begon uit te breiden, ging men over tot vorming van een kleedingcommissie, die sedert Januari 1917 onafgebroken zorgt voor boven- en ondergoed, een werk dat voortdurend aan omvang toeneemt. De Commissie bestaat uit de dames: Mevr. J. C. te Winkel—Lodeesen, Mevr. H. van Heusden—Pruijs, Mevr. A. M. van Lier—Derks. en Mevr. A. C. Boom—Blooker, die haar magazijn te Amsterdam, Achteroosteinde 8, hebben ingericht.

Onderwijs genieten alle kinderen, grootendeels in openbare, in vele gevallen ook in bijzondere scholen. De medewerking zoowel van gemeentebesturen als van de onderwijzers der bijzondere scholen is een onschatbare dienst, die aan het Comité bewezen wordt.

De gezondheidstoestand der kinderen was over het algemeen zeer bevredigend. Zooals te begrijpen is, kwamen onder zooveel kinderen ook plotselinge, ten deele hevige ziektegevallen voor; dat daarvoor onmiddellijke geneeskundige hulp werd ingeroepen, zij hier terloops vermeld. Zonder uitzondering hebben de medici in al deze gevallen belangeloos hunne hulp verleend, waarvoor het Comité hun langs dezen weg zijn dank betuigt.

Toezicht op die gezinnen, welke niet tot het gebied van een ondercomité behooren wordt uitgeoefend door mejuffrouw Joh. G. van Heusden, die van het begin der Comitéwerkzaamheden zich er mede belastte.

Onder hen, die krachtigen geldelijken steun verleenden worden ten slotte nog genoemd de afdeelingen Amsterdam, Arnhem, Nijmegen, 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, Utrecht van het A.N.V. en eenige in het buitenland.

In het afgeloopen jaar werden 602 kinderen onder de hoede van het Comité gebracht. Deels door terugkeer naar Duitschland, deels door vestiging hunner ouders in Nederland, konden er 116 worden afgevoerd, zoodat aan het einde van het eerste arbeidsjaar 486 aan de zorgen van

Jongens in verzorging te Driebergen.

het Comité bleven toevertrouwd.

Ten slotte zij nog medegedeeld dat het Comité reeds ongeveer een ton heeft verwerkt en zijn hoogst nuttigen vaderlandschen arbeid zal kunnen uitbreiden naarmate de inkomsten grooter worden.

Dat ieder het Comité naar krachten steune!

VLAANDEREN.

Van het Belgisch front.

In dank heb ik ontvangen de nummers van ons maandblad, welke wegens inhouden door censuur, of bij gebrek aan stipte bestelling van drukwerk, of wegens torpilleering, me tot nog toe niet gewerden. Ik verheug me bij de gedachte, dat ik bij verdere toezending het blad regelmatig zal ontvangen, omdat ik aldus eenig inzicht blijf behouden in het leven van ons Verbond, en me gesterkt gevoel in mijn overtuiging van den onverbreekbaren band, welke de oorlog heeft gesmeed tusschen Noord- en Zuid-Nederlanders. Dat gevoel evenwel heerscht niet onverdeeld bij elkeen. Ook in Nederland zal het menigeen nog heugen, hoe eene voor België en Nederland samen, minder gewenschte stemming ingreep, wegens het gerucht, dat Nederland zijn grondgebied straffeloos door de Duitsche troepen had laten schenden. Het was alles niets meer dan veronderstellingen, welke onder het licht van eene eenvoudige kritiek beschouwd geen steek hielden en het voorhouden van enkele tegenwerpingen die voor de hand lagen waren voldoende om aan de wantrouwenden het zwijgen op te leggen. Maar toch het wantrouwen was er nu eenmaal en het is geen gemakkelijke taak om het uit te roeien. De pers heeft weinig hulp geboden. Integendeel, wordt nu nog door zekere Fransch-Belgische pers, het minste vergrijp door een enkeling in Nederland, tegen de onzijdigheid begaan, elke schijnbare onaangename daad, ten opzichte van België, dadelijk uitgespeeld tegen Nederland, als zijnde in het voordeel van onzen vijand. Dit vindt dan weerklank bij Franschlezenden, die het gretig overal gaan verkonden, en zoo komt het, dat ook Vlamingen geloof hechten aan valsche en ongewettigde beschuldigingen van zoogenaamde „Hollandsche lafheid."

Wat te doen, om dit onheil, voor de toekomst der Groot-Nederlandsche beweging te keer te gaan, om onze Vlaamsche jongens te overtuigen, dat het volk van Nederland, met heel zijn denken en voelen aan onze zijde staat. Zeker, we konden ijveren in de pers, indien we niet af te rekenen hadden met de heeren van de censuur, die het als min passend met de gedachten van zekeren invloed uitoefenende kliek zouden achten. En hadden we nog die vrijheid, dan waren wij in geen geval niet zoo geloovenswaardig, niet zoo overtuigend als de Nederlanders zelf. Een individueel in verbinding stellen van personen van Nederland en van het front, komt me als het beste en eenige middel voor. En zoo raak ik eene gedachte aan, van echt Groot-Nederlandsch belang, waarvan het werk der „Hollandsche oorlogsmeters aan het front" eene gedeeltelijke verwezenlijking is.

Naast dit, levert de Groot-Nederlandsche briefwisseling dezelfde voordeelen op, als het werk der oorlogsmeters. En dat alles komt ten goede, wacht slechts op latere vrucht!

Kan dit niet ernstig overwogen worden?

GASTON SMEESTERS.
Secretaris Tak Gent A.N.V.
Hulpoff. Belg. leger te velde.

OOST-INDIË.

Overzicht.

Nu ik mijn taak weder opneem om in *Neerlandia* geregeld een en ander mede te deelen, dat de belangstelling in ons Oostersch eilandenrijk kan verhoogen, denk ik onwillekeurig aan den

toestand van Oost-Indië in 1917,

en wel meer in 't bijzonder aan datgene, waarin het Alg. Ned. Verb. in de eerste plaats belangstelt:

de verbroedering van Oost en West.

De *N. R. Ct.* van 2 Januari zegt in haar overzicht over 1917 naar aanleiding van de deputatie van „Indië Weerbaar":

> Van het onmiddellijk contact tusschen de meest invloedrijke kringen, zoowel op politiek als op handels- en nijverheidsgebied in Nederland, leidende personen in het Nederlandsche politieke en economische leven van de meest verschillende richting met vertegenwoordigers van wat men gewoon is de „Indische beweging" te noemen — door welk contact 'n wederzijdsch beter begrijpen en deugdelijker appreciatie werd in de hand gewerkt — mag veel goeds worden verwacht. In Nederland drong een beter besef door van hetgeen Indië's bevolking voor haar ontwikkeling noodig heeft; naast de leuze van een Indië Weerbaar werd die van de „economische weerbaarheid" geboren.

Wij onderschrijven dit geheel. 't Gebeurt wel meer, dat de zijdelingsche gevolgen van een daad zegenrijker zijn dan de rechtstreeksche; dat kon ook wel eens het geval zijn met de deputatie van „Indië Weerbaar". De indrukken b.v., door den hoogbeschaafden regent van Magelang opgedaan bij zijn bezoek aan Nederland en door hem in Indië verkondigd, en de indruk door hemzelven en anderen gemaakt op groote kringen van aanzienlijke Nederlanders, kunnen niet anders dan den band tusschen Oost en West versterken en nauwer toehalen.

De oorlog bracht ook daarginds aan sommigen groote winsten; daarbij ook ontberingen, schoon niet in dezelfde mate als in Nederland en niet minder teleurstellingen, vooral voor den kleinen man, nu vele landbouwproducten schier onverkoopbaar waren.

Een rechtstreeksch gevolg van de uit- en invoer moeilijkheden was het aanknoopen van nieuwe handelsverbintenissen met Australië en vooral met Amerika en Japan; verbintenissen, die ook na 't

sluiten van den vrede voor Nederland niet voordeelig zullen blijken te zijn. Nederland, wel verre van dit met leede oogen aan te zien, moet zich daarin belangeloos voor Indië verheugen en worde geprikkeld tot nieuwe krachtsinspanning om zich op de Indische markt te handhaven. De arbeid, zonder bevoorrechting boven mededingers, maakt steeds kloek en sterk; wat te gemakkelijk verkregen wordt verslapt de veerkracht; dat heeft ons kleine land genoegzaam ondervonden. De vroeger bestaande bekrompen inzichten, die op zeer kleingeestige manier vreemd kapitaal wilden weren, maken plaats voor ruimere denkbeelden: Hoe meer vreemd kapitaal van *verschillende* kanten toestroomt, hoe meer waarborgen dat Indië niet vervreemd zal worden.

Dit mag wel eens herinnerd worden

tegen het drijven der alarmisten,

die tijdig en ontijdig geregeld den alarmkreet doen hooren: „De wolf, de wolf!" als b.v. de Japanners — vooruitstrevend en geestkrachtig als zij zijn — tal van verbintenissen aanknoopen met Insulinde en begeerig zijn daar winst te behalen door het drijven van nijverheid en landbouw. Al dat alarmeeren doet veel kwaad en heeft geen enkel voordeel.

Wij juichen het daarom toe dat zich heeft gevormd, onder het voorzitterschap van den werkkrachtigen vriend van Indië *Mr. J. H. Abendanon* een

Japansche Commissie,

een onderdeel van de „Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den vreemde". Het doel dezer Commissie is: bevordering van de goede verstandhouding, de wederzijdsche vriendschap en de onderlinge waardeering tusschen Japan, Nederland en Indië. Adhaesiebetuigingen met dit doel worden ingewacht bij den secretaris, den heer *P. A Roeper Bosch* te Scheveningen. Om het doel te bereiken zal zeker hard moeten worden gewerkt en met veel tact. Welk nut de „adhaesiebetuiging" heeft is moeilijk uit te maken, tenzij zoodanige betuiging vergezeld worde door een flinke geldelijke bijdrage. Dan ook maakt het weekblad Oost en West wat de samenstelling der Commissie betreft niet ten onrechte de volgende opmerking:

> In deze zaak is Indië niet minder geinteresseerd dan 't moederland, de namen van den voorzitter en van de meerderheid der leden geven aan, dat dit niet over 't hoofd is gezien, maar waarom dan niet aan 't Indische element zelf een goede plaats toegekend? Wil de commissie vruchtbaar werken, dan ligt haar arbeidsveld grootendeels in Japan, waarom komen geen Japanners onder haar leden voor? De onderlinge waardeering tusschen Japan, Nederland en Indië had in de samenstelling der commissie haar eerste uiting kunnen krijgen, dunkt ons.

Moge het aan de commissie gelukken, Japan te overtuigen, dat het slechts enkele Nederlanders zijn, die telkens in de pers de alarmtrompet doen hooren, gelijk wij de overtuiging hebben, dat Japansche uitlatingen, die van grooten landhonger getuigen, daarom nog geen uitingen van de Japansche Regeering zijn. „Olie op de golven uitstorten" is in dezen gewenscht, maar..... men zal heel wat olie noodig hebben.

„Extra muros peccatur et intra" is een beproefd gezegde: „Er wordt zoowel binnen als buiten de muren gezondigd", d.w.z. de onderlinge goede verstandhouding, waardeering en samenwerking van de verschillende rassen in Indië laat nog steeds veel te wenschen over. Wij wezen daarop reeds vroeger herhaaldelijk. En dat zal niet beter worden als niet enkele Nederlanders in Indië ophouden met de pers te misbruiken en te

schimpen op Inlanders of vreemde Oosterlingen.

Men noemt het drukpersreglement in Indië wel eens het „gewrocht der duisternis"; maar mij wil het toch voorkomen, dat men daarginds vrij straffeloos rassenhaat predikt. Wat zou men er wel van zeggen, als de bladen hier te lande een veldtocht openden tegen Groningers, Friezen of Drenten, daarbij de ongunstigste typen tot modellen kiezende. Zoo iets nu schijnt in Indië bij sommigen gewoonte te zijn... waarschijnlijk een uitvloeisel van wat wij „Tropenkolder" plegen te noemen. Of... is 't soms een eigenaardig Nederlandsche (juister Hollandsche) karaktertrek, de meening: Ieder, die *anders* is dan wij, is *minderwaardig?* Mocht dit werkelijk zoo zijn (en ik vrees dat het zoo is!) dan moge ons Alg. Ned. Verbond in zijn werkprogramma wel opnemen eene bestrijding van die „eigenaardigheid", die vanaf den straatjongen het heele Hollandsche volk doortrekt en nu weer in Indië veel last geeft.

Gelukkig maar als de uitgescholdenen zóó hoog staan, dat zij alleen de schouders ophalen en zóó onbevangen zijn van blik, dat zij die uitingen van eenige enkelingen niet opvatten als de meening van meer hoogstaande Hollanders.

Zoover schijnen wij nu te komen, gelijk blijkt uit hetgeen op eene vergadering te Batavia van de Vereeniging *Minahassa* gesproken is door den ondervoorzitter *Toemewoeng* [1]).

De 1e luitenant H. [2]) schijnt in het *Bat. Nbld.* de Minahassers, almee Nederlands trouwste vrienden in Indië, uitgescholden te hebben en naar aanleiding daarvan, zegt genoemde *Toemewoeng*, als een

beschamende les voor ons, Hollanders,

het volgende:

> „Ik moet Nederland van harte mijn dank betuigen voor zijn bescherming van Indië. Bijna drie eeuwen heeft het over Indië geregeerd, en wij hebben veel van den Westerling kunnen leeren. „Zooals ge allen weet, bevindt Indië zich thans in een levensperiode van vooruitgang, en zooals iedere andere natie, werkt ook de Minahasser hard voor land en volk; hij is dan ook geen oogenblik bang voor het lot, dat hem te wachten staat. Wij zijn bijeengekomen om ons ongenoegen over de artikelen van den heer H. te uiten. Dat de schrijver H. heet, spijt ons. want hij is officier, maar vergeet toch niet, hoorders, hoewel de heer H. Nederlander is, dat wij het buiten zijn vaderland niet stellen kunnen. Ik breng daarom den wensch uit, dat Nederland en de Minahassa steeds in één adem genoemd worden. Ik heb gezegd."

[1]) Iedereen schrijft „Tumewung", maar dan moeten wij ook schrijven „dun" en „tun" voor „doen" en „toen". Die *u* voor *oe* is er door Duitsche zendelingen ingekomen.

[2]) De naam wordt voluit in de bladen gemeld; wij beperken ons tot de aanvangsletters.

Wat dunkt U hiervan, Nederlandsche lezer? Is het u nu duidelijk, waarom vele Nederlanders in de kolonie zich gehaat maken? Is dat niet van wege hun „parmantigheid", waarover wij reeds vroeger spraken?

En luisteren wij nu eens naar

een klacht van Abdoel-Moeïs.

Deze begaafde Javaan was de afgevaardigde van de *Sarikat Islam* in de deputatie *Indië-Weerbaar.* In zijn rapport klaagt hij er over, dat men hem op de mailboot van Nederlandsche zijde bepaald uit de hoogte en onaangenaam behandeld had. Nu is het een feit, dat A. M. als een der voormannen van de vooruitschrijdende Javaansche evolutie dingen zegt, die vele Nederlanders, die nog op 't oude standpunt staan, onaangenaam in de ooren klinken; en ik wil ook wel toegeven, dat die vooruitschrijdende evolutiepartij naar dingen streeft, die op 't oogenblik nog volkomen onbereikbaar zijn; maar... zou 't dan niet veel beter zijn, zoo iemand voorkomend en vriendelijk te bejegenen en hem, zoo mogelijk, door overreding tot de erkentenis te brengen, dat diepgaande veranderingen niet dan geleidelijk tot stand kunnen gebracht worden? Ik weet zeker, dat zoodanige houding goede gevolgen zou hebben, door al te hoog vliegende Inlanders weer op de aarde terug te brengen.

Edoch... wil men weten wat het is? Menig Nederlander daarginds vindt zich zelven zoo verheven en voornaam, dat hij bij de eerste poging van Inlandsche zijde om een zelfstandige meening te uiten zich opblaast en zegt: „Wat verbeeldt die Inlander zich wel!" Een schrandere, geestige Regent zei mij eens (ik moet er bijvoegen dat 't dertig jaar geleden is): „Men wil van ons, dat wij er meer zelfstandige meeningen op na houden; ik zal u zeggen, waarin die zelfstandigheid bestaat: Als een Resident volwassen dochters heeft, moet ik danspartijen geven en, als hij van de jacht houdt, jachtpartijen aanleggen, maar!... een eigen meening hebben, ho maar! „Voilà," zei de Regent (alle talen door elkaar mengende) „dia poenja (= van hem) zelfstandigheid!"

Een ander voorbeeld:

Lang geleden reisde ik in de Preanger met den middagtrein in gezelschap van eenige Indo-Nederlandsche dames, vrouwen van spoorweg-beambten. Nu moet men weten, dat de Indo-Nederlanders vaak nog meer uit de hoogte op Inlanders neerzien dan de „totok" (de nieuweling-Nederlander). We hielden stil aan een halte en zagen den keurig gekleeden Inlandschen haltechef; konden ook een blik slaan in zijn zeer net gemeubelde voorgalerij en den aardig verzorgden tuin. Dit wekte de verontwaardiging van de dames op: „Wat verbeeldt zoo'n Inlander zich wel!"

Ziedaar de gelukkig verminderende hoogheidswaan, die aan een verbroedering der rassen in den weg stond en.... helaas, niet zelden nog in den weg staat. Want niet zelden duiken in de couranten berichten op van groote en kleine waardigheidsbekleeders, die in woede geraken als een Inlandsch ondergeschikte hen in 't Nederlandsch toespreekt.

In dit verband wagen wij het, nog eens terug te komen op hetgeen wij in den jaargang *Neerlandia* van 1917 schreven aangaande

de roeping van onze Groep Neerlandsch-Indië.

Deze Groep heeft zich, ook in 1917, wakker gekweten van hare roeping, o.a. weer door het in het leven roepen van goed in elkaar gezette en druk bezochte („bestormde" zouden wij bijna zeggen) cursussen in de Nederlandsche taal. Indien de Afdeelingen daarginds waardig blijven protesteeren (ongetwijfeld deden ze dat reeds) tegen het even onbillijk als onhandig optreden van Nederlanders tegenover hun medeburgers; indien zij voorts goed mochten vinden om bestendige aanraking te zoeken met de voormannen der Indische beweging, waarin niets misdadigs, wel veel overdrevens is, dan zouden zij zich voor Indië even verdienstelijk maken als voor Nederland.

***

In een der vorige *„Overzichten"* werd als een heugelijk verschijnsel vermeld de mogelijk gebleken

draadlooze telegrafische verbinding tusschen Nederland en Indië.

Wij zijn thans een stap verder gekomen. In de memorie van toelichting van den Minister van Waterstaat lezen wij de veelzeggende blijmare:

„De Regeering acht het wenschelijk, dat onver-
„wijld wordt overgegaan tot het oprichten in Neder-
„land van een ontvang- en zend-station voor radio-
„telegrafische gemeenschap tusschen Nederland en
„Ned. Oost-Indië."

„Onverwijld"..... 'n heel goed woord! Dat woord zou evenwel nog beter geklonken hebben, als 't eenige jaren vroeger ware uitgesproken. Hoe 't zij, 't is een vooruitgan; was tot voor een kwart-eeuw zelfs de stoomvaart in Indië geheel toevertrouwd aan een buitenlandsche maatschappij, dat is sedert op schitterende wijze veranderd en als op 't oogenblik het postverkeer en de telegrafische gemeenschap op treurige wijze bemoeilijkt worden, wat door Nederland in diepe verslagenheid moet worden geduld, dan is er nu gelukkig kans, dat ten minste een belangrijk deel van de communicatie met Indië niet meer in 't gedrang kan komen. Het schijnt, dat men besliste zekerheid verkregen heeft, dat — mits afzend- en ontvang-station uitmuntend worden ingericht — de rechtstreeksche verbinding mogelijk is. 't Zou dan nog $1^1/_2$ jaar duren voor alles gereed is.

Een spreekwoord, waarin sprake is van een „verdronken kalf" en een „gedempte put" is, naar we hopen, gelukkig nog niet meer dan gedeeltelijk op deze treurige geschiedenis van toepassing. Zij het zoo!

M. v. L.

Het Informatie-Bureau van de Vereen. „Oost en West".

De Geëmployeerde bij de Rubber- (caoutchouc)-cultuur en bij eenige Bergculturesin Nederlandsch-Indië. Prijs f 0.40.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West" gaat gestadig door met het verrichten van zeer nuttig werk. In de bekende brochure-serie is thans als No. 11 verschenen het hierboven genoemde werkje, dat den Nederlander inlicht over alles wat hij moet weten ten opzichte van de rubbercultuur en eenige bergcultures in Indië.

Behalve een algemeen overzicht van de rubber-, thee-, koffie- en kinacultuur, worden achtereenvolgens de werkkring, de werkuren, de inkomsten en enkele voorrechten, de pensioenen en ondersteuningen, de

promotie, het solliciteeren enz. besproken, terwijl aan het slot een overzicht wordt gegeven van de Landbouw-Vereenigingen en van de Instellingen van Landbouwkundig Onderwijs in Nederland en in Indië. Onder de bijlagen volgen dan nog: Voorschriften voor de behandeling van latex en de bereiding van Rubber en de Kosten van onderhoud en uitrusting voor jongelieden, die naar Nederl.-Indië vertrekken en werkzaam worden gesteld bij de rubber- en de bergcultures.

Nu de cultures en vooral de rubber-cultuur met elk jaar van meer belang worden, is het zonder twijfel van groot nut hierop eens de aandacht te vestigen en de Nederlandsche jongelieden opmerkzaam te maken op een werkkring, die hun een goede toekomst belooft. Terecht zegt de samensteller in de Inleiding, „dat de laatste jaren de vooruitzichten voortdurend verbeterd en in de toekomst nog gunstiger omstandigheden te verwachten zijn". Daarbij wordt volsterkt niet verzwegen — en dit mocht ook niet, — dat het leven op de ondernemingen in de dessa's, meestal ver van wat men de bewoonde wereld noemt, zijne schaduwzijde heeft, dat men daarbij veel moet missen van wat het leven in Nederland veraangenaamt, maar „Ondanks deze nadeelen is Indië een uitkomst voor degenen, die het in Nederland slechts tot een schamel bestaan kunnen brengen, waardoor hun geheele leven als het ware is één worsteling om den strijd voor het bestaan."

Wij twijfelen er niet aan of ook deze brochure zal, evenals hare tien voorgangster veel nut stichten onder hen, die van plan zijn een werkkring in Indië te zoeken!

Th. G. G. V.

WEST-INDIË.

Suriname.

Ofschoon we den laatsten tijd velerlei berichten lazen voor en tegen den verkoop van onze voor de toekomst rijke koloniën in West-Indië, hopen we Suriname en Curaçao nog lang te mogen behouden. Suriname was in 1917 reeds $2^1/_2$ eeuw een Nederlandsche Kolonie en deze maand komt er op 27 Februari weer een jaartje bij. De jarige zij toegewenscht: nog vele jaren na deze — als Nederlandsche!

Dat Amerika niet onbegeerig is eigenares te worden van een paar tropische koloniën van ongekende vruchtbaarheid, met een rijken mineralen bodem, met de veiligste haven van West-Indië en met hulpbronnen waaraan de wereld, vooral nà den oorlog, groote behoefte heeft, is niet te verwonderen. Eerst een paar artikelen in enkele bladen, zooals de „Independant" en de „New-York Herald", dan een lezing aan een Universiteit, vervolgens zwartgallige beschouwingen van een gepensionneerd Surinaamsch ambtenaar en de rest komt van zelf wel. De idee blijft hangen en velen in den lande die alleen lezen van mislukkingen en groote subsidies — opbeurende beschouwingen geven de bladen zelden of ooit — denken de klein Nederlandsche gedachte, dat het toch maar het beste is om de West van de hand te doen.

Wij twijfelen niet of Prof. Chester Lloyd Jones (van Wisconsin), Prof. Shepherd (van de Columbia University) en de heer B. Boekhoudt (vroeger Distr. Commissaris in Suriname) zullen bij het weldenkend nationaal voelend Nederlandsche volk weinig aanhangers vinden. De Amerikaansche Staatssekretaris Lansing heeft een 9 tal maanden geleden verklaard, dat bij de Regeering der Unie nooit het denkbeeld heeft voorgezeten om het bezit van onze West-Indische koloniën te verwerven. Binnen een jaar kan veel veranderen in deze veel bewogen tijden. Een geruststellende mededeeling van het Plein in 's-Gravenhage, zou de bevolking in de West in de eerste plaats welkom zijn.

* * *

Waar 't aan hapert in Suriname is bevolking en kapitaal. Bevolking is niet gemakkelijk te verkrijgen. De Britsch-Indische imigratie staat voor moeilijkheden. Deze imigratie heeft tot kolonisatie geleid van een groot deel der bevolking (ongeveer een derde) en door talrijke bepalingen — nu weer de uitgifte van perceelen domeingrond en bevordering van de vestiging van imigranten als Kolonisten (zie de Gouv. bladen der Kolonie Suriname van 1916 No. 24, 84, 85, 89 en van 1917 No. 28) — bewijst het Bestuur in Suriname dat het het bevolkingsvraagstuk onder de oogen ziet.

In de geschiedenis zoekt men vergeefs naar een voorbeeld van landverhuizing, die zoo goed geregeld en met zulke afdoende waarborgen omgeven was als de emigratie uit Britsch-Indië.

Als men nagaat, dat van de 11.362 spaarbankboekjes in Suriname ongeveer 2600 aan Britsch-Indiërs toebehooren, die ruim een kwart millioen te goed hebben van de belegde 851 duizend gulden, dan mag men daaruit wel de gevolgtrekking maken, dat het deze menschen naar den vleeze gaat.

Door den oorlog is de voortbrenging van inlandsche gewassen sterk toegenomen, vooral van rijst. Over negen maanden zal het mogelijk zijn, dat men voldoende van dit gewas zal hebben geteeld op eigen bodem om de bevolking te kunnen voeden en dan behoort invoer — voor weinige jaren nog 60.000 balen — tot het verleden.

Inderdaad is Suriname een rijk land.

Voor weinige jaren zou men het voor onmogelijk hebben gehouden te leven zonder de veertiendaagsche invoer van levensmiddelen van elders, nu ontbreekt nagenoeg alle verbinding met Amerika en Europa en — ofschoon vele prijzen verbazingwekkend gestegen zijn, vooral van artikelen van buiten — toch heeft men geen gebrek geleden.

Inlandsche rijst, casavemeel en casavebrood, mais, nappies, tayers, yams, eigen gepekeld vleesch, de rijkdom van visch uit de vischrijke stroomen, de overvloed van velerhande vruchten, hebben de plaats ingenomen van de ingevoerde — feitelijk overbodige — levensmiddelen.

Daar moet het heen. Ook Suriname had lessen te putten uit den wereldstrijd en deed dit. Dankbaar mag Nederland den stillen strijd om het bestaan gedenken van zijn kolonie in deze bange drie en halve jaren, waarin het weinig kon doen voor haar overzeesche onderdanen, die ook verhoogde belastingen gelaten hebben moeten opbrengen om mede te dragen de lasten, welke noodwendig zwaarder drukken. En blijmoedig mag worden waargenomen bevordering

van inlandsche nijverheid. Nieuwe bronnen worden opgespoord. We denken aan de vezelindustrie, welke touw levert; aan gevonden kalk, bauxiet (aluminium), ijzererts, petroleum in den bodem, die zoo rijk door de natuur bedeeld, tevens planten oplevert, zooals bacoven, welke nu blijken allerlei kleurstoffen te kunnen opleveren, bolletrees, waaruit de kouwgom kan bereid worden, door Amerikanen zoo gezocht; waardevolle houtsoorten, welker aankap flink ter hand genomen wordt, kokospalmen nog te weinig aandacht geschonken, doch thans meer in waardeering voor haar producten en zoo voorts.

Ook aan de geestelijke opbouw wordt gedacht. In 1918 zullen studiebeurzen aan jongelieden uit de kolonie worden gegeven, die in Nederland een opleiding zullen krijgen, welke daar niet mogelijk is.

Suriname vooruit! Allerwege.

En dan van zulk een kolonie afstand doen? Neen, „een volk, dat het beginsel zijner integriteit zonder nooddwang, vrijwillig, alleen om wat te bezuinigen of om twijfelachtige voordeelen elders te verkrijgen, prijs geeft, belijdt onvermogen in het openbaar, verzwakt zijn nationaal bewustzijn, vernedert zich zelven en begint zijn abdicatie".

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

s-Gravenhage, 21 Jan. 1918.

AMERIKA.

Nederland in Amerika.

Aan een bij den voorzitter ingekomen brief is het volgende ontleend:

In dezen grooten wereldoorlog krijgen we een sterker nationaliteitsgevoel, ook in Amerika. Het wordt kenbaar, dat de Vereenigde Staten nog niet een natie zijn geworden. Engelsch, Duitsch, Oostenrijksch, Italiaansch en ook Nederlandsch bewustzijn komt sterk naar boven. De regeeringslui werken om het verdeelde bewustzijn saam te binden ten behoeve der federale regeering met het motief: *America first!* Maar 't is moeilijk aan te nemen, dat voor zoo'n gemengde bevolking Amerika overal eerst is. Het Nederlandsche element begint sterker te worden in organisatie. Er is hier ook reeds een Zeemanshuis, dat vrij goed bezocht wordt. Zangvereenigingen springen op en de Nederlandsche couranten worden meer gelezen hier. In 't kort Neerland in den vreemde wordt weer zich zelf, dikwijls zijns ondanks. In „Princeton Theological Seminary" waren twee jaar geleden niet minder dan 17 Nederlandsch sprekende studenten en Princeton is een oud-Amerikaansche universiteit, waar de Nederlanders weinig mee verbonden zijn, behalve dat de beroemde theoloog Dr. B. B. Warfield een groot bewonderaar is van alles wat Nederlandsch is en door zijne vele bemoeiïngen mannen als Kuyper, Bavinck, de Groot enz. worden uitgenoodigd voor een lezing in de Universiteit. Er zijn zoo veel groote geleerden in Nederland, die èn voor zich zelven, èn voor Nederland en — last but not least — voor 't buitenland er uit moeten worden gevraagd ter lezing (zoo vertaal ik maar "to lecture") om verrijkt en verfrischt terug te keeren naar het land van den ouden stam. Vooral ook omdat juist door den grooten oorlog zich de gelegenheid aanbiedt, dat vele vreemde studenten en ook jongere professoren naar Nederland zullen komen ter studie.

Holland is reeds niet meer alléén een land van klompjes, dijken en kanalen, maar ook een land van wetenschap en kunst. 't Zal wel komen, 't moet komen met een beetje oordeelkundige propaganda.

In de "Queen's Quarterly" (Jan. Febr. Maart 1917) verscheen een zeer waardeerend artikel van professor A. L. Clark over zijn verblijf in Leiden.

Het spreekt van zelf dat goede wijn geen krans *behoeft*, maar als het merk *den vreemde* niet bekend is, moet eene bekendmaking, eene aanwijzing van vele Hollandsche personen, zaken en dingen niet overbodig heeten. Er kan veel gedaan worden. Ook geloof ik, dat het zal komen. Holland zal *ook naar buiten* gekend worden *in zijn waren aard*. Er zal weer 'n roep opgaan: Neerlandia! Nog kort geleden verbeterde ik onderstaande opsomming van Nobelprijzen, waarin Nederland eenvoudig uitgelaten werd. *) Aan 't bureau verontschuldigde men zich en gaf eene verbetering. De *groote massa* in den vreemde moet weten en zal weten, dat er een Nederland is, dan is alles gewonnen voor land en stam. Dan is het belang gehandhaafd en gebaat.

Intusschen gij waarde Voorzitter, die ijvert voor zoo'n goede zaak, zult er hoop ik veel genoegen in zien, wanneer langzamerhand het individualistisch Nederlandsch element zich vereenigt in het oude begrip maar dieper gevoeld en gedacht van het res publica, het *gemeene best* van allen van één stam, één volk.

Met Vaderlandsche groeten,

Hoogachtend,

Thomson (Conn.) A. v. C. P. HUIZINGA.

INGEZONDEN.

In zake Groep Nederland.

Voorburg, 25 November 1917.

Zeer geachte Redactie,

De algemeene groepsvergadering, die 24 November in Den Haag plaats had, heeft mij een paar bedenkingen ingegeven, die ik graag aan Uw oordeel en, mocht U ze voldoende belangrijk vinden aan het oordeel van den Neerlandia-lezer zou willen onderwerpen.

Het ging over de reglementsherziening, waardoor men hoopt het Verbond te kunnen verjongen en nieuw leven te kunnen geven. Enkele leden wezen er weliswaar op, dat men omtrent de resultaten van zulk een her-organisatie geen al te hoog gespannen verwachtingen mag koesteren en een werkelijk nieuw

*) Het uitknipsel is uit Queens. die het weer overnam uit The World en die weer uit The World Almanac. Volgens deze droeg Duitschland van 1901—1916 meer bij ten bate der menschheid dan eenig ander land. Op bl. 658 lezen wij dat de Nobelprijzen voor natuur, schei-, genees-, letterkunde en vrede werden verleend als volgt: aan Duitschers 22 prijzen, aan Franschen 14, Engelschen 9, Amerikanen 4, Italianen 4 en Russen 2".

De waarheid is zooals men weet dat van alle landen naar verhouding Nederland de mees'e Nobelprijzen kreeg. Tegen zulke voorlichting als van The World Almanac is geen kruid gewassen. Die schuilt dieper dan bij een onkundige redactie.

leven slechts van een nieuwen geest en van krachtige persoonlijkheden kan verwacht worden.

Iets is er echter dat m. i. ook weer bij deze bespreking over de noodzakelijke verjongingskuur van het A. N. V. veel te weinig tot uiting kwam: het feit n.l., dat elk organisme dat op sociaal of politiek terrein handelend wil optreden, dit slechts doeltreffend doen kan, wanneer het doel goed omschreven is en aan de leiders althans klaar voor oogen staat.

Des te belangrijker lijkt het mij, dat daar op gewezen worde, omdat uit de besprekingen die ter vergadering gevoerd werden duidelijk bleek, dat de gewenschte hervormingen en de geest die de meeste „hervormers" bezielde, eerder nog eene vervaging van het doel en zijne grenzen, een minder krachtige concentratie om de hoofdzaak, een minder klaarbewust standpunt, zullen voor gevolg hebben.

Men wil meer „vrijheid" voor de afdeelingen en groepen, men wil dat het initiatief van alle leden meer tot zijn recht zal komen; men wil — om met het woord van den heer L. Simons te spreken — „dat ieder die denkbeelden heeft ze kan laten gelden", maar ziet men dan niet te veel over het hoofd, dat het bij het scheppen van een kracht toch allereerst aankomt op *synthese* en dat het daarbij zeer dikwijls meer aankomt op de manier van ordenen dan wel op den voorhandenen rijkdom der afzonderlijke krachten?

Ieder die wat doen wil voor een deel van den Nederlandschen stam of ter wille van een of ander Nederlandsch belang, is daarom nog geen aangewezen man voor het A.N.V. Wie het Nederlandsche proletariaat tot krachtiger vakorganisatie wil opwekken, wie het Nederlandsche leger wil versterken, wie het katholicisme in Vlaanderen rijker wil maken aan geestelijken inhoud, zij allen dragen er het hunne toe bij om de waarde van het algemeen Nederlandsche leven te verhoogen, maar geen van hen mag het er op toeleggen het A.N.V. tot het bereiken van zijne doeleinden te gebruiken. Het terrein van werking van dit Verbond, het speciale afgebakende terrein waar geen ander organisme of instelling aanspraak kan doen gelden, ligt elders, daar nm. waar de *gemeenschappelijke belangen van de Nederlandsche taalgroep in zijn geheel* bevorderd worden.

Dit doel, eenmaal klaar voor oogen gesteld, is voldoende hoog en groot om energie te wekken en nieuw leven te doen ontstaan.

De taak wordt dan tweevoudig:

a. zorg voor de gemeenschappelijke algemeen erkende cultuurbelangen (boekhandel, een groot domein der pedagogiek, dagbladwezen, tooneelwezen enz. enz. — men denke b.v. aan wat vroeger gedaan werd in zake spelling en Groot-Nederlandsch Woordenboek door de vroegere Nederl. Congressen).

b. hooghouden en ontwikkelen van het gemeenschapsbewustzijn onder al de leden van den Nederlandschen stam om zooveel mogelijk de onderlinge politieke en economische tegenstelling uit den weg te ruimen en — zonder ook maar in 't minst aan een utopistisch Groot-Nederlandsche beweging mee te doen — met alle middelen te ijveren voor overeenstemming, goede verstandhouding en versterking van solidariteitsbewustzijn, wat de cultuurgemeenschap uitbreiden en versterken moet.

Dit ware een onbetwistbaar monopolie, een onaanvechtbaar en vruchtbaar werkterrein voor het A.N.V., maar tevens een taak, die slechts onder sterke concentratie door krachtige synthese in het Hoofdbestuur kan worden aangepakt.

De huidige crisis is makkelijk te begrijpen; „de stuurlui die aan wal staan" zijn ontevreden over de misschien wat al te voorzichtige vaart, die het schip in dezen tijd genomen heeft; zij willen medezeggingskracht veroveren en zoeken het Verbond op breedere basis te herscheppen.

Dit is stellig een loffelijk pogen, maar allerjammerlijkst zou het zijn, indien daardoor de eenheidsgedachte aan kracht ging verliezen en het federatieve princiep in het Verbond daardoor tot in het uiterste zijner consequentie ging worden toegepast.

Natuurlijk blijft er een verstandige verdeeling van den arbeid in de verschillende groepen en afdeelingen noodzakelijk, maar voor ieder die het Verbond liefheeft, blijve het behoud der eenheid en het behoud van een krachtig Hoofdbestuur, het eerste doel.

Het ware ten zeerste te betreuren, dat de in Noord-Nederland gewekte ontstemming over de oorlogspolitiek van het Verbond ging verzwakken, wat wij na den oorlog zoo noodig zullen hebben.

In de hoop, zeer geachte Redactie, dat U het een Vlaming niet zult ten kwade duiden, dat hij, gedreven door het gevoel der Nederlandsche stameenheid, vrij zijn meening durft uitspreken over de huidige crisis in Groep Nederland, bid ik U de betuiging mijner hoogachting te willen aanvaarden.

Uw dw. dr.
L. PICARD.

Aan dit bezadigde woord van den heer Picard, dat uiting geeft aan zulk een juist inzicht in de gevaren, verbonden aan ondoordachte kritiek op de leiding van ons Verbond in deze tijden, geeft de Red. gaarne een plaats. Later zal misschien blijken dat het Hoofdbestuur goed heeft gezien en niet ter wille van persoonlijke voorkeur de eenheid van het Verbond in de waagschaal heeft gesteld. Men gunne in dezen niet aan het heden, maar aan de toekomst, die rechten zal, de uitspraak.

Maar — om dat alles ging het op 24 Nov. in Groep Nederland niet; het gold toen enkel een reglementsherziening binnen de bestaande statuten, die volgens bevestiging door dezelfde vergadering, niet voor na den oorlog aan herziening toe zijn.

De opmerkingen van den heer Picard zijn, nu de aanleiding niet juist was, op zich zelf daarom niet van minder waarde. Red.

Het Nederlandsch „im Auslande".

Onder dit opschrift staat in de vorige aflevering (blz. 13) iets over de bewering van den heer Prell, redacteur van de „Deutsche Wochenzeitung", dat het Nederlandsch in het buitenland niet gesproken en niet gelezen wordt. „Zijne bedoeling was, dat de „Ausländer" over het algemeen onze taal niet kent," zegt de redactie van „Neerlandia" en laat een paar regels verder volgen: „Nu het misverstand is opgehelderd, hebben we niets tegen de bewering van den heer Prell in te brengen."

De geachte redactie vergunne mij toch nog eene kleinigheid er tegen in te brengen, omdat ik vermoed, dat Herr Prell niet heel goed op de hoogte is van wat er in het buitenland zoo al verschijnt op taal- en letterkundig gebied.

Van mijne „Kleine niederländische Sprachlehre" verscheen 1917 een *vierde* druk, van mijne „Niederländische Konversations-Grammatik" in 1913 een *derde* druk, van mijn „Niederländisches Lesebuch" een *tweede* druk, van het „Deutsch-Niederländisches Konversationsbuch", Connor-Valette een *tweede* druk, van mijne „Grammaire néerlandaise" en „Dutch Conversation Grammar" in 1916 een *derde* druk, van de „Lectures néerlandaises" en Dutch Reader" een *tweede* druk, verder verscheen weinige jaren geleden van Motti-Valette in de serie „Der neue Reisebegleiter": *Nederlandsch* voor Duitschers, Franschen, Engelschen en Italianen [1]). Al deze uitgaven vertegenwoordigen eenige duizende exemplaren, die dus ook door duizende vreemdelingen moeten gekocht en gebruikt zijn. Neemt men hierbij in aanmerking, dat er in Duitschland, Frankrijk en Engeland nog tal van andere uitgaven voor het Nederlandsch bestaan, zooals men in elken grooten catalogus kan zien, dan overdrijf ik niet, als ik beweer, dat honderdduizenden in den vreemde kennis maken met de Nederlandsche taal. Dat onze taal geen wereldtaal is, weten wij ook zonder dat Herr Prell ons dit zegt, maar zijne bewering, dat de Nederlandsche taal over het algemeen in den vreemde niet bekend is, gaat mijns inziens niet op.[2])

Th. G. G. VALETTE.

's-Gravenhage, 10 Januari 1918.

Mededeelingen en Allerlei.

Het Nederlandsch als Zangtaal.

Wij hebben er meermalen op gewezen, hoe onnadenkend onze vocalisten met het taalelement omspringen. Hoe weinig eerbied zij voor hun eigen taal toonen, door zich in bepaalde gevallen steeds van een vreemde vertaling te bedienen, alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld is.

Het spreekt van zelf, dat van een artistiek oogpunt uit het gebruik van den oorspronkelijken tekst steeds de voorkeur heeft. Maar aan dit beginsel kunnen onze zangeressen en zangers zich niet houden, als het teksten betreft in andere talen dan Fransch, Duitsch, Engelsch of Italiaansch: wij denken hier aan Russische, Noorsche, Finsche, Boheemsche liederen e.d. Voor zulke liederen neemt de Duitsche vocalist een Duitsche, de Fransche vocalist een Fransche vertaling. En de Nederlandsche zangeres of zanger? Die gebruikt ook een Duitsche of Fransche bewerking!

En zoo hooren wij liederen van Grieg en Sinding steeds in het Duitsch, liederen van Tsjaïkofski, Moessorgski, Ragmaninof en andere Russen steeds in 't Duitsch of Fransch voordragen. En niemand, die aan deze bittere verloochening van onze moedertaal aanstoot neemt.

Eenigen tijd geleden gaf Dora Zweers—De Louw blijken van nationalen zin door eenige Russische liederen in Nederlandsche vertaling te vertolken. En thans heeft Jacoba Repelaar van Driel ook getoond, dat er voor Nederlandsche zangeressen en zangers slechts keuze is tusschen den oorspronkelijken tekst en een bewerking van eigen taal.

Mogen nu ook anderen die goede voorbeelden gaan volgen.[1]) (Alg. Hbl.)

Suriname.

Van het boekje „Uit onze omgeving", leesboekje voor Surinaamsche Scholen door de heeren Herm. J. Jacobs (oud-onderwijzer te Paramaribo) en Julius W. Labato (Hoofd van de Emmaschool te Paramaribo) is een deeltje voor het vierde leerjaar verschenen (bij J. B. Wolters, Groningen, f 0.45).

Ook dit werkje, versierd met aardige teekeningen van Jan Sühl, beoogt het Surinaamsche kind leesstof te geven, aan zijn omgeving ontleend.

Koloniaal onderwijs stelt eigen eischen. Dit hebben de ervaren schrijvers begrepen.

Stem uit het Interneeringskamp Zeist.

„Ik meen u te mogen zeggen, dat er een groote verandering valt vast te stellen in de houding der Walen tegenover de Vlaamsch-Nederlandsche taal. Zij beginnen rondom er voor uit te komen, dat ze onze taal aanleeren; zij zijn er niet meer beschaamd om, zij achten het niet langer beneden hunne waardigheid en vragen maar vlotweg en onbewimpeld om verklaring van hetgeen hun niet al te duidelijk voorkomt."

Kun je nog zingen, zing dan mee.

Onder dezen gelukkigen, pakkenden naam hebben de heeren Veldkamp en de Boer bij Noordhoff te Groningen indertijd een bundel uitgezochte Nederl. Volksliederen uitgegeven, die zoo in den smaak valt, dat hij telkens moet worden herdrukt, en dat biedt meestal gelegenheid tot vermeerdering.

De thans verschenen zesde druk der schooluitgave bevat er weer 10 meer, zoodat het getal klom tot 118. Ook de bundel „Van alles wat" voor volwassenen, heeft weer een nieuwen druk beleefd. Hij behoort sedert lang tot de muziek, die in de huiskamer bij de hand ligt en vaak op den pianolessenaar te vinden is.

Verbetering.

Uit hetgeen over de Boeken-Commissie in het verslag der Hoofdbestuursvergadering in het Jan.-nr. wordt meegedeeld zou men kunnen opmaken dat de Directeur alleen Zaterdags de belangen der Commissie zal behartigen.

Bij vestiging van het kantoor der B.C. te Bilthoven worden de belangen daar dagelijks behartigd. De uitvoerende arbeid geschiedt te Rotterdam in het Boekenhuis.

---

[1]) Alle hier genoemde werken zijn uitgegeven bij de Firma Julius Groos te Heidelberg.

[2]) Het is hier een verschil van waardeering. De verheugende feiten, die de heer Valette bijbrengt en die zooals hij zegt gemakkelijk door opgave van tal van andere Nederl. spraakkunsten voor het buitenland bestemd kunnen worden vermeerderd, geven hem aanleiding tot de overtuiging, dat „over het algemeen" onze taal in den vreemde niet onbekend is. Wij zouden er niet meer uit durven afleiden dan dat het Nederlandsch in het buitenland veel meer wordt beoefend dan men denkt. De beoefening gold reeds lang geleerden, die Hollandsche wetenschappelijke boeken wilden lezen, maar geldt sinds kort voornamelijk ook hen, die ter wille van de praktijk, in Zuid-Afrika b.v. meer of mindere kennis van onze taal niet kunnen ontberen. Red.

[1]) Wij zijn overtuigd, dat bij ontstentenis eener Nederlandsche vertaling, onze Nederlandsche dichters zich gaarne zullen beschikbaar stellen voor overzetting in onze taal. Red.

NIEUWE LEDEN.

Groep Nederland.

BESCHERMENDE LEDEN.

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-Mij, v.h. I. Selten, Rotterdam.
L. Jacobson, Schiedamsche Singel 58, „
G. M. A. Verschoor, Bergsche laan 208 b, „
O. Foekens Sr., Leuvehaven 227, „
M. Dutilh, van Vollenhovenstraat 37, „
J. L. Meyer, Notaris, Oppert 155, „
G. Th. Philippi, Badhuisweg 94, Scheveningen.
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, den Haag.

GEWONE LEDEN.

C. de Ruyter, Wijnhaven 69, Rotterdam.
Mr. W. E. Calkoen, Schiedamsche Singel 76. „
M. Tandin Chabot, Mathenesserlaan 336, „
Mr. J. S. Hoek, Spoorsingel 13, „
N. van Oosterzee, Wijnstraat 58, „
P. Ledeboer, Zeemansstraat 12, „
A. van Clarenbeek, Notaris, Noordblaak 79 b, „
H. Hoogewerff Fzn., Wijnhandel, Vijverweg 38, „
S. S. Wijsenbeek, Motaris, Coolsingel 11a, „
G. van Oorschot Jr., Oostzeedijk 210, „
Kees Roovers, West Nieuwland 7 b, „
J. A. Kapsenberg, Hugo de Grootstraat 9 b, „
E. Chabot, Schiekade 55, „
J. P. Schalkwijk, Westersingel 16, „
G. H. H. Kluytmans, 's-Gravendijkwal 148 b, „
H.van 't Hoogerhuys Jr., Prins Hendrikkade 169a „
A. Prins, Hoofdsteeg 9, „
Joh. W. Nefkens, Wijnhaven 37, „
Fa. Outshoorn & van der Held, Wijnhaven 19, „
Mr. J. W. Tijsma, Willemskade 17, Leeuwarden.
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.
Mr. H. H. J. Bink, Weistraat 85, Utrecht.
Opg. door het Bestuur der Afd. „
P. J. Heiligers, Stephensonstraat 44, Den Haag.
Mej. G. Follender, Nieuwe Parklaan 189, „
Mevr. Roovers, van Bleiswijkstraat 63, „
Allen opg. door het Bestuur der Jongel. Afd. „
A. J. van Huffel Jr., de Riemerstraat 154, „
E. Snellen, Zuid Willemsvaart 36, 's-Hertogenbosch.
Opg. door Mr. K. M. Phaff, „
Mevr. E. Kahn, Weesperzijde 6, Amsterdam.
Opg. door Mej. S. Heymans, „
L. Molenaar, Laan van N. O.-I. 50, Den Haag.
Opgegeven door Dr. H. C. Los, „
B. M. C. Nolthenius, Ruychaverstraat 3, Haarlem.
J. van Hinte, Fr. van Mierisstraat 89, Amsterdam.

Studenten-Afdeelingen.

L. M. G. G. Burton, Vrouw Juttenland 47, Delft.
R. F. Heyning, Nicolaïstraat 71, Den Haag.
M. H. H. v. d. Mey, Oostsingel 12, Delft.
J. L. van Soest, Oude Delft 56, „
J. C. de Wal, v. Leeuwenhoeksingel 28, „
S. W. van Wettum, Voorstraat 70, „
Allen opg. door het Bestuur der Stud.-Afd. „
Hazewinkel, Justus van Effenstraat 50 bis, Utrecht.
L. L. B. Haspels, Oude Gracht T Z 111 bis, „
P. H. Eykman, Oude Gracht 181 bis, Utrech
G. G. M. A. Mertens, Neude 32 bis, „
G. J. Scholten, Nieuwe Gracht 71, „
A. van Velsen, Bregittenstraat 4, „
C. F. Julius, Heerenstraat 12 bis, „
M. J. v. Erp Taalman Kip, Ganzenmarkt 17, „
F. C. Swart, Gerard Doustraat 15, „
L. P. P. Stoetz, Pieterskerkhof 20, „
G. M. Greup, Parklaan 3, Zeist.
C. A. Phaf, Tolsteegsingel O. Z. 32 bis, Utrecht.
E. L. E. Huygen, Ambachtstraat 10, „
C. L. W.Overman, Weistraat 95, „
W. H. Ariëns, Koningslaan 15, „
J. C. L. Zuyderhoff, Trans 4, „
G. J. Bonk, Nieuwe Gracht 76, „
B. Ruychaver, Oude Gracht 223 bis, „
J. P. Timmer, Dillenburgstraat 35, „
J. W. Hingst, Willem de Zwijgerstraat 29, „
H. M. Houlen, Mariaplaats 65, „
R. van Meerwijk, Schroeder v. d. Kolkstraat 6, „
A. Pouyze, Oude Gracht 92, „
P. C. van der Willigen, Biltstraat 74, „
D. J. van Lennep, Donkere Gaard 11 bis, „
J. van den Blink, Sterrebosch 7a, „
D. W. J. Kievits, Janskerkhof 25 bis, „
F. C. Pahud de Mortanges, v. Wijckskade 22 bis „
L. J. Hioolen, Oude Kerkstraat 24, „
G. P. B. Six, Minrebroederstraat 23, „
L. J. J. Peiffer. Poortstraat 32, „
G. M. Streef, Poortstraat 12 bis, „
A. E. Stoop, Ambachtstraat 6, „
H. K. de Raaf, Oudegracht 324, „
J. F. van Nieuwkuyk, Koningslaan 23, „
C. J. de Bruyn Kops, Nieuwegracht 10, „
Jan van den Mortel, Oud Kerkhof 37, „
C. W. Reussen, Trans 4, „
P. C. Verkerk, Zuilenstraat 1, „
P. J. Duetz, Catharijnesingel 12, „
Wichers Wiertsma, Nieuwe Gracht 75, „
R. Burdet, Achter St. Pieter 23, „
A. Heynsius, Witte Vrouwenstraat 26, „
W. J. van Waning, Ganzenmarkt 17, „
K. G. Kwint, Kromme Nieuwe Gracht 3, „
H. B. Spijkerboer, Oude Gracht 284, „
T. H. W. van der Laan, Justus v. Effenstr. 32 bis, „
B. S. ten Berge, Prins Hendriklaan 71, „
B. L. Leopold, Oude Gracht 263, „
G. J. v. d. Bovenkamp, Predikheerenkerkh. 16bis „
G. J. van Harencarspel, Nobelstraat 29, „
J. T. Asser, Donkere Gaard 11 bis, „
J. A. Portengen, Vreeland, „
R. Quast, Trans, „
A. C. Knook, Korte Nieuwstraat 23, „
Van Elden, Maliebaan, „
J. Bax, Predikheerenkerkhof, 16bis „
O. ter Haar, Lange Jansstraat, „
J. D. Ruys, Domstraat, „
J. Boonzaayer, Jagerskade 1, „
W. van der Meulen, Sterrebosch 4, „
H. B. G. Breyer, Lange Nieuwstraat 24, „
Allen opg. door het Bestuur der Stud. Afd. „

(Wordt vervolgd).

Wegens plaatsgebrek kon een groot gedeelte van de Nieuwe Ledenlijst niet in dit nummer opgenomen worden. Van de Taalcommissie kwam geen kopij in. Red.

22ste Jaargang. No. 3. Maart 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

INHOUD : Drie wereldberoemde Nederlanders: Professoren De Vries, Kapteyn en Lorentz — *Buitenlandsche Afdeelingen:* Berlijn — *Nederland:* Van de Afdeelingen. — *Oost-Indië:* Uitgaven der Vereeniging „Oost en West", door Th. G. G. Valette. — *West-Indië:* Vanzelf sprekend — Suriname, door Fred. Oudschans Dentz — *Amerika:* De Nederlanders te Paraguay — Landverhuizing naar Amerika — Canada — *Zuid-Afrika:* Handelsbetrekkingen met Zuid-Afrika — Afrikaansch geestelijk leven — *Taalcommissie* — *Ingezonden*: Inzake vereenvoudigde spelling, door J. Rottier — Motie Stud.-Afd. Delft, door H. G C. Cohen Stuart — Het Nederlandsch te Parijs, door Mathilde de la Chapelle — *Mededeelingen en Allerlei* — *Nieuwe leden* — *Comité voor Ned kinderen in den Vreemde*, door S van Lier Ezn. — *Advertentiën*.

DRIE WERELDBEROEMDE NEDERLANDERS.

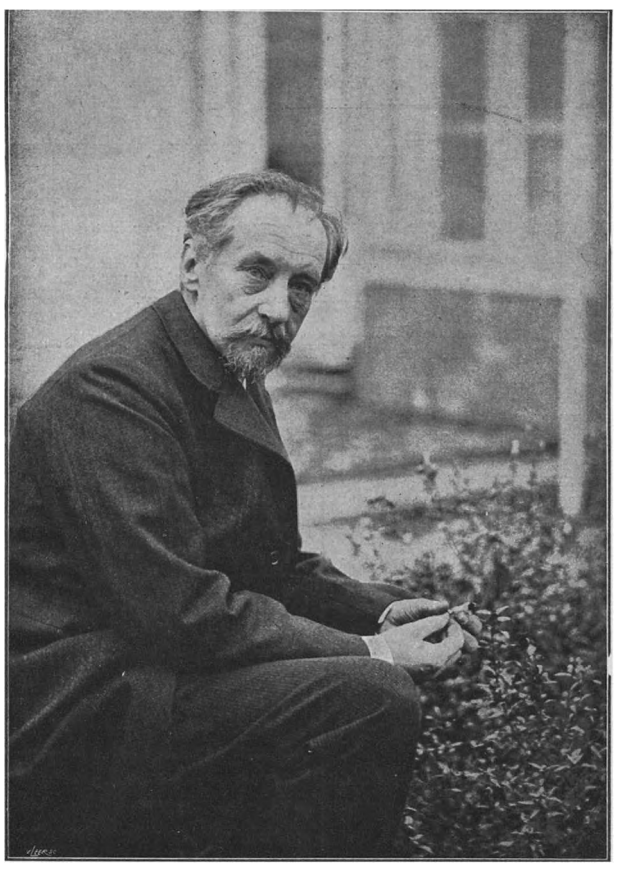

Prof. Dr. HUGO DE VRIES
(1848—1918).

Deze plantkundige, vooral bekend door zijn mutatieleer (plotseling ontstaan van nieuwe plantsoorten uit bestaande) vierde 16 Februari onder zeer vele blijken van belangstelling zijn 70sten verjaardag.

Prof. Dr. J. C. KAPTEYN, geb. 18.9.

Deze sterrekundige, bekend om zijn ontdekkingen over den bouw van het heelal en de beweging der sterren, vierde de vorige maand zijn 40-jarig hoogleeraarschap.

Prof. Dr. H. LORENTZ, geb. 1853.

Deze wis- en natuurkundige, bekend vooral door zijn electronenleer, vierde dezer dagen zijn 40-jarig hoogleeraarschap.

Buitenlandsche Afdeelingen.

Afdeeling Berlijn.

24 Januari hield de Afd. haren eersten letterkundigen avond in dit jaar, die zeer goed bezocht was. Na opening met een piano-solo door Mej. Weber, hield de spreker van den avond, de heer G. van Poppel, Leeraar M. O., een verhandeling over de middeleeuwsche bewerking van „De Sproke van Beatrijs" in de Nederlandsche letteren. Hij schetste duidelijk de hooge waarde dezer legende van de kloosterzuster-kosteres.

Met groote belangstelling volgden de aanwezigen den spreker, die hun deze middeleeuwsche stof in volle klaarheid voor oogen stelde.

Nadat in de pauze Mej. Schellekens ter afwisseling een paar aardige liedjes met piano-begeleiding had ten beste gegeven, besprak de heer Van Poppel in het tweede gedeelte zijner rede de moderne bewerking dezer stof door den dichter Boutens. Men voelde, hier werd iets gegeven van eigen werk, hier werd de rijpe vrucht van een doorwrochte studie aangeboden.

De voorzitter was de tolk van alle aanwezigen, toen hij met eenige hartelijke woorden den spreker dankte en hem een welgemeend tot weerziens toeriep.

Deze eerste letterkundige avond werd gezellig besloten met vrijwillige bijdragen, waarbij natuurlijk de heer Van der Sande niet ontbrak en zelfs de spreker van den avond een aardige parodie op Willem Tell ten beste gaf.

* * *

30 Januari hield de Afd. haar jaarvergadering, waarvoor de hoofdpunten waren het jaarverslag door den voorzitter, den heer Jos. Schellekens uitgebracht, (zie het uittreksel hieronder) en de rekening en verantwoording van den penningmeester, den heer W. van Stralen. De ontvangsten bedroegen M. 1295.04, de uitgaven M. 1103,20, voordeelig slot M. 191.84.

Het ondersteuningsfonds sloot, behoudens het grondkapitaal, met een saldo van M. 193.50 af.

Met algemeene stemmen werd besloten over te gaan tot verhooging der jaarbijdrage, die om verschillende redenen noodzakelijk bleek.

* * *

Uittreksel uit het Jaarverslag.

Het uitvoerige opgewekte jaarverslag begint met te getuigen, dat er gewerkt is en dat de Afdeeling levenskracht heeft getoond.

Het vereenigingsjaar zette in met een ledental van 40 en eindigde met een ledental van 55.

In 1917 hadden 12 bestuursvergaderingen plaats. Ledenvergaderingen werden er 10 gehouden. Op

22 Aug. was er een buitengewone vergadering, waarop de heer Van der Kolk een lezing ten beste gaf over een beter systeem ter verzorging met levensmiddelen uit het vaderland. Het Bestuur had reeds pogingen in 't werk gesteld, om in de stiefmoederlijke manier, waarop onze regeering de Nederlanders in Duitschland in dit opzicht behandeld heeft en nog behandelt, verandering te brengen. Niets, ook niet de gemotiveerde en goed gedocumenteerde pogingen van den heer Van der Kolk, heeft mogen baten. Deze levensmiddelengeschiedenis is en blijft een lijdensgeschiedenis. In de huishoudelijke vergaderingen werd o.m. behandeld de oprichting van het ondersteuningsfonds, waartoe in de vergadering van 15 September l. l. besloten werd; het moet echter nog groeien, wil het zóó werken, als we allen wenschen. Dat het als middelpunt kan dienen voor schenkingen of dankbaarheidsuitingen bewijst de milde gift van den heer Zilversmit, wien hiervoor dank wordt gebracht.

In de vergadering van 17 November l.l. werd een tweede belangrijk voorstel aangenomen, n. l. de verandering van den naam der Vereeniging in „Vereeniging Hollandia te Berlijn". De indirecte gevolgen waren, dat de afgebroken vriendschappelijke betrekkingen met de zustervereeniging „Nederland en Oranje" hersteld werden, zoodat deze Vereeniging voor het St. Nicolaasfeest op 9 December l. l. een bijdrage van 50 Mark schonk.

De verhouding tot de officieele vertegenwoordigers te Berlijn bleef van vriendschappelijken aard, niet alleen hieruit blijkend, dat het Bestuur met dames bij gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin op de „Vijf-uur-thee" in het hotel „Esplanade" de gast was van den Gonsul-Generaal, den Weledel gestr. heer Jean George, maar ook daaruit, dat H. M.'s Gezant, Baron Gevers en Echtgenoote, Barones Gevers en ook de heer Consul-Generaal bovengenoemd St. Nicolaasfeest met hunne hooge tegenwoordigheid vereerden, nadat beiden bovendien aanzienlijke giften voor dit feest geschonken hadden. Het Bestuur was bij de laatste Nieuwjaarsontvangst weer de gast van het Gezantschap in het Gezantschapsgebouw.

In de vergadering van 17 November l. l. werden als bestuursleden voor het volgende vereenigingsjaar herkozen de heeren Schellekens, Riddering en Van Stralen en gekozen de heeren Weber en Drees onderscheidenlijk als voorzitter, bibliothecaris, penningmeester, 1ste en 2e secretaris.

De vereeniging gaf in den loop van het jaar drie nationale feesten n. l. het Prins Hendrik-, Juliana- en Koninginnefeest, waarop het Stichtingsfeest volgde, terwijl het reeds genoemde St. Nicolaasfeest de kroon op alle zette. Al deze feesten werden zeer goed bezocht. Naast deze werkelijk goed geslaagde feestelijkheden werden 4 gezelschapsavonden, een tuinfeestje en een eenigszins feestelijke Nieuwjaarsdagbijeenkomst gehouden. Zes aangename uitstapjes vereenigden de natuurvrienden onder de leden. Tezamen vormt dit het aardige getal van 18 buitengewone vereenigingsbijeenkomsten.

Aan het slot van het verslag wordt terecht opgemerkt dat de leidende persoonlijkheden in de Afd. Berlijn zich over te weinig werk werkelijk niet te beklagen hebben. Hoe dit verder ook zij, gaarne blijven zij hunne beste krachten voor den bloei van „Hollandia" geven, vooral als ze zien, dat de leden, ieder naar de mate zijner krachten, hun met raad en daad willen bijstaan.

NEDERLAND.

Van de Afdeelingen.

Alkmaar.

Op aanstichting dezer afdeeling werd 8 Februari een kunstavond gegeven ten bate van het Comité voor Ned. Kinderen in den Vreemde.

Solisten en een orkest zorgden voor het muzikale gedeelte. O. m. werd opgevoerd „De ontmaskering van Holland op zijn malst", een Spel van Sinne, waarin optraden Vrouw Verbond, Holland's taal, Holland's Nijverheid, Holland op z'n best, Holland op z'n malst en Holland uit den Vreemde.

Delft. (Stud. Afd.)

31 Januari trad voor de leden op de heer E. C. Pienaar, die een voordracht hield over Zuid-Afrikaansche dichtkunst.

De belangstelling was gering, de aanwezigen genoten zeer. Enkele genoodigden traden toe.

Haarlem. (Jongel. Afd.)

Secretares dezer afdeeling is Mej. B. Jesse, Santpoorterstraat 56, penningmeester de heer N. J. Rempt, Zijlweg 100.

Helmond.

Een kunstavond is een goed propagandamiddel. Is zoo'n avond gewijd aan het Nederlandsche lied, dan wordt daarmede tegelijk rechtstreeks het streven van het A.N.V. gediend. In Mej. Antoinette van Dijk vond het bestuur der afd. Helmond een uitstekende kracht voor den kunstavond, dien het op 29 Januari aan de leden gaf.

Velen kennen haar als de gewaardeerde zangeres van wat tegenwoordig veelal het *levenslied* genoemd wordt. Haar keuze is buitengewoon geschikt voor een bijeenkomst van leden van het A.N.V. Het eerste gedeelte van den avond was gewijd aan de middeleeuwen, de 16e en de 17e eeuw. In middeleeuwsch costuum zong Mej. van Dijk, aan den vleugel begeleid door Mej. Tak, het lied van Twee coninckskinderen, Het daghet in den Oosten, Naar Oostland willen wij rijden en een Mei- of Wachterliedje. Daarna volgden een aantal liedjes uit de 16e en 17e eeuw, waarbij de zangeres, nu in 17e eeuwsch costuum, zichzelf op de luit begeleidde. Een algemeene inleiding en een korte toelichting bij elk lied, verhoogden op geestige wijze de waarde der voordrachten.

Na de rust was het lied uit den tegenwoordigen tijd aan de beurt.

Zoo gaf de avond een beknopt overzicht van het Nederlandsche lied in verschillende eeuwen. De goedgevulde zaal bleek ten hoogste voldaan.

Een aantal nieuwe leden werden aangeworven.

Rotterdam (Jongel.-Afd.).

De voorzitter schrijft (Vereenv. Spelling):

Maandag 17 Desember hield voor onze Afdeling Emiel Hullebroeck een liederenavond, ten bate van „het Komité voor Nederl. Kinderen in den Vreemde."

Het was een welgeslaagde avond. Voor een flink

bezette zaal bracht de Vlaamse zanger verscheidene van z'n bekende liederen ten gehore.

Van de meest populaire liedjes werd onder grote bijval het refrein door de aanwezigen meegezongen. Onder steeds stijgende geestdrift werd de avond besloten met het gezamelijk zingen van „de Vlaamsche Leeuw" en het tweede vers van het „Wien Neerlands Bloed".

Aangenaam was het ons, f 53.31⁵ te kunnen afdragen aan het „Komité voor Nederl. Kinderen in den Vreemde", als batig saldo van deze avond.

23 Febr. een buitengewoon geslaagde Couperus-avond, waarover in het April-nr. meer.

Utrecht (Jong. Afd.)

Het Bestuur is voor dit jaar als volgt samengesteld:

P. J. Vellinga, voorzitter; W. C. v. Haeften, ondervoorzitter; H. M. J. Hol, 1e schrijver, Wolvenstraat 14; G. J. Jorksveld, penningmeester; Mej. M. Schaafsma, 2e schrijfster; Mej. I. v. d. Reijd en A. van der Velde, algemeene bestuursleden.

OOST-INDIË.

Uitgaven der Vereen. „Oost en West".

Staats- en particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen. Werkkring en vooruitzichten. Verkrijgbaar bij Afd. Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West". Heulstraat 17, 's Gravenhage

No. 1. De bestuursambtenaar in Ned.-Indië. Prijs f 0.75.

No. 9bis. De ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Ned.-Indië. Prijs f 0 20.

No. 1. Vergelijkt men dezen herdruk met de uitgave van 1910, dan zal men al spoedig zien, dat deze nieuwe druk tegelijkertijd een verbeterde is.

Het eerste hoofdstuk „De Controleur op Java en Madoera", geheel nieuw bewerkt door den heer C. A. Schnitzeler, controleur B. B., behandelt achtereenvolgens: de eischen, welke aan den bestuursambtenaar worden gesteld, de financieele vooruitzichten en de bestuurswerkzaamheden.

De heer H. T. Damsté, assistent-resident in de buitenbezittingen, verwijst voor de overeenstemmende zaken naar het eerste hoofdstuk en bespreekt dan in bijzonderheden den werkkring van den ambtenaar in de buitenbezittingen.

Aan deze twee hoofdstukken zijn toegevoegd:

1e. Besluit op de Indische bestuursopleiding.

2e. Uitzendingsvoorwaarden van candidaat-Indische ambtenaren.

3e. Wedderegeling van de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Ned.-Indië.

4e. Besluit op de opleiding van gediplomeerde gezaghebbers (candidaat-gezaghebbers en hulp-gezaghebbers).

5e. Bezoldigingsregeling.

Nog zij hier vermeld, dat deze herdruk versierd is met een achttal keurige platen naar foto's, typische tafereelen en beelden uit schoon Insulinde voorstellend. (Zie hiernaast).

Wij eindigen met den wensch, dat deze nieuwe uitgave er veel toe zal bijdragen aan de Nederlandsche jongelieden van de hoogste klassen der Gymnasia, 5-jarige H. B. Scholen en H. Handelsscholen „een duidelijk en bevattelijk beeld te geven omtrent den schoonen werkkring van den ambtenaar bij het binnenlandsch bestuur, zoowel op Java en Madoera, als op de buitenbezittingen. Mogen zij door de lezing ervan zich aangetrokken gevoelen tot deze eervolle betrekking en, deze bekleedende, eenmaal het hunne bijdragen tot Nederlands eer en roem in onze overzeesche gewesten, waar wij als natie een grootsche taak hebben te vervullen."

* * *

No. 9bis. Ook dit nummer is een herdruk, eene zooals op den titel is aangeduid „gedeeltelijk nieuwe uitgave van No. 9". Bevatte het in 1913 uitgegeven nummer 9, 54 bladzijden, No. 9bis is verkort tot 28 bladzijden. De herdruk is evenals de eerste druk van de hand van den heer W. C. B. Wintgens, Oud-Inspecteur van de Scheepvaart in Ned.-Indië.

In den herdruk worden achtereenvolgens behandeld:

1e. Aard van den werkkring.

2e. Vooruitzichten, bezoldigingen, verlofs- en pensioen-bepalingen enz.

3e. Aanwijzing omtrent den financieelen steun, welke bij de opleiding tot stuurman wordt gegeven en hoe te komen tot eene verbintenis bij den dienst der Gouvernements-Marine.

4e. De vier inrichtingen in Nederland tot opleiding voor stuurman, waarmede eene overeenkomst door de Regeering is aangegaan.

Moge ook dit werkje in handen komen van zeer velen en vooral van hen, die van plan zijn hun zoon of pupil tot stuurman bij de Gouvernements-Marine te doen opleiden.

Th. G. G. V.

WEST-INDIË.

Vanzelf sprekend.

Er zijn er, die meenen dat de verklaring, door den Minister van Buitenl. Zaken in de 2e Kamer afgelegd, over den verkoop van de West niet afdoende is en ruimte laat voor ongunstige veronderstelling. Ter geruststelling van dezulken doen wij hier mededeeling van eene *Bekendmaking* in *de Curaçaosche Courant* van 16 November 1917:

„Voor wat betreft de berichten, die er in sommige „Amerikaansche nieuwsbladen voorkomen omtrent „de mogelijkheid van een verkoop der Nederlandsche „West-Indische eilanden aan de Vereenigde Staten „van Noord-Amerika kan ondergeteekende mede-„deelen, dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën „hem uitdrukkelijk heeft verklaard, dat de Neder-„landsche Regeering het denkbeeld om eenig deel „van haar koloniaal gebied, welk ook, af te staan, „positief verwerpt."

Curaçao, den 16den November 1917.

De Gouverneur van Curaçao,
NUYENS.

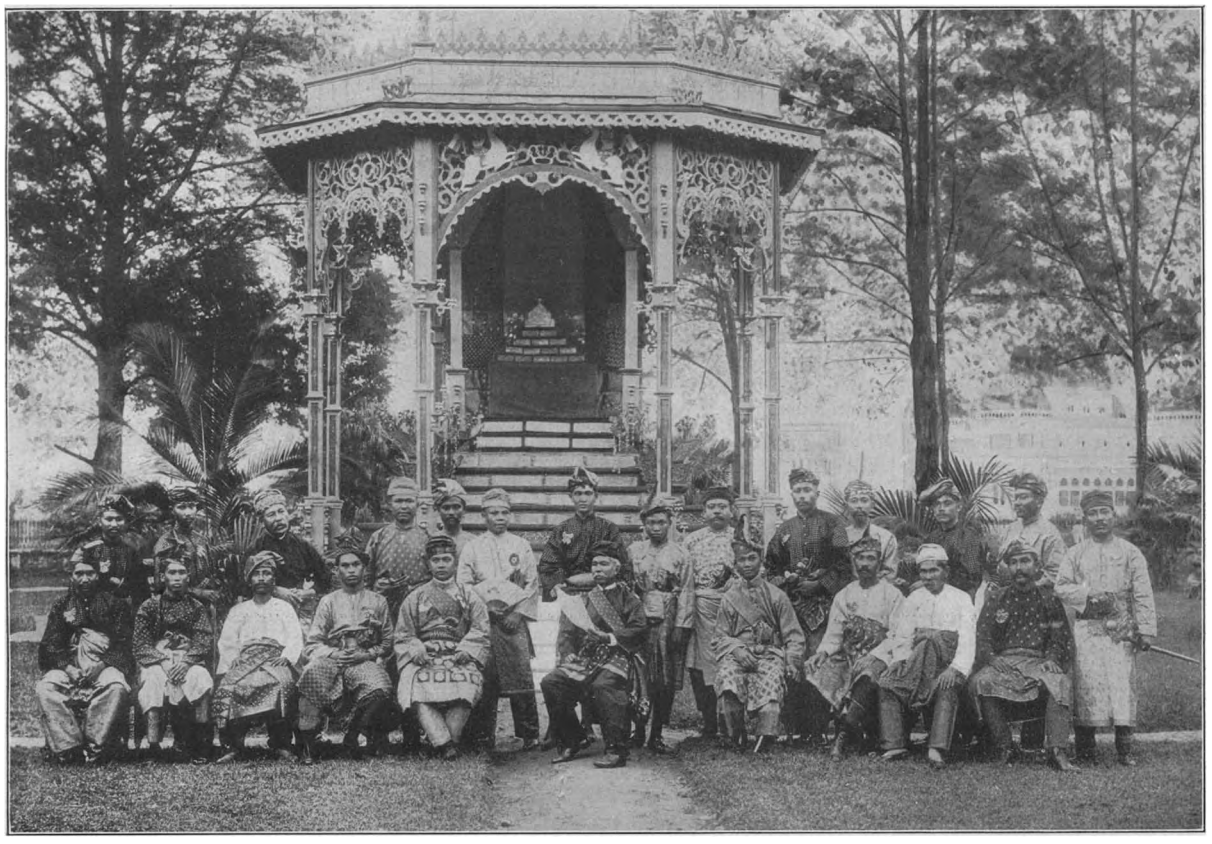

Vergadering van Inlandsche hoofden aan het Hof van den Sultan van Deli (Sumatra's Oostkust).

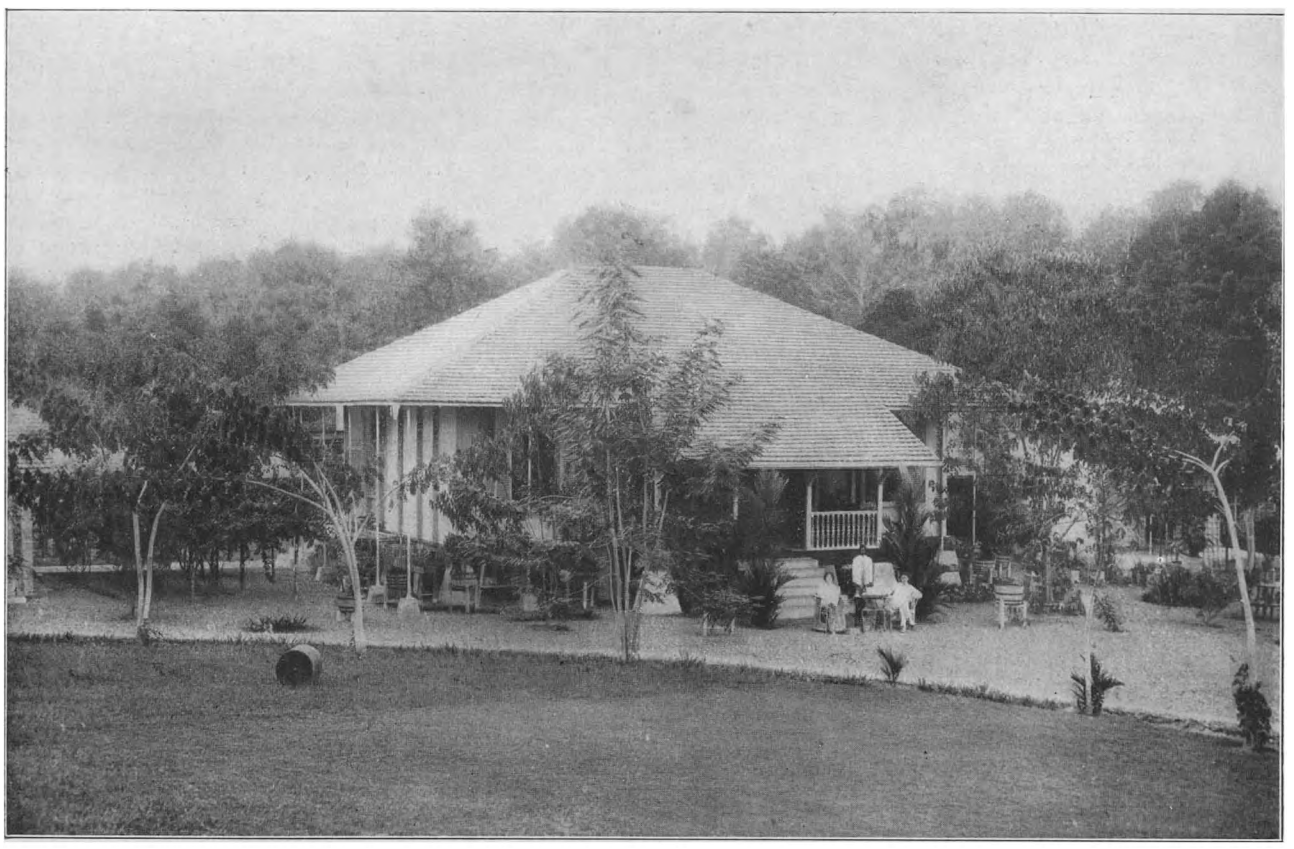

Woning van een controleur bij het Binnenlandsch Bestuur.

Suriname.

Is Suriname een *zinkend schip?*

Een niet overbodige vraag bij de vele zwartgallige beschouwingen, welke veelal over de Nederlandsche Kolonie aan de andere zijde van den Atlantischen Oceaan worden gehoord.

Toen op 19 Nov. 1917 de heer S. H. Gonggrijp eene lezing hield te Paramaribo over toestanden over den landbouw, werden ook de woorden gehoord, welke aan het begin van dit artikel staan en werd op grond van cijfers door deskundigen aangetoond, dat Suriname geen zinkend schip was. Ook de kapitein, „schipper naast God" van het hem toevertrouwde schip, Gouverneur Staal, verhief zijn stem en het is niet-ondienstig de vele Nederlanders, wien tal van bijzonderheden onzer meest Nederl. Kolonie Suriname niet onder oogen komen, door middel van Neerlandia, het maandblad van het A. N. V. dat nationaliseering zijner koloniën beoogt, mede te deelen.

In de eerste plaats dan kan gewezen worden op het *immigratiefonds*, een vorstelijke gift van Nederland aan zijn kolonie in 1880.

Terwijl het bevolkingsvraagstuk sedert de emancipatie (1863) geen stap verder tot oplossing kwam, valt sedert 1880 eene vermeerdering van het *zielental* der kolonie van 52476 tot 80024 in 1905 waar te nemen, d i. een vermeerdering van ruim 50 %. In dien tijd werden 19229 Britsch-Indische en 6417 N.-Ind. immigranten aangevoerd, terwijl onderscheidenlijk 6732 en 447 naar hun land terugkeerden na afloop hunner verbintenis, zoodat uit dezen hoofde een aanwas van 18467 hoofden werd verkregen. In aanmerking nemende dat de hygiënische toestanden onder deze immigranten-bevolking beter, en de sterfte dientengevolge lager is dan onder de inheemsche bevolking, kan gevoegelijk de vermeerdering der bevolking in het algemeen hoofdzakelijk aan dezen toevloed worden toegeschreven.

Aan deze immigranten was het ook te danken, dat de *groote landbouw* zich kon staande houden en ontwikkelen, welke ontwikkeling in de laatste jaren evenwel door de ziekte in de cacao-aanplantingen in belangrijke mate werd tegengegaan, terwijl naast den grooten landbouw de *kleine landbouw* verrees uit een steeds toenemende opbrengst van verschillende voortbrengselen.

In evenredige mate met den aanwas der bevolking, stegen de *in- en uitvoeren*, die ter waarde van f 7.317.000 gemiddeld in het 4-jarig tijdvak 1878/82 in het tijdvak 1898/1902 gemiddeld een waarde vertegenwoordigden van f 11.340.000.

Een nog belangrijker toeneming wijst het totaal van de opbrengst van de *Kol. geldmiddelen* aan, dat van f 947.000 gemiddeld in de jaren 1873/77 tot f 2 079.000 steeg in 1905. In aanmerking genomen dat tegenover nieuwe of verhoogde middelen, waarop ten deele de immigratie geen invloed uitoefende, afschaffing van enkele middelen stond, kan uit deze vermeerdering worden afgeleid, dat het *immigratietijdperk* op de Koloniale inkomsten *gunstigen invloed* heeft uitgeoefend.

Nog overtrof in 1880 het sterftecijfer, het geboortecijfer, doch daarin kwam langzamerhand verandering, totdat met 1 Januari 1917 het geboortecijfer het sterftecijfer overtreft met 1311.

Vergelijkt men verder den *handelsomzet per hoofd* van Suriname met andere Koloniën of van Ned. West-Indië met Engelsche, Fransche en Amerikaansche Koloniën in West-Indië, dan ziet men de volgende uitkomsten in 1905.

Kolonien.	Invoer in 1000 gulden.	Uitvoer	Zielental in duizendt	Aandeel per hoofd der bevolking in den totalen handel, het specieverkeer niet, de gouvern in- en uitvoer wèl inbegrepen.
Ned. West-Indie	10453	5391	133	119.13
Eng W.-Indie en Guyana	99350	48258	1990	99 31
Fr. Antillen en Guyana	21874	21476	422	102.72
Porto Rico	41340	45622	953	91 25
Suriname	6557	4431	80	137.35
Curaçao	3896	960	53	91.06
Britsch Guyana	19956	23892	295	143.55

Maakt Suriname, maken de Ned. Koloniën in de West zulk een slecht figuur? En zou men de zelfde vergelijkingen maken uit cijfers van 1917, ik twijfel niet of Suriname zou er niet minder slecht aan toe zijn. Nog niet voldoende is bekend wat de Kamers van Arbeid en van Koophandel en Fabrieken op 31 December 1916 schreven in hun overzicht over den economischen toestand der Kolonie Suriname, n l. dat zich het gunstige verschijnsel voordoet, dat het *uitvoercijfer* belangrijk is *gestegen* per hoofd van de bevolking, het *invoercijfer* daarentegen aanmerkelijk is *gedaald.*

De invoer per hoofd berekend, bedroeg in 1904: f 94,53. de uitvoer daarentegen: f 47.16. In 1916 was de invoer per hoofd teruggegaan f 58.97 en de uitvoer gestegen tot f 80.34, nadat deze in 1911 reeds eens een bedrag van f 99.87 bereikt had.

„Het meest belangwekkende verschijnsel in de economische ontwikkeling der kolonie gedurende de laatste jaren is zonder twijfel de zeer belangrijke toeneming der voortbrenging van verschillende gewassen der kolonie, die gedeeltelijk het stijgen der uitvoercijfers en gedeeltelijk het dalen der invoercijfers tengevolge heeft gehad," deelen genoemde Kamers in hun verslag mede en verder: „met nadruk moet er op gewezen worden, dat aan deze ontwikkeling niet slechts een beperkt aantal personen en ondernemingen, maar het overgroote gedeelte van de geheele bevolking aandeel hebben."

„De economische ontwikkeling van de kolonie als geheel genomen en evenzoo die van een groot gedeelte der bevolking beweegt zich dus in eene stijgende lijn"

Vergelijkt men de *sterftecijfers* van Paramaribo en Georgetown (Britsch Guyana) dan wijzen die van de hoofdstad van Suriname eene daling aan van 33.2 (per 1000 zielen) in 1913 tot 26.9 in 1915. Daarentegen die van de hoofdstad van Britsch

Guyana eene stijging van 40.8 in 1913 tot 45.1 in 1915.

Bedroeg de *kindersterfte* in Paramaribo per 1000 levendgeborenen (beneden één jaar) 185 in 1911, welke daalde tot 118 in 1915 en tot 103 in 1916, in Georgetown bedroeg deze in 1911 282 en nog 234 in 1915.

Ook de vergelijking van de *geboorte- en sterftecijfers* van Suriname met die van Nederland, valt niet ongunstig uit voor Suriname. Het geboorteoverschot was in 1915 in Suriname 14.3, in Nederland 13.75.

De *sterfte* van kinderen beneden één jaar in geheel Suriname bedroeg in 1915 per 1000 levendgeborenen 79 en in Britsch Guyana 184.

Cijfers spreken en op grond daarvan kan niet genoeg herhaald worden dat Suriname een goede toekomst tegemoet kan gaan, maar dan nog meer is het zaak dat Nederlandsch kapitaal in eigen Koloniën worde belegd en de Koloniën worden genationaliseerd in alle richtingen. De Nederlandsche ondernemingsgeest is voorzeker niet uitgedoofd en, meer dan ooit, in deze tijden van nood, naar voren getreden. Het Suriname-studie-syndicaat zal ongetwijfeld den goeden weg wijzen en leiding geven.

Verzwakken zullen de stemmen van hen, die het erfdeel der vaderen zouden willen verkoopen, want „wat Nederland eenmaal afstaat aan Koloniaal bezit" zeide terecht Dr. H. P. N. Muller, „zal het nooit terugkrijgen en ook niet kunnen vervangen" [1].

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

's-Gravenhage, Maart 1918.

[1]) Lezing van Dr. H. P. N Muller op 23 Mei 1904 in het Koloniaal Museum Zie Bulletin No 33 van Mei 1905.

AMERIKA.

De Nederlanders in Paraguay.

Het Amerikaansche blad *Het Oosten* van 23 Nov. bevat een brief van den heer F. E. H. Gebhardt, 19 Sept. uit Asuncion, de hoofdstad van den Zuid-Amerikaansche staat Paraguay verzonden.

Het ons gezonden nummer is door den censor of scheepsratten beknabbeld, maar het volgende hebben we toch uit het gehavende blad kunnen opdiepen.

De Nederlandsche Vereeniging te Paraguay schijnt een nationalen feestdag gevierd te hebben. De briefsteller schrijft o.m. dat hij het genoegen had, de viering van H. M. geboortedag door de vereeniging bij te wonen. Het duurde van 6 $^1/_2$—11$^1/_2$'s avonds. Leden met hunne vrouwen en kinderen waren aanwezig ten huize van den secretaris A. G. Gebhardt de Norrone, wiens voorkamers tot eet- en ontvangstzaal waren ingericht.

De vertrekken waren rijkelijk met oranje en nationale kleuren (vlaggedoek, lampions) versierd, terwijl natuurlijk een beeltenis der Koningin niet ontbrak.

Men zat aan een Hollandsche koffietafel, terwijl een Nederlandsche bakker banketletters, sinterklaas, krakelingen enz., geleverd had.

De voorzitter had vijf Zuid-Amerikaansche kinderen een Nederlandsch lied geleerd; ook werden de volksliederen gezongen.

Het was meer een gezellige bijeenkomst dan een uitvoering. Jammer genoeg waren de Nederlanders vrij verspreid in den lande, zoodat niet allen konden komen.

Vele Nederlanders hier hebben Zuid-Amerikaansche vrouwen getrouwd, die niet veel Nederlandsch verstaan; er is nog geen Nederlandsche, wel een Duitsche school.

Er is hier een groot pension Hollandesa door eene Nederlandsche gehouden.

De Nederlander Ant. Plate heeft zich op finantieel gebied door bank- en handelsondervindingen op den voorgrond geplaatst.

Landverhuizing naar Amerika.

De Nederlandsche Vereeniging „Landverhuizing" heeft een goed werk gedaan door de uitgifte van een werkje, dat inlichtingen en wenken geeft voor hen, die over landverhuizing naar de V. St. van Amerika denken.

De algemeene raadgevingen zijn vervat in kleine hoofdstukjes. Zoo staat onder het hoofdje „Rijk worden" o.m. dit:

„Indien ge naar Amerika wilt gaan, omdat ge meent dat ge daar gemakkelijk of spoedig rijk kunt worden, ga dan *niet*

Slechts enkele landverhuizers, die zeer veel geluk hebben, wien het erg meeloopt, worden in Amerika rijk.

En dan worden zij dat eerst na vele, vele jaren van hard werken, nadat zij groote moeilijkheden hebben overwonnen en veel ontberingen hebben doorstaan.

Dat zijn de zeer harde werkers, de volhouders, die zich door niets laten terneerslaan en bovendien „geluk" hebben.

De meeste landverhuizers worden *niet* rijk."

Dan volgen behalve den raad om Engelsch te leeren als men die taal nog niet kent, wenken over de levenswijze, de landverhuizerswet, de landverhuizersagenten en de hulp bij aankomst.

Het volgend gedeelte is gewijd aan land en volk, algemeene opmerkingen, bodemgesteldheid, klimaat, regenval, bevolking, het leven en het onderwijs.

Onder de middelen van bestaan en de vooruitzichten worden behandeld: mijnbouw, fabriekswezen, bosch-exploitatie, verschillende ambachten, landbouw, het verkrijgen van land.

Het leerzame boekje, dat kosteloos verkrijgbaar is, besluit met enkele gegevens betreffende de afzonderlijke staten van de Unie en een overzicht der maten, gewichten en munten, welke daar gebruikelijk zijn.

Het informatie-bureau der van regeeringswege gestichte Nederl. Ver. Landverhuizing is gevestigd in het Gebouw van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, Bezuidenhoutsche weg 30, (Kamers 101 en 102).

Canada.

Als bijlage van het weekblad Handelsberichten van ons Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel verscheen een geschriftje van den Nederlandschen Consul te Winnipeg, den heer W. P. Montijn, over Canada als afzetgebied voor Nederlandsche en Ned. Oost-Indische voortbrengselen.

Wij vestigen de aandacht van uitvoerders op dit opstel, zooals de schrijver het bescheiden noemt, maar dat tal van nuttige wenken bevat en de Nederlandsche handel en nijverheid een weg wijst voor den tijd van ontwikkeling, die na den oorlog ook ons wacht.

ZUID-AFRIKA [1]).

Handelsbetrekkingen met Z.-Afrika.

De Commissie voor den Ned. Z.-Afr. handel verspreidde in verband met haar inzending op de Tweede Jaarbeurs een rondzendbrief waaraan het volgende is ontleend:

Al is de Nederlandsche nijverheid nog lang niet in alle opzichten ingericht, om aan hetgeen in Zuid-Afrika wordt verlangd uitvoering te kunnen geven, er zijn voor onze Commissie zeer bemoedigende teekenen, welke er op wijzen, dat enkele Nederlandsche fabrikanten niet geaarzeld hebben om hun bedrijf zóó in te richten, dat zij ook de Zuid-Afrikaansche markt, in mededinging met buitenlandsche fabrikanten, kunnen voorzien en daarvan zelfs tijdens den oorlog ruimschoots de vruchten hebben geplukt. En nu is het opmerkelijke hiervan voor de Commissie, dat de bedoelde fabrikanten, aan wie het gelukt is in Zuid-Afrika terrein te winnen, niet zoozeer zijn geweest fabrikanten, wier naam reeds lange jaren in Nederland bekend is, doch veelal personen, die door de ontwikkeling eener groote energie in de laatste jaren in staat zijn geweest hun bedrijf belangrijk omhoog te werken. Het behoeft geen betoog, dat dergelijke fabrikanten de belangstelling in Zuid-Afrika voor hetgeen in Nederland wordt vervaardigd in hooge mate doen toenemen, en een gunstigen indruk teweeg brengen omtrent het Nederlandsche aanpassingsvermogen.

„De ontwikkeling der handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika", — tot het bevorderen van dit doel werd de Commissie voor den Nederlandsch Zuid-Afrikaanschen Handel bij Kon. Besluit in 1908 ingesteld. Sedert 1911 arbeidt de Commissie in samenwerking met de Nederlandsche Kamers van Koophandel te Johannesburg en te Pretoria.

Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden is beschermheer van beide Kamers. Van de Kamer te Pretoria, welke ook steeds groote belangstelling mocht ontvangen van den aldaar gevestigden Nederlandschen Consul-Generaal, n l. eerst van den heer F. M. Knobel en de laatste jaren van den heer Mr. J. D. van Ketwich Verschuur, is de heer Dr. J. C. Heijer voorzitter, de heer J. A. Wormser secretaris en de heer J. C. Buwalda penningmeester. De Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg is hier te lande vooral bekend door hare monsterkamer van Nederlandsche nijverheidsproducten, welke instelling met daaraan verbonden inlichtingenbureau door de Nederlandsche fabrikanten meer en meer wordt gewaardeerd. Het bestuur dezer Kamer wordt gevormd door den heer P. C. Baerveldt. consul der Nederlanden, eerevoorzitter, den heer S. Morel, voorzitter, den heer L. Beersteecher, secretaris, tevens beheerder der monsterkamer, en den heer C. A. Breyer, penningmeester.

Blijkens de mededeelingen der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg blijft de belangstelling onder Afrikaansche invoerfirma's voor hetgeen Nederland vooral na den oorlog zal kunnen leveren, in toenemende mate bestaan, zoodat ook in dit opzicht de Eerste Jaarbeurs nuttig heeft gewerkt. Dat zij aan de belangstelling voor de Zuid-Afrikaansche markt onder de Nederlandsche nijverheid bizonder ten goede is gekomen, bewijst het feit, dat toen het ledental der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg en te Pretoria met 60 is toegenomen (jaarbijdrage f 25.—). Tevens was er tijdens de Jaarbeurs een zoodanige belangstelling voor het plan om voor de Kaapkolonie te Kaapstad, onder leiding van den consul der Nederlanden, den heer Mr. H. A. Lorentz, ook eene monsterkamer van Nederlandsche producten te stichten, dat de uitkomst aan Z.Exc. den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en eenige andere belangstellenden aanleiding gaf om door het verleenen van subsidie de uitvoering van het plan mogelijk te maken.

Voor de tweede Jaarbeurs te Utrecht is de verzameling monsters van in Zuid-Afrika meest gangbare nijverheidsvoortbrengselen met bijbehoorende rapporten in den loop van 1917 belangrijk uitgebreid, zoodat de Commissie thans vrijwel voor elken tak van nijverheid over uitvoerige gegevens beschikt. Meer en meer zal de Nederlandsche fabrikant in de gelegenheid komen om zich toe te leggen op de vervaardiging van hetgeen in Zuid-Afrika wordt verlangd. Voor de onlangs tot stand gekomen Nederlandsche monsterkamer te Kaapstad wordt eveneens ter Tweede Jaarbeurs propaganda gemaakt. Het bestuur dier Kamer wordt gevormd door de heeren: C. Huyskens, voorzitter, Mr. H. A. Lorentz, L. N. André de la Porte, J. A. G. Bremer, leden en Mr. R. Fruin, secretaris-penningmeester, tevens beheerder der monsterkamer.

In herinnering moge worden gebracht, dat de Commissie voor den Nederlandsch Zuid-Afrikaanschen Handel thans uit de volgende leden is samengesteld: Jhr. H. Loudon, voorzitter, E. Bruchner, Mr. H. Cosman, penningmeester, H. J. Knottenbelt Azn., Mr. E. J. Everwijn Lange, O. Kamerlingh Onnes, Dr. H. van Beeck Vollenhoven, Mr. W. Roosegaarde Bisschop, secretaris te Londen, en Mr. H. C. Obreen, secretaris te 's-Gravenhage.

[1]) Van Ou-Boet hooren we niets meer. Zijn epistels behooren het laatste jaar tot de „brieven die ons niet bereiken". Red.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

Afrikaansch geestelijk leven.

Het Kerstnummer van het bekende Afrikaansche maandschrift Die Brandwag is eerst de vorige maand in Nederland aangekomen.

Het is gevat in een omslag met een forsche teekening van Pierneef, een Oud-Hollandsche Afrikaansche woning in de schaduw van hooge boomen, en opent met een nieuwjaarswensch „van die editeur", waarin hij o.m. zegt:

„Als 'n vloedgolf stort 'n warme vaderlandslievende geesdrif sig uit oor die land; dit kom tot uiting in 'n stroom van werke in Afrikaans als tot nog toe onbekend was en onmoontlik geag werd. Dit woel selfs in kinders van sewe, ag jaar. Waar het ons so iets in vroeëre tije beleef?"

Het rijk geïllustreerde nummer bevat o. m. een zeer waardeerend artikel van President Reitz over Dr. Hendrik Muller, oud-gezant van den Oranje-Vrijstaat, Ds. Kestell schrijft „Oor Voortrekkers", Prof. Kamp over Volksleven en Hoger Onderwijs.

De verdere inhoud is zeer afwisselend en geeft naast Afrikaansch landschapschoon ook verscheidene afbeeldingen van schilderijen van Nederlandsche meesters als Jan van Eyk, Anton van Dyck, Meindert Hobbema, Anton Mauve en Ary Scheffer.

Uit de gedichten veroorloven we ons er twee over te nemen.

Vergewe en vergeet.

„Dat gij niet vergeet de dingen, die Uw oogen gezien hebben". — Deut. 4:9.

Daar het 'n doringboompie[1])
vlak bij die pad gestaan,
waar lange osse-spanne
met zware vragte gaan.

En één dag kom daarlanges
'n ossewâ verbij,
wat met sijn sware wiele
dwars-oor die boompie rij: —

„Jij het mos[2]), doringstruike,
mij ander dag gekrap;
en daarom het mijn wiele
jou kroontjie plat getrap". —

Die ossewâ verdwijn weer
agter 'n heuweltop,
en langsaam buig die boompie.
sijn stammetjie weer op.

Sijn skoonheid was geskonde;
sijn bassies was geskeur;
op één plek was die stammetjie
so amper middeldeur.

Maar tog het daar-die boompie
weer stadig reg gekom,
wand oor[3]) sijn wonde druppel
die salf van eie[4]) gom.

Ook het die loop van jare
die *wonde* weg gewis; —
net één plek blij 'n *teken*[5])
wat onuitwisbaar is.

Die *wonde* word gesond weer,
als jare kom en gaan,
maar daar-die *merk* word groter
en groei maar aldeur aan.

TOTIUS.
(Dr. J. D. du Toit).

[1]) dorenstruik, [2]) immers,
[3]) over, [4]) eigen, [5]) litteeken

Dr. J. D. du Toit.
(Totius).

Groot Suid-Afrika.

Van waar Sambesie dreun
Tot Tafelberg se top,
Gróót rijs Suid-Afrika
Voor mij verbeelding op:

Ik sien hoe groot riviere
Deur onse hand gelei,
Verkwikking bring in diere-
En mense moeg gestrij [1]).

Ik sien hoe korenvelde
Ons dor Karroo [2]) verrijk,
En oral vir ons helde
Gedagtnis-tekens prijk.

Ik sien wel duisend stede-
Verrijs nu uit die grond,
Ik sien ons volk tevrede,
Herenigd en gesond

Ik sien die Afrikaander
Regeerder van sij land,
Ik sien die buitestaander
Reik hom die broederhand.

Ik sien ons arendsvlugte,
Ik sien ons blouwe lug,
Ik hoor geen droewe sugte,
Ik sien ons vrijheid trug.

[1]) moe gestreden. [2]) woestijn.

A. D. KEET.

BERICHT.

Brieven voor het Hoofdbestuur adresseere men voortaan aldus:

Mr. B. de Gaay Fortman, Alg. Secr. Penningmeester A.N.V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

Stukken voor het Groepsbestuur aan: C. van Son.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2e Schuytstraat 247, Den Haag.

Brievenbus.

Mevr. V. W. te H. en *G. K. v. A. te D.* Dank voor Uwe aardige mededeelingen, waarvan wij gaarne gebruik maakten.

Mr. J. te R. Dat wij uw opmerkingen over onze rechtstaal niet opnamen, is niet, zooals u veronderstelt, te wijten aan gebrek aan belangstelling, maar ligt daarin, dat deze zaak behandeld is door een commissie, welke de Minister van Justitie voor eenigen tijd instelde en waarin ons medelid Marc. Emants zitting heeft. De commissie heeft reeds een uitvoerig verslag van haar arbeid uitgebracht. [1])

Mrs. K., F. C. en D. te R. U vraagt, of de zin: *Hiervoor is geen reden te vinden* even goed van bouw is als de zin: *Hiervoor is een reden niet te vinden.* Zelf merkt U reeds op, dat de eerste zinsbouw logisch minder juist is; o.i. verdient het dan ook aanbeveling een juisten zinsbouw de voorkeur te geven boven een minder juisten; wij mogen toch zeker nog wel in een fijnen gekuischten stijl spreken en ons daarin zoo veel mogelijk uitdrukken.

Uw tweede voorbeeld zal in goed Nederl. moeten luiden: ...dat wij daarvoor *de* verantwoordelijkheid niet dragen, i. pl. v. ...dat wij daarvoor *geen* verantwoordelijkheid dragen.

Vergunt ons een opmerking. U schrijft: een ander voorbeeld, *ontnomen* aan den inhoud van een zooeven ontvangen brief. Het zou aanbeveling verdienen i. pl. v. dit germanisme te gebruiken *ontleend aan* of *overgenomen uit.* §

Kol. De W. H. Op 't oogenblik kunnen wij U nog niet mededeelen, welken uitslag onze pogingen bij 't legerbestuur zullen hebben; wij hopen echter spoedig iets te hooren.

A. v. H. te B.-P. Vliegelier en *vliegeel* zijn onbruikbaar; dan is nog veel beter *vliegenier.* We hopen er nog altijd op, dat *luchtman* (vgl. zee-, land-, tuinman enz.) ingang vindt.

Mr. V. M. te 's-Gr. U heeft gelijk; onze Voorzitter heeft er over geschreven, de zaak komt in orde.

Mr. C. te Zw. 't Boekje van Graaff is ons bekend, het is bij het opmaken van de lijst gebruikt. Maar lang niet alles er uit was bruikbaar.

Dr. H. B. B. te V. Ook ons bevreemdde het stukje van Mr. P. W. de K. Wij vinden, dat *wij* enz. regel moet blijven en *we* enz., als de woorden geheel zonder klemtoon gebruikt worden, kunnen geschreven worden.

Mevr. D.—t. M. te A. Arend zullen we aanteekenen voor een mogelijke aanvullingslijst, *Engel* er voor in gedachten houden. Of deze laatste naam Nederlandsch is, is nog niet heel zeker, *Leliana* in geen geval.

Mej. B. te 's-Gr. Dank voor uw aanvullingen, die we hopen te gebruiken. Tegen de toezending van onze lijst aan nieuwsagentschappen hebben we geen bezwaren, als we adressen weten. Men kan zijn afkeer van woorden op — *eering* overdrijven! — *Niets dan* is beter dan *niets als*, ofschoon 't Middelnederlandsch dit laatste ook al kent. *Voor, tot, eer* als voegwoord gebruiken, is geoorloofd. Ook dit kent 't Mnl. al. Er mag echter niet een onderwerp in den 4den naamval achter staan!

F. J. D. te A'dam. De toon van Uw briefje doet ons onaangenaam aan. Overigens is 't Grieksch niet een Romaansche taal; wel kwamen veel Grieksche woorden door 't Latijn (wèl een Romaansche taal!) in 't Nederlandsch.

H. F. T. te Gr. Op Friesche namen hebben wij niet gelet. Wij bewaren Uw opgave voor een mogelijke aanvullingslijst.

M. v. W. te A'dam. Zie 't 2de deel van ons antwoord aan H. F. T. te Gr.

H. G. C. C. S. te D. Wij zullen uw vraag behandelen.

Belangstellenden verzoekt de Taalcommissie beleefd, maar dringend, opmerkingen en mededeelingen regelrecht te zenden naar:

2de Schuytstraat 247 te 's-Gravenhage,

ten einde vertraging te voorkomen.

* * *

Ergerden alle Nederlanders zich maar zoo!

Zuiver Nederlandsch.

In het *Maandagochtendblad* van 11 Februari heeft Mathijs Vermeulen, de muziekverslaggever van De Telegraaf, het over Fransche muziek.

Op 220 regels druks telt men niet minder dan **136** vreemde woorden!! Emiel Hullebroeck.

* * *

Toch leuk, die vreemde woorden.

Een pensionhoudster vreesde, dat een familie wegens vertrek van een zoon naar Amerika in dezen tijd, ook leelijk in de „punaises" zou zitten. Van een vliegmachine vond ze het zoo jammer, dat de „neutraliteit" niet te zien was en van iemand, die niet goed bekend stond, vertelde ze, dat hij een slechte „deputatie" had.

* * *

Uit de N. Rott. Ct.

DEUX COIFFEURS,
connaissant Français, sont demandes chez... *'s-Hage*

* * *

Uit „De Tijd".

Manufacturen.

In groote zaak in een der hoofdsteden van Brabant wordt gevraagd:

EEN SHOP-WALKER, R.K. (extern).

INGEZONDEN.

Inzake Vereenvoudigde Spelling.

Aan de Redaktie van Neerlandia!

Wilt u zo goed zijn mij een klein plaatsje in ons orgaan af te staan met het oog op hetgeen de heer H. C. Muller in het Maartnummer van 1917 op bladz. 42 zegt naar aanleiding van mijn brochure?[1])

[1]) De Nederlandsche Rechtstaal. I. Verslag der in de vergadering van 1912 benoemde commissie; II. Woordenlijst. — Te 's-Gravenhage bij F. J. Belinfante. 1916

[1]) Billijkheidshalve mogen wij dit niet weigeren, al ligt tusschen de aanleiding en dezen brief door de omstandigheden een lang tijdsverloop. Hiermede echter basta. Red.

Wel is waar zegt u op blz. 43, dat Neerlandia geen plaats meer heeft voor beschouwingen omtrent de Vereenv. Spelling, maar ik beloof u, die ook niet te zullen geven. Het geldt voor mij echter een „persoonlik feit", zoals men dat op hogere plaatsen zegt dus ik verwacht, dat mij het woord verleend zal worden.

De heer M. schreef n.l., dat er door mij gezegd is: „Het Engelsch is niet gemakkelijker dan het Hollandsch (beter Nederlandsch). iedere taal is moeilijk, maar de onze is veel moeielijker te leeren, omdat hij (zij) anders onderwezen wordt dan men hem (haar) spreekt. Deze uitlating doet mij geen hoogen dunk krijgen van de geheele brochure van den heer Rottier. Weet deze heer dan niet dat in het Engelsch de spelling, de ortographie, hemelsbreed afwijkt van de uitspraak?"

In de eerste plaats wens ik te protesteren tegen de aanhaling die de heer M. deed. Hij gebruikt aanhalingstekens, dus de lezer moet wel denken, dat ik die zin werkelik zo heb geschreven, behalve de zogenaamde verbeteringen tussen haakjes en toch schreef ik heel anders. Ik vind dat heel erg. Wij schrijvers (zou de heer M. zeggen) behoorden wat meer eerbied te hebben voor hetgeen een ander op papier zet.

In de tweede plaats moet ik hem op zijn vraag omtrent de spelling van het Engels antwoorden, dat ik daar heus wel iets van weet, maar daartegenover doe ik deze vraag: Weet de heer M. dan niet, dat zijn opmerking over de spelling van het Engels totaal niets te maken heeft met de zin die hij van mij aanhaalt? Ik wil me nu niet zo zelfgenoegzaam aanstellen om op zijn voorbeeld te zeggen, dat die vraag naar aanleiding van mijn uitspraak me geen hoge dunk doet krijgen van de taalbegrippen van mijn geachte tegenstander, maar ik meen er wel even op te moeten ingaan om hem in 't vervolg tot wat meer voorzichtigheid te stemmen.

Wanneer een Javaans kereltje in zijn opstelletje over de koe (geen fantaisie van me) schrijft: ik zag zijn tong, dan zegt de onderwijzer (*kan* het altans zeggen, want hier op Java zijn er niet veel, die er de moed toe hebben), dat het moet zijn: ik zag haar tong. Dan zegt het ventje, als ie tenminste niet te bleu of taalkundig niet reeds te zeer bedorven is: maar meneer zei zelf ook: je kunt zijn tong zien!

Zulke gevallen komen in het Nederlands op bijna iedere regel schrift voor, getuige ook mijn zin, die door de heer M. in zijn aanhaling bedorven werd. Denken we nu nog eens aan uitdrukkingen als: het huis mijns buurmans, de muren der school enz. enz., die onze kinderen zonder blikken of blozen leren schrijven daar, waar ze bij het spreken allerbespottelikst zouden klinken! Dat alles heeft met de spelling niets uit te staan *en komt in het Engels niet voor*. Maar vreemdelingen worden er door op een dwaalspoor gebracht. Onze kinderen minder, dat is waar, want zij krijgen al spoedig de overtuiging, dat men bij het schrijven een aparte taal gebruikt. Vandaar mijn uitspraak, dat men onze taal anders onderwijst dan men hem spreekt, wat met het Engels niet het geval is. Hoe men die taal *spelt*, deed in dat verband dus niets ter zake.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dn.

Bandoeng, 2 Nov. 1917. J. ROTTIER.

Motie Stud.-Afdeeling Delft.

Geachte Redaktie, Delft, 22 Januari 1918.

Op voorstel van de vereenigde besturen der studenten-afdeelingen van het „Algemeen Nederlandsch Verbond" was van de hoofdredaktie van het Algemeen Nederlandsche studentenweekblad „Minerva" de toezegging verkregen tot benoeming van een vast medewerker voor Groot-Nederlandsche studentenbelangen.

Intusschen verscheen in het „Minerva"-nummer van 22 Nov. 1917 een verslag van de algemeene redaktievergadering van 17 Nov., daaraan voorafgaande, met vermelding, dat aangenomen was het voorstel: „De algemeene redaktievergadering van het A.N.S.W. „Minerva" besluit het korrespondentschap te Gent op te heffen, daar de Gentsche universiteit, zooals zij thans is, niet als Groot-Nederlandsche universiteit erkend kan worden."

Van redaktioneele zijde werd dit bericht aangedikt door den heer J. R., die meende te moeten schrijven: „Wij Nederlandsche studenten, erkennen niet en zullen nooit erkennen als onze Nederlandsche broeders hèn, die hun hoogeschool buigend aannamen uit de handen van de overweldigers van hun vaderland, betaald met het geld en het bloed van hun trouwgebleven land- en stamgenooten. Laten zij van hun gouverneur, van hun keizer een eigen blad vragen, die het hun zeker niet onthouden zal, — en laat hen daarin schrijven.

De plaats van den Gentenaar blijft open, om straks, na den oorlog te kunnen worden ingenomen door één die niet een groote zaak verried, om er een kleine mee te winnen, door een van de strijders van den Yser."

Naar aanleiding hiervan kreeg ik van het bestuur der Delftsche studenten-afdeeling van het A.N.V. onderstaande motie, aangenomen in zijn vergadering van 10 Dec. 1917.

„Het bestuur van de Stud.-afd. Delft van het „A.N.V." gezien de redaktioneele uiting van den heer J. R. in het „Minerva"-nummer van 22 Nov. l.l.,

geen partij willende kiezen voor, maar ook niet tegen het Vlaamsche aktivisme, stelt voor terug te komen op het verzoek aan de „Minerva"-redaktie tot benoeming van een medewerker voor Groot-Nederlandsche studentenbelangen.

en verzoekt den algemeenen sekretaris de andere studenten-afdeelingen uit te noodigen, zich hierbij aan te sluiten."

Thans kan ik, namens alle vereenigde besturen, verklaren dat zij met de Delftsche motie instemmen. Wij hebben dan ook ons verzoek tot benoeming van een vast medewerker aan „Minerva" ingetrokken.

Hoogachtend,

H. G. C. COHEN STUART,
Alg. Sekr. v/d. vereenigde besturen
der Stud.-afdeelingen A.N.V.

De Nederlanders te Parijs.

Parijs 26-12-'17.

Ik geloof niet dat er ooit in de Pré-Catelan in het Bois de Boulogne, een mooier en aandoenlijker Kerstfeest gevierd is, dan hetwelk ik het voorrecht had op 25 bij te wonen.

De Directeur Dr. van den Steen van Ommeren,

Medicus en Chef van de Ambulance Nèerlandaise, gaf een mooi feest aan zijn patienten, de Fransche gewonden, in de groote zaal, smaakvol met guirlandes van groen en bloemen versierd.

Veel leden van de Hollandsche kolonie te Parijs hadden gevolg gegeven aan de uitnoodiging van Dr. v. d. Steen v. O. en genoten van een uitstekend programma, uitgevoerd door verschillende artiesten van Parijsche theaters.

Toen in de pauze de met rose vloei gesluierde electrische lampjes, bescheiden de zaal verlichtten en de veelkleurige kaarsjes van den mooien grooten, met allerlei aardigheden behangen Kerstboom, waren ontstoken, had de zaal een tooverachtigen aanblik.

Aandoenlijk was het de verpleegsters het Hollandsche en Fransche Kerstlied te hooren zingen.

„Een bezoek" au Pré-Catelan „van Trien en Bram enz., uit Monnikendam" (in holl. kostumes) besloot het schoone feest.

Het ruim voorziene buffet had ook veel bijval en in groote manden werden aan de poilus de zoo moeielijk te verkrijgen tabak en sigaren door de verpleegsters uitgedeeld.

MATHILDE DE LA CHAPELLE,

Mededeelingen en Allerlei.

Een leerstoel voor het Nederlandsch in Londen.

De Morning Post bericht de vorming van een commissie ter bevordering van de studie van het Nederlandsch aan de universiteit van Londen. Het ligt in de bedoeling, eerlang een leerstoel in te stellen voor de taal, de letterkunde en de geschiedenis van Nederland met een lectoraat voor het practisch onderricht. De commissie bestaat uit 7 vertegenwoordigers van de universiteit, 3 vertegenwoordigers van de Zuid-Afrikaansche Unie en den Nederlandschen gezant. De heeren A. J. de Beaufort, F. C. Stoop en A. J. Cohen Stuart zullen Nederland daarin vertegenwoordigen. De stichting zal een schakel toevoegen aan de keten van vriendschap, die Nederland aan Groot-Brittannië bindt, en bedoelt tevens een hulde te zijn aan het adres van het millioen Nederlandsch sprekende Britsche onderdanen in Zuid-Afrika. Behalve, dat de stichting onze vriendschappelijke betrekkingen met Nederland zal bevorderen, zal zij ook aan Engelschen de gelegenheid geven, zich vertrouwd te maken met de letterkunde en de taal van een land, waarvan de geschiedenis te allen tijde zeer belangwekkend is geweest.

Nederlandsche Kamer van Koophandel te Genève.

Deze, eerst in October 1917 opgerichte Kamer van Koophandel mag zich in veel belangstelling verheugen. Reeds traden een 200-tal leden toe, waaronder de oudste zustervereeniging, de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen. Ook die te Brussel trad toe, zoodat zij reeds over invloedrijke verbindingen beschikt, gelijk in een eerste overzicht der aanvankelijke werkzaamheden door het Secretariaat (adres: 10, Rue de la Corraterie, Genève) wordt medegedeeld.

Met nadruk wordt vermeld „dat het bestuur der Kamer geheel uit Nederlanders bestaat, die geenerlei verplichtingen of bindende betrekkingen hebben tot eenige andere mogendheid dan Nederland. Helaas is dit niet met alle buitenlandsche handelsinstituten in Zwitserland het geval, en staat men soms in zeer naverwante kringen voor onaangename verrassingen, welke men daar niet verwacht zou hebben en welke den onargwanenden koopman op voor hem zeer schadelijke wijze met zekere Zwarte Lijsten in aanraking dreigen te brengen."

Veel heeft de Kamer gedurende den korten tijd harer werkzaamheden reeds gedaan ter vergemakkelijking der handelsbetrekkingen tusschen Zwitserland en het vaderland, voornamelijk door ten behoeve harer leden bemiddelend op te treden ter verkrijging van machtiging van uitvoer uit Zwitserland naar Nederland en omgekeerd.

Nationale Liederenavond.

Deze naam van het programma, door Tilly Koenen op 5 Februari in Diligentia te 's-Gravenhage ten gehoore gebracht, was gevat in een rood-wit-blauwen rand.

Terecht, want uitsluitend Nederlandsche liederen van Bernard Zweers, B. van den Sigtenhorst Meyer, Constant van de Wal, F. J. H. Roll, Willem Andriesen en H. van Eyken prijkten op het programma.

De beide laatste liederen van Van Eyken zijn opgedragen aan H. M. de Koningin der Nederlanden, die kort geleden Julia Culp zoo waardig deed gevoelen, welke verplichting Nederlandsche toonkunstenaars tegenover de Nederlandsche kunst hebben na te komen.

Tilly Koenen heeft een nieuw bewijs geleverd, dat men met uitsluitend Nederlandsche liederen een belangrijk concert kan geven.

Niemand zal er aan denken het vreemde lied te bannen van Nederlandschen bodem, maar onze eigen kunst verdringen mag het nooit.

Ook Berthe Seroen, de Vlaamsche zangeres, die zich in de oorlogsjaren hier zulk een goeden naam heeft verworven, gaf een prijzenswaardig voorbeeld door in een concert voor de leden van „Kunst aan het Volk" o. m. kinderliederen van Moessorgski te zingen in Nederlandsche vertaling.

Een film over Nederland.

De „Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den Vreemde", heeft een filmcommissie ingesteld, bestaande uit de heeren Prof. H. D. J. Bodenstein; W. H. de Buisonjé; H. A. Crommelin; Mr. H. C. Dresselhuys; J. H Gantvoort; Dr. M. de Hartogh; Jhr. Mr. A. W. van Holthe tot Echten; C. R. F. Baron Krayenhoff en G. J. Scheurleer.

Zij heeft een film doen samenstellen, welke, zonder aanspraak te maken op volledigheid. een aantrekkelijk en populair beeld geeft van hetgeen hier te lande geschiedt op het gebied van verschillende takken van ons volksbestaan, het natuurschoon van ons land, onze bouwkunst enz. Het geheel is verwerkt in een scenarium, door Jan Feith geschreven en technisch samengesteld door Joh. Gildemeyer te Amsterdam, aan wien ook de uitvoering van het film is toevertrouwd.

Steunt eigen handel en nijverheid!

NIEUWE LEDEN.

Groep Nederland.

Jongelieden-Afdeelingen.

Mej. J. Crevecoeur, Bergweg 297, Rotterdam.
N. Mink, Passerelstraat 14, „
C. de Vries, Vlaggemanskade 5, „
J. A. C. Voorhoeve, Voorschoterlaan 72, „
P. Kreyns, Leuvehaven 84, „
F. Markman, Pr. Hendriklaan 36, „
G. Rosenthal, Joost van Geelstraat 26 b, „
H. Oolbekkink, Schietbaanlaan 57 b, „
A. Lagaaij, Westerstraat 32, „
C. Jung, Schiebroeksche laan 31, „
Hub. Goemans, Jonkerfransstraat 87 a, „
Mej. A. Schuuring, Schoonebergerweg 88, „
„ A. Houdenbrouck, Noordsingel 29 b „
„ Cl. Smelling, Snellinckstraat 8 „
„ P. Markman, Prins Hendriklaan 36, „
„ J. Rosenthal, Joost van Geelstraat 26 b, „
„ J. Schadd, Nieuwstraat 13, „
„ C. Kempen, Nieuwe Binnenweg 290 a, „
„ J. Douw, 's-Gravendijkwal 131, „
„ J. Swemle, Schietbaanlaan 50 b, Rotterdam.
„ M. Krayer van Aalst, Ochterveldstr. 72, „
Allen opg. door het Bestuur der Jong. Afd. „
Mej. L. A. Ebeler, 1e v. d. Helststr. 40III, Amsterdam.
Opg. door het Bestuur der Jongel.-Afd. „
J. C. Versnel, Paralelweg 57 b, Rotterdam.
Opg. door den heer P. H. Maal, Alkmaar.
Mej. A. M. v. d. Heijde, Katshoek 6, Rotterdam.
„ B. Boelaars, Schermlaan 44 b, „
„ N. Baan, 1e Middellandstraat 27, „
„ C. v. d. Linde, 's-Gravendijkwal 151, „
„ A. Polm, Noordsingel 38 a, „
„ L. Verduijn, 's-Gravendijkwal 159 b, „
„ L. de Heer, Claes de Vrieslaan 26, „
„ A. Penters, Vijverhofstraat 59, „
H. J. E. van Oosten, Bergsche laan 149 a, „
A. v. d. Lugt, Oudedijk 7, „
P. J. Willers, Boezemkade 38 b, „
N. Mink, Passerelstraat 14 b, „
J. Pouderoijen, Stationssingel 17 b, „
Allen opg. door het Bestuur der Jongel.-Afd. „
Mej. Joh. Ch. Koekebakker, Z. O. Binnensingel 96, Den Haag.
Mej. M. S. D. Adams, Schenkkade 114, „
Beiden opg. door Dr. M. A. van Weel, „
Mej. J. S. Baaij, van Diemenstraat 76, „
H. Quaadgras, Witte de Withstraat 59, „
H. A. Baaij, van Diemenstraat 76, „
Baron C. Ch. van Boecop, Laan v. N.O.I. 219, „
Mej. L. Brusse, Edisonstraat 30, „
Mej. L. Jellesma, Laan v. Meerdervoort 264, „
W. L. van Furth, Keizerstraat 348, Scheveningen.
J. van Gelder, Haagsche straat 3, „
J. Quaadgras, Witte de Withstraat 59, Den Haag.
B. L. Stibbe, v. d. Eindestraat 9, „
P. Wellens, Hooftskade 3, „
M. Moelker, Noordeinde 107, „
Mej. N. Ferguson, Bankastraat 58, „
Allen opg. door het Best. der Jongel.-Afd. „

Wordt vervolgd.

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

15e opgave van ontvangen bijdragen, van 1 tot en met 31 December 1917[1]).

Financieel Hulpcomité, 's-Gravenhage f 4500.—.
Haagsche Onderwijzers Zangvereeniging f 1608.—.
Jongel.-Afd. Rotterdam van het A.N.V. f 77.54½.
Sub-Comité Arnhem f 922.43½.
Sub-Comité Deventer f 372.—, maakt met vorige opgave f 3304.75.
Sub-Comité Zwolle f 75.50, maakt met vorige opgave f 2161.41.
J. Blooker, Huis ter Heide, inzameling f 865.— maakt met vorige opgave f 1979.15.
Bijdragen Ouders: M. te Bremen f 29.41; F. K. te Keulen f 19.60; afgedragen aan J. Mulder te Denekamp f 60.79½; afgedragen aan Sub-Comité Düsseldorf Mrk. 888 —.

Fundatie van den Santheuvel Sobbe f 500.—, Kon. Holl. Ll. f 1000.— Mej. A. v. D. f 10.—, Mr. Dr. J. P. v. T. f 200.—, R. H. E. f 2.50, n/v. O. N. V. f 5.—, F. M. J. V. f 10.—, A. M. f 100.—, W. J. P. & Zn, f 2.50, n/v O. I. f 25.—, J. C. F. K. f 2.50, H. H. f 40.—, n/v A. J. N. f 5.—, E. E. K. L. f 1.—, Z. B. H. f 5.—, L. B. f 10.—, Mevr. C. E. D. t. M. f 10.—, n/v R. f 10.—, C. v. P. f 10.—, J. W. V. f 1.—, J. v. R. & Co. f 5.—, Holl. T. Handelsver. f 10.—, V. W. f 25.—, Mr. E. F. f 15.—, St. Br. Fabr. v/h Wed. J. de J. f 10.—, E. Fabr. f 10.—, Gebr. S. f 20.—, n/v A. f 2.50, W. v. d. L. f 2.—, N. N. f 10.—, J. W. M. f 1.—, R. K. f 10.—, Gebr. T. f 5.—, A. C. B. f 5.—, V. N. G. f 5.—. J. H. W. & Zn. f 5.—, G. J. W. f 50.—, Gebr. v. d. V. f 50.—, L. W. f 5.—, Dr. J. K. f 25.—, Z. A. H. f 10.—, Mr. A. C. P. f 10.—, J. W. f 10 —, W. F. G. O. R. f 5,—, Prof. R. C. B. f 10.—, G. H. v. d. V. f 10.—, J. F. B. f 60.—, J. S. f 10.—, S. & Co., B. & R. f 5.—, B. N. f 50.—, L. J. W. f 20.—, G. J. A. S. f 50.—, Mevr. D. H. B.—G. f 10.—. J. B. f 2.50, L. B. d. H. f 10.—, Mej. F. P. S. f 2.50, W. B. f 2.—, Mevr. de Wed. C. N. V. de J. f 10.—, H. W. F. de W. f 50.—, Ned. Sch. Mij. f 15.—, Dr. G. W. f 2.50, G. d. V. & Z. f 100.—, S. & W. f 10.—, A. M. A. R. f 5.—, Mr. J. V. f 25.—, J. N. & Co. f 5.—, J. C. v. S. f 10.—, Mevr. L. M. f 5.—. A. K. f 10.—, H. E. R. f 5.—. Allen te Amsterdam.

v. d. B. Ltd. f 100.—, D. Mij. f 25.—, P. R. M. f 5.—. I. B. f 25.—, Rott. BnkV. f 1000.—, Fam. O. f 60.—. W. W. f 100.—, A. E. D. f 50.—, A. C. M. f 50.—, F. H. v. O. f 250.—. Allen te Botterdam.

Mej. G. f 10.—, Mevr. H. E. f 100.—, Mevr. d. W. J. M. G. L. f 25.—, Jhr. Mr. H. K. f 5.—, Dr. H. M. H. f 10.—, I. v. W. f 10.—, H. J. Z. f 10.—, W. v. d. H. f 3.—, G. J. W. K. B. f 2.50, Mevr. I. v. B.—R. f 1.50, H. J. F. K. f 3.—, Mevr. d. Wed. F. S. f 1.—, Prof. J. A. G. f 2.50, Mr. J. J. v. C. d. B. f 10.—. Allen te 's-Gravenhage.

Jhr. J. A. v. K. v. V. f 10.—, Mej. J. L. d. B. f 1.—, Prof. N. f 25.—. Allen te Utrecht.

Dames d. B. K. f 15.—, M. J. F. H. f 5.—, Mevr. A. M. G. v. W. f 2.50, Dames N. f 2.50, T. M. d. B. f 1.—, Mej. A. D. en de Heer en Mevr. v. N.—W. f 7.50, d. H. & v. B. f 2.50. Allen te Apeldoorn.

Mr. J. v. H. T. f 10.—, W. v. D. f 2.50, H. T. f 5.—, allen te Leeuwarden; Ds. J. f 2.—, C. G. K. v. d. L.

[1]). Kon niet meer in het Febr.-nr. worden opgenomen. Red.

f 250, J. L. f 2.50, allen te Nijmegen; Dr. W. M. I. f 2.50, te Maastricht; Prof. Jhr. v. E. f 2.50, te Leiden; Dr. J. W. W. f 10.—, A. S. f 1.50, Mej. L. v. d. L. f 2.50, allen te Alkmaar; N. J. f 5.—, te Deventer; v. K. f 5.—, W. C. f 5.—, beiden te Doetichem; W. L. E. f 5.—, M. d. B. f 10.—, beiden te Delft; Mevr. K. f 5.—, te Wageningen; N. N. f 0.20, te Zeist; Mr. J. C. G. R. v. R. f 2.50, te Amersfoort; G. Th. Ph. f 100.—, te Teteringen, N. N. f 1.—, te Ginneken; J. W. N. f 100.—, te Overveen; A. f 1.—, te Den Helder; Mevr. H. v. K. v. D. f 100.—, E. B. f 10.—, te Enschedé; Mevr. E. J. P.—B. f 5.—, te Hilversum; Dr. A. W. v. G. f 5.—, J. B. C. Z. f 2.50, te Heemstede; K. f 2.50, te Bussum; D. B. f 1.—, te Maassluis; Mevr. S. f 2·50, te Doorn; Mevr. H. P. W. f 1,—, te Voorburg; J. D. f 2.50, te Bolsward; Dr. J. v. d. H. f 5.—, te Eefde; A. Bn. d. M. v. C. f 2.50, te Made; H. M. J. B. f 5.—, te Wapenveld.

Totaal ontvangen in December f 13.526.10½ en Mrk. 888.—, maakt met vorige opgave f 95.918.35½ en Mrk. 4344.95.

De uitgaven bedroegen ruim f 7000.—, zoodat wij, na langen tijd, weder een overschot op de volgende maand konden boeken. De laatste maand van 1917 was beter dan een der vorige sedert de oprichting van ons Comité. Doordrongen van het feit, dat een echt Nationale arbeid als de onze volle belangstelling verdient, dat het een schande zou zijn, indien wij door gebrek aan middelen onzen arbeid zouden moeten staken, werden de handen ineen geslagen, kwamen de giften van jong en oud, van rijken en minder bedeelden in, traden onze Sub-Comité's en de Afdeelingen van het A.N.V. krachtiger dan ooit op, werd in den Haag het Financieel Hulp-Comité opgericht, en gaf de Haagsche Onderwijzers Zangvereeniging twee uitvoeringen, ten bate van ons doel, terwijl de pers ons wederom krachtig steunde. Het *Hollandsche* hart heeft weer op de aloude wijze voor een *Hollandsch* doel geklopt, de liefde voor *kinderen van* eigen *stam*, het *stambewustzijn*, deden zich weer gelden.

Hartelijk dank aan allen, die ons krachtig hebben geholpen, en ons in staat stelden onzen arbeid voort te zetten, doch slechts *voor korten tijd* zijn onze middelen nog voldoende, honderden hebben krachtig gesteund, doch nog *vele duizenden* bleven achter. Hun steun hebben wij in de eerste plaats noodig. Men vergete niet, dat nog duizenden kinderen om onze hulp smeeken.

Amsterdam, 15 Jan. 1918.

* * *

16e opgave van ontvangen bijdragen, van 1 tot en met 31 Januari 1918.

Financieel Hulpcomité, 's-Gravenhage f 1960.—, maakt met vorige opgave f 6490.—.

Onder-Comité Groningen f 1001.37½, maakt met vorige opgave f 3544,05½.

Onder-Comité Deventer f 149.30, maakt met vorige opgave f 3454,05.

Onder-Comité Zwolle f 92.50, maakt met vorige opgave f 2253.91.

Onder-Comité Arnhem f 277.50, maakt met vorige opgave f 1199.93½.

Jongelieden afdeeling Utrecht van het A.N.V. f 70.—.

Jongelieden afdeeling Leiden van het A.N.V. f 25.—.

Inzameling J. Blooker, Huis ter Heide f 405.—, maakt met vorige opgave f 2384.15.

Dept. Binnenl. Zaken, vergoeding transportkosten f 387.25.

Bijdragen Ouders: K. Keulen f 23.—, T. Bremen f 29.41, afgedragen aan Onder-Comité Dusseldorp Mrk. 787.—.

Onder-Comité Bremen, ontvangen bijdragen Mrk. 2466.95, maakt met vorige opgave Mrk. 3791.95.

S. M. F. f 20.—, W. L. f 2.—, Wed. E. E. L. K. f 1.—, J. B. f 1.50, H. J. v. d. T. f 10.—, G. F. G. G. f 10.—, Mevr. K. M. f 10.—, A. d. P. f 5.—, Dr. H. P. f 5.—, D. S. f 1.—, J. E. P. f 2.50, H. R. d M. f 50.—, J. B. f 1.—, Wed. A. E. J. K. N. f 0.50, Mej. P. A. G. f 2.—, Mr. F. S. v. N. f 10.—, A. C. V. f 2.50, A. H. d. H. f 3.—, C. A. O. f 5.—, D. H. S. & Zn. f 10.—, Mevr. de Wed. F. Z. P. f 10.—, J. C. S. Jr. f 10.—, A. E. f 2.50, L. B. v. E. f 10.—, A. A. J. B. f 5.—, J. V. f 100.—, Jhr. K. L. Q. v. U. f 10.—, Mevr. S. E. v. d. S. f 100.—, K. v. L. f 50.—, Mr. J. E. V. f 100.—, J. H. W. f 25.—, Dr. G. T. M. f 10.—, allen te Amsterdam.

P. H. & Zn. f 2.50, Mr. J. L. f 10.—, J. d. B. & Zn. f 25.—, M. L. Jr. f 25.—, A. C. M. f 50.—, allen te Rotterdam.

Kinderen Christian Science Zondagsschool Dire. Jkvr. Goldman f 200.—, Wed. J. F. S. f 1.—, H. J. F. K. f 3.—, J. v. B R. f 1.50, H. C. f 2.50, G. J. W. K B. f 2.50, W. v. d. H. f 3.—, Mej. V. E H. f 25.—, allen te 's-Gravenhage.

C. J. H. v. d. B. f 25.—, te Haarlem; B. f 5.—, J. J. H. f 1.—, J. S. f 1.—, G. J. d. V. f 2.50, allen te Leewarden; Waalsche Gemeente f 50.—, Jhr. J. A. K. v. V. f 10.—, Mej. J. L. d. B. f 10.—, G. P. f 25.—, Familie v. d. F. f 30.—, allen te Utrecht; H. J. B. f 2.50, te Dordrecht; N. I. f 5.— te Deventer; P. v. d. B. f 2.50 te Breda; A. S. f 1.50, Mej. L. V. D. L. f 2.50, beiden te Alkmaar; M. J. F H. f 5.—, Mej. J. C. f 5.—, beiden te Apeldoorn; M. d. B. f 10.—, te Delft; n/v Masch. H. v/h J. H. v. C. f 25.— te Bolsward; M J. v. R f 10.— te Baarn; J. M. V. f 5.— te Bussum; Dr. K. B. f 5 — te Hilversum; v. d. C. Bureau v. T. N. f 2.50 te Bloemendaal; B. & E. A. V. f 2.50, te Boxmeer; Padvinder Ver. f 3.50 te Heerlen; G. & Zn. f 10.— te de Bildt; Jac. B. F. f 10.— te Stockholm.

Totaal ontvangen in Januari f 5646.83½ en Mrk. 3253.95, maakt met vorige opgave f 101.565.19 en Mrk. 7598.90. De uitgaven bedroegen ruim f 4800.—, zoodat wij ditmaal een overschot op de volgende maand konden boeken, dat helaas reeds in de eerste weken van Februari verbruikt was, want ook bij ons, als in alle huishoudingen, stijgen tegenwoordig de uitgaven bij den dag. *Ruim honderdduizend gulden* werden in anderhalf jaar door liefdadig Nederland bijeengebracht. Een prachtig bedrag, waarvoor wij heel dankbaar zijn, maar..... dit vertegenwoordigt slechts *1 cent per Nederlander per jaar.* Het is zoo hard steeds in vrees te moeten leven, onzen arbeid niet te kunnen voortzetten, doch nog veel harder is het ons te moeten afwenden, wanneer in den Vreemde kleine Nederlandsche onschuldige slachtoffertjes van het verschrikkelijke oorlogswee ons met betraande oogjes de vermagerde armpjes toesteken en om hulp smeeken. Er wachten nog zoovelen; nieuwe transporten staan gereed, doch moeten wachten tot het Vaderland verder steunt. Wie helpt dit leed verzachten?

Het adres van den Penningmeester is

S. VAN LIER Ez.
Nassaukade 358, Amsterdam.

22ste Jaargang. No. 4. April 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Regeering, volksvertegenwoordiging en volk zijn thans één; wij zijn nog nimmer zoo eendrachtig geweest.

CORT VAN DER LINDEN.

INHOUD: De zwarte week. — Beknopt verslag der Hoofdbestuursvergadering van 2 Maart. — *Nederland:* Dagorde der Algemeene Vergadering van Groep Nederland op 11 Mei te 's-Hertogenbosch. — Van de Afdeelingen. — *Oost-Indie:* Overzicht, door Dr. v. L. — *Taalcommissie* — *Mededeelingen en Allerlei.* — *Comité voor Ned kinderen in den Vreemde.* — *Advertentiën*

De zwarte week.

18—24 Maart 1918.

De plotselinge gebeurtenissen op het Westerfront slingerden in één veeg al het pas voorbijë de ruimte in van het verleden. De zwarte week is al een zicht ver weg. Bij wat nu in gang is, lijkt zij anders.

Maar, alles is betrekkelijk! Geldt het nu den heelen aardbol, toen gold het ons lieve eigen wereldje, ons vaderland, en uit ons wereldje het beste wat wij bezitten: onze nationale eer.

Aan de dagen van 19 tot 24 Maart zal dan ook nooit een oprecht Nederlander denken dan met diepe smart. Maar niet met smart alleen, want wij zijn ons in die dagen meer dan vroeger, ons standpunt bewust geworden. Er is verlies geweest, maar ook winst.

Wij kennen allen het verloop. Beschermers, naar zij zich noemen, van recht en vrijheid, van het recht der kleine naties niet het minst, hebben ons volk door een reeks van onrechtmatige daden tot hun slachtoffer gemaakt. Na allerlei verheven leuzen en een aantal plechtige verzekeringen, hebben de „geassocieerde" regeeringen der Entente twee derden van onze prachtige handelsvloot, die sinds meer dan een jaar met voorbedachten rade en geleiderlage naar Engelsche en Amerikaansche havens waren gelokt en daar vastgehouden, te midden eener onderhandeling „gerequireerd" ten behoeve hunner oorlogsdoeleinden, zegge: geroofd.

Een storm van verontwaardiging stak op in ons land; uit alle lagen der bevolking klonk een heftig protest tegen dergelijk schandelijk bedrijf, over welks ondernemers elk wereldgericht onmiddellijk vernietigend vonnis zou hebben geveld, hadden wij in eene wereldordening geleefd, zooals Prof. van Vollenhoven ons in een lichtende toekomst heeft voorgehouden. Vredelievend als wij zijn, is recht alles wat wij verlangen in onze nationale verhoudingen; dat is onze trots en onze hoogheid. En al hebben wij ons reeds herhaaldelijk van beide oorlogvoerende partijen allerlei moeten laten welgevallen, dit jongste onrecht raakt onze onderziel. Noch nieuwe mooie woorden, noch beloften tot verzachting van het onrecht bestemd, kunnen een gewelddaad goedmaken, die zich eenmaal wreken zal aan de zich zelf onteerende bedrijvers.

Ook tegen onze eigen regeering, die men verdacht van gemis aan beleid, aan fierheid vooral, richtte zich in de eerste dagen de verontwaardiging. Ons land wemelde plotseling van diplomaten, in societeit, krant, Kamer, op straat, overal, die haar heftig aanvielen om haar ondersteld gemis aan ruggegraat. Wel weten wij niet in bijzonderheden, wat onze Regeering heeft gedaan of nagelaten, maar gebleken is toch, dat zij in een bijzonder moeilijken toestand heeft verkeerd en nog verkeert. Zij had niet alleen te zorgen voor de nationale eer, voor de belangen der scheepvaart; zij had niet alleen, gelijk bijna vier jaren reeds, te waken voor de handhaving eener strikte onzijdigheid; zij had ook te zorgen dat het volk, aan haar beleid toevertrouwd, niet binnen afzienbaren tijd ten prooi zou vallen aan honger en ellende door nooddruft aan levensmiddelen en arbeid. In dien moeilijken toestand heeft de Regeering getracht voorwaarden te stellen, die, waren zij aangenomen, tegelijk onze eer zouden hebben gered en het gevaar voor hongersnood zouden hebben bezworen. Maar een onzijdig volk heeft geen recht voorwaarden te stellen; dat mag zich enkel vermeten wie mee vechten wil, ook al trapt hij het recht met voeten. En..... de geweldenaars sloegen hun slag.

Dat zijn de bedroevende feiten, van alle franje ontdaan. Sedert heeft de Regeering hare houding tegenover die feiten kunnen verdedigen en zich bij monde van haren Voorzitter met een vlammend protest aangesloten bij de volksbeweging, zich één gevoelend met het gansche volk. De laaie uiting dier eenheid, in tijden als die van nu, is de nationale winst, waarop wij doelden. Die eenheid, bij alle verscheidenheid, is sedert twintig jaren het hoofddoel van ons Verbond. Tegenover het gebeurde heeft dit dan ook slechts één plicht, ons aller plicht: zich bij onze Regeering aan te sluiten in deze sombere dagen met de kreet uit het hart:

Leve de Koningin! Leve het Vaderland!

N. J. ROELFSEMA †

Beknopt verslag der Hoofdbestuurs-vergadering van 2 Maart te Rotterdam.

Aanwezig de heer Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Voorzitter, Mej E. Baelde, Onder-Voorzitster en de heeren Ch. R. Bakhuizen v. d. Brink, P. J. de Kanter, J. S. C. Kasteleyn, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler en Mr. B. de Gaay Fortman, Secretaris-Penningmeester.

Afwezig met kennisgeving de heeren Prof. Dr. P. J. Blok, Prof. Dr. J. Boeke, Dr. W. van Lingen, Jhr. Mr. G. A. K. Michiels van Kessenich, Mr. Dr. C. F. Schoch, Kapt. J. A. Snijders Jr., Th. G. G. Valette en de Vlaamsche leden.

De Voorzitter opent de vergadering en zegt het volgende, alvorens de dagorde in behandeling te nemen:

Op mij rust de droeve taak den heer Roelfsema te gedenken, die van 1912—1917 met zooveel toewijding als secretaris-penningmeester de belangen van het Verbond heeft behartigd. Bij de begrafenis op Dinsdag 26 Febr. hebben eenige leden van het Hoofdbestuur den overledene mede de laatste eer bewezen en heeft de heer Bakhuizen van den Brink zijn groote verdiensten ook voor het Verbond herdacht. De plechtigheid was eenvoudig, in overeenstemming met het wezen van den overledene. Hij was een stoere Nederlander, naar uiterlijk en naar vastberadenheid van karakter. Bij zulken dringt men niet dadelijk tot de kern door, maar is die bereikt, dan voelt men zich veilig bij hun rondborstig, onbaatzuchtig en bezonnen oordeel. Roelfsema hield van zijn land. Zonder dat had hij nooit het Secretaris-penningmeesterschap van ons Verbond aanvaard, want veel werk en beslommeringen zijn aan die waardigheid verbonden, geen stoffelijke of uiterlijke voordeelen. Het Verbond is dan ook veel aan hem verplicht, en zal hem niet vergeten. En wij leden van het Hoofdbestuur zullen hem blijven gedenken als den nauwgezetten, door en door rechtschapen medewerker.

De vergaderden verheffen zich van hun zetels als stille hulde aan zijn nagedachtenis. Daarop werd besloten aan Mevr. Roelfsema een brief van rouwbeklag te zenden.

Punt I. Notulen der vergadering van 8 December 1917.

Deze worden met een kleine wijziging goedgekeurd.

Punt II. Ingekomen stukken en Mededeelingen.

Rekening en Verantwoording der Boeken-Commissie over 1917. De ontvangsten bedroegen f 6049.89, de uitgaven f 4434.58, voordeelig saldo f 1615.31.

Aan het D. B. wordt machtiging verleend, het crediet, uitgetrokken op de begrooting, aan te spreken, als steun noodig blijkt.

Verzoek van het Nationaal Secretariaat om medewerking voor een plan tot bestudeering der Nederlandsche buitenlandsche politiek.

Besloten afwijzend op het verzoek te beschikken, daar de Statuten van het Verbond zich tegen elke bemoeiing met politiek verzetten.

De beginsel-verklaring der Japansche Commissie.

De Secretaris-Penningmeester deelt mede dat het Dag. Best. met belangstelling kennis heeft genomen van de oprichting der Japansche Commissie, ingesteld door de „Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den vreemde" en dat het aan den Secretaris, den heer Roeper Bosch, heeft verzocht geregeld de stukken, die van genoemde Commissie uitgaan, te mogen ontvangen. Daarop is ingekomen de gedrukte beginselverklaring.

Na eenige bespreking wordt besloten zoo mogelijk met de Commissie samen te werken.

De Nederlandsche ambtelijke taal in de zand- en grintkwestie.

Medegedeeld wordt dat de Nederl. Regeering bij de behandeling der zand- en grintkwestie met de Engelsche Regeering haar brieven in het Fransch heeft gesteld, terwijl de andere partij haar eigen taal heeft gebruikt. Het Hoofdbestuur heeft de kwestie der diplomatieke taal herhaaldelijk besproken, meermalen een onderzoek ingesteld en laatstelijk nog, in 1911, een schrijven dienaangaande aan alle Nederlandsche ministers gericht.

De vergadering acht het niet gewenscht de Regeering in dezen moeilijken tijd met zulke dingen lastig te vallen.

De strijd tegen germanismen.

Een tweetal desbetreffende stukken van de heeren Posthumus Meyes en Groenman zullen aan de Taalcommissie ter behartiging worden gezonden.

Verzoek van Mr. Jeltes in zake rechtstaal.

Genoemde heer zou gaarne zien dat het Hoofdbestuur een beweging op touw zette om de rechtstaal te zuiveren van vreemde termen. Een commissie uit de Juristen-vereeniging, voorgelicht o.m. door de Taalcommissie van het A.N.V., heeft echter reeds een paar jaar geleden goed werk in dezen verricht door de uitgave van een verslag en een woordenlijst (verschenen bij Belinfante, Den Haag 1916).

Het onderwerp blijft onder de aandacht van het Bestuur.

Plan voor een wedstrijd: Nederl. vertalingen van vreemde liederen, die niet in het oorspronkelijke kunnen worden gezongen.

Dit is een voorstel van den heer Brederode te 's-Gravenhage naar aanleiding van een mededeeling in Neerlandia. Het D. B. besloot het oordeel te vragen van enkele bevoegden en zond een schrijven aan Mevr. Corn. van Zanten en de heeren Wouter Hutschenruyter, Willem Mengelberg, Herman Rutters en Arnold Spoel.

Besloten wordt de antwoorden af te wachten.

Mededeelingen over het Kapitaalfonds.

De Administrateur doet eenige mededeelingen over het Kapitaalfonds, o.m. dat hij bij zijn bezoeken aan hen, die voor deelneming in aanmerking komen, veel waardeering ondervindt voor de houding van het Hoofdbestuur in deze moeilijke tijden. Het bedrag der inschrijvingen steeg reeds tot f 86000.—.

Besloten wordt het Fonds degelijk te beleggen en bij volteekening het kapitaal tot een stichting te maken.

Pensioenregeling voor het Kantoorpersoneel.

De vergadering verleent het D. B. machtiging om deze aangelegenheid ten spoedigste tot een goed einde te brengen.

Punt III. België.

Het onderwijs aan de Vlaamsche vluchtelingen.

Klachten hierover zijn ter kennis gebracht van de Regeeringscommissie voor het onderwijs aan vluchtelingen.

Dankbetuiging van Tak Mechelen voor steun voor Liederavonden.

Punt IV. Oost-Indië.

Plan tot gemeenschappelijk optreden met andere vereenigingen inzake verbetering van het onderwijs betreffende onze koloniën.

Besloten wordt het bestuur van Groep Nederland te verzoeken te dezer zaak een schrijven te richten tot gemeentebesturen en het schooltoezicht.

Punt V. Zuid-Afrika.

De steun voor de Nederl. Leeskamer te Kaapstad.

Besloten wordt te voldoen aan het verzoek om het toegestane bedrag (f 300.—) in eens te zenden.

Punt VI. Zelfstandige Afdeelingen.

Jaarverslag Afd. Berlijn.

Uittreksel hiervan is in 't Maart-nr. van Neerlandia verschenen. Er blijkt uit dat er een opgewekt Nederl. leven in deze Afd. wordt gaande gehouden.

Oprichting der Afd. Essen.

Deze Afd. is 12 Januari gesticht, voornamelijk door bemiddeling van den heer Schmidt, vice-consul der Nederlanden.

Punt VII. Rondvraag.

Medegedeeld wordt dat nog een brief is ingekomen van den Secretaris der Stud.-Afd. Utrecht, waarin deze meldt dat de Commissie tot samenstelling van een lijst van Ned. Studieboeken de samenstelling aan het Hoofdbestuur overlaat, aangezien zij uit een brief van het Hoofdbestuur meent te moeten opmaken, dat haar het werk niet geheel wordt toevertrouwd.

Voor kennisgeving aangenomen.

Ten slotte worden enkele mededeelingen gedaan over de Julianaschool in Indië onder leiding van Mevr. Hissink-Snellebrand, die zich aanbeveelt voor steun, te meer waar er geld noodig is voor aankoop van grond voor uitbreiding naast de bestaande school.

Algemeene Vergadering van Groep Nederland.

De jaarvergadering zal ditmaal worden gehouden op Zaterdag 11 Mei te 's-Hertogenbosch in het Casino op de Papenhulst.

DAGORDE:

Ontvangst ten stadhuize door het Gemeentebestuur te 10 uur.

I. Opening der vergadering door den Voorzitter te 11 uur.

II. Voordracht van den heer Mr. J. Limburg, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over de taak, die Nederland na den oorlog wacht.

III. Jaarverslag van den Secretaris.

IV. Rekening en Verantwoording over 1917 [1]) Begrooting 1918 (Zie Neerlandia Febr. 1918 blz. 18).

V. Verkiezing van 2 afgevaardigden in het Hoofdbestuur. Dubbeltallen:

1. Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Dordrecht. (Aftr.)
.....
2. Jhr. Mr. G. A. K. Michiels van Kessenich, Roermond. (Aftr.)
.....

Het Groepsbestuur geeft in overweging de aftredenden te herkiezen en nieuwe verkiezingen aan den te benoemen Groepsraad over te laten.

VI. Verkiezing van 4 leden van het Groepsbestuur.

Dubbeltallen:

1. Mr. A. L. v. Blommestein, Heerenveen, ... (Aftr.)
2. J. P. C. Hartevelt, Arnhem, (Aftr.)
.....
3. Mr. K. M. Phaff, 's-Hertogenbosch, (Aftr.)
.....

[1]) Wordt tijdig aan de Afdeelingsbesturen gezonden.

4. Th. v. Welderen Baron Rengers, Oenkerk, (Aftr.)

.....

Het Groepsbestuur geeft in overweging de aftredende leden te herkiezen, daar bij aanneming van het nieuwe reglement het Groepsbestuur in zijn geheel aftreedt aan het eind van dit vereenigingsjaar.

VII. Mededeelingen van de Taalcommissie, door den heer Marc. Emants.

VIII. Ontwerp der herziening van het Reglement van Groep Nederland.[1])

Naam. Zetel.

ART. 1. De in Nederland wonende leden van het Algemeen Nederlandsch Verbond zijn vereenigd in een Groep, die den naam draagt van Groep Nederland.

De Groepsraad bepaalt de plaats van haar zetel.

Het vereenigingsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

Doel.

ART. 2. In aansluiting bij het in de Statuten aangegeven algemeene doel van het Verbond stelt Groep Nederland zich bizonderlijk voor:

a. in het Nederlandsche volk aan te kweeken een gezond en krachtig zelfbewustzijn, verantwoordelijkheidsgevoel jegens eigen volk en stam en jegens de volkeren, in onze Nederlandsche kolonies levend;

b. het bevorderen en het handhaven van het aanzien van land en volk in den vreemde; het wegnemen van verkeerde begrippen omtrent beide; het bevorderen en bekend maken van het beste, dat wij bezitten;

c. het versterken van het meeleven met land- en stamgenooten buiten de grenzen des lands;

d. het steunen van den arbeid dier land- en stamgenooten in het belang der Nederlandsche beschaving, in overleg met en door bemiddeling van het Hoofdbestuur.

Toelichting. Deze omschrijving, uitbreiding van Art. 2 al. 1 van het reglement is ontleend aan het ontwerp der Commissie. Zij beoogt aan te toonen, welke bizondere taak Groep Nederland, als middelpunt van den Nederlandschen stam, vóór zich heeft, zoowel jegens het eigen volk binnen de landsgrenzen als de stamgenooten er buiten.

Punt b is opgenomen naar aanleiding eener bespreking van het ontwerp in de afdeeling 's-Gravenhage en van de Persschildwachtplannen. Het volgend artikel opent in d de mogelijkheid, deze taak, met steun der Groep, over te laten aan een andere vereeniging.

In punten c en d is een omwerking gegeven van al. 2 van art. 2 van het bestaande reglement, in verband met stroomingen zoowel in Groep Nederland als in Groep Vlaanderen, om bij de Statutenherziening te komen tot een andere wijze van samenwerking. Duidelijk is echter aangegeven dat de Groep zich houdt binnen de grenzen van haar natuurlijke taak.

1) De Reglementscommissie heeft hierin de opmerkingen en wenschen der Afdeelingsbesturen zooveel mogelijk verwerkt.

ART. 3. Groep Nederland tracht deze doeleinden te bereiken door:

a. het opwekken van haar leden om in handel en wandel de grondbeginselen van het Verbond na te leven en die te verbreiden;

b. het stichten en in stand houden van een eigen kantoor;

c. het zoo mogelijk uitgeven van een eigen orgaan;

d. het samenwerken met andere vereenigingen, en het steunen van deze;

e. het bijeenbrengen van vereenigingen tot onderlinge samenwerking voor bepaalde doeleinden;

f. het verspreiden van geschriften, opwekkingen, mededeelingen en berichten in binnen- en buitenland;

g. het zenden van adressen aan Nederlandsche overheden;

h. het verbreiden van haar denkbeelden door voordrachten en op openbare samenkomsten;

i. al wat verder strekken kan om het algemeene Verbondsdoel en het engere Groepsdoel te bevorderen.

Toelichting. Van de hier opgesomde middelen behoeven zeker slechts enkele een nadere toelichting.

Het belangrijkste punt is *a.* Een verbond met een taak als het onze moet allereerst van zijn leden verkrijgen dat zij *zelf* zijn beginselen toepassen. Het staat in dit opzicht, maar dan in het *positieve*, gelijk met een afschaffersvereeniging. Juist dit werk van „inwendige zending" moet danig ter hand worden genomen.

In art. 48 wordt de gelegenheid gelaten het eventueele Groepsorgaan met dat van het Hoofdbestuur te vereenigen. In *d* en *e* ligt opgesloten het werk, bedoeld door een *Nationaal Secretariaat* in *f* ook dat van een *Persschildwacht*.

Van de leden.

ART. 4. Tot Groep Nederland behooren de leden in Nederland; voorts alle leden buiten Nederland, die niet behooren tot een andere Groep of een zelfstandige Afdeeling, tenzij zij *anders willen*.

ART. 5. De leden worden onderscheiden in:
Eereleden, Beschermende leden, Begunstigende leden, Gewone leden, Buitengewone leden, Studentenleden, Jongeliedenleden.

Toelichting. Deze onderscheiding sluit zich aan bij de bestaande, ook al worden in artikel 4 niet alle soorten genoemd. De hier gegeven opsomming voorkomt, in verband met art. 6, de minder gelukkige omschrijving der *buitengewone leden*, waarover men vooral zie art. 7.

ART. 6.

Beschermende leden zijn zij, die ten minste f 25.— per jaar bijdragen;

Begunstigende leden, die ten minste f 10.— per jaar bijdragen;

Gewone leden zijn zij, die ten minste f 2.50 per jaar, of voor zoover zij voor 1 Juli 1901 zijn toegetreden, ten minste f 1.50 per jaar bijdragen;

Studentenleden, die aan een Nederlandsche universiteit of hoogeschool studeerend, ten minste f 2.50 bijdragen;

Jongeliedenleden, die den leeftijd van 16, maar die van 21 jaar nog niet bereikt hebben en ten minste f 0.75 per jaar bijdragen.

Leden van het A. N. V., welke studeeren aan een der universiteiten of hoogescholen, behooren — ook al hebben zij den 21-jarigen leeftijd nog niet bereikt — tot de ter plaatse bestaande Studentenafdeeling.

De na te noemen Groepsraad stelt jaarlijks vast, welke bijdragen recht geven op de ontvangst van een kosteloos ex. van het Verbonds- (of/en) Groepsorgaan, en welke bijslagen daarvoor kunnen worden geheven.

Leden, die aldus niet in aanmerking komen voor het ontvangen dier organen, kunnen zich daartoe vereenigen.

Toelichting. Eenige wijzigingen van het bestaande worden hier voorgesteld:

Beschermende leden zijn gesteld boven begunstigende leden. Begunstigende leden te noemen wie f 5.— betalen, lijkt voor het bedrag wat overbodig. Door voor gewone leden f 2.50 te stellen als minimum, kan men trachten een aantal dier leden er toe te brengen, hun bijdrage te verhoogen tot f 5.—. In dat verband is dan voor de beschermende leden f 10.— gesteld.

Voor de buitengewone leden wordt in art. 7 een nadere omschrijving gegeven.

De bepaling omtrent het kosteloos ontvangen van het orgaan is gewijzigd in verband met de zekerheid, dat de toenemende kosten van Neerlandia een kostelooze toezending tot een te groote verspilling zal maken. Bij het vaststellen der jaarlijksche begrooting beslisse de Groepsraad.

Art. 7. Als buitengewone leden kunnen toetreden:

a. Vereenigingen, die koninklijk zijn goedgekeurd, of Afdeelingen van deze; zij bepalen zelve haar eigen jaarbijdragen, niet gaande beneden f 10.—. Zooveel maal als zij het bedrag betalen dat aan persoonlijke leden het recht geeft op het orgaan of de organen, ontvangen ook deze buitengewone leden een exemplaar. Zij kunnen zich door een afgevaardigde op vergaderingen van de Afdeeling, waartoe zij behooren, en op den Groepsdag doen vertegenwoordigen, en door dezen de rechten van een gewoon lid doen uitoefenen.

b. Personen, die minder dan f 2.50 willen betalen, met inachtneming van het laatste gedeelte van art. 6, 3^0. Zij hebben geen stemrecht, doch kunnen op vergaderingen hunner Afdeelingen aan de besprekingen deelnemen.

Toelichting. Een bepaling als deze, zal vermoedelijk het beste middel blijken, om tot het Verbond ook de minder vermogende kringen te trekken; beter dan het buitengewone lidmaatschap zonder eenige rechten, gelijk art. 4/3 dat kent, en dat te weinig aantrekkelijk was. Uitbreiding van den Verbondsinvloed naar beneden zal 't best gebeuren door te trachten *Vereenigingen* tot leden te maken. Waar vereischt wordt dat die Koninklijk moeten zijn goedgekeurd, bestaat er geen wettig bezwaar hun door afgevaardigden stemrecht te geven. Inmiddels is toch ook de oude bepaling gehandhaafd voor hen, die reeds lid zijn.

Van de Afdeelingen.

Art. 8. De in een zelfde plaats wonende leden vormen een Afdeeling, indien hun aantal ten minste 10 bedraagt.

Tot de gewone Afdeelingen behooren alle eere-, beschermende, begunstigende, gewone leden, en de in artikel 7 genoemde buitengewone leden. Allen hebben gelijke rechten ten aanzien van het Afdeelingsleven, behoudens het bepaalde in art. 7.

Verspreid wonende leden, die onderling geen Afdeeling van tenminste 10 leden kunnen vormen, kunnen zich bij de naastliggende Afdeelingen aansluiten.

Het Dagelijksch Bestuur van den Groepsraad stelt de grensomschrijving voor plaatselijke Afdeelingen vast.

Studentenleden, aan eenzelfde universiteit of hoogeschool studeerend, zoomede jongelieden in eenzelfde plaats, kunnen zich tot een eigen Afdeeling vereenigen, ook al bestaat in die plaats reeds een gewone Afdeeling.

Elk lid heeft het recht de bijeenkomsten bij te wonen van elke Afdeeling op dezelfde voorwaarden als de leden der Afdeeling, doch zonder stemrecht en met uitzondering der huishoudelijke vergaderingen.

Toelichting. Het bestaande reglement stelt niet nadrukkelijk vast, wat de rechten zijn der begunstigende en beschermende leden. Het is wenschelijk, dit thans wèl te doen. De omschrijving van alin. 2 voorkomt tevens, dat zich in één plaats de Afdeeling zou splitsen.

Art. 9. Leden, die in strijd handelen met het doel en de belangen der Groep, kunnen door het Dagelijksch Bestuur vervallen verklaard worden van het lidmaatschap der Groep, behoudens beroep op den Groepsraad.

Art. 10. Aan het hoofd eener Afdeeling staat een bestuur van ten minste 3 leden. Een huishoudelijk reglement, dat de goedkeuring van het Dagelijksch Bestuur der Groep behoeft, regelt de werkwijze der Afdeelingen.

Art. 11. Aan de Afdeelingen wordt ter bestrijding harer uitgaven een gedeelte der bijdragen van haar leden toegekend.

Het aan de Afdeelingen toekomende deel bestaat:

Voor de gewone Afdeelingen van de eerste f 200.—, of minder uit $^2/_3$ en $^1/_4$ van het overige.

Voor de Studenten-Afdeelingen uit het totaalgeinde bedrag, verminderd met de kosten van de exemplaren van het orgaan, aan haar leden verstrekt.

Voor de Jongelieden-Afdeelingen van 100 leden of minder 90 %; van 100—150 leden 85 %; van 150—200 leden of meer 80 %.

Al hetgeen een lid boven f 5 — per jaar bijdraagt komt de kas der Afdeeling ten goede, tenzij het lid zelf anders bepaalt.

Binnen de grenzen van een algemeenen begrootingspost kan het Dagelijksch Bestuur aan de Afdeelingen gelden ter beschikking stellen ten bate van bepaalde doeleinden.

Toelichting. De regeling voor de Studenten-Afdeelingen berust op de voorstellen der Commissie (*Neerlandia* van Nov.). Die voor de Jongelieden-Afdeelingen is overgenomen uit het bestaande reglement, art. 25, met eenige vereenvoudigingen.
Ten aanzien van de gewone Afdeelingen wordt in al. 2 nog voorgesteld hun over te laten wat leden boven f 5.— betalen, (tenzij deze dit nadrukkelijk anders wenschen). Er ligt voor de Afdeelingsbesturen hier een aansporing, hun leden tot contributieverhooging aan te sporen.
De laatste alinea beoogt, in het reglement vast te leggen, wat op heden praktijk heette. Aan het Dag. Bestuur wordt binnen een door den Groepsraad goed te keuren begrootingspost, de verdeeling overgelaten om, zonder het budgetrecht van dien raad aan te tasten, onderlingen strijd van de Afdeelingen te voorkomen.

ART. 12. De Besturen der Afdeelingen werken, in eigen kring, zooveel mogelijk samen met het Dagelijksch Bestuur der Groep en den Groepsraad, ter bevordering der Verbonds- en Groepsdoeleinden. Zij voeren de opdrachten hun door een van beide lichamen gedaan uit en verstrekken hun de gevraagde inlichtingen. Zij trachten hun leden te doen meeleven met het Verbond en zijn arbeid en hen te doordringen van de gemeenschappelijke taak.

Toelichting. Gelijk straks in de samenstelling van den Groepsraad het inzicht tot uiting komt eener noodzakelijke nauwe samenwerking tusschen Groepsleiding en Afdeelingen, is hier ditzelfde in omgekeerde richting uitgesproken. Het Verbond moet, zal het een levend organisme zijn, van onder tot boven met de Verbondstaak meeleven.

ART. 13. De Afdeelingen zijn verplicht jaarlijks in Februari aan het Dagelijksch Bestuur der Groep te zenden:

a. gewaarmerkt afschrift van haar jaarverslag.

b. gewaarmerkt afschrift van de door haar goedgekeurde rekening en verantwoording van haren penningmeester.

c. een ledenlijst der Afdeeling met opgave van adres en bijdrage van ieder lid.

ART. 14. Een Afdeeling en het Dagelijksch Bestuur der Groep zijn verplicht elkander zonder vertraging nauwkeurig op de hoogte te houden van de veranderingen in de ledenlijsten, zoowel wat betreft de namen der leden als hunne adressen en bijdragen.

15. De Afdeelingen zijn verplicht het aan de Groepskas toekomende deel der bijdragen over het loopende jaar aan den Groepspenningmeester af te dragen uiterlijk op 31 Maart van dat jaar. Bij niet-nakoming hiervan worden in volgende jaren — indien en zoolang de Groepsraad hiervan geen ontheffing verleent — de ledenbijdragen der betrokken Afdeeling door dien penningmeester rechtstreeks geïnd, op kosten van de Afdeeling, en met overmaking van het aan de Afdeeling toekomend deel er van.

ART. 16. De Afdeelingen kunnen zich zonder voorafgaande goedkeuring van het Dag. Bestuur der Groep niet tot de Regeering wenden en evenmin tot andere openbare lichamen of personen dan alleen tot de besturen der gemeenten binnen hare grenzen. (Oud-art. 31.)

ART. 17. Indien in eene gemeente naast een gewone Afdeeling ook nog een of meer Studenten- en/of Jongelieden-Afdeelingen gevestigd zijn, wijzen al deze Afdeelingen ieder voor zich een bestuurslid aan, dat de betrokken Afdeeling in de andere vertegenwoordigt. Deze afgevaardigde heeft hierin een raadgevende stem. Hij stelt het Bestuur der Afdeeling op de hoogte van hetgeen zijn eigen Afdeeling verricht.
Omgekeerd kan het bestuur der gewone Afdeeling een zijner leden aanwijzen om het, met gelijke taak en gelijk recht, in de andere Afdeeling(en) te vertegenwoordigen.

Toelichting. Art. 23 bis b (oud) geeft aan, dat de voorzitter der Jongelieden-Afdeelingen zitting heeft in het Bestuur der gewone Afdeeling zonder stemrecht. Deze grondgedachte is, met wijziging, in dit artikel uitgewerkt op dusdanige wijze dat samenwerking tusschen verschillende plaatselijke Afdeelingen verzekerd wordt.

ART. 18. Op voorstel van het Dagelijksch Bestuur van de Groep kan de Groepsraad besluiten een Afdeelingsbestuur, dat na herhaalde aanmaning van wege het Dagelijksch Bestuur verzuimt zijn plichten jegens het Verbond na te komen, te schorsen. Onder voorzitterschap van een der leden van het Dagelijksch Bestuur van de Groep, wordt dan uiterlijk binnen drie maanden na het schorsingsbesluit een vergadering uitgeschreven van de leden der Afdeeling tot het kiezen van een nieuw bestuur.

ART. 19. Bij opheffing eener Afdeeling, vervallen haar bezittingen aan de Groep.

Van het Bestuur der Groep.

ART. 20. Het bestuur der Groep is opgedragen aan een Groepsraad en aan een door dezen benoemd Dagelijksch Bestuur.

ART. 21. De Groepsraad bestaat uit vertegenwoordigers der Afdeelingen. Elke Afdeeling wijst een lid van haar bestuur en een plaatsvervangend lid aan, om haar aldus in den Groepsraad te vertegenwoordigen.
Met toestemming van den Groepsraad kan een Afdeeling zich ook door een lid der Afdeeling buiten het bestuur doen vertegenwoordigen. Jongelieden-Afdeelingen kunnen, in plaats van een eigen bestuurslid, ook een van de gewone Afdeeling of van de Studenten-Afdeeling afvaardigen.

Toelichting. De bepaling is, gelijk zij door de Commissie werd voorgesteld. Ter verkrijging van noodzakelijke voeling met de Afdeelingsbesturen, als hoofdorganen van het afdeelingsleven, is handhaving der bepaling dat de afgevaardigde een lid van het bestuur der Afdeeling moet zijn, onvermijdelijk.

Al. 3 geeft echter een uitweg aan, in geval de toepassing van het bindend voorschrift àl te bezwaarlijk zou worden. Op voorstel van Den Haag is de plaatsvervanger officieel erkend. Voor Jongelieden-Afdeelingen is een gewijzigde regeling aangegeven.

ART. 22. De vertegenwoordiger van een Afdeeling treedt na twee jaar af, doch is driemaal herkiesbaar.

Toelichting. Door deze regeling is getracht zoowel de continuïteit als de noodige verfrissching in den Groepsraad te verzekeren. Desgewenscht kan men vertegenwoordiger en plaatsvervanger laten omwisselen.

ART. 23. De Afdeeling stelt in algemeene lijnen de richting vast, waarin zij door haar vertegenwoordiger de leiding der Groep wenscht gestuurd te zien. Vóór iedere vergadering van den Groepsraad pleegt de vertegenwoordiger met zijn medebestuurders overleg omtrent de punten der agenda.

Toelichting. Terecht is ter jongste algemeene vergadering er op gewezen dat een Groepsraad-vergadering, waarin de leden met impératief mandaat zouden komen, een doodgeboren ding zou blijken. Anderzijds moet juist de Groepsraad de uiting blijven van wat in de Afdeelingen leeft, niet alleen in de vertegenwoordigers persoonlijk.

De ontworpen regeling tracht nu beide wenschelijkheden te vereenigen; de Afdeelingen trekken de algemeene lijn, de vertegenwoordiger raadpleegt zijn medebestuurders vóór de Groepsvergadering over de agenda. Hij kent dus den gedachtengang van hen, die hij vertegenwoordigt; zal er rekening mee houden, doch is niet er aan *gebonden*.

ART. 24. De Groepsraad wordt door zijn voorzitter bijeengeroepen drie maal 's jaars en wel den laatsten Zaterdag van de maand Maart, den voorlaatsten van Augustus of den eersten van September en den tweeden van December. En voorts op verzoek van het Dagelijksch Bestuur of van tien leden van den Raad ter behandeling van spoedeischende zaken.

In de vergadering van December wordt o. m. de begrooting voor het komende jaar behandeld en worden de verkiezingen voor het Dagelijksch Bestuur en het Hoofdbestuur gehouden. In die van Maart worden de rekening en het verslag over het afgeloopen jaar behandeld en vastgesteld.

Toelichting. In dit artikel is uitvoering gegeven aan den wensch naar vaste dagen voor de Groepsvergaderingen. De data zijn gekozen in verband met al. 2 en, wat den zomer betreft, lettend op den vacantietijd en de bijeenkomst van den Groepsdag. Deze zomersamenkomst van den Groepsraad is dan tevens gedacht als voorbereiding van den Groepsdag.

ART. 25. Afdeelingen, die punten op de eerstvolgende vergadering wenschen behandeld te zien, dienen die door tusschenkomst van hun vertegenwoordiger in bij het kantoor der Groep, respectievelijk vóór 1 Februari, 1 Augustus en 1 November.

ART. 26. In den Groepsraad hebben stemmingen over personen schriftelijk, over zaken mondeling plaats.

De vertegenwoordigers van Afdeelingen met minder dan 20 leden hebben alleen een raadgevende stem. Die van gewone- en Studenten-Afdeelingen met 20—100 leden brengen een stem uit; die met 100—500 leden twee stemmen; die met meer dan 500 drie.

Hierbij wordt tot grondslag genomen de toestand volgens de ledenlijsten van het Groepsbestuur op 1 Maart.

Vertegenwoordigers van Jongelieden-Afdeelingen brengen voor hun Afdeeling één stem uit.

ART. 27. Tenminste 20 leden van den Groepsraad, vertegenwoordigend ten minste 1000 beschermende, begunstigende, gewone of studentenleden, zijn noodig om een wettig besluit te nemen. Zulk een wettig besluit kan alleen vernietigd worden door een referendum onder de leden van de Groep. Het Dagelijksch Bestuur schrijft zulk een referendum uit, indien tenminste 20 leden van den Groepsraad, vertegenwoordigende 1000 begunstigende, beschermende of gewone leden, of 200 individueele leden (a. v) zulks aanvragen.

Toelichting. De mogelijkheid dat op zeker oogenblik slechts een klein getal vertegenwoordigers overblijft, noopt vast te leggen hoevelen noodig zijn om een wettig besluit te nemen. Het hier voorgestelde is een proeve om te voorkomen:

a. dat te weinig leden achter hen staan, die een besluit zouden kunnen doordrijven;

b. dat opnieuw dezelfde punten in den Groepsraad worden opgerakeld, om te trachten een vroeger besluit te vernietigen. De macht daartoe is uitsluitend gelegd bij de leden der Groep door het referendum.

ART. 28. Bij het uitschrijven van een referendum geeft het Dagelijksch Bestuur een overzicht van de te beslissen vraag, met de ingediende redenen vóór en tegen.

Het kan daarbij een eigen oordeel voegen.

Het referendum geschiedt schriftelijk.

Toelichting. Dit referendum, dat 200 Verbondsleden, begunstigende, beschermende of gewone leden, buiten den Groepsraad, eveneens kunnen aanvragen, komt nu tevens tegemoet aan het bezwaar van hen, die den Groepsdag noode het recht zien ontnemen te besluiten. De Groepsdag kan nu immers het initiatief nemen voor het aanvragen van een referendum.

ART. 29. De Groepsraad benoemt al dan niet uit zijn midden een Voorzitter tot het leiden zijner vergaderingen. Deze behoeft niet dezelfde te zijn als de Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur.

ART. 30. De verdere werkzaamheden van den Groepsraad worden geregeld door een huishoudelijk reglement, dat hij vaststelt op voorstel van het Dagelijksch Bestuur en dat niet in strijd mag zijn met de Statuten van het Verbond, noch met de bepalingen van dit reglement.

In dit huishoudelijk reglement wordt ook een regeling vastgesteld voor de vergoeding van reis- en verblijfkosten aan de leden van den Groepsraad voor het bijwonen van zijn vergaderingen, zoomede voor de wijze waarop de Groepsraad de voorbereiding of uitvoering van besluiten kan opdragen aan een of meer leden uit zijn midden of aan een of meer Afdeelingen.

Toelichting. In de jongste Groepsvergadering heeft de heer De Kanter terecht gewezen op de groote beteekenis voor de levenskracht van het Verbond, gelegen in het geven van opdrachten van het Groepsbestuur aan de Afdeelingen. Hoewel dergelijke opdrachten van het Groepsbestuur aan Afdeelingen zelden tot bepaald gevolg geleid hebben, behoeft dit niet af te schrikken nu de instelling van den Groepsraad Dagelijksch Bestuur en Afdeelingsafgevaardigden regelmatig doet samenkomen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Groep.

ART. 31. Het Dagelijksch Bestuur der Groep bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste zeven leden. In het eerste geval moeten ten minste drie, in het tweede ten minste vier leden tevens lid zijn van den Groepsraad.

Het wordt door den Groepsraad gekozen bij meerderheid van stemmen.

Toelichting. De mogelijkheid om, buiten de leden van den Groepsraad om, d.w.z. buiten de leden der Afdeelingsbesturen, leden in het Dagelijksch Bestuur der Groep te kiezen, is terecht zeer hoog gesteld. Toch zal ook hier het innerlijk verband tusschen Groepsraad en Dagelijksch Bestuur niet zóó verbroken mogen worden, dat de meerderheid van het laatste buiten den Groepsraad zou leven. Het voorgestelde artikel beoogt beide stelsels te verzoenen. Tevens is voor de praktijk de mogelijkheid opengelaten, het Dagelijksch Bestuur iets grooter of kleiner te maken.

ART. 32. De Groepsraad wijst den Voorzitter, den Penningmeester en den Secretaris van het Dagelijksch Bestuur aan.

Deze worden benoemd voor den tijd van drie jaren en zijn tweemaal herkiesbaar.

Van de overige leden treedt volgens rooster ieder jaar één af, die niet dadelijk herkiesbaar is.

Voor den Secretaris kan een uitzondering gemaakt worden.

Toelichting. Dit artikel geeft wat aftreding en herbenoembaarheid betreft, een ietwat andere lezing dan het oorspronkelijke voorstel, daar er rekening is gehouden met hiertegen aangevoerde bezwaren. De drie voornaamste leden van het Dagelijksch Bestuur kunnen thans in het geheel negen jaar, de overige vier jaar zitting houden, terwijl toch de mogelijkheid eener verfrissching van het Dagelijksch Bestuur open blijft.

ART. 33. De Secretaris van het Dagelijksch Bestuur kan tevens de (al of niet bezoldigde) leider van het kantoor der Groep zijn.

ART. 34. Het Dagelijksch Bestuur heeft de leiding der Groep. Het vertegenwoordigt haar naar buiten, komt op voor haar belangen en zorgt dat zij de haar aangewezen taak zoo goed mogelijk volbrengt. Het vergadert regelmatig en op gezette tijden, maakt de voorstellen voor de vergadering van den Groepsraad gereed en zorgt voor de uitvoering van haar besluiten.

Het beheert de geldmiddelen der Groep. Het is in den Groepsraad verantwoording verschuldigd van zijn doen en laten.

ART. 35. De Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur heeft de algemeene leiding; de Penningmeester beheert de geldmiddelen; de Secretaris houdt de notulen, voert de briefwisseling, bewaart het archief, een en ander voor zoover het dit niet, onder verantwoordelijkheid der aangewezenen, aan het kantoor der Groep heeft opgedragen.

ART. 36. Een huishoudelijk reglement, dat de goedkeuring behoeft van den Groepsraad, regelt de verdere werkzaamheden, rechten en plichten van het Dagelijksch Bestuur.

Dit reglement, dat ook de vergoedingen vaststelt voor reis- en verblijfkosten van het Dagelijksch Bestuur, mag niet in strijd zijn met de Verbondsstatuten of het reglement van de Groep.

ART. 37. Jaarlijks in April zendt het Dagelijksch Bestuur der Groep aan het Hoofdbestuur:

1e. het verslag der Groep over het afgeloopen jaar;

2e. een gewaarmerkt afschrift der goedgekeurde rekening en verantwoording over dat jaar.

Van den Groepsdag.

ART. 38. Jaarlijks wordt een Groepsdag gehouden. De Groepsraad bepaalt elk jaar dag en plaats.

Tot die samenkomst hebben alle leden van het Verbond toegang.

Zij heeft ten doel allereerst een propagandadag te zijn voor de beginselen van Verbond en Groep.

Toelichting. De datum van dezen Groepsdag is bepaald in verband met den gebruikelijken tijd voor de Nederlandsche Congressen.

ART. 39. Leden van de Groep, die op den Groepsdag denkbeelden wenschen behandeld te zien, geven daarvan ten minste drie maanden te voren schriftelijk kennis aan het Dagelijksch Bestuur. Dit geeft, desgewenscht en zoo mogelijk, een mondelinge of schriftelijke toelichting.

ART. 40. De Groepsdag neemt geen besluiten, behalve tot verwijzing eener aangelegenheid naar den Groepsraad, of tot het aanvragen van een referendum.

Toelichting. Deze bepaling is al toegelicht bij art. 27. Zij is hier aldus gesteld, om te doen uitkomen, dat de Groepsdag, waarop toch zelden 200 leden tegenwoordig zullen zijn, nog niet tot een referendum kan besluiten, wel tot het aanvragen daarvan.

De bedoeling is dus dat de Groepsdag het recht heeft, onderwerpen naar den Groepsraad te verwijzen en aldus een behandeling te verzekeren.

Op deze wijze zal het bezwaar tegen de machteloosheid van den Groepsdag vermoedelijk ondervangen zijn, zonder dat hem een macht wordt toegekend, die hij niet kan uitoefenen.

Van het Kantoor der Groep.

ART. 41. De Groep onderhoudt een eigen kantoor, ter plaatse waar zij den zetel van haar bestuur kiest. Zij regelt de werkzaamheden zooveel mogelijk in samenwerking met het kantoor van het Hoofdbestuur.

ART. 42. Aan het hoofd van het kantoor staat een leider. Hij kan een bezoldiging genieten, vast te stellen door den Groepsraad. Zijn benoeming geschiedt door het Dagelijksch Bestuur, dat hem ook ontslaat of schorst. Van ontslag en schorsing heeft hij hooger beroep op den Raad van Bijstand.

Toelichting. Het woord *leider* teekent beter dan *beheerder* de zelfstandige positie, die het hoofd van ons kantoor moet innemen, zal hij de groote stuwkracht worden van de Groep. Het mannelijk woord wil echter geen vrouw uitsluiten.

Daar het Dagelijksch Bestuur met hem moet samenwerken, is het best dat het hem ook benoemt, ontslaat en schorst. Ter verzekering hunner „rechtspositie" is hem en zijn personeel (art. 44) echter een beroep toegekend op den Groepsraad.

Art. 43. De leider van het kantoor is, onder toezicht van en in overleg met het Dagelijksch Bestuur, belast met de voorbereiding en uitvoering van het werk, voor zoover het van dit middelpunt uit moet worden verricht.

ART. 44. Het Dagelijksch Bestuur kan den leider binnen de grenzen der door den Groepsraad toegestane gelden, doen bijstaan door personeel, dat op voordracht van den leider door het Dagelijksch Bestuur benoemd, geschorst en ontslagen wordt. Van schorsing en ontslag heeft dit personeel beroep op den Groepsraad.

Van den Raad van Bijstand.

ART. 45. Er bestaat een Raad van Bijstand, gevormd uit personen van beteekenis, die in het Verbondswerk belangstellen, doch geen zitting hebben in Groepsraad of Dagelijksch Bestuur.

De leden van den Raad hebben behoudens hunne in artt. 42 en 46 omschreven bevoegdheid alleen een raadgevende stem.

ART. 46. De taak van den Raad is: het Dagelijksch Bestuur en/of den Groepsraad van raad en bijstand te dienen bij de voorbereiding van belangrijke maatregelen; hij kan ook zelfstandig voorstellen indienen bij het Dagelijksch Bestuur, dat deze dan ten spoedigste, al dan niet met zelfstandige toelichting, aan den Groepsraad ter behandeling voorlegt.

Toelichting. De Raad van Bijstand in artikel 22 van het bestaande reglement omschreven, doch inderdaad nooit tot eenig leven gewekt, krijgt bij deze hervorming der Groep meer reden van bestaan, in zooverre als hij nu allereerst in zich op kan nemen die verscheidenheid van belangstellende personen, die tot heden het Groepsbestuur vormden.

De bedoeling dezer algeheele uitwerking is nu, van den Raad van Bijstand een soort van eerecommissie te maken, waarin personen van verschillenden levensarbeid en positie zitting nemen en die het Dagelijksch Bestuur tot steun zijn bij de voorbereiding van belangrijke maatregelen. Het zal b.v. wenschelijk zijn de burgemeesters der vijf grootste gemeenten, den President der Nederlandsche Bank, den Voorzitter van de Nederlandsche Handelsmaatschappij, de Voorzitters van enkele groote Vakverbonden, de leiders van enkele voorname vakgroepen, den Voorzitter van het Nederlandsch Kunstenaarsverbond, van het Nut van het Algemeen en van verdere vereenigingen, waarmee onze Groep samenwerking te zoeken heeft, uit te noodigen in dezen Raad zitting te nemen, om ons Groepswerk te bevorderen, waar en hoe dit noodig mocht blijken.

ART. 47. De Raad wordt benoemd door den Groepsraad, op voordracht van het Dagelijksch Bestuur. Hij vergadert ten minste eenmaal 's jaars met het Dagelijksch Bestuur der Groep, dat die vergadering bijeenroept, verder in belangrijke vraagstukken hem of een zijner leden kan raadplegen.

Van het Groepsorgaan.

ART. 48. De Groep kan besluiten tot het uitgeven van een eigen orgaan, naast of in samenstelling met het algemeen Verbondsorgaan.

De inrichting, leiding en wijze van verstrekking aan de leden worden bepaald door den Groepsraad, op voorstel van het Dagelijksch Bestuur.

Toelichting. Het is voldoende in dit reglement vast te leggen, dat de Groep tot de uitgave van een eigen orgaan kàn overgaan. De Groepsraad zal later alle bizonderheden daarvan vast te stellen hebben. De mogelijkheid wordt verondersteld, dat zulk een Groepsorgaan ook bijblad zou kunnen zijn van het algemeen Verbondsorgaan.

Van de afvaardiging in het Hoofdbestuur.

ART. 49. De Groepsraad benoemt uit zijn midden, uit het Dagelijksch Bestuur, of uit den Raad van Bijstand zijn afgevaardigden in het Hoofdbestuur van het Verbond. De Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur der Groep heeft als zoodanig voor de Groep zitting in het Hoofdbestuur.

Het voorzitterschap van den Groepsraad en dat van het Dagelijksch Bestuur der Groep is onvereenigbaar met dat van het Hoofdbestuur.

ART. 50. De afgevaardigden der Groep in het Hoofdbestuur houden geregeld voeling met den

Groepsraad. De Groepsraad kan hun opdracht verstrekken omtrent in dat Hoofdbestuur te behandelen onderwerpen.

Toelichting. Zie voor 49 en 50 toelichting bij de voorstellen in Neerlandia van November 1917. Nader overleg heeft de Commissie een kleine wijziging doen aanbrengen.

Reglementsveranderingen.

ART. 51. Veranderingen in het reglement der Groep vereischen de goedkeuring van twee derden van het aantal leden van den Groepsraad. Bij deze stemming brengt elk vertegenwoordiger (lid) slechts één stem uit.

Indien in een vergadering, waarin zulk een voorstel tot reglementswijziging aanhangig gemaakt is, niet $^2/_3$ der leden aanwezig is, heeft de volgende vergadering recht van beslissing met $^2/_3$ van het aantal stemmen, uitgebracht overeenkomstig art. 25.

Beslechting van Geschillen.

ART. 52. Geschillen worden zonder hooger beroep aldus beslecht:

Die tusschen Groepsraad en Dagelijksch Bestuur door het referendum; die tusschen Dagelijksch Bestuur en Afdeelingen door den Groepsraad; die tusschen Afdeelingen, alsmede die tusschen een Afdeeling en haar bestuur door het Dagelijksch Bestuur.

Overgangsbepalingen.

ART. 53. Totdat voor de eerste maal een vergadering van den Groepsraad bijeenkomt blijft de leiding van Groep Nederland in handen van het Groeps- en Dagelijksch bestuur, dat op het tijdstip van in werking treding van dit herzien reglement nog in functie is.

De bepalingen der bijdragen, vervat in de artt. 6 en 11, treden eerst in werking met het jaar 1919; tot zoolang blijven de desbetreffende bepalingen van het vorig reglement nog van kracht.

ART. 54. De reglementen der Afdeelingen worden binnen zes maanden na het in werking treden van dit reglement, daarmede in overeenstemming gebracht.

IX. Voorstellen der Afdeelingen.

Dordrecht.

Het Groepsbestuur geve aan de Besturen der verschillende Afdeelingen leiding bij het uitnoodigen van sprekers, die geschikt en bereid zijn spreekbeurten te vervullen, opdat in de afdeelingen grootere belangstelling worde gewekt voor het doel en streven van het A.N.V.

Toelichting.

Het Bestuur der Afdeeling Dordrecht weet uit mededeelingen in Neerlandia en uit eigen ervaring, dat de afdeelingsbesturen de grootste moeilijkheden hebben om geschikte krachten voor het vervullen van spreekbeurten te vinden, daar in de meeste plaatsen van eenigen omvang zang- en muziekavonden in den regel door andere vereenigingen te over worden gegeven, zoodat het dikwerf niet gewenscht is, dat de Afdeelingen van het A.N.V. zich op dat gebied begeven. Het ligt in de lijn van het Groepsbestuur zich op de hoogte te stellen van wat er op geestelijk gebied in Nederland of in het Nederlandsch taalgebied omgaat en wat daarvan voor het A.N.V. waarde heeft, om dan bekwame sprekers uit te noodigen door het vervullen van spreekbeurten in de Afdeelingen daaraan bekendheid te geven.

Door de Afdeelingsbesturen bij het uitnoodigen van sprekers van voorlichting te dienen. kan het Groepsbestuur een gepaste leiding geven ten einde de Afdeelingen van het Verbond zich te laten ontwikkelen op de wijze, die de Groepsvergadering als algemeene richting heeft aangewezen.

Voorlichting.

Het Groepsbestuur kan zich met dit voorstel der Afd. Dordrecht geheel vereenigen. Het hoopt deze zaak in studie te nemen en een regeling voor te bereiden. die den aanstaanden winter in werking kan treden.

X. Bezichtiging van de St. Janskerk en het gebouw der O. L. V. Broederschap.

XI. Gemeenschappelijke maaltijd te 6 uur in Huize Rooswinkel, prijs f 3.—.
Opgaaf van deelneming vóór 4 Mei aan de secretares der Afdeeling 's-Hertogensch. Mejonkvr. A. M. Baronesse Van Lamsweerde, St. Jorisstraat, tot wie men zich ook kan wenden voor het verkrijgen van logies.

XII. Ontspanningsavond in het Casino, aangeboden door de Afd. 's-Hertogenbosch.
Aanvang kwart over achten.

De Secretaris van Groep Nederland,
C. VAN SON.

Dordrecht 21 Maart 1918.

Van de Afdeelingen.

Alkmaar (Jgl. Afd.)

Te Alkmaar is een Jongelieden-Afdeeling opgericht onder den naam „Brinio". Het Bestuur is aldus samengesteld: A. Visser, voorzitter; J. de Jager, secretaris; Mej. C. Bax, penningmeesteres.

Delft (Stud. Afd.)

De Secr. schrijft:

Al is het vereenigingsleven in de Stud.-Afd. Delft nog niet zoo bloeiend, als het bestuur dat zou wenschen, stilgezeten heeft de Afd. den laatsten tijd niet. Het aantal lezingen, dat den leden is aangeboden, is niet zoo heel groot geweest, daartegenover staat, dat de leden, door de samenwerking van de Stud. Afd. Delft met de Burger-Afd. Delft met vereenigingen als de „Maatschappij tot Nut van 't Algemeen", „Volksonderwijs" e. a.. toegang hebben gekregen tot een aantal andere, belangwekkende lezingen.

Het aantal leden blijft geleidelijk toenemen, mede tengevolge van de werkzame propaganda van den voorzitter, den heer H. G. C. Cohen Stuart. De

belangstelling van de zijde der leden voor de lezingen, is echter onvoldoende te achten.

14 Februari sprak de heer B. Stephan, w. i., privaat-docent aan de T. H., voor onze Afd. over „Een Nederlandsche toekomst voor Nederland". Spr. behandelde de omstandigheden, die den bloei van Nederlands nijverheid, handel en techniek tegenwerkten en tegenwerken, de verbeteringen, die daarin door verschillende middelen gebracht zijn; de gevaren, die onze nijverheid bedreigen, vooral tengevolge van de groote economische macht van Duitschland en de voornaamste middelen daartegen.

's-Gravenhage.

De heer Marc. Emants schrijft:

Dinsdag 26 Februarie hield Kapt. K. E. Oudendijk, ondervoorzitter der Nederl. Vereen. „Ons Leger", voor de leden van het Alg. Nederl. Verbond een hoogst belangrijke, met lichtbeelden verduidelikte rede over 't geen tegenwoordig een leger nodig heeft.

Van de gewone leden waren er zeven opgekomen, van de Bestuursleden (behalve de spreker) twee.

Openbaarde zich hier de nieuwe geest, die de Groepsvoorzitter op de Algemene Vergadering van 24 November 1917 zoo hoog nodig achtte om het Verbond uit zijn slaperigheid tot nieuw leven te doen ontwaken, of hadden wij nog te doen met de oude geest, die zoo gauw mogelik verdwijnen moet?

's-Gravenhage, (Jongel.-Afd.).

Op 2 Maart hield deze afdeeling hare jaarvergadering. De voorzitter, de heer Ch. C. van der Vlis trad af en werd als voorzitter door den heer G. J. Otten, als bestuurslid door den heer J. D. F. Hardenberg vervangen.

Na afloop van het huishoudelijk gedeelte werd de avond verder gewijd aan zang en voordracht. Mej. Nelly de Graaff, leerares solozang te 's-Gravenhage, zong een vijftal oud- en nieuw-Nederlandsche liederen. Mej. T. Nieuwenhuis, leerares aan de Muziekschool van Toonkunst te Utrecht, droeg „Kindertwaalfuurtje" van Falkland, „Een Bof" van Top Naeff en een paar kleine gedichtjes voor. De bekende luitzanger Goossens uit Utrecht zong een aantal van zijn meesleepende, vroolijke liedekens. De avond slaagde uitstekend.

Rotterdam (Jgl. Afd.)

De Secretares schrijft:

23 Febr. heeft voor onze afdeling Louis Couperus een voordrachtavond gehouden.

De grote zaal van „Ons Huis" was tot de laatste plaats toe bezet, en velen moesten nog geweigerd worden zo groot was de toeloop. om onze bekende Nederlandse schrijver uit één van zijn werken te horen voordragen.

Couperus had voor deze avond gekozen „Psyche". Met grote aandacht volgden de aanwezigen zijn klankvolle, duidelike voordracht, en gedurende twee uur lang, met een rust er tussen. wist Couperus zijn toehoorders te boeien en ons de rijkdom van zijn „Psyche" te doen gevoelen.

De N.R.Ct. schreef over deze buitengewone avond een belangwekkend verslag.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

OOST-INDIË.

Overzicht.

In aansluiting aan hetgeen ik in de vorige aflevering in 't midden bracht over de wenschelijkheid van onderlinge waardeering tusschen de verschillende rassen, waaruit de bevolking van Insulinde bestaat, thans eenige opmerkingen over

het Indo-vraagstuk.

'n Zeer splinterig onderwerp! Bij de behandeling ervan heeft men zeer vaak gezondigd, zoowel door oppervlakkigheid en heftigheid als door dat ellendige generaliseeren, tengevolge waarvan een bezadigde beschouwing velen nagenoeg onmogelijk is.

In het Haagsche blad „*de Avondpost*" van 23 en 24 Januari is een *Indische brief* te vinden, die een ernstig woord over dit vraagstuk in 't midden brengt. En wel naar aanleiding van hetgeen „*Indischman*" in de *Javabode* van 2 October schreef om te betoogen, dat de „Indische jongen.... een lammeling is".[1]) De briefschrijver, die wel ernstig maar niet heftig is, onderschrijft dit oordeel onder het voorbehoud, dat hij er mag bijvoegen de woorden: „over 't algemeen."

Hij zegt dan over het Indo-vraagstuk het volgende, dat overweging verdient (weshalve we ons niet hebben te verontschuldigen over de uitvoerigheid der aanhaling):

Jarenlang heeft de Indo in alle toonaarden hooren zingen: dat hij een prachtvent was, maar dat hij toch zoo gemeen werd behandeld, dat hij achteraf werd gezet.

Zeker, hij is wel eens achteraf gezet. Soms op onbillijke wijze. Maar veel vaker nog werd hij niet achteraf gezet, stonden de wegen voor hem open, die naar meer dan één doel voerden, doch verkoos hij die niet in te slaan en..... stelde hij zichzelf achteraf

Enkele voorbeelden hier aangehaald:

Aan het examen voor den Ind. dienst (student te Leiden met f 1000 per jaar toelage!) namen, voor een onbeperkt aantal plaatsen tien jongelui deel! Voor de Bestuursschool (opleiding Civiel gezaghebber, max. traktement van f 775 tot residentsinkomen) waren 24 plaatsen open. Eén Indische candidaat meldde zich aan. Eischen: 3 jaar H. B. S.!

Op de Politieschool, opleiding voor commissaris van politie, is geen enkele Indische jongen (wat maar gelukkig is ook). Van den zeevaartcursus zullen we maar zwijgen, de lijdensgeschiedenis daarvan is bekend.

In het particuliere is het van hetzelfde laken een pak. Overal past men verder voor den „Indischen jongen" en komen de „totoks" er in.

De Indische jongen, de door mij bedoelde dan, is zoo geworden, doordat er te veel en te lang is gekwezeld over de achteruitzetting of vermeende benadeeling en omdat hij door dat vele geschrijf zich is gaan verbeelden dat hij meer beteekent dan een ander of zelfs maar evenveel.

Daardoor is er inderdaad een over-het-paard-getild product ontstaan, dat zich onmiddellijk wondt aan de scherpe kanten van het leven, zoodra hij met de samenleving (met behoorlijke menschen) in aanraking komt. Men kan hem geen grooter nadeel berokkenen dan door te verkondigen dat hem onrecht wordt aangedaan.

---

[1]) Dat is weer de gepeperde Indische stijl; men schijnt zich daarginds daarvan maar niet te kunnen ontdoen. Voor de verbroedering der rassen („verzwagering" is er genoeg.... te veel!) is dit een groot bezwaar. Van tegemoetkoming en waardeering nog geen sprake. Gaat dat zoo door, dan wordt de *Volksraad* .. „een Poolsche landdag!"

Wij onderschrijven lang niet alles wat hier verkondigd wordt, maar de hoofdwaarheid in het bovenstaande is wel deze:

Gemis aan mededinging verslapt de veerkracht.

En nu zien we al aanstonds, waar de fout gezocht moet worden.

Niet in den toestand van het onderwijs, (gelijk de briefschrijver ten onrechte doet in 't vervolg van zijn brief — al wordt gaarne toegegeven, dat zijne opmerkingen inzake het Indische onderwijs, eenige waarheid behelzen).

Evenmin in 't Indische bloed. *Kleurlingen, halfbloed's* hebben zich dus van dit oordeel niets aan te trekken (en hiermede wordt het splinterige volkomen uit het vraagstuk verwijderd). Zeer zeker geeft het Indische bloed in 't algemeen eigenaardige karaktereigenschappen, tengevolge waarvan de bezitters in menig opzicht *anders* zijn dan Westerlingen; maar de minderwaardigheid in den strijd om 't bestaan spruit hoofdzakelijk voort uit 't overdreven zelfgevoel der Europeanen (blank of bruin) in Indië, zoodat zij — ieder voor zich of samen vereenigd — de meening zijn toegedaan: Voor ons alleen moet gezorgd worden door den Staat; Inlander of Chinees moet maar zelf zien, hoe hij er komt.

Als de nieuwe beginselen eenige jaren hebben doorgewerkt, als alle staatsburgers gelijk zijn voor de wet, als voor aller belangen gelijkelijk wordt gezorgd....., dan worden voor betrekkingen of ambten gekozen de meest geschikten of ze blank, bruin of geel getint zijn en dan.... is 't met de verslapping der veerkracht voor goed gedaan; men moet zich dan wel inspannen om in den strijd om 't bestaan niet verdrongen te worden.

* * *

Een belangrijke schrede tot vermeerdering van volkseenheid en volkskracht is de nieuwe instelling van

den Indischen Volksraad.

Deze is natuurlijk nog slechts een raadgevend en geen wetgevend lichaam, maar toch een eerste stap op 't gebied der gemeenebest-vorming.

De samenstelling van dien Raad schijnt in Indië algemeen voldoening te geven. Waren de verkiezingen wat eenzijdig uitgevallen, [1]) zoodat het Chineesche element er geheel buiten gehouden was, de Indische Regeering heeft wijselijk die fout goed gemaakt, door er voor te zorgen, dat de door haar benoemde leden zooveel doenlijk alle rassen en meeningen vertegenwoordigen. Die flinke onbekrompenheid der Regeering is een goed teeken voor de toekomst; voor 25 jaren zou men zoo iets ongerijmd en hoogst onvoorzichtig hebben geacht.

De tijden zijn wél veranderd!

De eerste plechtige zitting van den Volksraad zouden we wel eens willen bijwonen; zij is om een zinnebeeld van de toekomstige, zelfbewuste eenheid van al die rassen en volkeren van Insulinde.

Zal **de voertaal in den Volksraad** het Nederlandsch zijn?

Dat kan wel moeilijk anders en is dan ook de wensch van alle ontwikkelde Inlanders.

[1]) De leden worden dee's gekozen, voor een ander deel door de Regeering benoemd.

Vergis ik mij niet, dan willen deze op den duur van de *kiezers* alleen eischen, dat die kunnen lezen en schrijven; maar van de *gekozenen*, dat zij 't Nederlandsch verstaan en zich daarin vlot kunnen uitdrukken.

Dit is, dunkt mij, zeer juist gezien. Zooals de lezer weet, worden in Indië heel wat talen gesproken... tientallen. Een van deze, 't Maleisch, werd langzamerhand de voertaal voor de onderlinge aanraking van al die verschillende rassen en volken in Insulinde, of juister.... Oost-Azië. Die taal heeft daardoor groote diensten bewezen en kan die blijven bewijzen als „lingua franca" in geheel Oost-Azië; 't kan blijven de taal op de markten, in de havens en overal, waar de verschillende volkeren op 't gebied van handel en scheepvaart met elkaar in aanraking komen; nevens het Engelsch blijve het de omgangstaal voor Oost-Azië.

Maar voor de ontwikkeling van Nederlandsch-Indië tot een gemeenebest hebben wij een taal noodig, die als levensader de volksgemeenschap in verbinding stelt met de algemeene beschaving en ontwikkeling op ieder gebied.

Wie zou durven beweren, dat voor zulk een doel de *Maleische* taal in aanmerking kan komen?

Daarvoor hebben wij de *Nederlandsche* taal noodig, omdat nu eenmaal Nederland de Westersche natie is, aan welke in Indië de verbroedering van Oost en West door en wonderlijken samenloop van omstandigheden is opgedragen. Dit alles wordt door de ontwikkelde Inlanders zeer goed ingezien.

Zij zijn het dan ook, die reeds jaren lang hebben aangedrongen bij de Regeering om de kennis van de Nederlandsche taal bij de Inlanders meer algemeen te maken en om die taal te bezigen als voertaal bij het meer uitgebreid onderwijs en tenslotte heeft de Regeering *eigenlijk haars ondanks*, aan dien aandrang gevolg gegeven.... maar, daarbij nog altijd de teugels strak houdende en minder gevende dan door den Inlander gevraagd wordt.

Terwijl de zaken zoo — en niet anders — staan, doet het — om zacht te spreken — zonderling aan, als in de Tweede Kamer (zitting van 22 Febr. j.l.) de afgevaardigde Gerhard — klaarblijkelijk sprekende onder den indruk van het door zeer velen vooropgeschoven wachtwoord: *zelfbeschikking der natiën* — onze Regeering verwijt, dat zij de Inlandsche talen wil dooden door het Nederlandsch gewelddadig als voertaal in te voeren.

En... hij wil dit imperialistisch drijven eens recht belachelijk maken, als hij o. a. zegt:

„omdat ik bang zou zijn, dat men, wanneer straks *bewaarschoolonderwijs in de desa's* wordt gegeven, daarvoor het Nederlandsch als voertaal wil gaan gebruiken...."

Wat is dat nu? Onwetendheid..... of heeft het bovengenoemde „wachtwoord" den geachten kamerafgevaardigde oogkleppen voorgebonden?

Hoe 't zij, zijne voorstelling is niet anders dan een slag in 't aangezicht van de geschiedenis dezer zaak.

Want die geschiedenis leert, gelijk door mij in een vorigen jaargang van Neerlandia werd uiteen gezet, dat de Nederlanders met hand en tand de verbreiding van Nederlandsche taalkennis onder de Inlanders tegenhielden en eerst sedert enkele jaren „overstag" zijn gegaan.

Waarom achtte men vroeger die kennis voor de Inlandsche volkeren niet gewenscht?

Wij willen trachten, dit nog eens duidelijk te laten uitkomen, maar moeten — in verband met de ons in deze aflevering toegestane plaatsruimte — daarmede wachten tot de volgende aflevering.

M. v. L.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2e Schuytstraat 247, Den Haag.

Brievenbus.

Mevr. C. J. D.—t. M., A'dam. Indien winkeljuffrouwen de Nederlandsche namen voor kleuren „verbeteren" door daarvoor vreemde woorden te gebruiken, is daar o. i. niets anders aan te doen, dan dat de Nederlandsche vrouwen zich die onbeleefdheid niet laten welgevallen. Weet u een vorm van propaganda tegen dit euvel, die iets uitwerkt?

Mr. F. E. H. G. te 's-Gr. Uw stuk is, vooral door den papiernood, te omvangrijk voor Neerlandia.

De Taalcommissie zal 't behandelen, waarna U er wel van hoort.

O. G. te A. Wij gelooven niet, dat *vleer, -tuig, vleerder* en *vleeren, vleerdienst*, enz. bij ons volk er in zouden gaan. Al kent 't niet den oorsprong van *vleer*, toch voelt het nog wel, dat *vleeren* (een thans verouderd werkwoord) *fladderen* beteekent en dus minder is dan *vliegen*. 't Meest zou ons hier hulp van 't Min. van Oorlog baten. Reeds vroeger schreven we er over, maar totnogtoe zonder gevolg.

A. J. S. te D. S. U hebt en *U heeft* zijn beide goed. Ter bevrediging van uw belangstelling raden wij u aan te raadplegen: *Dr. Vor der Hake.* De aanspreekvormen in het Nederlandsch, (naar wij meenen, is dit de titel!).

Mededeelingen en Allerlei.

Boeken-Commissie.

Directie en kantoor zijn verplaatst van Rotterdam, Mathenesserlaan, naar Bilthoven, (U.), villa Beijers-Oord, Soestdijkerstraatweg 136. Het Boekenhuis blijft gevestigd: v. d. Duynstraat 63, Rotterdam. Adres van den boekhouder: v. d. Schellingstraat 5a, Rotterdam.

Dr. W. VAN EVERDINGEN,
Directeur der B.-C. v.h. A.N.V.

Dietsche Bond.

Zaterdag 23 Februari heeft te Utrecht de eerste Bestuursvergadering plaats gehad van den Dietschen Bond.

De Dietsche Bond stelt zich ten doel (art. 3 der standregelen):

a. uitdrukking te geven aan het feit dat de Dietschen Stam (omvattend de inwoners van Dietsche sprake in Europa, zooals in Holland, Belgisch Vlaanderen en Fransch Vlaanderen, in Zuid-Afrika, Nederlandsch Oost- en West-Indië, benevens de elders in alle werelddeelen verspreid wonende Dietschers) onder de volkeren vormt een engere gemeenschap, gegrond op gemeenschappelijke beschaving, en dat het behoud en de ontwikkeling van de Dietsche beschaving, en de maatschappelijke welvaart van den Dietschen Stam als een geheel voor ieder der afzonderlijke deelen een levensbelang is;

b. het opwekken van nationaal zelfrespect en zelfbewustzijn van ieder der afzonderlijke deelen, teneinde op die wijze het behoud van het eigen Dietsch volkskarakter en de eigen Dietsche beschaving op hechte grondslagen te vestigen;

c. het bevorderen en vestigen van de overtuiging, dat het een onafwijsbare plicht is tot zelfbehoud van ieder der afzonderlijke deelen elkaar wederzijds te steunen in den strijd om het eigen volksbestaan;

d. het verleenen van zoodanigen steun;

e. het uitbreiden in gemeenschappelijk overleg, van de onderlinge staatkundige, economische en cultureele betrekkingen;

f. het steunen van elke spontane beweging onder andere volkeren om Dietsch als verkeers- en cultuurtaal te verbreiden.

Het Bestuur is samengesteld als volgt:

Generaal J. B. M. Hertzog, eerevoorzitter; Prof. Jhr. Dr. B. H. C. K. v. d. Wijck, voorzitter; Prof. Dr. H. D. J. Bodenstein en Dr. René de Clercq, ondervoorzitters; Mr. W. J. L. van Es, penningmeester; A. J. van Vessem, schrijver; Dr. August Borms; Prof. Dr. Karel Heijndrickx; Mr. P. W. de Koning; E. C. Pienaar; E. H. Rietjens; Prof. Mr. S. R. Steinmetz; Dr. N. B. Tenhaeff; Eerste Luitenant J. Visser.

* * *

Een bond dus, die voor den Nederlandschen stam ook datgene wil doen, wat voor het A.N.V. volgens zijn weloverwogen statuten beslist verboden is: zich mengen in de buitenlandsche en de binnenlandsche politiek der verschillende landen, waar „Dietschers" een volksgemeenschap vormen. Het is een oorlogskind, dat alle kiemen in zich bergt om een gevaar te worden voor ons eigen land. En wij hebben thans in eigen tuin genoeg te wieden.

Verre van ons de landgenooten, die in het bestuur van dezen bond zijn getreden, te verdenken van eenig opzet in dezen. Aan veeljarige ondervinding echter ontleenen wij het recht hun te zeggen: denkt om wat u in dezen het naast ligt, het belang van Nederland. De Vlaamsche kwestie, om bij deze eene te blijven, is onder anderen een uiterst netelige politieke kwestie; vóór gij het weet — want willen doet gij het niet — hebt gij uw eigen land geschaad. De Afrikaners en Vlamingen in uw bestuur zullen zich daarom minder bekreunen: uw zaak is het, Nederlanders! En onze plicht is het, gedreven door niets dan landsbelang, onze waarschuwende stem te laten hooren.

Die gemenebes van die Suider-Kruisstaat.

Een belangrijke uiting onlangs in Botha's blad de Volkstem over de wenschelijkheid om Zuid-Afrika tot republiek te maken. Een van tweeën heet het daar: of Britsch-Indië moet zelfstandig worden of Zuid-Afrika. Beiden tegelijk vast aan Engeland, gaat op den duur niet. Immers de blanke Afrikaners kunnen zich oeconomisch niet vrij ontplooien, zoolang Engeland om vrede te houden met Indië, de gekleurde immigranten van daar, de hand boven het hoofd

moet houden. Raakt Engeland los van Indië, dan staat de handel in Z.-A. voor den witmensch open. Wel zijn de Hollandsche Boeren geen geboren kooplui, integendeel, maar de Engelschen zijn het zooveel te meer. Die zullen dus in een beperking van de mededinging der Indiërs, liefst nog met een verwijdering van dezen uit het land, voor zich groot voordeel zien.

De Kaffers vreest de schrijver niet; die missen zedelijke kracht.

Den Aziaat dus — Arabier en Indiër — een gevaar oordeelende voor Zuid-Afrika, wenscht de inzender in het regeeringblad de Volkstem voor zijn land volkomen onafhankelijkheid, recht om als vrije republiek „sijn eie saligheid" te beërven. So sij het!

Geloof voor werkelijkheid.

Het bestuur van den Dietschen Bond geeft, naar aanleiding van den scheepsroof, den 22en Maart uiting aan „de verontwaardiging, die in Holland Vlaanderen en Zuid-Afrika door dit optreden is gewekt."

In Holland, goed; in Vlaanderen, in Zuid-Afrika vooral, hoe kan het bestuur van den D. B. dat weten?

Toen het zoo schreef was nog geen enkele uiting uit Zuid-Afrika bekend.

Beter ware geweest: Wanneer ginder de juiste toedracht, vooral in Zuid-Afrika, zal zijn bekend geworden, zal de verontwaardiging bij hen die Holland kennen en waardeeren, zeker even groot blijken als bij ons.

Palmtak voor De Ruijter.

Het bestuur van den Dietschen Bond vraagt gelijkgezinden om een bijdrage voor een metalen palmtak, die het op het graf van Admiraal De Ruijter wil leggen „ter huldiging en herdenking van een der beste vertegenwoordigers van den Nederlandschen geest." In te zenden Achter St. Pieter 13, Utrecht.

Misschien zijn er onder onze lezers die daarvoor iets voelen. Voor ons mist een dergelijke betooging in deze dagen alle bekoring. Wij achten haar niet fijngevoeld, zelfs schrijnend.

Afrikaansche boeken.

De Nationale Pers, Beperkt, Eigenaars en Uitgevers van De Burger, het groote nationale blad te Kaapstad, roept de medewerking in van alle Hollandsch-Afrikaners voor haar nieuwe onderneming, om alle twee maanden geregeld een nieuw Afrikaansch boek te doen verschijnen. Iets als een Zuid-Afrikaansche Wereldbibliotheek dus: niet enkel dus oorspronkelijke Afrikaansche werken, maar ook de beste voortbrengselen van vreemde letterkunde, steeds echter in Afrikaansche vertaling. Behalve de volksontwikkeling, zullen deze boeken de Afrikaansche taal bevorderen, daar spelling en vormen daarin zullen worden vastgelegd. Het formaat zal zijn octavo, in stijven linnen band en ongeveer 250 bladzijden groot. De prijs voor het jaarabonnement is £ 1.1. Afzonderlijke deelen 5/. „Deur lid te word van De Burger Leeskring sal U seker maak van die persoonlike besit van 'n uitgesogte Afrikaanse bibliotheek en tegelijkertijd 'n aktiewe deel in die opbouwing van die Afrikaanse kultuurlewe neem."

Een „Adviserende Commissie" is gevormd uit tal van bekende Afrikaners. Voor Nederland zijn daartoe uitgenoodigd Prof. Dr. D. C. Hesseling, Dr. H. J. Kiewiet de Jonge en Dr. N. Mansvelt.

Wellicht zijn er onder de leden van ons Verbond die gaarne de ontwikkeling van het Afrikaansch in dezen willen volgen. Opmerkelijk namelijk is het hoe van lieverlee het Afrikaansch zich dichter tot het Hollandsch neigt.

Het kantoor te Dordrecht neemt inschrijvingen aan.

Vreedzame verovering.

Nu de Tweede Kamer de wet op de droogmaking van een groot gedeelte der Zuiderzee heeft aangenomen, is het Zuiderzee-nummer van Neerlandia in Juli 1915 uitgegeven, opnieuw van belang.

Een beperkt aantal exempl., van bedoeld nummer, samengesteld door Dr. A. A. Beekman en versierd met vele afbeeldingen, is nog verkrijgbaar aan het kantoor van het A. N. V. (Wijnstraat 81, Dordrecht) tegen toezending van 30 cent per stuk.

Gouden krant-jubileum.

De Wachter, het weekblad der Chr. Gereformeerde kerk te Holland Michigan, had in het begin van dit jaar een halve eeuw bestaan.

Het nummer van 30 Januari, dat ons de vorige maand bereikte, vermeldde dit heuglijk feit. Het bewijst, hoe het Nederlandsch in Noord-Amerika, waar trouwens verscheiden Nederlandsche kranten worden uitgegeven, zich staande houdt.

De tegenwoordige hoofdredacteur, Ds. A. Keizer, is bijna 25 jaar aan het blad verbonden geweest.

Neerlandia heeft aan De Wachter meermalen belangrijke berichten ontleend over het Nederlandsch kerkelijk leven in Noord-Amerika en wenscht het blad nog vele jaren een bloeiend bestaan, ook ten zegen van onzen stam.

Nieuw-York.

Uit een briefkaart van den secretaris onzer afdeeling Nieuw Nederland blijkt, dat deze afdeeling in samenwerking met de vereeniging „Eendracht maakt macht" in December een St. Nicolaasfeest hebben gevierd, dat ze hebben dienstbaar gemaakt aan een huldiging van hun beider beschermheer Z. Exc. Ridder W L. T. C. van Rappard, de afgetreden Nederlandsche Gezant.

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

Totaal ontvangen in Februari f 3305.90 en Mrk. 100?.—, maakt met vorige opgave f 104.864.09 en Mrk. 8600.90 *). De uitgaven bedroegen in de afgeloopen maand ruim f 7000.—, dus belangrijk meer dan de inkomsten, zelfs bijna het dubbele daarvan. Wij hebben dus het in betere tijden overgespaarde duchtig moeten aanspreken en dat nog wel, terwijl in Februari een nieuw transport van 23 kinderen aankwam, en de roep om hulp steeds luider en dringender klinkt. Wij hebben die hulp toegezegd, overtuigd dat liefdadig en grootmoedig Nederland geen *kinderen van eigen stam* ten gronde zal laten gaan, waar reeds duizenden en duizenden van *vreemden stam* eveneens grootmoedig gevoed en verzorgd worden. Zend dus spoedig Uwe bijdrage aan den Penningmeester:

S. VAN LIER Ez.,

Nassaukade 358, Amsterdam.

*) De verantwoording in onderdeelen moet wegens plaatsgebrek tot het volgend nr. worden uitgesteld. Red.

22ste Jaargang. No. 5. Mei 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Men moet het kind de beteekenis van zijn natie doen kennen, opdat het als mensch er prijs op zal stellen, haar te behouden.

Dr. J. H. GUNNING Wzn.

INHOUD: Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1917. — *Nederland:* Algem. Vergadering van Groep Nederland op 11 Mei te 's-Hertogenbosch, aanvulling der Dagorde — Van het Groepsbestuur. — Van de Afdeelingen. — *Oost-Indie:* Overzicht, door Dr. W. van Lingen. — *Ingezonden:* Werkwijze van het Algem Nederl. Verbond, door J. J. Korndorffer. — Beleefdheid, door Marc. Emants. — Het Nederlandsch in het buitenland, door J.P. Tetterode. — De Dietsche Bond en Neerlandia, door A. G. B. ten Kate, met naschrift der Redactie. — *Nieuwe Leden.* — *Comité voor Nederl kinderen in den Vreemde.* — *Advertentiën.*

Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1917.

Met het voortduren van den oorlog vermeerderden de moeilijkheden voor het Hoofdbestuur om de verbinding te onderhouden met de buitenlandsche Groepen, en voorzoover deze in den politieken maalstroom werden meegesleurd traden ze buiten het terrein, waarop het A. N. V. het recht heeft zich te bewegen.

Hoofdbestuur.

Hoewel het Hoofdbestuur overigens weinig verandering onderging, leed het twee gevoelige verliezen; ten eerste door het afsterven van zijn eere-lid Prof. Dr. Hendrik Kern. Deze geleerde Nederlander had den laatsten tijd geen werkzaam deel meer aan de beweging, maar was in het wel en wee van ons Verbond toch steeds het grootste belang blijven stellen. Zoo verklaarde hij zich volkomen eens met de houding van het Hoofdbestuur gedurende dezen oorlog, iets wat in den mond van onzen eersten voorzitter zeker van beteekenis is.

Ten tweede trad, na een vijfjarige werkzaamheid als Algemeen Secretaris-Penningmeester af, de heer N. J. Roelfsema, die al dien tijd met groote toewijding deze moeilijke taak had vervuld. Waar het Hoofdbestuur steeds met een eng begrensde en nauwsluitende begrooting moest werken, is het te grooter eer dat de heer Roelfsema op het voetspoor zijner voorgangers steeds beleidvol de uitgaven en inkomsten met elkaar in overeenstemming wist te brengen. Te meer betreurt het Hoofdbestuur, dat de dood hem kort geleden uit de rij der verdienstelijke leden van het Verbond heeft weggenomen.

Als zijn opvolger trad op de heer Mr. B. de Gaay Fortman te Dordrecht, door de Buitengewone Algemeene Vergadering van Groep Nederland op 24 November te 's-Gravenhage gehouden, met algemeene stemmen tot afgevaardigde van deze Groep in het Hoofdbestuur benoemd. Tusschentijds heeft Mej. Baelde een half jaar het Algemeen Secretariaat waargenomen en de heer P. J. de Kanter in haar plaats het onder-voorzitterschap.

Het Hoofdbestuur is thans als volgt samengesteld:

Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Dordrecht, Voorzitter; Mej. E. Baelde, Rotterdam, Onder-Voorzitster; Mr. B. de Gaay Fortman, Dordrecht, Secretaris-Penningmeester; Prof. Dr. P. J. Blok, Leiden; P. J. de Kanter, Dordrecht, Jhr. Mr. G. A. K. Michiels van Kessenich, Roermond; allen zitting hebbende voor Groep Nederland; A. C. van der Cruyssen, Antwerpen; Mej. R. de Guchtenaere, Gentbrugge; H. Meert, Brussel; Joh. C. Kesler, Brussel; Mr. W. Thelen, Brussel; Mr. Em. Wildiers, Antwerpen; allen zitting hebbende voor Groep België; Ch. R. Bakhuizen van den Brink, Rijswijk; J. S. C. Kasteleyn, Den Haag; Dr. W. van Lingen, Maastricht; Th. G. G. Valette, Den Haag; allen zitting hebbende voor Groep Ned. Oost-Indië; Prof. Dr. J. Boeke, Leiden; Kapt. J. A. Snijders Jr., Arnhem; beiden zitting hebbende voor Groep Ned. Antillen; Mr. Dr. C. F. Schoch, Amsterdam; Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, Den Haag; beiden zitting hebbende voor Groep Suriname.

Werkzaamheden.

Het Hoofdbestuur vergaderde vijf maal, te weten 6 Jan., 21 April, 21 Mei, 4 Aug. en 8 December.

Behalve met de belangen der verschillende groepen, waaromtrent hieronder gegevens volgen, hield het zich met verschillende algemeene en bijzondere onderwerpen bezig.

Zoo heeft het een verzoek van den Minister van Buitenlandsche Zaken ontvangen, om maatregelen te beramen tegen de vervreemding van Nederlanders in het buitenland. Een daarvoor benoemde commissie uit het Hoofdbestuur heeft de zaak in studie genomen, maar ziet zich ook al door de tijdsomstandigheden in haar werk en overleg met het buitenland bemoeilijkt.

Om de Nederlanders in het buitenland tegemoet te komen in hun verlangens ten opzichte der voedselvoorziening, richtte het Dagelijksch Bestuur een adres tot den Minister van Landbouw, Nijver-

heid en Handel en werden ook persoonlijke stappen gedaan bij de bevoegde macht.

Met eenige leden van het Comité „Indië Weerbaar" kreeg het Hoofdbestuur voeling door het beleggen van een bijeenkomst in Den Haag, waarin ook de heer Dr. E. Moresco, Secretaris-Generaal aan het Departement van Koloniën, oud-voorzitter van Groep Ned.-Indië van 't A. N. V., tegenwoordig was.

Voorts toonde het Hoofdbestuur zijn belangstelling in de Koloniën, door zijn blijvende deelneming aan het Koloniaal Onderwijscongres, door steun aan de uitgave van den platenatlas „Onze West in beeld en woord" en door bekendmaking der vorderingen van de Julianascholen in Ned.-Indië, de sympathieke stichting van Mevr. Hissink-Snellebrand, die onverdroten ijvert voor de opvoeding en ontwikkeling in Nederlandschen geest van on- en minvermogende meisjes in Nederlandsch-Indië van Nederlandschen stam.

Een verzoek om medewerking van het Nationaal Secretariaat te Groningen moest worden afgewezen, omdat het A. N. V. zich niet met politiek kan inlaten.

Ten bate van de vaste beambten van het Hoofdkantoor werd een pensioenregeling getroffen, een maatregel waarvan de zedelijke verplichting reeds lang gevoeld was, maar die om geldelijke redenen tot dit jaar achterwege had moeten blijven.

Groep Nederland.

In deze groep werden stemmen gehoord voor een zelfstandiger optreden en een geheel eigen beheer. Toen de hervormingsplannen dezer groep bekend werden, heeft het Hoofdbestuur aan den voorzitter der Groep een schrijven gezonden, waarin het wees op het hoofddoel der Groep, het verschaffen aan het Hoofdbestuur van de geldmiddelen om de andere Groepen en Zelfstandige Afdeelingen, alsmede de buiten Nederland gevestigde Nederlandsche en stamverwante kolonies in staat te stellen krachtig werkzaam te zijn voor de ontwikkeling van het stambewustzijn. Het Hoofdbestuur werd daarbij geleid door de overweging dat noodelooze verhooging der bedrijfskosten het hoofddoel van het Verbond belangrijk zou schaden, maar bovenal door de overtuiging dat eenheid en samenwerking tusschen het Hoofdbestuur en in de eerste plaats Groep Nederland onontbeerlijk is.

Die eenheid zal het Hoofdbestuur tot richtsnoer moeten dienen bij de beoordeeling van het nieuwe reglement, dat de Groep het weldra kan voorleggen.

Voor de werkzaamheden der Groep in 1917 verwijzen we naar haar Jaarverslag [1]).

Groep België.

Van een optreden dezer groep als zoodanig was nog minder sprake dan het vorig jaar. Waar haar leden in bezet en onbezet gebied, in binnen- en buitenland, zoo verspreid waren, was een wettig vereenigingsleven nog steeds onmogelijk. Ook het Bestuur kon blijkbaar niets uitrichten, want op verschillende brieven tot den Groepssecretaris gericht om voorlichting in aangelegenheden, waarin men hulp of raad van het Hoofdbestuur vroeg, werd bijna nooit antwoord ontvangen. Zich mengen in den strijd der Vlamingen onderling kon en mocht het Hoofdbestuur niet. Zijn taak bepaalde zich op dit stamgebied dan ook voornamelijk tot steun. Wij kunnen b.v. wijzen op het volgende: Vele geïnterneerden in de kampen ontvingen studieboeken op allerlei gebied met een opdracht namens het Hoofdbestuur er in geschreven; voor tijdelijke Belgische scholen of cursussen in Nederland werd herhaaldelijk geld beschikbaar gesteld tot aankoop van Nederlandsche boekprijzen; de Vlaamsche interneeringsafdeelingen van het A. N. V. werden herhaaldelijk gesteund met boeken, voordrachten, en geldelijke giften; alle Vlamingen, die zich gedurende den oorlog hier in 't land bij het Verbond aansluiten, worden desverlangd van betaling der jaarbijdrage vrijgesteld en ontvangen kosteloos Neerlandia.

Ook door persoonlijke bemoeiïngen van bestuurs- en andere leden werd veel steun verleend, waarvan de gesteunden blijkens vele dankbetuigingen later zullen gewagen, als ze weer rustig aan eigen haard mogen zitten.

Toen bleek dat enkele Belgische takken van het A. N. V., als Antwerpen en Mechelen haar werkzaamheden weer zooveel mogelijk hadden hervat, werd geldelijke steun verleend voor hun liederavonden.

Groep Ned. Oost-Indië.

Dit jaarverslag kan door de zoo goed als ver broken verbinding ook van Groep Ned. Indië geen belangrijke feiten meedeelen. Wel werd nu en dan iets vernomen omtrent Nederlandsche cursussen, een der beste middelen om den inlander nader tot ons te brengen, maar van een vruchtbare samenwerking kon natuurlijk geen sprake zijn. De Groepsleden zelven bleven trouwens veelal verstoken van Verbondsnieuws, doordat Neerlandia soms in geen maanden doorkwam. Te meer is dit te bejammeren, omdat de heeren Dr. Van Lingen en Th. G. G. Valette, afgevaardigden der Groep in het Hoofdbestuur, sedert het vorig jaar een maandelijksch overzicht en boekbesprekingen met betrekking tot onze Oost in Neerlandia schrijven, die aan de belangstelling van Nederland in de Koloniën en omgekeerd zeer bevorderlijk kunnen zijn.

De leden moeten zich dezen door den nood opgelegden toestand getroosten en met geduld betere tijden afwachten.

Groep Suriname.

Hoewel langs een omweg bericht inkwam, dat de groep weer tot nieuw leven is gekomen, kon het Hoofdbestuur met het nieuwe Groepsbestuur nog geen verbinding krijgen. Dat dit echter weer met de nationale beweging meeleeft, blijkt uit een vertooning van de Nederlandsche leger- en vlootfilm, die de Groep haar leden aanbood.

[1]). Wordt in het Juni-nr. opgenomen. Red.

De belangstelling in West-Indië groeit. Dat blijkt o. m. uit de vermeerdering van het aantal uitgaven over Suriname en de Antillen, waaronder in de eerste plaats mag genoemd worden het platenalbum „Onze West in beeld en woord", samengesteld door de heeren Oudschans Dentz en Jacobs. En dat voor de ontwikkeling van de Surinamers het noodige wordt gedaan, kan de in 1917 geopende Leeszaal in Coronie getuigen en het plan om een soortgelijke inrichting ook in Nickerie en Albina te vestigen.

Moge de herleefde Groep als zoodanig spoedig meer van zich doen hooren en ook den administratieven band met het hoofdkantoor te Dordrecht spoedig weder aanknoopen. Dit is een eerste vereischte voor deelneming aan het Verbondsleven, dat een belangrijk onderdeel moet vormen van het streven om de Kolonie tot grooter bloei te brengen.

Groep Ned. Antillen.

Ook van de West-Indische eilanden kwam weinig of geen nieuws in, hoewel de staat van dienst dezer groep het vermoeden wettigt, dat in eigen kleinen kring o. m. door de zeer nuttig werkende studiebeurzen, gedaan wordt wat mogelijk is om den Nederlandschen geest wakker te houden. Haar bestuur benoemde als lid der Commissie tot nazieningder Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur den heer M. Alvares Correa te Amsterdam.

Zuid-Afrika.

Wel bleef de afdracht der meeste Afdeelingen achterwege, maar de steun, die men voor handhaving en verbreiding der taal vroeg, bewees toch dat men ook in deze moeilijke tijden niet bij de pakken neerzit.

O.m. verleende het Hoofdbestuur in samenwerking met de Ned. Zuid-Afr. Vereeniging steun voor de leestafel en bibliotheek te Kaapstad en het aanschaffen van Nederlandsche zangmuziek. De rondreis door mevr. Tilanus—van Griethuyzen ondernomen, ter bevordering van het Nederlandsche lied, eveneens door beide genoemde vereenigingen mogelijk gemaakt, had gunstig gevolg.

Voor het gedenkteeken, dat te Deventer voor Pres. Steyn zal verrijzen, schonk het Hoofdbestuur een gift, terwijl het kantoor zijn medewerking verleende voor de inzameling van bijdragen.

Van Ou-Boet, die vroeger de leden van het Verbond maandelijks trouw op de hoogte hield van het voornaamste, dat op Ned. stamgebied tusschen Tafelberg en Zambezi voorviel, kwam in 1917 één brief door. Na April hoorden wij niets meer van hem. Berichten langs anderen weg ontvangen duiden intusschen op vooruitgang der Afrikaansche beweging en verhooging van het stambewustzijn. Maar na den oorlog zullen de uiteengeslagen stamgenooten ook daar weer moeten worden verzameld om tot nieuwe samenwerking te komen.

Het overige Buitenland.

Zeer ongeregeld en spaarzaam komen de berichten uit het buitenland, waar wij een Zelfstandige Afdeeling of Vertegenwoordiger hebben, binnen. De onzekerheid of brieven en geldzendingen doorkomen, beneemt velen den lust de verbinding te onderhouden. Alleen in Duitschland schijnen de Afdeelingen nog geregeld bijeenkomsten te houden, daar werd zelfs een nieuwe Afdeeling te Essen gesticht. Berlijn vooral onderhoudt een opgewekt Afdeelingsleven o. m. door het vieren van nationale gedenkdagen en gezellige bijeenkomsten.

Het Nederlandsch leven in Amerika, vooral dat op kerkelijk gebied wordt eveneens goed onderhouden. Verwezen worde hier naar de uitvoerige lijst van Nederlandsche vereenigingen en ondernemingen in Amerika, verschenen in het Juli-nr. 1917 van Neerlandia.

Een opsomming onzer buitenlandsche adressen zullen we als onbetrouwbaar, ditmaal maar achterwege laten.

Boeken-Commisssie.

In 1917 zijn de werkzaamheden der Boeken-Commissie wederom belangrijk ingekrompen. Het aantal aanvragen om boeken was gering, zoodat slechts 42 kisten verzonden werden of ter verzending gereed staan. Het totaal aantal verzonden kisten sedert 1903 bedraagt 1756. De briefwisseling met het buitenland ter voorbereiding van nieuwen arbeid of voortzetting van ouden na den oorlog bleef druk. Geregeld werd nog een aantal tijdschriften verzonden. Het ledental ging voor het eerst eenigszins achteruit, het bedraagt 289 begunstigers en 174 bijdragers, te zamen 463. Hiervan gingen: 1 naar Afd. A.N. V., 1 naar Ned. vereen. en koloniën, 5 naar Vlaamsche krijgsgevangenen en naar het Belgische front, 7 naar Interneeringsdepots en 18 naar onze militairen. Vijf kisten staan nog steeds gereed voor Zuid-Afrika. Hoewel langs een omweg wel wordt vernomen, dat de zendingen aan de militairen goed voldoen, zou het toch aangenaam zijn, dit ook eens rechtstreeks te hooren; nu moet vaak tweemaal om bericht van ontvangst worden gevraagd. De boekenvoorraad vermeerderde gestadig en belooft het beste voor beter tijden. Wel is het te vreezen, dat de kosten van verzending (zeevracht enz.) dan groote offers van de kas zullen vergen.

Het Hoofdbestuur meende op de nieuwe begrooting de subsidie aan de Boeken-Commissie, groot f 2400.—, te moeten veranderen in een crediet, dat naar gebleken behoefte kan worden aangesproken.

Neerlandia.

Lang heeft ons maandblad, trots de steeds stijgende papierprijzen, zijn ouden omvang kunnen handhaven. Den laatsten tijd is het echter verplicht geworden zijn gebruikelijke 24 blz. tot 16 te verminderen. Met woord en beeld legde het vroeger getuigenis af van hetgeen op Nederlandsch gebied

in de wereld omging. Zooveel mogelijk en binnen de perken door de Statuten aangewezen, tracht het dit met woord nog te doen Het beeld moet met het oog op de slechte hoedanigheid van het zeer dure papier steeds schaarscher worden. Ondanks deze tegenwerkende factoren vormt Neerlandia nog altijd een band tusschen de Nederlanders over heel de wereld, die later weer hechter moet worden en dan ook weer uiterlijk in aanzien zal winnen.

Men neme het orgaan, zoolang de noodtoestand duurt, in zijn schamelen vorm voor lief. Het is niet het eenige ongerief, waarin wij ons moeten schikken.

Geldmiddelen.

De Rekening en Verantwoording bedraagt in uitgaaf en ontvangst f 16.213.63 met een nadeelig slot van f 514.94⁵, waarbij valt op te merken, dat onder de ontvangsten is opgenomen een voordeelig saldo van f 1589,54, zoodat over 1917 feitelijk een tekort is te boeken van f 2104,48⁵. Wij vestigen hierop de aandacht onzer Groeps- en Afdeelingsbesturen, die in het afdragen der aan het Hoofdbestuur toekomende gelden te kort zijn geschoten.

Onder de ontvangsten zal men met waardeering weer opmerken de Regeeringssubsidie van f 3600.—. Een poging van het Dagelijksch Bestuur om te trachten deze verhoogd te krijgen, mocht niet slagen; maar de afwijzing had in een vorm plaats, die gegronde hoop doet koesteren, dat de Regeering in normale tijden wel geneigd is het A. N. V. krachtiger te steunen. Dit zou alleszins gerechtvaardigd zijn, want een vereeniging als ons Verbond dient bij uitnemendheid de gemeenschappelijke, geestelijke en stoffelijke belangen van land en stam.

Een lichtpunt in onze reeds jaren al te beperkte geldmiddelen vormt thans het Kapitaalfonds. De verwachting, die we het vorig jaar koesterden, is voor een groot deel verwezenlijkt. Het mocht den Administrateur gelukken het Fonds bij inteekening tot f 86.000.— op te voeren, waarvan verreweg het grootste deel reeds ontvangen is. Een klein deel is door de inteekenaars afhankelijk gesteld van het bereiken van het gestelde doel: f 100.000.—. Van te meer belang is het dus dat de nog ontbrekende f 14.000.— spoedig bijeenkomen.

Wie aan de voltooiing nog iets kan bijdragen, doet een goed werk, en maakt den grondslag van het Verbond mede hechter dan ooit.

De zedelijke beteekenis van dit geldelijk welslagen is, dat vele invloedrijke mannen op allerlei gebied ten volle vertrouwen blijken te hebben in het A. N.V. en er in de toekomst nog veel van verwachten.

Ledental.

Groep	Nederland	7432
»	België (schatting)	1200
»	Ned. Oost-Indië	1250
»	Suriname (schatting)	60
»	Ned. Antillen	226
Zelfstandige Afdeeling	Berlijn	51
»	Bloemfontein	45
»	Bremen	23
»	Chicago	40
»	Chicago-Roseland	176
»	Johannesburg	174
»	Kaapstad	106
»	Keulen	19
»	Leipzig	18
»	Nieuw York	55
»	Nijlstroom	35
»	Potchefstroom	81
»	Rumenië	51
»	Smyrna	10
»	Stellenbosch	30
»	Ventersdorp	28
Algemeene leden in het buitenland		774
Geïnterneerde Vlamingen		160
	Samen . . .	12044

Slotwoord.

Hoewel het cijfer der gezamenlijke leden door hun verspreiding over de thans zoo uit haar voegen gelichte wereld natuurlijk niet geheel betrouwbaar is, blijkt toch dat er na de daling onder den druk der laatste jaren, weer eenige vooruitgang is te bespeuren. In elk geval heeft het Verbond de schokken van buiten en van binnen tot heden doorstaan. De organisatie is te hecht gebleken dan dat ze door den ongunst der tijden zou kunnen worden vernietigd.

Moge dan ieder weldenkende, die beseft dat een Algemeen Nederlandsch Verbond niet alleen voor zijn persoonlijke belangen bestaat, trouw blijven aan onze zinspreuk:

Met raad en daad voor Volk en Stam!

NEDERLAND.

Algem. Vergad. te 's-Hertogenbosch.

Aanvulling der dagorde:

Wijzigingen van het ontwerp-Groepsreglement, voorgesteld door

A. het Groepsbestuur.

Art. 2 *c* te lezen: het versterken van het meeleven *van het Nederlandsche volk* met enz.

Art. 9 aan te vullen met: *Het Dagelijksch Bestuur geeft hiervan kennis aan het Hoofdbestuur* en heel het artikel te plaatsen na artikel 7, als art. 8.

Art. 8 wordt nu art. 9.

De laatste zin van dit artikel wordt gelezen als volgt:

„Elk lid heeft het recht de bijeenkomsten van een andere Afdeeling dan de zijne bij te wonen voor zoover er naar het oordeel van het bestuur dier Afdeeling plaatsruimte beschikbaar is. Uitgezonderd hiervan zijn de huishoudelijke vergaderingen."

De volgende alinea's worden aan dit artikel nog toegevoegd:

„De op 1 Januari ingeschreven leden zijn verplicht hun bijdrage te betalen vóór 1 Maart van het loopende jaar. De nieuwe en overgeschreven leden, die hun bijdragen nog niet betaalden, een maand na aangifte."

„Wie voor zijn lidmaatschap wenscht te bedanken, moet hiervan vóór 1 December schriftelijk kennis geven aan het Groeps- of Afdeelingsbestuur."

Art. 11. 2e al. te lezen:

Het aan de Afdeelingen toekomende deel, waarvoor als grondslag wordt aangenomen de toestand op 1 Januari, bestaat enz.

Vóór de laatste al. van dit artikel wordt ingevoegd deze:

„De bijdragen van de in den loop van het jaar tot een Afdeeling toetredende leden komen geheel ten bate dezer Afdeeling."

Art. 20. Daaruit valt weg: en aan een door dezen benoemd Dagelijksch Bestuur.

Art. 25. 1 Februari wordt 15 Februari.

Art. 31. Uit het opschrift vervalt „der Groep". Het art. zelf begint: Het Dagelijksch Bestuur bestaat uit vijf of zeven leden enz.

Art. 35. „beheert" wordt „administreert".

Art. 38. Hieraan wordt deze al. toegevoegd: Indien de Groepsraad een anderen voorzitter heeft dan het D. B., is de eerstgenoemde allereerst aangewezen als leider van den Groepsdag.

B. Stud.-Afd. Delft.

Art. 1, alin. 2 wordt: *De Groepsraad zetelt te Den Haag.*

Toelichting: Het komt de Stud.-Afd. Delft gewenscht voor, dien zetel voor goed vast te leggen. Haar lijkt Den Haag, zijnde de standplaats van de Regeering, het meest verkieslijk.

Art. 7, alin. 1 te schrappen: *en door dezen de rechten van een gewoon lid te doen uitoefenen.*

Toelichting: Hierbij is uitgegaan van het standpunt, dat de buitengewone leden geen van allen stemrecht moeten hebben.

Art. 27 (laatste gedeelte): na „gewone leden" bijvoegen *„of studentenleden".*

Toelichting. De Afd. ziet niet in, waarom in dit opzicht de studentenleden achtergesteld moeten worden bij gewone leden.

Art. 42. (2e zin) wordt: *Hij geniet een bezoldiging...*

Toelichting. De bedoeling is, den leider van het kantoor ondergeschikt te maken aan het Dagelijksch Bestuur van Groep Nederland.

In verband daarmee, stelt de Afd. voor, *Art. 33 te schrappen.*

C. Afd. Deventer.

Art. 1. De zetel van Groep Nederland moet in dezelfde plaats als die van het Hoofdbestuur gevestigd zijn.

Art. 2. *c* en *d* te schrappen en te vervangen door:

c. het steunen, zoowel zedelijk als stoffelijk, van den arbeid van het Hoofdbestuur in het belang van den Nederlandschen Stam en van de Nederlandsche beschaving.

Art. 26 al. 2. „De vertegenwoordigers van Afdeelingen met minder dan 20 leden hebben alleen een raadgevende stem" vervalt en wordt vervangen door: „De vertegenwoordigers van gewone- en studentenafdeelingen met 10 tot 100 leden brengen één stem uit", enz.

Art. 27. „20 leden van den Groepsraad" te vervangen door „de helft van het aantal leden van den Groepsraad".

Art. 42. „Zijn benoeming geschiedt door het Dagelijksch Bestuur" te veranderen in: „zijn benoeming geschiedt door den Groepsraad".

Art. 48. te schrappen.

D. Afd. Leeuwarden.

Voorafgaande opmerking:

Het heeft de verwondering gewekt van de Afdeeling Leeuwarden, dat op de Algemeene Vergadering van Groep Nederland te 's Bosch eene voordracht zal worden gehouden vóór dat de agenda zal zijn afgehandeld. Zij is overtuigd dat de rede zeer belangrijk zal zijn, maar met de agenda komt men zoo nimmer gereed en thans nu de vaststelling van het groepsreglement aan de orde is, is het gevaar zeer groot, dat men dit laatste punt weer niet beëindigt. Het reizen tegenwoordig is lang niet een genoegen vooral niet voor hen die veraf wonen; de Afdeeling is van meening dat dit punt moet worden afgewerkt, het koste wat wil — wil het A. N.V. zich niet belachelijk maken — al zou ook de bezichtiging der St. Janskerk, de maaltijd en de ontspanningsavond er bij inschieten. De Afdeeling Leeuwarden stelt voor punt II der Dagorde te doen volgen op punt VIII.

Met betrekking tot het ontwerp-reglement stelt de Afdeeling voor:

Art. 2 d. De woorden: „in overleg met en door bemiddeling van het Hoofdbestuur" weg te laten.

Toelichting. De wijze waarop dit doel moet worden bereikt behoort onder art. 3.

Art. 3. Hierbij na i te voegen eene nieuwe alinea: „een en ander voor zoover het het buitenland betreft in overleg met en door bemiddeling van het Hoofdbestuur."

Toelichting. Door de verandering van: „door bemiddeling van het Hoofdbestuur" in „in overleg met en door bemiddeling van het Hoofdbestuur". acht de Afdeeling Leeuwarden en O.. hoezeer zij ook de voorkeur blijft geven aan de zakelijke bondigheid van art. 2 van het oude reglement, tamelijk wel tegemoet gekomen aan het door haar geopperde hoofdbezwaar.

Art. 6. De twee laatste alineas te doen vervallen.

Toelichting. Dit wordt begrepen onder art. 48.

Art. 7 a. Te lezen: Zij kunnen zich door één afgevaardigde enz.

Art. 8. Te lezen: De in een zelfde plaats wonende leden vormen, indien hun aantal tenminste 10 bedraagt eene afdeeling, behoudens het bepaalde in al. 3. („Verspreid wonende leden enz.") en 5 (studentenleden enz.")

De tweede alinea („tot de gewone afdeelingen") te doen vervallen.

Alinea 5 te lezen: Studenten-leden zoomede jongelieden in een zelfde plaats kunnen zich enz.

Toelichting. Onder de opsomming in de tweede alinea worden alle leden begrepen, zij kan dus vervallen.

Studentenleden van verschillende hoogescholen in Amsterdam of Utrecht kunnen zich vereenigen tot eene afdeeling.

Art. 12. Te lezen: De Besturen enz. Zij voeren de opdrachten hun door een van beide lichamen gedaan, indien mogelijk uit en verstrekken hun de gevraagde inlichtingen.

De laatste zin te doen vervallen.

Toelichting. De opdrachten kunnen voor een bepaalde streek en in een bepaald geval ondoeltreffend zijn.

De laatste zin is volstrekt overbodig.

Art. 16. De laatste zinsnede te lezen: dan alleen tot de besturen binnen de gemeente, waar de afdeeling is gelegen.

Toelichting. Zij moet zich ook kunnen richten tot het bestuur van een openbaar lichaam als een stichting e. d.

Art. 27. Te lezen: Het Dagelijksch Bestuur enz. indien ten minste 40 leden van den Groepsraad vertegenwoordigende 1500 begunstigende, beschermende of gewone leden of 400 individueele leden (a. v.) zulks aanvragen.

Toelichting. Er dienen meer leden te zijn om een wettig besluit ongedaan te maken dan om het te nemen.

Art. 33 te doen vervallen.

Toelichting. Een gelijkgerechtigd Bestuurslid kan niet tevens bezoldigd zijn.

Art. 41. Te lezen; De groep onderhoudt een eigen kantoor ter plaatse, waar de zetel van haar bestuur is gevestigd. Zij regelt enz.

Toelichting. De groep kan geen kantoor onderhouden ter plaatse, waar haar zetel is, dan nadat die plaats volgens art. 1 gekozen en dus gevestigd is.

Art. 42. Te lezen: Aan het hoofd van het kantoor staat een leider, die geen lid is van het Dag. Bestuur. Hij kan enz.

Toelichting. Dit volgt uit het vervallen van art. 33.

Art. 46. Te lezen: De taak van den Raad is het Dag. Bestuur en den Groepsraad enz.

Art. 48. Te lezen: De groep kan besluiten tot het uitgeven van een eigen orgaan. De inrichting enz.

Toelichting. Over de wijze van verschijnen van het Algemeene Verbondsorgaan heeft de groep niets te zeggen.

E. Afd. Leiden.

1°. Het voorgestelde art. 2 *d* te vervangen door:

d. „*aan het Hoofdbestuur de middelen te verschaffen, om den arbeid dier land- en stamgenooten in het belang der Nederlandsche beschaving te steunen.*"

Toelichting. Wij achten het niet gewenscht dat het Groepsbestuur naast het Hoofdbestuur optreedt buiten het Rijk in Europa.

2°. Den laatsten zin van het voorgestelde art. 42 te vervangen door:

„*Van ontslag en schorsing heeft hij hooger beroep op den Groepsraad.*"

Toelichting. Men mag van de „mannen van beteekenis", die men voor den Raad van Bijstand hoopt te winnen, niet vergen dat zij hun kostbaren tijd zullen verdoen aan de hier voorziene, uit den aard der zaak onaangename kwesties. De Groepsraad is in dezen volkomen bevoegd.

F. Afdeeling Rotterdam.

De Afdeeling Rotterdam zou zich met het ontwerp wel kunnen vereenigen, doch wenscht, dat het zwaartepunt moet liggen bij den Groepsraad.

Het in art. 30 bedoelde huishoudelijke reglement moet dit duidelijk vastleggen.

Het „Bureau" van den Groepsraad vormt het Dagelijksch Bestuur; dit laatste is dus een orgaan van den Groepsraad zelf en staat er dus niet naast.

Over dit beginsel zal dus de Groepsvergadering zich in de eerste plaats hebben uit te spreken. Blijkt zij het daarin met ons eens, dan zouden in den voorgestelden tekst verschillende bepalingen, die met dit beginsel in strijd zijn, moeten worden gewijzigd.

De afdeeling stelt voor allereerst art. 30 in bespreking te brengen.

Verder:

1. het oude artikel 2 te handhaven.

2. Van artikel 3 te laten vervallen: sub b en c, en sub f de woorden „en buitenland". (Immers dit is niet het werk van groep Nederland, doch van het Hoofdbestuur).

3. Artikel 6. Begunstigende leden, die ten minste f 5.— per jaar bijdragen. (Wanneer iemand f 10.— moet bijdragen om begunstigend lid te worden, dan zal hij meestal besluiten om gewoon lid te worden voor f 2.50. Gevolg is dus een geldelijk nadeel.)

4. De laatste twee alineas van art. 6 vervallen. (Het is de taak van het Hoofdbestuur om te beslissen, wie het orgaan van het Verbond zal ontvangen en wie niet.)

5. Art. 9 toe te voegen: Deze geeft daarvan kennis aan het Hoofdbestuur.

6. Art. 12 te doen luiden: De Afdeelingen werken in eigen kring zooveel mogelijk samen met den Groepsraad, ter bevordering der Verbonds- en Groepsdoeleinden. Zij voeren de opdrachten hun door dezen gedaan uit en verstrekken hem de gevraagde inlichtingen. Zij trachten hun leden te doen meeleven met het Verbond en zijn arbeid en hen te doordringen van de gemeenschappelijke taak.

7. Art. 18. Te doen beginnen met de woorden: Op voorstel van zijn Dagelijksch Bestuur kan de Groepsraad.

8. Art. 20 te doen luiden: Het Bestuur der Groep is opgedragen aan een Groepsraad....

9. Art. 29 te doen luiden: De Groepsraad benoemt al dan niet uit zijn midden een Voorzitter tot het leiden zijner vergaderingen. Deze is tevens Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur.

10. Art. 30 te laten vervallen de woorden: „dat hij vaststelt op voorstel van het Dagelijksch Bestuur."

11. Artikel 31 te doen luiden: „Het Dagelijksch Bestuur der Groep bestaat uit 5 of 7 leden. Het wordt door den Groepsraad gekozen."

12. Art. 32. De eerste alinea aldus te wijzigen: De Groepsraad wijst den Voorzitter, den Penningmeester en den Secretaris van zijn Dagelijksch Bestuur aan.

13. Art. 33 vervalt. (gevolg van art. 3b dat ook vervalt.)

14. Art. 35 eindigt bij de woorden „bewaart het archief".

15. Art. 41 vervalt. (gevolg van vervallen art. 3b).

16. Art. 42 vervalt (idem).

17. Art. 43 vervalt (idem).

18. Art. 44 vervalt (idem).

19. Art. 46 te doen luiden: De taak van den Raad is den Groepsraad van raad en bijstand enz.

20. Art. 48 vervalt (gevolg van vervallen art. 3c).

21. Art. 49 te doen luiden: De Groepsraad benoemt zijn afgevaardigden in het Hoofdbestuur van het Verbond. De voorzitter van de Groep heeft als zoodanig voor de Groep zitting in het Hoofdbestuur.

22. Art. 52 te doen luiden: Geschillen tusschen de afdeelingen worden zonder hooger beroep beslecht door het Dagelijksch Bestuur.

23. Art. 53. 1ste alinea te doen vervallen de woorden „en Dagelijksch".

G. Afd. Wageningen.

Art. 42. Laatste regel: inplaats „Raad van Bijstand" te lezen „Groepsraad".

Toelichting. De Groepsraad is het aangewezen lichaam voor dit beroep. Mocht deze het niet eens blijken te zijn met het Dag. Bestuur dan treedt art. 52 op en zal volgens onderstaand amendement bij dat artikel de Raad van Bijstand te beslissen hebben. Maar het gaat niet aan eenen leider eventueel te handhaven, wanneer èn Groepsraad èn Dag. Bestuur hem wenschen te ontslaan; en die mogelijkheid ontstaat, indien het beroep dadelijk bij den Raad van Bijstand komt.

Art. 51 1e al. De laatste regel wordt geschrapt.

Toelichting. Geen redenen zijn vernomen, waarom hier anders kan gestemd worden dan in den regel billijk wordt geacht (volgens art. 26).

Art. 52 2e al. in plaats van „door het referendum" te lezen „door den Raad van Bijstand".

Toelichting. Het referendum is alleen betrouwbaar, wanneer het met uiterste nauwkeurigheid tot stand komt; en in dat geval is het zeer omslachtig en kan het veel onaangenaamheden veroorzaken. Voor den Raad van Bijstand is het een mooie taak, vergelijk hierbij het voorgestelde amendement op art. 42.

* * *

Punt VII der Dagorde, mededeelingen der Taalcommissie, zal bestaan in een beschouwing over de woorden, gedurende den oorlog bij ons in gebruik gekomen.

Van het Groepsbestuur.

Het Groepsbestuur heeft 9 Maart en 13 April vergaderd, hoofdzakelijk over het ontwerp-reglement, dat op verschillende punten nog werd herzien in verband met verschillende opmerkingen en voorstellen der Afdeelingsbesturen. (Zie bladz. 60/61).

Behandeld werden voorts o. m. de volgende punten:

1. Het gesprokene over de Gentsche Hoogeschool in een vergadering der Afd. Amsterdam. Prof. Te Winkel heeft op een desbetreffende vraag van het Groepsbestuur medegedeeld, dat het persverslag in dezen de gedachtenwisseling zeer onvolledig weergeeft, dat niet hij de kwestie heeft ter sprake gebracht en dat hij heeft willen voorkomen dat de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool in dezen tijd een twistpunt op de Algemeene Vergadering zou uitmaken.
2. Als afgevaardigde van Groep Nederland in de Nationale Commissie, instelling van de Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den Vreemde, werd benoemd mej. E. Baelde.
3. Aan enkele Afdeelingen, die haar aanvragen hadden gemotiveerd, werden subsidies verleend: Alkmaar, Amsterdam (Vr. Univ.), Deventer, Gouda (Jongel.-Afd.), 's-Gravenhage.
4. De Nederlandsche belangen in het Hotelwezen. Maatregelen zullen worden beraamd om in de Nederl. hotels het Nederlandsch karakter te bevorderen en de belangen der Nederl. hotelbedienden in dezen voor te staan.
5. Het onderwijs op de Nederl. scholen in de aardrijks-, land- en volkenkunde onzer koloniën. Bij de bevoegde macht zal worden aangedrongen meer zorg daaraan te doen besteden.
6. De zuivering der rechtstaal van noodeloos vreemde woorden en onbegrijpelijken stijl. Ter bevordering van dit doel werd besloten een beroep te doen op de professoren in de rechten, die door hun colleges zulk een gunstigen invloed op de toekomstige juristen en wetgevers kunnen oefenen.
7. De verkeerstaak van Nederl. handelaren met België. Bij de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat zal worden aangedrongen op de bevordering van het gebruik van Nederlandsch ook in de opschriften van waren in den handel met Vlaanderen.
8. Besloten werd aan de Afdeelingen een rondschrijven te zenden met verzoek:
   a. Steun te verleenen door plaatselijke medewerking aan het werk van „Ons Huis" te Amsterdam;
   b. Samenwerking te zoeken met het Comité voor Indische lezingen en leergangen;
   c. Plaatselijk de pogingen van het Groepsbestuur in zake het onderwijs over onze koloniën, te bevorderen (zie punt 5).

Ten slotte zij nog vermeld een brief van Mr. A. Loosjes, die voor kennisgeving werd aangenomen en waarin deze protesteert tegen het hoofdartikel „De Zwarte Week", verschenen in het April-nr.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

Van de Afdeelingen

Deventer.

Toen de redactie van het maandblad „Nederlandsch Indië, Oud en Nieuw" genegen bleek onder haar leiding een *Indischen Kunstavond* te Deventer te geven, waren het Koloniaal Landbouwmuseum, het Kartinifonds en het A. N. V. dadelijk bereid de regeling op zich te nemen.

Het bestuur van de afd. Deventer was van meening, dat, nu jonge Javaansche personen van hooge beschaving en ontwikkeling in onze taal belangstelling komen vragen voor hun mooie land, dit zeer zeker gesteund moest worden, want het nader brengen van Indië tot Nederland is ontegenzeggelijk een voornaam stambelang en ligt dus zeker in het doel van ons Verbond.

Zoo is dan 21 Maart 1918 de Indische Kunstavond in den Schouwburg gehouden. De zaal was stampvol.

„Opent uw hart voor het schoone van Indië's natuur en volk!" stond boven het tooneel, dat de voorgalerij der woning van een voornaam Javaan, met als achtergrond een Indisch landschap, voorstelde.

Nadat Raden Mas Noto Soeroto met een enkel woord de beteekenis van den kunstavond heeft uiteengezet, gaat het scherm op. Het tooneel is leeg, maar daarachter klinkt een eigenaardige muziek van bamboe-instrumenten. Eerst zacht, zwellen de voor ons vreemde geluiden aan; daarna nemen ze weer af en sterven weg. Daar verschijnen de personen in kleurigen sarong; links hurken de Indische gastvrouwen en gastheeren neder en rechts zetten zich de gasten, na eerst de begroeting te hebben gebracht.

Nu volgt het eigenlijke programma: Javaansche liederen, het midden houdend tusschen voordracht en zang. Deze doen ons door de melodieën denken aan oude kerktoonaarden.

Raden Mas Soerjo Poetro, die de liederen voordraagt, geeft telkens in zuiver Nederlandsch een toelichting en leest vooraf een vrije vertaling door Noto Soeroto van het lied voor.

De Javaansche dansen (Kelono en Bondo-Bojo) munten uit door sierlijke, meest langzame bewegingen; welke gemoedstoestand ook wordt geopenbaard: trots, ijdelheid, hartstocht, heerschzucht, de gebaren blijven altijd voornaam.

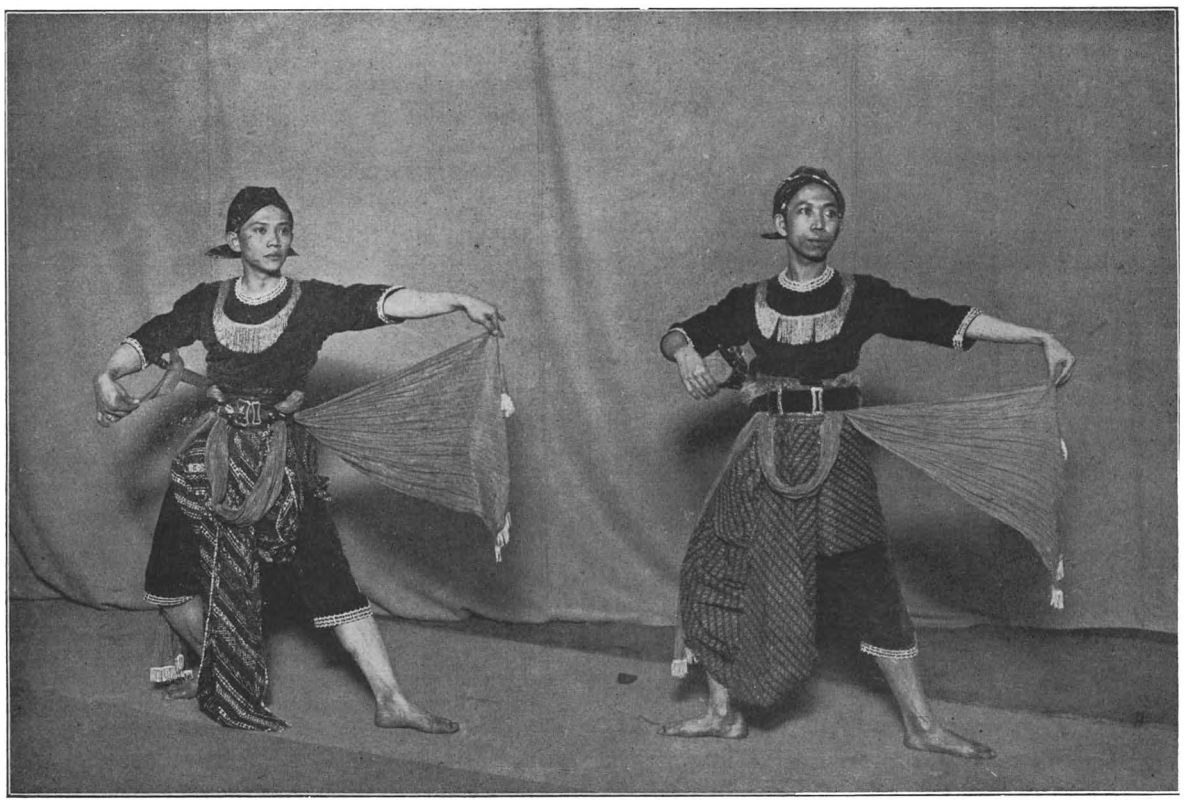

Javaansche dans.

Een deel van een Wajang-spel kan misschien ons Westerlingen niet zoo bekoren als de dansen en toch valt er te genieten van dit naïeve spel, kinderlijk primitief als een sprookje van het goede en het kwade in den mensch, die men in den vorm van leelijke zwarte gedrochten en lieflijke lichte gestalten met elkaar ziet worstelen en ook nu weer klinkt achter het wajangdoek, waarop het schimmenspel vertoond wordt, de eigenaardige muziek.

Deze kunstavond heeft het Nederlandsche en het Javaansche volk weer dichter tot elkaar gebracht en ook aan den gezelligen avonddisch, die met de Javaansche dames en heeren volgde, zijn wij nader tot elkaar gekomen, hebben we hun zuiver Nederlandsch bewonderd, hun ontwikkeling toegejuicht, hebben we hun komst en hun belangeloos geven van hun nationale kunst in Deventer hoog gewaardeerd.

W. v. H.

Steunt eigen Handel en Nijverheid

Wageningen.

Aan een verslag door Prof. Dr. Valckenier Suringar ingezonden is het volgende ontleend:

De afdeelingen Wageningen van burgers en studenten hadden voor Woensdag 21 Maart een Zuid-Afrikaanschen avond in elkaar gezet en, dank zij veel werken onder het publiek, is de avond goed geslaagd Vertoond werden 50 lantarenplaatjes van het A.N.V., Zuid-Afrika betreffende; eerst menschen en woningen, dan steden en dorpen, daarna natuurtafereelen. Zoo kreeg het publiek, waaronder onderwijzers der lagere scholen en leerlingen der H.B.S., een voorstelling van land en volk.

De heer E. C. Pienaar, die aan den Zuid-Afrikaanschen oorlog deelnam, daarna bij het onderwijs kwam en den strijd voor de Zuid-Afrikaansche taal tegen Engelsch en Nederlandsch meevoerde, en die thans te Utrecht in de Nederlandsche letteren studeert, deze wakkere en stoere Zuid-Afrikaner gaf het publiek een beeld van dien taalstrijd en van de opkomst eener Zuid-Afrikaansche letterkunde, waarin de Zuid-Afrikaansche taal bewijst bestaansrecht te hebben. Met verschillende gedichten bracht hij het publiek in diepe ontroering.

Tusschen en na die voordracht zong mejuffrouw G. Raadsveld, solo-zangeres te Amsterdam, eenige Zuid-Afrikaansche liedjes. Zij oogstte door hare mooie voordracht veel bijval en werd uitstekend begeleid door mej. Dijkmans, eveneens uit Amsterdam.

Ten slotte werden een aantal lichtbeelden vertoond uit de verzameling van het A. N. V., die de verspreiding van den Nederlandschen stam over de wereld weergaven. Met het Z.-Afr. volkslied en het Wilhelmus, door het publiek gezongen, werd de avond besloten, na een dankbetuiging van den voorzitter der afdeeling, Prof. S Ham.

OOST-INDIË.

Overzicht.

Ons overzicht in de April-aflevering besloten we met de vraag:

Waarom achtte men vroeger de kennis van de Nederlandsche taal voor de Inlanders niet gewenscht?

Het antwoord luidt:

In de eerste plaats, omdat hoog staande kenners van Indische talen, toestanden en zeden vreesden voor het vereuropeeschen, alias ontaarden, van den Inlander; men wilde hem zijn eigen ontwikkelingslijn doen volgen en hem daarbij steunen en helpen.... alleen in zijn eigen taal.

Een man als wijlen *prof. Kern* kon slechts noodgedrongen toegeven, dat enkele van de voornaamste Inlanders, omdat dit niet anders kon, de Nederl. taal zouden kennen en spreken.

Dat was dus een beweegreden, die zoo „anti-imperialistisch mogelijk" mag genoemd worden; men meende daardoor de Inlandsche volkeren tegen ongeluk en ondergang te beschermen, evenals men hen door de agrarische wetten wilde behoeden tegen economischen ondergang; men vreesde n.l. dat zij geheel zouden verdrongen worden door Europeanen en „Vreemde Oosterlingen". Men wilde wel — dat zelfzuchtig beginsel stond toen op den voorgrond — zooveel mogelijk winst van hen behalen voor 't Moederland (men denke aan de „eereschuld") maar hen zooveel mogelijk hun eigen taal, zeden en manieren en hun akkers doen behouden. Die laatste beweegreden was dus lofwaardig.

Maar.... veel algemeener was, wat wij in de tweede plaats noemen, de vrees, dat de „*overheerschte*" in alles te veel op den „*overheerscher*" zou gaan gelijken. Het „prestige" eischte onderscheid in kleeding, leefwijze en.... taal. Daarom o.a. werd (en wordt?) met straf bedreigd het zich vermommen in de kleederdracht van een anderen landaard. Daarom ook werd het ongepast — onbeschoft zelfs — geacht, als de Inlander zich tegenover zijn meerdere van die taal bediende. Dit alles klinkt voor Hollandsche lezers misschien vrij dwaas, maar het was toch zoo; en tot op den huidigen dag zijn er zeer vele Europeanen in Indië, die het ongepast blijven vinden, evenals b.v. de Hollandsche huismoeders den tooi van de hedendaagsche dienstmeisjes.[1])

Zoo wilde men, geleid door overwegingen van zeer uiteenloopenden aard, den Inlander inlander laten blijven en hem o.a. ook verre houden van de kennis der Nederlandsche taal.

Totdat.... een duizendstemmig koor van Inlanders en vreemde Oosterlingen de Regeering toeriep: *Wij willen de Nederlandsche taal leeren om tot hoogere ontwikkeling te komen.*

* * *

Dat het lager onderwijs voor Inlanders in de laatste jaren zeer uitgebreid is, hebben wij reeds vroeger uiteengezet. Met dat al blijft er nog veel te doen over, want wat

de schoolkennis der Inlanders

betreft, die maakt nog steeds een pover figuur vergeleken met den toestand in andere koloniën.

In het weekblad *Oost en West* van 14 Maart j.l. vinden wij een artikeltje „*Onderwijs-resultaten*".

Men heeft in Indië een onderzoek ingesteld ten einde na te gaan of in de verschillende gewesten op een voldoend aantal personen gerekend zou kunnen worden om bij de a.s. volkstelling werkzaam te kunnen zijn. Nu bleek het, dat op Java en

---

1) Wat die vrees voor schade aan 't prestige betreft, herinner ik mij een nog al aardige bijzonderheid:

De pas overleden *Pangeran Ario Adiningrat*, Regent van Demak, een leerling van wijlen den welbekenden heer *C. E. van Kesteren*, (die ten huize van 's Regents vader huisonderwijzer was) en bekend als een krachtig voorstander van volksontwikkeling, ook door de Nederlandsche taal, was ruim 40 jaren geleden djaksa (Inl. off. van justitie) in de residentshoofdplaats P.

De jeugdige, jolige, Nederlandsch sprekende djaksa was bij 't groepje Europeanen ter plaatse zeer gezien en werd in hun kring opgenomen; men vond 't ook wel aardig met een Inlandschen ambtenaar Nederlandsch te spreken; dat was toen een aardige afwisseling in 't eentonige leven.

Nu gaf de jeugdige djaksa op zekeren nieuwjaarsmorgen een „bowl fuif".

Tal van, vooral jonge, Europeanen waren aanwezig; ook de residentie-secretaris, iemand die weinig opleiding genoten had, was er. Men zat gezellig bijeen; men sprak Nederlandsch .totdat de secretaris goed vond, den jeugdigen djaksa eens een toontje lager te stemmen; dies sprak hij hem aan in... 't Maleisch.

De djaksa, zeer gevat, schikte zich dadelijk in 't geval, sprong van zijn stoel op, hurkte naast den secretaris en sprak hem in 't Hoog-Javaansch aan. Deze, wiens kennis van Oostersche talen zich beperkte tot een weinig brabbelen van Maleisch, begreep er geen enkele syllabe van en sloeg een heel mal figuur. En 't behoeft wel niet gezegd te worden, dat de aanwezigen zeer ingenomen waren met de straf, die hem zoo fijntjes werd toegedeeld.

Madoera op elke duizend zielen slechts hoogstens 16 volwassen personen van beiderlei kunne aangetroffen worden, die de kunst van lezen en schrijven verstaan.

„Een vergelijking met eenige andere koloniën valt beslist in ons nadeel uit, zooals uit onderstaand staatje blijkt, waarvoor enkele gegevens loopende over 1913, 1913/14 of 1914, al naar gelang ze beschikbaar waren, gebruikt zijn."

Naam van het land.	Zielental.	Aantal Inl. leerl. L.O. [zoowelopenb. als bizonder].	Percentage op de totale bevolking.	Kosten in millioenen guldens.	Aantal openb. Inl. lagere scholen per 100.000 zielen [de volkssch. inbegr.]
Nederl.-Indië..	plm. 50.000.000	664 684	1.3	6.5	11
Britsch-Indië..	315.000.000	7.217 274	2 3	30	42
Madagascar....	3.150.0.0	plm. 90.000	2.9	?	21
Filippijnen 1914	9.000.000	501.379a	5.5	8.8	47
idem 1866 [Spaansch]	4.410.000	530.358	5	?	?
Nederland.....	6.339.700	958.007	15	41	54

Wij troosten ons met de gedachte, dat het van jaar tot jaar beter wordt, maar zooveel is zeker, dat de dag nog verre is, waarop een imperialistisch Nederland in alle desa's bewaarschooltjes zal hebben opgericht met het Nederlandsch als voertaal. De heer G. kan gerust zijn.

Zal men wachten met de

oprichting eener Indische Hoogeschool,

totdat het peil der volksontwikkeling belangrijk hooger is geworden, of is de tijd rijp om langzamerhand tot die oprichting over te gaan?

Indertijd (jaarg. *Neerl.* 1917, blz. 170 v. v.) hadden wij 't daarover naar aanleiding van een artikel van J. C. H. die beweerde dat zoo'n Hoogeschool jaarlijks niet meer dan 36 leerlingen zou trekken, weshalve men beter zou doen door eerst eenige millioenen te besteden voor de verbetering der desascholen, die volgens den heer H. op veel te laag peil staan.

Ik had daarop terug willen komen in de November-aflevering; edoch, daar de rubriek Oost-Indië niet eenzijdig bevoordeeld mag worden ten koste van andere rubrieken, kon het *„Overzicht"* toen niet worden opgenomen.

Zoodoende worde eerst heden gewezen op

een belangrijk pleidooi van Mr. J. H. Abendanon,

een strijder voor de Indische belangen, reeds toen hij Directeur van Onderwijs was te Batavia, en niet minder gedurende de vele jaren, door hem in (schijn) rust te 's-Gravenhage doorgebracht. Mr. A. heeft zich in Nederland wel 't meest populair gemaakt — en wel op zeer sympathieke wijze — door zijne bekendmaking van het leven (helaas, te kort!) en streven van de voortreffelijke *Raden Ajoe Kartini*.

In *Oost en West* van 27 September komt hij op tegen de berekening van 't vermoedelijk aantal studenten, die J. C. H. ten beste gaf. In zeven punten wordt betoogd, dat het met den toevloed van studenten nog wel schikken zal.

1. De scholen tot opleiding van Indische artsen te Batavia en te Soerabaia [1]) tellen samen 195 leerlingen. Nu kan men gemakkelijk een schrede verder doen en deze scholen omvormen tot een medische faculteit. Hier worde herinnerd aan de verbeterde toekomst van de in Indië opgeleide artsen, die nu een eindsalaris hebben van f 450.— 's maands.

2. Sedert 1908 bestaat de school van Indische rechtskundigen met ruim 50 leerlingen; die beantwoordt nog wel niet aan de verwachtingen, maar kan en moet worden opgevoerd.

3. In Buitenzorg is aan 't ontluiken een faculteit van natuurwetenschappen; daar is de Plantentuin met de daarbij behoorende laboratoria en andere studie-inrichtingen, die een groot aantal jongelieden van alle bevolkingsgroepen tot zich zal trekken [2]).

4. „Eene faculteit van letteren, van Indische „letteren in de eerste plaats, maar dan ook van „Chineesche, Arabische en Europeesche letteren, zal „zonder twijfel velen aanlokken."

5. De opleiding van technici, Ingenieurs [3]).

6. Men zou in 't leven kunnen roepen „eene bijzondere faculteit tot vorming van bestuursambtenaren, behoorende tot alle bevolkingsgroepen." Vroeger is de Afd. B. van 't Gymnasium Willem III „in een onbewaakt oogenblik" opgeheven, waarna werd opgericht de Bestuursschool (voor civiele gezaghebbers). Nu zou men die vroeger gestaakte opleiding „op breederen grondslag kunnen vestigen met „behulp van andere faculteiten, ongeveer zooals „thans te Leiden geschiedt. Ook zij, die het eind-„examen der bestaande opleidingsscholen voor In-„dische ambtenaren hebben afgelegd, zouden daar „hun kennis kunnen vermeerderen".

7. „Zoodra de in voorbereiding zijnde Indische „middelbare scholen tot stand komen, zal het aantal „voor hoogere studie geschikte jongelieden zeer „belangrijk toenemen."

Tot zoover het betoog van *Mr. Abendanon*.

Thans werd de zaak weder aan de orde gesteld door den heer *E. L. K. Schmüling*, Oud-Ass. Resident, die er een lezing over hield in de *„Indische Vereeniging"* te 's-Gravenhage. Van die lezing geeft de heer *Soerya Ningrat* met warme ingenomenheid een overzicht in *Oost en West* (7 Maart j.l.)

Zoodra ik met het in druk te verschijnen (verschenen?) betoog heb kennis gemaakt, hoop ik er op terug te komen.

Thans noem ik van de 5 door den heer S. N. weergegeven punten van het betoog alleen punt 4:

„De Indische Hoogeschool zal ten eenenmale van „de bestaande Europeesche afwijken; met zeer weinig „academische traditie, onklassiek zijn in den zin van „het Nederlandsch begrip; Tokio met de zes facul-„teiten is als prototype aan te nemen."

Dit herinnert mij aan 't geen ik daarover in den vorigen jaargang (zie boven) schreef:

„Tegelijkertijd kan en moet dan overwogen worden

[1]) De „Stovia" (School tot opleiding van Indische artsen) is alleen voor Inlanders;
De „Nias" (Ned. Ind. artsenschool) ook voor Europeanen en Chineezen.

[2]) Indertijd een bezoek brengende aan *Dr. van Ronkel* in 't Museum te Batavia ontmoette ik een jong Arabier, met een sympathiek en scherpzinnig gezicht, die vroeg naar een Arabisch werk over sterrenkunde.
Van dat streven naar ontwikkeling van enkele bevolkingsgroepen in Indië weet de doorsneë-Nederlander (ook de in Indië wonende) zoo goed als niets.

[3]) Die, zooals we vroeger mededeelden, in wording is.

„of zoo'n Universiteit in ieder opzicht een kopie „behoeft te zijn van zoodanige inrichting in 't „Moederland. Dat men nu alvast met het technische „begint is zeer verstandig."

Het is mij aangenaam te zien, dat ook de heer S. die meening is toegedaan.

Het zou ons te ver voeren, als we hier 't onderwerp uitvoerig wilden behandelen; bovendien worde dit liever aan meer bevoegden overgelaten.

Genoeg: de Hoogeschool komt er; men is van verschillende kanten bezig met het verzamelen der bouwsteenen; is men daarmede gereed, dan worden ze gesorteerd en bijeengevoegd. Er behoeft niet veel meer over gepraat te worden. Wij worden door de omstandigheden voortgestuwd. Alleenlijk moet naar mijne meening, wel worden

gewaarschuwd tegen overhaasting.

Er is bij velen, die Indië's ontwikkeling voorstaan, een geprikkelde zenuwachtigheid, zoodat ze alles op eens zouden willen tot stand brengen. 't Moet groeien. En..... bij „groeien" moet men wat geduld oefenen.

M. v. L.

INGEZONDEN.

Werkwijze van het Alg. Ned. Verbond.

In het Nov.-nr. van Neerlandia wordt op blz. 182 de verzuchting geslaakt, dat, voor een deel door eigen schuld, andere personen slaagden het Verbond vóór te zijn bij het oprichten van een „Nederlandsch Secretariaat" en van een „Persschildwacht".

Die verzuchting kenmerkt een richting, n.l. een van zelf willen doen van wat ook, — en somtijds beter, — door anderen kan verricht worden. In plaats van een uiting van tevredenheid over het feit dat anderen iets tot stand brengen, dat in de lijn van ons Verbond ligt, wordt van een zekere teleurstelling blijk gegeven; — dat is m.i. onjuist.

Wanneer wij lezen wat ons Verbond beoogt, klinkt dat heel schoon. Wij kunnen intusschen moeilijk op een goeden dag bij elkaar komen en zeggen: „kom vrienden, laat ons heden middag de belangen van den Nederl. stam bevorderen", wij zouden dan weinig opschieten. Indien wij echter dien middag voor een bepaald doel, in de lijn van ons Verbond liggend, eenige geschikte menschen weten te vinden, die veel voor dat beperkte doel gevoelen en er zich willen voorspannen, dan zullen wij wel kans op resultaten hebben, daar men dan van de beschouwing overgaat tot de daad. Omdat men indertijd menschen gevonden heeft, die voor een, zich duidelijk afteekenend doel, — onderdeel van ons algemeene streven, — veel gevoelden, werd de oprichting van de Boeken-Commissie een succès, en konden bijv. de „Zuid-Afrik. Ver.", de „Ver. tot verbetering van den Volkszang" enz. enz. veel nuttiger zijn voor het beperkte doel, dat zij behartigen, dan het Alg. Ned. Verbond ooit had kunnen doen.

Hoewel het reeds een voordeel is, wanneer bepaalde Afdeelingen zich met een bepaalde taak belasten, zal dat toch veelal niet voldoende zijn; het is noodig dat bepaalde menschen, die voor een bepaald doel veel gevoelen, zich de bereiking daarvan tot taak stellen. Van Rotterdam wordt gezegd, dat het meer in 't bizonder de belangen der Boeken-Commissie behartigt. Dat is echter slechts gedeeltelijk waar; geldelijk doet Rotterdam er in verhouding veel voor, doch het eigenlijke werk wordt weer door bepaalde personen verricht. In hoeverre de Afdeeling Den Haag, waaraan de strijd voor de zuiverheid van onze taal meer in 't bizonder opgedragen is, zich daarvan kwijt, is mij niet bekend. Ik stel mij echter voor, dat het ook daar neerkomt op enkele bepaalde personen, leden van de Taalcommissie.

Het belasten van zelfstandige organisaties voor het behartigen van bepaalde onderdeelen van ons streven lijkt mij daarom aangewezen en is ook geldelijk van belang. Het zal dan als regel mogelijk zijn ook menschen, die buiten het Verbond staan, voor een bijdrage te winnen. Iets tastbaars lokt n.l. meer aan dan iets vaags en onbestemds, zooals bij de genoemde organisaties reeds bewezen is. Men zal menschen winnen, die wel iets gevoelen voor het beperkte doel, maar die voor het algemeene streven van het Verbond vrij onverschillig zijn.

Het Verbond streve er daarom naar, — doch natuurlijk niet uitsluitend, — de moedervereeniging te worden van andere organisaties, die elk een bepaald doel beoogen, en die men niet opricht, voor men de geschikte menschen daartoe gevonden heeft. Blijkt dat anderen zich de bereiking van een bepaald doel tot taak stellen, dat in onze lijn ligt, — het Verbond verleene onmiddellijk zijn steun.

Afgezien van het bovenstaande, lijkt het verder in beginsel onjuist, dat tot nu toe de menschen, die de stuwende kracht in het Verbond vormen, tevens de administratie voeren. Evenals in een handelszaak de leiding van het bedrijf en het verrichten der werkzaamheden, die tot het eigenlijke bedrijf behooren, in 't algemeen opgedragen worden aan andere personen dan aan hen, die de boekhouding voeren, zoo moet dat ook in ons Verbond geschieden, m.a.w. de werkzaamheden, die de verwezenlijking van ons doel beoogen, dienen in beginsel door andere personen verricht te worden dan door hen, die voor de administratie zorgen.

De vraag kan gesteld worden of voor Hoofd- en Groepsbestuur niets anders overblijft dan het voeren der administratie. Dat is natuurlijk de bedoeling niet. In allen gevalle behouden zij het oppertoezicht, doch laten, waar mogelijk, de leiding aan beter daartoe geschikte organen over. Die nieuwe organen voor bizondere doeleinden, kunnen alleen ontstaan als de tijd daarvoor rijp is, d.i. wanneer er belangstelling voor bestaat. Die tijd komt geleidelijk met het bekend worden van de behoeften, waarin voorzien moet worden; Neerlandia kan daartoe krachtig bijdragen.

Wat verschillende onderwerpen betreft vond reeds veel voorbereiding plaats, — nog veel meer zal moeten geschieden, maar tenslotte moet men zijn bespiegelingen tot daden weten te verheffen, zooals reeds in Sarah Burgerhart opgemerkt werd.

De inhoud van dat stukje is als volgt samen te vatten:

a. Wanneer andere menschen streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden, onderdeel ook

van ons streven, dan moet dat door ons gewaardeerd en krachtig gesteund worden;

b. Het Verbond streve stelselmatig naar het oprichten van nieuwe en zelfstandige organisaties, die zich, — zoo mogelijk onder het oppertoezicht van het Hoofd- of Groepsbestuur, — de behartiging van de bizondere onderwerpen ten doel stellen, die in de lijn van het Verbond liggen;

c. Het Hoofd- en het Groepsbestuur stellen zich de behartiging van die onderwerpen tot taak, die niet onder punt 2 vallen, of waarvoor de geschikte menschen niet beschikbaar zijn. Een belangrijk doel van hun taak bestaat verder in het wekken van belangstelling voor het algemeene streven van het Verbond, — zooals tot nu toe geschiedde.

Rotterdam, April 1918. J. J. KORNDORFFER.

Beleefdheid.

De Nederlander . . . de Hagenaar in 't biezonder . . . is in zijn nopjes. Tegenwoordig kan hij naar hartelust Frans, Duits, Engels, zelfs Russies spreken, zijn eigen taal in een hoek duwen, ze doorspekken met vreemde woorden en wendingen, en beweren, dat hij dat alles doet uit beleefdheid jegens onze vreemde gasten.

Maar wat zeggen nu die vreemde gasten?

O, er zijn er, die onze beleefdheid hogelik roemen; maar . . . er zijn er ook, die een ander geluid doen horen.

Ziehier enige staaltjes.

„Zou u niet Hollands willen spreken? Ik geloof, dat ik u dan beter zou verstaan."

„Och, meneer, spreek asjeblieft Nederlands. Dan kan ik ten minste iets van u leren. Van uw Frans leer ik niets."

„Nog nooit heb ik zooveel last van de vrouwen gehad als nu hier. 't Is of ze allemaal Engels willen leren."

„Zou u 't niet beter vinden als ieder van ons z'n eigen taal gebruikte? Dan hoefden we niet voortdurend elkander te verbeteren."

„Waarom spreekt u Duits tegen me? Denkt u, dat ik geen Nederlands ken?"

Ook in deze uitingen schuilt beleefdheid; maar zouden wij niet verstandig doen door er de les uit te putten, dat wij binnen de Nederlandse grenzen meer prijs moeten stellen op het gebruik van onze eigen, Nederlandse taal?

In de achting van anders-sprekenden kunnen wij daardoor er alleen op vooruitgaan.

MARCELLUS EMANTS.

Het Nederlandsch in het buitenland.

Lochem, Februari 1918.

Mijneheeren,

Hierbij een paar berichten over Nederlandsch in het buitenland, afkomstig uit verschillende brieven.

Uit Java: „De gouverneur van onze kinderen heeft ons plotseling verlaten: hij is benoemd tot gouverneur bij een Japansche familie te Tokio.

De Japanners schijnen ineens groote belangstelling voor de Holl. taal te hebben, men beweert met het oog op handelsbetrekkingen. Zij hebben de schoolboeken, die in Batavia aanwezig waren, zoowat allemaal gekocht."

Iemand, die in de buurt van Locarno wandelde, kwam in een dorp, waar men hem in het Hollandsch aansprak. Hij vernam dat daar veel menschen wonen. die vroeger in Holland waren geweest, als schoorsteenveger, en nu komen ze steeds een keer per week bij elkaar en spreken dan Hollandsch. Dit doen ze om de taal niet te vergeten.

Hoogachtend, J. P. TETTERODE.

Hooggeachte Redactie.

Met groote verbazing nam ik kennis van uw onderschrift bij de vermelding van de oprichting van den Dietschen Bond opgenomen onder de rubriek „Mededeelingen en Allerlei" in het vorig nummer van Neerlandia. De redactie van Neerlandia ziet weer eens het politieke spook, maar deze oude kwestie wil ik nu niet principieel behandelen. Mijn protest richt zich hiertegen dat Neerlandia, waar zij niet wilde meewerken met de „Dietsche" propaganda zooals zij thans gevoerd wordt, maar zich tot nu toe volkomen neutraal hield — een houding waarmee velen der leden van het A.N.V. meegingen — thans openlijk deze propaganda gaat aanvallen en zoodoende haar neutraal standpunt verlaat. De wijze, waarop dit gebeurde, geeft blijk van een zoo angstvallige voorzichtigheid, dat de eerbied voor het A.N.V. en zijn invloed er zeker door moeten verminderen. Bovendien zullen waarschijnlijk verschillende leden hierin aanleiding vinden hun lidmaatschap op te zeggen.

De insinuatie tegen de Vlaamsche en Afrikaansche bestuursleden van den Dietschen bond, als zouden zij „zich minder bekreunen" om mogelijke schade Nederland aangedaan door hunne Dietsche propaganda. doet pijnlijk aan, al zal ze niet als zoodanig bedoeld zijn.

Om kort te gaan: het onderschrift ware beter ongeschreven gebleven en moge de geest waaruit het voortkwam eens wat frisscher en minder schroomvallig worden!

Met dank voor de plaatsing, heb ik de eer te zijn

Uw dw. dr.,
A. G. B. TEN KATE,
Onder-Voorzitter der Utrechtsche Studenten-Afdeeling v. h. A.N.V.

De heer Ten Kate ziet af van een behandeling in beginsel van het „politieke spook". Harerzijds speent de Redactie zich van een nadere vingerwijzing naar zijn „insinuatie". Beiden doen zij daaraan wijs.

In een enkel opzicht heeft de schrijver schijn van gelijk. Geheel gelijk zou hij hebben, als de Redactie werkelijk de gevoelens onzer eerlijke stamgenooten ten opzichte van ons aller moederland, had willen kleineeren. Had zij dat gewild, zij zou bekeerd zijn geworden door de weldoende uiting van Prof. Bodenstein in de N. R. Ct. van 29 Maart. Maar zij heeft er geen oogenblik aan gedacht. Wat zij heeft willen zeggen, is dat bij onderlinge botsing van stambelangen, ten slotte aan ieder het eigen land het naast ter harte ligt.

Verder blijkt, dat de heer Ten Kate het door hem

bedoelde naschrift niet nauwkeurig heeft gelezen. Neerlandia heeft niemand gewaarschuwd tegen den Dietschen Bond; het laat elke eerlijke overtuiging onverlet. Alleen heeft het zich gesteld op zuiver Nederlandsch standpunt, door vrees geleid noch ter rechter noch ter linker. Het is nog steeds van meening dat elke georganiseerde samenwerking van Nederlanders ter inmenging in de inwendige staatkundige aangelegenheden van een ander land, altijd maar tegenwoordig meer dan ooit, aanzien en veiligheid van ons eigen land schaadt, en de moeilijke taak van onze Regeering ter handhaving onzer eerlijke onzijdigheid, op bedenkelijke wijze verzwaart.

NIEUWE LEDEN.

Jongelieden-Afdeelingen.

N. Graafland, Trompenbergerweg, Hilversum.
H. Uittenbosch, Doelstraat 5, Haarlem.
Mej. N. Oudschans, Leidsche Vaart 108, „
S. Faber, Kleverparkweg, „
Allen opg. door het Bestuur der Jongel. Afd. „
Smits, p.a. K. Wessels, Groenendaal, Gouda.
Mej. Gr. Edauw, Bleekersingel, „
B. Mijnlieff, Regentesseplantsoen, „
G. Visser, Krugerlaan, „
Allen opgeg. door het Best. der Jongel. Afd. „
A. D. Abdula, Witte singel 31, Leiden.
Mej. M. Besanger, Laan v. Meerderv. 374, Den Haag.
„ G. Loran, 2e Schuitstraat 109, „
E. C. Wiersma, Laan van Meerdervoort 430, „
R. van Alfen de Veer, Willem de Zwijgerlaan 51 „
J. H. Statius Muller, Prins Hendriklaan 32, Rijswijk.
Mej. J. Mulder, Valkenboschlaan 25, Den Haag.
R. Mulder, „ „
I. A. Fisher, 2e Sweelinckstraat 158, „
W. van Laar, Copernicusstraat 239, „
J. Dont, van Bijlandstraat 168, „
R. van Waersbergen, Ieplaan 73, „
D. L. Kloosterman, Laan v. Meerderv. 357, „
H. D. Kloosterman, „ „ „ „
Mej. M. Schuller, Ieplaan 42, „
Mej. B. Wessels, Obrechtstraat 422, „
T. C. Vriesendorp, v. Hoornbeekstraat 48, „
P. E. M. Teenstra, Lubeckstraat 2, „
F. L. v. d. Leeuw, Edisonstraat 16, „
C. J. Bothemanne, v. Blankenburgstraat 41, „
G. Brouwer, Kranenburgweg 4, „
B. L. Ongkiehong, Laan v. Meerdervoort 407, „
A. G. Njiokiktjien, „ „
E. S. Njiokiktjien, „ „
Mej. D. van Everdingen, Laan v. N. O. I. 206, „
„ L. M. Rüdemann, v. Boetselaerlaan 75, „
„ D. Rüdemann, v. Boetselaerlaan 75 „
W. Waanders, Edisonstraat 122, „
W. de Klein, Galileïstraat 177, „
Mej. C. Boerma, Hugo de Grootstraat 20, „
„ N. Feekes, Zuylichemstraat 9, „
W. F. v. d. Kraats, Laan v. Meerderv. 442, „
Mej. E. Dekker, Galvanistraat 32, „
F. van Lissa, Waldeck Pyrmontkade 119, „
P. A. de Baat Doelman, Regentesselaan 309, „
W. F. van Bommel, Prins Hendrikstraat 102, „
E. G. v. d. Kaay, van Hoornbeekstr. 48, Den Haag.
G. André de la Porte, v, Hoornbeekstraat 48, „
P. J. Hoogland, Marconistraat 40, „
J. D. F. Hardenberg, Voltastraat 16, „
G. M. Verbeek, Valkenboschkade 233, „
Ch. C. van Dillewijn, Beeklaan 304, „
L. J. in 't Veld, Celciusstraat 125, „
N. W. Schmal, Waldeck Pyrmontkade 66, „
W. N. Voorbrood, Newtonstraat 351, „
H. Sjoerdsma, Govert Bedloostraat 49, „
Mej. G. Hazelaar, Dibbetzstraat 16, „
A. in 't Veld, Valkenboschkade 421, „
E. Waisvisz, van Riemsdijkstraat 10, „
W. Radersma, Buys Ballotstraat 55, „
P. N. Tissod van Patot, van Aerssenstr. 121, „
Th. Rietjens, Regentesselaan 272, „
Mej. J. Kruller, van Deykstraat 21, „
„ L. Kruller, „ „
„ F. Hoolboom, Laan v. N. O. I. 204, „
„ E. Scheffer, „ „ 132, „
„ J. J. R. H. Bosman, Louise de Colignypl. 4, „
„ E. C. de Waal, Schenkstraat 177, „
Allen opg. door het Best. der Jongel.-Afd. Den Haag.

(Wordt vervolgd).

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel: Verzorging in Nederland).

17e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 28 Februari 1918.

Financieel Hulpcomité' 's-Gravenhage f 690.— maakt met vorige opgave f 7150.—.

Onder-Comité Leeuwarden f 511.40.

Onder-Comité Zwolle f 82.—, maakt met vorige opgave f 2335.91.

Onder-Comité Arnhem f 84.—, maakt met vorige opgave f 1283.93½.

Onder-Comité Deventer f 99.50, maakt met vorige opgave f 3553.55.

Bijdrage Ouders, afgedragen aan Onder-Comité Dusseldorp Mrk. 1002.—.

A. N. V. afd. Haarlem, f 50.—.

M. P. V. f 200.—, P. de J. & C. de J. f 10.—, L. T. f 10.—, Wed. E. L. E. K. f 1.—, J. B. f 1.50, H. C. R. f 100.—, J. A. H. f 10.—, M. J. f 5.—, C. W. T. f 1.—, Mevr. A. E. J. K. N. f 0.50, P. H. F. f 10.—, M. P. C. V. f 10.—, Mevr. V. v. d. M. f 10.—, Mr. L. H. F. f 5.—, Wed. P. W. J. f 100.—, H. & Co. f 50.—, J. v. V. f 5.—, J. P. S. f 10.—, L. C. H. f 25.—, Mevr. Jhr. v. L. f 100.—, Mr. E. P. f 25.—, J. F. d. B. f 15.—, O, F. f 25.—, Dames R. f 25.—, G. M. d. C. f 15.—, J. B. B. f 5.—, V. & K. f 10.—, Douair. C. H H.—B. f 10.—, n/v C. H. f 5.—, Br. D. v. H. f 25.—, L. & Co. f 10.—, F. H R. f 10,—, Mr. F. K. f 40.—, W. B. f 10.—, M. A. C. f 10.—, A. R. f 5.—, Mevr. M. d. L. f 10.—. Allen te Amsterdam.

F. W. E. & Zn. f 25.—, n/v R. f 10.—, H. F. H. f 25.—, J. H. f 100.—. J. L. C. f 10.—, C. W. O. L. f 25.—, W. L. f 10.—, A. C. M. f 25.—, Mevr. Douair. A. M. R.—E. S. f 10.—, L. J. C. E. v. S. f 2.50, J. P. G. L. f 10.—, F. P. f 25.—, J. P. S. f 10.—, Mr. H. J. K. f 50.—. Allen te Rotterdam.

H. J. F. K. f 3.—, Wed. J. F. S. S. f 1.—, J. v. B. R. f 1.50, W. v. d. H. f 3.50, G. J. W. K. B. f 2.50, R. D. F. f 10.—, A. V. f 20.—, W. S. A. v. E. f 10.—, M. F. f 50.—. Allen te 's-Gravenhage.

Jhr. J. A. K. v. V. f 10.—, Mej. J. L. d. B. f 1.—, beiden te Utrecht.

D. N. C. f 10.—, Dames H. f 10.—, J. C. J. f 25.—, M. H. f 10.—, Mr. J. W. K. f 5.—, W. P. f 10.—, G. J. v. W. f 5.—, A. & J. d. C. v. W. f 25.—, W. K. v. B. f 2.50, G. A. v. W. C. f 10.—, Mev. H. M. f 5.—. Allen te Haarlem.

Gebr. H. f 5.—, J. J. B. J. B. f 2.50, D. T. Hand v/h P. v. B. f 5.—, B. v. H. & Zn. H. & v. D. f 5.—, W. P. B. f 10—, allen te Dordrecht. N. N. f 10.—, te Zutphen, F. P. M. N. f 1.—, N. N. f 1.—, beiden te Breda, J. M. V. f 5.—, K. H. f 10.—, N. N. f 10.—, allen te Bussum, J. S. f 10.— te Hilversum, A. S. f 1.50, Mej. L. v. d. L. f 2.50, beiden te Alkmaar, M. J. F. H. f 5.—, te Apeldoorn, Jhr. L P. A. o. t. O. f 30.—, te Baarn, J. C. K. f 5.—, te Coevorden, J. G. v. H. f 20.—, te Zevenaar A. v. D. f 2.50, te Bunnik, Padvinders-Vereeniging f 5.—, te Heerlen, H. v. D. f 10.—, te Schoonhoven, W. J. J. f 5.—, te Genemuiden, F. O. f 1.—, te Fijnaart, Nederl. Rub. Fab. f 50.—, te Doorwerth, N. N. f 10.—, te Z.

Van een jeugdvriend H. C. F. H. f 25.—, te San-Remo, E. Ch. N. twee Hollandsche neefjes van verkoop van in huis gemaakte voorwerpen f 15.50, te Lausanne, (M. de J. f 50.—, te V., verzuimd in de vorige opgave te melden, wel begrepen onder bedrag van totaal ontvangsten).

* * *

18e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 31 Maart 1918.

Financieel Hulpcomité, 's-Gravenhage f 550.—, maakt met vorige opgave f 7700.—.

Dep. van Binn. Zaken vergoeding transportkosten f 226.—.

Onder-Comité Delft f 60.—.

Onder-Comité Zwolle f 65.75, maakt met vorige opgave f 2401.66.

Algemeen Ned. Verb. Afd. Alkmaar f 1717.75½.

Bijdragen Ouders f 23.— afgedragen aan Onder-Comité Dusseldorp Mrk. 1247.—.

N. N. Potchefstroom £ 33.— (f 315.—.)

Wed. E. E. L. K. f 1.—, J. B. f 1.50, H. v. d. C. f 10.—, A. P. f 5.—, Mevr. A. E. J. K. N. f 0 50, B. O. f 2.50, H. J. K. f 2.50, J. H. f 5.—, S. E. R. f 5.—, E. S. f 2.50, K. R. d. H. f 1.50, Ed. K. namens hr. en mevr. H. J. D. V. d. R. Soeliki, Sumatra's Westkust in naam van hunnen jongen zoon, Eduard, mijn Indisch petekind f 100.— en in naam van mijn Oranje-Vrijstaatsch petekind, Ed. P. f 25.—, Wed. A. R. f 40.—, L. M. f 2.—, C. M. f 25.—, A. B. D. f 5.—, A. N. D. B. f 250.—, H. B. f 5.—, C. B. f 25.—, M. J. B. f 5.—, A. W. f 10.—, J. v. d. H. f 100.—, A. H. R. f 2.50, Mr. A. F. f 2.50, G. E. B. d. H. f 25.—, allen te Amsterdam.

J. A. Z. v. E. f 10.—, A. E. N. f 25.—, N.V. v. d. L. T. Fab. f 100.—, W. v. R. f 2.50, C. P. d. B.—L. K. f 0.50, B. v D. f 10.—, allen te Rotterdam.

W. A. v. d. H. f 3.—, H. J. F. K. f 3.—, G. J. M. K. B. f 2.—, Mevr. J. T. S. geb. S. f 1.—, W. B. f 5.—, H. K. v. B. v. H. f 10.—, J. B. f 10.—, M. H. v. S. L. f 2.50, allen te 's-Gravenhage.

Mej. L. v. d. L. f 2.50, A. S. f 1.50, M. G. f 2.50, allen te Alkmaar; v. d. W. & Z. f 2.—, Mr. J. L. M. N. f 5.—, Mr. W. t. K. f 2.50, allen te Almelo; J. W. J. f 10.—, te Amersfoort; B. J. T. f 5.—, te St. Annaland; M. J. F. H. f 5.—, te Apeldoorn; D. B. F. f 10.—, te Appingedam; D. R. Hzn. f 1.—, te Barneveld; S. v. d. M. & Co. f 5.—, te Berlikum; H. W. W. f 2.50, te Beverwijk; Wed. G. B.—M. f 5.—, J. N. V. f 5.—, te Bussum; W. P. f 1.—, P. H. v. d. S. f 10.— te Deventer; Mr. J. E. v. G. f 30.—, te Doetichem; G. K. f 40.—, te Doorn; L. B. f 10.—, te Dordrecht; N. V. Ph. Gl. L. Fab. f 500.—, J. D. W. f 5.—, te Eindhoven; N. V. T. Fab. H. f 10.—, te Enschede; H. v. R. f 2.50, te Fijnaart; M. P. f 2.—, te Goes; J. C. d. H. f 2.50, d. V. R. & Co. f 0.50, te Gorinchem; J. H. d. W. f 10.—, P. J. E. f 5.—, J. C. N. Z. f 5.—, J. M. S. f 5.—, Pl. Z. H. f 10.—, te Gouda; J. G. f 25.—, te Groningen; D. & C. f 25.—, C. J. H. v. d. B. f 100.—, Mr. P. D. f 10.—, Mej. V. E. H. f 25.—, te Haarlem; L. v. L. f 25.—, te Heemstede; R. B. f 5.—, te Heino; D. W. v. W. P. f 25.—, J. S. f 25.— te Hengelo; Mr. N. W. H. f 25.— te 's-Hertogenbosch; K. Crnt. f 5.—, te Kampen; A. F. f 10.—, te Langeweer; F. d. K. f 1.50 te Monnikendam; J. v. B. f 2.50 te N. N.; J. C. F. f 25.— te Overveen; J. W. v. W. f 2.50 te Ridderkerke; H. B. f 10.— te Steenderen; A. W. v. O. f 15.—, Mej. E. A. S. f 1.— te Steenwijk; Mej. J. L. d. B. f 1.— te Utrecht; Mevr. H. Ph. v. A. f 0.50, Velp; Th. V. D. H. f 100.— te Vogelzang; H M. B. f 5.—, J. V. B. f 2.50 te Wapenveld; C. v. J. f 5.— te Wedde; J. M. J. v. L. f 5.—, te Wolvega; A. B. L. f 2.50, C. K. B. f 1.— te Zeist; M. B. f 1.— te Zetten; H. J. v. N. f 10.— te Zierikzee; C. L. f 5.— te Zuidland; J. W. C. K. f 2.50 te Zuid-Scharwoude; C. v. E. f 10.— te Zwijndrecht.

Totaal ontvangen in Maart f 5280.00½ en Mrk. 1247.—; maakt met vorige opgave f 110.144.00½ en Mrk. 9847.90. De uitgaven bedroegen in de afgeloopen maand bijna f 7000.—; dus onze middelen zijn weder een flink eind achteruit gegaan. Toch wanhopen wij niet te kunnen blijven doorgaan, want het Volk van Nederland weet, dat onze zorg „hun kinderen" geldt. Dringender dan ooit klinkt onze bede om voortdurenden steun. De winterkleeding moet vervangen worden door een andere, schoeisel moet worden voorzien, tal van mondjes moet worden opengehouden en hersentjes gevuld met degelijk Nederlandsch onderwijs. Dat vraagt groote offers. Bovenstaande opgave toont weder aan hoe algemeen onze arbeid wordt gewaardeerd. De Afdeeling Alkmaar van het A. N. V. verrichtte mooi werk. Ook in Zuid-Afrika kloppen echt Nederlandsche harten. Een bankinstelling te Potchefstroom maakte ons per telegram £ 33—/—/— over, dat wij onder N. N. boekten, omdat de gevers ons nog niet bekend zijn. Hartelijk dank voor dien overzeeschen steun, die zeer zeker door Zuid-Afrikaners èn Nederlanders werd gegeven. Men weet daar, wat lijden is. Ook uit Oost-Indië kwamen giften en uit tal van kleine plaatsen in ons land.

Sedert het begin van ons werk, September 1916, verplegen wij reeds hier te lande 666 Nederlandsche kinderen uit den Vreemde, die van een zekeren ondergang zijn gered en bracht ons Comité 100 Nederlandsche kinderen voor anderen naar hier.

Er is nog veel leed te lenigen; wij kunnen en mogen niet halverwege staken.

Een ieder drage een steentje bij en zende zijn bijdrage aan den Penningmeester

S. VAN LIER Ez., Nassaukade 358, Amsterdam.

Eenige bijdragen moeten tot een volgend nummer blijven liggen. Red.

sociale welvaartspolitiek niet om financieele redenen wordt belemmerd. Daar is de vraag, of nieuwe industrieën moeten worden gekweekt of aangemoedigd teneinde in het land zelf te vervaardigen, wat tot nog toe ons van buiten werd geleverd. Daar moet het oog gericht worden op de mogelijkheid — wat de hemel verhoedde —, dat de economische oorlog in den vorm van boycot tusschen de thans oorlogvoerende partijen ook na den militairen vrede wordt voortgezet en de een den ander de noodige grondstoffen onthoudt, waardoor een blijvende Ersatz-economie wordt in het leven geroepen en de neutralen eerst bediend worden, nadat de vrienden en bondgenooten zijn geholpen. Daar is eindelijk de vraag, in hoeverre eenerzijds blijvende socialiseering voor sommige bedrijven geboden, althans tijdelijk noodzakelijk is, anderzijds de volksenergie kan worden verhoogd om den scherpen concurrentiestrijd op de wereldmarkt te kunnen voeren en door verhoogde welvaart een draagkracht te scheppen, die de hooge staatslasten vermag te torsen. Maar vóór alles zij hier aangeraden niet te desespereeren. Wie den economischen toestand van ons vaderland na den oorlog duister mocht inzien, hij vergete niet, hoe wij ons een eeuw geleden uit de Fransche inlijving hebben opgericht tot verhoogde welvaart. Misschien kan het den kleinmoedige een hart onder den riem steken, wanneer hem wordt meegedeeld, dat Blok's geschiedenis van het Nederlandsche volk ons de cijfers voorhoudt van de verminderde tonnenmaat, die in 1811 de havens van Amsterdam en Rotterdam binnenvoer en ons leert dat ook toen een surrogaten-industrie onzen vaderen erwten-drank inplaats van koffie, vlas in stede van katoen voorzette, dat ook toen de maximum-prijzen noodig waren om het hoog noodige binnen het bereik van het volk te brengen. Zegt men, dat de voedselschaarschte in die dagen toch niet den omvang had, die in den wereldkrijg van heden ons land meer en meer doet gelijken op een ingesloten veste, het antwoord luidt, dat de veerkracht van de maatschappij en de middelen tot ontplooiïng der volkskracht in de laatste eeuw in bijna verrassende mate zijn vooruitgegaan

Maar al de genoemde onderwerpen laat ik buiten behandeling, omdat ik meen in uw geest te handelen, wanneer ik — tot uiterste beperking verplicht — mij blijf bewegen in de lijn van de roeping van het A. N. V. Behalve de nationaliteits-idee, is het denkbeeld van den statenbond een der begrippen, die na den oorlog ongetwijfeld een stempel zullen drukken op het eerstkomend tijdsgewricht. Heeft ten aanzien dezer beide onderwerpen het kleine Nederland neutraal gebleven te midden der kampende reuzen, een taak te vervullen?

Hoe weinig wij ons de naaste toekomst nog realiseeren, als vaststaand verschijnsel in den wereldoorlog kan worden aangenomen, dat het nationaliteitsbegrip en het nationaliteits-gevoel tot nieuw leven zijn gewekt. Men behoeft nog niet te behooren tot de adepten van de school, die in de proletariërs van alle landen een eensgezind leger meende waar te nemen, om vóór den oorlog de meening te hebben verkondigd, dat er grooter verschil bestaat tusschen sommige levensrichtingen in eenzelfde volk dan tusschen de individuen van verschillende volken, die eenzelfde godsdienstige, politieke of economische levensbeschouwing aanhangen. Van wie zóo dachten, is de illusie sinds Augustus 1914 verbleekt. Twee machtige organisaties zelfs, welker staatkundige, economische en wijsgeerige leerstellingen in alle landen dezelfde zijn, de Katholieke kerk eenerzijds en de Sociaal-Democratie anderzijds — om van de zooveel zwakkere Internationaal-Pacifistische strooming te zwijgen — hebben, ieder in eigen kring, niet kunnen verhinderen, dat nu bijna vier jaren achtereen in alle oorlogvoerende landen het nationaal bewustzijn elke internationale gedachte heeft overheerscht. De katholieken van Oostenrijk kruisen het zwaard met die van Frankrijk, eenmaal de oudste dochter der kerk. De Fransche arbeider, hij zij volgeling van Jaurès of van Guesde strijdt tegen zijn Duitsche Genosse, onverschillig of deze Scheidemann dan wel Ledebur tot zijn leidsman koos. Het nationale verband is zooveel sterker gebleken dan elke internationale gedachte. Maar tegelijk is het nationale gemeenschapsgevoel, zooals Groen het zich aan geen territoriale grenzen gebonden voorstelde op steeds luider toon gehoor komen vragen bij de toekomstige staten-organisatie. Men eischt het zelfbeschikkingsrecht der naties. Het aanstaand vredescongres zal niet slechts voor een Elzasser, Italiaansche en Poolsche kwestie, het zal voor een Czechisch en in het algemeen voor een Slavisch vraagstuk worden gezet; het zal voor de nationaliteiten-vraag in Lijfland, Koerland, Estland en Lithauen, in Bulgarije en Griekenland, misschien zelfs voor die in Vlaanderen — voor ons misschien de meest delicate van alle — worden gesteld. Want dàt kan men toch zeggen, dat de telkens in het geknetter der machine-geweren en het gehuil der granaten zich verliezende vredesredevoeringen van de staatslieden der beide oorlogvoerende groepen alle om strijd uitgaan van dit beginsel, als beginsel voor een duurzamen vrede: eerbiediging van het nationaliteitsbeginsel. Of men de laatste groote vredesproclamatie van President Wilson opslaat, of men de critische commentaren leest, die daarop zijn gegeven door zijn transatlantische tegen-schaakspelers Von Czernin en Von Hertling, daaromtrent is twijfel niet mogelijk, dat zij verklaren eenstemmig te zijn in het besef der noodzakelijkheid, dat men aan het beginsel der nationaliteit recht laat wedervaren.

Intusschen wie meenen mocht, dat met het eenstemmig uitspreken van de juistheid van een beginsel ook de moeilijkheden van de toepassing zijn overwonnen, hij is een vreemdeling in het Jerusalem der internationale politiek. Juist in de tegenstelling, die Groen in 1829 zoo treffend opmerkte tusschen de begrippen natie en staat in de landen waar die begrippen elkander niet dekken, ligt de bron van bijna onoverkomenlijke bezwaren. Zoowel de moeilijkheid in sommige landsdeelen den overheerschenden nationaliteitsfactor te vinden als het feit, dat som-

mige nationaliteiten nu eenmaal zijn opgenomen in een staatsverband, waartoe zij eigenlijk niet behooren of waarin zij een, in hun oog onderdrukte, minderheid vormen, zullen de aanstaande vredes-onderhandelaars hoofdbreken genoeg geven om anderen af te houden van het benijden van hun taak.

Hoe het zij, het beginsel is gesteld: de nationaliteit heeft recht zich uit te leven, mits dat zij echt zij; mits dus de gedachte der saamhoorigheid bij de leden van eenzelfde volksgemeenschap op reëele, d.w.z. op niet-kunstmatige-wijze tot uiting komt. Indien de helsche vlammen van den Europeeschen menschenmoord ten slotte worden gebluscht in een vrede, die niet door een bepaalden overwinnaar aan een onderliggende partij wordt opgelegd, doch die het gevolg is van een tusschen allen gesloten compromis, dan is er kans, — wie durft hier van zekerheid spreken? —, dat het beginsel der nationaliteiten de regeling op de landkaart beheerscht.

Slechts bij een zoodanigen vrede, die door overleg, niet door overwinning wordt gedicteerd, is de mogelijkheid geopend, dat een begin van uitvoering wordt gegeven aan de gedachte, die in één adem met het beginsel der nationaliteiten in de vredesredevoeringen der oorlogvoerende staatslieden tot uiting kwam: de gedachte van den statenbond. Zij leefde reeds in het brein van den Engelschen minister Grey, zij werd opgevangen door den Rijkskanselier Von Bethmann Hollweg, en toen president Wilson haar in zijn laatste redevoering nogmaals had uitgesproken, werd zij wederom door zijn tegenstanders Czernin en v. Hertling aanvaard.

Ligt er in beide beginselen: dat der nationaliteiten en dat van den internationalen Statenbond, niet een tegenspraak? Is niet het eerste een zich opsluiten in het eigen ik en het buiten de deur zetten van den vreemde, terwijl het tweede is een uitgaan tot het zonlicht van het internationalisme, dat geen landgrenzen kent en de menschen allen omvat, omdat niet de nationaliteit, maar het mensch-zijn overheerscht? Zie ik wel, dan kan de Statenbond leiden tot een hoogere organisatie der menschheid dan wij heden ten dage kennen en is dus het sluiten van dien Bond een eerste stap op den weg van een internationale maatschappelijke ordening. Aan het einde van dien weg ligt wellicht het gebouw, dat onlangs in een meer fantastisch dan real-politisch Zwitsersch tijdschrift werd opgetrokken. De wereld zou geregeerd worden door een wereldraad, waarin elk land zijn afgevaardigden had. Deze wereldraad zou met een wereldparlement wereldwetten maken, nadat eerst een wereldtaal was geconstrueerd, opdat de wereld-regeerders elkander niet zouden misverstaan. Men moge bewondering hebben voor zooveel fantaisie te midden der meest schrille oorlogswerkelijkheid, die de menschheid ooit heeft ondergaan, wie zooals ik over de vleugelen dezer fantaisie niet beschikt, staat nog aan het begin van den langen weg en kan slechts met schouderophalen antwoorden op de vraag, of die werkelijk op dat feeërieke wereldpaleis uitloopt.

Dat een dergelijke organisatie voor de menschheid in de verre toekomst is weggelegd, wie zou dit reeds thans durven ontkennen? Let men op het feit, dat in de tegenwoordige staten-organisatie verschillende staatjes van voorheen zijn opgelost tot een eenheid, dan kan niemand vooruit zeggen naar welken maatstaf aan een dergelijke ontwikkeling een grens is te stellen. Wat zijn een paar honderd jaren in de ontwikkeling der wereld? Streden voor ettelijke eeuwen niet verschillende kantons van het tegenwoordige Zwitserland tegen elkander als afzonderlijke staten? Of de verschillende staten van het Duitsche Rijk? Of de Fransche koningen tegen de hertogen van Lotharingen? Of de bisschoppen van Utrecht tegen de graven van Holland? Of de Schotten tegen de Engelschen? De eenheid, die in al die landen is ontstaan en zóó hecht is geworden, dat een oorlog tusschen de deelen als volstrekt onmogelijk moet worden beschouwd, zou, ware zij in die dagen voorspeld, waarschijnlijk met een meewarigen glimlach zijn beantwoord. Natuurlijk was de bodem voor het groeien dier eenheids-staten allengs vruchtbaar geworden, maar wie vermag zich te wagen aan de voorspelling omtrent hetgeen kan groeien uit de nieuwe maatschappij, die na den oorlog zal opkomen?

Een Statenbond gedacht als de hoogere eenheid, waarvan de staten eenigszins zijn te beschouwen als de provinciën in een staat van den tegenwoordigen tijd, een eenheid waarvan reeds wijlen de hoogleeraar Hamaker droomde, toen hij zich de ontwikkeling dacht van het toekomstige internationaal privaatrecht, strijdt inderdaad met de nationaliteits-idee als grondslag voor iederen afzonderlijken staat. Doch een Statenbond als een verbond van verschillende staten ter beraming van maatregelen, die een oorlog in de toekomst moeten voorkomen, veronderstelt juist die eenheid niet. Hij zal zich een beperkt doel hebben gesteld. Toch reikt ook een dergelijke Bond hoog genoeg om in zijn verwezenlijking het bereiken van een ideaal te mogen zien; immers de te beramen maatregelen raken niet minder dan het vraagstuk van internationale rechtspraak voor geschillen tusschen de leden, de Staten, van den Bond, het vraagstuk van de open deur en de vrijhavens ten opzichte van in- en uitvoer, het vraagstuk eindelijk van de internationale ontwapening. Een Statenbond, met een dergelijk doel tot stand gekomen, moge het aanvangspunt vormen voor een nieuwe organisatie der menschheid, voorals nog zou hij wel verre van te strijden tegen het beginsel van de nationaliteits-idee, juist dat beginsel, zoo het eenmaal in de afzonderlijke staten tot zijn recht was gekomen, zeker stellen tegen imperialistische aanslagen, die het nationaliteitsgevoel der volken geweld zouden willen aandoen. Eerst wanneer een verre toekomst het begrip wereldburger in de plaats zou zijn gaan stellen voor het begrip staatsburger, zou het begrip Statenbond overgaan in dat van een wereldstaat.

Ook in Nederland heeft de oorlog de saamhoorigheid van alle volksgenooten tot dieper besef

gebracht. Allen zonder onderscheid van politieke partij schaarden zich in de bange Augustus-dagen van 1914 om de regeering. Dat wij Nederlanders zijn en willen blijven; dat wij ons eigen staatsbestel, onze eigen taal en instellingen als het hoogste goed zullen bewaren en verdedigen, wij zijn er door de jaren van een verschrikking, waarbij wij tot nog toe toeschouwers mochten blijven, slechts te dieper van doordrongen. In zooverre heeft het Algem. Nederl. Verbond bij zijn streven in deze wereldramp een bondgenoot gehad. Wij zullen voortgaan onze land- en stamgenooten in den vreemde door steeds nauwere banden te hechten aan het moederland. Ik acht hetgeen het Algem. Nederl. Verbond in de afgeloopen jaren reeds heeft verricht bij u bekend. Straks wacht ons nieuwe, veelomvattende organisatie.

Ik zie in mijn gedachte reeds het Algem. Nederl. Verbond als het alles omvattende lichaam, dat als het ware het zelfbeschikkingsrecht van ons volk verpersoonlijkt en vanwaar de kracht uitgaat tot een energisch en intens arbeidend Nederland. Het Algem. Nederl. Verbond het lichaam, dat andere reeds bestaande vereenigingen in zich opneemt, wijl centralisatie tot hoogere krachtsontwikkeling kan leiden. Ik zie dat Verbond als de Centrale Organisatie, vanwaar uit niet alleen de buitenlandsche Nederlanders tot het moederland, doch vanwaar uit niet minder Nederland tot het buitenland wordt gebracht. Kennis van Nederland in den vreemde is voor de onafhankelijke positie van Nederland in het statencomplex evenzeer noodig als het saamhoorigheidsgevoel van alle Nederlanders, waar ter wereld ook woonachtig. Kennis omtrent Nederland in het buitenland is noodig, opdat de vreemdeling ons land naar waarde kunne schatten. Aan die kennis heeft in de oorlogsjaren tot nog toe veel ontbroken. Al zal de oorlogspsychose in de verschillende landen aan een juiste waardeering onzer neutraliteit in den weg hebben gestaan, het feit is niet te loochenen, dat het buitenland weinig of niets van onze instellingen en van onze cultuur kende en kent. Men heeft eerbied voor onze schilderschool, maar beseft weinig welk een rijke letterkunde deze lage landen de wereld bieden. Van ons regeeringsstelsel en ons administratief bestuurssysteem kan het buitenland reeds daarom de verdiensten niet opmerken, omdat de landgenoot zelf gewoon is er slechts smaad voor over te hebben, zonder te beseffen, dat onze instellingen — uitzonderingen daargelaten — de vergelijking met vreemde mogendheden glorierijk kunnen doorstaan. Die kennis van land en volk bij den vreemdeling te vermeerderen, het is Nederlands roeping zoo gauw de vrede daartoe in staat stelt; het is de taak van het Algem. Nederl. Verbond, omdat het een van de middelen is om ons vaderland de plaats te geven in de wereld, waarop het recht heeft.

Nauw hiermede verbonden acht ik de taak, den jongen Nederlander den weg te wijzen hoe voor Nederlandsche energie in het buitenland een arbeidsveld is te vinden. Ik weet, dat ook dit onderwerp tot de zorg van een reeds bestaande vereeniging behoort. Maar wanneer ik mij het Algem. Nederl. Verbond denk als de Algemeene organisatie, dan heeft zijn hand ook hier volop werk. Het buitenland zal na den oorlog gebrek hebben aan krachten zoowel door de geteisterde bevolking als door den onwil voormalige vijanden toe te laten in bedrijven op allerlei gebied, waarop voor Nederlandsche jongelieden lauweren zijn te plukken en niet lauweren alleen. Het Algem. Nederl. Verbond dat reeds het Consulaatwezen tot zijn arbeidsveld heeft gekozen, kan, wil het zijn veelomvattende taak behoorlijk vervullen, een afdeeling: „Handel en Nijverheid in het Buitenland" niet ontberen.

Maar er is meer. Ook naar tropisch Nederland gaan mijn gedachten uit. Daar leeft „in den gordel van smaragd om den evenaar" een bevolking, die geestelijke en stoffelijke ontwikkeling behoeft om zich uit te leven in hooger levensgeluk. Wij Nederlanders hebben die ontwikkeling naar ons vermogen bij te brengen. Dat is onze redelijke plicht. Wanneer wij dien vervullen zal Insulinde, eenmaal wingewest, in werkelijken zin zóózeer bestanddeel worden van den Nederlandschen Staat, dat de Indische Nederlander zich met ons volk even saamhoorig zal gevoelen als de Dominions met Engeland. Ligt hier voor het Algem. Nederl. Verbond niet een ontzaglijk arbeidsveld?

Door al het bovengenoemde bevestigt men de nationaliteits-idee. Ik noemde als tweede begrip dat in de naaste toekomst een rol zal blijven spelen: de Statenbond. Slechts bij een vrede door overeenstemming zou daartoe de grondslag kunnen worden gelegd, een grondslag waarop na den vrede door nieuwe internationale conferentiën ware voort te bouwen. Het ligt buiten het bestek van mijn rede de mate van voorzichtigheid te bespreken, die Nederland zou moeten betrachten ten aanzien van het oogenblik waarop en de voorwaarden waaronder het zich zelf bij een zoodanigen bond zou hebben aan te sluiten. Dat Nederland echter het tot stand komen van een Statenbond der groote mogendheden tot afwering van een toekomstigen oorlog van harte moet toejuichen, staat voor mij vast. Immers de mogelijkheid van een Statenbond veronderstelt de herleving van het door den oorlog ter neer geworpen volkenrecht, de vervanging van macht door recht, en wie zal ontkennen, dat op dit gebied het land van de Vredesconferentiën en van het Vredespaleis, het land van Hugo de Groot en van Bijnkershoek een roeping heeft te vervullen? Het volkenrecht ligt ter neder en toch bestaat het. Ziet ge niet, hoe dagelijks de beide oorlogvoerende partijen elke inbreuk op de rechten der neutralen trachten te verontschuldigen met de bewering, dat zij de regelen van het volkenrecht niet hebben overtreden? Het is Hugo de Groot's werk over „het Recht van Oorlog en Vrede" dat alle oorlogvoerenden instinctief heeft doen zoeken naar een grond of althans naar een voorwendsel van recht. Het is alsof Busken Huet in zijn „Land van Rembrandt" zijn oordeel over Grotius' boek eerst gisteren schreef. Hoort hoe hij de beteekenis en den invloed van de Groot's werk schetst:

„Gelijk boven den roman van Cervantes de lichtglans der ridderlijke edelmoedigheid, zoo zweeft boven de 17de eeuw in Europa de menschlievende gedachte van Donquixote de Groot. Telkens heeft in den loop des tijds de werkelijkheid haar gelogenstraft. Zoo vele oorlogen er sedert den dood van haar ontwerper in de vijf werelddeelen gevoerd zijn, zoo vele malen ging uit de kabinetten der diplomaten een ongeloovig lagchen op. Niettemin heeft de Groot een uitkomst gekregen, welke den roem zijner gaven waardig is. Sedert zijn boek het licht zag, is elk zich verwijderen van het vrederijk, door hem gedroomd, voor ontrouw aan de roeping van het menschelijk geslacht erkend. Niemand heeft het ideaal durven schenden, zonder voor te wenden het te eerbiedigen."

Kwalijk kon beter de invloed van ons land door middel van zijn begaafden zoon op het volkenrecht zijn geschetst. En dan zou het Nederlands roeping niet zijn dat volkenrecht verder te ontwikkelen? Dan zou Nederland na den oorlog als een der weinige werkelijk neutralen en dàn waarschijnlijk, nadat de oorlogsorkaan zich heeft gelegd, als zoodanig algemeen erkend, niet behulpzaam zijn in het tot elkander brengen van de voormalige vijanden? De haat der volken pleegt niet het minst te wortelen in gemis aan voldoende kennis van elkanders zeden, instellingen en karakter. Zeker, Charité bien ordonnée commence par soî-même. Eerst hebben wij te zorgen, dat het buitenland juiste kennis verkrijgt omtrent ons. Maar daarna en daarnaast kan het onze taak zijn ter snellere ontwikkeling van de internationale instellingen, die den oorlog in de toekomst zullen moeten voorkomen, een instituut in het leven te roepen, dat diepgaande studie maakt van de omringende volken en, door het publiceeren van de vruchten dier studies in verschillende talen, misverstand kan voorkomen of wegnemen.

Reeds gaf ons land het aanzijn aan een Internationaal Intermediair Instituut, dat omtrent volkenrechtelijke kwestiën een objectieve, deskundige vraagbaak beoogt te zijn voor de geheele wereld. Zou het de roeping van ons land voorbijstreven, indien het mede in het leven riep een instelling, die omtrent landen en volken zoo objectief mogelijk gegevens verzamelde om aan wie ter wereld het maar vroeg, een juister beeld van een bepaald volk te kunnen verschaffen dan hij zich — door slechts de dikwerf zeer partijdige bronnen in zijn eigen land te raadplegen — zou kunnen vormen? En zoo dit nieuwe instituut, in welks verdere uitwerking ik mij thans met het oog op den tijd niet mag begeven, het zoover bracht, dat het opgang maakte in de wereld, zou dan niet alweder een hulpmiddel in het leven zijn geroepen, waardoor de weg tot onderling begrijpen en waardeeren en dus de weg tot den Statenbond was geopend of waardoor die Bond zoo tot zijn oprichting reeds was besloten, kon worden verwezenlijkt en gestevigd?

Ik roer de vraag niet aan, of het Algem. Nederl. Verbond ook dit onderwerp moet trekken binnen zijn voor mij toch reeds zoo ruimen gezichtseinder. Hier is rustig overwegen plicht. De taak zou moeilijken en inspannenden arbeid vereischen. Die schrikt ons echter niet af, want ik ben overtuigd, dat niemand onzer dien arbeid schuwt, wanneer het er om gaat ons Vaderland dienstbaar te maken aan het heil der menschheid.

10 Mei 1918. LIMBURG.

BUITENLAND.

Nederlandsche muziek te Stockholm.

Ongeveer 6 weken geleden ben ik hier na een vrij avontuurlijke reis door Finland en 215 K.M. per slede van Abo over de bevroren Oostzee naar Eckerö op de Alandseilanden in Stockholm aangekomen, en vond daar op het Consulaat juist een „Neerlandia", waarin ik kon zien dat het verslag over de nieuwe Hollandsche Vereeniging in Petrograd toch nog in Holland was aangekomen. Hierdoor aangemoedigd, en toch niets te doen hebbend, daar ik op de eerste de beste gelegenheid wacht om weer naar Rusland terug te keeren, waag ik het, U een verslag te zenden van het Hollandsche concert, dat hier gisteren heeft plaats gehad.

De Concertvereeniging alhier, had 3 feestconcerten georganiseerd, een van uitsluitend Zwitsersche, een van Hollandsche en een van Zweedsche muziek, welke onder bescherming staan van de Kroonprinses Margaret en Prinses Ingeborg. Gisteravond nu heeft het tweede, het Hollandsche concert, plaats gehad. Dirigent was onze bekende Willem Kes. Als solist zou optreden Jacques Urlus, doch te elfder ure kwam een telegram, dat een zware ongesteldheid de reis onmogelijk maakte. Naar ik meen was hij bij de opera te New-York Pogingen, om Bronsgeest hier te krijgen, die in Como zat, mislukten door pasmoeilijkheden. Dus moesten wij het zonder solisten stellen, waardoor volgens veler meening het programma wel wat vol was.

Het programma luidde als volgt: Koninginnemarsch (opgedragen aan Kon. Emma) door Emile von Brucken—Fock, Twee motieven uit de derde Symphonie van Bernhard Zweers, Aan mijn vaderland: In Holland's bosschen en Op het land, De Javaansche Rhapsodie van Dirk Schäfer, Fragment uit de Opera: De Doge van Venetië van Joh. Wagenaar, Merlin en Viviane van Cornelie van Oosterzee en de Piet Hein Rhapsodie van Peter van Anrooy.

De glanspunten van den avond waren zeer zeker het tweede en het laatste nummer, terwijl ook de Javaansche Rhapsodie van Dirk Schäfer zeer in den smaak viel. Voor de talrijke aanwezige Hollanders was de geheele avond een waar genoegen, daar onze jonge Hollandsche muziek in het buitenland natuurlijk slechts zeer zelden gegeven wordt. Wellicht komt er nu door zooiets een verandering ten goede.

Willem Kes was een leider waar kracht van uitging. Hij dirigeerde met een verrassend jeugdig temperament, en wist er zoodoende vooral in de Piet Hein Rhapsodie het noodige vuur in te brengen. De groote zaal was zeer goed bezet, en stormachtige toejuichingen vertolkten telkens de gevoelens van het publiek. Aan het slot werd den „generalmusik-

direktör" een krans met Zweedsche kleuren, en een met ons rood-wit-blauw overhandigd, de laatste van de in Stockholm aanwezige Nederlanders.

De avond werd opgeluisterd door de tegenwoordigheid van Koning Gustaf met het hertogpaar van Westergötland, Jhr. van Vredenburch, onze gezant met zijne gemalin, den Engelschen en Italiaanschen gezant met hunne dames.

De geheele pers (behalve Dagens Nyheter) was vol lof over het concert, wat niet anders dan ten goede kan komen aan de wederzijdsche verstandhouding.

HENK GOEMANS.

Stockholm, 27 April 1918.

Na ontvangst van dit verslag ontvingen wij over deze uitvoering een bericht van onzen vertegenwoordiger, den heer J. Rippe, waaruit nog blijkt dat onze consul-generaal, de heer G. M. E. Immink en mevrouw den heer Kes en eenige leden der Nederlandsche Kolonie aan een gezelligen disch in in hun gastvrije woning „de Hoek van Holland" vereenigden. Red.

Uit Buda-Pest.

JAARVERSLAG OVER 1917.

Over de Nederlandsche kolonie in Hongarije valt wat het jaar 1917 aangaat weinig te berichten, daar het voortduren van den oorlog het intreden van veranderingen of belangrijke gebeurtenissen bleef tegenwerken. Bij het Consulaat-Generaal in Buda-Pest staan thans 881 andgenooten als wonende in Hongarije ingeschreven welk cijfer met het oog op de bestaande paspverplichting als nauwkeurig te beschouwen is. Buitendien wonen in Hongarije verscheidene geboren Nederlandschen, wier nationaliteit door huwelijk en eenige personen bij welke deze door naturalisatie verloren is gegaan.

De handel tusschen Nederland en Hongarije kwam bijna geheel tot stilstand. De uit-, in- en doorvoerbooten der verschillende staten laten zoo goed als geen enkel artikel vrij. Hollandsche kaas schijnt meer te worden gebruikt dan vroeger.

Het reisverkeer ondervindt steeds grooter wordende belemmeringen. Om onbekende redenen handhaaft Oostenrijk-Hongarije een grenspost in Elten en dwingt alle reizigers, die zich, hetzij onmiddellijk of met oponthoud, in Duitschland van de monarchie naar Nederland begeven tot een tiendaagsch verblijf in Emmerik, terwijl eene andere reisroute als over Elten-Zevenaar niet toegestaan is. Opmerkelijk is het dat in Duitschland wonende personen over Bentheim vrije doorreis hebben. In zeer dringende gevallen worden uitzonderingen voor het oponthoud in Emmerik gemaakt, doch hiermede zijn velerlei lastige formaliteiten verbonden, temeer omdat ook voor de doorreis door Duitschland eene bewilliging uit Berlijn noodig is, die gewoonlijk vele weken op zich laat wachten.

De laksheid der Nederlandsche regeering in zake voorziening der hier wonende Nederlanders met levensmiddelen en dergelijken wekte algemeene ontevredenheid. In December werd bekend gemaakt, dat de zending van 4 K.G. per persoon en per zes weken werd toegestaan, doch zelfs deze bekrompen maatregel werd ingetrokken nog voor de eerste paketten onderweg waren. Van uit het vaderland verluidde, dat de koerier aan wiens hoede zij zouden worden toevertrouwd, de medeneming geweigerd had. Daar nadere inlichtingen ontbraken vond dit gerucht meer geloof, dan voor het prestige onzer regeering goed was, hoewel het ter nauwernood als ernst bedoeld kan zijn.

Overigens moet ik er op wijzen, dat in 't bijzonder dergelijke teleurstellingen er toe bijdragen de harten van het vaderland te vervreemden. Niet alleen de groote mogendheden plegen hun hand beschermend boven het hoofd hunner landskinderen te houden, ook kleinere, zooals Zwitserland, waarvoor wij niet behoefden onder te doen, blijven niet achter. Laatstgenoemd land zendt reeds sedert jaren door middel van een tot dat doel geschapen uitmuntende organisatie aan ieder zijner onderdanen 5 K.G. der meest noodige artikelen per maand. Het onderscheid is te scherp om niet ieder, die eenigen tijd van de vaderlandsche sfeer verwijderd geleefd heeft, op eene bedenkelijke wijze in het oog te springen. Doch niet alleen weigert de Staat iets te doen om zijne burgers in het buitenland bij te staan, wanneer het hen met ongeloofelijke moeite en na een reis van veertien dagen eindelijk eens gelukt binnen zijn grenzen te komen tergt hij hen nog met kleingeestige consenten-questies wanneer zij voor de behoeften van hun huisgezin een uiterst bescheiden hoeveelheid van de onontbeerlijkste artikelen mee terug willen nemen.

De achter ons liggende jaren hadden een schitterende gelegenheid om het bewijs te leveren, dat het een voorrecht is Nederlandsch staatsburger te zijn. Men heeft deze gelegenheid niet aangegrepen, integendeel door slapheid, traagheid en een onmiskenbaar gemis aan goeden wil de vervreemding in de hand gewerkt. Of delibereert men nog altijd over het al of niet bestaande gewicht van zulke zaken? Het is dan te hopen dat men er nog voor het begin van den volgenden wereldoorlog achter komt!

Helaas is het te voorzien dat de tot nu toe gevolgde wijze van behartiging der elementaire belangen van Nederlanders in den vreemde op den duur verlies aan volkskracht ten gevolge moet hebben.

20 Maart 1918. VAN HOOGSTRATEN.

Naschrift.

Het Hoofdbestuur heeft zich naar aanleiding van bovenstaande klacht gewend tot den Minister van Buitenlandsche Zaken. Z.Exc. verstrekte de volgende inlichting:

Naar aanleiding van Uw schrijven van 3 dezer heb ik de eer U mede te deelen dat de koerier op Sofia en Constantinopel die levensmiddelen aan Nederlanders te Boedapest zou moeten bezorgen niet meer dan 450 K.G. mag medenemen en de behoefte aan voedingsmiddelen bij het personeel der legaties in eerstgenoemde plaatsen zóó groot is dat de geheele beschikbare capaciteit van de koeriersbagage daarvoor moet worden gereserveerd.

De Nederlanders te Boedapest kunnen zich trouwens voedsel laten zenden per postpakket. Dit moge niet steeds zoo geregeld en veilig gaan als in normale tijden, de gelegenheid tot de verzending bestaat toch. Vandaar dat besloten werd de Nederlanders te helpen die het eerst in aanmerking komen en bovendien per post niets kunnen krijgen.

Afdeeling Berlijn.

De heer Van Poppel heeft 20 Febr. de talrijk opgekomen leden en genoodigden vergast op een door prachtige lichtbeelden opgeluisterde voordracht over de Riviera.

Ter afwisseling zong mej. Knoops eenige liederen.

De avond was geopend met een aardigen proloog voorgedragen door jongejuffrouw Corri van der Meer ter inwijding van het nieuwe vereenigingslokaal.

De volgende bijeenkomst hield de heer Prins een voordracht over den Poesjenellenkelder te Antwerpen. Hij werd in de plaats van den heer W. van Stralen, wien dank werd gebracht voor zijn beheer, gekozen als penningmeester der Afdeeling.

NEDERLAND.

Algemeene Vergadering van Groep Nederland.

Het behoort sedert eenige jaren tot de goede gewoonten, dat de gemeentebesturen der steden, waar de jaarvergadering van onze Groep plaats heeft, de afgevaardigden 's morgens ten stadhuize ontvangen.

Waar toch woorden gesproken worden als de Burgemeester van 's-Hertogenbosch, Mr. F. J. van Lanschot, tot ons richtte, en die op even pittige wijze door onzen Voorzitter, Marc. Emants, werden beantwoord, wordt vaak de kiem gelegd van blijvende belangstelling.

Toen laatstgenoemde te 11 uur de vergadering in het Casino opende en in het bijzonder de heeren Mr. B. de Gaay Fortman, Alg. Secr.-Penningm. van het Hoofdbestuur en Th. G. G. Valette, afgevaardigde in dat Bestuur voor Groep Indië, had verwelkomd, verkreeg het Kamerlid Mr. J. Limburg het woord voor zijn rede over „de taak die Nederland na den oorlog wacht". Spr.'s belangwekkende beschouwingen, die een aandachtig gehoor en luide toejuichingen vonden, komen met dit Neerlandia-nr. onder de oogen van al onze lezers en zullen niet nalaten te prikkelen tot bereid-zijn voor den komenden geestelijken wedstrijd der volken en het streven naar een vreedzamen Statenbond.

Afd. Leeuwarden, die deze voordracht had willen missen om toch maar vooral recht te doen wedervaren aan de belangrijke reglementswijziging, legde zich bij regelmatige afwerking der dagorde neer, toen de voorzitter de vergadering had verzocht toch niet den ganschen dag zoek te brengen aan het reglement, te meer waar alle tijdig ingekomen op- en aanmerkingen door de Commissie ernstig waren overwogen en het dus tijd vermorsen zou zijn om nog eens alle ondergeschikte punten tot een onderwerp van bespreking te maken. De Taalcommissie zal het reglement bovendien nog eens onderhanden nemen, alvorens het wordt gedrukt.

Na goedkeuring van het Jaarverslag van den Secretaris, de Rekening en Verantwoording van den Penningmeester en de Begrooting voor 1918, werd het ontwerp-reglement in behandeling genomen.

De heer Phaff (Groepsbestuur) bracht nog eens in herinnering, hoe in de reglements-commissie de verschillende stroomingen waren vertegenwoordigd en het ontwerp als een compromis moest worden beschouwd. Bovendien had zij tot taak de in November te 's-Gravenhage aangenomen beginselen te eerbiedigen. Spr. verzocht dan ook groote beperking der gedachtenwisseling, daar volmaakte arbeid in zake wetgeving moeilijk te leveren is en het voorgestelde reglement als proef eener nieuwe werkwijze moest worden beschouwd. Ten slotte merkt spr. nog op dat een goede geest met een slecht reglement meer zou uitwerken dan een slechte geest met een goed reglement.

Ondanks het uitdrukkelijk verzoek trad de spraakzaamheid toch buiten de oevers en toen na uitvoerige behandeling van een zevental artikelen de zekerheid werd verkregen, dat voor de artikelsgewijze behandeling volstrekt de tijd zou ontbreken, werd besloten de door het Groepsbestuur zelf voorgestelde of van de Afdeelingen overgenomen verbeteringen in het ontwerp, afgedrukt in het April-nummer, te aanvaarden.

De beperkte ruimte van Neerlandia legt ons de verplichting op kort en zakelijk te zijn, daarom worden slechts de aangenomen wijzigingen vermeld.

Alleen de gedachtenwisseling over art. 2 dient wat uitvoeriger te worden geboekt, omdat, zooals *Afd. Rotterdam* terecht opmerkte, hier het hoofdbeginsel der reglementswijziging aan de orde was.

Haar afgevaardigde, de heer J. J. Korndorffer, betoogde dat nieuw art. 2 de bedoeling had de Groep het recht te geven de plaats van het Hoofdbestuur in te nemen, zich althans te bemoeien met de buitenlandsche aangelegenheden, die de taak van het Hoofdbestuur zijn. De Groep zal bij aanneming van dit beginsel een veel te overheerschende macht krijgen en de nieuwe organisatie zal veel geld kosten.

De Voorzitter bestreed die opvatting, verzekerde dat Groep Nederland geen plan heeft de taak van het Hoofdbestuur over te nemen, alleen wil zij wat meer geld voor eigen krachtiger werkzaamheid behouden.

De heer Simons (Groepsbestuur) bracht in herinnering het debat De Kanter-Simons van de Buitengewone Algemeene Vergadering (24 Nov. 1917), waarin spr. opkwam tegen de opvatting van het Hoofdbestuur als zou Groep Nederland voornamelijk een inzamelingscomité voor het Hoofdbestuur zijn. Spr. pleit nogmaals voor het geven eener zelfstandige nationale taak aan de Groep, wier werking voor eigen belangen toch ook naar het buitenland moet uitgaan, zooals Mr. Limburg in zijn rede heeft doen uitkomen, al heeft de Groep niet de bedoeling in het vaarwater van het Hoofdbestuur te komen.

Spr. deelde ten slotte mede dat de meerderheid van het Groepsbestuur art. 2 als een beginselkwestie beschouwt. Bij afstemming achtte men verdere behandeling van het ontwerp overbodig.

Na eenige gedachtenwisseling werd het voorstel Deventer om *c* en *d* van art. 2 te vereenigen tot:

> *c.* het steunen, zoowel zedelijk als stoffelijk, van den arbeid van het Hoofdbestuur in het belang van den Nederlandschen stam en van de Nederlandsche beschaving;

met 69 stemmen voor, 47 tegen en 3 blanco aangenomen.

Art. 3. Op voorstel van den heer Van Lier

(Amsterdam) worden *b* en *c* der middelen aldus gewijzigd:

b. het zoo noodig en zoo mogelijk stichten en in stand houden van een eigen kantoor;
c. het zoo noodig en zoo mogelijk uitgeven van een eigen orgaan.

Art. 6. De beide laatste alinea's vervallen. (voorstel Leeuwarden).

Op voorstel der Jongel.-Afd. Rotterdam werd met 69 tegen 48 stemmen als voorlaatste alinea ingelascht:

„Jongelieden, die den 21-jarigen leeftijd bereikt hebben, kunnen lid blijven der Jongelieden-Afd. maar betalen dan f 2.50 per jaar.

Art. 7. De zin in *a* Zij kunnen zich door een enz. wordt: Zij kunnen zich ieder door één enz. (Voorstel Leeuwarden).

bedanken, moet hiervan vóór 1 December schriftelijk kennis geven aan het Groeps- of Afdeelingsbestuur.

Art. 11. De tweede alinea wordt:

Het aan de Afdeelingen toekomende deel, waarvoor als grondslag wordt aangenomen de toestand op 1 Januari, bestaat:

Als voorlaatste alinea wordt ingevoegd:

De bijdragen van de in den loop van het jaar tot een Afdeeling toetredende leden komen geheel ten bate dezer Afdeeling.

Art. 18. Op voorstel van Afd. Rotterdam wordt het begin aldus:

Op voorstel van *zijn* Dagelijksch Bestuur kan enz.

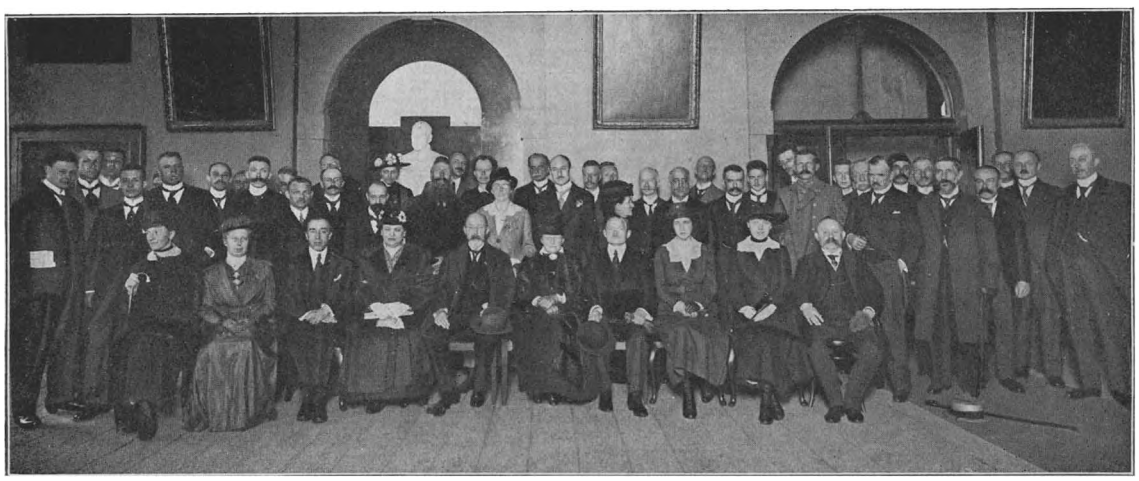

Bestuur en afgevaardigden met Burgemeester en Wethouders in de hal van het stadhuis te 's-Hertogenbosch.

Art. 8 wordt op voorstel van het Groepsbestuur als laatste art. der rubriek „Van de leden":

„Leden, die in strijd handelen met het doel en de belangen der Groep, kunnen door het Dagelijksch Bestuur vervallen verklaard worden van het lidmaatschap der Groep, behoudens beroep op den Groepsraad. Het Dagelijksch Bestuur geeft van die vervallenverklaring kennis aan het Hoofdbestuur.

Art. 9 wordt gelijkluidend aan art. 8 in het April-nr. vermeld, behalve de laatste alinea, die vervalt. Daarvoor komen in de plaats de volgende drie alinea's, afkomstig van Afd. Haarlem.

Elk lid heeft het recht de bijeenkomsten van een andere Afdeeling dan de zijne bij te wonen voor zoover er naar het oordeel van het bestuur dier Afdeeling plaatsruimte beschikbaar is. Uitgezonderd hiervan zijn de huishoudelijke vergaderingen.

De op 1 Januari ingeschreven leden zijn verplicht hun bijdrage te betalen vóór 1 Maart van het loopende jaar. De nieuwe en overgeschreven leden, die hun bijdragen nog niet betaalden, een maand na aangifte.

Wie voor zijn lidmaatschap wenscht te

Art. 20 wordt

Het bestuur der Groep is opgedragen aan een Groepsraad.

Art. 25. 1 Februari wordt 15 Februari.

Art. 27. De slotzin wordt: Het Dagelijksch Bestuur schrijft zulk een referendum uit, indien ten minste 30 leden enz.

Art. 31. Het opschrift wordt: *Van het Dag. Bestuur.* De eerste zin wordt: Het Dag. Bestuur bestaat uit vijf of zeven leden.

Art. 32. Van het Dagelijksch Bestuur wordt: van *zijn* Dagelijksch Bestuur.

Art. 35. Het woord *beheert* wordt: *administreert.*

Art. 38. De volgende alinea wordt toegevoegd:

Indien de Groepsraad een anderen Voorzitter heeft dan het D. B., is de eerstgenoemde allereerst aangewezen als leider van den Groepsdag.

Art. 41. De eerste zin wordt: de Groep *kan* een eigen kantoor *onderhouden* ter plaatse, waar de zetel van haar bestuur *is gevestigd.*

Art. 42. Raad van Bijstand wordt *Groepsraad.*

Art. 46 begint: De taak van den Raad is het Dag. Bestuur en den Groepsraad enz.

Art. 53. Na art. 52 wordt een nieuw hoofd en een nieuw artikel ingevoegd, n. l.:

Opheffing der Groep.

Artikel 53. Bij opheffing der Groep vervallen haar bezittingen aan het Hoofdbestuur.

Art. 54 wordt nu als art. 53 uit het April-nr. met weglating van de woorden „en Dagelijksch".

Art. 55 wordt als art. 54 uit het April-nr.

Nadat deze wijzigingen waren goedgekeurd, werd het geheele reglement met 95 stemmen voor en 33 blanco aangenomen.

De Voorzitter bracht dank aan de reglementscommissie voor haar moeielijken arbeid en hield daarna de vergadering aangenaam bezig met een verslag van de werkzaamheden der Taalcommissie en een beschouwing over de woorden, gedurende den oorlog bij ons in gebruik gekomen [1]).

De heer Hartevelt, ondervoorzitter, bracht den spr. namens de vergadering dank voor zijn belangwekkende lezing.

De heer Lugard (Deventer) vond er aanleiding in om de Taalcommissie aan te sporen de persgebreken meer tegen te gaan en de rol van schildwacht actiever te vervullen, door een bastaardwoord in elk voorkomend geval terstond als zoodanig te brandmerken.

Een *motie der Stud. Afd. Utrecht,* het verlangen uitsprekend dat voortaan in Neerlandia de feiten, die zich in den Vlaamschen strijd voordoen, worden vermeld, werd wegens den gevorderden tijd, na inlichting door den Groepssecretaris over de redactoneele inrichting van Neerlandia, niet in behandeling genomen.

De heer Croin (Haarlem) sprak de wenschelijkheid uit dat de kennisgeving van het Hoofdbestuur over het plan tot uitgave van een A.N.V.-kalender in het Juni-nr. van Neerlandia zou worden bekend gemaakt.

Mevr. Veen (Groepsbestuur) bracht ten slotte hulde aan Mej. Baelde, die na de nieuwe inrichting der Groep zeer waarschijnlijk geen bestuursbetrekking meer zal vervullen en die zoo vele jaren mede wat de huisvrouw noemt het belangrijke, weinig geziene en meestal weinig gewaardeerde keukenwerk van het Verbond heeft verricht.

Vermeld dient nog dat de aftredende Hoofd- en Groepsbestuurders met algemeene stemmen werden herkozen.

1) Deze rede zal in het Juli-nr. worden opgenomen.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A.N.V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algem. Nederl. Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van .... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

De vergadering, waarop 25 afdeelingen [1]) waren vertegenwoordigd, werd te half vijf gesloten en gevolgd door dat wat aan de jaarlijksche samenkomsten meestal bijzondere bekoring geeft.

De bezichtiging der St. Janskerk (door Havard reeds „het mooiste Gothische gebouw van Nederland" genoemd) nog wel onder leiding van Dr. Xavier Smits, rector van Voorburg, die een groot gedeelte van zijn leven aan de studie van dit Godshuis heeft gewijd, was een bijzonder genot.

Ook de uit de 14e eeuw dagteekenende stichting der O.L.V. Broederschap wekte zeer de belangstelling der vergaderden.

De soberheid van het feestmaal dat volgde, deed aan de gezelligheid geen afbreuk. Aan H. M. de Koningin en den eerevoorzitter der Groep, Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, wiens aanwezigheid noode gemist werd, werden huldetelegrammen gezonden.

Door een afwisselenden ontspanningsavond zette het Afdeelingsbestuur de kroon op de ontvangst: toespraken van Afd. Voorzitter, Mr. Phaff, en Groepsvoorzitter, de heer Emants, gingen vooraf aan de Nederlandsche liederen en verzen, gespeeld door een strijkje, gezongen door een zeer muzikaal mannenkwartet, met fijn begrip en zuivere zegging voorgedragen door mej. C. Hartevelt uit Arnhem. Haar keus had zich bepaald tot het beste: Perk, Rodenbach, Gezelle, Adama van Scheltema, Henriëtte Roland Holst.

Mej. Janssen vergastte ons op een paar geestige Brabantsche alleenspraken, waarin zoo treffend en geestig de beginselen van het A.N.V. waren geweven.

Tot slot gaf een veteraan van het St. Antoniusgilde te Nuland ons een staaltje van zijn meesterschap in het bekende vendelen (vaandelzwaaien).

Zoo zal deze Algemeene Vergadering, welke van zoo grooten invloed kan zijn op de toekomst van ons Verbond, toch heel wat aangename herinneringen achterlaten.

Wanne? [2]) zou Mijntje zeggen.

C. v. SON.

1) Amsterdam (Burg.), Amsterdan (Stud.), Arnhem, Breda, Delft (Burg.), Delft (Stud.), Deventer, Dordrecht, 's-Gravenhage (Burg.), 's-Gravenhage (Jgl.), Haarlem (Burg.), Haarlem (Jgl.), 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Leiden, Nijmegen, Rotterdam (Burg.), Rotterdam (Jgl.), Utrecht (Burg.), Utrecht (Stud.), Utrecht (Jgl.), Wageningen (Burg.), Wageningen (Stud.), Walcheren, Zaanstreek

2) Nie-waar

St. Janskerk te 's-Hertogenbosch.

OOST-INDIË.

Overzicht.

Vroeger werd er reeds op gewezen, dat een deel van de Nederlandsche pers in Indië geregeld losbrandt op de hoedanigheden der Inlanders en der „Vreemde Oosterlingen" en dat vele Inlandsche en Chineesche bladen daar met gelijke felheid tegen opkomen — wat men hun niet kwalijk kan nemen. Men kan zich daarvan op de hoogte stellen en houden door het lezen van de rubrieken: *„Wat de Inlander zegt"* en *„Wat de Chinees vertelt"* in het Koloniaal Weekblad *Oost-en-West.*[1])

't Gaat in dien strijd vaak over de vraag:

Is de Inlander geschikt voor de hoogere maatschappelijke betrekkingen?

D.w.z. heeft hij de hoedanigheden — in kiem of reeds ontwikkeld — die vereischt worden voor vertrouwensbetrekkingen in den Staatsdienst en ook in handel, nijverheid en landbouw.

In *O. en W.* van 9 Mei j.l. lezen wij het volgende:

De *Kaoem Moeda* (een Inlandsch blad) schrijft: *„Het Nieuws van den Dag van N.-I.* laakt de motie van *„Insulinde"*, onlangs genomen op een openbare vergadering, waarbij tegenwoordig waren: de S. I., P. G. H. B., P. P. B., V. S. T. P. en Pips. Het blad vindt 't niet goed, dat in de toekomst, ook na genoten hooger onderwijs, de Indiërs hoogere landsbetrekkingen, als: ingenieur, rechter, enz. bekleeden zouden, omdat zij niet geschikt zijn voor posten, waaraan groote verantwoordelijkheid verbonden is. Het spreekt vanzelf, dat deskundigen uit de kringen van het *Nieuws van den Dag* mooie inkomsten eer aan hun soortgenooten dan aan Inlanders gunnen. Maar wij, Indiërs, gelooven, dat de Regeering, die immers de ethische richting volgt, en ook de particuliere werkgevers, de gevoelens der Asmodeepers negeeren zullen en de werknemers salarieeren in verhouding tot hun capaciteiten, zonder aanzien van huidskleur of godsdienst.[2])"

Het is vaak genoeg gebleken, dat ik mij met die laatste zinsnede van de *Kaoem Moeda* gaarne vereenig.

Maar . . . nu is de vraag: zijn die „capaciteiten", die vooral bestaan in *karaktereigenschappen,* reeds in voldoende mate aanwezig?

Daar zit de kneep!

De waarheid is, dat de ondervinding, op dat gebied opgedaan, niet bijzonder bemoedigend kan genoemd worden. De flinke zelfstandigheid en betrouwbaarheid, die voor hoogere betrekkingen en ambten onmisbaar zijn, moeten bij den Inlander-indoorsneê nog geleidelijk groeien.

Een met strijdplannen in Indië komend sociaaldemocraat — in zóóverre een *rara avis* (een zeldzame vogel), dat hij meer gezond verstand dan partijhartstocht had — kwam spoedig tot bezinning bij zijn propaganda: „Er is op 't oogenblik geen enkele „Inlander — hoog of laag — die zelfstandig b.v. een „melkinrichting kan beheeren", aldus uitte hij zich vrij nurks.

Dat is zeer zeker overdreven.

Maar toch heeft de ervaring geleerd, dat men op dit gebied niet dan zeer voorzichtig kan zijn. Met ongeschoolde soldaten wint men geen veldslag.

Wij zeggen dus: Heeft de Inlander de capaciteiten om te worden ingenieur, fabrieksdirecteur, chef van een handelshuis enz. enz. dan natuurlijk geldt het spreekwoord: „gelijke monniken, gelijke kappen". Maar wij zijn nog lang niet zoo ver, dat de Inlanders in overwegend aantal zulke betrekkingen kunnen waarnemen[1]).

Het is duidelijk, dat met deze opmerkingen niets minachtends wordt bedoeld; alleen dit: dat de ontwikkeling van den Inlander tot dusverre *niet* of zeer weinig in *deze* richting gaat.

't Is nu maar de vraag of wat nog niet *is* kan *worden.* Men wijst vaak op Japan, maar de aanleg van dat volk is geheel anders dan van b.v. den Javaan. Tot onze troost evenwel diene de overweging, dat wij eigenlijk nog maar in het voorportaal staan van het nieuwe ontwikkelingstijdperk; 't is nog veel te vroeg voor het uitspreken van een beslissend oordeel; over 10 of 20 jaar zal men daartoe iets beter in staat zijn.

Als nu de pers in Indië ijverig bouwsteenen wilde verzamelen om er een meening op te grondvesten, zou dit vrij wat nuttiger zijn dan dat onophoudelijke schelden en schimpen tusschen de rassen onderling.

---

1) Reeds vaak is dit weekblad door ons aanbevolen. 't Kost slechts f 2.50 in 't jaar; adres der Administratie: Heulstraat 17, den Haag. Dat blad moest toch eigenlijk in iedere leesportefeuille te vinden zijn. Maar, helaas, men vindt daar misschien periodieken uit IJsland of uit Kamschatka; uit Indië evenwel.... ho maar! dat ware van de Nederlanders te veel gevergd.

Die *Oost-en-West* geregeld inziet behoeft niet langer op Indisch gebied „een vreemdeling in Jeruzalem" te zijn, wat jammer genoeg met de meeste „beschaafde" Nederlanders 't geval is.

2) Om de stemming, die er heerscht in vele Inlandsche bladen voor de lezers van *Neerlandia* nog duidelijker te doen uitkomen, geef ik — toch aan 't citeeren zijnde — nog 't volgende knipsel uit *O. en W.:*

„In den nacht van 2 Nov. j.l. — alzoo de *Oetoesan Hindia* naar aanleiding van de staking van de leerlingen der O.S.V.I.A. te Probolinggo — zijn 16 leerlingen van de opleidingschool te Probolinggo, wo een zieke, gedrost en hebben, langs de rivier en sawahs, de halte Malasah bereikt. Zij zijn naar huis gegaan, sommigen met den trein, anderen te voet. Zij zijn wars van het schelden en slaan van een Europ. onderwijzer. Een klacht bij den Direkteur had slechts het gevolg, dat de leerlingen in het ongelijk gesteld zijn en dezelfde onderwijzer nog beestachtiger optrad. Leiders van ons volk! komt op voor de eer van de natie! Treedt op met kracht tegen al, wie ons smaadt en neerhaalt. Moge de ethische richting geen onderwijzers bij het Inlandsch onderwijs aanstellen, die den Inlander vijandig zijn. Waartoe moeten de gemoederen vergiftigd en rassenhaat gezaaid worden? zoo vraagt het blad."

Zoo'n bericht ziet er schrikbarend en alarmeerend uit. En .... 't spreekt vanzelf, dat de mogelijkheid van wanverhoudingen bestaat en dat er misschien waarheid schuilt in dit bericht.

Maar .... men zij voorzichtig!

Als Secretaris van het Kerkbestuur van Ned.-Indië werkte ik indertijd mede aan een besluit om al de leerlingen van de kweekschool voor Inlandsche Godsdienstleeraars te Amboina weg te zenden 't Kon niet anders. De brave, waardige en kalme hulpprediker, die met de opleiding belast was, werd door de onredelijke en onbeschaamde handelingen en aanklachten (behoorlijk geregeld ingediend in requestvorm) zoo tot wanhoop gebracht, dat er eens „schoonschip" moest gemaakt worden. De „straffe hand" die, helaas, zoowel in Indië als in Nederland hoe langer hoe slapper wordt, kan niet gemist worden, al behoeft het daarom nog geen „slaande hand" te zijn.

1) Het zou mij zeer aangenaam zijn als een der vele (waaronder uitnemende), hier te lande vertoevende Inlanders hierover in *Neerlandia* zijn licht wilde laten schijnen. Met vele regenten en andere aanzienlijke Javanen heb ik over dit onderwerp gesproken; doorgaans dachten zij er niet zeer optimistisch over. Een der nobelste pioniers van de vooruitstrevende Javanen, de overleden Regent van Demah, vatte zijn streven niet samen in 't woord: „Wij kunnen 't al" maar in dat andere: „Leer het ons!"

Beide boven aangehaalde citaten beroepen zich op de

Ethische richting,

het modewoord van onzen tijd, waarmede heel wat geschermd wordt. Ieder weldenkende zal moeten erkennen, dat het nieuwere denkbeeld: *Opvoeding en gelijkstelling van alle rassen* den goeden koers aangeeft. Maar evenzeer zal men moeten beamen, dat onverstandig doordrijven schadelijk is, in de eerste plaats voor hen, die vooruit gebracht moeten worden.

Als een „ethisch" aangelegd vader uit liefde voor zijn 17-jarigen zoon dezen aanstelt tot procuratiehouder van zijn handelszaak, dan zullen ongetwijfeld vader en zoon met hun zaak te gronde gaan.

Ik meen dat deze vergelijking juist is.

Nederland moet Indië opvoeden tot zelfstandigheid, maar 't is juist in 't belang van Indië als men te voren zorgvuldig overweegt „wat de schouders kunnen dragen en wat nog niet".

't Is tegenwoordig een zeer moeilijke tijd. Men heeft door dat denkbeeld van gelijkheid verwachtingen aangekweekt, die in de eerste jaren niet te verwezenlijken zijn.

„Als wij maar eerst de Nederlandsche taal ken„nen en wat Westersche ontwikkeling hebben ver„worven, kunnen we zelf wel de hoogste ambten „bezetten" zie daar de meening van vele Inlandsche groepen overal in den Archipel.

Ongetwijfeld moeten vele moeilijkheden, troebelen en opstootjes worden toegeschreven aan de voorloopige teleurstelling van deze overspannen verwachtingen.

Moge de „ethische koers" krachtig. maar tevens voorzichtig gevolgd worden en een vaste en heldere overtuiging niet ontaarden in dweepzucht op dit gebied!

Met Inlanders worden meestal in éénen adem genoemd „Vreemde Oosterlingen"; 'n zonderling woord! Men weet dat daarmede bedoeld worden buiten Indië geboren niet-Christelijke Aziaten.

Nu lezen we in de Indische bladen het berichtje dat

een „vreemde Oosterling",

n.l. de Majoor der Chineezen te Medan *Tjong A. Fie* geld heeft gegeven voor een *ambachtsschool* en een blanco crediet geopend heeft voor de stichting van een *School tot opleiding van vroedvrouwen.*

Men was vroeger wel eens gewoon — en dat was typisch bekrompen! — de uitdrukking te gebruiken van „*een rare Chinees*". Moeten wij dit hier ook doen en dan „raar" opvatten in de oorspronkelijke beteekenis van „zeldzaam"?

In geenen deele!

Wie zal ze tellen de duizenden, die de Chineezen in Indië gegeven hebben voor allerlei nuttige en barmhartige doeleinden!

Wat den heer *Tjong A. Fie* betreft, van mijne kennismaking met hem in Medan, nu ongeveer dertig jaar geleden, bewaar ik zeer aangename herinneringen; ik vond hem een aantrekkelijke en hoog te achten persoonlijkheid.

Maar.... een zeldzaamheid is zoo'n vorstelijke gift van Chineesche zijde geenszins.

De Chinees heeft vaak veel over voor de lijdende menschheid en stelt ook hen onder de Europeanen die op 't gebied van barmhartigheid werkzaam zijn op hoogen prijs, gelijk ik zelf vaak heb ondervonden.

En.... nu is het toch, helaas, een feit dat van deze Indische staatsburgers en flink-belastingbetalers, vaak in Nederland veel leelijks en weinig goeds werd verteld en ook in Indië liet de waardeering en behandeling van Europeeschen kant heel wat te wenschen over.

Hoe wij dan te oordeelen hebben over de Chineesche inwoners van Insulinde?

Dat is met een paar zinsneden niet uit te maken natuurlijk; en.... dat behoeft ook niet. Zij hebben hunne gebreken en deugden (evenals wij) en zijn zeker niet slechter dan de Hollanders.

Meer kunnen wij er moeilijk van zeggen en we kunnen alleen den wensch uitspreken, dat zij zich in 't nieuwe Indische staatsverband geheel thuis mogen gevoelen, want zij vormen nuttige en krachtige bestanddeelen voor maatschappijvorming. Er moeten nog misverstanden en misstanden worden weggeruimd en dan zal 't wel blijken dat de Chinees een loyaal onderdaan is en, als hij op den duur *niet beneden den Japanner* wordt gesteld in waardeering en behandeling, zich geheel zal aansluiten aan en arbeiden voor den bloei van de Nederlandsch-Indische maatschappij.

Met veel genoegen lees ik dan ook in de lijst van nieuwe leden (Jongel.-Afdeeling), die in 't laatste nummer van *Neerlandia* is opgenomen drie Chineesche namen. Wij kunnen dus spreken van

„Chineesche leden van het A.N.V."

en.... dat zij een profetie voor de toekomst [1]).

's-Gr. v. L.

ZUID-AFRIKA.

Afdeeling Bloemfontein.

Vrijdag 22 Februari, werd te Bloemfontein de jaarvergadering gehouden van de afdeling Bloemfontein en omstreken van het A.N.V. Er was een tamelike opkomst van belangstellenden.

Bij afwezigheid van de voorzitter, de heer J. S. M. Rabie, nam de heer H. H. van Rooyen de voorzitterstoel in. Uit het jaarverslag van de sekretaris bleek dat er dit jaar de volgende boekprijzen zijn toegekend aan kandidaten uit de Vrijstaat bij de Taalbond-eksamens, en wel:—

Hollands, lagere afdeling: L. C. Steyn, Middelbare School, Kroonstad, boekprijs van 10s.; I. Z. van der Bank, Middelb. Sch. Smithfield, 10s.

Hollands, hoogere afdeling: J. H. Loots, Middelb. Sch., Boshof, 20s.

Hollands, hoogste afdeling, Helena Francken, Grey Universiteit Kollege, Bloemfontein, 30s.

Z.A. Geschiedenis, lagere afdeling: L. H. O'Brien, Middelb. Sch. Boshof, 15s.

Z.A. Geschiedenis, hogere afdeling: Aletta E. Erskine, Normaal Opl. Kollege, Bloemfontein, 20s.;

[1]) Op mijne katechisatiën in Indië heb ik vele Chineesche leerlingen gehad. De ouders wenschten geen overgang tot het Christendom door den doop (en daar werd ook niet op aangedrongen), maar zij vonden 't best, dat hun kinderen even ontwikkeld werden als de Europeesche.
De leerlingen waren doorgaans ijverig en sympathiek.

Susanna J. v. d. Heever, Normaal Opl. Kollege, Bloemfontein, 15s.

Verder werden kleine geldelike bijdragen gegeven voor de liederenavond door mevr. Tilanus te Bloemfontein gehouden en voor een voordrachtwedstrijd door de O.V.V. te Bloemfontein uitgeschreven.

Na het goedkeuren van de verschillende jaarrapporten werd een bespreking gehouden over het werk van de propaganda kommissie in het afgelopen jaar en werd door dr. Visser gewezen op de noodzaak van het in voorraad hebben in de Dr. van Everdingen-Boekerij van meer techniese en wetenschappelike werken. Dageliks deed de behoefte zich gevoelen om hollandse uitdrukkingen te kennen niet alleen voor de techniese, doch ook voor wetenschappelike doeleinden. Hiervoor was biezonder veel navraag door jonge Afrikaners, die zich niet in alles met de engelse uitdrukkingen wilden behelpen. Dergelike boeken zouden ook veel doen ter opbouwing van de afrikaanse taal, buiten dat de hollandse termen meer gangbaar werden gemaakt.

De heer Rabie, intussen ter vergadering gekomen, vindt dit 'n prachtig plan en denkt dat een verzameling hollandse techniese boeken 'n mooie bron zal zijn om uit te putten bij het vormen van afrikaanse woorden op technies gebied. Het zou goed zijn 'n wenk te geven aan het bestuur van de Dr. van Everdingen-Boekerij om dergelike boeken uit te laten komen.

Een kommissie werd ingesteld om te trachten deze plannen te verwezenliken.

De heer Rabie bracht nog de kwestie ter sprake van hollandse kinderen in den vreemde die door liefdadige instellingen uit de in de oorlog betrokken landen naar Holland worden gebracht om daar wat op te knappen. Hij had een hartroerend beroep gelezen in Neerlandia en dacht dat we ook 'n weinig konden helpen. Besloten werd dat de afdeling kollektelijsten zou uitsturen [1]).

Het bestuur werd op voorstel Ollemans—Moll en bloc herkozen en bestaat tans uit de heren J. S. M. Rabie, voorzitter; P. E. Kampfraath, penningmeester, dr. C. F. Visser, A. C. Boeseken, H. H. van Rooyen, dr. Pretorius, en Fred. P. Schuur, sekretaris.

INGEZONDEN.

De Nederlandsche Kolonie te Parijs.

Op 12 Maart nam ik deel aan het noenmaal, dat de leden der Nederlandsche vereeniging elke twee maanden bijeen brengt.

Het was een waar genoegen, te Parijs een Franschman, in het publiek, Hollands gedrag gedurende den oorlog, te hooren roemen.

De Heer Rocheblave n.l., heeft mooi gesproken; niemand beter dan hij, ooggetuige van wat men in Nederland voor België en Noord-Frankrijk deed en nog doet, kan de waarheid in dezen verkondigen.

Misschien is hij nu reeds weder in uw midden, want hij had plan om weder naar Holland te gaan, ten einde de banden van vriendschap tusschen Frankrijk en Nederland nog hechter te maken.

Parijs, 13-3-'18. MATHILDE DE LA CHAPELLE.

[1]). De uitslag is schitterend geweest. De vorige maand werd 100 pond telegrafisch overgemaakt. Onze hulde en groet! Red.

Mededeelingen en Allerlei.

Hofwijck.

De buitenplaats Hofwijck onder Voorburg, gebouwd onder leiding van Constantijn Huijgens, en door hem en zijn zoon, den wereldvermaarden Christiaan, bewoond, is in *herstel* genomen, om beide groote mannen daarmede eene blijvende hulde te stichten.

Zij, die daarvan nog teekeningen, prenten, beschrijvingen, enz., in hun bezit hebben, worden door de commissie van uitvoering vriendelijk uitgenoodigd, eenig bericht daaromtrent te willen doen toekomen aan den Heer A. Labouchere, Huis te Werve, Rijswijk Z.H.

A.N.V. Kalender.

„Aan Hoofd-, Groeps- en Afdeelingsbesturen en Vertegenwoordigers van het Algemeen Nederlandsch Verbond is de mededeeling verzonden dat het Hoofdbestuur plan heeft voor 1919 een A.N.V. kalender te doen samenstellen. bestaande uit 53 bladen, voor elke week een, die behalve de vermelding der dagen, afbeeldingen zal bevatten: kijkjes uit ons stamgebied, Nederlandsche monumenten, portretten van beroemde Nederlanders en Stamgenooten, e.d. Ook zullen de bladen door opschriften, spreuken, geschiedkundige herinneringen enz., wekelijks propaganda maken voor het doel van het A N.V.

De kostende prijs van dezen kalender, ter grootte van 30 × 20 zal in dezen tijd ongeveer f 1.— bedragen.

Daar het A.N.V. geen winst beoogt te maken, zouden de exemplaren aan de leden voor dien prijs, buiten de verzendingskosten, kunnen worden geleverd, maar dan moet vooraf de inteekening voldoende blijken voor een oplaag van 1000.

Wij zouden daarom gaarne van U vernemen, of in Uw kring voldoende belangstelling voor deze uitgave bestaat."

Van verschillende zijden kwamen reeds bewijzen van instemming met het plan, maar de inteekening moet voldoende zijn. Op de voorlaatste adv. blz. vindt men een inteekenbiljet. Zend dat spoedig aan de Administratie te Dordrecht.

Volkszang.

De heer Arnold Spoel, de onvermoeibare strijder voor den volkszang, heeft in April te Groningen zijn 80sten Nederlandschen zangavond gegeven.

Men had hem voorspeld, dat 't in 't hooge Noorden niet zou gaan; achthonderd Groningers hebben echter het tegendeel bewezen. De eerste volkszangavond daar is schitterend geslaagd.

Boeken-Commissie.

Directie en kantoor zijn verplaatst van Rotterdam, Mathenesserlaan, naar **Bilthoven (U.), villa „Beijers-Oord", Soestdijkerstraatweg 136.**

Het Boekenhuis blijft gevestigd: Van der Duynstraat 63, Rotterdam.

Adres van den boekhouder: Van der Schellingstraat 5a, Rotterdam.

Dr. W. VAN EVERDINGEN,
Directeur der B.-C. van het A. N.V.

Rekening en Verantw. Hoofdbestuur 1917.

Ondergeteekenden verklaren dat zij de rekening en verantwoording over het jaar 1917 van het Hoofdbestuur hebben nagezien en in orde bevonden.

Bij het vergelijken met de begrooting is hun gebleken dat de bijdrage van Groep Nederland ongeveer 1700 gld. beneden de raming 1917 en ook beneden de opbrengst van 1916 is gebleven. Dit is mede oorzaak dat het jaar 1917 in tegenstelling met vorige jaren met een tekort sluit.

Voor Groep Nederland:
(w.g.) J. J. KORNDORFFER.

Voor Groep Ned. Oost-Indië:
(w.g.) JAN A. STOOP.

Voor Groep België:
(w.g.) H. J. M. TIJSSENS.

Rechtzetting.

In 't April-nummer, blz. 56, stond een stukje „Geloof voor werkelijkheid", een onschuldige opmerking naar aanleiding van eene uiting van den Dietschen Bond in zake de schepenroof. Deze had n.l. geschreven over „de verontwaardiging, die in Holland, Vlaanderen en Zuid-Afrika, door dit optreden was gewekt".

Neerlandia vroeg: hoe kan de D. B. dat weten? Er zijn van daaruit nog geen berichten dienaangaande gekomen.

Prof. Bodenstein vindt in de N.R.Ct. van 21 Mei die opmerking flauw, omdat daardoor aan den Dietschen Bond het recht wordt ontzegd namens het Afr. volk te spreken. Neerlandia wete „dat de Afrikaners hier in Holland, al zijn zij verstoken van geregelde verbinding met hun stamgenooten in Z.-A., voldoende kennis hebben van het karakter van hun eigen volk om te kunnen voorspellen, welken indruk het wereldgebeuren er moet maken."

Daar ging het echter niet om, zooals ieder kan zien. Maar 't zou de moeite niet waard zijn hierop terug te komen, als niet de mogelijkheid bestond dat de N. R. Ct. en niet Neerlandia in Z.-A. wordt gelezen. Men zou daar wonder wat kunnen gaan denken. Daarom volsta hieromtrent hetgeen de heer Bodenstein buiten de kwestie om heeft geschreven, dat de Red. van Neerlandia er nooit aan heeft gedacht inzake hun land en volk het gezag van hem en andere Zuid-Afrikaners in twijfel trekken. Integendeel, wat Z.-A. betreft, zijn zij onze zeer gewaardeerde gidsen, over wier tegenwoordigheid in ons midden wij ons van ganscher harte verheugen.

Vraag om inlichting.

Kan iemand ons het tegenwoordig adres h. t. l. opgeven van den onderwijzer Tromp, die in den tijd van den Boerenoorlog in Transvaal is geweest en daar gekend heeft den onderwijzer I. W. D. Polderman en echtgenoote, geb. Awiet?

NIEUWE LEDEN.

Groep Nederland.

BESCHERMENDE LEDEN:

R. Gransberg, Witte de Withstr. 14 a, Rotterdam.
Corns. Blad, Groentenhandel, „
C. C Bender, Glashaven 17, „
Spliethoff Beeuwkes & Co., IJzerhandel, „
Ch. de Sterke, Westersingel 6, „
D. L. Andriesse & Zonen, Leuvehaven 151, Rotterdam.
J. Schouten, Voorschoterlaan 100, „
N.V. Rotterdamsche Kaashandel, „
N. de Voogd, Saftlevenstr. 37 b, „
M. A. Staal, Lakenhandel, Delftsche Vaart 31a, „
O. F. Weise, Boompjes 58, „
F. C. Veltenaar, (Erven de Ligt & Co.) „
J. J. M. Chabot, Vijverlaan 48, „
A. v. d. Spek Hzn. Wijnhaven 98 Z.Z. „
Van As, Mathenesserlaan 182, „
A. P. v. d. Vorm. N. Binnenweg 146, „
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.
H. Dietz, Stadhouderskade 16 b, Amsterdam.
Opgeg. door het best. der Afd. „
Ph. van der Heyden, Wijnhaven 129, Rotterdam.

GEWONE LEDEN:

C. Bronger, Voorburg.
J. P. Baumgardt, Houthandel, Rotterdam.
H. J. Roelofs, Rochussenstraat 225 a, „
Ph. Marcella, Wijnhaven 153, „
C. Grewen, Ged. Bierhaven 2, „
Alg. Brandw. Maatschij, Wijnhaven 56 b, „
G. A. Abendanon, Heemraadssingel 281 b, „
Jan Roelofs Az., Binnenvaart Mij, „
D. H. Kolff, Westerstr. 25 a, „
Jos. de Poorter, Cargadoor & Reeder „
J. W. van Nouhuys, Willemskade 25 b, „
F. J. Teunissen, Leuvehaven 239 a, „
Otto Verdoorn, „ 55, „
L. J. Havelaar, Westersingel 120, „
Holl. Asbest Mij v/h v. d. Linden & Veldhuis, „
W. de Baat J.Hzn., Diergaardelaan 70, „
Fa. van Kekem & Heusdens, Kaashandel, „
P. Schrameier Verbrugge, Notaris, Wijnhaven 103 „
P. W. Spronk, Boompjes 65, „
Koperpletterij en Metaalh. v/h H. de Heus & Zn., „
E. G. Th. van Raalte, Mathenesserlaan 372 b, „
W. L. F. P. Leijendekkers, Scheepmakershaven 55 „
P. A. Schreuder, Glashaven 3, „
J. H. Jurriaanse, „ 4, „
G. L. Langeraar, Eendrachtsweg 32 b, „
Fa. H. Kersken Jr., Glashaven 21, „
L. Deyer, Zeevischmarkt 13, „
J. J. Swart, Fotohandel. Gelderschestr. 4 b, „
Z. Marcella, Mathenesserlaan 324, „
J. van Cleeff Jzn., N. Binnenweg 149, „
C. J. Bosman, Wijnhaven 98, „
Fa. Verburgh & Zn., Wijnhaven 98, „
N.V. Handel Mij v/h Bot & v. Nes, „
R. Hollaar, Glashaven 6, „
Mr. W. A. Rutgers, Bentinckstraat 132, Den Haag.
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, „
J. Stakenburg, Voorschoterlaan 30 a, Rotterdam.
H. Iwema, Hinthamereinde 59, 's-Hertogenbosch.
M. A. Hollestelle, Appingedam.
Allen opg. door den heer H. F. C. Smeulders, 's-Hertogenbosch.
Mej. J. Huender, Koninginneweg 26, Haarlem.
Opg. door mej. H. J. Deetman, „
Ir. B. Stephan, Oude Delft 206, Delft.
Opg. door mevr. wed. Mr. J. W. Th. Cohen Stuart—Abendanon, „
Dr. P. H. Dojes, Vondelstraat 144, Amsterdam.
Opg. door den heer G. A. Loeff, „
Mr. P. E. Barbas, Parklaan 1, Haarlem.
H. M. Hubregtse, Leidsche Vaart 124, „
Beiden opg. door den heer J. C. A. Croin, „
H. W. Valken, Alexanderplein 13, Den Haag.
G. C. A. Mulder, Leeraar H. B. S., Voorschoten.
Beiden opg. door Dr. M. A. v. Weel, Den Haag.

C. E. Kam, W. de Zwijgerlaan 43, „
Opg. door den heer G. A. v. Duyvendijk, Lekkerkerk.
Mej. A. Kikkert, Binnensingel, Vlaardingen.
Mevr. C. M. van Büüren—van Heijst—van Vollenhoven, Villa „Jugenheim", „
Beiden opg. door mevr. G. B. van Büüren—van Heijst. „
R. Broesterhuizen, Lange Beestenmarkt 9 „
K. J. Seger Jr., Adm. de Ruyterweg 19, Amsterdam.
Beiden opg. door den heer A. G. Blankenburg Den Haag.
Mej. A. Koch, Sloetstraat 10, Nijmegen.
Dr. J. G. C. Vriens, Paulstraat 1, „
Mr. P. van der Velden, Groesbeekscheweg 54, „
J. W. Knegtmans, Berg en Dalscheweg 56, „
S. H. Brantsma, Kwakkenbergsche weg 62, „
IJ. S. Buruma, Joh. Vijghstraat 56, „
Allen opg. door het Bestuur der Afd. „
M. A. Bosman, Kanaalkade, Alkmaar.
Mr. W. Ch. H. van Dillen, Langestraat 46, „
Mevr. J. M. Bosman—Waalewijn, Voormeer, „
Mevr. A. v. d. Feen de Lille, Langestr. 104, „
W. G. Visser, Kennemerstraatweg 16, „
W. K. Kluitman, Nassaulaan. „
Mr. A. Fockema, Langestraat 45, „
Ph. M. Bosscher, Parkstraat, „
J. H. G. van den Berg, Langestraat 87, „
O. de Waal, Verdronkenoord, „
Mr. D. Sluis, Nassaulaan, „
G. W. Schlichting, Fnidsen, „
C. D. Proot, Langestraat, „
M. Eecen, Park, „
Allen opg. door het Bestuur der Afd. „
Mevr. de Wed. M. Charlouis—van Lier, Nic. Maesstraat 92, Amsterdam.
Mej. Antoinette van Dijk, de Lairessestr. 40, „
Beiden opgeg. door het Bestuur der Afd. „
H. J. Donker, Gennep (L.)
Jules Vermeille, 7 Rt. L., Barak 44, Harderwijk.
Mevr. Doorman-Grooss, Kortenaerkade 1, Den Haag.
G. Bicker Caarten A.Jzn., 's-Gravendijkwal 148 b, Rotterdam.
Mr. L. C. H. van Beeck Calkoen, Singel 298, Dordrecht.
N.V. Leydsche Veem, Boompjes 34, Rotterdam.

Studenten-Afdeelingen.

W. H. Koster van Grooss, Claes de Vrieselaan 17, Rotterdam.
Mej. E. C. Zeeman, Rijnsburgerweg 6 b, Leiden.
E. Perelaer Jr., Hugo de Grootplein 11, Delft.
K. Noorman, Zuiderstraat 216, „
F. A. Holleman, v. Leeuwenhoeksingel 6. „
A. H. Fabius, „ 13, „
Allen opg. door het Best. der Stud. Afd. „
W. M. le Cointre, Blauwburgwal 22, Amsterdam.
J. H. Scheurer, 2—II—20 R. I. 4e div. Veldleger.
J. Sprey, Heerenmarkt 8. Amsterdam.
H. Colyn, Lomanstraat 98. „
Allen opg. door het Best. der Stud.-Afd. V.U. te „

(Wordt vervolgd).

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel: Verzorging in Nederland).

19e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 30 April 1918.

Hoofdbestuur Algemeen Nederlandsch Verbond f 100.—, maakt met vorige opgave f 350.—.

Alg. Ned. Verb. Afd. Zutphen f 40.—.

Onder Comité Zwolle f 65.—, maakt met vorige opgave f 3651.05.

Financieel Hulp-Comité 's-Gravenhage f 600.—, maakt met vorige opgave f 8300.—.

Bijdragen Ouders F. K. Keulen Mrk. 73.83; A. L. Düsseldorp Mrk. 22.—. Ontvangen door het Onder-Comité Düsseldorp Mrk. 1065.60.

Ingezameld door den heer Louis J. Citroen, Rotterdam, in den trein tusschen Elten en Zevenaar bij het overbrengen van het laatste transport kinderen f 5 90; Mrk 16.07; frs. 21.66 = f 19.99.

S. E. R. f 5. , C. B. f 25.—, H. J. v. d. T. f 10.—, J. B. f 1.50, E. E. L. K. f 1.—, Mevr. A. E. J. K. N. f 0.50, J. B. C. f 10.—, W. F. v. H. f 2.24, Mej. S. A. M. E. f 2.50, Mej. C. v. O. f 5.—, A. T. f 2.50, V. W. f 10.—, S. R. S. f 10.—, Dr. J. A. B. f 1.—, Hk. d. V. f 5.—, allen te Amsterdam.

Gebr. D. f 2.50, B. C. J. H. f 10.—, Mr. W. J. K. f 2.50, P. J. B. f 1.—, Mevr. de Wed. E. H. d. L. f 10 —, Mevr. de Wed. Mr. A. H. R. v. B. f 2.50, Gebr. D. f 10.—, H. A. Mij f 5.—, Mij T. v. d. Z. R. f 5.—, n/v C. f 10.—, N.V. v/h J. C. C. f 10.—, D. H. K. f 2.50, Jkvr. J. S. B. f 5.—, n/v S. M. v/h B. N. C. f 25.—, Gebr. v. O. f 1.—, Z. & Z. f 5.—, F. K. f 10.—, Dr. W. v. d. L. f 2.50, G. K. f 2.50, H C. f 2.50, H. J. F. K. f 3.—, Mevr. de Wed. J F.—S. f 1.—, W. v. d. H. f 3.—. H. F. B. f 5.—, H. V. f 2.50, J. M. H. f 2.50, W. P. f 2.50, J. v. G. f 2.—, Ind. Bnk. H. M. f 50.—, allen te 's-Grevenhage.

M. H. f 10.—, W. H. M. S. f 60.—, Dr. W. E. M. f 10.—, L. & S. f 2.50 R. & C. f 2.50, allen te Haarlem.

Comité v. G. f 100.—, T. M. f 2.50, beiden te Rotterdam; Waalsche Gemeente f 50.—, te Utrecht; Mevr. Dr. H. f 2.50, te Nijmegen; v. O. & Co. f 100.—, F. H. Br. v. V. f 100.—, te Arnhem; N. N. f 1.— te Leiden; Gebr. N f 5.—, te Gouda; n/v I. G. B. f 10.—. te Breda; W. N. V. f 50.—, te Goes, A. B. E. v. L. f 50.—, te Hilversum; J. M. V. f 5.—, te Bussum; Mej. L. v. d. L. f 1.—, Dr. A. S. f 1.50, te Alkmaar; S. & G. K. Z. Z. f 25.—, te Enkhuizen; A. V. f 2.50, J. A. H. f 10.—, te Gorinchem; L. P. D. o. t. N. f 30.—, Dameskoor Cantando Delectamur f 271.70, te Baarn; W. V. G. f 100.—, M. J. F. H. f 5.—, J. A. K. f 100.—, te Apeldoorn; Erven L. R. T. f 2.50, te Franeker; O. G. B. v. T. f 5.—, te Ede; A. v. R. A. f 2.50, te Brummen; W. v. L. f 1.—, te Aarlanderveen.

Totaal ontvangen in April f 2300.76 en Mrk. 1065.60, maakt met vorige opgave f 112.444.76½ en Mrk. 10.916.50. De uitgaven bedroegen in de afgeloopen maand bijna f 6500.—, dat wil dus zeggen, alweder een achteruitgang van onze middelen met ongeveer f 4000.—, een zoo sterke achteruitgang, dat zonder onvoorziene omstandigheden, het einde van onzen arbeid daar is, en wij zelfs gedwongen zullen worden honderden Nederlandsche kinderen weder over de grenzen terug te zenden, terwijl duizenden vreemdelingen hier gevoed en verzorgd worden. Wij hebben het reeds vroeger gezegd, dat een dergelijke *onuitwischbare blaam* niet op ons volk mag geworpen worden. *want sleehts één cent der Nederlander per maand hebben wij noodig.* Die blaam kan alleen voorkomen worden, door spoedig Uwe bijdragen te zenden aan den Penningmeester

S. VAN LIER Ez.,
Nassaukade 358, Amsterdam.

22ste Jaargang. No. 7. Juli 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Geen die zijn land verliest, zoolang hij 't liefheeft.

A. C. WALLIS

INHOUD: Socialisme, Nationalisme, Internationalisme, door L. Simons – Overzicht der Hoofdbestuursvergaderingen van 20 April en 29 Mei. — *Buitenland:* Jaarverslag uit Mexico, door K Ansoul — Afd. Chicago. – Afd. Nieuw Nederland, door J. van Folker. — Afd Leipzig. — Afd Bremen. — Afd. Berlijn — *Nederland:* Prof. dr. J te Winkel, door dr. A. Schillings. — Van de Afdeelingen. — *Oost-Indië:* Afd. Semarang — Een paar teleurstellende opmerkingen, door dr. v. L. — *Ned Antillen:* Uit het Jaarverslag, door H. Bierman. — *Taalcommissie* Verbeterde lijst van Oudhollandsche voornamen. — *Ingezonden:* De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland, door Lt. Spengler met naschrift der Redactie — *Mededeelingen en Allerlei.* — *Nieuwe Leden.* — *Advertentien.*

Socialisme, - Nationalisme, - Internationalisme.

Lezing van het artikel van mr. H. J. de Lange in „de Beweging" van Mei over: „De Taak der Vredesbeweging in de hedendaagsche Maatschappij"; een bespreking in de Haagsche Afdeeling van ons Verbond van een plan van volksopbeuring voor den aanstaanden winter; ziedaar de twee gedachte-ouders tot deze bespiegeling over drie „ismen", waarvan het middelste als de tegenvoeter der twee uitersten pleegt beschouwd te worden.

Ook mr. de Lange gaat van dezen gedachtengang uit: de waarborg tegen het Nationalisme in zijn verbastering en dus de verzekerdheid van het Internationalisme, ligt in de socialiseering. Vandaar dat hij de Vredesbeweging zich wil zien gronden op deze maatschappelijke omvorming.

De stelling, die ik wil verdedigen, luidt nu echter: de socialiseering is de waarborg voor het versterkt Nationalisme, en kan zelfs een gevaar worden voor het Internationalisme. Dit laatste kan zijn waarborg slechts vinden in het besef der onderlinge afhankelijkheid der volkeren en moet gegrond zijn op een gezondmaken van het Nationalisme, dat zich dan namelijk moet richten op het werk der eigen volksverheffing in maatschappelijken, geestelijken en stoffelijken zin, en niet op afgunst, haat of hoogmoed van en tegen andere nationaliteiten. Zet uw liefde voor het eigen volkswezen om in een uiterste zorg, dit zoo hoog mogelijk op te voeren in de rij der volkeren, maar besef tevens, dat ge die andere steeds noodig hebt als aansporing en spiegel voor dit eigene.

De argelooze lezer, die waande, dat zijn nationalisme zoo veilig schild was voor alle socialisme, schrikt. De argelooze socialist, die zoo gretig op het nationalisme schimpt en zichzelf de banierdrager van de Internationale gelooft, vloekt. Maar schrik noch schimp wijzigen iets aan de diepere werkelijkheid der dingen. Wat in zijn wezen aan elkander verwant is, groeit toch naar elkander toe.

De Henry-Georgisten hebben de waarheid niet alleen nooit geloochend, maar haar zelfs tot vaan verheven. Zij spraken van: land*nationalisatie;* van *nationaliseering* der productie-middelen. En of men aan het dusgenoemd „Staats"-socialisme doet, dan wel het vrij-socialisme voorstaat: diezelfde nationaliseering der productiemiddelen is het begin toch van deze beide. Eerst als de grond en het kapitaal in handen der Staatsgemeenschap gekomen zouden zijn, komt de toepassing van dit gemeenschappelijk bezit aan de orde: Exploitatie van beide door tusschenkomst van de Staatsorganen óf door vrije maatschappelijke groepen.

Alle socialisme begint dus met de volksgemeenschap, — die allereerst een politiek organisme is, doch daarbij door zijn belastingstelsel, omgrenzing van het goederenverkeer, staatsinvloeden op de productie, maatschappelijke wetten en maatregelen, steeds meer en meer tot een economisch geheel aan het groeien is, — om te zetten in een algeheel economische eenheid, waarin elk staatsburger tevens aandeelhouder is in het gemeenschappelijk bezit van grond en productiemiddelen, en voor gansch zijn bestaan van dit nationaal economisch geheel afhankelijk.

Wat wij in alle landen onder dezen oorlog aan den lijve hebben gevoeld, dat ons nationale bestaan allereerst berust op onze gezamenlijke voortbrenging en de regelmatige verdeeling der beschikbare goederen, wordt dus bij een eventueel socialistische omvorming tot een onafwendbare absoluutheid. Deze oorlog met zijn geweldige economische doorwerking heeft het nationalisme in elk land tot een levensnoodzakelijkheid gemaakt. Hoe langer hij duurt, hoe sterker zich dit voelbaar zal maken. Werd nu, na den oorlog, deze toestand door een maatschappelijke omvorming in socialistische richting bestendigd, het Nationalisme zou er tevens zijn hoogtij mee beleven.

Nu weet ik wel, dat de socialisten ook het „Proletariërs aller landen, vereenigt u", tot motto hebben, doch dit is een strijdleus, die deze proletariërs oproept om ieder in eigen land naar de socialiseering te streven. Dat zij tevens beteekenen zou, dat dan meteen àl de vernationaliseerde huishoudings zich tot één internationale huishouding zouden samensmelten, zal wel geen nadenkend socialist ooit geloofd hebben. Het is mogelijk, dat, in een verre toekomst, uit de kleinere nationale huishoudingen zich grootere volksgemeenschappen zouden vormen; doch de geweldige verscheidenheid van de Europeesche volkeren in hulpmiddelen, zeden, gebruiken, behoeften en levensstandaard maakt het denkbeeld van zulk een samensmelting voor de eerste eeuwen

vrijwel onwaarschijnlijk. De wereld zal het voorloopig moeten doen — hetzij er een werkelijke verzameling socialistische staten ontstond of niet — met een groot aantal nationale huishoudings, die, afgezien van alle „bescherming", elk een sterk besloten eenheid zullen vormen.

* * *

Wat wij in dezen oorlog nu verder hebben kunnen waarnemen omtrent de doordringing van het nationalisme tot diep in de gelederen der socialisten, is dus slechts een openbaring van de bewustwording bij dezen van de grondwaarheid, dat de verwezenlijking van hun droombeeld ten nauwste samenhangt met de redding van hun eigen volk uit den ondergang, waarmee deze oorlog ze ieder op hun beurt bedreigt. Wel verre van een ontrouw aan hun beginsel en aan hun levenswensch, was hier integendeel een zich vastklampen aan de eerste voorwaarde om hun beginsel toe te passen. Wat neerplofte, was de waan der internationale broederschap; nu de bestaande machten en krachten. door het uitroepen van den oorlog, de wederzijdsche belangenstrijd der volkeren op de spits dreven. Dat tijdens dezen oorlog de socialisten tot besef kwamen van hun dubbel belang bij de eigen nationale volksgemeenschap, was dus volkomen logisch. En evenzeer derhalve dat onder den oorlog het nationaliseeringprinciep naar beide zijden uitgroeide: èn als een gevoelswaarde èn als een maatschappelijke omvormingskracht.

Het omgekeerde is niet minder waarneembaar: ik bedoel, de groei van het besef, dat alle nationalisme tot eerste voorwaarde heeft een versterking der alzijdige volkskracht: economisch, geestelijk, lichamelijk, zedelijk.

Een eerste treffend voorbeeld is de Vlaamsche Beweging — ik hoop niet, dat zelfs een objectief vaststellen van haar levensuitingen een deel mijner lezers den schrik op het lijf zal jagen! — Jaren geleden had ik getracht het besef levendig te maken, dat zij nooit iets zou bereiken, indien zij zich niet allereerst omzette in een krachtige sociale werkzaamheid van volksverheffing. En nu heeft de oorlog hier bereikt, wat zoo'n enkele opwekking van een enkeling toch altijd maar sporadisch vermag: hij heeft inderdaad de Vlamingen doordrongen van de noodzakelijkheid, om zich met den grootsten ernst op die alzijdige volksverheffing te werpen. Velen zien van het aktivisme alleen den hun onaangenamen politieken kant; zij weten volstrekt niet wat er nu in Vlaanderen hard gewerkt wordt, om den geweldigen achterstand in de volkscultuur, die het volk ook economisch zoo drukt — gelijk Lodewijk de Raet vooral zoo treffelijk heeft in het licht gesteld — in te halen. Het Vlaamsch nationalisme stelt zich thans een groote taak, van opvoedenden, socialen aard. Het voelt, dat de vraag van het toekomstig volksbestaan der Vlamingen niet alleen ligt in het wekken van het politieke volksbesef; in het verzekeren van een politiek zelfbeschikkingsrecht. Doch dat deze beide slechts waarde hebben, als zij dienstbaar worden gemaakt aan het stoffelijk en geestelijk welzijn van het eigen volk, waarvan zij op hun beurt de voorwaarden zijn.

Heel sterk openbaart zich datzelfde ook in Engeland. Nooit zijn daar de vraagstukken van opvoeding en volksvorming, van nationale verfrissching van arbeidsmethoden, van sociale verhoudingen, zoo sterk op den voorgrond geschoven als tijdens den oorlog. Men voelt er dat men in een strijd gewikkeld is voor het toekomstig volksbestaan, die niet uit zal wezen met den vrede; dan integendeel eerst recht zal ontbranden, en dat van de wijze, waarop men het volk maatschappelijk en geestelijk weerbaar zal hebben gemaakt, die toekomst zal afhangen. „Social reconstruction", „technical education", „reorganisation of production" zijn de vaste onderwerpen, waarmee men zich uit het oogpunt van Engelands toekomst bezighoudt; het belangwekkende tijdschrift: *The Organiser* is er vol van.

Het nationalisme als hoera-patriottisme heeft zeker eilaas nog allerminst afgedaan. Maar daarnaast is het nationalisme, dat diep doordrongen is van de beteekenis der Volkskrachtvraagstukken, op den voorgrond gedreven.

Zoo is onder en tijdens den oorlog het socialisme vernationaliseerd en het nationalisme versocialiseerd. Beide zijn naar elkander toegegroeid. En, gelijk in den aanvang gezegd, als het socialisme overwinnend uit den oorlog zou komen, zou daarmee het nationalisme zijn diepste wortels in ons aller leven hebben geschoten. Zonder ons eigen volksbestaan zouden wij maatschappelijk niet kunnen bestaan.

Zou nu, gelijk mr. De Lange in *De Beweging* betoogt, de socialiseering het middel zijn, om ons aan een blijvenden vrede te helpen?

Toen ik dat betoog las, dacht ik aan het slot van Ibsens *Steunpilaren der Maatschappij*.

De Steunpilaar is er tot het inzicht gebracht, dat hij er zelf waarlijk geen is. En hij meent de waarheid ontdekt te hebben, dat de vrouwen de steunpilaren van de Maatschappij zijn. Doch dan laat Ibsen zijn schoonzuster, die hem tot zelfinkeer bracht, verklaren: „Dan heb je een zwakke waarheid geleerd, zwager. Vrijheid en waarheid, dat zijn de steunpilaren der maatschappij."

Zoo lijkt me ook de ontdekking van mr. De Lange, dat de socialiseering de steun van den vrede zou blijken, een zwakke en gevaarlijke waarheid.

Want die economische eenheden, die elk volk dan wezen zal, zullen tegenover elkander nog heel anders staan dan de Naties van vóór den oorlog. Zeker zullen zij onderling goederenruil hebben te drijven. Zij zullen elkander noodig hebben. Maar hoe licht zouden zij ook in verhoudingen kunnen geraken, waarbij hun wederzijdsche belangen tegen elkaar dreigen aan te botsen? Hebben wij in dezen oorlog niet kunnen waarnemen, hoe zelfs een politiek verbond Oostenrijk en Hongarije niet belet heeft wederkeerige tegenstrijdige belangen tegen elkander te verdedigen? Hebben Beieren en Pruisen geen moeilijkheden onderling gekend? Staan nu niet bijna alle volkeren meer tegenover elkander, dan dat zij samenwerken?

In een Europa, waarin de staten alle socialistische republieken zouden zijn, zouden zeker geen groepen van kapitalisten de oorlogsstokers kunnen wezen. Maar ieder burger in elk land zou zoozeer belang hebben bij de economische gesteldheid van zijn land, dat als de openbare meening de levenskansen van het eigen volk door zoo'n andere gemeenschap bedreigd zag, de oorlogsdrift nog algemeener zou blijken dan wij dien nu hebben waargenomen.

In landen, waar de arbeiders een hoogeren levens-

standaard bereikt hadden dan die van andere, hebben de eersten zich reeds herhaaldelijk verzet tegen de inkomst van kameraden uit die landen, waarvan zij de mededinging voor hun eigen levensstandaard vreesden. Van het klasse-gevoel, dat de Proletariërs aller landen vereenigen moest, was geen sprake meer. Heel natuurlijk op zich zelf: het hemd blijft eenmaal nader dan de rok. Doch ditzelfde gevoel van noodzakelijk zelfbehoud, dat in dezen oorlog de Engelsche arbeiders tegen de Duitsche opzet, omdat zij van hun meerdere ontwikkeling en grooter doorzettingsvermogen de wereldmededinging al te zeer begonnen te vreezen, hen bedreigend met verlies van hun eigen tamelijk rustig bestaan, zal de sociale volksgemeenschappen zeker niet minder tot onderlinge wrijving kunnen aanleiding geven. Eer meer.

Zoo zal socialiseering of nationaliseering, of hoe men het noemen wil, op zichzelf allerminst den wereldvrede helpen bevorderen. Wie zich dit diets maakt, begoochelt zichzelf en anderen. Het ontwaken zou nog bitterder zijn, dan het uiteenspatten van de internationale banden met dezen oorlog.

De Vredesbeweging zal dus inderdaad moeten steunen op *zedelijke* overwegingen, die de economische drijfveeren ten oorlog in bedwang houden. Deze opvatting, dat oorlog een gruwelijk, zedelijk kwaad is, en de slechtste aller hulpmiddelen om geschillen te beslissen, zal zeker den steun behoeven van geestelijke en politieke hulpmiddelen, zooals de verbreiding van juiste inzichten omtrent de volkeren onderling, de bestrijding der ophitserijen, de organisatie van een Statenbond, de wijding van alle nationale bewegingen aan de versterking der eigen volkskracht, en het tegengaan van de nationale zelfverheffing en eenzijdigheid, zóó dat elk volk in wat anderen doen een prikkel ter navolging, niet tot doodenden naijver zal zien. De nationaliteiten moeten zich voelen als de onderdeelen van het wijder internationale menschdom en de nieuwe internationale beweging zal niet, als te vaak de oude, het nationalisme kunnen of mogen miskennen, doch integendeel het trachten te doen uitgroeien tot het internationalisme.

Naar beide richtingen heeft een Verbond als het A. N. V. een taak. Het „versterken van de zedelijke, geestelijke en stoffelijke volkskracht" kan niet anders gebeuren dan langs den weg, die voor de groote massa des volks een hooger en beter levensstandaard verzekert, dan voor den oorlog zijn deel was. Ons nationaliseeringsprogram kan niet anders dan sociaal, zoo niet socialiseerend zijn. Naast versterking der persoonlijkheid in haar zuiver Nederlandschheid, waardoor zij alleen haar „wettig deel aan de algemeene taak" ten bate der menschheid zal kunnen volbrengen, zullen versterking van het gemeenschapsbesef en onderlinge verantwoordelijkheid tot uiting moeten gebracht worden in de maatschappelijke ordening. Tegelijkertijd zal het nationale zelfbesef en het meeleven met de stamgenooten buiten de landgrenzen vrij moeten blijven van allen haat tegen en alle geringschatting voor andere volkeren. De afzijdigheid, die wij tijdens den oorlog gehandhaafd hebben, zullen wij te adelen hebben, door van uit ons neutrale middelpunt te trachten de volkeren weer tot elkander te brengen. Ons Nationalisme, dat sociaal moet zijn, zij tegelijk voorbereiding voor het noodzakelijk Internationalisme der toekomst.

Den Haag, 25 Mei 1918. L. SIMONS.

Overzicht der Hoofdbestuurs-vergaderingen van 20 April en 29 Mei.

In deze goed bezochte vergaderingen, waarvan in verband met de zeer beperkte plaatsruimte slechts een beknopt overzicht kan worden gegeven, werden o.m. de volgende besluiten genomen:

I. Vergadering van 20 April:

1. Als toeziend lid der Boeken-Commissie werd benoemd Dr. A. G. van Hamel te Rotterdam.

2. Aan het Comité voor Nederl. kinderen uit den vreemde werd een nieuwe subsidie, groot f 100 — geschonken.

3. De pensioenregeling der vaste beambten van het kantoor van het Hoofdbestuur werd vastgesteld.

4. De rekening en verantwoording van den Alg. Secr.-Penningm. over 1917, bedragend in uitgaaf en ontvangst een som van f 16.213,63, waaronder een tekort van f 514.94½, werd goedgekeurd.

5. De stichtingsakte van het Kapitaalfonds werd vastgesteld. Als eerste bestuurders dezer stichting zijn benoemd de heeren H. J. Wichers, Burgemeester van Dordrecht, Mr. W. Dicke, oud-Alg. Secr-Penm. van het A. N. V. en Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Alg. Voorz. van het A.N.V.

6. Aan het Zuid-Afrikaansch Museum te Dordrecht werd een steun verleend van f 100.—.

II. Vergadering van 29 Mei.

1. Deze was hoofdzakelijk gewijd aan een voorloopige bespreking van het nieuwe reglement der Groep Nederland, zooals het in hare Alg. Verg. van 11 Mei te 's Hertogenbosch is aangenomen.

Verschillende beginselkwesties kwamen daarbij ter sprake. Een der leden merkte op, dat het reglement met 95 stemmen voor en 33 blanco is aangenomen. Hadden de 33 tegen gestemd dan zou het nieuwe reglement gevallen zijn.

Eenige leden hadden bij onderzoek van het voorgestelde nieuwe reglement bevonden, dat verschillende door de statuten geëischte bepalingen ontbraken: bijv. regeling van de benoeming van hoofdbestuursleden, bepalingen omtrent de jaarlijksche afdracht van gelden aan het Hoofdbestuur.

Besloten werd het reglement nadat het van de Taalcommissie is ontvangen in handen te stellen van de commissie voor de reglementen.

2. Naar aanleiding van het platenalbum „Onze West in beeld en woord" werd besloten door een rondschrijven aan onderwijs-inrichtingen belangstelling te wekken voor de uitgaven betreffende onze koloniën.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, gedenkt het Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde!!!

BUITENLAND.

Jaarverslag uit Mexico D.F. over 1917.

Gedurende het afgeloopen jaar zal een deel van het Nederlandsche publiek de berichten uit dit land met aandacht gevolgd hebben. Wie geïnteresseerd was in Mexikaansche fondsen, moest het opvallen, hoe den laatsten zomer alle fondsen zoetjes aan opliepen tot een sinds jaren ongekend peil; en daaraan zal wel dadelijk een ieder de hoop vastgeknoopt hebben, dat spoedig de achterstallige rente betaald zou worden en zijn Mexikaansche papiertjes hun vroegere waarde herkrijgen. Totdat de plotselinge dalingen in den herfst, tot de koersen der laatste jaren, weer alle hoop deden vervliegen. — Toen werd er levendig gegist naar de reden, zoowel van de stijging als later van de daling; thans weten wij, dat er te Nieuw-York en Washington lang en breed onderhandeld is over een groote leening aan Mexico, waardoor dit land aan zijn oude geldelijke verplichtingen zou hebben kunnen voldoen, en het ook ekonomisch weer op een stevige basis zou zijn geplaatst. Of nu de Carranza-regeering de zeker niet gemakkelijke voorwaarden der geldschieters niet heeft willen aannemen, of dat de Ver. Staten, wegens den oorlog, het geld zelf broodnoodig hebben, doet weinig ter zake, in elk geval, de oude toestand blijft bestaan, met veel kans, dat we eerder achter- dan vooruitgang te zien zullen krijgen.

Zoo lijdt hier het heele leven mee onder de gevolgen van den wereldoorlog. De mijnen kunnen wegens gebrek aan materiaal slechts weinig werken, goederen uit de Ver. Staten komen er ook steeds minder, in- en uitvoer wijzen in waarde wel hooger cijfers aan, doch in hoeveelheid steeds minder, zoodat de handel bij geringe koopkracht van het publiek dood is. Alleen de petroleum-industrie van Tampico en Tuxpam bloeit ondanks hooge belastingen, en zou dit in nog sterker mate doen als er maar meer oliebooten voor het transport beschikbaar waren.

Dat we na ruim 7 jaar revolutie en vooral de min-prettige toestanden van 1914 en '15, zelfs een deel van 1916 nog, gaarne een besliste verbetering beleefd hadden, willen we ronduit erkennen. Doch dit kan ons er niet toe verleiden, over ons lot te gaan klagen. Vergeleken bij Vlaanderen zijn we hier in een paradijs, en ook boven onze landgenooten in eigen vaderland hebben we hier thans zóóveel voor, dat we familie, vrienden en kennissen zonder overdrijving een prettiger bestaan kunnen aanbieden dan zij nu aan den overkant beleven: aan stoken doen we hier niet, licht is er in overvloed, en al bederven de nachtvorsten in September een groot deel van den oogst, dit treft meer de Mexikanen dan ons vreemdelingen; we kennen in elk geval geen rantsoeneering en al kost alles veel geld, de Nederlanders hier hebben geen reden tot klagen.

Maar wél betreuren we het, dat ons aantal in de Republiek weer sterk verminderd is. Behalve de groote kolonie landgenooten uit Nederland en Curaçao, in het petroleum-gebied van Tampico woonachtig, blijft er nog maar weinig over, ja, in het binnenland moet men ze thans bepaald met een lantaarntje zoeken. — Nadat reeds in het begin van het jaar een jong landgenoot, door de Vereeniging „Het Buitenland" uitgestuurd, overleden was, vertrok van den zomer een Hollandsche familie uit Oaxaca naar Nederland; de onveiligheid in die buurt en de opvoeding der kinderen maakten het noodig, maar voor het Nederlandsche element in Mexico beteekent het een nieuw verlies, eveneens aan het einde van het jaar het vertrek van een andere Hollandsche familie, uit Guadalajara, naar Californië.

De doorreis der Oaxaquenos en bezoek uit Tampico waren aanleiding tot een paar gezellige feestjes op de Clublokalen, waar we ook St. Nikolaas vierden voor de kleinen, terwijl de volwassenen dit feest, en eveneens Koningin's verjaardag, vierden in het gastvrije huis van onzen Consul-Generaal.

Als iets gunstigs mogen we dan nog aanstippen: ons gestadig groeiend Juliana-Hulpfonds, in 1911 opgericht om steun te verleenen aan Hollanders in nood. Wel bijkans alle landgenooten in de Republiek dragen tot dit goede werk bij, en het is daardoor te verwachten, dat het meer en meer zegen zal kunnen stichten, waar dit bij ziekte of andere omstandigheden noodig mocht blijken.

Verder maakte onze landgenoot en Verbondslid, de heer J. de Boer, zich verdienstelijk door het schrijven van een werkje in het Spaansch: „La Apicultura Moderna" (De Moderne Bijenkultuur). Reeds vroeger, als leeraar voor de bijenteelt aan de Landbouwschool alhier, had hij een boek uitgegeven „Las Abejas" (De Bijen). dat ook in andere Centraal- en Zuid-Amerikaansche landen bij het onderwijs wordt gebruikt; in beide boeken wordt ons land herhaaldelijk genoemd. Men moet de waarde van zulk werk voor Nederland niet onderschatten: het is mij in het binnenland twee keer overkomen, dat ik bijenstanden vond met moderne bijenkasten, en dan hoorde, dat zij door onzen landgenoot waren aangelegd; onze naam wordt er bij de Mexikanen meer bekend door.

Dit laatste wordt ook nog steeds bevorderd door ons Hollandsch vee, dat hier zulk een goeden naam heeft. Men ontmoet het steeds weer. Zoo zag schrijver dezes op een tocht ten N. van de hoofdstad op een hacienda van Italianen een 300 stuks, zwart wit, waarvan ongeveer een derde rechtstreeks ingevoerd en de overigen hier-geboren afstammelingen. Sinds de revolutie staat de invoer van vee natuurlijk stil, wat te betreuren is. Trouwens dit kan gezegd worden van allen handel tusschen Nederland en Mexico, en het is te verwachten, dat daarin, gezien de toestanden daar en hier, en de moeilijkheden op scheepvaartgebied, geen verbetering zal komen voorloopig. Schrijver dezes vatte kort geleden zijn ideëen over den handel met Mexico samen in een artikeltje „Export naar Mexico", dat nog onderweg is, en waarvan hij hoopt, dat het iets zal bijdragen tot de bevordering van den Nederlandschen handel met Mexico, zoodra de tijden er weer rijp voor zijn.

De balans opmakend over 1917 hebben we reden tot tevredenheid en we gaan met vertrouwen de toekomst in.

Mexico, D. F. Februari 1918. K. ANSOUL.

Afd. Chicago.

Aan het jaarverslag over 1917 is het volgende ontleend:

In weerwil van de bemoeiïngen van het Bestuur, is het niet mogen gelukken de Afdeeling tot grooteren bloei te brengen. Het groote struikelblok is het betrekkelijk klein getal leden, wat met zich mee brengt een kleine kas, zoodat geen groote ondernemingen of plannen van eenigen omvang kunnen worden op touw gezet. Dit kleine getal leden woont bovendien nog over geheel Chicago verspreid, wat het zoo moeilijk maakt om zelfs deze weinigen op vergaderingen bij elkaar te krijgen. Sommige leden moeten daarvoor een reis van anderhalf uur maken. Dit laatste gebrek zou verholpen kunnen worden door het stichten van Onderafdeelingen in de verschillende wijken, en het is reeds eerder voorgesteld, maar waar genoeg leden te vinden voor die onderafdeelingen, wanneer er niet genoeg zijn voor de Afdeeling zelve?

Het aantal leden bedroeg op 't einde van 't jaar 41.

Behalve de huishoudelijke vergadering, is er in het afgeloopen jaar slechts één ledenvergadering gehouden, n.l. op den verjaardag der Koningin.

Het Bestuur hield geregeld zijn maandelijksche vergaderingen bij de leden aan huis.

Ofschoon er op de Bestuursvergaderingen menig nieuw plan geopperd werd, zooals bijv. het stichten van een Bouwvereeniging onder de Hollanders, kon van dit alles niets tot uitvoering komen, of zelfs maar een begin gemaakt worden, ook al omdat de tijd er niet gunstig voor werd geacht. De heer Holstein aanvaardde echter de opdracht om bouwstoffen te verzamelen voor een Geschiedenis der Hollanders in Chicago.

Afd. „Nieuw Nederland".

Verslag over het jaar 1917.

Nogmaals heeft deze Afdeeling een oorlogsjaar achter den rug, dat, helaas, niet heeft kunnen nalaten ook op het ledental — ofschoon herkomstig uit een neutraal geboorteland — zijne inwerking te doen gevoelen. Evenwel zijn er teekenen te onderkennen, die de Afdeeling een meer hoopvol verschiet beloven. Terwijl n. l. het jaar 1917 met 52 leden begon, telt de lijst van 1918 reeds 58 leden. In stede van hierin te berusten neme elk lid de aanmaning van het Hoofdbestuur ter harte om jaarlijks ten minste één nieuw lid aan te werven.

De jaarvergadering was o.m. gewijd aan het 10-jarig bestaan der Afdeeling, op luisterrijke en onderhoudende wijze gevierd met een banket, onzen zeer gewaardeerden voorzitter Mr. H. Baron van Oldenneel, als algemeenen gast, aangeboden onder medewerking van Hr. Ms. Gezant te Washington, Z.Exc. W. L. F. C. Ridder van Rappard, den heer Consul-Generaal H. Spakler en den heer Consul D. J. Steyn Parvé, hetgeen het welslagen des te meer verzekerde. Helaas, treft de Afdeeling het verlies van haar hooggewaardeerden Beschermheer Z Exc. W. L. F. C. Ridder van Rappard, naar Nederland vertrokken na zich ook onder ons leden door zijne groote belangstelling voor het Alg. Ned. Verbond en de Afdeeling ten zeerste bemind te hebben gemaakt.

Vol hoop treedt de Afdeeling het jaar 1918 in.

Nieuw-York. J. VAN FOLKER, Secr.

Afd. Bremen.

Aan het jaarverslag 1917 van „De Hollandsche Club te Bremen" is het volgende ontleend:

Het aantal leden der Club bedroeg op 1 Januari 1917 18, op 1 Januari 1918 23 leden.

In het afgeloopen jaar werd alleen één Algemeene Vergadering, in Januari gehouden, waarop het Bestuur, de Boeken-Commissie en de Finantieele Commissie, zonder stemming, voor herkozen verklaard werden.

In de bijeenkomsten, die steeds geregeld op Maandagavond gehouden werden, kwam alleen deze verandering, dat besloten werd, de bijeenkomsten op Dinsdag te houden, als de Maandag een feestdag: Paschen, Pinksteren, Kerstmis of Nieuwjaar was.

De bijeenkomsten werden in den regel vrij goed bezocht, door ongeveer de helft der leden met hunne dames en de stemming was er altijd even aangenaam.

Gezien den ernst der tijden en de onmogelijkheid een welgeslaagd feest tot stand te brengen, werd er, evenals in de vorige oorlogsjaren, van afgezien, de verjaardagen van Leden van het Koninklijk Huis feestelijk te herdenken en het St. Nicolaasfeest te vieren.

De Ondersteunings-Commissie had op 31 December j. l. nog een saldo van M. 41,25 in kas.

Het Onder-Comité Bremen voor Nederlandsche kinderen in den Vreemde, bracht in den loop van 1917 een 40-tal kinderen van Nederlandsche ouders uit Bremen en Noord-West-Duitschland naar Nederland over, waarvan slechts een 10-tal wegens bijzondere omstandigheden terugkeerde. De overige kinderen zijn nog steeds daar in verpleging, genieten een goede gezondheid en bezoeken daar de school, terwijl zij steeds in opgewekte brieven naar huis schrijven, hoe goed zij het daar hebben.

Een nieuw vijftal staat weer gereed om uitgezonden te worden, om in het Moederland nieuwe krachten te verzamelen, waartoe het onder-comité gelukkig in staat is, dank zij vooral de offervaardigheid der in Bremen en omstreken gevestigde Nederlanders en van enkele met Nederland sympathiseerende Duitschers.

Het Onder-comité Bremen ontving in totaal aan bijdragen sinds de oprichting ruim M. 3700.— en hoopt in 1918 een niet minder groot bedrag voor dit goede doel te kunnen bijeenbrengen.

Afd. Berlijn.

Op het werkprogram voor de maand Maart prijkten een kunstavond en een voordracht van den 1sten secretaris, den heer Weber, over het ontstaan en het bewerken van diamant. Op den kunstavond, die uitstekend geslaagd is, vergastte ons mejuffrouw Weber op een pianosolo en de jongeheeren Nel op een duo voor piano en viool, terwijl ons eerelid, de heer Knol, een kleine novelle van zijne hand: „Geld gaat boven menschenleven" voorlas.

De onderhoudende voordracht van den heer Weber trok eveneens een groot aantal der leden naar het vergaderlokaal.

In de vergaderingen van 10 en 24 April las de voorzitter, de heer J. Schellekens een door hem

geschreven tooneelspel voor, getiteld: „Overwonnen", waarmede hij zeer de aandacht wist te boeien.

20 April vierde de vereeniging den verjaardag van Z. K. H. den Prins der Nederlanden in het vereenigingslokaal. Met een kort inleidingswoord herdacht de voorzitter de beteekenis van den 19den April het „Wien Neerlandsch bloed" klonk uit volle borst, waarna de rest van den avond in gezelligheid werd doorgebracht.

Breeder opgezet was de viering van den verjaardag van ons prinsesje op 4 Mei, bijgewoond door meer dan 400 leden en gasten. Het programma bood veel en velerlei. Mej. Schellekens zong o.m. zeer goed het bekende Julianalied. De heer Van Dinteren gaf een paar prachtige vioolsolo's. Mej. Vlinder vergastte de aanwezigen in „Hollandsch kostuum" op een paar aardige zangnummertjes en den bekenden klompendans, terwijl de familie Knoops toonde een rijke aanwinst voor de vereeniging te zijn; kortom, het was een prettige, gezellige avond.

Aangenaam werd de vereeniging verrast door de komst van onzen gezant met zijn echtgenoote, den heer en mevrouw Gevers. Met een hartelijk woord door den voorzitter begroet, beantwoordde Baron Gevers deze vriendelijke begroeting in even hartelijke bewoordingen en bleef tot aan 't slot de gast van „Hollandia".

Onze consul-generaal alhier, de WelEd. Heer Jean George, die zoo bereidwillig was het erelidmaatschap van „Hollandia" te aanvaarden, had zich telegrafisch verontschuldigd.

Afd. Leipzig.

Aan het jaarverslag is het volgende ontleend:

Daar het houden van vergaderingen zonder toestemming der autoriteiten verboden is, werden geen officieele bijeenkomsten gehouden. De Bestuursleden hadden zich reeds het vorige jaar bereid verklaard aan te blijven. Het is als volgt samengesteld: H. H. ter Meer, voorzitter; Otto Rompelman, secretaris; N. Jacobs, penningmeester; Dr. A. Reclaire, 4de bestuurslid.

Op 31 December 1917 bedroeg het aantal leden 16.

De Nederlandsche consul de heer Ch. de Liagre, is blijvend donateur overeenkomstig Art. 3 van het reglement. Ook de heer Dr. F. O. Jummel bleef donateur

Het aantal boeken der bibliotheek bleef 283.

Door voortdurende geregelde bijdragen van een aantal leden werd het Bestuur in staat gesteld de reeds sedert eenige jaren betaalde ondersteuning ook in 1917 voort te zetten.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A.N.V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algem. Nederl. Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van .... gulden, uit te keeren binnen .... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

NEDERLAND.

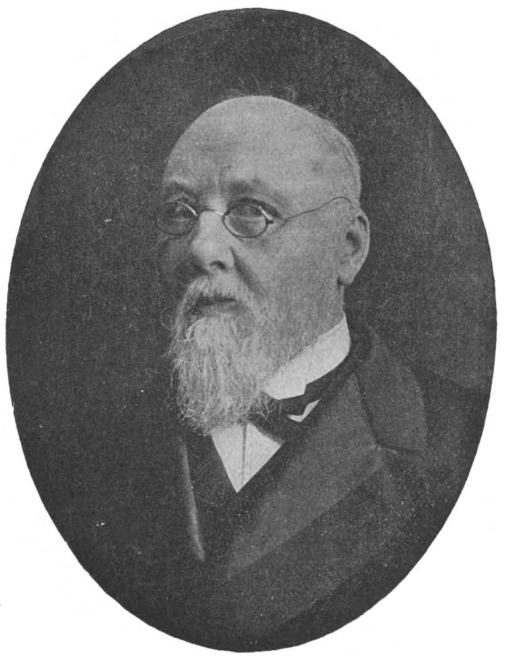

Prof. Dr. Jan te Winkel.

De dagbladen hebben het ons meegedeeld, dat Prof. te Winkel tegen 16 September eervol ontslag uit zijn ambt heeft gevraagd en dat hij Maandag 10 Juni zijn laatste college heeft gegeven. Niet zonder een gevoel van weemoed zal deze krachtige zeventigjarige het verzoek hebben neergeschreven om ontslagen te worden van een taak, wier vervulling hem zoo dierbaar was. Hij zal er stellig tegen hebben opgezien, zooals hij ook met eenige ontroering den dag zal hebben zien naderen, waarop hij voor 't laatst hen voor zich zou hebben, wier belangen hem ter harte gingen. Professor te Winkel immers was een vriend van zijn leerlingen! Dat weten allen, die met hem in aanraking kwamen, maar vooral zij, die het voorrecht hadden onder zijn even voortreffelijke als belangstellende leiding hun studie te voltooien. Zelf onvermoeid werker, was hij altijd weer bereid zijn bezielende aandacht te schenken aan iedere moeielijkheid, die zich voordeed aan den jeugdigen vorscher, die zijn hulp had ingeroepen om den weg der wetenschap te vinden, der echte, degelijke wetenschap, die wars van oppervlakkig dilettantisme, de waarheid tot eenig object heeft. Het werk zijner leerlingen kan 't het best getuigen, hoe hij in hen heeft gevest een stevigen grondslag, hoe hij hun te schenken wist door woord en daad lust tot den arbeid, hoe hij hun schonk een gave van beteekenis voor hun later leven, een brok gelouterd idealisme.

Vruchtbaar als weinige is het leven geweest van dezen hoogleeraar. Geen periode onzer letterkunde was voor zijn speurzin afgesloten. En hoe ontzaglijk veel heeft hij te voorschijn gebracht en in een zuiver

licht gesteld. Was hij het niet, om maar iets te noemen van blijvende beteekenis, die in 1887/1888 door zijn rijk gedocumenteerd en van bewondering getuigend opstel: „De Speelbaarheid van Vondel's Tooneelstukken"[1]) den stoot gaf tot eene herleving van de belangstelling voor het werk van onzen hoofddichter, die in de scheppingen van Royaards haar hoogste uiting vond, terwijl hij reeds 6 jaar vroeger in zijn „Bladzijden uit de Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde" een voortreffelijke studie geleverd had over „Vondel als treurspeldichter," die het beste mag heeten, dat ooit op dit gebied geschreven is? Voor alles getuigt echter van zijn ongemeene werkkracht, zijn helderen levenskijk, zijn diepe historische kennis, zijn geschoolden kunstzin „De Ontwikkelingsgang der Nederlandsche Letterkunde'[2]), die spoedig geheel voltooid den ernstigen werker een bron zal blijven van opwekking om zich te verdiepen in de letterkunde van vroegere en latere eeuwen, omdat hij een leidsman gevonden heeft, die hem doet begrijpen, bewonderen en liefhebben.

Men voelt al lezend welk een arbeid aan dit boek ten grondslag ligt, welk een hooge geestkracht zich hier uit, de tafereelen scheppend, waarin wij de letterkundige figuren zien gegroepeerd, oprijzend met hun geesteskinderen.

Meer nog is echter „De Ontwikkelingsgang". Hij is bovendien een vraagbaak omtrent personen en feiten, wier vermelding anderen onnoodig scheen. Dat geeft het boek een bizondere waarde! Nimmer zoekt men vergeefs; naast de groote vindt men ook de middelmatige poëeten, wier beteekenis voor de kennis eener periode niet mag worden vergeten.

Vele andere werken op letterkundig gebied zal ik stilzwijgend voorbijgaan, want geheel onvolledig zou mijne beknopte waardeering zijn, indien ik de taalgeleerde werken van Dr. te Winkel onvermeld liet, want ook de taal en hare geschiedenis vond in hem een wakkeren, kundigen beoefenaar. Van hare wording af tot aan haar hoogsten bloei heeft hij haar in al hare verscheidenheden en eigenaardigheden nagespeurd en hare ontwikkeling vastgelegd in een aantal boeken, die voor iederen taalbeoefenaar onmisbaar zijn. Scherpe opmerkingsgave treft men hier aan, onmisbaar voor dengene, die vooral ook de dialecten aan een taai volhardende studie onderwierp. Dat zijn zeldzame geleerdheid op taalgebied ook elders de aandacht trok blijkt uit zijn „Geschichte der niederländischen Sprache", later ook in het Nederlandsch verschenen. Een nog steeds actueel artikel over de taal (Taal en Letteren) verscheen in 1898 in „Een Halve Eeuw"[3]).

Vooral echter de letterkunde heeft Dr. te Winkel's belangstelling gewekt en aan haar heeft hij zich geheel gewijd, wijdt hij zich nog. Zij, die hem van nabij kennen, weten hoe gestaag hij steeds nog arbeidt en dat wij gerust mogen verwachten dat hij 't werk, dat hij ter hand neemt, zal voltooien. Dat het een groot geleerde immer gelukt „mensch" te blijven, zal wel niemand beweren. Prof. te Winkel is dat gelukt. In zijn studeerkamer is zijn hart blijven kloppen voor land en volk. Als hij naar buiten trad, kwam dat telkens weer aan 't licht. Uit volle borst heeft hij gezongen menigmaal het vaderlandsche lied te midden der jongeren, die hem terecht benijdden om zijn ongeveinsde levensvreugde.

In het lief en leed van zijn land en volk heeft hij gedeeld zijn leven lang. Ook in het leed! Wie verhief zoo waardig als hij zijne stem tegen het onrecht, onzen stamgenooten aangedaan in t verre Africa? Was hij niet bereid het voorzitterschap te aanvaarden van het Comité voor Nederlandsche kinderen in den Vreemde?

Mogen nog vele jaren zijn deel zijn, waarin het hem gegeven worde te kunnen voortarbeiden! „In eervolle rust!" Ik kan moeilijk een glimlach onderdrukken, als ik deze woorden met zijn naam verbonden denk, want arbeid is zijn leven, zijn leven is arbeid.

Dr. A. SCHILLINGS.

Naschrift: De redactie heeft den voorrang gegeven aan dit geestdriftig artikel van een leerling van Prof. Te Winkel. Zij behoudt zich echter voor te harer tijd zijn verdiensten te schetsen tegenover het Verbond.

[1]). Het Tooneel (Hoofdredacteur L Simons Wz) blz. 10-34.
[2]) Het eerste deel verscheen in 1908.
[3]) Historisch gedenkboek, uitgegeven door Het Nieuws van den Dag bij de Inhuldiging van Koningin Wilhelmina, tweede deel, bladzijde 243—342.

Van de Afdeelingen

Alkmaar (Jgl. Afd.)

Bestuur: A. Visser, Voorzitter; J. de Jager Jr., Secretaris, Steijnstr. 27; Mej. C. Bax, penningmeesteres; Fr. Mus en W. van der Vegt.

17 Mei hield de heer Gabriël Opdebeek voor de Alkmaarsche Jongeliedenafdeelingen Cadettenschool en Brinio van het A.N.V. een voordracht over „Vlaamsche stemmen uit de loopgraven".

Een gezellig bal besloot dezen uitstekend geslaagden propaganda-avond.

Amsterdam. (Stud. Gem. Un.)

Den 10den Mei trad voor deze afdeeling de heer J. Modest Lauwerijs op met een geheel nieuw program.

Door de hooge kunst van dezen bekenden voordrachtskunstenaar genoot het talrijke en aandachtige publiek op bijzondere wijze de schoonheid van zijn Hollandsch en van den rijkdom der Vlaamsche en Afrikaansche stamtalen. Want ook 't Afrikaansch stond voor dien avond op 't program en velen der aanwezigen zullen met spijt van den voorzitter dien avond hebben moeten vernemen hoe de heer Lauwerijs is verhinderd geworden in zee te steken om zijn kunstreis door Afrika te maken, opdat ook daardoor de geweldige kracht, die uitgaat van deze zeggingskunst, de liefde voor de eigen taal zou vermeerderd worden.

Amsterdam (Vrije Universiteit).

Bestuur: S. L. v. d. Vegte, voorzitter; Joh. H. Scheurer, onder-voorzitter; T. A. van Dijken, Emmastraat 14, schrijver; J. Sprey, penningmeester; W. Bakhuis Roozeboom; H. A. Colijn en G. Tichelman, propaganda-commissarissen.

Deventer. (Burg. Afd.)

De secretares schrijft:

21 April 1918 heeft de heer Emiel Hullebroeck een liederavond gegeven tegen zeer lage toegangsprijzen. Het was de bedoeling van de afd. om er een soort volkszangavond van te maken. Aan 34

Vlaamsche geinterneerden was kosteloos toegang verleend.

De voorzitter, de heer W. J. Lugard, heeft eerst doel en werking van het A. N. V. voor de aanwezigen uiteengezet.

De avond is zeer goed geslaagd; de zanger werd luide toegejuicht, ook werden enkele liederen dapper meegezongen. Van de meest bekende verstrekten wij kosteloos tekst en ook verkochten wij liederbriefkaarten in de zaal.

Deventer. (Jgl. Afd.)

Bestuur: H. van Vreeswijk, voorzitter; W. J. Lugard Jr., ondervoorzitter; G. Rensman, secretares; C. Wernink, penningmeesteres; J. M. G. A. van Dongen, 2e secretaris; B. de la Fontaine Verwey en D. Alberts, commissarissen.

's-Gravenhage (Jongel.-afd)

9 April hield de afdeeling een korte huishoudelijke vergadering, gevolgd door een voordracht van Dr. W. van Schothorst over Sagen, Sprookjes en Legenden. De lezing kon gelden als een vervolg op die, welke Dr. Van Schothorst ruim een jaar geleden voor deze afdeeling hield en tot onderwerp had: „Volkskunde". Waar de spreker de aanwezigen toen bezig hield met volksgeneesmiddelen, raadsels en dergelijke, waren het thans de volkssagen en -sprookjes, waar hij zijn dankbaar gehoor op vergastte.

Een aantal nieuwe leden gaf zich op.

Gouda (Jgl. Afd.)

Bestuur: Burger, voorzitter; Mej. Jo Jongenburger, secretares, Bleekersingel; Mej. A. Meijer, penningmeesteres.

Haarlem (Jgl. Afd.)

Bestuur: J. S. Galjart, voorzitter; E. B. Molenaars, onder-voorzitter; N. J. Rempt, penningmeester; F. A. Janssen van Raay, 1e secretaris, Leidsche Vaart 108; Mej. Jo Sorgdrager, 2e secretares.

Leiden (Burger Afd.)

Bestuur: Prof. Dr. J. W. Muller, voorzitter; Ds. J. A. Prins, Plantage 16, schrijver; Dr. A. D. Fokker, penningmeester; Mevr. H. A. C. Beets—Damsté en Dr. N. J. Beversen.

Rotterdam (Jgl. Afd)

Bestuur: H. I. Privé, voorzitter; J. A. L. Daman Willems, 2e voorzitter; Louis Bril Jr., 1e secretaris, Proveniersstraat 58 b; Mej. E. Kouwenhoven, 2e secretares; C. V. Visser Jr., 1e penningmeester; J. van Aartsen, 2e Penningmeester; Mej. L. Swart, archivares.

Zwolle.

Wegens vertrek naar Amsterdam heeft Mr. Th. Cornelisse het schrijversambt dezer Afd. moeten neerleggen. Mr. G. Engberts, Jufferenwal 56, neemt het voorloopig waar.

Zend Neerlandia aan een vrind,
Licht dat g' er een lid mee wint.

OOST-INDIË.

Afdeeling Semarang.

Aan het Jaarverslag over 1917 is het volgende ontleend:

De algemeene vergadering werd gehouden op 15 Maart 1917.

In April hield de heer J. Z. van Dijk voor een vrij talrijk ledenpubliek een zeer gewaardeerde lezing met lichtbeelden over Rembrandt.

Van onze in het vorige jaarverslag vermelde plannen omtrent stichting van eene openbare leeszaal met bibliotheek en van Nederlandsche leergangen voor minvermogende Europeanen en Javanen, kwam het laatste plan in den loop van het verslagjaar geheel tot uitvoering.

De Nederlandsche leergangen werden 15 Augustus geopend met een beperkt aantal leerlingen en 2 onderwijzers in 2 lokalen van de Hollandsch-Chineesche school te Mlaten. De groote toeloop van leerlingen maakte uitbreiding reeds aanstonds noodig, en toen de beschikking over meer schoollokalen verkregen was, werden 295 leerlingen toegelaten en het aantal leerkrachten op 6 gebracht. Leerlingen, die den leergang met vrucht teneinde brengen, zullen een ontwikkeling als vereischt voor het z g. kleinambtenaarsexamen moeten bereiken.

De sub-commissie voor deze leergangen bestond uit onze bestuursleden: J. Brink, voorzitter, M. Mendel, secretaris-penningmeester, W. J. Immink, E. B. Mulder en R. Ng. Sosrohadikoesoemo.

Plannen tot stichting van een openbare leeszaal en bibliotheek bleken behalve bij onze afdeeling ook in den gemeenteraad en bij den directeur en leeraren van de hoogere burgerschool in zoodanig stadium van beraad te zijn gekomen dat ons bestuur besloot tot samenwerking in dezen met de 2 andere groepen. Tot dat doel noodigde de burgemeester van Semarang ons bestuur met een aantal andere personen uit tot een bijeenkomst ten gemeentehuize, waar een commissie werd samengesteld ter verdere uitwerking dier plannen, als volgt samengesteld: Ds. J. Brink, Mr. Dr. A. M. Joekes, Th. Karsten, A. H. Kloppenburg, M. Mendel, Mr. W. Snellen, Rd. Ng. Sosrohadikoesoemo, Dr. Z. Stokvis, J. J. E. Teeuwen, The Tjoen Hway, D. J. A. Westerveld, secretaris.

Den 7 November 1917 vond de oprichtingsvergadering van de Vereeniging „Openbare leeszaal en bibliotheek" plaats. Onze afgevaardigde J. Brink werd voorzitter van het bestuur der nieuwe vereeniging.

Het bestuur van de groep Nederl.-Indië van ons Verbond zegde een bijdrage van f 500.— in de oprichtingskosten van de leeszaal toe.

Op 31 December 1917 bedroeg ons ledental 107 tegen 98 bij den aanvang van het verslagjaar.

Het kassaldo bedroeg ultimo December f 429.865.

De samenstelling van ons bestuur was op het eind van 1917 als volgt:

J. Brink, voorzitter; J. Tirion, wd. secretaris, tevens penningmeester; Mevr. M. Hoezoo—Mac Gillavry; R. P. van Alphen c. i.; Mr. W. A. van Emden; A. L.

A. Hissink; Mr. Dr. A. M. Joekes; M. Mendel; E. B. Mulder; Raden Ngabehi Sosrohadikoesomo.

Het bestuur besloot in den loop van 1917 tot de oprichting van Nederl. leergangen in navolging van een dergelijke instelling te Buitenzorg. Op 15 Aug. werden ingeschreven 220 leerlingen, die verdeeld werden over 5 eerste, 2 tweede, 1 derde en 1 vierde klasse(n).

Wegens gebrek aan beschikbare plaatsruimte werd voorloopig geen onderwijs gegeven aan de 5 laagste klassen. Eerst begin October slaagde het bestuur er in — dank zij ook de hulp van den heer P. J. Gerke, lid van de hoofdcommissie van de Nederl. leergangen van 't Alg. Ned Verbond — de noodige lokaliteiten ter beschikking te krijgen.

De leergangen worden gegeven in de Holl.-Chin. school I 's avonds tusschen halfzeven en halfnegen. De leiding is in handen van den heer v. d. Riet, die geholpen wordt door de heeren: Beukema, Bouma, Hardus, Harkx en Martron.

Het aantal leerlingen klom tot 295. Over het algemeen is de ijver der leerlingen zeer te prijzen. Tal van candidaten zijn er nu reeds voor het nieuwe schooljaar. Aan den leider en aan de andere leerkrachten mag een woord van lof niet onthouden worden.

Met dankbaarheid ontving het bestuur 'n maandelijkschen steun van de Ned. Ind. Spoorweg Mij. en van de Tram-Mijen., waardoor het mogelijk was met voorschotten uit de kas der afdeeling en met steun van de bovengenoemde hoofdcommissie de onkosten te dekken.

Bij het ter perse gaan van het verslag werd bericht ontvangen dat een subsidie groot f 300.— per maand, ingaande 1 October 1917 aan onze Nederlandsche leergangen zal worden verleend.

* * *

Een paar teleurstellende berichtjes:

Werd vroeger met ingenomenheid gemeld, dat binnen betrekkelijk korten tijd een *rechtstreeksche draadlooze verbinding* zou bestaan tusschen Nederland en Indië, thans heeft een ministerieele mond zich daarover minder bemoedigend in het Parlement uitgelaten. „Er zijn nog zeer groote bezwaren, die overwonnen moeten worden". Er werd niet gezegd of deze bezwaren van politieken dan wel van technischen aard zijn.

In de bladen werd het vermoeden uitgesproken, dat men geen beroep wilde doen op buitenlandsche technische krachten en dat 't ten slotte bleek, dat de binnenlandsche krachten niet voldoende berekend zijn.

Hoe 't zij, 't is jammer, want wij verlangen naar een lichtstraal te midden van de duisternis die ons omringt.

Een tweede voor velen in Indië teleurstellend bericht betreft het op te richten *Technicum*. De leiders dezer nieuwe inrichting hebben doen uitkomen, dat het doel voorloopig alleen is de vorming van ingenieurs voor de lagere rangen, maar dat het nieuwe Technicum er niet aan denkt een technische hoogeschool te zijn als die te *Delft*.

In de *Sumatra Post* spreekt iemand zijne teleurstelling uit over deze beperking van het doel. Hij denkt terug aan de hooggespannen verwachtingen door het uit „hooge hanzen" bestaande comité gewekt, toen zij indertijd aan de vertegenwoordigers van *Indië Weerbaar* plechtig verkondigden wat zij van plan waren voor Indië te doen. Telegrammen werden naar Indië overgekabeld om het heerlijke nieuws den volke mee te deelen.

„En nu is het resultaat", klaagt de schrijver.... „*soep*'!

„Wel", zeggen wij in deze magere tijden, „als 't dan maar een krachtige soep is!"

De vraag of Indië in zijn huidig tijdperk van ontwikkeling reeds ingenieurs-van-zessen-klaar kan opleiden, d.i. of de omgeving zich daartoe leent, moeten wij ter bespreking aan anderen over laten.

't Is een feit dat ook een opleiding in Nederland *alleen*, als ik mij niet vergis, door deskundigen te eng wordt geacht; de jonge man moet zich ruim kunnen onderdompelen in den grooten ontwikkelingsstroom der techniek. Dat is vooral in Indië mogelijk.

Misschien is de teleurstelling gewekt door 't nog al weidsche van den titel der stichting: *Koninklijk Instituut voor Hooger Technisch Onderwijs in Indië*.

Hoe 't zij, een „Technicum" is in ieder geval een schrede voorwaarts; de daar gevormden zouden in verloftijd hunne studiën in Delft kunnen voortzetten; en.... als alles goed gaat, dan zal van zelf het Technicum ten slotte een hoogeschool worden.

Laat ons dus hopen, dat de inrichting spoedig tot stand kome en dat het betere niet worde de vijand van het goede.

't Is ten slotte al weer hetzelfde vraagstuk, dat we boven aanroerden.

We zijn tegenwoordig eigenlijk allen *ethisch* en 't met elkander eens, dat Indië moet ontwikkeld worden.

Alleen over den graad van snelheid dier ontwikkeling bestaat verschil van meening. Het *te* snel is even bedenkelijk als — misschien bedenkelijker dan — *te* langzaam. v. L.

NED. ANTILLEN.

Uit het jaarverslag over 1917.

Ledental: Dit bedroeg op 31 December 1917: 2 eereleden, 28 beschermende leden, 198 gewone leden, samen 228 [1]), verdeeld als volgt: Curaçao 28 beschermende leden en 157 gewone leden, Bonaire 10 gewone leden, Aruba 22 gewone leden, Saba 2 gewone leden, St. Martin 3 gewone leden, St. Eustatius 4 gewone leden.

Een toename van 20 gewone leden.

Vergaderingen. Gehouden werden: een algemeene vergadering en drie bestuursvergaderingen. Op de algemeene vergadering hield de heer Bierman een lezing met lichtbeelden over Nederlandsch Oost-Indië.

Bestuur. De heer Bierman trad op als secretaris, terwijl de heer Chumaceiro, die tot dat tijdstip de betrekking van secretaris-penningmeester vervulde, alleen de werkkring van penningmeester bleef waarnemen. De drukke werkzaamheden verbonden

[1]) Vorig verslag 207.

aan de vereenigde betrekking, maakten de splitsing noodzakelijk.

Studiebeurzen. Eén jonge dame, die in Holland studeert, bleef een studiebeurs genieten. Bovendien werden twee beurzen toegekend, één aan een jonge dame die voor onderwijzeres in Holland zal worden opgeleid en één aan een jongen man, tot tegemoetkoming bij zijn voorgenomen studie aan de Zeevaartschool te Amsterdam. Van deze twee beurzen werd echter nog geen gebruik gemaakt wegens de groote moeilijkheden, verbonden aan het reizen naar Europa in den tegenwoordigen tijd.

Geldmiddelen. Ontvangsten f 2030.18, uitgaven f 705.17, batig slot f 1325.01. In dit saldo is begrepen het bedrag, dat bestemd was voor de toegekende en nog niet genoten studiebeurzen over 1917.

Verdere mededeelingen. Gedurende 1917 ondervond de Groep den invloed van de moeilijkheden als gevolg van de bijzondere tijdsomstandigheden, vooral wat aangaat de lastige verbinding met het moederland, waardoor een vlotte briefwisseling met het Hoofdbestuur niet mogelijk was. Hieraan moet het dan ook worden toegeschreven, dat nog geen vervanger op het eind van het verslagjaar was benoemd voor den heer Statius Muller, die bedankt heeft als lid van de commissie tot het nazien van de rekening en verantwoording van het hoofdbestuur in Holland [1]). Aan de buitengewone omstandigheden moet het ook worden toegeschreven, dat het stichten van een boekerij alhier nog niet tot stand kwam. Het voornemen bestaat met den steun van het Hoofdbestuur zoo mogelijk een leeszaal op te richten.

De groep verleende steun aan de Commissie voor Nederlandsche kinderen uit den vreemde.

Door tusschenkomst van de groep werd door Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, dank zij de medewerking van den Gouverneur, de Leger-en-vloot-rolprent voor Suriname en Curaçao aangekocht. Het bestuur heeft dezen stap gedaan om in deze streken meer bekendheid te geven aan ons leger en onze vloot, vooral, omdat men daarover zoo dikwijls kant noch wal rakende uitingen hoort, die, geheel onwaar of overdreven, het aanzien van onze weermiddelen en daarmede van Nederland schade kunnen doen.

Curaçao, 5 April 1918.

De Secretaris,
H. BIERMAN.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 20 Schuytstraat 247, Den Haag.

Verbeterde lijst van Oudhollandsche Voornamen.

Het doel waarmede de Taalcommissie in het November-nummer van Neerlandia eene lijst van voornamen mededeelde, was tegemoet te komen aan den wensch van hen, die echt Hollandsche namen wilden kennen, om daaruit bij voorkomende gelegenheden eene keus te kunnen doen, als zij uitheemsche namen wenschten te vermijden. Doch, zooals haar uit mondelinge opmerkingen en schriftelijke mededeelingen is gebleken, was zij met die lijst niet gelukkig. Zij geeft daarom hier een nieuwe bewerking, waarbij zij met groote erkentelijkheid van de voorlichting en medewerking gebruik heeft mogen maken van Dr. Boekenoogen, den grondigen en gelukkigen vorscher op het gebied der Nederlandsche „Namenkunde".

In haar streven om alle uitheemsche namen te vermijden, had zij er verscheidene in opgenomen, die weliswaar van Germaanschen oorsprong zijn, doch waarvan de vorm niettemin onhollandsch is, en die dus veeleer als zoodanig hadden moeten zijn gebrandmerkt. Daartoe behooren: Duitsche naamsvormen als Burkhard, Ekhard, Gunther, Reinfried, Ruprecht, Siegfried, Hedwig en Irmgard; Engelsche indringers als Alfred, Edmond, Mabel; Fransche als Ernest, Filibert, Ogier, Reimond; een Spaansche als Alfons; Zweedsche als Erik en Gustaaf.

Ook hield de Comm. niet voldoende rekening met de geschiedenis onzer voornamen en zag zij over het hoofd dat, behalve in Friesland, overal elders in ons land het rechtstreeksche verband tusschen de voornamen van oudgermaanschen oorsprong en onze hedendaagsche namen bijna geheel is verbroken, doordat het sedert de 12de eeuw meer en meer gewoonte werd om aan de kinderen een heiligennaam te geven. De Germaansche namen, die in gebruik zijn gebleven, hebben dat dikwijls slechts te danken aan het feit dat het heiligennamen zijn; Geertruid, Lambert, Leendert, Lutgard, Tiebout, Willem enz. zijn dus niet met meer recht als nationale namen te beschouwen dan Jan, Jochem, Maarten, Teeuwis of Stijntje, al zijn deze ook niet van Germaanschen oorsprong.

Bij nader inzien wijzigt de Comm. dus haar advies. Het is een misvatting te meenen, dat Nederlanders, die het nationale gevoel levendig willen houden, de voorkeur moeten geven aan oud-germaansche namen boven namen van vreemde herkomst; dat zij b. v. Eduard, Oswald of Clotilde zouden moeten verkiezen boven Pieter of Klaas. Waar het op aankomt is het in eere houden van de goed Nederlandsche naamsvormen onzer voornamen, en die te verkiezen boven de Duitsche, Engelsche of Fransche bijvormen daarvan.

In alle eeuwen zijn nieuwe modenamen naast de oude in gebruik gekomen: in de middeleeuwen de aan ridderromans ontleende (Lancelot, Walewein); in de 16de en 17de eeuw de klassieke (Livius, Titus, Flora). Mode wordt ook het vernoemen van vorstelijke personen (Eduard, Edzard, den Oostfriesschen graaf, Karel, Lodewijk, Richard enz.), en in de 19de eeuw het versmaden van de goede Nederl. namen en verkleinvormen, die men te burgerlijk vond (Grietje, Maartje, Klaas, Teunis) en het verfraaien daarvan op vaak onzinnige wijze (Arius voor „Arie", Neline voor „Neeltje", Derkolina voor „Derkje". enz.) en verder, in verband daarmede, de voorliefde voor „mooie" namen als Adolf, Arthur, Eduard, Hugo, Robert, Rudolf, die niet altijd aan het eigen land werden ontleend.

Het aantal nog in gebruik zijnde voornamen is natuurlijk zeer groot, al komen sommige van de oude namen thans nog slechts in enkele families voor. Wij kunnen er derhalve niet aan denken een

[1]) Inmiddels is benoemd de heer Dr. A. M. Correa, te Amsterdam.

volledige lijst van alle aanbevelenswaardige namen te geven. Hier volgt dus slechts een bloemlezing. Zij geeft naast vele bekende een aantal minder voorkomende oude namen in goed Nederlandschen vorm, zoowel volledige namen, als in den volksmond verkorte. Bij die namen, welke stellig uit heiligennamen zijn ontstaan, is de oorspronkelijke Latijnsche vorm met een † aangewezen.

Deze lijst is in de eerste plaats voor Nederlandsch gebruik bestemd. Zij bevat een aantal Hollandsche vormen, die onder Frieschen invloed zijn ontstaan, en andere uit het Oosten van ons land, die alleen uit het Saksisch taaleigen te verklaren zijn. De namen in België vertoonen in vele opzichten een ander karakter en het was niet raadzaam, deze vormen onder de onze te mengen. Daarom lieten wij ook namen als Maaiken en Tanneken, die evengoed geïmporteerd zijn als Frits en Pierre, hier weg, en vermeldden wij wel Leendert en Gevert, maar niet de Zuidnederlandsche vormen „Leenaart" en „Gevaart".

Natuurlijk zijn sommige namen in verschillende deelen van ons land in verschillenden vorm in gebruik en kunnen wij niet alle vormen noemen. De namen die uitsluitend Friesch zijn hebben wij gemeend te mogen weglaten, omdat ieder deze kan leeren kennen uit de voortreffelijke naamlijst van Johan Winkler in het Friesche Woordenboek.

Ten slotte meent de Comm. nog te moeten opmerken, dat zij door het mededeelen van deze lijst niet te kennen wil geven, dat het gebruik van andere namen of naamsvormen dan de hier vermelde af te keuren is. Zij heeft alleen een wegwijzer willen geven voor hen, die den juisten oudhollandschen vorm onzer namen wenschen te leeren kennen. Niet uitsluitend nationale overwegingen bepalen de keuze van voornamen, en iemand die Willem, Derk of Jan heet, behoeft daarom nog geen beter vaderlander te zijn dan een Wilhelm(us), Theodoor of John.

MANSNAMEN.

Aamger (mnl. Amelgeer).
Aarnout, Arnout, Arend, Aart (uit † Arnoldus).
Adelaar, Adelaart (verfraaiing van Allert).
Adriaan, Arian, Arie (uit † Adrianus).
Albert, Aalbert, Albrecht (uit † Adelbertus).
Alewijn.
Alfert.
Allert, Allard (uit † Alardus).
Amelis, Melis (uit † Aemilius).
Andries, Aris, Dries (uit † Andreas).
Antonis, Tonis, Teunis (uit † Antonius).
Aper
Auwel.
Baaf (uit † Bavo).
Barend, Berend, Baart (uit † Bernardus).
Bartel, Bart, Mees, Meeuwis (uit † Bartholomeus).
Bartout, Bartold.
Barwoud, Berwoud.
Bastiaan (uit † Sebastianus).
Beukel.
Bitter.
Bode.
Borchert, Borchard (uit † Burchardus).
Boudewijn, Bouwen.
Brand.
Broer.
Bruin (uit † Bruno).
Bruining.
Bruinis, Breunis.
Bruisten.
Christoffel, Stoffel (uit † Christophorus).
Daam.
Danker, Dankert.
Dibbout, Dibbet.
Diederik, Dierk, Dirk, Derk.
Diemer, Didmer, Dimmer.
Dietert, Diert.
Ditlof, Diedolf.
Doen.
Egbert (uit † Egbertus).
Eggert, Egge.
Eilert.
Elbert.
Ellert.
Engbert.
Engel.
Engelbert, Engelbrecht (uit † Engelbertus).
Erembert.
Ernst.
Evert (uit Everardus).
Everwijn.
Ewoud (uit † Ewaldus).
Faas (uit † Bonifacius).
Floris uit † Florentius).
Frank, Vrank.
Frans (uit † Franciscus).
Frederik, Fredrik, Vrerik, Vreek (uit † Frederikus).
Ganglof, Gangolf (uit † Gangolphus).
Gelmer, Jelmer.
Gerbrand, Garbrand, Garment.
Gerlof, Geerlof.
Gerrit, Geert (uit Gerardus).
Gevert, Jevit (uit † Gevardus, Gebhardus).
Gijsbert, Gijsbrecht, Gijs (uit † Giselbertus).
Gilbert, Jilbert (uit † Gilbertus).
Gilbrand.
Gillis, Gelis, Jillis, Jelis, (uit † Aegidius).
Godert, Godard. Geurt, Gaart, Goedhart (uit † Godehardus).
Godschalk.
Goris, Joris (uit † Gregorius).
Govert (uit † Godefridus).
Gozewijn, Gozen, Gosen.
Hagen.
Haring.
Harmen, Harm, Herm (uit † Hermanus).
Harper, Harpert (mnl. Hartbern).
Hartger, Hertger.
Hartman.
Hartwig, Hertig.
Havik.
Heere, Heertje, Hero.
Heime.
Helmer.
Helmig.
Hendrik, Hein (uit † Henricus).
Herbert (uit † Heribertus).
Herbrand.
Hessel.
Hildebrand, Hillebrand.
Huibert (uit † Hubertus).
Huig (uit † Hugo).
IJsbert, IJsbrecht.
IJsbout.
IJsbrand.
Iman.
Imbert, Imbrecht.
Jaap, Japik, Koppen, Koop (uit † Jacob of † Jacobus).
Jan, Johan (uit † Johannes).
Jasper.
Jerfaas (uit † Gervasius).
Jeroen (uit † Hiëronymus).
Jochem (uit † Joachim).
Jorden (uit † Jordanus).
Karel (uit † Carolus.
Karsten, Kersten, Korsten, Kars, Kors(t) (uit † Christianus).
Koenraad, Koendert, Koert, Koen (uit † Conrardus).
Cornelis, Krelis, Kees (uit † Cornelius).
Kracht.
Krijn (uit † Quirinus).
Lambert, Lambrecht, Lammert (uit † Lambertus).
Laurens, Louw, Rens (uit † Laurentius).
Leendert, Leen (uit † Leonardus).
Leffert, Leffard.
Lieven (uit † Livinus).
Lodewijk † (uit Ludovicus).
Loef.
Lubbert.
Luit.
Lulof, Ludolf (uit † Ludolphus).
Lutger (uit † Ludgerus).
Maarten, Maart, Marten, Meerten (uit † Martinus).
Manglis (uit † Magnus).
Matthijs, Tijs (uit † Matthias).
Maurits (uit † Mauritius).
Meindert, Meinert, Mein.
Melcher, Melchert (uit † Melchior).
Menno.
Michiel (uit † Michaël).
Nanning.
Nicolaas, Klaas, Kool (uit † Nicolaus).
Okker.
Olbrand.
Olfert, Ulfert
Olof, Odolf (uit † Odulphus).
Ootmar (uit † Otmarus).
Otger, Outger (uit † Odgerus, Audgerus).
Otte, Otto.
Paatse.
Pieter, Peter, Piet, Pier (uit † Petrus).
Pontiaan, Pons (uit † Pontianus).
Raaf.
Radboud.

Reier.
Reiger.
Reinder, Reinert, Rein.
Reinout (uit † Reinoldus).
Rembert, Remmert (uit † Rembertus).
Rembold, Remmelt.
Rembrand.
Renger.
Rijkert, Rijk (uit † Richardus).
Rijklof.
Rijnvis.
Rippert, Rip.
Robbert, Robbrecht, Robert (uit † Robertus).
Roeland, Roel.
Roeleman.
Roelof, Roelf (uit † Rudolphus).
Roemer.
Rombout (uit † Rumboldus).
Ruisch.
Rutger, Rut.
Sander (uit † Alexander).
Sasbout.
Schildman, Schilleman.
Seine, Seino.
Servaas, Vaas (uit † Servatius).
Sijbert.
Sijbout, Sijbold.
Sijbrand.
Sijger.
Sijmen (uit † Simon).
Sijvert, Sievert.
Splinter.
Steven (uit † Stephanus).
Teeuwis (uit † Mattheus).
Tibbout, Tiebout (uit † Theobaldus).
Tiedeman.
Tieleman, Tijl.
Tijmen (uit † Timon).
Ude, Udo, Udeman.
Ulrik (uit † Ulricus, Udalricus).
Valk.
Vastert.
Vechter (uit † Victor?)
Volker, Volkert.
Volpert, Volprecht.
Walig.
Waling.
Walraven.
Warmbout. Wermbold.
Warner, Werner (uit † Wernerus).
Weier.
Wessel.
Wicher, Wigger.
Wigman.
Wijbout, Wigbold.
Wijbrand.
Wijnand.
Wijnout, Wijnold, Wijndelt
Wijnrik.
Wilbert.
Willem (uit † Wilhelmus Guilielmus).
Wilt.
Witte.
Wolbert.
Wolbrand.
Wolf.
Wolfert.
Woudrik, Wouderik.
Wouter, Wolter (uit † Waltherus).
Zeger.
Zweder.

VROUWENNAMEN.

Van de meeste mannennamen worden ook vrouwennamen gevormd door middel van een verkleinings-uitgang, b. v. Aartje, Engeltje, Luitje, Reintje, Rijkje, Roeltje, Sijgertje, Willempje enz.: deze worden hier dus niet genoemd.

Aaf, Aafje (mnl. Ave).
Aagt, Aagtje (uit † Agatha).
Aalburg.
Aaltruid (uit † Adaltrudis).
Aarland, Erland.
Ada.
Adel, Adela.
Aleid, Alit, Aaltje (uit † Adelheid).
Allegond (uit † Adelgundis).
Angeniet, Niesje (uit Agnes).
Annetje, Antje (uit † Anna).
Avezoete.
Balig, Badelog.
Barber, Barbertje (uit † Barbara).
Begga († Begga).
Belia, Belie (uit Mabelia).
Brechtje.
Brechtland.
Dibberig, Diebrigje.
Dieuwer, Dieuwertje.
Duif, Duifje (mnl. Duveken).
Eef, Eefje (uit † Eva).
Elburg, Elbrigje.
Emmeken, Immetje, Im (naast † Emma)
Ermgard, Erm.
Geertruid, Geertrui, Truitje (uit † Gertrudis).
Geesje.
Gerberig, Gerbrigje.
Gerland.
Godeland.
Godelieve (uit † Godeliva).
Godilde, Gooltje.
Goedele (uit † Gudula).
Guurt, Guurtje (mnl. Guderaad, Gonderaad).
Haasje, Haze.
Hadewig, Hadewij (naast † Hedwigis).
Heilwig.
Heilwijf, Heiltje.
Heilzoete.
Hildegard (uit † Hildegardis).
Hildegonde, Hillegond, Hilletje, Gonde, Gondje.
Ide (uit † Ida).
Ingetje.
IJsland.
Jannetje, Jenneken, Jansje (van Jan).
Katrijn, Kaatje, Trijntje, Lijntje (uit † Catharina, Cathalina).
Kenou.
Klaartje (uit † Clara).
Kniertje (uit † Cunera).
Kunegonde (uit † Cunegunda).
Leentje (uit † Magdalena of † Helena).
Lidewij (uit † Lidwina).
Lobberig Lobrigje, Lopje.
Lutgard (uit † Lutgardis).
Maartje, Maritje (uit † Maria of † Martha).
Machteld, Mechteld (uit † Machtildis).
Margriet, Grietje (uit † Margareta).
Marij, Marijtje (uit † Maria).
Meinou, Meinoutje.
Moertje.
Neeltje, Keetje (uit † Cornelia).
Oetje.
Pleuntje (uit † Apollonia).
Raampje.
Reimburg, Reimbrig, Reim.
Rijkland, Rikeland.
Rissint, Risje.
Sijbrig.
Sijtje (uit † Lucia).
Stijntje (uit † Christina).
Volkwij, Volkje.
Vrouwtje.
Walburg (uit † Walburgis)
Wendelmoed, Welmoed, Wolmet.
Wigmoed.
Wijf, Wijfken, Wijva.
Wijntje.
Willemijntje, Mijntje.
Zoetje.
Zwaantje.

INGEZONDEN.

De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland.

Vlissingen, 7 Juni 1918.

a/b H.Ms. „Brinio",

Mijne Heeren,

In afl. 6 van Juni 1918 las ik op blz. 76 tot mijne verbazing en ergernis dat door den vertegenwoordiger van het A.N.V. te Buda-Pest een aanval gedaan wordt op onze Regeering wegens het minder vlot bevorderen van levensmiddelen-zendingen naar den vreemde.

Reeds meermalen las ik dergelijke klachten, maar nu die ook in Neerlandia worden opgenomen zonder protest van de Redactie of van het Hoofdbestuur wend ik mij eens tot U om te vragen of het langzamerhand niet een beetje al te dwaas wordt met die levensmiddelen-zenderij.

Iemand, die zich in het buitenland vestigt om daar zijn brood te verdienen, moet m. i. de nooden en lasten van dat buitenland deelen. Komt daar gebrek aan een of ander, dan moet hij mede lijden onder dat gebrek, even goed als hij mededeelt indien er voordeelen zijn.

Kan hij zich eten laten bezorgen door een of ander kameraad, goed, maar het gaat toch maar niet aan om de Regeering aansprakelijk te stellen ervoor dat dat eten goed en spoedig overkomt. Dat in Zwitserland een „tot dat doel geschapen uitmuntende organisatie' bestaat (die toch wel niet officieel van Regeeringswege zal zijn opgericht en worden in stand gehouden) is m. i. geen reden om onze Regeering aan te vallen, die voorwaar in deze tijden wel wat belangrijkers te doen heeft dan te zorgen dat iedere Nederlander, die zijn bestaan in het buitenland is gaan zoeken, een stuk kaas en een kluitje boter van hier krijgt. Bovendien lijkt me de voedselvoorraad hier nu niet van dien aard dat we er over de grenzen maar willig van mede moeten laten eten.

Zou U over een en ander in het orgaan niet eens een hartig woordje kunnen zeggen?

Bij voorbaat mijn dank daarvoor.

Hoogachtend,

SPENGLER.
Luitenant t/z der 1e kl.
Commandant H.Ms. „Brinio".

Naschrift der Redactie.

Dat Nederlanders in het Buitenland wel eens te licht denken over de moeilijkheden die Nederlanders in het eigen land gedurende dezen oorlog zijn gaan ondervinden, en dat zij de bezwaren aan verzendingen door en namens de regeering verbonden, wel eens voorbijzien, mag waar zijn. Maar wij in het eigen land moeten ook niet de waarde onderschatten van het vertrouwen, waarmede ernstige landgenooten, wonende te midden van oorlogvoerenden, hebben uitgezien naar eenigen onpersoonlijken stoffelijken steun uit het moederland. Zij hebben dat verlangen gemeen gehad met lotgenooten uit andere onzijdige landen, die in hun oog meer bevoorrecht waren dan zij. En zij zijn door zulke vermeende of juiste vergelijkingen als hun recht gaan beschouwen, wat toch maar hoogstens uiting kon zijn van den best mogelijken wil bij vaak de moeilijkste vervullingsvoorwaarden. Wij voor ons kunnen ons zeer goed verplaatsen naar de uiteenloopende standpunten èn van onzen vertegenwoordiger te Buda-Pest en naar dat van den heer Spengler. Elkaar niets toegevende in hun goed Nederlandschap, bezien zij het vraagstuk elk uit eigen omgeving. Vandaar hun tegengestelde meening.

Maar dat bij nader inzien de heer van Hoogstraten zijn oordeel over de houding onzer regeering zal hebben gewijzigd, nemen wij als vaststaande aan. IJzer laat zich niet met handen breken.

Mededeelingen en Allerlei.

Belangstelling.

Uit een Parijschen brief:

Het Maartno. dat U mij heeft doen toekomen, liet ik aan de verschillende Hollanders hier lezen en vooral de artikelen over Berlijn, Genève, Z. Afrika, Paraguay werden zeer op prijs gesteld en zouden zeker als voorbeeld kunnen gesteld worden, om alhier ook dergelijke bijeenkomsten te doen plaats hebben.

Aanmatiging.

Reeds meermalen hebben buitenlanders het Nederlandsch aandeel in de Nobelprijzen verkleind of geheel ontkend.

Thans komt ons weer een staaltje van geschiedvervalsching te onzen nadeele onder de oogen.

Sijthoff's Uitg. Mij. heeft kort geleden een Ned. vertaling doen verschijnen van „Het boek der 1000 wonderen", door Fürst en Moszkowski samengesteld. Daarin lezen we onder de bouwkunstigste wonderen het volgende:

„Den 8en September 1900 werd de havenstad Galveston aan de golf van Mexico door een overstrooming bijna geheel verwoest, 5000 menschen verloren daarbij het leven.

Men besloot de stad opnieuw op te bouwen, zoodanig, dat de zee er niet meer kon binnendringen. Het beste middel bleek daartoe, heel den grond, waarop de nieuwe stad gebouwd zou worden, op te hoogen.

Deze terrein-verhooging was echter een werk van giganteske afmetingen. Reusachtige aardmassa's moesten verplaatst worden. Over een oppervlakte, toereikend voor den opbouw van een groote stad, had men zandstortingen te doen, van 2,5 tot 5 meter hoogte. Elf millioen kubieke meters zand zijn hiervoor noodig geweest. Daar men zich deze massa niet uit de omgeving kon verschaffen, zonder den grond uit te hollen, bleef er niets over, dan de wonderlijke oplossing het zand van den bodem der zee te scheppen.

Dit werk werd door een Duitsche firma, Gebr. Goudhard uit Düsseldorf, verricht."

De trouwe lezers van Neerlandia zullen zich herinneren dat Neerlandia er in zijn nummer van April 1908 een geïllustreerd artikel aan wijdde, omdat het hier een waterbouwkundig werk gold van Nederlanders, van de *Dordtsche firma Goedhart.*

Zoo wordt de beteekenis van kleine naties zelfs in haar energie miskend.

T. a.

Een lid van het A. N. V. dezer dagen naar het buitenland vertrekkend, schreef t. a. op zijn kaartjes *ten afscheid*, in plaats van p. p. c.

Hij vraagt ons: Of men 't begrijpen zal?

Wij achten het waarschijnlijk, al was 't alleen maar om de afwijking van de sleur, die prikkelt tot raden wat die „vreemde" letters beteekenen.

Een goed Nederlander toont ook in dergelijke schijnbaar onbeduidende zaken zijn Nederlandsch karakter.

Scheepsbouw in Nederland.

Op 31 Mei 1901 waren op Nederlandsche werven in aanbouw en in bestelling 33.700 ton scheepsruimte. 31 December 1917 bedroeg ze 429.560 ton.

Voor den oorlog bleef het cijfer beneden 200.000.

Uit Suriname.

Het bestuur van deze kolonie heeft een weg naar Abraham Crynssen genoemd. Deze zeevaarder was voor Suriname wat Koen voor de Oost was (zie over de rol, die hij in de stichting van Ned Guyana heeft gespeeld, het hoofdartikel in het Febr.No. 1917).

NIEUWE LEDEN.

Buitenland.

BESCHERMENDE LEDEN:

E. M. C. Kummer, p.a. Diethelm & Co. Ltd. Bangkok (Siam)
J. Huese, vertegenw. Great Eastern Life Ins. Co. Bangkok (Siam)
Beiden opgeg. door den heer W. Blankwaardt Jr., Bangkok (Siam)

GEWONE LEDEN:

P. Schilperoort, 441 Williamstr. N. Perth (W.-Austr.)
Opgegeven door mevr. A. E. Semmens—Siebenhaar Claremont (W.-Austr.)
W. A. v. Grunsven, Ilinka, Ipatievsky-pereoelok, Moscou.
K. K. H. Spaens, Njevsky prospect 16, St. Petersburg.
Beiden opg. door den heer H. Goemans „
J. J. I. Sprenger, c.o. Netherl. Harbour Works Co., Chefoo (China)
Opg. door den heer B. van Exter, Chefoo (China).
G. van den Berge, Brunnenstrasse 73p, Essen Ruhr.
J. Ph. van Goethem, „ „
Beiden opg. door den heer G. Theelen „
Fokke Beekman, Wittekindstr. 55, Duisburg.
Opg. door den heer Chr. Schmid, te Essen.
D. G. Arnold, Caïro (Egypte).
Opg. door den heer G. Vogel, „ „
J. Heeberlein, Brandenburgstrasse 14, Berlijn.
G. Kelholt, Puttkammerstrasse 5, „
W. Scherpenzeel, Hubertusstrasse 10, Waidmannslust b/ „
A. Tas, Bergmannstrasse 17, „
Allen opg. door het Best. der Afd. „
M. C. Bisdom, 2734 Logan Boul. Chicago (Ill.)
Opg. door het Best. der Afd. „
A. de Herder, Am Wall 173, Bremen.
A. C. Gerber, Isarstr. 7. „
Joh. Smit, Ausser der Schleifmühle 11, „
Allen opg. door het Bestuur der Afd. „

Groep Nederland.

Jongelieden-Afdeelingen.

Mej. E. Stibbe, Sweelinckstraat 126, Den Haag.
„ G. M. Stibbe, „ „
„ R. Schregardus, Duncklerstraat 2, „
Th. C. van Gelder, Haagschestraat 3, Scheveningen.
Mej. F. Fellendans; Rotterd. straat 39, Scheveningen.
P. C. Feekes, Zuilichemstraat 9, Den Haag.
Mej. Carla Pierra. Schuytstr. 206, „
Mej. H. J. Carrière, „ 64, „
G. J. C. v. d. Leeuw, Edisonstr. 16, „
H. Snoeck, Trompstraat 344, „
E. Snoeck, „ „ „
N. J. Oldenboom, Prinsengracht 182, „
Mej. Selma Freudberg, Gevers-Deijnootweg 35*a* Scheveningen.
Mej. Gonny Gerssel, Mariastraat 12, Den Haag.
Allen opg. door het Best. der Jgl. Afd. „

Aliman, Cornelis Evertsenstraat 3, Utrecht.
J. Boon, Mulderstraat 8, „
A. J. Blom, Emmalaan 9, „
W. A. Bäumer, Burgemeester Reigerstraat 71, „
Mej. Van Draanen, Weerdsingel W.Z. 25 b, „
N. Ferree, Weerdsingel O.Z. 24, „
P. Fijn van Draad, Adm. v. Ghentstraat 5, „
A. C. A. Fijn van Draad „ „
R. ter Horst, A. R. Falckstraat 7, „
Mej. C. B. Haak, Oosterkade 4 b, „
v. d. Hor, Sweelinckstraat 11, „
Mej. N. Hecking Colebrander, Buys Ballotstr. 14, „
E. J. Hemmes, Obrechtstraat 18 b, „
Jordaan Burgemeester Reigerstraat 49, „
W. G. O. Jochmann, Biltstraat 6, „
v. Leeuwen Boomkamp, van Speykstraat 2, „
Mej. M. Leusden, Maliebaan 117, „
J. Meijer, Weerdsingel W.Z. 40, „
P. J. Nortier, Parkstraat 1, „
M. Nortier „ „
H. J. W. Nieuwenhuyzen, Oudegracht 219, „
E. J. Beck, Korte Jansstraat 12, „
R. Beck, „ 12, „
P. Bertoen, Paul Krügerstraat 22, „
G. J. de Borst, Springweg 85, „
C. E. C. Both, H. de Grootstr. 22*b* „
H. Bresser Jr., Parkstraat 51, „
P. G. Gerlings, Maliesingel 39, „
F. v. d. Groof, Nassaustr. 51, „
J. W. F. Haks, Noorderstraat 1, „
H. Heyster, Maliesingel 72, „
N. G. J. Huigen, Weistraat 43*b* „
Kalshoven Stadhouderslaan 43, „
Ph. K. M. Klasing „ 74, „
W. J. F. v. d Kuylen, Schroeder v. d. Kolkstr. 8, „
J. v. d. Mey, J. v. Scorelstraat, „
C. Minnes, Helling, „
J. W. Mulder, Achter St Pieter 1, „
W. v. Overeem, Obrechtstraat 5, „
S. Pater, Viestraat 22, „
J. R Reydon, Mulderstraat 8, „
H. J. Rodermond, Catharijnesingel 31*b* „
H. H. Schröder, Justus v. Effenstr. 7*b*. „
L. Schröder „ „ „
J. C. Tetenburg. Stationsstraat 12, „
B. Tukker, Heerenstraat 46, „
M. Verthoren, Vredenburg 43, „
J. A. Visser, Hotel Central, „
C. C. Weertman, Vleutensche weg 223, „
F. I. Wethmar, J. W. Frisostraat 12, „
W. Th. Wouterse, Amsterdamsche Straatw. „
C. Wicart, Oudkerkhof 47. „
F. C. Wicart, „ „
H. Zwaardemaker, Maliesingel 71, „
A. C. Alma. Burg. Reigerstr. 77, „
K. Burger. Stadhouderslaan 49, „
H. Doorduyn, Leidsche weg 63, „
Van Dijken, Ouden Rijn 27, „
Ant. Kievit, Mauritsstraat 36, „
Louwerier, Fred. Hendrikstr. 28, „
C. Noordhoff, Wolvenplein, 27, „
Riddering, Leidsche weg 82, „
J. M. J. Schöttelndreier, P. Krugerstr. 31*b* „
C. Timmermans, Maliesingel 24, „
P. Timmermans, „ „
M. Wagner, Tolsteegsingel O.z. 30, „
Allen opg. door het Bestuur der Jongel. Afd „

(Wordt vervolgd).

22ste Jaargang. No. 8. Augustus 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Geen vreemde overweldiging vermag iets tegenover de in eigen taal zelfbewuste en krachtig zich handhavende eenheid van volksbestaan. DR. H. RÉTHY.

INHOUD: Eenvoudig nationaal huldebetoon aan Minister Loudon — Enige mededeelingen van de Taalcommissie, door Marc Emants — *Vlaanderen:* Vlaamsche Afdeeling Harderwijk — *Oost-Indië:* Indië's ontwikkeling, door Ds. W. van Lingen — Van Deventer-Vereeniging voor West-Java. — *Zuid-Afrika* Jaarverslag Afd. Potchef-stroom 1917, door Frank J. le Roux. — *Ingezonden* De voedselvoorziening in het Buitenland, door Otto Rompelman. — *Mededeel'ngen en Allerlei.* — *Nieuwe Leden.* — *Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.* — *Advertentiën.*

Eenvoudig Nationaal Huldebetoon aan Minister Loudon.

Met Minister Loudon gaat het op een scheiden. En zonder daarmede de verdiensten van anderen te willen verkleinen, is het zeker de wensch van duizenden in ons land, mannen en vrouwen, op de een of andere wijze gemeenschappelijk uiting te geven aan hun groote erkentelijkheid voor den doorslag van zijn gedurende den oorlog gevolgd beleid. Die uiting moet zijn nationaal, uit alle rangen en standen, want het is de Nederlandsche natie, die hem den dank verschuldigd is. En zij moet zijn eenvoudig, zooals dat past bij zijn persoon en bij den heerschenden nood.

Het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond, vertegenwoordigende den Nederlandschen stam, die in zijn geheel betrokken is bij ons aller verplichtingen aan Minister Loudon, heeft gemeend dat het op zijn weg lag zich tot ons volk te wenden, met een beroep op samenwerking in dezen. Het noodigt allen uit, die van gelijke gezindheid zijn, om aan het Hoofdkantoor van het A. N. V. *Wijnstraat 93, Dordrecht*, hun naamkaartje in te zenden, aangevuld op de bedrukte zijde met beroep en woonplaats, en op den blanken kant met de handteekening. De bedoeling is deze handteekeningen te verzamelen in een of meer albums, met opdracht, en deze met een toepasselijk woord, in het bijzijn van de pers, te overhandigen.

Namens het Hoofdbestuur
van het Algemeen Nederlandsch Verbond:

DR. H. J. KIEWIET DE JONGE,
Alg. Voorzitter.

ELISABETH BAELDE,
Alg. Onder-Voorzitster.

MR. B. DE GAAY FORTMAN,
Alg Secr.-Penningm.

Zegt het voort!

Enige mededelingen van de Taalkommissie.[1])

Twee jaar is 't geleden, dat ik in onze Algemene Vergadering verslag gaf van de werkzaamheden van de Taalkommissie. Van daag kom ik u vertellen hoe 't tans met die Taalkommissie gesteld is en van deze gelegenheid wil ik gebruik maken om ook uw aandacht te vestigen op de invloed, die de oorlog op onze taal heeft geoefend.

In de samenstelling van de Taalkommissie is verandering gekomen. Mejuffrouw van de Graft heeft zich genoodzaakt gezien ontslag te nemen, omdat de slechte treinverbindingen van Utrecht met den Haag het haar onmogelik maakten onze vergaderingen bij te wonen. Wij hebben haar node heen zien gaan, want zij was, vooral voor de samenstelling van onze Nederlandse gerechtenlijst, een nuttig kommissielid. Een ander vrouwelik Kommissielid konden wij nog niet in haar plaats verkrijgen. Daar tegenover staat, dat wij wel zo gelukkig zijn geweest onze kommissie te kunnen aanvullen met de Heren Mr. C. Bake, referendaris bij de Raad van State en K. E. Oudendijk, kapitein bij de artillerie, twee nieuwe leden, die altijd veel belang hebben gesteld in onze Nederlandse taal en die, ieder op zijn gebied, een belangrijk aandeel kunnen nemen in onze strijd tegen ongewenste insluipsels. Ondertussen heeft de kolennood ons belet deze winter bijeen te komen. Daardoor werd ongetwijfeld onze werkzaamheid belemmerd; maar gestaakt hebben wij die niet. Integendeel kon het voorbereidend werk voor een Nederlandse lijst van namen voor spijzen, dat lang had stilgelegen, een paar maanden geleden worden hervat door de hulp van Freule van Nispen tot Sevenaer, een hulp, die wij zeer op prijs stellen en die ons nieuwe hoop geeft, dat genoemde lijst binnen afzienbare tijd klaar zal komen, al zal die lijst intussen wel tot een boek zijn aangegroeid, waarvoor de drukkosten vrij hoog zullen oplopen.

[1]) Rede gehouden in de Alg. Verg. van Groep Nederland te 's-Hertogenbosch (RED.)

Zeide ik in 1916, dat onze Voorzitter een begin had gemaakt met de samenstelling van een lijst van echt Nederlandse voornamen, tans is deze lijst voltooid; zelfs is er een verbeterde lezing van klaar, die verschijnen zal in Neerlandia.[1]) Voor deze verbeterde lezing is overleg gepleegd met Dr. Boekenoogen. Bovendien heeft onze Voorzitter van zijn lijst van Nederlandse woorden ter vervanging van op buro's gebruikelike vreemde termen een tweede vermeerderde en verbeterde bewerking het licht doen zien, die bewijst hoe druk de lijst wordt geraadpleegd, hoe zeer de lijst in een behoefte voorziet. Ik kan niet nalaten er even op te wijzen dat het voorwoord bij deze tweede uitgave aldus begint: „de commissie heeft haar voordeel gedaan met hetgeen zijzelve en anderen hadden verzameld tot aanvulling der lijst en haar met die aangebrachte bouwstoffen vermeerderd. Ook heeft zij met erkentelikheid gebruik gemaakt van de haar toegezonden op- en aanmerkingen." Dit wijst op een medewerking van het publiek, die ons zeer welkom is en die naar wij hopen, gestadig zal toenemen.

Aan de zuivering van de duistere taal van het verzekeringswezen hebben wij ons nog altijd niet durven wagen, omdat de vakmannen ons nog altijd niet de termen en zinnen hebben verschaft, die aan hun eisen voldoen en door ons, zo nodig, vernederlandst zouden kunnen worden.

Wat de taal van de militaire reglementen en kommando's aangaat, moesten wij ons beperken tot een paar schuchtere pogingen om invloed te oefenen; maar gelukkig mochten wij reeds de ervaring opdoen, dat ook onder onze militairen de belangstelling in het taalvraagstuk aan het groeien is.

Wil dit nu zeggen, dat op taalgebied in 't algemeen een betere geest zich openbaart? Helaas, voor een dergelike bewering hebben wij nog geen reden. Onze kosmopolitiese onverschilligheid, die door wil gaan voor hoog ontwikkeld neerzien op kleingeestigheid, maar inderdaad is een karakterloos gebrek aan besef van 't geen de nationale waardigheid van ons eist, maakt het voortdurend aan allerlei vreemde woorden en vormen maar al te gemakkelik zich te hullen in een waas van voornaamheid, waardoor ons volk zich laat verblinden en op een dwaalspoor brengen. In de laatste tijd komen de indringers vooral, maar niet uitsluitend, over de Duitse grens, zodat in de Bouwwereld van 30 Januarie Candidus schrijven kon:

„Ach, Holland annektiert sich selbst,
Zei Bismarck en die bleek 't te weten;
Slechts hij, die Duitschland na wil doen,
Mag levend Hollandsch kunst'naar heeten.
Van germanismen krielt de taal,
Die letter-, bouw-, en sierkunst spreken.
Zoo smeden wij de boeien zelf,
Die later niet zijn te verbreken."

[1]) Inmiddels verschenen in 't Juli-No. blz. 94. (RED.)

In vlugschriften en tijdschriften vestigden ook anderen — ik noem Charivarius, Posthumus Meijes, van de Rivière — de algemene aandacht op dit verschijnsel; ja, men verweet aan de Taalkommissie, dat zij te veel aandacht wijdde aan de vreemde woorden van Franse oorsprong, die men veel minder gevaarlik voor ons taaleigen achtte dan de germanismen, die er zo Nederlands uitzien en juist daardoor ons gevoel voor 't geen echt Nederlands is ondermijnen. Tegen dit verwijt kunnen wij aanvoeren, dat aan de tweede druk van onze woordenlijst werd toegevoegd een lijst van de meest voorkomende en dus gevaarlikste germanismen, terwijl ik voor eigen rekening al vaak genoeg, onder anderen in Het Vaderland van 29 Desember 1914, de aandacht op onze germanismen heb gevestigd. Bovendien moet ik er hier op wijzen, dat over de invloed van germanismen in 't algemeen niet door alle taalkenners en belangstellenden eender wordt geoordeeld. Menigeen zegt: ze dringen wel gemakkelik binnen; maar verdwijnen vaak weer even gemakkelik. Ofschoon ik zelf 't daarmee niet eens kan zijn, moet ik toch met de heer Kakebeen, die in de laatste Januarie-aflevering van de Vragen van den dag een uitmuntend opstel over germanismen schreef, erkennen, dat heel wat germanismen van voorheen tans niet meer in zwang zijn. Hij noemde als zodanig op: „jaar honderd", „uitdruk", „muichelmoorder", „aanspraakloos" en „denkmaal", (waarvan de twee laatste weer terug schijnen te komen) „ontvolkeren", „versteenerd", „opdammerend", „welhebbend", „spanseren", „langweerig", „bijspel", „bestatigen", „gewisse". De heer Kakebeen vermeldde echter niet, dat de meeste er van alleen door Bilderdijk werden gebruikt. Erkend moet ook worden, dat er onder onze vreemde woorden vele zijn, die onze taal verrijken en dus niet verbannen zouden kunnen worden zonder die taal te verarmen. Ten opzichte van deze woorden mogen wij zeker het voorbeeld van Duitsland niet volgen, dat tans door een gedwongen vorming van zogenaamd echt Duitse woorden weer vervalt in het euvel, waarvan Grimm al schreef: (ik haal aan uit het opstel van de heer Kakebeen) „Deutschland pflegt einen Schwarm von Puristen zu erzeugen, die sich gleich Fliegen an den Rand unserer Sprache setzen und mit dünnen Fühlhörnern sie betasten. Ginge es ihnen nach, die nichts von der Sprache gelernt haben und am wenigsten die Kraft und Keuschheit ihrer alten Ableitungen kennen, so würde unsere Rede bald von schauderhaften Zusammensetzungen für einfache und natürliche fremde Wörter wimmeln."

Nu staat daar tegenover, dat voor ons, Nederlanders, het gevaar van te verkrijgen „schauderhafte Zusammensetzungen" mij niet zeer groot voorkomt. Integendeel is juist ons vermogen om zelf nieuwe woorden (schauderhafte of goede) te vormen veel te gering. „Fiets" en „Kiek" mogen geluk hebben gehad, in de regel nemen wij liever klakkeloos of uit aanstellerij een vreemd woord over, dan dat het gevoel voor de eigen taal ons dwingt voor nieuwe zaken of begrippen zelfstandig woorden te

scheppen, die in ons taaleigen passen. En waar nu de heer Kakebeen het overnemen van vreemde woorden in hoofdzaak een gevoelskwestie noemt, deelt hij gelukkig dit gevoel in een aestheties gevoel en een gevoel van nationale waardigheid en zegt hij, dat het nationaliteitsgevoel ons de plicht oplegt het inheemse, het eigene te beschermen tegen ongewenste, vreemde invloeden. Dit is het beste antwoord aan hen, die voor onze strijd tegen vreemde woorden slechts spot en minachting over hebben. De eigen taal is een kostbaarder bezit dan menige Nederlander wel beseft en Dr. H. Réthy had volkomen gelijk, toen hij in het Gedenkboek van de Nieuwe Gids schreef: „Geen vreemde overweldiging vermag iets tegenover de in eigen taal zelfbewuste en krachtig zich handhavende eenheid van volksbestaan". Wie dus prijs stelt op het behoud van een onafhankelik Nederland, die tone dit door tevens prijs te stellen op het behoud van een zuivere Nederlandse taal.

Nu ik al vaak te velde ben getrokken tegen de invoering van overbodige vreemde woorden, wil ik hier zoo min mogelik herhalen wat ik reeds elders gezegd heb. Ik beperk mij dus tot de indringers, die mij in deze oorlogsjaren onder de ogen zijn gekomen en beweer daarbij evenmin, dat al deze woorden juist tijdens en ten gevolge van de oorlog onze grens hebben overschreden als dat mijn lijst aanspraak mag maken op een zekere volledigheid.

In de eerste plaats noem ik op: „tot zinken brengen", dat ons in de grond boren tracht te verdringen; „schijnwerper", waarvoor wij zoeklicht hebben; „neutraal", dat het veel mooiere onzijdig wil vervangen; „onderzeeër", dat duikboot op zij wil duwen; „kaperen", dat boven ons kapen tracht uit te blinken door een lettergreep meer, terwijl andere vreemde woorden ons juist worden aanbevolen om hun kortheid; „vrijgeven", „verlet", „vergeweldigen" en „overwaken", die rekenen op onze onnadenkendheid om vrijlaten, gekwetst, overmannen en bewaken te doen verdwijnen.

Vinden wij voor deze indringers aanstonds de Nederlandse woorden, die er aanspraak op mogen maken door ons allen te worden gebruikt, minder gemakkelik valt 't ons de volgende woorden door Nederlandse te vervangen: „Hitspers", „diep gelede", ik las ook al „gelederde" aanvallen „voltreffer", „blindganger", „restloos", „heet omstreden", „springstoffen", „spervuur", „afslachten", „zelfbestemmingsrecht", „daadkrachtig", „consenten", „distribueeren", „hamsteren". Toch werd van militaire zijde mij gewezen op ontploffingsstoffen voor springstoffen, gordijnvuur voor spervuur, raak schot voor voltreffer, onontplofte granaat voor blindganger. Voor „zelfbestemmingsrecht beval onze Voorzitter zelfbeschikkingsrecht aan, dat ik hier en daar al gebruikt zag; „consenten" kan best door vergunningen, „distributie kan door verdeling worden vervangen; van „daadkrachtig" en „afslachten" hebben wij de eerste lettergrepen niet nodig en „restloos" „heet omstreden", „hamsteren" zullen wel weer verdwijnen. Door welke poort zijn nu deze woorden ons taalgebied binnengedrongen? Ik sprak al van de journalisten. Mag men de redaksiekantoren van dagbladen met poorten vergelijken, dan moest daar een strenger toezicht worden geoefend, al erken ik, dat niet alle toezicht daar ontbreekt. De dagbladschrijver moet niet alleen gehaast werken; maar daar hij gedurende een wereldoorlog nog meer dan vroeger zijn stof moet opdiepen uit vreemde bladen, krijgt hij dageliks zoveel vreemde woorden onder de ogen dat hij er gemakkelik toe komt in een ratjetoe van woorden te gaan denken en dat ratjetoe ook te gaan schrijven. En de Nederlandse lezer, die er zich weinig om bekommert hoe de nieuwstijdingen worden opgedist, bauwt maar na wat hij gelezen heeft of voelt zich des te voornamer naarmate hij meer vreemde woorden weet te gebruiken.

Op een scheurkalender las ik: „Hoe legt gij 't aan, om in elk gezelschap voor een ontwikkeld man door te gaan?" Het antwoord luidde: „Heel eenvoudig. Onder onbeschaafde mensen gebruik ik veel vreemde woorden; onder beschaafde lui geen enkel."

't Is wel aardig; was 't ook maar juist!

Nu zou men kunnen vragen: hoe komt 't intussen, dat Duitse woorden en Duitse vormen zich in groter aantal aan ons opdringen dan Franse of Engelse. Dit ligt natuurlik aan de verwantschap tnssen Duits en Nederlands. „Kaperen", klinkt bijna als kapen; „voltreffer" zal door tal van Nederlanders niet als een eigenaardig Duits woord worden gevoeld en al zal na de oorlog „omstreden" wel weer in onbruik raken, geen Nederlander behoeft tans te raden naar de betekenis van dit woord. De koningin der aarde, die zulk een belangrijk aandeel heeft gehad in het ontstaan van de oorlog, op wie voor een nog belangrijker deel de schuld komt van de lange duur van die oorlog, moet dus ook nog de schuld dragen van een gestadige ondermijning van ons nationaal gevoel. Want wie de eigen taal aantast, tast het nationaal karakter aan.

Nu zijn velen van mening, dat de wereldoorlog ons nationaal karaktergevoel volstrekt niet verminderd, maar integendeel versterkt heeft en ook daarin ligt gelukkig waarheid, al bleek de herleving van ons nationaal karaktergevoel duideliker in het begin van de oorlog dan tegenwoordig en al begint onze verontwaardiging over de brutale roof van onze schepen veel te gauw weer te luwen.

Het ongeluk is maar, dat men zich zo gemakkelik in slaap laat wiegen door de groeiende waarschijnlikheid, dat Nederland wel aan de algemene dans zal ontspringen. En van de grote meerderheid van het Nederlandse volk moet helaas getuigd worden, dat hier — ondanks al wat daarover reeds zo dikwels is gezegd en geschreven — niet wordt ingezien welk een groot belang wij er bij hebben een zuiver Nederlandse taal te bezitten en te blijven bezitten, waarmee wij steeds de opvatting kunnen afweren van eigenlik een soort Duitsers te zijn en tot Duitschland te behoren. Laat dus

ieder, die het goed meent met ons onafhankelik volksbestaan, er zich zoveel mogelik voor wachten hetzij uit aanstellerij, hetzij uit onverschilligheid zijn taal met vreemde woorden te doorspekken en laat niemand schromen zich van het geduchte wapen: de spot te bedienen tegen hen, die er een dwaze voornaamheid in zien een gewoon en bruikbaar Nederlands woord door een overbodig bastaardwoord te vervangen. Wie zich schamen zou in gezelschap van zijn hemd of zijn onderbroek te gewagen, die denke niet, dat hij zonder te blozen wel spreken mag van zijn chemise of zijn troisième.

In het gevolg van de oorlogswoorden slopen binnen: in de eerste plaats alle „Ersatz"-artikelen. Wij horen van „Ersatz"-tee, „Ersatz"-leer, „Ersatz"-boter en ik heb zelfs een verhaal vernomen van een „Ersatz"-vader. Nu is 't waar, dat wij zeer, zeer lang geleden voor „Ersatz" de woorden: „verset" en „oorsate" bezaten, die verloren zijn geraakt, ofschoon het bedrog en de namaak niet verloren raakten; maar in de laatste tijd hadden we geen beter woord dan het vreemde „surrogaat". Waarom echter moet daar nu weer „Ersatz" voor in de plaats komen? Ach, een waarom is er niet. Wel is er een waardoor en dit waardoor luidt — gelijk ik reeds aangaf — gestadig onder de ogen krijgen en gedachteloos nabauwen.

Aan dit gedachteloos nabauwen is 't eveneens te wijten, dat wij tegenwoordig „grenswachten uitstellen", „gelden overwijzen", „stukken uithandigen", van doorgesneden, ik bedoel van „doorsnee-Duitsers" spreken en dat wij allerlei dingen „bouwen", die wij vroeger maakten of vervaardigden, zoals vliegtuigen, badkoetsen en violen. Wij zeggen dat „onomwonden" ofschoon wij het Nederlandse woord „onbewimpeld" toch wel kennen. Dat wij verbouwen, verkleden bezitten, zijn wij bezig te vergeten; heden ten dage bouwen wij „om", kleden wij ons „om". Gangen hebben wij niet alleen meer in onze huizen; maar ook op onze eettafels. Wij kunnen zelden meer in iets treden, maar „gaan" wel elke dag „op iets in", houden zelfs „ingaande" gesprekken en gewagen dan van „ingevoerde" firma's. Dat ons tekenend woord harmonikatrein moest wijken voor het overgenomen „D-trein" is te betreuren; de „toeslag", die wij bij koopovereenkomsten kenden, zoekt tans naar een ander arbeidsveld en wil bijslag verdringen. Onze muziekbeoordelaars, die al meer dan genoeg germanismen op hun geweten hebben, trachten ons tegenwoordig ook op te dringen: „ademname" en „verkommering". Wij kennen: „belevenissen", „sperren" de zee „af" vinden eenvoudige mensen „aanspraakloos", vervoeren nog wel goederen, maar „bevorderen" ze nog liever, zenden niet langer goederen op zicht, maar zijn bereid „zichtzendingen" te sturen en „beledigen" ons, als wij onhandig te werk gaan bij het doorsnijden van een appel. Wij zijn ook op allerlei dingen „aangewezen"; veel „speelt zich af" en elkander houdt met moeite stand tegen het binnendringende Duitse „zich". Ik heb altans reeds gevonden, dat mensen „zich slaan" en „zich beminnen"; terwijl gehele volken „zich uitmoorden", wat me denken deed aan de gelukkig verdwenen Haagse slagerswinkel, waarop te lezen stond: onderlinge slachterij. Voor het eigen houtje, waarop wij vroeger vaak iets deden, is tegenwoordig niet in de plaats gekomen een eigen handje; o, neen, dat zou nog te Hollands zijn. Men heeft er maar dadelik van gemaakt een eigen „vuist" en dagbladschrijvers, die vermoedelik door te lange nachtdienst erg slaperig waren geworden, schreven over de in Rusland „gewezen" Polen, over „bespande" wagens en vertaalden „zerbrochene Fensterscheiben" door „doorgebroken vensterscherven", „Beschwerden" door „bezwaarden".

Eigenaardig is 't, dat men het gebruik van zo'n vreemd woord tracht te rechtvaardigen door er een betekenis aan toe te kennen, die enigszins afwijkt van de betekenis, welke het goede Nederlandse woord bezat. Bestaat er behoefte aan een woord voor zulk een afwijkende betekenis, dan is er inderdaad voor de schepping of de invoering van een nieuw woord iets te zeggen. In tal van gevallen gebeurt echter juist het tegenovergestelde. Men voert gedachteloos of uit aanstellerij het vreemde woord in en verzint daarna een afwijkende betekenis om zich tegen een aanval op de invoering van dit woord te kunnen verdedigen door het scheppen van een behoefte. Dageliks kan men waarnemen, dat het Duitse en voor ons overbodige „voorradig" bezig is ons goede voorhanden meer en meer te verdringen. Is 't nu aan te nemen, dat een winkelier onder het bedienen van zijn klanten of een dagbladschrijver onder zijn gehaast werken — waarin hij juist zijn verontschuldiging zoekt voor het invoeren van germanismen — de tijd vindt om zich te verdiepen in het maken van een onderscheid tussen beide woorden? Dergelike spitsvondigheden kunnen zeker wel eens dienst doen in een twistgesprek of twistgeschrijf; voor het dageliks gebruik bezitten ze noch waarheid, noch waarde.

Behalve de gevaarlike en afkeurenswaardige germanismen hebben wij in de laatste tijd ook tal van woorden in onze taal gekregèn, die veel minder verwerpelik zijn; maar waarvan wij toch hopen, dat ze weer gauw zullen verdwijnen. Als zodanig noem ik de „oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen", de „regeringsartikelen" van de rijst en de bonen af tot het vet, de worst, de varkens toe, de „broodloze dagen", de „toewijzings-", „huur-" en „brandstoffen kommissies", de „centrales"..... wij hadden er al voor de voortbrenging van elektriese kracht; maar krijgen er nu ook voor andere doeleinden..... de „lagers"..... ik vond er een van geïnterneerden en een van doodkisten ..... de „zilverbons", de „rantsoeneringen", de „Oweeërs". Daartegenover moet ik er even op wijzen, dat Speenhoff ons begiftigd heeft met het lang niet kwade spoorhuis, waaraan een toekomst schijnt beschoren te zijn, dat eetwagen voor restaurant of speisewagen in zwang schijnt te komen, dat het woord doel, waarvan het meervoud vroeger luidde

doeleinden, tegenwoordig ook met het meervoud doelen is begiftigd, terwijl gebied het meervoud gebieden en zeden het enkelvoud zede heeft gekregen. Voorts hebben we aan de Vlamingen de herleving te danken van de woorden peter en meter, die wel niet geheel in onbruik waren geraakt, maar toch weinig meer werden gehoord. In een echt Nederlandse advertentie, die ik in een onzer grote bladen vond, vroegen dan ook twee jonge ofisieren van een der bereden wapens een: „charmante en geestige marraine om daarmee"... met haar zou beleefder zijn geweest... „voorloopig in correspondentie te treden"... voor een briefwisseling waren die heren zeker te voornaam... „en zoodoende den voor hen zoo langen winter door te komen."

Verzuimen mag ik niet hier een andere advertentie te vermelden van een firma, die een paar jaren geleden aankondigde: „een nooit geziene veeguit." In Leeuwarden stelde ik de vraag wat dit wel kon zijn en dit jaar kwam het antwoord in de vorm van een nieuwe en betere advertentie, die een plaatje te zien geeft, waarop tal van kopers met onverholen blijdschap zich meester maken van al de waren, die de bedienden van de zaak eenvoudig op straat gooien en waaronder de duidelike woorden prijken: gooiweg prijzen!

Hiermede zou ik kunnen besluiten als ik niet even uw aandacht nog wilde vestigen op een verschijnsel, dat vermoedelik niet algemeen bekend is. De Nederlanders nemen vreemde woorden over van de Duitsers; maar de Duitsers nemen ook — zij 't in veel kleiner aantal — woorden van ons over. Gedurende deze oorlog hebben de Duitsers, die hier vertoeven of vertoefden, niet alleen „einen Pass anfragen" in hun land ingevoerd; maar zij zijn bovendien begonnen het onderscheid tussen „fragen" en „fordern" uit te wissen, dat in Duitsland nog steeds werd gehandhaafd. Door de vele lezers van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" komt bovendien in Duitsland het woord „orlog" zelfs „orlogschiff" in zwang, dat ik al eens in een roman ben tegengekomen. Ook „stopsetzen" — dus een half Nederlands half Engels woord — is in Duitsland, over Nederland heen, binnengedrongen en de dichter Stefan George gebruikt „Denkbild." Laat ons voortgaan met deze „pénétration pacifique" van onze zijde; maar intussen er voor waken, dat wij niet te gronde gaan aan een „pénétration pacifique" van de andere kant.

MARC. EMANTS.

VLAANDEREN.

Vlaamsche afdeeling Harderwijk.

Gedeeltelijk liggen reeds in Neerlandia bewaard een aantal gegevens omtrent wat de verhoudingen zijn geweest — in deze jaren van crisis op alle gebied — tusschen aan de eene zijde het A. N. V. zooals dat ondanks den oorlog is blijven voortleven en voortwerken, en aan de andere zijde geïnterneerde Vlamingen, Belgische leden van het Verbond, die na zoowat tien lange weken van krijgsbedrijvigheid in hun vaderland en een ongeveer even langen termijn van rust en orienteering op Hollandschen grond, op verhaal waren gekomen en weer zoo goed als normale menschen van vóór Augustus '14 geworden. Die zelfde Vlamingen hebben zich toen ook herinnerd, dat zij in België toegetreden waren tot een Vereeniging, die in het land zelf van hun tijdelijk verblijf haar hoofdzetel had; tot die vereeniging hebben zij zich dan ook al gauw gewend, om er aanknoopingspunten te zoeken en te vinden voor verdere bestudeering van het hier aangetroffen nog grootendeels onbekend land en volk, voor verdere uitbreiding — ook binnen de grenzen van het mogelijke — van geestelijke en zedelijke sympathieën.

Wie in het bijzonder over de tijdelijke afdeeling Kamp Harderwijk wenscht ingelicht te worden, herleze in de eerste plaats wat Neerlandia daaromtrent reeds vroeger mededeelde. o a :

1915 Jan. nr.: „Het bezoek van den Voorzitter aan de Interneeringskampen"; Febr.: Geinterneerde Vlamingen te Harderwijk"; April: Dr. P. de Keyser over „het enten van een nieuwen Tak (te Harderwijk) op den Nederlandschen Stam"; Augustus („Van de Afdeelingen", verslag); **1916** Jan. (idem); Augustus: „Werkzaamheden van Interneeringsafdeeling Harderwijk", met foto ter gelegenheid van het bezoek en de voordracht van Prof. Dr. Frans van Cauwelaert.

Later is er nog wel, af en toe, een kort bericht over onzen „Tak" verschenen, maar een volledige uiteenzetting van verdere werkzaamheden vond tot heden in ons eigen orgaan geen plaats. Onderstaande moge ter aanvulling van die leemte onder het oog van belangstellende lezers worden gebracht:

1916 (vervolg).

Afdeeling Volksvoordrachten: de Heeren

Luitenant L. Deraedt: Uit onzen Vlaamschen Dichterschat.

Henri Picard: Het Vlaamsch Studentenleven (11 Julifeest).

Luitenant L. Deraedt: Victor de la Montagne.

„ „ „ Volkspoëzie en Volkslied.

Henri Picard: De Geest van de Belgische Grondwet.

Adriaan van Hecke: Amerikaansche Reisavonturen.

J. Begemann, Rijksnijverheidsconsulent (den Haag): Hollandsche Nijverheid.

Afdeeling liederavonden.

Om de week werd een zangoefening gehouden.

Op aanstichting van deze afdeeling en met den zeer gewaardeerden steun van het Kamp-Sportbureau, trad, twee achtereenvolgende dagen, het Kinderoperetten gezelschap uit het Vluchtoord Ede op, in „Asschepoester".

Afdeeling „Vlaamsche Krant.

Gewone verzendingen hadden geregeld plaats.

1917.

Afdeeling Volksvoordrachten. De Heeren:

Henri Picard: Hoe een kleine fabriek een groote worden kan (aan de hand van een Brusse-feuilleton in de N. R. C. over Philips' Gloeilampfabrieken te Eindhoven,

J. Begemann, Rijksnijverheids-consulent (den Haag): „De Nederlandsche nijverheid", met lantaarnplaatjes.
Lt. de Raedt en J. Verlinden: „Oorlogspoëzie."
L. Simons, leider van de Wereldbibliotheek: Vlaanderen en Holland (11 Julifeest).

Afdeeling Liederavonden.

Zangoefeningen elke week. Uitgave van een **liederboekje** (1e reeks). De groep wordt **gekiekt**, **Bijzondere liederavonden.** a.) 11 Juli, met welwillende medewerking van de Heeren Verlinden, Vinck, Steyaert, Albrecht, Moreaux, Dewaelheyns, declamatoren en zangers behoorende tot het Tooneelgezelschap Verlinden en Het Vl. Operettengezelschap. De voorzitter H. Picard sprak het gelegenheidswoord.
b.) 12 December, met medewerking van M. en Mev. Verlinden, de heeren Dumont, Smits, Dewaelheyns. Pombreux en Jacques.

Uitstapje naar Ermelo-Putten.

Vereenigde Afdeelingen.

1 Januari: Populaire tooneelvoorstelling: „De Zwarte Kost" en „De Zeven Kappersgasten". De Heer J. Vinck voordrachten. Harmonicaspelers, onder leiding van den heer Everaerts.
24 Januari: *Algemeene Repetitie* van Vlaamsche Liederen, enz.
26 Januari: Vlaamsche Liederavond, afgewisseld door pianospel en voordrachten, gegeven in de Concertzaal te Harderwijk voor de leden van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Departement Harderwijk.
11 Juli: *Tentoonstelling* (in de Leeszaal van de Bibliotheek) van Nederlandsche Tijdschriften.
15 Octobernummer Internosrevue: In dit Kamptijdschrift bieden de leden en vrienden van het Verbond hartelijke gelukwenschen aan den Algemeenen Voorzitter Dr. H. J. Kiewiet de Jonge ter gelegenheid van zijn zeventigsten verjaardag.
9 September: Verbond, met Liederavonden, huldigen mede Generaal de Lannoy, ter gelegenheid van de 2e verjaring van zijne benoeming tot commandant van het Interneeringsdepot.

1918.

Januari. Tentoonstelling van de uitgaven der Wereldbibliotheek.

Afdeeling Volksvoordrachten.

Jan. Dr. M. de Hartogh, arts te Amsterdam Geslachtsziekten.
Febr. Res. kapitein 46, L. W., F. Agterberg: Starkadd van Hegenscheidt (declamatie). Dr. Orbaan, Nederl. officier van gezondheid „De Bloedsomloop" en Sergt-majoor Opzichter W. G. P. Stütterheim, met liedjes en moppen.
Maart. Henri Picard: Een voordracht voor ieder, die huurt of verhuurt.

Afdeeling Liederavonden.

Zangoefening om de week, met voorlezingen.

Namens het Bestuur,
H. PICARD, Voorzitter.

Zend Neerlandia aan een vriud,
Licht dat g' er een lid mee wint.

OOST-INDIË.

Indië's Ontwikkeling. [1])

De wederzijdsche waardeering van 't Oosten en 't Westen schrijdt geleidelijk voorwaarts, wat toejuiching verdient.

Te 's-Gravenhage heeft in Diligentia een middaguitvoering plaats gehad, gegeven door de onlangs opgerichte vereeniging „Mutado" tot bestudeering van de muziek, dans en tooneelkunst onzer Koloniën, met welwillende medewerking van een aantal heeren uit Indische kringen en van den dichter-zanger Emiel Hullebroeck. Vele autoritelten waren aanwezig benevens vertegenwoordigers der directies van koloniale ondernemingen, oud-Indischgasten en talrijke kunstenaars, samen meer dan 300 genoodigden, die dankbaar zijn voor het genotene.

Over het algemeen begint men in Nederland meer grondig kennis te maken met

de Javaansche kunst.

In Deventer en in andere plaatsen waren de Javaansche kunstavonden voor het talrijke publiek als een openbaring en wekten geestdriftige bewondering, gelijk ook blijkt uit de korte verslagen, die daarvan gegeven werden in *Neerlandia*. Zij verdienen dit dan ook ten volle en al zijn de indrukken bij de groote meerderheid niet van blijvenden aard, toch zal ontwijfelbaar hier en daar het zaad van waardeering in goede aarde vallen en onverschilligheid worden omgezet in belangstelling.

Dat laatste is ongetwijfeld ook weer geschied door het feest naar aanleiding van het

tienjarig bestaan van Boedi-Oetomo,

onlangs door de kolonie van Jong-Javanen in gemeenschap met vele bekende vrienden van Indië gevierd. *Boedi Oetomo*, verkort *Bo* genoemd, is eene vereeniging van meer aanzienlijke vooruitschrijdende Javanen, die „bezadigheid" in hare banieren heeft geschreven. Later ontstonden de vereenigingen *Sarikat-Islam* en *Insulinde*, die een meer onstuimig revolutionair karakter dragen en, vergis ik mij niet, meer een proletarisch karakter hebben.

Ik vond in een blad waar men dit 't minst zou

---

[1]) Bij het lezen van mijn artikeltjes gelieve de lezer goedgunstig in aanmerking te nemen, dat zij, alleen tengevolge van plaatsgebrek in *Neerlandia*, soms wat oubakken zijn. Het in deze afl. opgenomene was voor de vorige bestemd. Dit plaatsgebrek is ook oorzaak, dat ik een zeer aantrekkelijk schrijven van *„de 3 Chineesche leden van het A. N. V., afd. 's-Gravenhage"*, eerst in de volgende afl. kan behandelen.

verwacht hebben,[1]) *De Hervorming,* wkbl. van den Ned. Prot. bond, daarover van den heer *Goenawan Mangoenkoesomo* een lang artikel, dat zeker ook de belangstelling van lezers van *Neerlandia* zal wekken!

Ik neem er een, met het oog op mijn bescheiden plaatsruimte, nog al groot brokstuk uit over, opdat de lezers uit die duidelijke en bondige samenvatting kunnen zien, waarom de ontwikkelde, bezadigde Javaan wel dankbaar maar nog niet tevreden is:

„Bij een beschouwing van Bo's tienjarige periode behoort men te vermelden de vele en velerlei veranderingen, die op Java plaats hebben gehad. Het groote bezwaar, dat hiertegen zou kunnen worden geopperd, is dit, dat Boedi Oetomo daaraan zoo weinig daadwerkelijk deel heeft. Ik wensch echter nogmaals hierop te wijzen, dat onze Vereeniging een zoodanige geestelijke sfeer heeft geschapen in Indië, dat een regeering, die eenige waardeering toont voor de stemmen des tijds, deze verschijnselen niet kan misverstaan."

„En de Nederl. Indische Regeering heeft die stem gehoord en verstaan. Veel heeft zij tot stand gebracht sinds 1908. Ik open de reeks met de dessascholen, de aanbouw van nieuwe 2e klasse scholen, de reorganisatie van de Holl. Inl. scholen; niet vergeten mogen wij de opening van een tweede artsenschool te Soerabaja, van de rechtsschool en bestuurschool te Batavia, de hoogere kweekschool te Poerworedjo en de tuin- en landbouwschool te Soekaboemi. Ook zijn wij erkentelijk voor de vermeerdering van het aantal kweekscholen voor Inl. onderwijzers en opleidingsscholen voor Inl. ambtenaren."

„Op economisch terrein is zij evenmin blijven stilstaan. Dessaloemboengs[2]) en dessabanken zijn de getuigen van haar goeden wil om den woeker te bestrijden. De Inl. ambachtsscholen willen afleveren geschikte werklieden, die hun omgeving zullen voorgaan in het bewijs, dat veel wat nu aan anderen wordt overgelaten, zelf kan worden verricht. Landbouwleeraren geven den dessaman goede voorbeelden in den verbouw van hun padi en andere veldgewassen."

„De staatsspoorwegen bepalen, dat voortaan niet ras of huidskleur het salaris voor gelijk gepresteerd werk zal bepalen, doch kennis eu toewijding."

„Ook de stemming jegens de Indonesiërs is veranderd te onzen voordeele. Er breken humaner begrippen baan — waarin ook alweer de regeering voorgaat. Wel zijn de gevallen van minachting nog vele — ik wil o.a. herinneren aan den „moed" van een Hollandsch journalist, die den Javaan wil opheffen tot de hoogte van de galg—maar wij zijn vol goeden moed, dat wij binnen niet te langen tijd de plaats zullen innemen, die ons van rechtswege toekomt."

Voor al deze veranderingen willen wij erkentelijk zijn. Mede door haar strenge hormatcirculaire[1]) en haar scherpe persbepalingen toch wil zij van haren goeden wil getuigen.

Hoe dankbaar gestemd echter — moeten wij op ons standpunt blijven staan — dat „slechts hem God zal helpen, die zichzelven helpt". Nauwgezet moeten we blijven toezien, dat worde ingelost de belofte in de troonrede van 1913 neergelegd, dat de regeering zal volgen een staatkunde, die moet aankweeken het besef van saamhoorigheid der verschillende bevolkingsgroepen en die opwekt tot onderlinge waardeering der rassen.

En deze belofte kan slechts worden ingelost bij strikte rechtvaardigheid, in het onderwijs, waar thans voor 1 Europ. kind ± f 120 tegen f 10 voor 1 Inl. kind 's jaars wordt uitgegeven[2]) — rechtvaardigheid in de belastingheffing, waar een reuzenlast drukt op den kleinen man in vergelijking met den Europeaan en waar voor den Inl. ambtenaar een onbegrijpelijke uitzondering wordt gemaakt, rechtvaardigheid ten aanzien van de rechtspraak, zoodat niet wordt gemeten met twee maten.

Er is reden tot verblijden over de afgeloopen tien jaren. Al mogen wij nog niet alles hebben bereikt, wat we ons gedroomd hebben, de ideeën zijn als zoovele lichtboden van den komenden dageraad. En niet het minst mogen we ons verblijden met den, zij het nog zeer onvolkomen

Volksraad[3]).

Uit dit aangehaalde artikel blijkt duidelijk, dat met menschen, als de heer G. M,, te praten valt. En 't is te hopen, dat zij hun gaven en invloed zullen gebruiken om hunnen landgenooten duidelijk te maken, dat betere toestanden in Indië alleen langs den weg van bezadigdheid en orde te scheppen zijn.

't Is de volle waarheid, dat de ontwikkeling van Indië op 't oogenblik schade lijdt door de onredelijke eischen van heethoofden, die, door hun Europeesche tegenhangers in de pers (die ze liever moesten minachten, gelijk de Minahasser deed,

[1]) Reeds het feit alleen, dat in een dergelijk blad zoo'n uitvoerig stuk over de Indische beweging wordt opgenomen, bewijst alweer, dat de belangstelling in Nederland grooter wordt.

In 't zelfde nummer (18 Mei j.l.) vinden wij bovendien onder de rubriek „*Kunst en letteren*" eene geestdriftige beoordeeling van de lieve, teedere gedichten van den heer *Noto Soeroto*,, in zijn bundel „de geur van moeders haarwrong."

[2]) De kinderlijke Inlandsche landbouwer pleegde zijn geheelen oogst te verkoopen en 't ontvangen geld feestelijk op te maken. De *dessaloemboengs* zijn rijstschuren, waarin op hooger bevel een deel van dien oogst wordt opgeschuurd. Er wordt over 't succes van die loemboengs verschillend geoordeeld. De heer G. M. schijnt ze ten volle te waardeeren.

[1]) Gouverneur-Generaal *Van Heutsz* schreef de Europeesche en Inlandsche ambtenaren aan om het overdreven Oostersche, al te nederige, eerbiedbetoon zooveel mogelijk te wijzigen naar Westerschen trant. Die voor den Westerling zoo omslachtige omgangsvormen hinderden een man als den heer *Van Heutsz*, die van geleuter niet hield en steeds recht op zijn doel afging. Toch zullen de „kunstavonden" hebben getoond het mooie en waardige van die omslachtige Oostersche beleefdheidsvormen. Er is veel poëzie in. Het vooruitstrevende Jong-Java schijnt de Westersche vormen te verkiezen: de Oud-Javaan vindt dat alles .... grof, ongemanierd.

[2]) De juiste cijfers heb ik op 't oogenblik niet tot mijne beschikking. Maar .... vergeet de heer G. M. niet, dat 't op de Europeesche lagere, middelbare en vakscholen wemelt van Inlandsche en Chineesche leerlingen? Ik geloof wel dat de tegenstelling van die cijfers niet geheel juist is.

[3]) De lezer weet, dat die Volksraad reeds geopend is en dat Inlandsche en Chineesche leden daar op waardige wijze kleur hebben bekend.

over wien we 't onlangs hadden) geprikkeld, het hun plicht schijnen te achten, het oproerszaad met kwistige hand uit te strooien.

Daardoor wordt niets bereikt dan 't ongeluk van hun eigen volk.

Het is reeds voldoende gebleken, dat onze Oostersche vrienden voor Westerlingen niet behoeven onder te doen in aanleg voor kunst, taal en letterkunde en als 't nu ook geleidelijk duidelijk mocht worden, dat ook in voldoende mate de eigenschappen aanwezig zijn, die vereischt worden voor bestuur en rechtspraak, gelijk ook voor landbouw en nijverheid, dan opent zich voor de Inlandsche jongelieden een mooi verschiet en zal de welvaart der Inlandsche maatschappij met reuzenschreden vooruit gaan.

Laat ze eens beginnen met een perceel in erfpacht aan te vragen voor den groot-landbouw en dat zelf te beheeren; zelf aanpakken is ook op dit gebied de weg om er te komen.

De heer G. M. noemde de instelling van den *Volksraad,* die op 21 Mei j.l. plechtig geopend is, een belangrijke mijlpaal op Indië's ontwikkelingsweg; wij vinden daarin aanleiding om nog eens terug te komen op

de spreektaal in den Volksraad.

Bij Kon. Besluit is tot ons genoegen bepaald, dat die spreektaal 't Nederlandsch zal zijn.

Nu de Volksraad evenwel gevraagd heeft, ook 't Maleisch toe te laten, en dit door de Regeering in Nederland is toegestaan, kan dit als overgangsmaatregel zijn nut hebben; 't zal dan van zelf wel blijken, dat de ontwikkelde Inlander of Chinees er een eer in zal stellen, aan de Nederlandsche taal de voorkeur te geven boven de markttaal, al zullen er (maar alleen gedurende de eerste jaren) nog eenigen gevonden worden, die 't Nederlandsch niet voldoende machtig zijn.

Uit dit Kon. Besluit blijkt, dat onze Regeering gunstig gestemd is jegens het streven, dat ook het doel is van het A. N. V.

Dat blijkt ook uit het doen herleven (in de hervormingsplannen van het Binnenlandsch bestuur) van

de titels Landdrost, Drost, Onderdrost.

Het kan niet ontkend worden, dat deze titels in onzen tijd wat zonderling aandoen en nog maar in zeer geringe mate spreken tot ons bewustzijn. Misschien went men weer aan deze verouderde woorden en dan hebben ze dit voor, dat ze echt Hollandsch zijn.

In verband hiermede is het wel zonderling, dat nog onlangs

de titel Schout,

een titel kort maar krachtig, echt Hollandsch en die door de Inlanders zoo gemakkelijk werd uitgesproken, („Skout") op eens moest plaats maken voor de weidsche benaming „Commissaris van politie." [1])

's-Gr. v. L.

Naschrift.

In het vorige nummer van *Neerlandia* werd gehandeld over de noodzakelijkheid van een *breede* opleiding der Ingenieurs. Daarin kwam de zinsnede voor: „Dat is vooral in Indië *mogelijk.*" De lezer zal wel begrepen hebben, dat dit moet zijn, „*onmogelijk*".

Van Deventer-Vereeniging voor West-Java.

De Locomotief van 24 April bevat een verslag der 20 April te Batavia gehouden bijeenkomst tot stichting van bovengenoemde vereeniging.

Onder meer waren aanwezig de raden ajoes van de regenten van Bandoeng, Serang en Tjiandjoer benevens afgevaardigden van verschillende inlandsche vereenigingen. Mevouw A. de Graeff van der Wijck, optredende als voorzitster van het geconstitueerde bestuur, sprak een woord van welkom tot de aanwezigen en betuigde de aftredende commissie van Voorbereiding den dank der Vereeniging.

Hierop werd het woord verleend aan den secretaris-ondervoorzitter der vereeniging, mr. A. B. Cohen Stuart, die een uiteenzetting gaf van het doel en streven. Hij bracht in herinnering, dat de vereeniging was geboren uit gevoelens van piëteit tegenover wijlen mr. C. Th. van Deventer.

Gelijk de Van Deventer-Stichting in Nederland en het Comité voor een Van Deventerschool te Semarang, wenscht ook deze in West-Java opgerichte vereeniging zijn nagedachtenis te eeren, door maatschappelijk werk in zijn geest. Zij heeft zich ten doel gesteld te arbeiden voor het onderwijs aan Inlandsche meisjes, meer in het bizonder het voortgezet onderwijs. Zooals mr. Van Deventer destijds heeft betoogd is het noodig aan het onderwijs aan Inlandsche meisjes een practisch karakter te geven om in hen aan te kweeken al datgene, wat hen als huisvrouw, moeder en opvoedster op een hooger standpunt brengen kan. Om dit onderwijs krachtig te bevorderen zal het noodig zijn zonder verwijl een aanvang te maken met het op grooter schaal opleiden van Inlandsche onderwijzeressen, in wier opvoeding het practische element een belangrijke plaats zal moeten innemen.

De Vereeniging is daarom ook voornemens allereerst een normaalschool te stichten tot opleiding van Inlandsche onderwijzeressen, bestemd voor de 2e klasse scholen, dus scholen voor den breeden kring van den Inlandschen middenstand.

De school, waaraan een kostinrichting wordt verbonden, zal zoo spoedig mogelijk na de pocasa te

[1]) De „toean Skout" was voor den Inlander een ontzagwekkend persoon. Ook verbond hij daaraan, geleid door Oostersche opvatting, het denkbeeld: „Zoo rijk worden als men wil" (door n.l. zich te laten omkoopen).

De wensch, waarmede een Inlandsch bediende een mijner vrienden, een Insp. van het lager onderwijs, op Nieuwjaar zeer verraste „dat meneer in dit jaar bevorderd zou worden tot Skout", was dan ook van zijn standpunt bezien, volkomen begrijpelijk.

Bandoeng geopend worden. Spreker deed het belang van dit werk uitkomen. De weefstoel, die in de overgeleverde symboliek der Soendaneesche bruiloft nog een rol speelt, is door den invoer van Europeesche katoentjes uit het Soendaneesche gezin verdrongen. Het weven en ook ander huiselijk werk is de Soedaneesche vrouw gaandeweg uit handen genomen, terwijl de voortschrijdende ontwikkeling in het gezinsleven nieuwe eischen stelt.

Nieuwere opvattingen omtrent de opvoeding der kinderen, en in 't algemeen de verzorging en verpleging van het gezin brengen nieuwe plichten mee.

Een crisis is voor het Inlandsche gezinsleven ontstaan. In dezen tijd van crisis en overgang wil de Van Deventer-Vereeniging de helpende hand bieden, zij wil het hare bijdragen tot den opbouw van het geluk van het Inlandsche gezin.

Van te meer beteekenis is dit streven, omdat het gezin de cel is van het wezen der maatschappij en alleen bij een gezond gezinsleven is een gezonde maatschappelijke ontwikkeling mogelijk. Spreker uitte den wensch, dat de Van Deventer-Vereeniging zal zijn een nationale door de volkssympathie gedragen instelling en eindigde met een opwekking aan de aanwezigen om als lid toe te treden en ook anderen tot toetreding aan te sporen.

Raden Wirasapoetra, voorzitter van de vereeniging Pasoendan, deelde mede, dat zijn organisatie reeds met geestdrift werkzaam is voor de propaganda o. a. door het geven van tooneelvoorstellingen ten bate van de Van Deventer-School. Hij bood de op deze wijze door een aantal Inlandsche vereenigingen opgezamelde som aan de nieuw opgerichte vereeniging aan en uitte namens zijn landgenooten den wensch, dat het niet bij een enkele Van Deventer-School zou blijven. De voorzitter aanvaardde de gift der Inlandsche vereenigingen met een hartelijk woord van dank en waardeering voor dit blijk van sympathie en initiatief.

Na een bespreking van de statuten en het Huishoudelijk Reglement werd hierop de vergadering gesloten.

ZUID-AFRIKA.

Jaarverslag
Afdeeling Potchefstroom. 1917.

Moesten wij verleden jaar constateeren, dat ons Vereenigingsleven geleden had door den oorlog, die aller aandacht, met uitsluiting van bijna alles, in beslag neemt, dit jaar kunnen wij op wat meer levendigheid wijzen. In de allereerste plaats liet het nieuwe bestuur reeds dadelijk sluitzegels maken met het opschrift „Zelfrespect eist gebruik uwer moedertaal?" Deze sluitzegels, keurig uitgevoerd door Het Westen-Drukkerij vinden niet het gebruik dat het bestuur zich had voorgesteld en wij nemen deze gelegenheid te baat, de leden op te wekken, er gebruik van te maken.

Tot propaganda werd besloten in den vorm van de verzending van omzendbrieven, adressanten uitnoodigende toe te treden als lid van het A. N. V. Als gevolg van dit rondschrijven traden slechts twee leden toe.

Begin Augustus gaf mevrouw Tilanus een concert in de Stadszaal met het doel propaganda te maken voor het Hollandsche lied. De opkomst was zeer teleurstellend, zoodat er door de afdeeling een te kort van £ 11.— gedekt moest worden. Aangezien er geen beschikbare fondsen waren, kwam de afdeeling in de schuld en dit feit belemmerde op ernstige wijze onze werkzaamheden.

In September l. l. had te Potchefstroom de Jaarlijksche Vergadering plaats van de Z. A. Akademie voor Taal, Letteren en Kunst. Het bestuur meende die buitengewone gelegenheid niet onopgemerkt voorbij te mogen laten gaan en noodigde de afgevaardigden tot een gemeenschappelijken maaltijd. Het niet-politiek karakter van ons Verbond kwam hier schitterend tot zijn recht, daar voorstanders van beide Hollandsche partijen vriendschappelijk samen waren, allen bezield met de liefde voor de gemeenschappelijke taal.

In Maart 1918 bij de gerezen moeilijkheden tusschen Holland en de Entente-machten, besloot het bestuur het volgende telegram aan den Eersten Minister te zenden: Algemeen Nederlandsch Verbond, vertegenwoordigende Afrikaners zoowel als Nederlanders U dankende voor de sympathieke woorden, aangaande Holland, uitgesproken in Parlements zitting van 21 Maart, vraagt U dringend uw grooten invloed bij Imperiale Regeering aan te wenden, om ernstiger moeilijkheden te voorkomen." Een zeer sympathiek antwoord werd hierop van Generaal Botha ontvangen.

De geldelijke toestand van de afdeeling bleef de ernstige aandacht van het bestuur vragen en met dank aanvaardden wij het aanbod van de Theologische School Tennis Klub, om met samenwerking van ons Verbond een konsert in de Stadszaal te geven. De geldelijke uitslag was boven verwachting en als gevolg kunnen wij aan het nieuwe bestuur de zaken overdragen op gezonden grondslag.

Het ledental toont in het algemeen geen vooruitgang en het zal ons streven moeten zijn, daarin verbetering te brengen. Het doel van ons Verbond vooral in een land als Zuid-Afrika, is van zoo onmiddellijk belang voor den Hollandschen stam, dat het ledental duizenden moest bedragen, waar het honderden telt. Juist naast en met de talrijke Afrikaansche vereenigingen, die zich beijveren voor de instandhouding en bevordering van de Hollandsche taal, kan ons Verbond zulk uitstekend werk doen. Op elk lid rust de plicht propaganda te maken voor het Verbond en wij sluiten ons verslag met den oproep aan de leden toch geen middel onbeproefd te laten, ten einde onze afdeeling te doen bloeien.

Namens het Bestuur,
FRANK J. LE ROUX,
Secretaris.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A.N.V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algem. Nederl. Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van .... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

INGEZONDEN.

De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland.

Naar aanleiding van het ingezonden artikel van den heer Spengler in het Juli-nummer van „Neerlandia" en het naschrift van de redactie ben ik zoo vrij het volgende op te merken.

Wij Nederlanders in het buitenland denken werkelijk niet licht over de moeilijkheden, die de Nederlanders in het eigen land gedurende den oorlog zijn gaan ondervinden. Maar de meeste Nederlanders in Nederland denken bijna in 't geheel niet over de moeilijkheden, die de Nederlanders in het buitenland ondervinden. Het Hoofdbestuur van het A.N.V. kent die moeilijkheden, behoort ze tenminste te kennen, het Hoofdbestuur kent ook de moeilijkheden, die er bestaan om de Nederlanders in het buitenland de liefde en aanhankelijkheid tot het vaderland te doen blijven behouden en te vermijden, dat zij eene vreemde nationaliteit gaan verwerven. Het is mij daarom ten eenen male onbegrijpelijk, dat de redactie geene andere woorden als commentaar op het geschrijf van den heer Spengler heeft gevonden dan die in haar naschrift.

De onverschillige toon, die de heer Spengler aanslaat ten aanzien van de Nederlanders in het buitenland, kan er weinig toe bijdragen ons te overtuigen, dat de heer Spengler en wij in het buitenland broeders van één vaderland zijn, die elkaar moeten helpen en bijstaan, in ieder geval echter geeft hij er blijk van (en helaas wel velen met hem) niet te begrijpen, waarom het eigenlijk gaat. Wij in het buitenland deelen wel in alle nooden en lasten der vreemde natie, maar wij deelen nog lang niet in al hare voordeelen en wij brengen vele van deze voordeelen aan ons nederlanderschap ten offer. Indien de heer Spengler zulks niet weet, waarom dan zijn geschrijf?.... Werkelijk, Mijnheer Spengler, het gaat er bij onze verontwaardiging niet om, of wij een stuk kaas of een kluitje boter uit Nederland krijgen, maar om de liefde, die ons vaderland ons bewijst voor de trouw, waarmede wij ons nederlanderschap, onder vele moeilijkheden dikwijls, hoog houden. En daar werkt een stuk kaas en een kluitje boter in omstandigheden, die ik den heer Spengler nooit toewensch, dikwijls wonderen. Waar niets is, heeft de keizer zijn recht verloren, dat weten wij ook, maar wij hadden reeds gebrek aan het noodige, toen Nederland alles nog in overvloed had en ook toen liet men ons vrijmoedig deelen in de nooden van de vreemde natie. Of de heer Van Hoogstraten zijn oordeel over de houding van Nederland en zijne regeering zeer gewijzigd heeft, geloof ik dan ook niet, wij in Duitschland kunnen tenminste over hetgeen men voor ons gedaan heeft, helaas niet geheel tevreden zijn.

OTTO ROMPELMAN,
Secretaris der Afd. Leipzig A. N.V.

Over dit onderwerp kwamen, even voor het afdrukken van dit nummer, nog meer stukken in. De Redactie hoopt er in het volgend nummer nog een en ander van te plaatsen.

Mededeelingen en Allerlei.

Huldiging Johan de Witt.

Woensdag 24 Juli hebben de heeren Van Lier en Karsen, bestuursleden der Afd. Amsterdam, namens deze Afd. een krans met lint in de Amsterdamsche kleuren gehecht aan het standbeeld van den Raadpensionaris Johan de Witt, 12 Juni op de Plaats te 's-Gravenhage onthuld.

20 Aug. wordt het gedenkteeken voor de Gebroeders de Witt te Dordrecht onthuld.

Beoefening van 't Nederl. in Duitschland.

De studie der Nederlandsche taal aan Pruisische universiteiten is sedert kort bij besluit van den minister van eeredienst bevorderd door deze als examenvak voor het staatsexamen toe te laten. De belangstelling in de Nederlandsche taal en letterkunde was echter reeds lang vóór deze bepaling zóó groot in de Duitsche studentenwereld, dat vele universiteiten geregeld voordrachten over de Nederlansche taal en letterkunde lieten houden.

De universiteiten te Berlijn en Heidelberg bezitten sedert 1910 cursussen in de Nederlansche taal en in aansluiting daaraan boekerijen in oud- en nieuw-Nederlandschen tekst, waarvan een druk gebruik wordt gemaakt. Er werden ook voordrachten over het Nederlandschen wereldlijke en geestelijke lied en over de Nederlandsche dramatische literatuur in de middeleeuwen gehouden. De universiteit te Bonn biedt haren studenten sedert 1908 in elk semester gelegenheid tot het aanleeren van de Nederl. taal.

Aan de universiteit te Munster werden vóór den oorlog door professor Joste Ubingen in het oud-Nederlandsch voordrachten gehouden in aansluiting aan de vertaling van den „Reinaert".

Ook de philosophische faculteit der Breslauer universiteit heeft sedert vele jaren de Nederlandsche taal met hare nieuwe en oude uitspraak in voordrachten en oefeningen behandeld.

Het Nederlandsch op de Vlaamsche scholen.

Het Duitsche bestuur in bezet België heeft een tweetal verordeningen uitgevaardigd betreffende het gebruik der Nederlansche taal op de Vlaamsche scholen. De eerste verordening bepaalt, dat na 1 September a.s. op alle rijks-, gemeente en door de overheid gesteunde lagere scholen in Vlaanderen de Nederlandsche taal bij het onderwijs moet worden gebezigd. In bijzondere gevallen kan een andere taal toegelaten worden, terwijl voor een overgangstijdperk tot 1 September 1926 de Fransche taal kan worden toegelaten.

De tweede verordening bepaalt, dat op alle middelbare scholen en onderwijsinrichtingen, welke vallen onder de wetten van 1 Juni 1850 en 15 Juni 1887 benevens de afdeelingen daarvan, het onderricht in alle vakken, uitgenomen dat in vreemde talen, in het Nederlandsch moet geschieden. Tot 1 September 1925 kunnen bijzondere inrichtingen of afdeelingen met het Fransch als voertaal worden toegelaten voor kinderen, die het onderricht in de Nederlandsche taal niet kunnen volgen.

HET NATIONAAL ZEEMANSFONDS

Begaan met het lot, de ontbering en de schade, welke de wereldoorlog onze zeelieden berokkent, (reeds 693 verloren het leven, nalatend 386 weduwen en 1062 weezen) heeft zich dit jaar een commissie gevormd tot het stichten van een Nationaal Zeemansfonds, van 't welk H. M. onze Koningin wel het beschermvrouwschap heeft willen aanvaarden.

Het Nationaal Zeemansfonds zal in overleg met de belanghebbenden *a.* waar noodig en wenschelijk, de gevolgen verlichten die, hetzij dood, hetzij verminking, door oorzaken in den huidigen oorlog gelegen, voor het gezin van den zeeman ter koopvaardij en visscherij hebben, door steun te verleenen bij de opvoedimg der kinderen, halfweezen en weezen van hen, die door een oorlogsongeval ter zee zijn getroffen, tenzij de betrokken Reederij mocht te kennen geven, dat door haar daarin geheel wordt voorzien; *b.* hulp bieden aan zeelieden, die gedurende den huidigen oorlog bij koopvaardij en visscherij hun land hebben gediend, onder alle omstandigheden waarin ze later door hoogen leeftijd, invaliditeit, verandering van werkkring en dergelijke, die hulp mochten behoeven; *c.* steun verleenen aan, zoo noodig het iniatief nemen tot of medewerken aan de oprichting van instellingen in Nederland, de Koloniën en in den Vreemde, ten bate van opvarenden van handelsschepen en visschersvaartuigen.

Het Hoofdbestuur der Commissie van voorbereiding bestaat uit: W. J. Cohen Stuart, Oud Minister van Marine, Scheveningen, Voorzitter. P. van Huizen, Hoofdambtenaar der Hollandsche Stoomboot-Maatschappij, Amsterdam, Secretaris C. N. Cazaux van Staphorst, Gep. Kolonel der Mariniers, 's Gravenhage, Penningmeester.

De rondzendbrieven bevatten een lange lijst van invloedrijke mannen en vrouwen, die het Fonds in de milddadigheid van alle Nederlanders aanbevelen.

Ook wij dringen er bij onze leden op aan het Fonds, ieder naar zijn vermogen te steunen.

Bijdragen worden in ontvangst genomen door de fa. Scheurleer & Zoonen, Spuistraat 11, 's Gravenhage, die zich belangeloos met het voorloopig beheer belast.

Het Nederlandsch in Engeland.

De Londensche correspondent van de N. R. Ct. meldt:

Het universiteitscollege van het Londensche comité tot bevordering van de studie van het Nederlandsch deelt mede, dat de giften thans 6826 pd. st. bedragen en dat er voor een bedrag van 376 pd. str. aan jaarlijksche inschrijvingen voor den duur van drie jaar is toegezegd. De inschrijvingen bevatten de volgende bedragen: Union Castle Cy. 1000 guineas; Otto Beit, de heer Detering, de Standard Bank of South Africa, de heeren F. C. Stoop en dr. Cohen Stuart, 1000 pd. str, elk; de Nederlandsche gezant en de heer Henry van den Bergh, elk 100 pd. str. per jaar voor den duur van drie jaar. De verdere inschrijvers, die nog worden vermeld zijn: de heer De Villiers, Blijdenstein & Co., Rosenthal Sons & Co., de heeren Freiwald, dr. Walter Leaf, C. F. Stoop, de Nederlandsche Kerk te Londen en de hooge commissaris van de Unie van Zuid-Afrika.

Een fonds van 25.000 pd. str. is vereischt en zoowel giften als jaarlijksche bijdragen voor den duur van drie jaar worden gevraagd, welke kunnen worden gezonden aan den penningmeester, den heer F. C. Stoop, University College, Londen.

Afdeeling Kaapstad.

Tot secretaris dezer Afdeeling is gekozen de heer Ph. Botha, adres bus 692.

Het jaarverslag der Hollandsche Leeskamer te Kaapstad, van mevr. Loopuyt, wordt in het volgend nummer opgenomen.

Commissie v. d. Nederlandsch-Franschen Handel.

De Commissie voor den Nederlandsch-Franschen Handel is thans als volgt samengesteld:

Prof. Dr. H. Blink, Voorzitter der Vereeniging voor Economische geographie te Den Haag; A. Cambresy d'Ancona, Alg. Gedelegeerde van het Comité du Commerce franco-hollandais te Parijs; K. J. A. G. Baron Collot d'Escury, Voorzitter v. d. Alg. Nederlandschen Zuivelbond te Kloosterzande; H. J. Knottenbelt Azn., Agent der Nederlandsche Handel Maatschappij te Rotterdam; Ernest Laane, Bankier te Bergen-op Zoom; Z. G. Ph. Marcella, Oud-Zeeofficier en Directeur der Internationale Scheepshypotheekbank te Rotterdam; Mr. H. A. van Nierop, Directeur der Amsterdamsche Bank te Amsterdam; J. M. J. Schaepkens van Riempst, Voorzitter van de Kamer van Koophandel te Maastricht; Mr. W. C. Th. van der Schalk te Amsterdam; Dr. D. F. Scheurleer, Bankier te Den Haag; Mr. Dr. W. F. J. G. Snijder van Wissenkerke, Voorzitter v. d. Octrooiraad te Den Haag; Mr. Dr. J. P. van Tienhoven, Directeur der Rotterdamsche Bankvereeniging in Amsterdam; M. Paul Voute, Lid der Firma Mirandolle, Voute & Co. te Amsterdam; Mr. H. K.

Westendorp, Lid der Firma Westendorp & Co. te Amsterdam.

De Commissie houdt zich bij voortduring op de hoogte van de talrijke wijzigingen van ingrijpenden aard, welke zich ten aanzien van de voortbrenging, de verdeeling en het verbruik in beide landen en hunne koloniën voordoen en vertrouwt op die wijze een bescheiden bijdrage te kunnen leveren tot de economische paraatheid van het Nederlandsche volk bij het sluiten van den vrede.

Het IJzerfonds.

Onder leiding van André de Ridder, letterkundige, leeraar aan het Belgisch Atheneum, te Amsterdam, Dr. Paul de Keyser, leeraar aan het Belgisch Atheneum te 's-Gravenhage en Gabriël Opdebeek, sekretaris-penningmeester, 't Lanthuys, Rozenlaantje, Laren (N.-H.), is het IJzerfonds tot stand gekomen. Dit fonds heeft tot doel werk van Vlaamsche kunstenaars in de loopgraven uit te geven en in zoo ruim mogelijke mate er toe bij te dragen, hun werk onder de Nederlanders en de in Nederland vertoevende landgenooten bekend en bemind te maken.

Slechts door een ruime geldelijke ondersteuning zal het mogelijk zijn het plan praktisch door te zetten.

Elken inteekenaar van ten minste f 5.— wordt een exemplaar van ieder werk, dat zal worden uitgegeven, toegestuurd.

Nederlandsche en Belgische vereenigingen, die hun leden wenschen in te lichten over het werk der Vlaamsche soldaten-kunstenaars, zullen een der bovengenoemden gaarne bereid vinden, daarover in hun midden te komen spreken. Het honorarium dezer lezingen wordt, na aftrek van eventueele reis- en verblijfkosten, in het fonds gestort.

Wij bevelen het met warmte aan.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juist adres meedeelen van:

J. E. Cantillon, vroeger Prins Hendrikstr. 55, d. Haag.
Jhr. P. van Panhuys Polman Gruys, vroeger Ossemarkt 5, Groningen.
H. G. v. d. Molen, vroeger Oranje Nassaustr. 9 *a*, Bergen op Zoom.
H. L. Fichardt, vroeger Bloemfontein (O. R. K.)
Mr. A. A. Le Jeune, vroeger v. Bylandstr. 97, d. Haag
H. C. M. Vrins, vroeger Stevinstr. 107, Den Haag.
Mej. J. G. Wouters, „ Valkenboschl. 73, „ (thans in Indië.)
J. Thijssen, Hofmeester a/b. „Oranje Nassau".
W. Spoorenbeeg, vroeger Helmond (thans in Indië).
Mej. J. M. van Riel, vroeger Sarphatistraat 110*a*, Amsterdam.
A. G. F. van Nieuwenhuys, vroeger Greenwich N.-Y.
P. Vermeulen, vroeger Lawicksche Allee C 100. Wageningen (thans in Indië.)
J. L. Sas, vroeger Oude Rijn 34, Leiden.
A. C. de Beaufort, vroeger Valeriuspl. 14, Amsterdam.
Dr. A. H. van Ankum, vroeger Godesberg a/R.
J. v. d. Winkel, vroeger Nic. Beetstr. 2, Utrecht.
F. G. Ludérus, vroeger Suezkade 117, Den Haag, (thans in Indië.)
Mej. Dr. M. E. Lulius van Goor, vroeger Nieuwe Rijn 27, Leiden, (thans in Indië.)
Dr. H. v. d. Veen, vroeger Rijnsburgerweg, Oegstgeest, (thans in Indië.)
J. B. Heckert, vroeger Johannesburg (Transvaal.)

NIEUWE LEDEN.

BESCHERMENDE LEDEN:

M. J. van der Eb, Voorschoterlaan 119. Rotterdam.
P. C. Jongeneel, Calandstraat 11. „
Beiden opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.
Mr. D. Fock, Voorz. van de Tweede Kamer S. G., Den Haag.

GEWONE LEDEN.

M. Jongeneel Jr., v. Vollenhovenstraat 26, Rotterdam.
N.V. Scheepsv. Mij. „Oranje Nassau", Reederijstr. 2 b, Rotterdam.
Fa. Vervloet & Co., Boompjes 82, „
J. A. Herfst, Wijnstraat 13, „
M. Engers, Reederijst. 8, „
P. J. Klaveren, Scheepmakershaven 48, „
J. W. van der Eb, Oostzeedijk 73, „
J. G. van Rossem. Tabakshand. Nieuweh. 67, „
L. van der Pol, Tabaksh., Avenue Concordia 70, „
C. Breukelman, Mathenesserlaan 304, „
O. D. Gloe, Scheepmakershaven 24, „
P. B. Pommée, Witte Huis, „
M. Davidson, Mathenesserlaan 272 *b*, „
O. Leyendekkers, Scheepmakershaven 55, „
P. de Keyzer, Heemraadsingel 158, „
J. Th. K. Langbein, Beeklaan 368, Den Haag.
J. N. van Houten, Frederik Hendriklaan 61, „
J. C. van Houten, Frankenstraat 108, „
Mej. Line v. d. Linden, Langestraat 98 b, Alkmaar.
H. G. Preyer, Langestraat A 47, „
Mej. O. Janssen, v. Everdingenstr. 12, „
P. Visser, Kennemerstraatweg 85, „
W. Th. v. Hulst, Kaash., Juliana v. Stolbergl. 1, „
J. Henri Oushoorn, Emmastr. 19, „
J. W. Arnts, IJzerhandelaar. Emmastr. 11, „
F. F. Bruijning, Dir. Zaad-Controle-Station, Wageningen.
S. J. Roes, Leerlooier, Bergweg B 265 *a*, „
H. J. Stocker, in modes. „
R. F. Kutsch Lojenga, Bergweg 265, „
H. Tutertien, Markt, „
L. H. Verschuer, Villa Montagne, „
Prof. A. te Wechel, Bergstr. 22, „
Mevr. de wed. Frans Deurvorst, Villa Josephine „
Dr. F. J. Muller, Bowlespark 342, „
A. Kuiler, waarn. Dir. v/h Post en Telegraatkantoor, Wageningen.
Prof. Bezemer, Bergweg, „
Dr. B. R. de Bruyn, Villapark 265 *i*, „
H. H. Pesman, Tandarts, Bergstr. 9, „
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.
F. van Meerwijk, Vuchterstraat 29, 's Hertogenbosch.
Mr. A. J. M. H. van Baar, Nieuwstraat 46, „
J. Sopers. Nieuwstraat 21, „
Mr. F. Baron van Hoevell tot Westerflier. Stationsplein, 's Hertogenbosch.
J. A. M. Scheffers, Stationsweg 6, „
Mejonkvr. A. M. Baronesse van Lamsweerde, St Jorisstraat, 's Hertogenbosch.
Mr. E. F. E. Enger, Groenhuis, „

Dr. H. P. Coster, Luybenstraat 30, 's Hertogenbosch.
Henri Bergé, Hinthamerstr. 8, "
A. P. A. M. Stokvis, Industrieel, Ververstr. 28, 's Hertogenbosch.
L. Reyts Jr. Nieuwstr. 16, "
J. F. A. Wagenaar, Brugstr. 7, "
Allen opg. door het Bestuur der Afd. "

Jongelieden-Afdeelingen.

M. Alma, Burg. Reigerstr. 77, Utrecht.
L. van Amson, W. Barentzstraat 77, "
A. v. Bemmel, Ouden Rijn 29, "
I. A. M. Bottinga, Plompetorengracht 6, "
H. Bottinga, " "
F. van Dijk, Maetsuikerstr. 1, "
O. Hanselaar, L. Elizabethstr. 7, "
C. v. 't Hullenaar, Willem v. Noortstr. 41, "
M. de Jonge, Groenestraat, "
M. Lindner, Burg. Reigerstr. 89, "
Loth, Westerstr. 14, "
L. Lustig, Weerdsingel W.z. 19, "
R. van Oort, Oude Gracht 255, "
J. Raadgever, Groenestraat, "
M. Roosenschoon, " "
J. van der Stal, Koningslaan 5, "
C. Verthoren, Vredenburg 43, "
C. Verwey, „Nova", Soesterberg.
A. P. Voermans, A'damsche Straatw. 285, Utrecht.
R. van Wijngaarden, Oudegracht 189, "
N. J. J. Schumacher, v. Wijckskade 22, "
C. F. P. Soetens, W. v. Noortstr. 17, "
Mej. I. Stants, Rembrandtkade 42, "
S. A. H. Weertman, Vleutensche weg 223*b* "
J. Balfoort Jr., v. Hogendorpstr. 5, "
Mej. F. v. d. Berkhof, Heilige weg, "
Mej. H. A. H. Both, H. de Grootstr. 22*b*. "
„ A. van Haeften, Stadhouderslaan 83, "
„ D. Hecking Colenbrander, B. Ballotstr. 14. "
N. Janssen, Maliesingel 48, "
J. Jurriens, Singelstr. 11, "
H. van Kreel, Nic. Beetsstraat 16, "
C. F. Nahuyzen, W. van Noortstraat 17, "
W. Perks, A'damsche Straatweg 14 b, "
Allen opg. door het Best. der Jong.-Afd. "
H. Lantermans, Deventer.
D. Alberts, "
Baron, "
B. M. Jager, "
G. A. Reydon, "
Mej. C. van Nouhuys, "
Allen opg. door het Best. der Jongel.-Afd. "
Mej. T. Begeer, Turfmarkt 108, Gouda.
Opg. door het Bestuur der Jongel.-Afd. "
Mej. J. J. Berghuys, Ger. Doustr. 1 d, Amsterdam.
„ M. de Beer, Waterlooplein 105, "
K. Diel, Nassaukade 20, "
Mej. Fr. Duenk, Nassaukade 358, "
„ J. D. v. Ettekoven, Jac. v. Lennepstr. 181, "
A. J. J. Hagen, da Costakade 45, "
W. C. Hes, Nassaukade 59, "
Ph. van Leeuwen, Veerstraat 32, "
Mej. To Meyer, Nassaustraat 6 i, "
„ A de Nie, Retiefstraat 13, "
„ Zuster Runia, Transvaalstraat 48, "
„ L. F. Sietsema, Haarlemmerdijk 98 II, "
„ v. d. Velde, Pieter Pauwstraat 20, "
„ Truus Wiemers, Keizersgracht 623, "
J. van Parreeren, Overtoom 338, "
Allen opg. door het Best. der Jongel.-Afd. "

G. F. Lemm, Boezemsingel 188, Rotterdam.
A. H. Adam Jr., Plantageweg 56 b, "
G. J. van der Kuij, Mathenesserlaan 438, "
L. P. Kwak, Heemraadsplein 13 a, "
J. Sandberg, Noordsingel 71, "
F. H. J. Privé, Vijverhofstraat 157 c, "
Mej. J. H. Privé, „ 157 c, "
J. H. Wigleven, Scheepmakershaven 29 b, "
Mej. A. Zom, Boezemsingel 164 c, "
„ N. Langendoen, C. P. Tielestraat 55, "
„ W. J. van 't Sant, Pieter de Raadtstr. 58, "
„ M. C. J. Gerstel, Vijverhofstraat 171 b, "
„ T. Koster, N. Binnenweg 127 b, "
„ R. van Vloten, Av. Concordia 50 c, "
„ H. F. Laurentius, Jericholaan 3, "
„ H. Hoogeveen, G. Rijweg 87 c, "
„ A. van Mels, Scheepmakershaven 33, "
„ Suus Sauveur, Lusthofstr. 44 b, "
„ G. Kouwenhoven, Bellevoystraat 102, "
„ M. A. M. Schreuders, Ged. Binnenrotte 130 "
„ A. Ziesenbröck, Gerrit v. d. Lindestr. 28, "
„ M. Simons, Stationsweg 87 a, "
H. Douw, 's-Gravendijkwal 131, "
L. Troost, Maaskade 103 a, "
J. J. Kup, Oostzeedijk 53, "
C. C. G. Philipszoon, Rodenrijsche laan 46 a, "
B. Poolen, Schommelstraat 7, "
H. R. de Hoog, Noordmolenstraat 16, "
J. Buursink, Nadorststraat 135, "
E. B. J. C. Ehrbecker, Snellinckstraat 61, "
A. J. v. d. Berg, N. Binnenweg 408, "
J. A. P. J. Port—Heine, Thorbeckestraat 26 b, "
H. Port—Heine. " "
A. A. Bok, Kettingstraat 6 b, "
P. Hochard, Boezemsingel 17, "
J. Lagendijk, Bloemfonteinstraat 47 a, "
L. van Zandvliet, Rechter Rottekade 71 a, "
Joh. van Rhijn, Schiedamsche singel 9 a, "
J. A. Plaizier, Proveniersplein 5, "
A. Hamersvelt, Oranjeboomstraat 154, "
P. Klevenberg, Henegouwerlaan 30, "
G. Weismann, L. Rottekade 100, "
J. M. Nijssen, Julianalaan 67 a, "
A. v. d. Berg Jr., Ben. Oostzeedijk 185 a, "
C. van Eendenburg, Oranjelaan 31, "
J. S. Groenhuizen Jr., Westersingel 32, "
L. F. H. Groenhuizen, „ " "
Mej. Nel van Leeuwen, Boerenvischmarkt, "
„ Fr. de Grood, Hofdijk 2. "
„ A. Schootemeijer. Zalmstraat 15 b, "
„ J. Meeuwesen, Mathenesserlaan 412, "
„ van Yperen, Teylingerstr. 53 b, "
„ E. Kruize, Schiedamsche singel 68 a, "
„ Jo van Leeuwen, Boerenvischmarkt 7 a, "
G. van Leeuwen, " " "
M. L. Soetekouw, Stationssingel 37. "
Mej. Cor Schootemeyer, Zalmstraat 15 b, "
„ A. Korendijk, Diergaardelaan 66, "
„ C. Hofstede, L. Rottekade 112 a, "
„ C. Meulenkamp, Ged. Slaak 130, "
„ J. van Bree, Essenburgsingel 3 b, "
„ M. C. Steenbeek, Heemraadssingel 252 b, "
„ A. van Nus, Lombardstraat 72, "
P. D. Schnellen, Noordsingel 18, "
Ch. Wolf, Benthemstraat 39, "
L. van Helden Jr., Hoogstraat 128 b, "
A. Lanser, Claes de Vrieselaan 132, "
H. R. Stock, Rakstraat 16 b, "

Mej. D. La Grand, Damlaan 20, Leidschendam.
Allen opg. door het Best. der Jongel.-Afd. „
Y. van der Reyd, Leidscheweg 49, „
F. A. A. Roosenveldt, J. van Effenstraat 9, „
A. J. van Riel, Weistraat 45 b, „
W. Spree, M. H. Trompstraat 1, „
H. Spoelstra, v. Speykstr. 5, „
A. C. W. Roodvoets, Prins Hendriklaan 1, „
C. J. van Veldhuijzen, Weerdsingel W. Z. 38, „
J. W. van der Velde, J. v. Effenstraat 9, „
A. de Vries, Oude Gracht, „
W. A. Vrugtman, Bilthoven.
K. J. H. Verschoof, J. v. Effenstraat 2 b, Utrecht.
M. van Wijngaarden, Oudegracht 189, „
Van Waning, Hartinghstraat 12, „
H. J. Groenewegen, Maliebaan 3, „
B. Lijsen, Potterstraat 23, „
J. F. Lijsen, „ „
J. J. Pater, Korte Jansstraat, „
Allen opg. door het Bestuur der Jongel. Afd. „

Groep Nederl. Antillen.

M. Rosema, Opsteller bij de post v. D. T., Curaçao.
Opg. door den heer D. Molenkamp, „
E. E. F. van Romondt, „
M. A. Evers, Luitenant, „
Beiden opg. door den heer F. W. v. Houweninge, „

Buitenland.

Mr. J. Montagnes, Howland Avenue 134, Toronto, (V. S. v. A.)
Opg. door Mej. S. Heymans te Amsterdam.
A. F. Nijland, 659 W. 53rd Place, Chicago.
J. Tiemstra, 7019, So Morgan St., „
Beiden opg. door het Bestuur der Afdeeling Essen.
J. Duiker, Schillerstrasse 29. „
M. Wittgensteiner, Haumannplatz 28, „
Beiden opg. door den heer Chr. Schmid, „

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel: Verzorging in Nederland).

20e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 31 Mei 1918.

Inzameling Groepsvergadering A. N. V. Den Bosch f 69.45.

A. N. V. Bloemfontein £ 100 (f959.65) telegrafisch overgemaakt.

Inzameling Deventer f 142.—, maakt met vorige opgave f 3695.55.

Inzameling Afd. Zwolle f 70.50, maakt met vorige opgave f 3721.50.

Inzameling Mevr. Sons van Gelder, Amsterdam f 35.—.

Inzameling Dr. S. Pont, Pasaroean f 25.—.

Onder-Comité Bremen f 558.23.

Financieel Hulpcomité 's-Gravenhage f 720.—, maakt met vorige opgave f 9020.—.

Een Vaderlandsche vereeniging, Den Haag f 2300.12

Bijdragen ouders: F. K. te Keulen f 31.—; P. te Munster f 5.—; ontvangen door Onder-Comité Dusseldorp Mrk. 1145.—.

Mevr. C. J. D. 't M. f 10.—; H. V. f 10.—; J. K. f 1.—; Mevr. A. E. J. K. N. f 0,50; H. J. v. d. F. f 10.—; C. B. f 25.—; S. E. R. f 5.—; W. S. f 100.—; Mevr. L. v. L. f 5.—; Mevr. M. Ch. v. L. f 5.—; Mej. L. v. L. f 2.—; M. G. f 2.50; B. S. f 2 50; J. C. G. B. f 100.—; W. J. B. f 5.—; L. D. f 1.—; V. L. & Co. f 8.75; v. d. E. f 3.—; N.N. f 2.50.—; Mevr. de Wed. Prof. C. A. L. d. B. f 10.—; W. K. A. f 25.—; Mevr. A. M. K. f 10.—; H. M. & Co. f 25.—. Allen te Amsterdam.

Mej. M. C. v. P. f 25.; Mevr. J. H. f 10.—; Mevr. Ph. J. P. & G. P. f 20; S. & Co. f 50.—; Dr. A. v. d. H. f 2.50; J. M. v. K. & Zn. f 10.—; A. C. M. f 25.—; Mevr. B. L. f 10.—; A. H. H. f 1.—; Dr. C. E. f 10.—; A. W. v. d. B. f 3.—. Allen te Rotterdam.

H. V. f 5; H. C. f 2.50; H. J. R. K. f 3.—; Mevr. S. C. E. F.—St. f 25.—; W. A. F. v. V. f 10.—; J. H. M. f 100.—; Mevr. G. f 3.—; Dr. W. v. H. f 10.—; Mevr. S. S. f 10.—. Allen te 's-Gravenhage.

Mej. L. v. d. L. f 1.—; A. S. f 1.50. Beiden te Alkmaar. M. J. F. H. f 5.—; opbrengst van verkochte handwerkjes door eenige meisjes f 34.— te Apeldoorn. B. E. M. f 3.— te Arnhem. Jhr. L. P. D. O. T. f 30. te Baarn. J. N. V. Jr. f 5.— te Bussum. M. de B. f 40.— te Delft. Dr. J. v. d. H. f 20.— te Eefde. H. H. R. f 25.— te Grouw. O. H. C. f 10.—; Mej. J. K. f 5.— te Haarlem. J. K. f 10.— te Heerlen. Ned. Schr. Fab. v/h. H. v. T. & Co. f 25; Mevr. D. v. C. M. f 25.— te Helmond. E. v. H. f 10.— te Helpman. N.V. F. R. Sch. Mij. f 25.— te Hendrik-Ido-Ambacht. Mevr. K. v. d. S. D. f 25.—; D. W. v. W. P. f 50.—; W. J. v. W. P. f 5.—. Allen te Hengelo. Dr. K. B. f 10.—; Dr. K. W. f 5.— te Hilversum. N. P. M. v. A. f 2.50 te Hoek van Holland. A. S. f 10.— te Nijmegen. M. C. N. d. G. f 100 — te Schiedam. E. W. K P. f 10.— te Waalwijk. J. W. B. f 10.— te Wassenaar. M. N. S. f 1.— te Zutphen. Mevr. C. D. S. T. f 2.50. Dr. J. v. d. H. f 10.— te Utrecht.

Totaal ontvangen in Mei f 6167.50 en Mrk. 1145.—, maakt met vorige opgave f 118622.26½ en Mrk. 12061.50. De uitgaven bedroegen ruim f 5750.—, zoodat na langen tijd een kleine verbetering van ons kassaldo te boeken viel, echter lang niet in verhouding tot de vele duizenden, die wij in de laatste maanden achteruit gingen. Zooals van ouds kwamen weer van heinde en verre de giften groot en klein tot ons, bijna overal ter wereld waar de Nederlandsche stam woont, heeft men geofferd, allereerst noemen wij den krachtigen steun ons uit de voormalige Oranje-Vrijstaat gezonden. Hartelijk dank aan de milde gevers aldaar, maar niet minder aan allen hier te lande en elders, die ons alweder zoo krachtig steunden. Moge dit voorbeeld navolging vinden, opdat wij onzen Nationalen arbeid kunnen voortzetten. Men zende zijne bijdrage aan den Penningmeester

S. VAN LIER Ez.,
Nassaukade 358, Amsterdam.

Naschrift.

Wegens plaatsgebrek kon deze verantwoording niet in het vorig Nr. worden opgenomen. Die over Juni en Juli zullen in het September Nr. gelijktijdig verschijnen.

De ontvangsten in Juni uit vrijwillige bijdragen bedroegen f 3881.49, de uitgaven f 6057.18½.

22ste Jaargang. No. 9. September 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

De tydt en heeft noit wechgenomen
Den naem en 't overschot der vromen,
Want na dat zy zyn overleên
Zoo blinkt hunn' deucht voor ieder een.
VONDEL.

INHOUD: De Standbeelden voor de Gebroeders de Witt, door Joh. H. Been. — Beknopt overzicht der Hoofdbestuursvergadering van 31 Juli. — *Vlaanderen:* Van het Belgisch Front, door Gaston Smeesters. — *Oost-Indië:* Overzicht, door Dr. W. van Lingen. — Afd. Batavia. — *Taalcommissie.* — *Ingezonden:* Niet of geen, door Mr. A. Sigmond. — Verzorging van Nederl. kinderen, door W. F. van Heusden. — *Mededeelingen en Allerlei.* — *Nieuwe Leden.* — *Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde,* door S. van Lier Ezn. — *Advertentiën.*

De Standbeelden voor de Gebroeders DE WITT,

DOOR JOH. H. BEEN.

Om bij de Nederlanders wegens zijn gaven en talenten gewaardeerd te worden, moet men niet alleen dood en begraven zijn, maar de menschen behooren — met een goedkoope woordspeling op het *de mortuis nil nisi bene* — er de zekerheid van te hebben, dat er van de dooden niets anders dan de beenderen overgebleven zijn. Een conclusie, die men alweer niet trekken zou uit de steeds goed gekozen woorden, bij het verscheiden van menige dorps- en stadsgrootheid uitgesproken. Doch.... die gaan met de kist de groeve der vertering in, en niet één uitgever uit het bij voorkeur practische Holland ziet er een zaak in, om daar een bloemlezing van aan den man te brengen.

Is dat niet-waardeeren door den tijdgenoot een specifiek Nederlandsche eigenheid, of wel in 't algemeen van een kleine natie? „Het is in zekeren zin een vloek te behooren tot een klein volk. Men mag er boos om worden of niet, een feit is het, dat het gewoon talent meestal te gauw, het genie nooit tot zijn recht komt," schreef indertijd G. Slothouwer in een studie [1]) over den Noor Hendrik Ibsen, die geboren was in een klein plaatsje „met al de hebbelijkheden van zulke nesten, waar zelfstandige meeningen voor gekkenpraat doorgaan en uitsteken boven het gewone peil der ontwikkeling voor verwaandheid geldt." En zoo moet de moeder van een Schotsch dichter (was het Robert Burns?) bij de onthulling van het standbeeld voor haar zoon geweeklaagd hebben: „Arme jongen, bij je leven vroeg-je om brood en na je dood geven ze je een steen!"

Wat, zoo vragen wij, zou de moeder van Jan en Cornelis de Witt wel gedacht of gezegd hebben, indien zij, uit het verleden weergekeerd, getuige had kunnen zijn van de onthulling der standbeelden, eerst in den Haag, nu in Dordrecht? Het antwoord op deze vraag leeft Goddank in elk Nederlandsch moederhart, en, hoe pijnlijk voor ons nationaal zelfgevoel ook, ligt daar voor een klein volk grooter antiseptische kracht in, dan in de critiek op de standbeelden en al wat daarbij te pas komt.

Maar, hoe nobel ook, medegevoel is — vooral voor den Nederlander, die de gebreken zijner tijdgenooten kan waarnemen — geen antwoord, waarmede wij op deze klacht, uit het graf en het verleden, kunnen volstaan.

Bloedschuld kan door geen menschelijke macht verzoend worden, maar er ligt toch iets dat voldoening geeft in het feit, dat de flinkste, fermste, geestkrachtigste personen, van het geslacht, waartoe ook zijn miskenners en moordenaars behoorden, den eerenaam hebben verkregen van „Jongens van Jan de Witt!"

En toch waren die bijna zonder uitzondering warme aanhangers van het huis van Oranje.

Is het dan niet iets heel eigenaardigs, dat het toch ook het Nederlandsche Volk is geweest, dat, door die uitdrukking, uit deze twee zeer verschillende elementen een eenheid geschapen heeft, zoo grootsch dat het nog weerglanst uit het verleden, alsof uit een van zonnerood doorgloeiden najaarsnevel over zee de boeg van het admiraalsschip *de Zeven Provinciën* opkleurt?

Natuurlijk! Want méér nog dan op dat zeekasteel onzer grootste glorie is de spanning van geheel onz wezen gericht op hem, dien we nog altijd droomen op den hoogen achtersteven, op hem, die wel zeker de derde in dat verbond was, en in de jaren van Jan de Witt de rechterhand van den Raadpensionaris, de eenige Michiel Adriaenszn. de Ruijter.

O, velen onzer landgenooten, zelfs al hebben ze *zijn* standbeeld aan den Schelde-oever niet aanschouwd, herinneren zich nog levendig dat verhaal van de angstige spanning, waarin ons geheele volk na de groote nederlaag bij Lestoffe verkeerde. De met zooveel opofferingen uitgeruste vloot was geheel vernietigd, de opperbevelhebber gesneuveld en de eenige, die volgens het algemeene vertrouwen hem vervangen kon, zwierf nog op den wijden Oceaan,

[1]) Tijdspiegel 1893.

en zijn thuiskomst te verhinderen was nu het hoofddoel der Engelschen. En toen hij, de bezitter van zoovele zegeteekenen. juist op den vijand behaald, door nevelen aan hun waakzaamheid onttrokken als door een wonder Gods de vaderlandsche haven gewon, stroomde jong en oud naar Delfzijl, om bij den aanblik van dien tocht altijd eenvoudigen zeeheld het geschokte geloof in ons nationaal zelfgevoel herboren te voelen.

Maar één had dit niet noodig. Die een schoorde met zijn lange lichaam heel het vertrouwen in de reuzenkracht van ons volk, en die een stak de hand uit, die door de bruine zeemansknuist van bestevaer Michiel gegrepen werd. De „Mijnheer" wist nu, wie de uitvoerder van zijn groote en stoute plannen zou zijn, gevormd in het koele denkershoofd, waarin toch de gedachten opgeweld waren uit een hart, dat het vaderland onuitsprekelijk liefhad.

En gevoelt ge er behoefte aan, om het denkbeeld, dat gij u van dien Mijnheer gevormd hebt, te toetsen aan de verwezenlijking daarvan door een kunstenaar, begeef u dan naar den Haag, zie hem daar verheven op het voetstuk van onzen tijd. En als ge hem daar als 't ware de meest van elkaar afwijkende meeningen in één bedding hebt zien leiden, dan moogt ge niet vergeten op het voetstuk de getuigenis te lezen, hoe dezelfde deftige, onwederstaanbare staatsman ook aan het roer van een schip durfde staan, ja, tegen de verwachting en voorspellingen van vele ervaren zeerobben in, onder de meest ongunstige omstandigheden een vloot in zee wist te brengen. En beseffen zult ge, dat hij, hoewel de meerdere en de meester, toch een man naar het hart van Michiel de Ruijter was, en hoe de Jongens van Jan de Witt geboren zijn in het jaar, waarop voor het eerst *de Zeven Provinciën* de zee opvoer.

Die Jongens van Jan de Witt hebben hun taak volbracht met een geheele overgave van hun persoon, alsof het een kruistocht gold. Schreef niet Maria de Witt den 21 Juni 1666 na den Vierdaagschen Zeeslag uit Dordrecht:

»Waren seer verwondert soo ruwen gast soo goddelyck te hooren spreken, maer wiert my van een Luitenant geantwoort dat deur de geheele vlooth sulken godtsalighyt waer gepleeght in 't slaen, en soo ter een oogenblick waer, sy kosten rusten, sy allen te samen Godt hadden te voet gevallen, en syn goddelycken segen afgebeden?"

Dat is wel een oude taal, nietwaar, maar beseft ge niet de oer-kracht van zulk een overtuiging in een volk, dat boven alles den vrede liefheeft? Speurt ge daarin ook niet de drijfveer van dien kolossus, Jan de Witt, die met de hem door een Hooger Macht toevertrouwde talenten gewoekerd heeft, nooit vergetende, dat zij slechts verleend waren? Zulk een kan door zijn eigen volk op een dag van wanhoop en waanzin vermoord, maar niet vernietigd worden, door welke partij of partijdigheid ook. Diens persoonlijkheid rijst ongerept zelfs uit het meest obscure graf. Die heeft geen vereering van de nazaten, maar zij hebben de ontsterfelijke kracht van zulk een karakter noodig. Diens standbeeld is niet voor hem, maar voor ons. De oprichting daarvan geen vergoding, maar een blijvende herinnering voor ons, dat er medemenschen waren, die, gelijk een Hongaarsch dichter dat zoo schoon uitgedrukt heeft, het lot, dat ons aanblaft als een hond, in de oogen durfden zien, tot het druipstaartend wegsloop.

Laten dan duizenden voortaan deze standbeelden onverschillig voorbijgaan, honderden Hollandsche oogen spieden naar gebreken of aanleiding tot aftuigen. Goed, al goed! Want het moge ook geschieden, en het zàl geschieden, dat nu en dan een paar oogen, die nog in de toekomst van ons volk durven kijken, een antwoord zoeken in de trekken, de uitdrukking, de geste van deze mannen, tot wien eens een Michiel de Ruijter heeft opgezien, die het vaderland diende boven alle partijen.

Zeker, wij, die van een berghoogte over het verleden kunnen terugzien, weten het in woorden uit te drukken, dat het juist de gebroeders de Witt geweest zijn, die hun partij met het vaderland vereenzelvigd hebben, en daarin hun fout, de oorzaak van hun ondergang schuilt. Laat het ons minder een oorzaak zijn om het hoofd te schudden over de in dit opzicht niet wijd om zich heen ziende broeders, maar meer een waarschuwing voor ons, dat ook wij onze partij niet hooger stellen dan het algemeen.

In elk geval kunnen wij nog iets van hen leeren. Want het ging bij hen niet tegen den persoon, wat wij zoo vaak vergeten, als we ons tegen een stelsel richten! Bij hen was het de overtuiging van de Hollandsche regenten-familiën, dat men in een Gemeenebest ervoor waken moest, niet te veel macht en invloed te vergunnen aan den vertegenwoordiger van een vermaard geslacht. Hun lessen trokken zij daartoe uit de Romeinsche geschiedenis.

Toegevende, dat deze denkwijze hen van de „cleyne luyden" heeft vervreemd, die van hun kant de Bijbelsche geschiedenis op ons volk toepasten en in de Oranjes de uitverkoren persoonlijkheden zagen, die ons uit de verdrukking geleid hadden, — kan men toch niet ontkennen, dat, in de jaren van de opkomst van den raadpensionaris, er voor een wiskundig aangelegd mensch iets abnormaals lag in het volksgevoel, dat toen uitging naar een kind.

Schreef niet een tijdgenoot, zich op ons, op u en mij, beroepende, dat het nageslacht niet zou kunnen gelooven, hoe „strijdbare volcken in verlegentheyt heyl hebben gezocht bij een kleyn jongetje, dat de luyeren noch niet ontgroeit was"?

Wij nu, die de uitkomst kennen en de gevolgen bovendien, begrijpen dat wèl. Wij weten, dat in den naam Oranje een kracht gelegen was, die ons volk daden heeft doen verrichten, welke steeds de verwondering en de bewondering zullen blijven opwekken.

Hoe kwam het toch, dat het Nederlandsche volk meestal zijn groote mannen miskend, veroordeeld, gebannen, ja, gedood heeft, maar juist voor de Oranjes een uitzondering maakte? Omdat zij van

oorsprong vreemdelingen, of wel van vorstelijken bloede waren, dan wel dat zij het geweest zijn, die iets grootsteedsch aan ons anders al te dorperlijk leven verleend hebben?

Vragen, àl vragen! Meer geschikt om er zelf een oplossing voor op te sporen, dan dat de beantwoording ervan door een zoeker naar de waarheid opgedrongen wordt.

En toch dienen we nog even het gebeurde bij de Gevangenpoort onder de oogen te zien. Er ligt iets kinderachtigs in, om — liefst met een gebaar, alsof wij onze kleederen uit vrees van aanraking terugtrekken — die donkere plaats in de geschiedenis onzes volks zoo spoedig mogelijk voorbij te gaan. Immers was er in dat jaar 1672 over allen van onzen volksstam een angst gekomen, waar in de maand Augustus van het Gruweljaar 1914 het huidige geslacht de huivering van aangevoeld heeft? Daar dreigde iets verloren te gaan, waarvan we nu eerst de waarde beseften. Eerst hij die oud wordt, weet hoe stralend de jeugd, die zich ziek gaat gevoelen hoe heerlijk de gezondheid, en die naar een gevangenis geleid wordt, hoe wijd de wereld is.

STANDBEELD VAN JOHAN DE WITT TE 's-GRAVENHAGE.
Onthuld 24 Juni 1918 beeldhouwer Jeltsema

Was dat in 1672, en. .. ook in 1914 in werkelijkheid slechts een uiting van zelfzucht?

In orde, mits ge dat omzetten wilt in: zucht om zichzelf te zijn, neen, om zichzelf te blijven. De angst om dàt te verliezen, is de beschroomdheid van het kind, dat voor het eerst naar de school wordt geleid, de tegenzin van het oudje, dat in een gesticht zal komen, de huivering zelfs van den misdadiger, wanneer hij, nog buitenstaande, het wegschuiven hoort van de grendels.

En in die gevallen heeft men nog te doen met in het dagelijksch leven voorkomende gevallen; ieder weet, dat het niet anders kan, en men onderwerpt er zich aan, als aan het leven zelf.

Doch wanneer ànderen komen, toch menschen gelijk wij, wien we niets kwaads gunnen, evenmin als zij dat in hun hart aan ons, maar nu toch komen, in massa op- en voortgestuwd, om ons uit ons eigen bewustzijn van rustig plannen maken en rustig werken om die plannen te volvoeren, weg te sleuren naar het krankzinnigengesticht van den oorlog — o, dàn volgt een reactie, zoo geweldig, dat zij zelf waanzin wordt, en een volk of een bevolking daden bedrijft, waarover het zich voor altijd te schamen heeft.

Zien we in onze dagen, die voor een geschiedvorscher zooveel licht werpen op het eigenlijk gebeuren in het verleden, niet iets dergelijks bij de oorlogvoerende volkeren? Wij, bevoorrechten van heden, die — laten wij dat toch beseffen! — schatbewaarders van het gezond verstand kunnen zijn, mogen inderdaad niet met een huichelachtige zelfvoldaanheid neerzien op die uitingen van onmenschelijken hartstocht van andere volken .. en in ons eigen verleden!

Op de plaats, waar zich den 20en Augustus van

het Rampjaar 1672 die droeve gebeurtenis heeft afgespeeld, verheft zich thans het standbeeld van den grooten Raadpensionaris, en het was een Oranje, die bij de onthulling ervan tegenwoordig was.

Wie had iets anders van onze Koningin verwacht? Doch hoe geheel natuurlijk Zij dat zelve gevonden zal hebben, toch lag er voor ons geheele volk een ontzaglijke beteekenis in opgesloten. Bij al wat ons verdeelt — en een volk dat leeft, kan en mag niet tot de rust van een kerkhof komen — bezitten wij een eenheid, die ons allen te zamen bindt.

Die 12e Juni 1918, dag der onthulling van het standbeeld van Jan de Witt, zal bij de groote gebeurtenissen in de wereld van onzen tijd, niet als iets bijzonder historisch in de leerboeken der komende schoolwereld worden opgeteekend. en toch was het een historisch feit. En wanneer het gewone leven zal teruggekeerd zijn — immers zelfs na een dertig of tachtigjarigen oorlog volgde een vrede! — zullen de vreemdelingen, die met sympathie voor ons groot verleden ons land bezoeken, er niet meer te vergeefs omzien naar een monument voor den man, die een kenmerkend stempel gedrukt heeft op een gedeelte onzer geschiedenis, dat er voor heel de wereld zijn mag [1])

Daarom ook lag het voor de hand, dat het standbeeld van dien staatsman bij uitnemendheid nergens beter kon worden opgericht dan in den Haag, dicht bij het tooneel van zijn staatsmansleven, vanwaar het trilde, ja, vonkte door heel Europa heen.

Wie echter, eveneens met het doel om iets bekends uit onze vaderlandsche geschiedenis verzinnebeeld te zien. te Brussel het monument aan

CORNELIS DE WITT.
Portret naar De Bane.

[1]) Over den persoon van den Raadpensionaris schreef ik „Een Praatje over Jan de Witt," in *Historische Fragmenten* 1en bundel (J. M. Bredée, Rotterdam).

JOHAN DE WITT.
Door A. Blooteling.

Egmond gewijd opzoekt, zou een teleurstelling ondervinden, indien ook niet Hoorne, diens lot- en lijdensgenoot, op hetzelfde voetstuk zichtbaar was.

Zoo hoort bij Jan de Witt zijn broeder Cornelis.

In menig opzicht is de Dordtsche burgemeester de mindere van den raadpensionaris. Natuurlijk: naast een genie komt een talent niet voldoende uit. Toch kan het werkzame lid in het Admiraliteits-college van de Maze, waarvan in die dagen zulke geweldige vloten uitgingen, en bovenal de vertegenwoordiger der Staten van Holland bij den Tocht naar Chatham en in den zeeslag bij Solebay, gerust aan het nageslacht zijn papieren toonen. Er zijn er wel minderen verheerlijkt!

Maar overschaduwt hem voor tijdgenoot en nageslacht de grootheid van zijn broeder, met hem was en bleef hij één, in de voorbereiding tot diens plannen, niet het minst in de uitvoering daarvan, één... tot in den gruwelijken dood voor de Gevangenpoort.

Op *die* plaats verrees, in zijn grootheid alleen, het standbeeld van den *Raadpensionaris,* den eenzamen schildwacht op zijn hachlijken post.

Maar toen déze schildwacht doodelijk getroffen neerzonk? .....

Het moet een marteling te meer voor hem geweest zijn, om *toen* zijn broeder, dien hij liefhad, dien hij, hoewel de jongere, altijd als een vadertje geraden en voorgelicht had, door het grauw te zien vermoorden.

En toch, onder al die wilde beesten was er toen voor hem één mensch, zijn broeder, en dat moet toch weer een gevoel van samenhoorigheid gegeven hebben, welker gemis een mensch het sterven schier ondenkbaar hard maakt.

Die twee, door het leven niet vervreemd en in den dood vereenigd, mogen en kunnen niet gescheiden worden. Een wijle door en voor de staatsmanskunst die soms zoo onmeedoogend moet zijn, maar voor het menschelijk medegevoel behooren Jan en

Cornelis de Witt, de twee slachtoffers van onzen volkshaat, bij elkaar in onze volksvereering.

Dat nu, wat den Haag ontzegd was, bleef voorbehouden aan, ja, was een plicht van hun geboorteplaats Dordrecht. Het standbeeld der beide broeders, dat niet minder krachtig uitkomt tegenover den ontzaglijken achtergrond van het 17e-eeuwsche Nederland, heeft dit voor, dat het meteen een wereldtaal spreekt, die door ieder warm voelend menschenhart verstaan wordt.

En aldus heeft het Nederlandsche volk, te midden van een algemeene ontbroedering der volken van Europa, op twee wijzen een waardige hulde gebracht aan de nagedachtenis der gebroeders de Witt, die

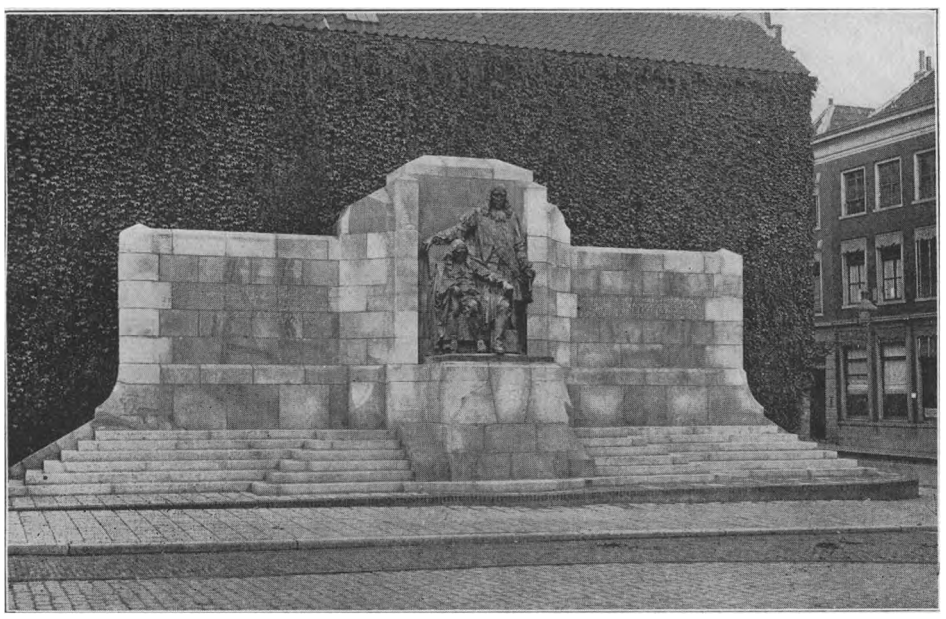

GEDENKTEEKEN VOOR DE GEBROEDERS DE WITT.
Onthuld te Dordrecht, 20 Augustus 1918. Beeldhouwer Toon Dupuis.

geleefd hebben voor hun vaderland, ten slachtoffer vielen aan partijschappen, maar wier naam vereeuwigd bleef óók in een Nederlandsche uitdrukking, toegepast op de belichaming van jeugdige vaderlandsche geestkracht.

Den Briel, 20 Aug 1918.

Beknopt verslag

der Hoofdbestuursvergadering van 31 Juli te 's-Gravenhage.

Aanwezig: de heer Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Voorzitter, Mej. E. Baelde, Onder-Voorzitster en de heeren Ch. R. Bakhuizen van den Brink, Prof. Dr. P. J. Blok, Prof. Dr. J. Boeke, P. J. de Kanter, J. S. C Kasteleijn, Dr. W. van Lingen, Mr. Dr. C. F. Schoch, Th. G. G. Valette, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, Mr. B. de Gaay Fortman, Secretaris-Penningmeester.

Afwezig met kennisgeving: de heeren Jhr. Mr. G. A. K. Michiels van Kessenich, Kapt. J. A. Snijders Jr. en de Vlaamsche leden.

Punt I. Notulen der vergadering van 29 Mei.

Deze worden onveranderd goedgekeurd.

Punt II. Ingekomen stukken en mededeelingen.

1. Huldebetoon aan Minister Loudon. Het Dagelijksch Bestuur heeft na goedkeuring door het Hoofdbestuur door een ingezonden stukje in vele bladen en één advertentie in een 20-tal der voornaamste dagbladen het Ned. volk opgewekt aan de hulde deel te nemen.

2. Het Kapitaalfonds. De Voorzitter deelt mede dat de eerste ton is volteekend en spreekt uit naam van het geheele Hoofdbestuur een woord van hartelijke waardeering tot den Administrateur, voor wat deze gedaan heeft om het Kapitaalfonds tot 100.000 gld. op te voeren, waardoor het Verbond voor onafzienbaren tijd een zoo krachtige versterking van zijn middelen verkrijgt.

De Administrateur dankt voor de waardeerende woorden. Het bereiken van het doel heeft natuurlijk veel inspanning gekost, de vele reizen brachten wel eens teleurstelling, maar waren ook rijk aan bemoedigende ervaring. Zij boden meermalen gelegenheid tot weerlegging van verkeerde voorstellingen en misverstanden. Spr. stelt zich voor van zijn rondreis een verslag op te stellen en voort te gaan met zijn pogingen om het Fonds nog te vergrooten.

De Voorzitter deelt mede dat, de bedoeling is het Fonds als een stichting aan te merken, waarvan het beheer door drie personen zal worden gevoerd. Dit bestuur zal binnenkort worden bekend gemaakt. Zijn taak zal het o. a. zijn het kapitaal degelijk te beleggen.

3. Prijsverhooging der drukkosten van Neerlandia. Van 1 Mei af is de drukprijs van Neerlandia weer met ongeveer 40% verhoogd, hetgeen in verband staat met een nieuw arbeidscontract.

Door beperking van het aantal kosteloos verspreide Neerlandia's is weer een bezuiniging ingevoerd, die een gedeelte der meerdere kosten goed maakt. Ook zal getracht worden de opbrengst der advertenties te verhoogen.

4. Klachten over de voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland.

Herinnerd wordt aan het artikel van den Vertegenwoordiger te Buda-Pest, den heer Van Hoogstraten, de kritiek daarop van Luit. Spengler en de repliek van Afd. Leipzig, alle in Neerlandia verschenen. Thans zijn er over dit vraagstuk nog eenige stukken ingekomen. Besloten wordt deze zaak nog eens ernstig bij de bevoegde macht te onderzoeken en afdoend antwoord uit te lokken [1]).

5. De alg. vergadering der Vereeniging Landverhuizing.

Mej. Baelde geeft als vertegenwoordigster van het Hoofdbestuur in deze Vereeniging een kort verslag van hetgeen deze Vereeniging ter bescherming onzer landgenooten doet.

Een lid acht het van belang dat ook wordt overwogen, op welke wijze kan worden voorkomen dat ons land na den oorlog op het gebied van werkkrachten wordt leeggepompt.

6. Verslag van den gemachtigde Jhr. Von Bose.

Dit geeft een overzicht van de plaatsen, waar de gemachtigde gewerkt heeft en van het aantal aangebrachte leden.

De vergadering neemt met waardeering kennis van zijn arbeid.

Punt III. Nederland.

Het ontwerp van het nieuwe reglement voor Groep Nederland met de opmerkingen van de Taalcommissie en het Rapport der Reglementscommissie uit het Hoofdbestuur, wordt breedvoerig besproken en getoetst aan de Statuten.

Besloten wordt het rapport met de opmerkingen der Taalcommissie en die ter vergadering gemaakt te zenden aan het Bestuur van Groep Nederland.

Het zal bevatten: A. de punten die strijdig zijn met de Statuten, B. die welker wijziging wenschelijk wordt geacht.

Punt IV. Vlaanderen.

1. Vragen uit Brussel en Antwerpen betreffende Nederlandsch Onderwijs.

Medegedeeld wordt dat deze betrekking hebben op boeken en leerkrachten voor het onderwijs in het Nederlandsch. Voor zoover mogelijk is voorlichting en hulp verleend.

2. Brief van het front van Gaston Smeesters, secr. Tak Gent.

Deze zal in Neerlandia worden opgenomen [2]).

3. Verslag van den Interneeringstak Harderwijk. Aanvraag om subsidie. Het verslag verschijnt in Neerlandia.

Besloten wordt den Tak in het vervolg weer met f 25.— per kwartaal te steunen.

[1]) In afwachting daarvan blijven bedoelde stukken tot het volgend Nr. liggen. RED.

[2]) Zie dit Nr. onder Vlaanderen. R. D.

4. Ineensmelting der kampen Harderwijk en Zeist.

Medegedeeld wordt dat daartoe plannen bestaan. Mochten de Vlaamsche belangen bij de verplaatsing nadeel ondervinden, dan zal bij de Regeering daartegen worden opgekomen.

5. Steun verleend aan de Commissie van Toezicht van het Belgisch Athenaeum te Vlissingen voor prijsuitdeeling van Nederlandsche boeken.

Door bemiddeling van den heer C. J. L. Sitsen, bestuurslid der Afd. Walcheren, is wederom een aanvraag om steun ingekomen. Het Dag. Bestuur heeft gemeend die wederom te moeten geven.

Goedgekeurd.

6. Persoonlijke aanvragen van geïnterneerden om studieboeken.

Deze aanvragen blijven inkomen; elke aanvraag wordt door het bestuur der Interneeringstakken onderzocht en bij werkelijk gebleken behoefte ontvangen de belanghebbenden boekgeschenken.

7. Klacht over de achterstelling van het Nederlandsch bij het onderwijs aan uitgeweken Vlamingen te Spekholsterheide.

Deze klacht is onderzocht in overleg met het Comité voor onderwijs aan uitgeweken Vlamingen.

Punt V. Oost-Indië.

1. Indische lezingen en voordrachten.

De aandacht wordt gevestigd op de verslagen van lezingen en voordrachten van het desbetreffend comité ingekomen. Er zal in Neerlandia melding van worden gemaakt [1]).

2. Het a. s. Koloniaal Onderwijscongres.

De vergadering besluit dat het A.N.V. lid zal blijven.

3. Juliana scholen.

Mej. Baelde doet eenige mededeelingen over deze vereeniging waaruit blijkt dat zij in bloei toeneemt. Te Malang is een werkzame Afdeeling opgericht. Men hoopt geld voor een tweede school bijeen te brengen.

Punt VI. Nederlandsche Antillen.

1. Jaarverslag. Zie Juli-nummer Neerlandia.

2. Boekerij en leeszaal op Curaçao

Het Groepsbestuur vraagt of het Hoofdbestuur steun aan de stichting wil verleenen en is van oordeel, dat zij van verschillende vereenigingen op Curaçao dient uit te gaan.

Besloten wordt de belangen dezer nuttige instelling zooveel mogelijk te bevorderen.

Punt VII. Zuid-Afrika.

1. Verzoek om steun voor het Hollandsch Onderwijs in Rhodesië.

Van de Nederl. Zuid-Afr. Vereeniging is een verzoek ingekomen om mede steun te verleenen aan het Hollandsch Onderwijs in Rhodesië. De kerk arbeidt daar krachtig aan instandhouding van het Hollandsch element.

Besloten wordt f 600.— per jaar gedurende 3 jaren toe te staan.

2. Jaarverslag Afd. Potchefstroom. (Opgenomen in het Aug.-nr. van Neerlandia.)

[1]) Zie dit nr. onder Oost Indië Red.

Punt VIII. Zelfstandige Afdeelingen.

Reglement der nieuwe Afd. Essen.

De Reglements-Commissie heeft bericht dat deze nieuwe Afd. statuten en reglement heeft ingezonden. De stukken zijn teruggezonden met verzoek van beide één te maken, daar Afdeelingen geen statuten behoeven.

VLAANDEREN.

Van het Belgisch front.

Nu, van een optreden van groep Vlaanderen, als zoodanig, geen sprake wezen kan, past het in Neerlandia aan te stippen, elke afzonderlijke uiting van Vlaamsch leven. Reeds in '16 heb ik getracht van dat leven in onbezet België eenig denkbeeld te geven. Alle toen reeds aangewende pogingen, om te beletten dat bij de eenen de Vlaamsche geest zou gaan verworden en om bij de anderen diezelfde wakker te schudden, en om hen aldus te doen vasthouden aan eigen taal en eigen ontwikkeling, werden deze lange jaren door, steeds volgehouden en daar, waar het mogelijk bleek, op grooter schaal toegepast. —[1]) zagen de Vlaamsche soldaten hun onverdroten arbeid met wellukken bekroond. Er ontstond een geestelijke Vlaamsche beweging, welke met den dag toenam in macht en omvang, dank zij de ijver en nauwgezetheid waarmede de Vlaamsche soldaten zelf, — — — — — — — — — — — — aan hun eigen geestelijke verheffing werkten. Van die toenemende kracht getuigen de hooge bloei onzer Vlaamsche dagbladen „Ons Vaderland" en „De Belgische Standaard"; de groote bijval van Vlaamsche voordracht-, kunst- en lieder-avonden, zoowat in alle dorpen achter 't front gehouden; de steeds grooter wordende navraag naar Vlaamsche lektuur, waaraan ongelukkiglijk niet in voldoende mate wordt voldaan en waarin het dus een dringende behoefte en eerste plicht is te voorzien.

De bekroning van dit pogen van dezen geestelijken strijd zou zijn de instelling van een Vlaamsch tooneelgezelschap, dat onze soldaten, sinds zoo lang verstoken van elk verheven zielsgenot, zou geven echte hoogere kunst. Zouden onze soldaten, met hunne te midden van ruw oorlogsgeweld verstompt geworden geesten, daar wel iets voor voelen, zouden zij er wel iets van genieten? Alhoewel zoo'n instelling hun zware eischen stelt van toeleg, aandacht, voorbereiding, die ze helaas in dezen tijd niet allen vermogen te vervullen, is de genomen proef de bevestiging geweest, dat de goede zin onzer Vlaamsche soldaten vatbaar is gebleven voor wat er hun schoons en edels aangeboden wordt. Zelfs zij, die twijfelden aan de mogelijke leefbaarheid onder deze voorwaarden van een Vlaamsch tooneelgezelschap, hebben geleerd dat men nooit hoeft te wanhopen over de geestelijke levenskracht van ons volk. Ons Vlaamsche frontleven werd verrijkt met een nieuw en doelmatig middel tot volksverheffing.

H.M. Koningin Elisabeth heeft ruime schouwburgzalen ten dienste van 't leger gesteld, waarin meestal bioscoopvoorstellingen worden gegeven. Doch de Vlaming zegt terecht: „Geen eigen leven, zonder eigen kunst". En wat een schoone, eenige gelegenheid die groote schouwburgzaal om duizenden te laten genieten Nederlandsche kunst. Juist, bij de eerste opvoeringen door het Vlaamsch tooneelgezelschap in deze zalen valt een feit aan te stippen, — — — — — — — — — — — — van meer dan alledaagsche beteekenis. Dit gezelschap heeft het aangedurfd — — — — — — — — ten tooneele te brengen voor de jongens van 't front! Het is niet zonder een gevoel van angst voor een mogelijk misslagen van dit gewaagde pogen, dat ik de eerste opvoering tegemoet zag. De buitengewone bijval heeft de meest pessimistisch gestemden in vervoering gebracht. Nooit had men zoo'n geestdriftig succes, zoo'n opgetogen, bewonderende instemming durven verhopen. Sinds beleefde „Ware-Nar" meer opvoeringen in verscheidene dorpen.

Hulde en dank verdient hierbij hij, die de leiding van dit Vlaamsch tooneelgezelschap op zich nam. Dr. J. O. De Gruijter is geen onbekende in de Vlaamsche tooneelwereld, wegens zijne door elkeen hooggeschatte voordrachtkunst en zijn sporen voor verspreiding der algemeene Nederlandsche omgangstaal. Hij was vóór den oorlog stichter eener Vlaamsche tooneelschool te Gent en had de leiding van de bekende „Vlaamsche Vereeniging voor Tooneel- en Voordrachtkunst" welke Starkadd, Iphigenea in Tauris, Philoktetes, De Doode Stad, Mina van Barnhelm, Ware-Nar voor het voetlicht bracht. Van hem dus, bij wie steeds de overheerschende gedachte, het schoone te geven, de grond was van zijn pogen, mochten wij veel hopen; maar dat het hem gelukken zou in zoo'n korten tijd zulke verscheiden elementen, nieuwelingen, hem onbekenden voor 't meerendeel, zoo niet allen, waarover hij beschikken kon, tot eene eenheid te scholen, zóo, dat hij het bracht tot eene feillooze eerste opvoering, hadden we niet durven verwachten. Daarom, om zijn grootsch pogen en om den prachtigen uitslag, is het ons een dubbel genoegen Dr. De Gruijter geluk te wenschen.

De Vlaamsche soldaten zijn terecht fier over wat een kunstenaar als hij in hun midden en voor hen heeft verwezenlijkt. We zijn tevens overtuigd, dat wanneer verdere moeilijkheden tot aanwerven van actrices en vormen van jonge nieuwe krachten uit den weg zullen zijn geruimd, hij het Vlaamsch tooneelgezelschap aan 't front tot hoogeren bloei zal weten te verheffen, de blijde belofte in deze gebeurtenis besloten zal weten te vervullen, de Vlaamsche soldaten herhaaldelijk nog in bewondering zal brengen voor eigen kunst, opwekkend hun schoonheidszin en hun zucht naar eigen ontwikkelings- en geestesleven. Dit is voor ons van 't hoogste — — — — — — — — — — — — — — —

Juni 1918. GASTON SMEESTERS,
(Secr. Tak Gent).

[1]) Waar strepen staan is de censor aan 't werk geweest. RED.

Zend Neerlandia aan een vrind,
Licht dat g' er een lid mee wint.

OOST-INDIË.

Het is mij bijzonder aangenaam te kunnen aanvangen met de aandacht te vestigen op

een bemoedigend schrijven,

dat de redactie van Neerlandia in mijne handen stelde.

Het luidt aldus:

Den Haag, 9 Juli 1918.

Hooggeachte Redacteur,

Vergun ons een klein plaatsje in Uw veel gelezen blad, om onze gevoelens tegenover den heer v. L. uit te spreken.

Met belangstelling en sympathie hebben wij het artikel van den Heer v. L. over „Vreemde Oosterlingen" gelezen in het Juni-nummer 1918 van Uw orgaan Neerlandia.

Mochten alle volkeren over elkaar zoo denken, als de Heer v. L. over de Chineezen en mocht ieder op deze wijze over zijn naaste oordeelen (de Heer v. L. schreef: „Zij (de Chineezen) hebben hunne gebreken en deugden (evenals wij) en zijn zeker niet slechter dan de Hollanders." Hoe anders zouden de wederzijdsche betrekkingen dan zijn! Men zal elkaar beter leeren kennen en begrijpen; terecht zegt het Hollandsche spreekwoord: „Onbekend maakt onbemind" en „alles begrijpen heet alles vergeven" kan er op volgen.

Een oorlog, als die thans Europa teistert, zal dan misschien voorkomen kunnen worden, want een van de aanleidende oorzaken (men kan zeggen „de hoofdzaak") is wel „het niet begrijpen van elkaar" der betrokken volkeren.

Laat ons niet zoo ver gaan, maar acht geven op hetgeen in onze onmiddellijke nabijheid geschiedt, waar leden van eenzelfde samenleving, van eenzelfden kring. van hetzelfde gezin elkaar het bestaan verbitteren door misverstand.

Uit deze afkeuringswaardige eigenschap zich reeds in het eigen volk in toomelooze woede, hoe erger moet het dan niet gesteld zijn onder twee rassen, die hemelsbreed van elkaar verschillen. Als voorbeeld noemen we in dit geval een Hollander en een Chinees.

Gelukkig, dat de toestanden langzamerhand veranderen en zich wijzigen in goede richting. Er wordt van den kant van het Moederland meer belangstelling getoond jegens de koloniën. Invloedrijke stemmen doen zich hooren om Nederland nader tot Indië te brengen.

De ingezetenen van de koloniën sturen hun zonen en dochters naar Holland voor studie en opvoeding.

Geschriften. waaronder Uw orgaan zeker een groote plaats inneemt, redevoeringen, vereenigingen met de bedoeling de wederzijdsche belangstelling op te wekken, zullen ons langzaam maar zeker tot het gewenschte doel brengen, n. l.: *Indië één met Nederland*.

Moge steeds met onvermoeiden ijver in deze goede richting gewerkt worden; dan twijfelen wij er niet aan, of de voorspellingen van den Heer v. L. zullen uitkomen.

U vriendelijk dankzeggend voor de verleende plaatsruimte teekenen we,

Hoogachtend,
Uw. dw. dn.
de 3 Chineesche leden
van het A. N. V., afd. 's-Gravenhage.

Als ik dit schrijven „bemoedigend" noemde, deed ik dit — naar ik meen — met het volste recht. Deze drie jongelieden toch hebben 't zoo goed begrepen, dat het klagen over en 't wroeten in 't *verleden* geheel nutteloos is en dat wij ons eendrachtig moeten werpen op de *toekomst*. Dit is het wat helaas vergeten wordt door enkele vertegenwoordigers van *Jong-China* en *Jong-Java*, ook in Nederland, die, moedwillig blind voor den nieuwen koers, door Nederland gevolgd, voortgaan met wrokken, over 't geen reeds tot het verleden behoort of der verdwijning nabij is.

Ik geef aan de 3 jonge Chineesche leden der Jongel. Afd. 's-Gravenhage de verzekering, dat de door mij neergeschreven waardeerende bewoordingen geen „frase" waren, maar ernstig gemeend en tevens dat die waardeering door zeer velen gedeeld wordt.

Mogen onze jeugdige vrienden, die hartelijk welkom worden geheeten in ons Verbond, hunnerzijds zich aangorden om vooroordeelen en wantrouwen, voor zoover die nog nadeelig werken in den boezem van hun eigen volk. flink te bekampen.

Wij moeten elkander waardeeren en vertrouwen en geheel één worden als burgers van Insulinde, behoudens ieders eigenaardigheid.

Een leerling van Confucius [1]) zei: „Meester, zoudt ge ook in een enkel woord de zedeleer kunnen samenvatten?"

En de Meester sprak: „Is het niet het woord: *Wederkeerigheid?*

Voorwaar, die leer kan goede staatsburgers vormen!

Nog een ander schrijven werd in mijne handen gesteld, en wel van den heer *W. J. Lugard* te Twello. Schrijver heeft het over de wenschelijkheid, dat het A. N. V. krachtig ijvere voor het doordringen van

het Nederlandsch in Indië.

Dit naar aanleiding van „Senator" *van Kol's* in de Eerste Kamer uitgesproken vrees, dat men deze taal aan den Inlander zal *opdringen;* dezelfde vrees dus, die vroeger door den heer *Gerhard* in de Tweede Kamer werd geuit. Beiden spraken, naar ik meen, onder te grooten druk van het tegenwoordig voorop geschoven *zelfbestemmingsrecht* en deze theorie deed hen de werkelijkheid niet zien, zooals die is; d. i. niet Nederland dringt die taal op; integendeel, de volkeren daar ginds dwingen er om. [2]) Vroeger heb ik dit herhaaldelijk uiteengezet.

De heer *Lugard* kan zich overtuigen. dat het A. N V. de zuivering en uitbreiding der Ned. Taal op bezadigde maar krachtige wijze voorstaat en dat in 't bijzonder de Groep „Ned.-Indië" in dezen doet

1) Ik geef hier den naam in Latijnschen vorm.

2) „En" . . , zegt iemand, „weet ge dan niet, dat de nieuwe *Volksraad* juist gedwongen heeft om ook 't Maleisch te mogen gebruiken?"

Zeker weet ik dat, maar ik weet ook, dat als Nederland 't Maleisch had voorgeschreven, de Inlandsche were d veel harder zou hebben geroepen om 't Nederlandsch te mogen gebruiken In de hedendaagsche geprikkelde stemming vond Indië dat voorschrift van Nederland wat *bazig*; 't gold hier dus , niet de knikkers, maar 't recht van 't spel."

wat in haar vermogen is. Maar... ook deze Groep dringt niets op, maar tracht alleen, door leergangen enz. enz., het onstuimig verlangen der Inlandsche maatschappij te bevredigen.

Het A. N. V. behoeft dus voor het Nederlandsch geen *propaganda* te maken en zou dat zeker ook niet doen als de Inlander er niet naar vroeg. —

De Vereeniging: Koloniaal Onderwijs-Congres,

die beoogt: *de bevordering van het onderwijs in het Nederlandsche grondgebied buiten Europa,"* wenscht in de eerste dagen van October a. s. te 's Gravenhage haar tweede congres te houden; dit zou ten minste twee dagen moeten duren. Het eerste congres mag „welgeslaagd" genoemd worden, wierp rijke vruchten af. De kosten waren f 5053.96½; leden en bezoekers brachten op f 1272.34½, terwijl het Ministerie van Koloniën en het Waarborgfonds elk f 1890.91 moesten bijpassen.

Voor dit tweede congres is weder een regeeringssubsidie, tot een maximum van f 2000.— op de begrooting gebracht en het overschietende deel van het Waarborgfonds is welwillend ter beschikking van het Bestuur gelaten.

Maar... er is nog meer steun noodig. Daarom roept het Bestuur de hulp in van alle vrienden van Indië om óf deel te nemen in het Waarborgfonds óf lid te worden van het Congres (f 5.—) of zoowel t een als het ander.

Vroeger uitte ik eenig bezwaar tegen het *jaarlijks* houden van zoodanig congres, waarop men plan had; thans evenwel zijn er *twee* jaren verloopen en er is op dat gebied: het nieuw inrichten van het onderwijs voor millioenen, zóóveel te verrichten, dat de zeer belangrijke raadgevingen van een congres, waaraan tot oordeelen bevoegde personen deelnemen, juist in deze tijden van onstuimige ontwikkeling wel degelijk nuttig kunnen zijn.

Van de richting, waarin het uit te breiden onderwijs voortgestuwd wordt, hangt voor de toekomst der volkeren in O. en W. Indië zeer veel af.

Zij, die deze zaak willen steunen (en dat behoeven waarlijk niet alleen Indische „Oudgasten" te zijn) hebben zich te wenden tot de penningmeesteres: *Mej M. S. van der Willigen, van Bleiswijkstraat 69, 's-Gravenhage.*

Ongetwijfeld zal dit congres weer nieuwe belangstelling wekken voor ons Insulinde. Dit zelfde doel wordt geregeld, en zonder ophef, nagestreefd door de

voordrachten vanwege ons Ministerie van Koloniën.

Deze voordrachten worden gehouden voor de rijpere schooljeugd door verschillende personen, die daarbij ook gebruik maken van door het Koloniaal Instituut verstrekte hulpmiddelen.

Ik mocht kennis maken met een paar rapporten, vriendelijk toegezonden aan het A. N. V.

Het eene is van den Oud-Inspecteur van het Inl. Onderwijs in Ned. Indië, den heer *A. G. Boes* te Haarlem, die in den wimter 1917/18 vijf voordrachten met lichtbeelden hield voor leerlingen van de beide hoogste klassen der *Middelbare Scholen* en van het *Gymnasium*. De toeloop (vrijwillig) van de belangstellende jeugd was zóó groot, dat iedere voordracht tweemaal moest gehouden worden.

Een tweede rapport is van de hand van den oud-Indischen Bestuursambtenaar *Dom van Rombeek*, die voor de bovengenoemde kategorie van leerlingen in 44 plaatsen een lezing met lichtbeelden hield „betreffende den werkkring bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch Indië".

Deze eenvoudige maar doeltreffende manier om kennis te verbreiden en belangstelling te wekken is zeer zeker de ware en kan er toe leiden, dat de vooroordeelen tegen het leven en werken in Indië geleidelijk verminderen. Het is er verre vandaan, dat men jongelieden wil *werven*; men tracht de zaken zoo onbevangen mogelijk voor te stellen; edoch, waar „onbekend" tot nu toe „onbemind" maakte, mag de hoop gekoesterd worden, dat voortaan steeds minder vreemdelingen plaatsen innemen, die even goed door Nederlandsche jongelui kunnen bezet worden.

In dezelfde richting streeft het

Comité voor Nederl.-Indische Lezingen en Leergangen.

Uit een verslag over een te Amsterdam door dit Comité gehouden vergadering blijkt, dat dit Comité in 1917/18 in tal van plaatsen leergangen deed houden, daarbij gesteund door het *Koloniaal Instituut*, dat o.a. zorgde voor films en gedrukte toelichtingen. De uit vijf kisten bestaande reisverzameling werd ter vergadering tentoongesteld. In gereedheid worden gebracht 12 à 14 kisten, die elk een cultuur zullen bevatten. De handleidingen van *Prof. Blaauw* voor rijst, suiker, thee en koffie zijn reeds gereed; eveneens de foto's en lantaarnplaten voor die cultures.

Men wil bijeenbrengen een *reizende koloniale boekerij*, voorts propaganda drijven op middelbare en opleidings-scholen in grootere plaatsen (hetgeen trouwens reeds geschiedt door 't Min. van Kol.), verbetering aanbrengen in 't onderwijs betreffende de Koloniën en den Minister van Koloniën vragen, de duurdere werken ten geschenke aan te bieden aan arrondissements- en andere bibliotheken, enz. enz. Wij wenschen ook dit Comité goed succes op zijnen arbeid en vinden het verstandig, dat men bij 't kiezen van een arbeidsveld meer dan vroeger zich zal terugtrekken van plaatsen, waar vereenigingen als *Oost en West* e.a. reeds werkzaam zijn.

Een bevriende hand zond mij een circulaire van de „Vereeniging tot oprichting van

Jonge-vrouwenscholen in Nederl.-Indië.'

Het Indo-Europeesche meisje is in de laatste jaren ontrukt aan het minderwaardig bestaan dat vroeger werd geleid. ten gevolge van gebrekkige ontwikkeling. Overal is in Indië een drang om zich een goede plaats te verzekeren in den strijd om 't bestaan; gouvernements- en handelskantoren zijn veroverd; honderden meisjes verrichten goed betaalden arbeid en zorgen (zooals ik vaak zag) voor moeder, broers en zusjes. Het Indo-Europ. meisje is bezig de Indo Europeesche maatschappij geheel te hervormen, vooruit te brengen. (In 't voorbijgaan een vriendelijk saluut aan die wakkere deerntjes, vroeger zoo vaak gesmaad!) Er zijn er evenwel, die wat schoolsche ontwikkeling betreft niet mee kunnen komen. Vele paupermeisjes moeten den vooruitgang van hun meer begaafde zusters aanzien en blijven zelf verre staan.

Met dezulken wil bovengenoemde Vereeniging zich bezig houden. De ziel dezer Vereeniging is *Mevr. L. J. Hissink Snellebrand*, die als oud-onderwijzeres de Indische meisjes, en onder deze ook de vele stumpertjes, kent.

De Afd. „*Malang en Omstreken*" stelt zich voor, de meisjes overdag practisch te bekwamen in „huis- en tuinbouwkunde" (bedoeld zal wel zijn kennis van huishouden en tuinbouw) en in den namiddag en de avonduren door lessen haar theoretische ontwikkeling bevorderen."

„De Vereeniging in Holland heeft reeds maandelijkschen financieelen steun toegezegd, maar verder is ruime steun uit geheel Nederlandsch-Indië noodzakelijk."

Wij voegen er bij:... en niet minder wenschelijk van de zijde der in Nederland wonende Indische Oudgasten, die hun welvaart aan Indië te danken hebben en dat.... zoo nu en dan.... vergeten [1]).

Draadlooze verbinding met Indië.

Daar wij deze zoo van uitnemend belang achtten voor de ontwikkeling van den *Nederlandschen* stam, meldden wij reeds een en ander maal dat deze in aantocht was.

Thans schijnt de zaak met *buitenlandsche* werkkracht (Mr. Telefunken te Berlijn) werkelijk tot stand te komen, zoodat wij ons niet voor niets verblijd hebben.

's-Gr. v. L.

Afd. Batavia.

Leden. Het Ledental bleef in deze jaren ongeveer gelijk, op 1 Jannari 1915 telde de afdeeling 309 leden, welk aantal op 31 December 1917 was gedaald tot 302.

Enkele leden gaven als reden van hun bedanken op, dat gebleken was, dat het A. N. V. pro-Duitsch was en zij daarom van een dergelijke vereeniging niet langer lid wenschten te zijn.

Een ernstig woord van protest tegen de beschuldiging van partijdigheid, vooral onstaan door onjuiste beweringen in enkele dagbladen, mag hier niet ontbreken.

Volksleesgezelschappen. Deze instelling gaf in de jaren 1915 en 1916 een bevredigenden uitslag, 1917 wees echter een tekort aan van f 920.—, welk tekort voornamelijk zijn oorzaak vindt in de hoogere abonnementsprijzen van de tijdschriften en de duurdere verzendingskosten, terwijl ook het lezerstal achteruit ging.

Propaganda. Gedurende de drie genoemde verslagjaren werden er een veertiental lezingen en samenkomsten gehouden, waarvan 2 lezingen werden bijgewoond door Z. E. den Gouverneur Generaal.

Voorts werden door de Afdeeling uitgegeven een vijftal sluitzegels waarop de beginletters A. N. V in monogram en de spreuk: „Één taal, eén volk."

Nederlandsch Fabrikaat. Eene commissie werd ingesteld om met den vertegenwoordiger van de vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat" te trachten doel en streven van die vereeniging meer bekend te maken en ingang te doen vinden, zoowel bij de Bataviasche firma's als bij de ingezetenen.

De slechte verbindingen met Nederland en de onmogelijkheid om monsters van vaderlandsche nijverheidsvoortbrengselen te laten uitkomen, doemde de commissie tot werkeloosheid.

[1]) Die voor dit doel iets over heeft, kan dat zenden aan Mevr. *A. Delmaar-Mulder*, Kajoetangan 11, Malang (Java).

Openbare Leeszaal. De Afdeeling zal in de openbare leeszaal van de Vereening ter bevordering van het Bibliotheekwezen een stel algemeene tijdschriften in de Nederlandsche taal ter lezing leggen, welke tijdschriften later in de boekerij van die vereeniging zullen worden opgenomen. Voorts werden aan die vereeniging in bruikleen afgestaan alle in het bezit der Afdeeling zijnde boekwerken en tijdschriften.

Bestuur. Met leedwezen moet melding ervan worden gemaakt, dat in den loop van 1917 de heer H. A Hissink, in wiens handen sedert 1912 de leiding van de Afdeeling heeft berust, wegens vertrek naar het buitenland als zoodanig is afgetreden.

Het Bestuur der Afdeeling was op 31 December 1917 samengesteld als volgt: *Hd Voorzitter:* J. W. Roessingh van Iterson J. Azn.; *Secretaris-Penningmeester*: W. Reijnders; *Leden*: Mr. J. ten Brink; C. J. de Bruijn; Raden Batin Djajanegara; J. J. Palm; M. van Doornick; J. F. van Hoytema; Dr. P. H. G. van Oye de Fontency; Dr. H. W. Woudstra; Dr. Hoesein Djajadiningrat; H. D. van Zoelen en Dr. G. J. Nieuwenhuis.

Het Afdeelingsbestuur.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2de Schuytstraat 247, Den Haag.

Brievenbus.

Na eenige maanden van gedwongen rust — door allerlei omstandigheden kon Neerlandia ons niet plaatsruimte afstaan — vatten wij onze taak weder op, daarbij gebruik makende van hetgeen belangstellende lezers ons zonden, voor zoover dat niet verouderd was.

Hiermede is tevens verklaard, waarom wij verschillende bijdragen niet plaatsten.

Mr. R. V. te R. Uw voorstel in zake „Taalbederf door aankondigingen" zullen wij in onze eerstvolgende vergadering behandelen. In onze afdeeling in Neerlandia zullen we U daarna antwoorden.

E. B. M. te H. Nederlage kwam in 't begin der 20ste eeuw als germanisme in het Nederlandsch. U vindt het behandeld in Neerl. 1916, Juli-nr, blz. 156. Gevallen in de beteekenis van bevallen is thans verouderd, doch overigens goed Nederlandsch. Zie hierover Wdb. der Ned. Taal, Deel IV G. Gitzwart Kol. 1901.

* * *

Taalbederf door aankondigingen in dagbladen en tijdschriften.

Zonder breedvoerig stil te staan bij de bekende oorzaak van het taalbederf niet alleen in onze taal maar ook in de Fransche, de Duitsche en Engelsche, zou ik gaarne in Uw geacht blad den uitgevers van dagbladen en tijdschriften willen in overweging geven nauwkeuriger toe te zien op de hun aangeboden aankondigingen. Meer dan vroeger, thans het tijdvak van vernietiging, wemelen die van grove en voor de taalontwikkeling bij ons volk zeer stuitende fouten. De kieschheid brengt mee daarvan geen voorbeelden aan te halen. Ieder beschaafd mensch moet ontstemd raken over de dagelijksche winkel- en keukentaal in de aankondigingafdeeling.

De aankondigers van gebrekkig allooi kunnen er

moeilijk bezwaar tegen maken, wanneer de uitgevers een vorm der aankondigingen, in welke taal ze ook gesteld zijn, behoorlijk doen nazien. Er is geen twijfel aan, of één der redactieleden is tot die niet zoo zware taak bereid: een die de taaleigenaardigheden wat kent. Veel werk is dat niet; een goed werk in elk geval. Soms zijn de aankondigingen, wat den vorm betreft, zóó gebrekkig, ja monsterachtig, dat men lust zou hebben te vragen: schaamt de uitgever, schaamt het blad er zich niet voor?

Wanneer alle uitgevers hiermee mochten instemmen zal ook hier veel voor de taalontwikkeling van ons volk kunnen gedaan worden, dat eer het gebrekkige dan het goede tracht na te praten. We lijden wel veel onder het „Ersatz"-misbruik helaas! Veel ploertigheid kan nog uit de taal. *onze* taal althans, verbannen worden. (w.g.) Mr. R. VORSTMAN.

Den Haag, 26 Juli 1918.

* * *

Den Haag op zijn malst.

(Een gedrukt opschrift voor het toonraam van een poppenwinkel in de Parkstraat.)

If you will send a beautiful present to your familie, from Dutch fabricate, we make Dutch National Doll's in originale dress.

* * *

Vreemde woorden. — Een in ons land vertoevend Vlaming zocht zich deze bloemlezing saâm bij het lezen van één Nederlandsch blad.

De militaire autoriteiten worden ruim gesalariëerd. — De deputatie treedt morgen in functie. — De inscriptie was gecalligrafeerd. — Een goed georganiseerde receptie. — Op den cursus gebruikt men dictionnaires der laatste editie. — De superieuren publiceeren hunne instructies op indirecte wijze. — De combinatie contracteert een engagement om het conflict te localiseeren en geen insubordinatie te provoceeren. — Hun agressief optreden is slechts geformeerd om verdere gefingeerde motiveeringen te voorkomen. — Zijn been is gisteren geamputeerd, volgens genomen informatiën was deze operatie een moeilijk probleem, doch men rapporteert een gunstig resultaat. — Tot groote consternatie van het publiek, heeft men geconcludeerd den man te escorteeren. Hij is een recidivist. Zijne situatie is niet schitterend, men heeft hem nauwkeurig gesurveilleerd, alvorens over te gaan tot arrestatie. Hij hield pertinent vol onschuldig te zijn, toch is hij gedetineerd en wacht nu op expiratie zijner straf. Misschien vindt zijn advocaat wel een cassatiemiddel, waardoor hij clausules kan interpreteeren, die sensatie verwekken. Van zulke affaires bestaan geen antecedenten. Een particulier bureau van recherche zal een enquête instellen, eene audiëntie aanvragen en bij middel van getuigen à décharge demonstreeren, dat men expressievelijk foutieve declaraties heeft getoond. Al deze transacties zijn essentieel moeilijk en gecompliceerd. Zij zullen alarmeerend werken, hoewel men liever discretie zou in acht nemen. Door recruteering van geroutineerde detectives hoopt men reeds in eerste instantie te arriveeren tot confisqueering van het vendu-huis, waar de betrokken grossiers in chemicaliën, de producenten van delicatessen en de exporteurs van fijne lingeriewaren en tailleursgarnituren hun artikelen distribueeren Hunne referenties zijn in flagrante tegenspraak met wat de bewoners der bel-étage vertellen. Reeds geruimen tijd exploiteerden zij, met zekere adsistenten en taxateurs een confectiehuis, waar ook een paar costumières gesolliciteerd hadden, die zeer accuraat pantalons konden repareeren. Een requirant arriveerde zelfs in équipage. Die heer was gedomicilieerd in een modern huis, op den chiquen stand. — Dit nieuw woningcomplex heeft een riant uitzicht. Er wonen ook assuradeuren, er is zelfs een luxe-broodbakkerij geopend, met mooie étalage, die tegen scherp concurreerende prijzen verkoopt. Hare cliëntèle is reeds enorm groot. Er zijn daar ook nog gehuisvest, een tourneur, een accountant, een distillateur en de propriétaire van een electrotechnisch installatie-bureau. De dessins van de balcons zijn zeer elegant en actueel, de garneering is fraai. Jammer dat force-majeure de complete restauratie van het antiek kasteel belet. — Bekwame première in modes, eenig kapitaal fourneerende, zoekt associatie om eene hoedenzaak in fijnere genres te etablisseeren, zij kan zelf creëeren. — Het betreft hier een fait accompli. Na het appèl nominaal mag niet gerepliceerd worden, op het experimenteel onderzoek volgt afwijzend praeadvies. — De opera speelt spectacle coupé met luxueuse mise-en-scène. Ik eindig, want ik ga naar een soirée-avond, waar een professeur dansant zijn laatste creaties zal demonstreeren. Adieu. — Een Vlaming. Alg. (Ned.) Handelsbl.

Zal het helpen?

* * *

RESTAURANT de 1de Ordre
Lunch - Diner - Souper
Prix Fixes et à la Carte.
Hûitres, Homard, Caviar, Volaille, Fruit. Bonbons fins.
Koude en Warme Schotels aan huis bezorgd.
Specialiteit in artikelen voor Buffet Froids.

Een vermakelijk staal van de wijze, waarop men, naar ik meen, zijn zaak niet moet aankondigen.
's Gr. W. S.

* * *

2de NEDERLANDSCHE JAARBEURS.
Monsterkamer No..... ,
Vredenburg.
Demonstreer*d* met Heftransportwagens,
Stapellieren, enz. enz.
Steun*d* deze moderne Nederlandsche Industrie.
Och, steunt de aloude Nederlandsche taal!

* * *

Hilversum, waar ik mijn zomerverlof doorbracht, betoont zich waardig, om vreemdeling en landgenoot te ontvangen. De kappers noemen zich natuurlijk *coiffeur*, een zelfs *cwafure*. Een goed Hollander schrijft op zijn uithangbord, dat bij hem verkrijgbaar zijn boonestake, rekhoute, enz. G. O.

* * *

Toen de heer Emants den 12den der vorige maand zijn 70ste jaarfeest vierde en „Het Vaderland" dat ruchtbaar maakte, hoorden we een paar onzer jongeren zeggen: „Is Mr Emants al 70 jaar?"

Met die vraag teekenen wij, leden van de Taalcommissie, ook ons medelid Emants.

In de deftige huizinge op den hoek van Parkstraat en Mauritskade te 's-Gravenhage, hield de Taalc haar meeste vergaderingen. En, al is de heer E. niet de voorzitter der Taalc., al geeft hij dus niet de leiding wanneer hij het woord vraagt, komt er leiding, leiding naar de gedachte, die de Taalc. steeds voor oogen heeft, die door het gesproken

woord van Emants opnieuw bezieling krijgt. Onverflauwd stelt hij er belang in, werkt voor het goed recht, waarop wij aanspraak maken.

In Nederland Nederlandsch! Wat de heer Emants daarvoor deed, is niet in enkele regels te zeggen. Wij willen dat nu ook nog niet doen. Want we weten, dat Emants niet rusten kan en wil. Wij zijn er dan ook van overtuigd, dat we hem in ons midden houden, totdat ook voor hem de tijd van gaan komt. Moge deze nog lang wegblijven en zij het dan Emants gegund met vrouw en dochtertje nog een aantal jaren in gezondheid met dezelfde werkkracht voor en belangstelling in onze zaak te leven.

DE TAALCOMMISSIE.

INGEZONDEN.

Niet of geen.

Mijnheer de Redacteur,

In art. 5 van onze nieuwe Registratiewet staat te lezen: „De vermelding in..... doet echter eene verplichting tot aanbieding ter registratie niet ontstaan", in art. 37: „behoudens de bepaling van art. 34 is op akten van scheiding van onroerende zaken recht van overdracht niet verschuldigd";

in art. 38: „op akten van verdeeling van markgronden wordt recht van overdracht niet geheven";

in art. 49 2de lid: „onroerende zaken, welke niet deel uitmaken van eene in haar geheel ingebrachte onderneming";

in art. 61: „akten, waarop evenredig recht niet verschuldigd is";

in art. 75: „Overigens doen latere gebeurtenissen niet een recht op teruggave ontstaan." [1])

In al deze gevallen is voor de ontkenning het woord „niet" gebruikt, terwijl de gewone, voor de hand liggende, gebruikelijke constructie met „geen" angstvallig vermeden wordt, een streven, dat men in de rechtsgeleerde litteratuur van de laatste jaren veelvuldig kan opmerken en waarvan de oorsprong voor mij althans totaal in het duister ligt. Hoe komt men er toch aan? Meent men werkelijk, dat: „ik eet geen brood" of „ik drink geen water" geen Hollandsch (niet Hollandsch, zeggen de hervormers) is? Verbeeldt de wetgever zich in allen ernst, dat b.v. de redactie van bovenstaand art. 75 iets anders is, dan gruwelijke radbrakerij van onze dierbare taal, eene radbrakerij, waartoe men alleen een uitheemschen mond in staat zou achten?

Als men van officieele zijde zich op zuivering der taal wil gaan toeleggen, dan is er gelegenheid te over. Men denke eens aan den perceelsgewijzen legger, die op alle kadastrale uittreksels en grondlasten biljetten prijkt, of den Tante-Betje-stijl die in onze wetgeving zoo welig tiert, of fraaiigheden als de „schuldige aan eene overtreding", die men in het strafwetboek kan vinden, enz.

Met dank voor de plaatsing Hoogachtend,
Uw dw.

Dordt Juli 1918. A. SIGMOND.

[1]) In de Telegraaf van 16 Juni, 2de blad 1e kolom, onderaan in een stuk getiteld „Recht en Wet" van Mr. H. Louis Israëls, staat het volgend fraais te lezen: „De Rechtbank is dus blijkbaar van oordeel, dat die papieren niet kunnen een bewijs opleveren, enz."

Verzorging van Nederlandsche kinderen.

Ondanks de duurte en de schaarschte aan levensmiddelen zijn er nog altijd menschen, bereid het hunne met anderen te deelen. Dat is een mooie karaktertrek en daardoor was het mogelijk, op 14 Augustus j. l. wederom 18 Nederlandsche kinderen uit het buitenland in vriendelijke gezinnen te doen opnemen. De afdeeling Alkmaar van het A. N. V. had er zich dit keer voorgespannen. Met bewonderenswaardigen ijver heeft ze het werk aangepakt en aan 19 kinderen huisvesting weten te verleenen. Indien buitenstaanders eens getuigen konden zijn van de vreugde en de warmte, waarmede deze kinderen door hunne pleegouders worden ontvangen, dan zouden zij, zonder twijfel, geroerd en bewogen worden, ook eens een kind aan het hart te drukken. Ruim drie jaar hebben deze jeugdige schepseltjes in toenemende mate ontberingen geleden; ze zijn vergeten, hoe een boterham met boter of kaas smaakt. En wat altijd op nieuw bekoort in dit werk, dat is de herleving der zielevreugde bij deze kinderen. Mochten lezers van Neerlandia dit willen genieten door zelf een kind op te nemen, dan ontvangt de ondergeteeke gaarne daarvan bericht.

W. F. VAN HEUSDEN,
Secretaris.
Nic. Maesstraat 43, Amsterdam.

Mededeelingen en Allerlei.

Nationaal huldebetoon aan Min. Loudon.

Zij, die verzuimden hun naamkaartje met woonplaats, beroep en handteekening te zenden aan het kantoor van het A.N.V., Wijnstraat 93, Dordrecht, kunnen dat nog deze maand doen.

Zegt het voort.

Voor Afdeelingsavonden.

Mevr. Joh. Engel—Wilson, Ceintuurbaan 113huis, Amsterdam.

Nederlandsche en Afrikaansche liederavond.

Mej. G. Raadsveld, solozangeres, Lomanstraat 1, Amsterdam.

Afrikaansche liederavond, in samenwerking met den heer E. C. Pienaar (verzen-voordracht).

J. Modes Lauwerijs, De Riemerstraat 105 G, Den Haag. Voordrachtprogramma's gewijd aan:

De Mannen der Nieuwe Gidsbeweging.
De literaire beweging in Holland na 1890.
De Mannen van het tijdschrift „Van Nu en Straks".
Het tijdschrift „Vlaanderen aan het woord".
Vlaamsche letterkunde in Vogelvlucht (van Maerlant tot Rodenbach)
Moderne letterkunde in Zuid-Afrika.
Groot-Nederlandsche Programma's (Holland, Vlaanderen en Zuid-Afrika).

Opgaven voor deze rubriek worden ingewacht aan het kantoor van het Alg. Ned. Verbond, Wijnstraat 93, Dordrecht.

Afd. Berlijn. (Vereeniging Hollandia.).

Het Bestuur schrijft:

Na ruim 10 jaren in het bekende Berliner Lehrervereinshaus gevestigd geweest te zijn, heeft de vereeniging haar intrek genomen in het hotel: „Der deutsche Hof" in de Luckauerstr. 15, vlak in de nabijheid van de Moritzplatz. Zij heeft hier een uitstekend tehuis getroffen voor hare gewone wekelijksche bijeenkomsten en feestelijkheden. Dit bewees het feestje, dat zij ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin-Moeder op Zaterdag 3 Aug. gaf. Een uitstekende bediening, een aardig zaaltje, een nog goed glas bier — wat kan men in deze tijdsomstandigheden meer verlangen! De dames Knoops en Schellekens zorgden met hare goed voorgedragen liederen, de heer Frings met een leuke voordracht, voor afwisseling. De avond was belegd ter verwelkoming van onzen consul-generaal, den Heer Jean George, als eerelid der vereeniging.

De Voorzitter wees in zijn begroetingsrede niet alleen op het eervolle, maar ook op de groote waarde van een goede verstandhouding. Deze toch waarborgt een vruchtbare samenwerking tusschen officiëele personen alhier en de vereeniging.

NIEUWE LEDEN.

GEWONE LEDEN.

J. J. Klaverweyden. Vught.
M. Zijnen de Gier. „
Beiden opg. door het Best. der afd. 's-Hertogenbosch.
J. H. Derksen, Tasmanstraat 186. Den Haag.
Opg. door den heer J. Th. K. Langbein. Den Haag.
B Kuipers, Cand.-Notaris, Singel 23. Dordrecht.
J. A. W. Aalbersberg, Onderdirect. Nationale Bankv. Leiden.
Opg. door het Best. der afd. Leiden.
Mevr. H. G. Patijn geb. Teding van Berkhout, Villa Eeke bij Baarn.
Opg. door Jhr. A. K. C. de Brauw, Den Haag.
Mej. Clem. Arntz, Oude Huis. Millingen (bij Nijmegen).
Opg. door Kapt. J. A. Snijders Jr. Arnhem.
J. Brouwer Jr., Oosterpark 49. Amsterdam.
E. H. P. Hinlopen, Res. 2e. Luit. Inf. Ooltgensplaat.
Beiden opg. door Mr. B. de Gaay-Fortman. Dordrecht.
G. Haak. IJmuiden.
Opg. door den heer S. v. Lier Ez. Amsterdam.
Prof. R. C. Boer, Vondelstraat 15. Amsterdam.
Opg. door Prof. Dr. J. te Winkel. „

BUITENGEWONE LEDEN.

P. H. L. Verweij, Dir. Postkantoor, Alkmaar.
M. P. L. G. Hansen, Heerenstraat, Wageningen.
Dr. W. J. Franck, Rijksstraatweg 241 b, „
G. B. v. Kampen, ambt. Station voor veevoederonderzoek, „
Aug. Falise, beeldhouwer, „
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.

STUDENTEN-AFDEELINGEN.

G. Tichelman, Ter Haarstraat 2 II, Amsterdam.
Opg. door het Best. der Stud. afd. Vr. Univ. „
W. C. A. Linn, Hoogstraat 89, Wageningen.
M. Moll, Bergstraat 25 b, „
H. J. Heeromen, Bowlespark 345, „
A. Ringoet, Rouwenhofstraat 67, „
J. W. Roeloffs, Hoogstraat 26, „
Allen opg. door het Bestuur der Stud. Afd. „
W. Gerritsen, Voorstraat 29, Delft.
D. F. J Pereboom, Oostsingel 49, „
Tj. L. Reitsema, Nieuwstraat 7, „
C. E. v. d. Stadt, Oude Delft 37a, „
G. v. d. Vegt, Koornmarkt 25, „
N. Th. Koomans, v. Leeuwenhoeksingel 57, „
E. v. Everdingen, Hugo de Grootplein 102, „
J. Postma, Paulus Buijsstraat 30, Den Haag.
Allen opg. door het Best. der Stud. Afd. Delft.

JONGELIEDEN-AFDEELINGEN.

Mej. M. Koster, Ged. Oude Gracht 8, Haarlem.
„ J. Flaes, „ „ „ 8, „
„ Th. Bezemer, „ „ „ 8, „
„ J. Kranendonk, Duvenvoordestraat 34, „
„ L. Lenting, Floraplein 17, „
„ Th. Lenting, „ 17, „
„ H. Bentz v. d. Berg, Kleverparkweg 49, „
R. Bentz v. d. Berg, „ 49, „
H. Tancrelle, Uittenboschstraat 11, „
H. Winkelman, v. d. Vinnestraat 23, „
J v. Meurs, Duvenvoordestraat 54, „
J. Bogstra, Santpoorterstraat 54, „
H. Sorgdrager, Krocht 12, „
Mej. M. Daleman, Duvenvoordestraat 78, „
„ J. Wortman, „ 78, „
„ R. Brinkhuis, „ 78, „
„ J. Boekhoudt, „ 78, „
Allen opg. door het Best. der Jongel. Afd. „
Mej. M. A. IJ. Beemsterboer, Egmond Binnen.
„ A. Th. Vriezinga, „ „
„ Jo Melchior, St. Pancras.
„ Nel Lieuwen, „ „
J. Smit, Stutler van Surcklaan 468, Bergen.
H. Bregman, Slotterburgwal, Purmerend.
Mej. Truus Ott, Meliusstraat, Alkmaar.
„ Marie de Haan, Langestraat, „
G. Cremer, Langestraat, „
Mej. M. A. Blokhuis, Steynstraat 49, „
„ Jo van Hilten, Spoorstraat, „
J. H. de Groot, Pr. Hendrikstraat, „
Mej. Janna de Groot, „ „
„ Jacoba de Groot, „ „
J. H. Meyer, Nassaulaan 40, „
J. C. Lieuwen, Lamoraalstraat 1, „
W. L. v. d. Vegt, Pr. Hendrikstraat, „
C. Jonker, Kinleimstraat 15, „
Fr. J. Mus, Vierstaten 3, „
J. Eecen, Kennemerpark, „
A. Visser, Kooltuin 27, „
J. de Jager, Steynstraat 27, „
H. C. Lind, Kennemerstraatweg, „
Kees Zijlstra, Langestraat, „
H. Post Uiterweer, Westerweg, „
Mej. Marie Molijn, Oude Gracht, „
„ Mien Molijn, „ „ „
Kees Wouters, v. Everdingenstraat, „
Mej. Truus v. d. Horst, Langestraat, „
„ Coba Rike, Kennemerstraatweg 116, „
Karel van Diemen, Emmastraat 29, „
G. v. Houweninge, Kennemerpark, „
L. C. Onderstal, Oude Gracht, „

Mej. Jo Oly, Kennemerstraatweg, Alkmaar.
„ M. Rolff, „ „
R. Boot, Geestersingel, „
M. Brinkgreve, v. d. Meystraat 6, „
H. de Rover, Hofplein, „
Allen opg. d. h. Best. der Jongel. Afd. Brinio „
J. B. W. Steen, Atjehstraat 58, Den Haag.
A. H. Bos, Halleystraat 15, „
Mej. Annie Baay, v. Diemenstraat 73, „
„ Jo van Dijk, Gerard Reynstraat 15, „
T. W. Hooikaas, 2e Sweelinckstraat 172, „
L. J. Koert, Daguerrestraat 147, „
J. G. T. de Lamaer, Nassau Dillenburgstraat, „
Mej. J. Roza, Brouwersgracht 5, „
Mej. F. Balachof, Korte Groenewegje 92, „
Mej. M. Maillard, Weteringkade 72, „
G. Knobbout, Emmastraat 46, Rijswijk (Z. H.)
G. J. J. van Leeuwen, Schiedamscheweg 118 Rotterdam.
E. C. Wiersma, Laan v. Meerderv. 430, Den Haag.
Mej. E. C. Waal, Schenkstraat 177, „
Mej. B. Grijm, Zieke 39, „
W. Grijm, Zieke 39, „
Mej. A. Jäger. Frankenslag 117 „
Mej. S. Buis, Huize „Ursula" v. d. Boschstr. „
Mej. J. v. Melle, Loosduinscheweg 636 a, „
Mej. N. Wellens, Zuidwal 11, „
Mej. M. Wellens, „ „ „
Allen opg. door het Best. der Jongel. afd. Den Haag.

Wordt vervolgd.

N. S. Met de N.L. lijst zijn we wegens plaatsgebrek een eind achterop, waardoor enkele opgaven, in het vorig nr. afgedrukt, inmiddels onjuist waren geworden. Naar spoedige bijwerking wordt gestreefd. Red.

Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel: Verzorging in Nederland).

Amsterdam, 15 Augustus 1918.

21e opgave van ontvangen bijdragen, van 1 Juni tot en met 31 Juli 1918.

Inzameling Mevr F. Patijn-Teding van Berkhout te Baarn f 750.—

Financieel Hulpcomité te 's Gravenhage f 3850.— maakt met vorige f 12870.—

Inzameling Afd. Zwolle f 107.— maakt met vorige opgave f 3828.50.

Afd. Deventer f 31.50, maakt met vorige opgave f 3727.05.

Dep. van Binnenl. Zaken vergoeding reiskosten f 226.-

Bijdragen Ouders F. K. Keulen f 25.60 afgedragen aan Onder Comité Düsseldorp Mrk. 2235.— afgedragen aan 't Secretariaat Mrk. 399.30.

Ch B. f 25.—, D. P. D. F. f 30.—, H. J. v. d. T. f 10.—, L. D. f 1.—, J. H. F. R. f 1.—. P. H. F. f 10.—, N. N. f 10.—, H. J. C. Z. f 5.—, Wed. E. S. f 2.50, H. E. H. C. f 2.50, C. v. U. f 10.—, D. J. D. O. f 2.50, Mevr. B. W. F. v. R. f 10—, J. L. T. f 5.— H. M. & Co. f 25.—, C. B. f 25.—, H. J. v. d. T. f 10.—, R. v. D. f 1.50, Mevr. A. E. J. K N. f 0.50, S. E. B. f 5.—, L. D. f 1.—, F. d. K. f 10—, Wed. P. G. f 10.—, L. C. G. f 10.—, M. R. v. W. f 20.— J. d. B. & Zoon f 20.—, H. S. f 10.—, A. J. E. f 2.— Allen te Amsterdam.

A. H. f 50.—, W. d. H. f 5.—. W. C. v. d. K. f 1.—, J. v. A. f 25.—, Mr. J. B. v. V. f 2.50, F. A. E. L. f 10.—, A. G. f 2.50, A. W. H f 10.— C. B. f 10.—, A. P. v. d. V. f 10.—, Dr. S. v. H. f 10.—, B. G. H. f 1.—, A. C. M. f 25.—, H. J. R. f 2.50, J. M. v. d. V. S. f 10.— A. S. f 5.—, Dr. L. C. H. G. f 10.—, Mej. v. D. f 10.—, Mevr. C W. B. v. H. f 25.—, J. C. J. f 2,50. M. d. S. f 10.—, Mevr. S. R. v. R. f 30.—, M. M. Z. f 5.—, F. A. E. f 5.—, Dr. J. P. G. f 10.—, Mej. M. J. M. f 30.—, Mevr. S. A. W. f 2.50, M. d. S. f 10.—, B. G. H. f 1.— A. C. M. f 50,—, H. J. R. f 2.50, A. S. f 5.—, Mr. H. J. K f 10.—, Mr. E. J. f 25.—, W. C. H f 25.— Personeel L. I. Z. f 3.—, L. E. & S. f 10.— Allen te Rotterdam.

H. J. F. K. f 3.—, Mevr. B. f 2.50, H. J. F. K. f 3.— Dr. M. A. S. f 2 — Allen te 's Gravenhage.

Mej. L. V. d. L. f 1.—; A. S. f 1.50; N. N. f 1.—, Mej. L. v. d. L. f 1.—; A. S. f 1.50; te Alkmaar. M. J. F. f 5.—, N. J. F. H. f 5.— te Apeldoorn. G. L. f 1.—, Mej. M. M. C. f 10.—. A. G. f 5.— te Arnhem. Jhr. C. D. P. o. t. N. f 60.— te Baarn. J. N. J. f 5.—, te Bussum. A. G. f 2.50, G. f 10 — te Delft. Mej. v. M. f 5.—, G. D. S. f 2.50, te Haarlem. E. v. H. f 10.—, te Helpman. W. J. v. W. P. f 5.—, D. Z. f 5.—, te Hengelo. P. A. M. L. f 2.50, te Ginneken. Dr. M. f 5.—, te Gouda. Dr. R. L. f 5.—, te Groningen. Mevr. v. H. R. f 60.—, te Groesbeek, H. V. M. f 25.—, te Maastricht. R. A. f 25.—, te Mexico-City. Mevr. J. F. S. S. f 2.—, J. F. S.S. f 1.—, te Scheveningen. Waalsche Diaconie f 50.—, J. H. M. f 1.—, S. f 2 50, te Utrecht. Jhr, B. v. H. f 10.—, te Velzen. J V. f 20.—, te Zierikzee. M. M. S. f 1.—, te Zutphen. Dames N. F. G. f 2,50, te B .....

Totaal ontvangen in Juni en Juli f 6026.09 en Mrk. 2634.30, maakt met vorige opgave f 137937.55½ en Mrk. 14697.80. De uitgaven bedroegen in Juni f 6057.18½ in Juli f 5941.40, te zamen f 11998.58½. De uitgaven overtroffen dus wederom de inkomsten belangrijk, dank echter vooral aan het goede werk van het Financieel Hulpcomité te 's Gravenhage, Penningmeesteresse Mejuffrouw J. Rijke Prinsengracht 10, de hulp van Mevrouw F. Patijn-Teding van Berkhout te Baarn en van velen in het Buitenland en hier te lande konden wij onzen arbeid blijven voortzetten. Door vriendelijke bemoeiïng van Mevr. B. W. F. van Riemsdijk te Amsterdam ontvingen wij voor onze kleeding-afdeeling 70 jurken.

Ook evenals in het vorig jaar zijn de zomermaanden ten opzichte van particuliere giften zeer slecht. Genietende van de vacantie en het buitenleven, schijnt men het leed onzer kleintjes te vergeten. Wanneer ieder een klein deel van de reispenning voor ons afzondert, kan onze kas krachtig gesteund worden. Men vergete dit niet! In onze vorige opgave konden wij telegrafisch over gemaakte bijdragen uit Zuid-Afrika melden; nadere gegeven woren ons toen nog onbekend. Zeer aangenaam is het ons nu een hartelijk woord van dank te kunnen brengen aan de Heeren M. Altmann, Vice-Consul der Nederlanden en A. H. Kooimans te Potchefstroom en het Bestuur van het Alg. Ned. Verb. te Bloemfontijn, Secretaris Fred. P. Schuur, die de inzameling zoo krachtig en met zooveel welslagen ter hand namen. Moge dit anderen ten voorbeeld strekken.

Giften neemt gaarne in ontvangst

S. VAN LIER Ez.
Nassaukade 358, Amsterdam.

22ste Jaargang. No. 10. October 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Ik heb mijn Vaderland oneindig lief,
Want dichters dragen 's lands taal in hun hart
En wie de taal bemint, bemint het volk.
BERNARD CANTER.

INHOUD: Nederlandsche Landverhuizing naar Amerika I, door A. v. C. P. Huizinga. — *Buitenland*. Afd. Berlijn. — Koninginnefeest te Essen. — Uit Zurich — *Oost-Indië:* Overzicht, door Dr. W van Lingen — *West-Indië:* De leger- en vlootfilm op Curaçao. — *Zuid-Afrika*: Jaarverslag der Hollandsche Leeskamer te Kaapstad, door Mevr. E. M. C. Loopuyt. — *Ingezonden:* De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland, door A. van Hoogstraten, Luit. Spengler en de Red. — Germanismen, door Mr. W J. L. van Es — Niet of geen, door Mr J A. Levy met een naschrift der T. C. — Aan de Jongeren, door E. M. Moolenaars Jr — De Holl Kolonie te Roodebeeke, door Mr. A J. E. A. Bik. — *Taalcommissie. — Mededeelingen en Allerlei. — Nieuwe Leden. — Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde*, door S van Lier Ez. — *Advertentien.*

Nederlandsche Landverhuizing naar Amerika

DOOR

A. v. C. P. HUIZINGA.

I.

Nederland is dicht, Amerika dun bevolkt. Terwijl de hulpbronnen van ons vaderland reeds eeuwenlang zijn ontgonnen, zijn die van Amerika zelfs nog niet alle aangeroerd. Zoo is het met de meeste Europeesche naties; bij dichte bevolking der landen zijn de hulpbronnen er reeds eeuwenlang gebruikt. Het gevolg ervan is geweest de enorme landverhuizing naar deze gewesten. Het natuurlijk streven naar lotsverbetering beheerscht de emigratie van den beginne en overal. Het is een economische drang, die bij de emigratie voorzit, al zijn ook politieke beweeggronden wel eens aan 't werk geweest, zooals bij „de Pilgrims", „de Hugenoten", de Russische Joden, de Duitsche revolutionairen van 1848 enz. In 't algemeen is het de stoffelijke lotsverbetering, die de menschen het vaderland doet verlaten voor betere kansen in een ander land. Zij, die goede kansen in hun geboorteland hebben, gaan dus in 't algemeen niet verhuizen. In den regel zijn het de arbeidersklassen, die door economischen drang mobiel gemaakt worden. En Amerika is uitsluitend een land voor den arbeider. Zooals Emerson heeft gezegd: „America is another name for opportunity". (Amerika is slechts een andere naam voor goede gelegenheid). De gelegenheden om zijn levenslot materieel te verbeteren, bieden zich hier meer overvloedig aan. De hulpbronnen loonen den arbeid hier rijker en daardoor is dan ook zooveel Europeesch kapitaal in Amerikaansche ondernemingen gestoken. Hier noodigden ook alweer de gelegenheden uit. Veel kapitaal is reeds weer afbetaald en tegenwoordig neemt Amerikaansch kapitaal zelf de meeste ondernemingen ter hand Men moet bedenken, dat door de groote immigratie de economische gelegenheden om een goed bestaan te maken minder zijn geworden. Veel varkens maken de spoeling dun. De ontginning der natuurlijke rijkdommen is veelal zeer onoordeelkundig en verkwistend aangevangen en door de groote uitputting loonen de zóó ontgonnen bronnen niet meer zoo rijkelijk als te voren. Bij toeneming van bevolking en afneming der hulpbronnen worden de levenskansen aanmerkelijk minder. De gelegenheden worden minder, ook voor den arbeider. Het is dan ook allemaal onzin te meenen, dat men maar naar Amerika behoeft te gaan en de kansen daar zien ten nutte te maken, om spoedig rijk te worden. Dit is zelfs nooit zoo geweest, maar tegenwoordig is dit minder dan ooit het geval. In de „pionierdagen", toen vele bronnen en land daar ongebruikt lagen, hebben vele immigranten na jaren zulk pioniersleven doorgemaakt te hebben, zich een zekeren welstand verworven. Maar wat een ontberingen, ongerieflijkheden, eenzaamheid en zwaren arbeid in dien tijd doorgemaakt!

Een veertig jaar geleden kwamen vele menschen, die in Europa niet wilden oppassen, hier hun fortuin beproeven. Wat in slechten reuk stond moest maar naar Amerika toe. Het was zelfs de gewoonte de eerste letters *N. A. S. M.* (Nederlandsche Amerikaansche Stoomboot Maatschappij) te lezen alsof het eene verkorting was van *N*eem *A*lle *S*churken *M*ee! Engeland zette in de pionierdagen zelfs hare gevangenissen open en zond tienduizend harer misdadigers over tot men hier daartegen protesteerde. Toch kwamen er in die dagen velen van zulke menschen hier terecht. Er was zoo'n vraag naar werkkrachten, dat men niet zoo nauw toezag op het zedelijk karakter der immigranten. Doch dit is reeds lang anders geworden. Ook zijn de immigratiewetten tegenwoordig streng. Bovendien nam het Congres reeds in 1885 eene wet aan op aandringen der Amerikaansche werkliedenvereenigingen (Labor Unions), waarbij „contract labor" werd verboden. Dit bewijst ook dat de inheemsche werklieden reeds de mededinging der immigranten gevoelden. Deze wet verbiedt, dat iemand, die hier reeds eene plaats in 't zicht heeft bij aankomst, toegelaten wordt. Het dient daarom den immigranten duidelijk te worden gemaakt, dat men niet eerst hier eene plaats kan vinden en dan oversteken naar het land der belofte, maar eerst

hier moet zijn om eene plaats te vinden. Landgenooten toch schrijven dikwijls, of er hier niet eene plaats voor hen is. Ze zouden wel naar Amerika willen, als ze eerst maar zeker waren van eene plaats. Dit is echter tegen de wet en als de regeering het zelfs later gewaar wordt, kan zulk een persoon teruggestuurd worden en de persoon, die hem een plaats verschafte, gestraft.

De aankomelingen hebben dus vooral in den eersten tijd van uitkijken naar eene plaats soms moeilijke dagen. Ook betaalt men den groenen aankomeling (greenhorn) niet het volle loon, dat men personen betaalt, die het Engelsch goed spreken en bekend zijn met de manier van werken hier. Het is daarom van het hoogste belang, dat de emigrant Engelsch leert vóór hij het vaderland verlaat. Het onderwijs in 't Engelsch moet nadruk leggen op de vaardigheid om vloeiend idiomatisch Engelsch-Amerikaansch te spreken. De Engelsche en Amerikaansche taal vormen eigenlijk eenzelfde taal, doch er zijn heel wat Amerikaansche woòrden en uitdrukkingen, die in Engeland en omgekeerd Engelsche woorden en uitdrukkingen, die in Amerika niet gangbaar zijn of verstaan worden. Bovendien is er een merkbaar verschil in uitspraak.

Ten Bruggecate's Engelsch Woordenboek in twee afzonderlijke deelen, Engelsch-Nederlandsch en Nederlandsch-Engelsch, verdient aanbeveling en elke landverhuizer behoort er een mee te nemen. Behalve de phonetische aanduiding der uitspraak, heeft het een schat van gangbare idiomatische uitdrukkingen. Twintig jaar geleden gebruikte ik het geregeld in Londen en vond er zeer zelden eene fout in. Het zal sedert nog wel aanmerkelijk verbeterd zijn. In één boekdeel is het echter meer geschikt voor de studiekamer, maar in twee afzonderlijke deelen, waarvan het Engelsch-Nederlandsch vooral zeer veel gebruikt wordt, meer geschikt voor landverhuizers. De leerling moet de phonetische teekens grondig leeren en het woordenboek geregeld gebruiken. Hij moet het tot gewoonte maken hem onbekende Engelsche woorden in opschriften, couranten enz. steeds er in op te zoeken. Ook moet hij de Nederlandsche woorden, waarvoor hij geene Engelsche kent, naslaan en het gevonden Engelsche woord gebruiken in de nieuwe omgeving. Vooral in den eersten tijd moet het oog het oor steeds helpen, hij moet zich vergewissen van de schrijfwijze van het woord.

Bij getrouwe navolging van deze methode is de immigrant in eenige maanden praktisch bekwaam zich in zijne Amerikaansche omgeving vloeiend en volkomen uit te drukken. Maar vóór dat de emigrant immigrant wordt, moet hij Engelsch leeren. Het is zeer nuttig, al is het maar een beetje grammatica, en wat woordenlijsten te leeren. Er zijn er immers verscheidene geschreven, niet alle voor toeristen, maar ook speciaal voor landverhuizers. Vele, geschreven voor toeristen, kunnen trouwens ook den landverhuizer van dienst zijn.

Indien de landverhuizer hier is aangekomen moet hij indien mogelijk de kostelooze avondschool voor volwassen vreemdelingen (free evening schools for adult foreigners) gaan bijwonen, niet alleen om het Engelsch taalbelang; hij ontmoet hier ook soortgenooten, die zijn sociale leven kunnen verrijken.

De Nederlandsche landverhuizer verlaat zich voor hulp bij aankomst natuurlijk meestal op stamgenooten in 't algemeen, familieleden, vrienden of kennissen, hier reeds woonachtig Velen komen immers op aanraden van hen, die gevoelen, dat het hun hier goed is gegaan en hetzelfde rooskleurig lot anderen voorspiegelden. Weer anderen hebben gecorrespondeerd met Hollandsche-Amerikanen vóór 't vertrek uit het oude Vaderland. Daardoor sluiten de Nederlanders zich in 't algemeen aan — evenals de andere immigranten — bij eene nederzetting van landverhuizers van hunne eigen nationaliteit. Behalve de gereede hulp zoodoende verkregen in den eersten tijd, gevoelen ze zich beter tehuis in het nieuwe en vreemde land bij hun soort- en landgenooten. Het oude Vaderland is voor hen nog niet dood en het nieuwe is nog niet geboren. Velen zelfs leeren zich hier nooit thuis gevoelen. En voor velen, die hier al jaren lang zijn, is de plaatselijke Hollandsch-Amerikaansche, Duitsch-Amerikaansche, Zweedsch-Amerikaansche of Italiaansch-Amerikaansche nederzetting het nieuwe vaderland. In dien zin zijn de Vereenigde Staten van Noord-Amerika voor de bevolking binnen de politieke grenzen niet een natie, maar meer eene verzameling van allerlei nationaliteiten, zekerlijk saamgebonden door het politieke systeem, historische ontwikkeling, taal, landaard en algemeene gewoonten, maar toch niet in de beteekenis der oudere Europeesche naties, die in den loop der eeuwen individualiteit hebben verworven. Toch is Roosevelt's uitdrukking als een „polyglot boardinghouse" (veelsprakig kosthuis) te sterk. De politieke eenheid en het schoolsysteem toch binden de bevolking met goed gevolg bijeen. Of dit eenheidsgevoel door den oorlog bevorderd of verminderd wordt, blijft vooralsnog eene vraag, die ons weinig belang inboezemt, want in elk geval is de Nederlandsche nederzetting te klein en te onbeteekenend om den landverhuizer eene Nederlandsche omgeving te verstrekken in dit nieuwe land. Hij is bijna te allen tijde inwoner van eene Engelsch-sprekende natie. En al zijn er bijv. in Massachusetts alleen over de tweehonderdduizend inwoners die geen Engelsch lezen, schrijven of spreken kunnen, in 't algemeen is Engelsch toch letterlijk broodnoodig, ook in den kring der neterzetting van vreemde nationaliteit (foreign settlements), vooral in die der kleinere naties. Nu moet men daarom niet denken, dat men met een andere taal dan Engelsch zich hier ergens gevoeglijk kan redden, ook al blijft men in eene streek, waar de meerderheid Nederlandsch-Amerikanen zijn en zoo'n streek is er niet. Feitelijk gesproken bestaat Nederland niet meer in Amerika, al blijft het Nederlandsch den overzeeschen zonen wel bij en al kan men hier en daar het Nederlandsche opmerken, waar het Nederlandsche element getalsterk genoeg is. Daar vindt men Nederlandsche couranten, Neder-

landsche kerken en zelfs enkele Nederlandsche scholen. Maar ook deze staan alweer zelfs in het Nederlandsche sterk onder den invloed van de Amerikaansche omgeving. De meest belangrijke inrichtingen van onderwijs der Holland-Amerikanen zijn: 1. *Calvin College* in *Grand Rapids Michigan*, waaraan verbonden is eene theologische school van de Christelijk gereformeerde kerk; 2. *Hope College* in *Holland Michigan*, waaraan verbonden is de Western Theological Seminary; 3. *North Western Classical Academy* te *Orange City*, *Jowa;* 4. *Wisconsin Memorial Academy* te *Ripon*, *Wisconsin;* 4. *De Nederlandsche Opvoedkundige Vereeniging* te *Ogden*, Utah. Bovendien zijn er verscheidene lagere scholen verspreid, waar de Nederlandsche taal onder groote moeilijkheden toch met vrij goed gevolg den kinderen wordt onderwezen. Men diene in het oog te houden, dat bij voor het Nederlandsch nadeelige vreemde omgeving de onderwijzers min bekwaam zijn. Toch verdient het vermelding, dat al deze scholen, met Amerikaansche maat gemeten en met andere Amerikaansche inrichtingen vergeleken beter onderwijs geven dan de andere, ofschoon niet zoo rijk bemiddeld. Dit is zekerlijk toe te schrijven aan de grondiger en nauwkeuriger manier van onderwijzen der Nederlanders. Tegenwoordig is juist sprake van eene lagere school op te richten in *Hoboken* N. J., aangezien de Hollandsch Amerikanen denken daar talrijk genoeg te zijn, om dit plan praktisch uitvoerbaar te maken.

Het zuivere, onvervalschte oude Vaderland, Nederland, is in Amerika officieel vertegenwoordigd behalve door het gezantschap te *Washington D.C.* door meer dan twintig consuls. Het is een verblijdend teeken, dat in den laatsten tijd veel verbetering is gekomen in de consulaire vertegenwoordiging buitenslands, maar vooral in Amerika. A. Brummelkamp, lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal, is zeer juist in zijne opmerking: „Ook mag zeker als eene *communis opinio* genoemd worden, dat de anti-revolutionaire partij, in verband met het sterk toegenomen wereldverkeer, bij de diplomatieke aanraking met andere mogendheden, bij toeneming het zwaartepunt wenscht gelegd te zien op de consulaire werkzaamheid in alle belangrijke handelspunten van de oude en de nieuwe wereld". We gelooven dat andere partijen dan de anti-revolutionaire daar ook wel iets voor gevoelen, vooral wanneer het beschouwd wordt als eene *communis opinio.* Want ten slotte blijft het uitsluitend het oude vaderland, waarnaar het specifiek Nederlandsche element in den vreemde uitziet voor de zuivere belangstelling in de handhaving van den Nederlander en het Nederlandsche in het buitenland. Vooral onze handel zal daardoor kunnen gedijen. De behartiging der Nederlandsche belangen buitenslands is niet altijd voldoende geweest. Er zijn nog te veel honoraire consuls, niet Nederlandsch spekende vreemdelingen op belangrijke handelspunten (Boston bijv.).

Ridder van Rappard heeft in echt Nederlandschen zin gedurende zijn gezantschap veel gedaan voor de Nederlandsche belangen hier en het Nederlandsche element in Amerika doen gevoelen, dat Hare Majesteit's vertegenwoordiger met ernstige toegenegenheid het Nederlandsche liefhad en voorstond. Ook, neen, vooràl in den vreemde! Daardoor heeft hij de Nederlanders in Amerika en ook de Hollandsch-Amerikanen aan zich verknocht en lang zullen ze hem dankbaar gedenken in zijn onbaatzuchtig, echt Nederlandsch streven!

Ook de huidige Consul-Generaal, H. Spakler — gelukkig nu ook weer een beroepsman — heeft de Nederlandsche belangen met liefde ter harte genomen, niet alleen de handelsbelangen waarmee zijn beroep gemoeid is, maar in 't algemeen de stam- en volksbelangen van den Nederlander in Amerika.

Er zijn dus lichtpunten aan den horizon, die een luisterrijken dag voorspellen. De neiging en het gevoel voor organisatie wordt sterker en met officieel Nederland geestdriftig gezind voor Nederlandsche stambelangen in breeden zin buitenslands te ijveren is er belofte van veel goeds. Eendracht maakt macht!

Landverhuizing voor Nederlanders naar Amerika is in 't algemeen niet aan te raden. Dit kan echter niet klakkeloos op elkeen en in elk geval worden toegepast. Waarschijnlijk zijn er echter vele betere gelegenheden voor den Nederlander in de hulpbronnen, die onze Oost nog ruimschoots aanbiedt, als dan ook maar veel Hollandsch kapitaal in plaats van in Amerikaansche en Russische ondernemingen met den overzeeschen Nederlander wil gaan in de Nederlandsche ondernemingen onder Nederlandsche vlag en onder Nederlandsch toezicht. Dit economisch punt is hier niet aan de orde; maar, indien Amerika grootendeels is ontgonnen met Europeesch kapitaal, volgens de wet. dat 't geld gaat waar 't meeste verdiend wordt evenals de werkkracht, daar rijst de vraag onwillekeurig of in onze Oost niet gelegenheden genoeg zijn, waar Nederlandsch geld en werkkracht goede belooning zou vinden, vooral na den oorlog. En zoo ja, dan dient daarmee reeds nu een aanvang gemaakt.

Over 't algemeen genomen raden we den Nederlander, die over landverhuizing naar de Vereenigde Staten denkt, dit voornemen af. Er zijn er zeer weinig, die rijk zijn geworden, of succes gehad hebben, dat ze bij dezelfde inspanning en opoffering niet evengoed elders zouden behaald kunnen hebben. Behoudens enkele uitzonderingenbestaat het meerendeel der Nederlandsche nederzettingen uit arbeidsmenschen, die in Amerika werken voor het dagelijksch brood in plaats van in 't oude Nederland.

Niet een uit tien landverhuizers verwerft zich een economische onafhankelijkheid. De vraag is dus: ben je liever een arbeider in Amerika dan in Nederland? Het schijnt ons toe, dat een Nederlander en een Amerikaan deze vraag verschillend zullen beantwoorden. Het gemiddeld slag van landverhuizer zal echter zeggen: 't is hier voor mij werken en al is het in Amerika ook nu werken, de arbeid wordt daar toch beter betaald, de arbeids-

loonen zijn hooger. Dit nu is in 't algemeen waar. Maar het bovenvermelde feit, dat bijna alle immigranten ook hier hun leven lang blijven afhangen van handenarbeid om hun dagelijksch brood te verdienen, wijst er op, dat er nadeelige omstandigheden verbonden zijn aan deze hoogere loonen. En zoo is het. Wanneer deze hooge loonen genoemd worden, wordt er niet bij gezegd, dat de werkman in Amerika niet zoo het voordeel heeft van geregeld werk (a steady job) als in Europa, en voor een „steady job" gewoonlijk het loon minder is. Bovendien zijn er veel werkstakingen, die de georganiseerde arbeiders buiten werk houden. En als hij niet aangesloten is, komt hij niet zoo gemakkelijk in eene goede plaats. De „Labor Unions" trachten zelfs de regeering der Vereenigde Staten te dwingen tot de erkenning van „the closed shop", dat is het aannemen van de voorwaarde, dat zij geen niet-tot-de-Union-behoorende werkkrachten zal mogen aannemen in regeeringskarweien van welken aard dan ook. Ja, dat de regeering zelfs geen fabrikaat mag aankoopen of gebruiken van fabrikanten, niet door de Union erkend. Voornamelijk is echter het verschil in levensstandaard verantwoordelijk, dat de hoogere loonen hier ten slotte niet zooveel voor hebben op de geringere loonen in Europa. Het is niet alleen, dat het hier meer kost te leven, maar de immigrant gaat er ook beter van leven. Naarmate hij onder Amerikaansche invloeden komt, verleert hij zuinig te zijn en verkwist met de verkwisting, die het land eigen is naar het zeggen der Amerikanen zelven: „A European can live on what an American wastes." (Een Europeaan kan leven van wat een Amerikaan verspilt.") Een verstandig persoon vraagt zich nu af, of het wenschelijk is deze grootere behoeften te scheppen en in grootere levensaanspraken te leven ook al kan men eraan voldoen, zoolang men in staat is te werken, wanneer men niet kan overleggen. Dit nu is juist het geval. Van eten, drinken, kleeding, behuizing, van het stoffelijk bestaan in 't algemeen heeft de Amerikaansche werkman een ruimer maat, neemt hij eene overmaat, is hij misschien genoopt meer te nemen, omdat zooveel dat den Europeeschen arbeider eigen blijft, hem vreemd is. Hij wordt tot harder arbeid gespoord in de grof-materialistische omgeving der Nieuwe Wereld, terwijl hij de gezelligheid, de huiselijkheid en vele genoegens der Oude Wereld mist. Zoo zoekt de levensuiting der Nieuwe Wereld bij rijker disch vergoeding in dure genietingen voor het gemis van vele genoegens der gemeenschap, die de Oude Wereld, zij het bij meer bekrompen levenslot, toch altijd bezit. Men oordeele en veroordeele dus niet voetstoots. Ook de verstandige persoon verleert misschien de zuinige spaarzaamheid, die in het oude vaderland tweede natuur is en past, maar in de Amerikaansche wereld moeilijk valt. De psychologische atmospheer is zoo geheel anders hier. De moderne wetenschap bespreekt immers ook geluk, als eene oekonomische levensopgaaf. Een mensch wil toch wat hebben! Een oudere beschaving geeft in 't algemeen meer harmonisch beschavingsgenot bij mindere levensvoorwaarden, in de nieuwere beschaving staat natuurlijk de strijd der stoffelijke belangen en weegt het materieele leven zwaarder in den strijd om 't bestaan. Dit in duidelijken en practischen vorm uitgedrukt bedoelt: „Men moet in Amerika vooral niet komen, indien men het gezellige, het rustig-vredige, het huiselijke, het schoone, verhevene liefheeft. Het is een jong produceerend land van den arbeid! Denk je: ik geef niet om al die dingen, ik wil hard werken en mij behelpen om vooruit te komen, ik ga niet voor mijn plezier naar Amerika, maar om mij zelf een betere plaats aan den levensdisch te veroveren, dan ben je de geschikte man voor de Amerikaansche immigratie. En laat fijngevoeligheid en fatsoensbegrippen thuis. Maar zelfs dan, zooals is opgemerkt, moet je niet verwachten grooten vooruitgang te maken, daarvoor heeft de immigrant te veel in zijn nadeel in den strijd om het bestaan. (Slot volgt.)

BUITENLAND.

Afdeeling Berlijn.

31 Augustus vierde de vereeniging „Hollandia" haar Koninginnefeest in de met oranje en nationale kleuren rijkelijk versierde zalen van het Hotel „Der deutsche Hof." De avond werd geopend met den Koningin-Wilhelmina-Marsch van A. L. Egbers. Na een korte, doch geestdriftige toespraak van den voorzitter, den Heer Jos. Schellekens en het gezamenlijk zingen van het volkslied, droeg Mej. Schellekens het bekende, mooie lied „Mijn Moedertaal" van Brandt Buys voor.

De Heer en Mejuffrouw Knoops vergastten de aanwezigen op een aardig nummer, dat uitblonk in een zeer toepasselijk gedicht op het feest van den dag, door den Heer Knoops zelf gemaakt.

Mej. Siekmeyer zong o.m. het bekende lied „De Koningin verjaart." De zangeressen werden begeleid door Mej. Rock.

't Was een aardige feestavond, die de talrijke aanwezigen nog lang bij een dansje en vrijwillige voordrachten bijeen hield.

Voor het najaars- en winterseizoen, zijn reeds twee belangrijke lezingen, een op het gebied van de werktuigkundige physica en een op vaderlandsch kunstgebied toegezegd.

Koninginnefeest te Essen.

Uit Essen wordt ons geschreven:

Zondag 8 September vierden de Nederlanders te Essen, uitgenoodigd door de Nederlandsche vereeniging Essen, het Koninginnefeest. Hoewel de zaal groot was, bleek zij veel te klein, honderden moesten onverrichter zake vertrekken. Meer dan 1000 Nederlanders waren aanwezig, toen de voorzitter het feest met een toespraak opende. De plaatselijke overheid had vertegenwoordigers gezonden; met vice-consul Schmid verscheen vice-consul Herdtmann uit Dusseldorp. Behalve de leden en hunne dames,

waren velen van de duizenden Nederlanders, die in de bedrijven van Krupp tijdelijk werkzaam zijn, aanwezig. De met Oranje en Nederlandsche vlaggetjes versierde tafels, de keurige zaal en goede muziek droegen veel tot de aangename stemming bij, die den geheelen avond bleef heerschen. Met groote geestdrift namen de aanwezigen het antwoord op een huldigingstelegram aan H.M. de Koningin op, toen de heer J. A. Duiker als voorzitter dit voorlas. Muziek, o. a. de rhapsodie Piet Hein, keurig gespeeld door den heer Ten Bosch, grappige voordrachten, een rede van vice-consul Schmid, wisselden elkaar af. De vereeniging had ook weer met dezen avond een groot succes, waarbij blijk werd gegeven van de prettige samenwerking onder de Nederlanders tot behoud en aanwakkering van het Nederlandsche stamgevoel. Het hoezee op H. M. de Koningin en het Koninklijk Huis deed de zaal daveren. Na het slotwoord van den voorzitter ging lang na het officieele sluitingsuur het publiek, dankbaar voor het genotene, naar huis. Het was een heerlijk feest!

Uit Zürich.

Maandag 12 Aug. bracht Z. K. H. de Prins der Nederlanden, vergezeld van Jhr. A. van Riemsdijk, wederom een kort bezoek aan Zürich.

Aan het station verwelkomd door den Consul der Nederlanden Gerth van Wijk en door den Heer François Hagen, 2e Voorzitter der Nederlandsche Kamer van Koophandel, begaf Z. K. H. zich naar het gebouw der Ned. Kamer van Koophandel, alwaar het overige Bestuur der Kamer zich bevond, evenals Baron Sweerts als vertegenwoordiger van H. M. Gezant, de Gezant Jhr. van Panhuys was door ernstige ongesteldheid verhinderd te verschijnen, de 1e en 2e Voorzitter der Ned. Kamer van Koophandel te Genève en een bestuurslid der Stud. Vereeniging „Hollandia."

Hier werd Z. K. H. de eerewijn aangeboden en dankte Consul Gerth van Wijk, als President der Kamer, Z. K. H. voor zijn belangstelling in den Nederlandschen handel en nijverheid en bracht o.m. een dronk uit op het welzijn van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, die met zoo vaste hand in de moeilijke jaren, die wij op politiek en economisch gebied beleven, het schip van Staat heeft weten te besturen.

Met enkele vriendelijke woorden dankte Z. K. H. Het Bestuur der Kamer bood Z. K. H. het noenmaal aan.

Aan H. M. de Koningin werd nog een telegram van hulde gezonden.

OOST-INDIË.

Een terugblik naar

den „goeden ouden tijd"

ontlokt ons onwillekeurig de in Indië zoo vaak gehoorde opmerking: *Lain dhoeloe, lain sekarang*[1])

Toen schrijver dezer regelen in 1881 Indië's bodem betrad, was de toestand ongeveer aldus:

Indië een groot vat melk met een dikke laag room er boven op; de Europeanen gretig slurpende van dien room; daarbij (dat mag gezegd worden) hun best doende, dat de aanzienlijke Inlanders ook iets van den room en de anderen ieder een druppeltje van de melk kregen; de Chineezen roomverzamelaars voor de Europeanen, natuurlijk niet verzuimende zich daaraan zelf te goed te doen (ze vervulden de rol van bladluizen in sommige mierenkoloniën). Onder deze omstandigheden vouwde de Europeaan de handen op zijn buikje en zei, vromelijk: „Wat is alles toch goed ingericht in deze wereld; „hoe heerlijk dat wij „bezittingen" in Azië hebben, „Amen!"

En thans?

De groote menigte der Inlanders begon begeerig te worden naar den room; enkelen kregen een druppeltje en zeiden: „Dat smaakt naar meer." En nu zijn wij zoover dat millioenen roepen: „Wij lusten ook room!"

En zóó ontstond

de nieuwe tijd.

Reeds herhaaldelijk wezen wij er op, dat er een ommekeer is in de Indische toestanden, die, in een ongemeen snel tempo tot stand gebracht, ons oudgasten paf doet staan. 't Oude is voorbij gegaan; alles wordt nieuw. Velen, vastgeroest in zelfgenoegzaamheid, wenden zich onwillig af en hunkeren terug naar den goeden ouden tijd, die zoo veel bekoorlijks had; de gouden eeuw, toen de Europeanen in 't algemeen en de Nederlanders in 't bijzonder zonder veel werken en denken zich een „Indisch fortuin" konden verzamelen.

Er zijn evenwel ook anderen, en daartoe behoort ook de ondergeteekende, die den nieuwen tijd met opgewektheid begroeten en alleen maar vreezen, dat de onstuimige hervorming-eischers zullen doen als de jonge honden, die, in plaats van vreedzaam uit hun melkbak te drinken, al vechtende dien bak omwerpen of breken en zich dan ten slotte moeten vergenoegen met het oplikken van enkele uitgestorte droppels.

Gelukkig heerscht er over 't algemeen onder de vooruitschrijdenden een verstandige, bezadigde geest.

Dat bleek dezer dagen o. m. uit het in de laatste dagen van Augustus te Wageningen gehouden

Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden.[2])

Het *Indonesische Verbond* omvat 14 (straks 16) vereenigingen van jongelieden van *Indonesischen*, *Chineeschen* en *Europeeschen* landaard; deze vereenigingen tellen samen 700 leden, allen jongelieden, die zich voorbereiden voor een werkkring in Indië.

Aan het verslag in *Oost en West* is het volgende ontleend:

Mr. J. A. Jonkman (Utrecht), a.s. Ind. rechterl. ambt., voorzitter van den Raad van het Verbond en Congrespresident, opent de bijeenkomst met een opgewekte en opwekkende toespraak, waaruit we de volgende kenmerkende passages lichten:

„Wij, Indonesiërs, Chineezen en Nederlanders, die in deze oorlogsjaren in Nederland voor een Indonesischen werkkring studeeren, zijn wel buitengewoon bevoorrecht Thans beleven wij de geboorte van een nieuwen tijd. Wij genieten het voorrecht Indonesiërs, Chineezen en Hollanders te omvatten, wat zeggen wil, dat wij raken aan de drie voornaamste middelpunten, die dewereld beschaving op haar eerste ronde, van Oost naar West, om de aarde, heeft gesticht: China,

[1]) „Anders vroeger, anders nu."

[2]) Een even uitvoerig als degelijk verslag over dit Congres is te vinden in *Oost-en-West* (nrs. van 5 en 12 Sept. j.l.)

Indië en Europa. Wij genieten het voorrecht in ons land te studeeren, dat nog voor de gruwelen van den oorlog is gespaard en dat ook daardoor een eigen plaats onder de Europeesche volkeren bewaren zal. Vele zijn onze voorrechten en wij moeten gebruik er van maken, we moeten in overeenstemming daarmee handelen, indien we niet willen, dat „bij ons, over ons, zonder ons" door anderen zal worden gehandeld. Ons, Indonesiërs, Chineezen en Hollanders wordt de kans geboden, om den baanbrekenden arbeid te leveren voor den opbouw van den Nieuwen Tijd, om in dien zin Indonesië en Nederland aan de spits der beschaving te stellen, mits de Hollanders zich geheel geven aan hun Indische roeping en mits de Indonesiërs en Chineezen zich ganschelijk wijden aan de vorming van het Indonesisch Gemeenebest; mits Holland zijn koloniale politiek uitdrukkelijk steune op het zelfbeschikkingsrecht der naties en mits Indonesië met vertrouwen de laatste hulp van Nederland aanvaarde; mits Indonesiërs, Chineezen en Hollanders in hun samenleving den volkerenbond verwezenlijken, waarvoor de oorlogvoerende mogendheden zeggen elkander te vernietigen.

Moge dit congres beheerscht worden door de stemming onzer jonge jaren; moge het voor ons eenerzijds een onbezorgd en verheugd samenzijn wezen; moge het anderzijds ons de verantwoordelijkheid doen voelen van onze ernstige roeping: het kleine Nederland en Indonesië — klein tegenover de groote mogendheden van Europa en tegenover China en Indië — aan de wereld tot een vreedzaam voorbeeld te stellen, als voorgangers naar den Nieuwen Tijd."

Het eerste onderwerp van bespreking was de uitspraak van *Rudyard Kipling*: *East is East and West is West and never the twain shall meet.* Inleiders de H. H. *R. M. A. Soerjo Poetroe*, *Thung Tjeng Hiong*, *C. L. van Doorn* en *Han Tjiauw Tjong.*

Gaarne zou ik de verschillende betoogen, gelijk ook den inhoud van het daarop volgend debat weergeven, — want, belangwekkend was het genoeg — maar plaatsruimte laat dit niet toe.

Laat ik samenvatten, dat allen *Kipling's* uitspraak overdreven achtten en tot de conclusie kwamen dat: „'t Oosten en 't Westen door hun verschil van „aard en ontwikkeling verschillende levensroeping „mogen hebben — hun doel is echter hetzelfde. Zij „kunnen elkander aanvullen bij de vervulling van „dat doel."

Een tweede belangrijk punt van overweging was het volgende:

a. Het I. V. v. S. spreekt de hoop uit, dat Nederlanders na den oorlog niet naar het buitenland zullen uitstroomen, alvorens zich te hebben overtuigd, dat Indonesië hun uitkomst niet behoeft.
b. Het I. V. v. St spreekt de hoop uit, dat wanneer te eeniger tijd in Indonesië een voorbereidend hooger onderwijs, in het bijzonder voor Inlanders en Chineezen ingericht tot stand mocht komen de Universiteiten en Hoogescholen in Nederland bereid zullen worden bevonden zich aan te passen aan de behoeften van hen, die door dat onderwijs zullen worden gediplomeerd.

De heer *Goenawan Mangoenkoesoemo* voegt er het volgende bij:

Het congres van het I. V. v. St. acht een voorbereidend hooger onderwijs en daarnaast aansluitend hooger onderwijs in Indië noodzakelijk en spreekt de hoop uit. dat vóór de totstandkoming daarvan de Nederlandsche Hoogescholen bereid zullen worden bevonden, rekening te houden met de behoeften van Indonesië.

Zoowel de Indonesiërs als de Chineezen in de vergadering vinden in dit laatste hun wensch uitgesproken en de Nederlanders blijken er geen bezwaar tegen te hebben.

Dr. *Ratoe Langi* heeft het daarna over de „*Société Asiatique*", door hem in *Zurich* opgericht.

In de Vereeniging van thans zijn vertegenwoordigd Japan, Korea, China, de Filippijnen, Indonesië, Siam en Indië. De vereeniging beoogt niet de verscherping der tegenstelling tusschen Oosten en Westen, maar wel het Aziatisme te versterken, opdat Azië Europa tegemoet kunne treden als *Ebenbürtige.* Hij richt zich tot de aanstaande rechters en ambtenaren in Indië en zegt:

„Gij gaat naar mijn vaderland en draagt in U schoone idealen van gelijkheid en broederschap.

Behoudt ze, bewaart ze als een dierbaar kleinood Gedenkt ze ook in kleinigheden van 't dagelijksche leven, als gij in aanraking komt met *mijn* landgenooten.

„Bedenkt, mijne heeren, dat de fascinatie van Europa gebroken is, dat Indonesië niet voor U staat als een bedelaar, maar in zijn innigste innerlijk steunend op zijn recht, trotsch zich verheft tot Uwe eigen hoogten Indonesië accepteert dankbaar goedgemeende hulp en medewerking van buiten maar vertrouwt alleen op *eigen* kracht

Spreker eindigt met de woorden: „Onze toekomst staat en valt *niet* met die medewerking".

Ten slotte wordt behandeld het onderwerp: *De opleiding voor Indië in Holland.* De inleider *J. M. M. van Asch van Wijck* zet uiteen wat ter zake in Nederland gedaan wordt. De heer *Soerya Ningrat* betoogt:

„Als regel moeten slechts diegenen uit Nederland en buitenland gehaald worden, die ons onderrichten in de verschillende vakken; zij moeten niet de werkers. maar de opleiders wezen. Spr's conclusie luidt: *De opleiding in Holland moet plaats maken voor die in Indië.*"

De heer *G. Mangoenkoesoemo* dikt in 't debat deze meening nog aan en stelt als motie voor:

„Het I. V. v. St., in congres vereenigd, spreekt de hoop uit, dat de regeering niet zal overgaan tot aanstelling van een Europeaan tot eenige funktie in Indië, alvorens zich vergewist te hebben, dat er geen Indonesiër of Chinees, die zich Indonesier voelt, die functie kan vervullen."

De tijd ontbrak om deze moties grondig te behandelen en de verschillende meeningen te doen uitkomen. Dat werd aan een volgend congres overgelaten.

De voorzitter, *Mr. Jonkman,* sloot het congres met een rede, waarvan het slot luidde:

„Waarde Bondgenooten, van dit congres moge uitgaan propagandistische kracht voor Jong Holland, om mede te doen aan het weerstaan van den wervelwind, die in het Oosten is opgewekt. Als de geschiedenis is een stroom van menschen, dan mogen wij, jongeren, wel bedenken, dat het voor ons onmogelijk is, dien stroom tegen te houden; dat het minderwaardig voor ons is, ons te laten medesleepen en dat wij alleen kunnen trachten, den stroom vooruit te loopen om dien leiding en richting te geven."

Ik meende dat in onze rubriek „Oost-Indië" het bovenstaande niet gemist mag worden. Dat congres is een zeer belangrijk teeken des tijds. Ik vrees alleen maar, dat mijn beknopte mededeelingen, die toch al veel plaatsruimte vergen, het congres niet voldoende voor den lezer doen leven. Belangstellenden zouden bij de administratie van *Oost en West* de twee bovengenoemde nummers kunnen aanvragen.

Ik voor mij kreeg den indruk, dat 't een zeer flink congres is geweest; geen geschetter, geen opgeschroefde taal, zooals men van jonge lieden wel eens verwacht, maar een bezadigde wisseling van wel onderlegde meeningen.

Kortom, met zulk een vergadering van mannen (en vrouwen), die voor een deel de toekomst van Indië

zullen beheerschen, moet rekening worden gehouden.

„*Lain dhoeloe, lain sekarang*"; ik vergelijk onwillekeurig de jongelieden van een menschenleeftijd terug met deze jeugdige congresleden en zeg dan met volle overtuiging: Wij zijn niet achteruitgegaan; integendeel!

Aan de nog al fier optredende Indonesiërs zou ik alleen bescheidenlijk de vragen willen doen: „Hebt gijlieden het huidige *kunnen* uwer rasgenooten niet overschat?" „Zijt gij er al zoo zeker van dat deze in afzienbaren tijd handel, nijverheid en landbouw zullen kunnen beheerschen en tevens de staatsdienaren van overzee overbodig maken?"

Die zich aangordt, beroeme zich niet als een, die zich ontgordt!

Hoe 't zij, wij spreken met vertrouwen den wensch uit, dat die 700 leden van den Bond, bezield met frissche idealen, later Indië tot grooten zegen zullen zijn en den band tusschen Nederland en Indië onverbreekbaar sterk zullen maken. v. L.

WEST-INDIË.

De Leger en Vlootfilm op Curaçao.

Een zeer laat hier ontvangen nummer van de Amigoe di Curaçao leert ons, dat einde Mei de Leger en Vlootfilm te Willemstad door bemiddeling der Groep van het A.N.V. veel bijval heeft gevonden en zeer is gewaardeerd.

De Amigoe schrijft o.m.:

De leden van het A.N.V. hebben genoten van een echt vaderlandsche demonstratie. 't Was alles Holland en nog eens Holland, wat de klok sloeg.

Z.H.E.G. de Gouverneur en Z.D.H. de Apostolische Vicaris vereerden de voorstelling met hun tegenwoordigheid.

Wat ons vooral trof, was de sympathieke houding van onze geëerbiedigde Koningin, die in deze bange jaren vooral in alles heeft meegeleefd met haar volk en zelf alle onderafdeelingen van leger en vloot inspecteerde.

Wij mogen onzen gelukwensch met het succes en eveneens onzen dank niet onthouden aan den ijverigen Secretaris v.h. A. N. V., den heer Bierman, aan wiens bemiddeling vooral de afdeeling dit genot heeft te danken. Moge het hem gegeven zijn, nog menigmaal het A N. V. en de kolonie aan zich te verplichten. Ook ons compliment aan den heer Boskaljon, die telkens te juister tijd passende en doeltreffende muziekstukjes en volksliederen wist in te vlechten.

Het was een mooie avond, die het vaderlandslievende hart goed deed en den band met het moederland vaster zal smeden, gezien hoeveel Holland doet voor zijn zeemacht om zijn kolonies te beschermen.

Bericht.

Personen, die thans tot het A. N. V. toetreden, betalen over het loopende jaar geen bijdrage meer en treden toch reeds in alle rechten van het lidmaatschap.

ZUID-AFRIKA.

Hollandsche Leeskamer te Kaapstad.

Het verslag van de openbare Holl. Boekerij en Leeskamer A. N. V. kan gunstig zijn. In alle opzichten was er vooruitgang. De leeskamer in het Afrikaner Koffiehuis is dagelijks open geweest. Er lag een groot aantal koeranten en tijdschriften ter lezing. Een woord van dank aan de administrasies van alle koeranten en tijdschriften, die ons kosteloos worden toegezonden, n.l. alle in het Kaapse schiereiland uitgegeven Holl. bladen, enkele uit de Vrijstraat, Transvaal, en zelfs uit Nederland. In het midden van het jaar werd abonnement genomen op nog 10 Holl. tijdschriften, waaronder enkele vakbladen, zooals School en Leven. Vademecum der Bouwvakken, de Padvinder (als dit een vakblad genoemd mag worden), terwijl de Gids. Hemel en Dampkring, Elzevier's enz. nieuw werden ingevoegd in de hoop, dat ze lezers zouden vinden.

Het is moeilijk na te gaan of deze bladen veel gelezen worden, maar er is een voortdurend komen en gaan van lezers en wij zullen maar voortgaan op de ingeslagen weg. Door de regeling met het Afr. Koffiehuis ligt alles nu steeds voor het grote publiek ter lezing. Het vermoeiend werkje van altijd maar weer recht leggen en stempelen wordt door een der jonge meisjes van het koffiehuis gedaan en wij erkennen hiervoor graag onze dank.

Voor de tijdschriften werden 21 portefeuilles aangeschaft, 6 krantendragers en 1 boekenrek, waardoor de kamer zeker veel aan netheid gewonnen heeft.

Dank zij de trouwe hulp van Mej. Esser is de Boekerij wekelijks tweemaal geopend geweest, n.l. Zaterdagmorgens als naar gewoonte en Woensdagmiddags bij wijze van proef, daar de kommissie meende, dat er personen konden zijn op kantoor of winkel. voor wie het makkelijker is, Woensdags tussen 4.30 en 6 uur te komen, dan op de Zaterdagmorgen. Toch is het Woendagsmiddags maar stil.

Door het werk, dat mej. Esser geheel belangeloos en trouw gedaan heeft was er ook geen noemenswaardige schade aan of verlies van boeken en gaarne brengen wij haar hier onze hartelike dank.

De boekenkommissie bestaat nu uit 4 leden, waarvan de heer Ruysch van Dugteren voorzitter. Mej. Reitz gewoon lid, Mej. Esser bibliotekaresse en ondergetekende sekr.-penningm. is.

De kommissie vergaderde tweemaal: eens om de voorwaarden te bespreken, waarop de leeskamer haar intrek zou nemen in het Afr. Koffiehuis en eenmaal hoofdzakelik omtrent korrespondensie met de Boekenkommissie v.h. A. N. V. en met de Ned. Z. A. Vereniging.

Op de twede vergadering kwam ook de vraag aan de orde, hoe de leden van de Oranjeklub gebruik zouden kunnen maken van de bibliotheek zonder hoofdelike storting van de borgstelling, die van niet leden van het A. N. V. of leeskamer geëist wordt om tegen verlies van boeken gedekt te zijn.

De Oranjeklub heeft nu een jaarlikse subsidie van £ 3 toegezegd en daartegenover kunnen zijn leden nu boeken lenen op dezelfde voorwaarden

als die, welke voor onze eigen leden gelden. Tot nu toe is hiervan matig gebruik gemaakt.

In de loop van het jaar werden 20 geheel verouderde of ongeschikte boeken uit de boekerij verwijderd en afgestaan aan inrichtingen, waar ze nog te gebruiken waren. Ten geschenke werden ontvangen: 16 boeken van Mevr. R. D. Koch, 1 van Mej. Esser en 1 van de heer van Rijn. Uit een kist boeken van de Boekenkommissie, Sekr. dr. van Everdingen, kregen wij ruim 20 boeken en aangekocht werden 42 boeken, opnieuw gebonden 21. Van de 42 nieuw-gekochte boeken waren er 32 Afrikaans, van de 10 Holl. boeken 3 van en 1 over Ligthart.

Er zijn nu 922 boekdelen, waarvan 110 nummers niet in de gedrukte katalogus voorkomen.

Een en ander is gedaan met de volgende subsidies: £ 10 A. N. V. afd. Kaapstad, £ 10 Z. A. Taalbond, £ 3 Oranjeklub en £ 16.10 van het Afr. Koffiehuis, terwijl 13 sh. werd ontvangen als kontribusie van leden van de leeskamer en £ 3.16 aan leesgelden.

De onkosten waren: huishuur £ 19.10, boeken en tijdschriften £ 13.17.8, boekbinden, krantendragers en portefeuilles £ 4.86, aanschaf wandbord en boekenrek £ 3.4.3, drukwerk £ 2.3, administrasie en kleine onkoston £ 2.7.10. Er bestaat goede hoop, dat onze leeskamer dit jaar als openbare biblioteek de provinciale subsidie zal kunnen ontvangen, die voor deze inrichtingen beschikbaar is, volgens het £ voor £ stelsel en wij kunnen dus het nieuwe jaar tegemoet gaan vol goede verwachtingen en met het plan bij het kiezen van nieuwe boeken weer „elk wat wils" te nemen, dus nieuw-uitkomende boeken in Afr.-Holl. en Vlaams. Van die schrijvers, naar wie hier vraag is en daarnaast de oudere schrijvers aan te vullen met namen als Schimmel en Vosmaer die tot nu toe niet vertegenwoordigd zijn.

Mocht het wezen, dat deze of gene goede exemplaren van standaardwerken aan ons zou willen afstaan, dan zullen die natuurlik zeer gaarne ontvangen worden.

Tot zover 't werk van de kommissie om biblioteek en leeskamer in orde te brengen.

Wat deed nu het publiek?

Terwijl in 1915 363 boeken werden uitgeleend en in 1916 122, bedroeg het in 1917 640, en de getallen der lezers waren: 42 voor 1915, 21 voor 1916 en 55 voor 1917.

Vergeleken met 1916 is het aantal boeken dus vervierdubbeld vergeleken met 1915 verdubbeld.

Maar wij zeggen: dankbaar, doch niet voldaan.

De 922 delen van de biblioteek zijn door elkaar genomen niet eens elk een keer uitgeweest. (Het meest gelezen zijn Jong Hollandsch Binnenhuisje en Eline Vere).

Wij kunnen heel zeker zeggen, dat maar weinig mensen de boekerij volkomen waarderen. En toch zullen er wel heel weinigen in Kaapstad zijn, zo belezen, dat wij hun niets hebben aan te bieden. Integendeel, er is vrijwel „elk wat wils" oude, nieuwe en nieuwere schrijvers, Afr., Holl., Vlaams, vertalingen uit het Noors, Duits, Deens, Frans, Russies, enz. Een 60 boeken voor jongens en meisjes en zelfs al staan ze niet in de katalogus, een 60 prentenboeken voor de kleintjes. En daarom eindig ik graag met een opwekking om ons te steunen, zodat een volgend jaar de cijfers weer vervierdubbeld mogen zijn.

De sekr.-penningm.
E. M. C. LOOPUYT.

INGEZONDEN.

De voedselvoorziening der Nederlanders in het Buitenland.

Budapest, 10 Juli 1918.

Geachte Redactie,

Het ingezonden stuk van den heer Spengler in de 7e aflevering wekte (niet alleen bij mij) minder verwondering dan het naschrift van de redactie. De heer S. zegt in de opwelling van het oogenblik met de rondborstigheid van den zeeman zijn meening over een onderwerp, dat hij, blijkens zijn ongegronden twijfel aan het officieele karakter van de Zwitsersche organisatie, in geenen deele beheerscht. Ik neem ook aan dat de tegenwoordige zware dienst bij de marine hem weinig tijd laat zich op de hoogte te stellen van het gewicht der buitenlandsche handelsbelangen voor de binnenlandsche bevolking, evenzeer als ik er in komen kan dat de semi-automatische kanonnen van de „Brinio" hem een zekerder steun moeten lijken voor 's lands welzijn dan alle pennelikkerij. Daarentegen moet ik bekennen, dat voor mij tusschen het streven van het A. N. V. en de in dezen weifelende houding van de redactie, een tegenspraak bestaat, die ik niet verklaren kan.

Hoe men ijzer met handen breken kan, blijkt uit het volgende.

Het *Nederlandsche Roode Kruis, Servische afdeeling*, zendt aan de *in Hongarije geïnterneerde Serven* pakketten o. a. met den volgenden inhoud: Een pot huishoudjam, Nederlandsch fabrikaat. Een paar sokken, gevuld met rijst. Een bus gecondenseerde melk; Nederlandsch fabrikaat. Twee pakjes van Nelle's tabak. Kwattachocolade.

Deze pakketten worden in groote menigte, als ik goed ingelicht ben, van uit Maastricht verzonden. Men ziet dus, dat het ook in Nederland mogelijk is eene officieele organisatie te scheppen, *mits niet voor Nederlanders*. Voor mijn persoon zal ik ook zonder al deze goede zaken mijn weg wel vinden.

Het is echter hard te moeten aanzien hoe Milan Brtschitsch, in vredestijd zwijnenhoeder, op een levenslang diëet van maïsmeel en spekvet, zijn neus in een kilo Betuwsche aardbeienjam steekt terwijl de kinderen van welgestelde Nederlandsche gezinnen droog brood moeten eten.

Er is mij van bevoegde zijde geraden met een bepaald voorstel te komen.

Ik geef alzoo hiermede in overweging het menschlievende hulpbetoon van het Roode Kruis voortaan (zonder al te lang overleg en al te veel formaliteiten) ook aan Nederlandsche belangen in het buitenland dienstbaar te maken. Ik sta er borg voor, dat zij tevreden zullen zijn met wat thans elke in ons midden levende Servische daglooner krijgt, en de verrekening der kosten zal over het consulaat-generaal met weinig moeite kunnen geschieden.

Het is niet het stuk kaas of het kluitje boter, dat de kern van de zaak vormt, het is de naar buiten gedocumenteerde onmacht van den Staat om zijn burgers te beschermen zooals elke andere.

Daardoor ontstaat een onnoodig gevoel van kleinheid, waarvan men de moreele niet mag onderschatten. Het is hetzelfde gevoel, dat in zekere kringen der bevolking in Nederland de giftplant der zelfbespotting welig doet opschieten, dat hen met wrangen wellust zich verdiepen doet in voorstellingen over eigen onmacht, dat naast het ware en edele streven van hoogstaande vredesapostelen het valsche antimilitairisme van de groote massa in het leven geroepen heeft, in schijn steunend op werkelijke beginselen doch in waarheid op twijfel aan zich zelf en een daaruit voortspruitenden onoverwinnelijken angst voor geweld.

Ditzelfde gevoel van twijfel en kleinheid zoekt zich in buitenlandsche omgeving een anderen uitweg. Het wendt de harten af van het oude vaderland en doet ze overneigen tot het nieuwe. Hier is het de plicht van de regeering met alle middelen, ook met de kleinste, voorzorgend in te grijpen. Wij beleven een wereldrevolutie; in wie weet hoe korten tijd strekt het moederland wellicht schreiend de armen uit naar elken droppel kostbaar Hollandsch bloed, dien het achteloos deed verloren gaan!

Hoogachtend,
VAN HOOGSTRATEN.

***

Vlissingen, 5 Augustus 1918.
a/b. H. Ms. BRINIO.

Mijne Heeren,

Beleefd verzoek ik het onderstaande als mijn laatste woord in deze aangelegenheid te willen opnemen.

Op den voorgrond stellende dat ik mij niet in twistgeschrijf wensch te begeven en dus alle verdere opmerkingen over mijn stukje onbeantwoord zal laten, wilde ik toch den Heer Rompelman even op een paar punten wijzen.

Leest U het stukje van den Heer v. Hoogstraten nog eens goed over Mijnheer Rompelman, en dan mijn stukje nog eens, dan zult U bemerken, dat ik slechts opkwam tegen den aanval op de Regeering dat deze te zorgen heeft voor een spoedige en goede doorzending van levensmiddelen aan Nederlanders over de grenzen; dit naar aanleiding van Uwe opmerking, dat ik niet zou weten (of begrijpen) waarom het gaat.

Dat de Nederlanders in den vreemde zoo vele voordeelen ten offer brengen aan hun Nederlanderschap was mij niet bekend, dat men zich *enkele opofferingen* gestroosten moet was mij *wel* bekend, echter..... men brengt deze opofferingen in het belang van het *individu* en niet ter wille van het Rijk der Nederlanden.

Mijnheer Rompelman, als U b. v. uw Nederlanderschap prijs gegeven had, was U waarschijnlijk al lang geleden in Duitschen dienst aan het front gesneuveld, of moest U thans meedoen aan het ongewaarschuwd in den grond schieten van onze visschers; dat de Nederlandsche Regeering U dus dankbaar moet zijn voor het feit dat U Nederlander bleef en die dankbaarheid zou moeten toonen door U levensmiddelen te zenden, is wel eenigszins overdreven.

De „opofferingen", welke de Nederlanders over de grenzen zich getroosten, brengen hun rente wel op.

Het eenige voordeel dat, bij mijn weten, de Nederlandsche Staat *kan* hebben van Nederlanders over de grenzen is, dat zij in geval van oorlog opgeroepen *kunnen* worden. Of zij verschijnen zullen is zeer de vraag, al was het alleen al door de moeilijkheden welke het land, waarmede wij in oorlog komen, hen in den weg zal leggen. Dit eenige voordeel is dus zeer twijfelachtig van aard, maar gaarne zal ik van den Heer Rompelman vernemen, welke de enorme en de vele opofferingen zijn, die men zich getroosten moet wil men Nederlander blijven en *welke voordeelen het Rijk der Nederlanden daarvan heeft*, waarvoor het dankbaar moet zijn.

Zelf woonde ik twee en een half jaar in Hongarije, doch nimmer heb ik bemerkt. dat de opofferingen, noodig om Nederlander te blijven, de voordeelen van dit te blijven overtroffen. De Nederlanders die ik daar kende, heb ik ook nimmer hooren beweren dat zij ter wille van Nederland zich niet lieten naturaliseeren. Bovendien kan men m.i. ook genaturaliseerd een „goed Nederlander" blijven, die zijn vaderland hoog houdt en blijft liefhebben.

Indien op de „trouw waarmede het Nederlanderschap onder vaak moeilijke omstandigheden wordt hooggehouden" een stuk kaas of een kluitje boter „wonderen werkt" mijnheer Rompelman, dan ligt m.i. die trouw..... in de maag, en velen misschien wel wat *zwaar* in de maag. *Die* trouw behoeft Nederland niet tot dankbaarheid te stemmen.

SPENGLER.

***

Naschrift der Redactie.

De Redactie sluit over dit onderwerp de gedachtenwisseling uit hetzelfde plaatsgebrek, dat haar noodzaakt vrijwel gelijkluidende opmerkingen uit Keulen en Berlijn ter zijde te leggen. Zij is trouwens overtuigd dat een diep ingaan in de aanleiding tot klachten over de gebrekkige voedselvoorziening van landgenooten in den vreemde, op dit oogenblik geen practische beteekenis meer kan hebben. Het Hoofdbestuur heeft gedaan wat het kon om tot in bijzonderheden bevredigende opheldering te krijgen omtrent dit vraagstuk. Het meest wat bereikt zou kunnen worden is, dat anderen zouden kunnen worden geschaad, zonder dat wij zelf daarmee zouden vooruitgaan. Uit het schriftelijk antwoord van Buitenlandsche Zaken op de hernieuwde vraag om inlichting, moge deze zinsnede volstaan dat ook vroeger de noodzaak bestond de betreffende zendingen te beperken „ten einde den aanvoer van overzee niet in gevaar te brengen". Tevens dat in verband hiermede het ongewenscht was van Staatswege een kantoor voor verzending op te richten. Verder dat de goede Nederlanders in het buitenland hebben moeten lijden door de kwade trouw van anderen, wier praktijken hinderlijken omslag noodig maakten.

Op welke wijze Servische krijgsgevangenen in Hongarije, zooals de heer van Hoogstraten hierboven meedeelt, konden smullen van Hollandsche vruchtenmoes, staat te lezen in een bericht „Servische Dankbaarheid" in de N. R. Ct. van 8 September l.l. waaruit het volgende is overgenomen:

„Reizen door dr. Van der Werff in naam van „het comité[1]) naar Servië en Sofia ondernomen,

[1]) Bedoeld is het Nederl. Comité tot steun van het Servische Roode Kruis en van de noodlijdende Servische bevolking.

„ten einde den invoer in Servië van levensmiddelen „uit Holland en Roemenië te regelen, bleven helaas „zonder gevolg, door de tegenwerking vanwege de „autoriteiten van Duitschland, Oostenrijk-Hongarije „en Bulgarije. Ten gevolge van die tegenwerking „zijn een aantal kisten met goederen, oorspronkelijk „voor het bezette Servië bestemd, naar de Servische „krijgsgevangenen in Duitschland gestuurd, terwijl „ook fondsen, bestemd om mais in Roemenië te „koopen, naar de Servische krijgsgevangenen in „Bulgarije zijn gezonden."

Van een vergelijking van de toestanden in Nederland en die in Zwitserland, ziet de Redactie af; beslist is het hier erger dan ginds.

Als de vrede zal zijn gekomen en de nieuwe tijden ook nieuwe uitzichten zullen hebben geopend, dan zal de tijd aanbreken voor nieuwe verhoudingen tusschen de Nederlandsche Regeering en onze landgenooten in den vreemde. Maar een allen voor alle omstandigheden bevredigende oplossing zal wel nooit kunnen worden gevonden.

Germanismen.

Hooggeachte Redaktie,

Met belangstelling volg ik steeds het doen en laten der Taalkommissie ter eigen onderrichting. In de rede van den heer Emants troffen mij enkele opmerkingen in 't bijzonder over de germanismen, o. a. blz. 101, 1e kolom. Is „veel omstreden" een germanisme? Het leek mij reeds burgerrecht te hebben gekregen. Vandaar naar het aangevallen „heet omstreden" is maar een stap. Het komt mij voor, dat men bij de jacht op germanismen te veel vergeet, dat onze eigen taal een germaansche taal is, zoodat zelfs een onmiddellijke ontleening aan het Duitsch, mits het niet vloekt tegen eigen regels van woordvorming, geenerlei verzet mag ondervinden. In hoeverre is nu „spervuur", dat volgens de beteekenis onderscheiden is van „gordijnvuur", een erger germanisme dan 't aanbevolen „gordijnvuur"? Evenals men „trommel-" en „roffelvuur" onderscheidt, zoo is gordijnvuur een versterking van spervuur. Hoewel „vuur" hier iets anders beteekent, is de vorming toch wel gelijk aan „wachtvuur". Ook „springstof" is dunkt mij niet laakbaar. Men spreekt toch algemeen van het doen springen van mijnen, het doen springen (met dynamiet) van rotsblokken enz. Voor „daadkrachtig" hebben wij het Dietsche „krachtdadig". „Hitspers" is met „stookpers" weer te geven; „blindganger" met „blindgaander". als men de aardige vergelijking die er in ligt wil behouden.

Overigens zal het gebruik van deze oorlogsgermanismen van voorbijgaanden aard zijn, al is het natuurlijk beter dadelijk te keeren, dan te moeten nawieden.

Men vergeet bij den strijd tegen vreemde woorden te vaak, dat de strijd tegen Fransche, Latijnsche en Engelsche woorden uit geheel andere oorzaak noodig is dan tegen germanismen. Ons volk was in het verleden ziek van Latinisme en Franskiljonisme. Men bezigde Latijnsche en Fransche woorden uit zucht om geleerd en beschaafd te schijnen, zooals in den laatsten tijd vóór den oorlog door de sport en uit snobisme het Engelsch binnendrong.

Germanismen daarentegen dringen binnen uit slordigheid en dat is geen ziekte, maar gebrek aan tijd. Juist bij hen, die de leiding geven aan de ontwikkeling onzer taal, de letterkundigen, zal men germanismen zelden aantreffen. Slordigheid is geen ziekte waartegen behoeft te worden gestreden. Immers, elk onzer heeft de neiging om zijn slordigheid te overwinnen. Het is dus voldoende om op het verschijnsel te wijzen, om het te doen genezen.

Mag ik nog even wijzen op m. i. een onjuistheid? U herinnert zich het geval van „opblazen" voor „in de lucht doen vliegen", dat voor een Anglicisme werd gehouden, totdat bleek, dat het 17de eeuwsch Hollandsch was. Zoo is, dunkt mij, de aanval tegen „kaperen" ongegrond. Het 17e eeuwsch liedje uit Duinkerken zegt:

Al die willen te kap'ren vaeren.
Moeten mannen met baerden zijn,
Jan, Pier, Tjores en Corneel
Die hebben baerden
Sij vaeren meê.

Uw dw.
VAN ES.

Niet of geen.

Aan de Redactie.

Het in de jongste September-aflevering van dit tijdschrift voorkomende, apodictische opstel van den heer Sigmond; „Niet of geen" geeft mij aanleiding tot de volgende opmerking.

Bescheidenlijk, meen ik te hebben behoord tot de eersten, die op het radbraken onzer taal, door de gedachtenlooze vermenging van „niet" en „geen", hebben opmerkzaam gemaakt.

Geen is een ontkennend *onbepaald* voornaamwoord: geen mensch, geen sterveling.

Van het bijwoord: *niet* is de hoofdbeteekenis de zeer concrete dus zeer bepaalde ontkenning van het onderwerp: ik zag niet, gij moogt niet.

Al de door gemelden heer gewraakte voorbeelden zijn alzoo volkomen juist en geven blijk van eene taalkennis, welke het mij wenschelijk voorkomt, dat de censor zoodra mogelijk zich aanschaffe.

Hoogachtend,

Amsterdam, 4 Sept. 1918. Uw dw.
J. A. LEVY.

De taalkundige benaming van geen of niet doet weinig ter zake. Het gaat om de beteekenis en het gebruik van deze woorden. Nu beteekent *geen: niet een*, zoodat het uitsluitend als tegenstelling van een behoort gebruikt te worden. Dat het spraakgebruik hiervan zeer sterk afwijkt, is ook ons bekend, maar praat de fout niet goed.

DE TAALCOMMISSIE.

Haarlem, 19 Augustus '18.

Aan de Jongeren.

Hoewel in oorlogstijden nagenoeg immer onder volksgenooten op een toenemend gevoel van eenheid valt te wijzen, en dit ook zeer zeker in Nederland en in de landen, bewoond door leden van den Nederlandschen stam 't geval is geweest, heeft dit verhoogde bewustzijn van te behooren tot één stamgemeenschap, toch niet een ruimer bloei van 't A. N. V., in 't bizonder van de Nederl. Groep, ten gevolge gehad. Zeer velen betreuren dit.... reeds

vier jaar, maar nochtans heeft in 't Verbond niet een algemeen krachtige opleving van Groot-Nederlandsch bewustzijn plaats gevonden.

Het is de geest[1]). overheerschend bij 't meerendeel der leden, welke vooral de Hollandsche Groep doet zijn zooals zij thans is. Deze geest is niet te wijzigen door leiders en vooraanstaanden, maar er moet nieuw leven komen, dat een nieuwe geest met zich draagt.

Dit nieuwe leven is er in 't Verbond; voornamelijk van de jongeren moet de nieuwe, stuwende kracht uitgaan. Wij kunnen 't A. N. V. opvoeren tot 't oude, maar wij kunnen het niet, indien wij, wanneer we eenige jaren de oorspronkelijke leeftijdsgrens voor de jgl.-Afd. hebben overschreden, blijven .... hokken, zou 'k willen zeggen, in deze jgl.-Afd.

Het is schering en inslag, dat de meesten onzer, als zij zich te oud gevoelen voor de afdeeling van jongeren, niet alleen deze afdeeling, maar tevens het A. N. V. verlaten, in stede van zich aan te sluiten bij de burger-afd.

Het hoofdbezwaar, dat thans ieder van ons, jongelieden, aanvoert tegen overschrijving is het nietwerken van de burger-afdeelingen.

Deze, welke toch het ruggemerg van het Verbond zijn, bieden hun leden (uitzonderingen bevestigen ook hier) over 't algemeen zeer weinig. De meeste meenen te kunnen volstaan met één simpele vergadering. Lèèfde het Verbond krachtig en sterk, dan zou deze enkele vergadering toch aantrekkelijkheid bezitten. Maar waren in den Haag op een Alg. Verg. van de meer dan 900 leden, niet 13 aanwezigen, hoewel de dagorde zeer belangrijke punten bevatte? De Haagsche Afd. is toch een van de meest werkzame in den lande.

Voor verandering in dezen toestand is 't noodzakelijk, dat de jongeren zich bij de burger-afdeelingen aansluiten en daar hun geluid doen hooren.

Mede-leden van jgl.-afd., ziet ge dan niet in, dat een klein getal van jongeren in een „doode" afdeeling zeer goed nieuw leven kan brengen, gezien het zoo luttele aantal „burgers", dat geregeld de vergaderingen bijwoont?

Het komt er echter op aan, dat eenigen de kat de bel aanbinden. Het is nu tevens zaak te bewijzen, dat in ons jongeren, die onlangs 't meest enthousiaste deel van 't Verbond werden genoemd niet reeds dezelfde geest van laksheid is gevaren, die wij anderen verwijten. Het heeft geen zin elkander te zeggen, hoe de toestand is en hoe hij moet wezen, maar wij moeten ook tóónen, dat wij de goede richting willen.

Uit bovenstaande volgt, dat het steeds een eerste plicht van ieder Bestuur van een jgl.-afd. is geweest het streven te richten op overschrijving van de oudere „jongelieden" naar de burger-afd.

In verband met dezen bestuursplicht wil 'k even wijzen op de zeer verkeerde meening, die in sommige jgl. kringen schijnt te heerschen. Eenige maanden geleden toch liet een bestuurslid van zekere jgl.-afd. zich als volgt uit: 't Overgaan van jgl. leden naar de burger-afd. zou de jgl.-afd. verzwakken, maar daartegenover de burger-afd. niet versterken, omdat de geest van laksheid niet te verdrijven zou zijn.

Deze opvatting zou. algemeen geldend, een zeer groot gevaar opleveren voor een bloeiende toekomst van het A. N. V., omdat zij de belangen van een onder-afdeeling zeer egoïstisch plaatst boven die van het geheel.

Nieuw bloed in de burger-afd. is m.i. op 't oogenblik 't eenige middel voor een hernieuwden bloei van ons Verbond, in 't bizonder van Groep Nederland.

E. B. MOOLENAARS Jr.
Onder-Voorzitter Jongel.-Afd.

[1]) Rede van den heer Emants te 's-Gravenhage.

Hollandsche Kolonie te Roodenbeke.

(ROUBAIX).

Sedert de laatste verantwoording (zie Neerlandia 1917, bladzij 68) werd ontvangen:

Door den heer H. J. Knottenbelt te Rotterdam, H. J. K. f 50.—, J. H. f 25.—, fa. F. en W. v. D. f 25.—; door den heer Mr. H. K. Westendorp te Amsterdam: H. R. du M. f 10.—, H. K. W f 25.—; door Mr. A. J. E. A. Bik te 's-Gravenhage: van E. H. te St. Moritz f 100.—, te zamen f 235 —. Saldo der laatste verantwoording f 325.75. Totaal f 560,75.

Sedert de laatste verantwoording hadden geene geldtoezendingen plaats, daar in overweging was gegeven geen geld meer te zenden, omdat men zelfs tegen de tienvoudige marktwaarde geen levensmiddelen kon krijgen.

Aan een dezer dagen ingekomen verzoek werd voldaan door toezending van f 450.—; ondersteuning van naar Nederland gevluchte familie f 53.—; voor naar Roubaix gezonden 1000 sigaren f 51.75; kleine onkosten f 6.—. Totaal f 560.75.

De leden van het Comité blijven bereid geldelijke bijdragen in ontvangst te nemen.

De nood daarginds blijft groot.

Den Haag, 14 Sept. '18. Mr. A. J. E. A. BIK.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2de Schuytstraat 247. Den Haag.

Brievenbus.

Serg. P. te A. Hoewel de commissie niet kan ontkennen, dat er wel iets te zeggen zou zijn voor het vervangen van „Sardijntje" door „Olievischje" van „lucifer" door „vuurhoutje" zou zij toch niet kunnen aanraden, om woorden, welke reeds lang burgerrecht verkregen, te gaan vervangen, al zijn ze ook bij de Afrikaners in gebruik. „Verkleurmannetje" voor „Kamelon" lijkt ons wat al te gezocht en konfijt is toch zeker, evenals marmelade, een vreemd woord.

* * *

Vreemde-woordenmalligheden.

Gelezen op een deurplaatje: „Vereeniging van *baconzouters*." Is *bacon* iets anders dan *spek?* Is het zouten van *bacon* deftiger dan het zouten van *spek?*!

Een winkelier (o neen, ik bedoel magazijnhouder), in schrijfbehoeften plakte tegen zijn uitstalraam (ik wil zeggen etalage-raam!") een mededeeling, dat hij *carts* opruimde!

Een waschvrouw beveelt zich aan als *blanchisseuse in fine;* een sigarenhandelaar verkoopt *wax-lucifers*, een kruidenier *stemgember*, blijkbaar een vertaling (?)

van *stemginger*, maar wat heeft die „vertaalde" gember met onze *stem* te maken?

Toen wij in een koekbakkerswinkel een *boterkoek* bestelden, keek het winkeljufje ons aan met groote oogen van niet begrijpen; na een poosje ging haar echter een licht op en vroeg zij: „Bedoelt U misschien een botercake? Ja, dan weet ik wel, wat U bedoelt."

In een winkel van damesartikelen zagen wij op een papier aangekondigd „chempjes." Hoewel als lang getrouwd man niet geheel onkundig op het gebied van dameskleeding, konden wij maar niet begrijpen, wat een *chempje* voor een kleedingstuk kon zijn, totdat wij de aangekondigde voorwerpen wat nauwkeuriger bekeken en tot het vermoeden kwamen, dat bedoeld werd *guimpe*.

Al deze staaltjes van dwaze aanstellerij verzamelden wij in de hofstad. M. C. v. R. v. N.

* * *

C a k e.

Dat men ook elders de dwaasheid begaat cake in plaats van koek te gebruiken, blijkt uit het volgende stukje, dat de Heer Ph. ons voor eenigen tijd uit Den Bosch zond.

Tot nu toe behoorde tot de eigenaardigheden van ons land het in talrijke steden en dorpen voorkomende plaatselijk gebak met goedronde Hollandsche namen, meestal „koek" of „moppen", zooals Groninger koek, Deventer koek, Nijmeegsche en Weesper moppen, Zwolsche blauwvingers enz. In Arnhem had men van oudsher de „Arnhemsche jongens en meisjes" en de bekende „Arnhemsche balletjes."

De Engelschgezindheid dezer tijden heeft nu voortgebracht een gebak, dat heet „*Gelria Cake!*"

* * *

Uit een aankondiging in het Economisch Weekblad zagen wij, dat onze Residentie onlangs een „Café-Restaurant de 1er ordre rijker geworden is, dat de „Props" noemen: „Maison de la Recidence."

Verder dat men daar „afternoon tea" tegen matige prijzen en „American drinks" kan krijgen.

* * *

G e r m a n i s m e n.

L C A
is
La Creme Amour,
de beste vetvrije huidcrême *die het geeft.*

* * *

De Amsterdamsche Expeditie-onderneming kondigde in de dagbladen aan, dat zij opdracht ontving tot *aanlevering* aan de S.S. van de volgende goederen.

* * *

H o l l a n d o p z ' n m a l s t.

Besch. ontw. *trained nurs* wenscht *positie* bij jong *bébé*, beste *referentiën*.

* * *

SPÉCIALITÉ DES RAIES.

Date de la poste.

M. M.,

Nous avons l'honneur de vous annoncer l'ouverture de notre poissonnerie.

Notre spécialité consiste en *raie*, nous nous sommes adjoint du personel Belge complètement au courant du nettoyage de ce poisson dont le prix variant tous les jours. Nous pourrons vous le fournir dans les meilleurs conditions.

Nous nous chargon de la livraison à domicile.

Dans l'attende d'être honorer de votre visite, nous vous prions d'agréez nos civilités impressés.

. . . . . & Co.

. . . . . pres Frascati.

Amsterdam.

* * *

In een overigens zeer lezenswaardig artikel in de Bergensche Bad-, Duin- en Boschbode over „baden in zee" vinden wij:

„Vermageren de kinderen in het zeebad, dan is het zeebad eveneens *gecontraïndiceerd.*

* * *

W a t i s h e t o o r s p r o n k e l i j k e?

Het beest, dat wij gewoon zijn r e n d i e r te noemen, heet in het Engelsch r e i n d e e r (teugelhert).

Is het slechts een toevallige omstandigheid, dat deze beide woorden een gelijkluidenden klank hebben?

Zoo niet, welk van de twee is dan het oorspronkelijke? Heeft de Engelschman het woord rendier van ons overgenomen en er reindeer van gemaakt, teugelhert, een hert, dat men den teugel aanlegt en voor een wagen spant?

Of hebben wij van reindeer rendier gemaakt, een dier, dat, als het noodig is, rennen kan?

Ziehier een opgaafje van vergelijkende taalstudie. Wie kan daaromtrent eenig licht ontsteken? B.

Het oorspronkelijke woord is *ren*, waaraan de spraakmakende gemeente *dier* heeft toegevoegd, zooals 't *damhert* b. v. oorspronkelijk *dam* of *dame* heette. De Engelschen namen als wij het woord *reindeer* uit het Zweedsch over; in 't Engelsche *reindeer* is *rein* dan ook volstrekt niet *teugel.*

Mededeelingen en Allerlei.

Voor Afdeelingsavonden.

Antoinette van Dijk, De Lairessestraat 44, Amsterdam. Voordrachtenavond (zie adv. in dit nr.)

Huib. Hoste, Architekt, Soesterberg. Lezingen over bouwkundige onderwerpen met lichtbeelden: Huizen en steden in de toekomst. Hoe men in Holland de moderne architectuur verstaat. Belforten, kerktorens in België. Een tochtje door het architectuurrijk in België. Kerken, huisgevels, burgerlijke gebouwen, langs de IJser.

Tilly Koenen, adres concertbureau A. Vermout, Haarlem. Nationale liederavond.

Prof. D. Logeman, St. Annastraat 50, Nijmegen. Onderwerp: Peer Gynt, Folklore enz.

Dr. Felix Rutten, Oude Gracht 82 b Utrecht. De Romantiek van Limburg.

Albert Vogel en Ellen Vareno (Mevr. Vogel,) Herman Colleniusstraat 42, Groningen. Avond gewijd aan voordrachtkunst.

Hulde aan Michiel Adriaansz. de Ruiter.

Zaterdag 7 September hebben Prof. Bodenstein en Mr. P. W. de Koning namens den Dietschen Bond een door den kunstsmid Brom vervaardigden admiraalsstaf met palmtak en lint op het grafmonument van Admiraal De Ruiter in de Nieuwe kerk te Amsterdam gelegd.

Op het beslag van den staf is gegrift: *Voor 't Vaderland en de Vrijheid der zee.*

Verbetering.

Het verslag der Hoofdbestuursvergadering in het vorig nr. afgedrukt, bevat de mededeeling dat gedurende 3 jaar voor het Hollandsch onderwijs te Rhodesië f 600.— steun per jaar is toegestaan. Dit moet zijn £ 50.— per jaar.

Prijsuitdeeling Belgisch Athenaeum.

Omtrent deze plechtigheid 24 Juli te Vlissingen gehouden, schrijft de heer C. J. L. Sitsen, door wiens bemiddeling de steun van het A. N. V. voor die prijsuitdeeling werd verleend, o. m. het volgende:

De bijeenkomst, die in een der grootste zalen werd gehouden, welke stampvol was werd geopend met de nationale liederen, waarop piano en vioolmuziek volgde. Ook werden er gedichten (Hollandsche en Fransche, van ieder twee) voorgedragen, terwijl de rest van het officieele gedeelte gevuld werd met de opvoering door de leerlingen van bovengenoemde inrichting van een Hollandsch en een Fransch tooneelstukje en het uitvoeren van een tweetal Vlaamsche liederen, eveneens door leerlingen van het Belgisch Athenaeum onder leiding van een der leeraren.

Na afwerking van dit alles werd overgegaan tot de toespraken, waarbij allereerst de Voorzitter van het Bestuur den loop en den uitslag van het afgesloten studiejaar herdacht en waarna de Studieprefect het woord kreeg om te spreken over den gang van het onderwijs, en ten slotte een woord van dank te brengen aan de vereenigingen en personen, die de inrichting een goed hart toedragen, blijkende uit giften en geschenken. En bij die vereenigingen werd een bijzonder plaatsje ingeruimd aan het Alg. Nederl. Verbond. Na deze redevoering kreeg de Secretaris het woord om de namen voor te lezen dergenen, die eene belooning hadden gekregen.

De prijzen voor den geldelijken steun van het A. N. V. aangekocht zijn:

Van Suchtelen: Quia Absurdum; Querido: Studiën (2 stuks); Verwey: Inleiding tot de Nederlandsche dichtkunst; Couperus: Portretten; M. Emants: Bekentenis; Van Schendel: Verhalen; Heye: Bloemlezing; Querido: Aron Laguna; Justus van Maurik: (12 st.); Van Lennep (9 st.); Melati van Java: De Ring der Grootvorstin (2 st.); Bosboom-Toussaint: Majoor Frans (2 st.); Bilderdijk: De Ondergang der Eerste Wereld (3 st.)

NIEUWE LEDEN.

Groep Nederland.

BESCHERMENDE LEDEN.

H. J. C. Roelants, Nieuwe Haven 131,	Rotterdam.
Opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose,	Den Haag.
H. E. Levert, Stadhouderslaan 140,	Den Haag.
C. van Eeghen, Vondelstraat 1 a,	Amsterdam.

GEWONE LEDEN.

Van Reigersberg Versluys, Mariënhof,	Bennekom.
A. van Slooten, Boekverkooper,	„
Th. E. Neeb,	„
D. van Vliet, Gemeenteontvanger,	Ede.
Mr. J. H. A. Spin, Stationsstraat,	„
W. Tulp, Houthandel, Lindenlaan 6,	„
S. Hartog, Wijde Nieuwsteeg 6,	Rotterdam.
J. H. Brouwer, Reeder, Boompjes 112,	„
Aug. Hoevels Jr., Stoomwasscherij,	„
C. M. v. Dongen, Dir. Europ. Adv. en Reclame-kantoor,	„
N.V. Technema, Techn. Bureau, Ged. Glashaven 27,	„
W. Hummelen, Vijhestraat 168,	Harderwijk.
Ds. J. J. van Ingen, Donkerstraat 81,	„
J. A. v. d. Lee, Gemeente-Ontvanger,	Alphen a/d Rijn.
J. B. van der Dussen, Ritmeester 4 R. H.,	Oisterwijk.
Opg. door den heer A. W. E. Gelderman,	Deventer.
Mr. W. van der Eerden, Hinthamerstraat 92,	's-Hertogenbosch.
B. A. E. J. M. van Rijckevorsel, Julianapl. 11,	„
N.V. C. N. Teulings' Drukkerijen, Emmapl.	„
L. Ruyssenaers, Ontvanger der Registratie,	„
Allen opg. door het Bestuur der Afd.	„
T. Vallentgoed, Markt C 2,	Helmond.
A. Prinzen Wzn., Molenstraat,	„
Mej. Joh. Raymakers, Kanaaldijk,	„
E. Claus,	„
W. Neles, Steenweg,	„
Jac. Staal,	„
Mevr. G. J. Küster—Rademaker, Beugelspl.	„
J. van Nunen Jr.,	„
W. Reyntjes, Kanaaldijk,	„
Mej. J. F. van Alphen,	„
C. F. Carp,	„
Jhr. J. B. van Andringa de Kempenaar,	„
O. Henny,	„
Mevr. B. Dütting,	„
C. Breithardt,	„
J. C. van Moorsel, Deurwaarder,	„
Th. W. Hulshof, Molenstraat,	„
Jos. Dams Jzn.,	„
M. Havik,	„
Allen opg. door het Bestuur der Afd.	„
M. J. H. Smeets, Haaksbergerstraat 20,	Enschedé.
A. B. Davids, Pl. Parklaan 9a,	Amsterdam.
A Boom, Telegraaf-afd. Ie Divisie,	Veldleger.

JONGELIEDEN-AFDEELINGEN.

Mej. J. Jongenburger, Bleekerssingel,	Gouda.
L. Andréolie, Kleiweg 96,	„
Mej. B. Horneman, Groenendaal,	„
J. v. d. Molen, p/a Mevr. Wed. Houtman, Tiendew. 98	Gouda.
A. Backers, Markt,	„
Mej. J. Zaal, Markt,	„
Mej. M. de Haan, Turfmarkt,	„
Allen opg. door het Best. Jongel. afd.	„
Mej. Nelly Bouman, Molensteeg,	Rotterdam.
Mej. N. Bouman, „	„
A. Nijhuis, Oppert 100,	„
M. C. L. v. Boven, v. Alkemadeplein 30 a.	„
D. v. d. Berg, v. d. Takstraat 35,	„
M. Bosman, Henegouwerlaan 35 b,	„
Mej. A. Hogerseyl, Kleine Coolstr. 10 a,	„
J. v. Vloten, Avenue Concordia 50 c,	„
A. Bierhuizen, v. d. Schellingstr. 12 b,	„
C. H. v. Schooneveldt, Zomerhofstr. 20 b,	„
J. Pluymgaart, Straatweg 224,	Hillegersberg.
K. Werner, Gr. Draaisteeg 17.	Rotterdam.
Mej. J. Stikkers, Jacob Catsstr. 113,	„

Mej. M. Fruin, Noordsingel 143, „
Mej. B. H. Wilders, Teilingerstr. 20, „
M. v. Meeteren, Vasteland 17 a, „
Mej. T. Diederix, Oostzeedijk 216, „
H. de Groot Jr., Aelbrechtskolk 3, „
Mej. J. E. Advocaat, Schoonebergerweg 12 b, „
M. C. Ort Jr., Henegouwerlaan 54 b, „
Mej. R. Koster, Nieuwe Binnenweg 127 b, „
D. J. Wansink, C. P. Tielestraat 47 b, „
Mej. A. Schuld, Stationsweg 35, „
Mej. A. Isaäcs, Hoogstraat 342, „
J. Isaäcs, „ „ „
Mej. J. Hemelop, Woelwijkstr. 19, „
J. Monquil, N. Rubenstraat 8, „
H. A. Eielts, Waterloostraat 8, „
Mej. A. Holthaus, Stationsweg 8, „
E. M. Mietes, Nieuwe Binnenweg 196, „
C. C. Zom, Boezemsingel 164 c, „
W. J. Klunne, Bellevoystraat 61, „
C. Niemans, Hondiusstr. 48 b, „
Mej. C. v. Munster, Harddraverstr. 36, „
„ Mary de Vries, Jan van Avennestr. 3 b, „
„ A. Marsman, Goudsche Wagenstr. 40, „
„ C. Timmermans, Schietbaanlaan 26 a, „
„ J. v. d. Boogaard, Snellinckstr. 33, „
„ K. Mulder, Plantageweg 6, „
„ T. Kwak, Heemraadspl. 13 a, „
Allen opg. door het Best. der Jongel. afd. „
Mej. G. R. Rijken, Wijnhaven 119, „
„ G. Noordergraaf, Sophiakade 59a, „
„ M. v. Stralen, „ 79b, „
„ N. v. d. Berg, Nieuwe Binnenweg 301a, „
„ C. Verkerk, P. B. 283, „
„ Mej. J. de Klerk, 1e Pijnackerstraat 35, „
„ M. Embroek, Soetendaalscheweg 86a „
H. Embroek, „ 86a, „
Allen opg. door het Bestuur der Jong.-Afd. „
J. G. A. van Dongen, Pikeursbaan 50, Deventer.
Opg. door het Bestuur der Jongel. Afd. „

Groep Nederl. Oost-Indië.

H. G. J. van Wermeskerken, p/a Intern. Cred. en Handelsvereen. „Rotterdam", Batavia.
Opg. door den heer J. J. van Wermeskerken Jr., Utrecht.

Buitenland.

Mevr. M. Nieman—Pino, Davos-Platz.
Opg. door den heer P. Plantenga, Davos-Platz.
J. v. d. Have, Mundubbera, Queensland-Australië.
Opg. door den heer M. P. Cordia, Sydney.
K. Groothuis, Graefestr. 3, Berlijn, S. 59.
G. Knoops, Cottbusserdam 69, Berlijn Neukölln.
C. de Man, Knorrpromenade, Berlijn Lichtenberg.
G. v. Poppel, Gartenstr. 4, „ Weissensee.
Allen opg. door Best. Afd. Berlijn.
A. v. d. Hock, Washington Ave, Plainfield (N.-J.)
Opg. door den heer D. G. Verschure, Nieuw-York.
A. Culp, 278 Broadway, „
Opg. door den heer L. Troetel, „
Chr. v. d. Ree, p/a Evereth Co., 498 Broadway, „ N.Y.
M. v. Woerkom, p/a Funch, Edye Co., 8—10 Bridgestr. Nieuw-York, N.Y.
Aug. Bethencourt, p/a Towe Mfg. Co., 326 Broadway, Nieuw-York, N.Y.
Ph. A. Rintel, 1384 E. 17 Str. Brooklijn, „
Allen opg. door den heer J. Scheuerman, Brooklijn.

Comité voor Nederlandsche Kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel verzorging in Nederland).

22e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 31 Augustus 1918.

Financieel Hulpcomité 's Gravenhage f 550.—, maakt met vorige opgave f 13320.—.
Onder Comité Delft f 10.—.
Onder Comité Deventer f 2625.—, maakt met vorige opgave f 3753..30.
Onder Comité Zwolle f 52.50. maakt met vorige opgave f 3881.—.
Bijdragen ouders: F. K. Keulen f 51.70. Ontvangen door den Heer J. Mulder, Denekamp, Mrk. 457.—; afgedragen aan Onder Comité Dusseldorf Mrk. 1220.—.

L. D. F. f 1.—, J. F. R. f 1.—, C. B. f 1.—, H. J. v. d. T. f 10.—, R. K. f 5.—. v. W. f 10.—. Allen te Amsterdam.

C. v. W. M. f 1.—, C. M. f 10.—. W. O. M. f 5.—, Mr. S. N. B. H. f 2.50, Mevr. D. v. S. f 5.—, Mr. G. J. C. S. f 10.—, E. D. B. f 2.50, W. S. f 20.—, A. C. M. f 25.—, H. H. Tz. f 25.—. J. F. H. B. f 25.—. Allen te Rotterdam.

A. S. f 1.50, Mej. L. v. d. L. f 1.—, te Alkmaar. Wed. B. d. J. f 2.50, te Almenkerk. M. J. F. f 5.—, te Apeldoorn. J. M. V. Jr. f 5.—, te Bussum. A. C. Br. B. f 10.—, te 's Gravenhage. H. B. f 15.—, te Hillgensberg. Ds. J. S. f 2.50, te Nijmegen. Mevr. S. f 1.—, te Scheveningen. K. V. f 2.50, H. S. f 2,50, Mej. F. J. v. d. B. C. f 25.—, te Utrecht.

Totaal ontvangen In Augustus f 946.95 en Mrk. 1677.—, maakt met vorige opgave f 138884,50½ en Mrk. 16374.80. De uitgaven bedroegn in de maand Augustus ongeveer f 3500.—. Nooit sedert de oprichting van ons Comité, waren de bijdragen zoo gering als in deze maand en werden zij zoo belangrijk door de uitgaven overtroffen. Wat mag daar de reden van zijn? Vermoedelijk de vacantie![1]) Zeer zeker niet een verflauwde belangstelling in onzen Nationalen arbeid en minder medegevoelen in het schriklijk leed van Nederlandsche Kinderen in den Vreemde, dat wij met behulp van liefdadig Nederland zooveel mogelijk trachten te verzachten. Men vergete niet, dat het hier een groot Nationaal belang geldt. Het in betere tijden door ons bijeen gegaarde is nu nagenoeg uitgegeven. Wanneer niet spoedig algemeene krachtige steun komt, zouden wij onzen arbeid niet kunnen voortzetten en zouden wij honderden kleintjes weder aan ellende moeten ten prooi geven. Met vol vertrouwen doen wij echter wederom een beroep op de bekende Nederlandsche liefdadigheid en het nationaal bewustzijn. Spoedige hulp is dubbele hulp; het penninkske van de weduwe is ons even lief als de cheque van den vermogende. Men zende dus spoedig zijn bijdrage aan den Penningmeester

S. VAN LIER Ez.
Nassaukade 358, Amsterdam.

[1]) Of het bericht in de bladen. dat geen kinderen uit Duitschland meer in Nederland zullen worden toegelaten? *Maar dit geldt niet voor de Nederlandsche kinderen uit den vreemde.*
RED.

22ste Jaargang. No. 11. November 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

De eigen taal is een kostbaarder bezit dan menige Nederlander wel beseft.

MARC. EMANTS.

INHOUD: Nederlandsche Landverhuizing naar Amerika, door A. v. C. P. Huizinga. — Eenvoudige hulde aan Oud-Minister Loudon — *Nederland:* Nederlandsche liederen in Nederl godsdienstige samenkomsten, door Prof. Dr. L. Knappert. — *Oost-Indië:* Een nieuwe Afdeling, door Mej. G. Andreae. — Werken van het Bataksch Instituut, door Mej. G. Andreae — *Vlaanderen:* Het Vlaamsche Frontleven, door Marcel van der Velde — *Ingezonden:* Germanismen, door Marc. Emants — Brief aan „Oom Gert" in Z.-Afrika, door Broer Jan — Friesch volksleven, door Rietsma met kantteekeningen door Dr. J. B. Schepers — *Mededeelingen en Aankondigingen.* — *Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde,* door S. van Lier Ez. en W. F. van Heusden. — *Advertentiën.*

Nederlandsche Landverhuizing naar Amerika

DOOR

A. v. C. P. HUIZINGA.

II. (Slot.)

Het maakt een groot verschil op welken leeftijd men hier komt en wat men denkt te doen. In 't algemeeen moet men niet te kieschkeurig zijn en maar aanpakken wat zich aanbiedt en zich dan de kansen en gelegenheden ten nutte maken voor iets beters. Men moet vooral agressief zijn. Van dit land vooral is het waar: „Dem Frechen nur gehört die Welt." (De wereld behoort aan de menschen, die durven.) Indien ge met bescheiden nauwgezetheid het nieuwe arbeidsveld nadert, blijf dan liever weg, want dan klaart ge 't hier niet en zijn harde teleurstellingen uw deel. Dr. du Bourcq heeft voor noodlijdende landgenooten eene weldadige inrichting in 't leven geroepen aan de 22ste straat in Nieuw-York, waar vele onfortuinlijke Nederlanders worden geholpen, ook aan betrekkingen. In dit verband verwijs ik naar een werkje, waarin een Duitscher reeds vele jaren geleden zijne ervaringen als immigrant met groote getrouwheid beschrijft. Ik zou er precies zulke ervaringen van vele Nederlanders naast kunnen zetten. In het Nederlandsch is dit werkje verschenen onder den titel: „Als daglooner in Amerika", uitgegeven in een plaatsje in Limburg, waarvan ik den naam vergeten ben.

Zij, die toch besluiten tot landverhuizing, omdat in 't algemeen genomen het met den daglooner in de zuiver stoffelijke belangen beter gesteld is in Amerika dan in Europa, zullen opmerken, dat boerenarbeiders, die goed kunnen melken overal gereede plaatsing vinden. Loon van twintig tot dertig dollars per maand met kost en inwoning. Naar metselaars en timmerlui is veel vraag, maar zij moeten bij eene Amerikaansche Unie behooren. De loonen zijn hoog, maar het werk is ongeregeld, uit hoofde der vele werkstakingen. Kellners, botteliers, huisknechten enz. worden ook veel gevraagd. Er zijn gewoonlijk afzonderlijke kantoren voor werkverschaffing, die Hotelpersoneel plaatsen.

Dienstboden vinden hier het eldorado. Een goede keukenmeid ontvangt van 35 tot 50 dollars per maand met kost en inwoning, kamermeisjes van 20 tot 30 dollars per maand met kost en inwoning, kindermeisjes van 25 tot 35 dollar per maand met kost en woning.

Hierbij dient echter opgemerkt te worden, dat alleenreizende meisjes niet gereede worden toegelaten, aangezien velen voor onzedelijke doeleinden binnenkwamen en het dus voor de bona fide vrouwelijke immigrant heel wat formaliteit vereischt binnen te komen. Dikwijls is dat niet dan met officieele Nederlandsche hulp als waarborg, of met hulp van uit Amerika mogelijk.

Bankwerkers, machinisten, smeden, zink- en loodwerkers vinden gemakkelijk plaatsing tegen goed loon.

Nederlandsche sigarenmakers zijn er velen in Boston en omgeving. Als daar een Nederlandsch sprekende consul, of liever nog een Nederlandsche consul was, kon daar veel meer voor de Nederlandsche belangen gedaan worden.

De Unie van tabakwerkers en sigarenmakers erkent de Nederlandsche Sigarenmakersunie. De Labor-Unions oefenen grooten invloed en macht uit in dit land en het is onder die omstandigheden van belang voor den immigrant bij een der tradesunions te behooren. De voorwaarden om toegelaten te worden varieeren. Gewoonlijk is het een eerste storting (initiation fee), eene bijdrage aan de plaatselijke unie, en eene aan de algemeene organisatie. Vele stellen de voorwaarde van Amerikaansch burgerschap. *The American federation of Labor* bestaat uit *110 nationale en internationale unies*, waaruit blijkt, dat vele unies niet-burgers als leden toelaten en zelfs het lidmaatschap in eene Europeesche werkliedenvereeniging erkennen, maar lang niet alle, en de Amerikaansche werkman is niet zoo tuk den pas aangekomene toe te laten in deze allesbeheerschende labor-unions van de Vereenigde Staten. Men kan gemakkelijk informeeren, welke der Amerikaansche Unions eventueele Nederlandsche immigranten van eene Nederlandsche vakver-

eeniging of onaangesloten toelaten en welke de voorwaarden zijn voor de toelating. Het hoofdkwartier is in Washington, D. C., Samuel Gompers is president, Frank Morrison secretaris.

Vroeger werd burgerschap verkregen door eerste en tweede „burgerschapspapieren". Men moest vijf jaar in 't land zijn voor de verkrijging van het tweede burgerschapspapier en vol burgerschap. Men zwoer echter reeds bij 't eerste burgerschapspapier zijn wettige overheid af en werd een soort half-burger der Vereenigde Staten. Ik herinner me, hoe een tiental jaren geleden een Groninger zijn trouw aan de koningin afzwoer, maar speciaal — zoo luidde de grappige formule — „aan de tyrannen Eduard VII van Engeland en Czar Nicholas van Rusland". Dit is geheel veranderd. Men moet nog vijf jaar in 't land zijn geweest, maar het „eerste papier" is nu eene „declaration of intention". Men is van plan de huidige trouw af te zweren voor aanhankelijkheid aan de Vereenigde Staten, maar men doet dit feitelijk niet bij de declaratie, en als deze „declaration of intention" niet binnen zeven jaar door daadwerkelijk burgerschap wordt gevolgd, wordt ze ongeldig.

Terwijl handwerkslui en daglooners overal veel gevraagd worden, vinden zij die bedrijven uitoefenen, welke zekere technische vaardigheid en eene zekere ontwikkeling vereischen, niet altijd zoo gereede plaatsing. Predikanten en onderwijzers verdienen gemiddeld minder dan een metselaar, timmerman of zelfs eene goede keukenmeid. Het is misschien niet overbodig, dit eens duidelijk te maken, aangezien sommige menschen, die „ook nog wat geleerd hebben", een voorsprong denken te hebben in het groote immigrantenland op den niets dan handenarbeid verrichtende.

Dit is juist andersom.

Zij, die goed een vak verstaan en gewoon zijn aan handenarbeid, zijn hier niet alleen het meest welkom, maar hebben ook het meeste succes. Een beetje algemeene ontwikkeling staat iemand hier meer in den weg dan dat het voorthelpt. Ontwikkeling van de rechte soort staat iemand natuurlijk nooit in den weg, maar die zich hier zou verlaten op een beetje kennis om er den kost mee te verdienen, komt bedrogen uit. Zelfs indien iemand goed professioneel is ontwikkeld in muziek, tooneelspel, talenkennis, boekhouden, teekenen, onderwijs, enz. is het uiterst moeilijk eene plaats te vinden. Er zijn velen, die in dit opzicht hebben moeten boeten voor te optimistische ideeën dienaangaande. Al leeren de Nederlanders deze zaken gewoonlijk ook veel grondiger en beter dan de Amerikanen, er hangt hier te veel van gelegenheid en introductie af, om de rechte plaats te vinden.

Bij het zoeken van eene plaats doet de Nederlandsche immigrant er wel aan te zeggen dat hij Hollander is, niet „Dutchman", aangezien „Dutch" hier veelal verward wordt met „Duitsch". En al staat philologisch „Dutch" en Duitsch op denzelfden stam, in de praktijk staat „Dutch" in de Engelsche taal voor Nederlander, terwijl „Duitsch" „German" genoemd wordt. De ontwikkeling der Amerikanen is zeer oppervlakkig en altijd praktisch. Zoo wordt „the Dutchman", waarmee in Engeland de Nederlander wordt aangeduid, hier door onbekendheid met de „Dutch" maar bij den Duitscher terechtgebracht. Het is inderdaad grappig te hooren spreken van „*Pennsylvania Dutch*". (Duitschers van den Pfaltz, die zich in Pennsylvania hebben gevestigd.)

Knickerbocker Dutch (Hollandsche kolonisten van Nieuw Amsterdam, oud Nieuw-Yorkers) en „Holland-Dutch" (Nederlanders) in tegenstelling met Duitschers. Neemt men de benaming Holland-Dutch ernstig, als de populaire aanduiding in Amerika voor den Nederlander, dan komen „Duitsch" en „Dutch", na door eene grappige verwarring van den historischen inhoud te zijn ontledigd, terug tot de grondbeteekenis van thiuda (volk) [1]). In werkelijkheid is echter „Dutch" hier vereenzelvigd met Duitsch en Holland toegevoegd als speciale aanduiding. Als de Nederlander in Amerika van zichzelf spreekt als „Hollander" zijn er nog millioenen voor wien de benaming niet veel beteekenis heeft. Toch zullen millioenen Amerikanen onder „Hollander" iemand verstaan van het kleine, lage land bij de zee, door dijken beschermd, waar klompen en grappige wijde broeken worden gedragen. Ook weet hij, dat de immigranten van Holland een goeden naam hebben in Amerika.

Behalve dat het woord „Dutch" hier steeds verward wordt met „Duitsch", heeft het woord eene minachtende bijbeteekenis van achterlijkheid. Het is trouwens onmiskenbaar, dat in het Amerikaansche volksleven Engelsche afkomst geldt als een adelbrief, als echt Amerikaansch. Ik heb zelfs in couranten de vraag gezien, of immigranten van Engeland, Schotland en Ierland ook „foreigners" (vreemdelingen) waren. De hoofdzaak in dezen is echter, dat door de Engelsche caricatuurvoorstelling het woord „Dutch" hier een onaangenamen bijsmaak heeft, al weet de Amerikaan meestal niet dat daarmee de Nederlander bedoeld wordt. Zoo ontstond de Engelsche zegswijze: If it is not true I am a Dutchman." (Als 't niet waar is mag ik een Dutchman zijn.)

Bekend is de Engelsche schimpwijze:

„In matters of commerce the fault of the Dutch
Is offering too little and asking too much."

„A Dutch Uncle" is een Nurks in den Haarlemmerhout.

„A Dutch treat" is eene bijeenkomst waar elk zijn eigen gelag betaalt.

„Dutch courage" is jenevermoed, valsche moed.

„A Dutch concert" is lawaaierige muziek op kikkergekwaak gelijkend.

„Double Dutch" is wartaal, onsamenhangend en verward klinkend.

Deze en andere uitdrukkingen, waarin de insulaire Engelschen minachting hebben te kennen gegeven voor „mijnheer", hebben ze aan de Amerikanen overgedaan. Eene verklaarbare eigenliefde en zelfoverschatting den Amerikanen eigen

heeft de immigranten beschouwd als vertegenwoordigers van het arme Europa, waarvoor zij meewarig de poorten des geluks openzetten. In 't algemeen zijn hier van de verschillende Europeesche naties natuurlijk echter niet de beste en beschaafdste elementen gekomen. De Amerikaan wil het gaarne soms zoo voorstellen, alsof de meest energieke menschen hier van alle landen zijn saamgevloeid en dat vooral hun groote vrijheidszin, die het leven in het oude Europa te benauwd maakte, de emigranten deed besluiten het land der vrijheid te zoeken, Dit is allemaal holle bombast. Wij en ook zij weten wel beter. Zonder ook maar den immigrant in 't algemeen als minderwaardig voor te stellen, zijn toch velen hier gekomen eenvoudig omdat de strijd om 't bestaan in 't dichtbevolkte Europa hen uitwierp en door socialen nood dwong hier het leven opnieuw te beginnen. De Belg Cyriel Buysse, maakt dit duidelijk in zijne beschrijving van het oude Castle Garden (het immigrantengebouw in Nieuw York) in een van zijne schetsen „Uit Vlaanderen": „O, dat gij eens zaagt dat bureel van landverhuizing, de Castle Garden te New-York waar wel steeds dezelfde stoet van menschensmart en armoede zal blijven defileeren." Zeker is het, dat ten aanzien van sociale, oeconomische en ontwikkelingspositie de mindere standen in 't algemeen van 't geboorteland verhuizen. Voor hen, die natuurlijkerwijze goed zijn aangezeten aan den levensdisch, bestaat er geen reden dezen te verlaten voor het onzekere bestaan elders. Het gevolg van deze geregelde strooming van arme tobbers van alle landen, onontwikkeld, ruw, onbekend met taal en zeden van den grooten „smeltkroes der natiën" is geweest een meewarig neerzien op de vertegenwoordigers dezer naties en de naties zelve, waarvan ze komen.

Een vroegere Italiaansche consul, Villari, beschrijft dit eenigszins in den breede in zijn werk over Amerika en betreurt de omstandigheid voor zijn part, dat het intellectueele en beschaving-vertegenwoordigend Italië zoo weinig in Amerika gekend wordt. De Italiaan wordt er veracht. Dit is anders met den Hollander. En toch kent men ook Holland te eenzijdig doordat de vertegenwoordiging te uitsluitend uit de arbeidende klasse bestaat. Zoo vormt zich het Amerikaansche volk van de Europeesche naties in 't algemeen een denkbeeld, dat juist meer op Amerika past. De Amerikaan heeft meestal een scheef begrip van de Europeesche natiën, maar Engeland kent men het best en eert men het meest om verschillende redenen.

In dit verband is het, om het aanzien van den Nederlandschen stam hier te verhoogen gewenscht, dat bij meerdere organisatie der Nederlandsche elementen hier, eene organisatie die zekerlijk wel meer tot zijn recht zal komen, de bekende en beroemde Nederlanders, die Amerika bezoeken, zich zouden willen leenen voor de Nederlandsche zaak hier, door zich beschikbaar te stellen de Nederlandsche Vereenigingen, scholen en colleges en Nederlandsche nederzettingen zooveel doenlijk te bezoeken, toe te spreken, op te wekken en daardoor meteen op de Amerikaansche omgeving dezer Nederlandsche nederzettingen den indruk te stempelen van de groote persoonlijkheden, welke het oude Vaderland kan aanwijzen. Daarmee is natuurlijk geen propaganda bedoeld, maar eenvoudig eene belangstelling in het Nederlandsche element in Amerika. Voorlezingen, of wat het ook moge zijn waarvoor beroemde Nederlanders hier zijn uitgenoodigd, zouden zij als Nederlanders ook kunnen geven voor de Nederlanders hier. Die zullen gaarne hunne Amerikaansche vrienden en kennissen meebrengen en Groot Nederland wordt daardoor onwillekeurig merkbaar gebaat.

Dit vraagt natuurlijk veel van de vaderlandsliefde der geleerden en virtuosen die hier komen, want zooals gezegd is, de keur der Nederlandsche natie is hier niet in de Nederlandsche nederzettingen. Wat als gift op het altaar der vaderlandsliefde zal worden gebracht moet populair zijn en breedere vaderlandsliefde moet het pure motief van zulke bijdragen zijn. Maar het vindt zekerlijk belooning in warme waardeering en de uitwerking zal uitstekend zijn. De vaderlandsche geleerde of kunstenaar, die zóó zijne talenten ten beste zou willen geven, draagt eene rijke, zedelijke belooning in zich zelf voor zijn streven.

Dr. Abraham Kuyper en Dr. Bavinck bezochten gedurende hunne „Stone lectures" te Princeton, ook verschillende Nederlandsche nederzettingen en Holland-Amerikaansche colleges. Prof. de Groot (nu in Berlijn) toonde veel belangstelling in de Nederlanders hier. De tenor Urlus van de Metropolitan Opera heeft onderscheiden keeren medewerking beloofd aan het program van een Nederlandsche Vereeniging, Tilly Koenen insgelijks. Misschien zingt Julia Culp ook wel eens een lied van het oude Vaderland. Zoo zijn er ook Nederlandsche musici (piano en viool), die zich bij gelegenheid wel eens kunnen *tooien* met het Nederlandsche symbool in den vreemde. Laten de Nederlandsche geleerden en kunstenaars, die Amerika bezoeken, Hugo de Vries, Berlage, Frederik van Eeden, Kapteyn enz. enz. het een vaderlandsche plicht achten *ook* het Nederlandsche element hier te bezoeken en de Nederlandsche vereenigingen te steunen door hunne tegenwoordigheid. Door het bezoek der begaafde Nederlandsche vertegenwoordigers, *ook* speciaal aan de Nederlandsche elementen en vereenigingen hier, zooveel als doenlijk natuurlijk, worden de banden met het oude Vaderland toegehaald en het Nederlandsche element hier met het Vaderland voor het Amerikaansch publiek in eere gebracht. Men moet niet vergeten, dat zulk een algemeene toestemming van Nederlanders — met alle gewenschte voorbehoud natuurlijk — om het Nederlandsche element hier dus vaderlandschlievend te behartigen, de vorming van Nederlandsche vereenigingen hier en het prestige van Nederlandsche school en pers zou toenemen. De individueel gezinde Nederlander wil wel lid worden als hij gelegenheid krijgt zoo nu en dan eens Nederlanders te hooren, die zelfs in

Amerika bekend zijn. De welwillende medewerking der Holland-Amerika-lijn bij verschillende feestelijkheden van Nederlandsche Vereenigingen dient hier dankbaar te worden erkend.

De Nederlandsche vereenigingen hier zullen den minder begaafden en minder bekenden Nederlander, die hier introductie wenscht om zich te vestigen, beter van dienst kunnen zijn, als de beroemde Nederlanders zich geregeld in hun midden laten hooren.

Het Amerikaansch bezoek van beroemde en bekende Nederlanders dient gelijktijdig aan al de Nederlandsch-Amerikaansche bladen te worden meegedeeld. Het Nederlandsch-Amerikaansche publiek stelt immers bijzonder belang daarin. De groote Amerikaansche bladen zorgen er wel voor overal reporters te hebben, waar zulks van belang is, maar de Nederlandsch-Amerikaansche pers van weekbladen moet verwittigd worden van de komst der belangrijke figuren uit Nederland. Niet alleen dient de plaatselijke Nederlandsche pers verwittigd te worden van de aankomst van beroemde Nederlanders, maar ik zou dezen couranten allen willen doen toekomen de volledige lijsten der Nederlandsche landverhuizers.

Het is van groot belang soms bij onderling hulpbetoon, dat het *geheele* Nederlandsch Amerikaansch element weet, welke Nederlanders zijn aangekomen en waar ze vandaan komen in 't oude Vaderland. Dit moet men kunnen nazien met vollen naam en adres in de Nederlandsch-Amerikaansche pers. Dit verhoogt het Nederlandsch gemeenschapsgevoel en helpt de organisatie. De verslagen van Nederlandsche vereenigingen in Amerika met eventueele lezingen of toespraken van Nederlanders op bezoek behooren ook geregeld in de Nederlandsche bladen te verschijnen. Het specifiek Nederlandsch gemeenschapsleven dient verhoogd.

Voor het samenbindend versterken der Nederlandsch-Amerikaansche pers zou het gewenscht zijn, dat voor den Nederlandschen adverteerder door deze couranten een verminderde advertentieprijs werd aangenomen, of beter nog, dat de gezamenlijke bladen voor een vast tarief alleen Nederlandsche advertenties opnamen. Daardoor zou het mogelijk zijn voor den Nederlandschen adverteerder feitelijk het geheele Nederlandsch-Amerikaansch publiek te bereiken. De koopkracht is bij het Amerikaansch publiek veel grooter dan in Nederland en er is dus gelegenheid voor een belangrijk afzetgebied vooral van speciaal Nederlandsche artikelen, maar de couranten zijn van te plaatselijken aard, om adverteeren te loonen voor den Nederlandschen uitgever, fabrikant of handelaar. Men ziet zelden eene advertentie van Nederland in deze couranten. Om deze reden zouden de couranteneigenaars misschien wel genegen zijn — vooral ten aanzien der verstrekte nieuwsberichten — de gelegenheid open te stellen, waarbij het den Nederlander werd toegestaan voor een verminderden prijs de vaderlandsche artikelen te adverteeren, of voor een vaste som in alle bladen toe te laten. Tot het welslagen van zulk een plan zal heel wat arbeid noodig zijn, maar het is een arbeid, die wel de moeite loont.

Voor Nederlandsche advertentiedoeleinden komen in 't geheel een vijftiental couranten in aanmerking:

De Telegraaf: Paterson, N. J.
Het Oosten: Passaic, N. J.
Onze Toekomst: Chicago, Ill.
De Gazette van Detroit (Vlaamsch): Detroit, Mich.
De Hollandsche Amerikaan Kalamazoo, Mich.
De Wachter: Holland Mich.
De Calvinist: Grand Rapids Mich.
De Grondwet: Holland Mich.
De Hope: Holland Mich.
De Utah Nederlander: Salt Lake City Utah.
De Vrije Hollander: Orange City, Iowa.
De Volksstem: De Pere, Wisconsin.
Pella's Weekblad: Pella Iowa.
De Gereformeerde Amerikaan: Holland Mich.
Sioux City Center Nieuwsblad: Sioux City Center, Iowa.
De Gazette van Moline (Vlaamsch): Moline Ill.

Rochester N. York, bij eene goede vertegenwoordiging van Nederlanders, heeft nog geen Nederlandsch weekblad.

De versterking der Nederlandsch Amerikaansche pers dient vooral ter hand te worden genomen in zake de Nederlandsche taal. Zou het Algemeen Nederlandsch Verbond niet eenige penvaardige schoolmeesters kunnen vinden, die geregeld eene Nederlandsche causerie uit het oude Vaderland konden onderhouden in deze couranten voor de Holland-Amerikanen tegen goede betaling. De Nederlandsche taal zou hier daardoor aanmerkelijk gebaat worden, want niet alleen dat het Amerikaansch-Nederlandsch doorspekt wordt met Amerikaansche woorden en uitdrukkingen — dat is nog het minste — maar de zinsbouw en het taaleigen wordt verameri-kaniseerd. Dit te eerder, daar het taalgevoel bij den immigrant niet sterk is ontwikkeld en het Nederlandsch hier natuurlijk niet zooals in Nederland door eene rijke kultuurkracht gedragen wordt. Een dubbele reden dus het Nederlandsche element met vaderlandschen taalrijkdom te steunen. Het verdient opmerking, dat de Nederlandsch-Amerikaansche pers sterk Christelijk is gekleurd en verscheidene couranten staan niet alleen onder de redactie van predikanten, maar zijn officieele organen van kerk, college of school.

Door den oorlog is de „foreign-press" in Amerika in 't algemeen (niet alleen de Duitsche) in ongenade gevallen en het heeft het Nederlanderschap in den vreemde eenen zwaren slag toegebracht, dat zelfs in de Vereenigde Staten, die „scheiding van kerk en staat" huldigen, verschillende staten de godsdienstoefeningen in eene andere taal dan de Engelsche, hebben verboden. Couranten in eene vreemde taal kunnen blijven verschijnen onder strikte censuur en speciaal verlof. Maar wanneer in de kerk en school de vreemde taal wordt geweerd, zooals dit door sommige staten is gedaan, wordt het Nederlandsche element inderdaad zwaar getroffen. Het schijnt mij toe, dat deze maatregel misschien niet als constitutioneel gehandhaafd kan worden, uit hoofde van het „scheiding van kerk en staat" beginsel.

In staten waar een groote menigte vreemdsprakige kerken zijn en in het onderhavige geval van geallieerde landen, worden zulke maatregelen om het politieke gevolg niet doorgedreven. Een „test case" kon worden geprobeerd met een predikant, die beslist sterk "pro ally" is, zoodat de zaak niet verward kan worden met eene oorlogsrechtvaardigingsmaatregel. Diplomatisch kan hulp verleend worden, maar de zaak kan niet diplomatisch opgenomen worden door Nederland, aangezien de „Staatssoevereiniteit" der enkele staten in Amerika nog steeds gehandhaafd wordt. Weliswaar heeft Japan onderscheidene malen in Washington geprotesteerd met volkomen succes tegen de maatregelen, die enkele staten tegen hare landgenooten genomen hadden, of wilden nemen, maar het was doordat de federale regeering onder sterken aandrang van Japan deze staten overhaalde den zin der federale regeering te doen, namelijk de wetten of maatregelen waartegen Japan bij Uncle Sam protesteerde, in te trekken.

Ongetwijfeld zullen den Nederlandschen immigrant vele der bovengenoemde maatregelen van grooten dienst zijn en het welzijn en aanzien der Nederlanders hier doen stijgen. Deze manier van directe aansluiting bij en hulp voor het Nederlandsche element hier verdient de voorkeur boven eene Nederlandsche beinvloeding der Amerikaansche wereld door middel van Nederlandsch streven. Zelfs de Amerikaansche wereld en omgeving wordt gemakkelijker onder den invloed gebracht van Nederlandsche beschaving door den middellijken weg te volgen van het zedelijk en stoffelijk belang der Nederlanders hier te bevorderen. De Amerikaansche commentaar op het "Queen Wilhelmina Lectureship" in "Columbia University" was: "It is an expensive bit of Dutch sentiment." Wij zijn dankbaar voor dit gevoel van stambewustzijn, maar wenschen goed Nederlandsch geld en streven dienstbaar gemaakt aan de bevordering daarvan. Dit, schijnt ons toe, kan 't best bereikt worden door al het Nederlandsche hier zelve ter hand te nemen en op de Amerikaansche omgeving zóó waardig te laten reageeren, dat de Amerikaan door den Nederlander het Nederlandsche en Nederland begint te waardeeren, eeren en navolgen.

THOMPSON, CONN. N. AMERIKA.

Eenvoudige hulde aan Oud-Minister Loudon.

4 Oct. had de overhandiging plaats van het huldeblijk, Jhr. Dr. J. Loudon, oud-minister van Buitenlandsche Zaken, door bemiddeling van het Alg. Ned. Verbond namens vele Nederlanders aangeboden.

Te half vier hadden de meeste leden van het Hoofdbestuur en familieleden van Z. Exc. zich te zijnen huize vereenigd en nam de Alg. Voorzitter van het A.N.V. het woord. Het voornaamste der toespraak volgt hier:

Hooggeachte Heer Loudon, dames en heeren,

Voor zoover mij bekend is, is het doel waarmee het Hoofdbestuur van het A.N.V. hier aanwezig is, eenig in onze parlementaire geschiedenis. Maar de omstandigheden, waaronder U gedurende het grootste gedeelte van Uw ministerschap Buitenlandsche Zaken heeft moeten leiden, waren dan ook zonder weerga. Van de eerste dagen af, dat het allerwege dreigende gevaar zich voor U begon af te teekenen, tot den laatsten dag van Uw Ministerschap toe, is het geweest één onafgebroken reeks van de grootste moeilijkheden, die elk voor zich in ernst de som van alle moeilijkheden heeft overtroffen, waaraan Uwe voorgangers het hoofd hebben moeten bieden.

Het kon niet anders zijn dat de last, plotseling op Uwe schouders gelegd, onevenredig was aan Uwe scholing. Niet echter onevenredig aan die van U alleen. Niet ook alleen aan die der overige bewindsmannen in ons land, maar aan die der bewindsmannen van bijna de geheele wereld. Hoe zoude scholing hebben kunnen zijn, waar in zoo verbijsterende mate overal en telkens opnieuw ervaring bleek te ontbreken? Rijpe, veelzijdige ervaring toch, van zich zelf of van anderen, is ten slotte de eenige betrouwbare leermeesteres. Het volmaakte te eischen in omstandigheden als die wij hebben doorleefd en nog beleven, is schromelijke overschatting van menschelijk vermogen.

Wat in hunne benarring de Nederlanders van hunne leiders mochten eischen, was dat deze met eene zelfkennis, die hun tot eere zou strekken, hunne taak zouden overdragen aan anderen, of dat zij, bouwende op hunne krachten, zich onvoorwaardelijk, zonder de minste beperking, zouden wijden aan het landsbelang en aan het landsbelang alleen, dat zij zich zouden betoonen mannen in de grootste gevaren het vertrouwen waardig eener geheele natie. En het is een hoogst verblijdend verschijnsel geweest, dat waar onze geheele regeering jarenlang eene waardeering heeft gevonden, die slechts tijd zal behoeven om te groeien, het volk niet het minst zijn vertrouwen schonk aan U, op wiens schouders een bovenmatig zware last ging rusten. Het Nederlandsche Volk wist dat het in U een man bezat op den hoogsten uitkijk, die als een trouwe wachter waakte voor de handhaving onzer strikte onzijdigheid, zooals deze op het oogenblik zelf dat de oorlog losbarste, door onze regeering met onmiskenbare duidelijkheid was uitgevaardigd. Die verklaring was uit het hart gegrepen van alle rechtgeaarde Nederlanders. Wij zijn een volk van vrede, wij hoeden van ouder tot ouder dien kostbaren schat, voor welks duurzaam bezit millioenen buiten onze grenzen thans strijden, die zij nog moeten veroveren door als men zegt, alle neiging tot verstoring dier zegening voor goed te onderdrukken en de menschheid een tijdperk van grooter geluk te doen ingaan. Het Nederlandsche volk kan zich hier indenken in andere begeerte dan die naar vrede en vrijheid; zonder vrede en gelijkheid kan het in onafhankelijkheid niet bestaan, zij zijn het zinnebeeld geworden onzer natie.

Maar niet alleen van onze natie alleen; van allen die, verspreid over de geheele wereld, van Nederlandsche afkomst zijn, want die hebben dezelfde idealen behouden, die ons kleine volk kenmerken. Voor onze vrede en vrijheid strijdende, hebt gij gestreden voor de hoogste belangen van den geheelen Nederlandschen stam. Op dat standpunt heeft het Hoofdbestuur van het A.N.V. zich geplaatst, toen het den voorgang nam tot deze oprechte maar eenvoudige hulde. Het wist bovendien beter dan menig

andere, hoezeer gij ook op wijder terrein U Nederlander gevoelt.

Voorwaarde echter van vrede en vrijheid, is handhaving van het recht in de verhouding tot andere volken, het volkenrecht. Gij hebt het vertrouwen van Uw volk gewonnen en behouden door van meet af het recht tot richtsnoer te nemen voor al Uwe bestuursdaden, het ongeschrevene en het geschrevene recht, tegenover beide strijdende partijen.

Niemand kan ontkennen, dat het U in de meeste gevallen is gelukt door degelijke rechtskennis en groote scherpzinnigheid Uw moeilijk standpunt te handhaven, en de hoogste belangen van ons volk tegen duurzame inbreuk te vrijwaren. Wat daarbij zoo weldadig aandeed, dat was de zekerheid dat hetgeen gij deedt, altijd eerlijk was, op den man af, zonder zweem van kronkeling; dat Uw liefde voor het recht niet was een schijn, maar door en door echt; dat het was een afspiegeling van Uw karakter; dat al Uwe uitingen als Minister Uw rondheid, eenvoud, betrouwbaarheid, Uw vrank en gul woord, tot synthese hadden Uwe geheele persoonlijkheid.

Dat is de reden waarom het Nederlandsche volk van U is gaan houden."

Daarna ging de voorzitter over tot overhandiging der vele blijken van genegenheid, dankbaarheid en hulde, welke uit alle oorden van het land, uit alle rangen en standen onzer samenleving tot zelfs uit het buitenland bij het Hoofdbestuur waren ingekomen en vervat zijn in een door den heer Georg Rueter ontworpen mahoniehouten kist. Deze sierkunstenaar heeft de moeilijkheid om het stugge materiaal der duizenden naamkaartjes tot een aesthetisch geheel te vereenigen, kunstig opgelost. De kist is in doorschijnend zwart beschilderd met uitsparing van het ornament, dat dus de bruine houtkleur vertoont. Dit ornament is spaarzaam met rood en geel verlevendigd.

De oorkonde, geteekend op Japansch papier en gebonden in rood-leeren band met goud bestempeld is uitgevoerd door Mej. N. Donath te Baarn en luidt als volgt:

„Toen in Juli 1918 de dag nabij scheen, waarop Jhr. Dr. J. Loudon zijn ministerschap van buitenlandsche zaken zou neerleggen, hebben, op voorgang van het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond, de navolgenden uiting gegeven aan hun gevoelens van dankbare bewondering voor de wijze, waarop deze staatsman in de afgeloopen oorlogsjaren heeft gestreefd naar vrijwaring van onze hoogste lands- en stambelangen, door handhaving tegenover de beide strijdende partijen van de beginselen van het volkenrecht."

De heer Loudon gaf in zijn antwoord op de toespraak te kennen, hoezeer hij den geest van deze huldiging op prijs stelt. Geen onderscheiding, welke ook, had den oud-minister meer voldoening kunnen schenken, dan dit bewijs van waardeering, komende van zoovele Nederlanders, dat hij er de bevestiging in vond van het vertrouwen, dat, naar hij inderdaad gevoeld had, het Nederlandsche volk hem gedurende de laatste vijf jaren geschonken had. Met hart en ziel had hij zijn taak vervuld, gesteund door zijn collega's, zeer in het bijzonder door dien niet genoegzaam hoog te schatten staatsman, Mr. Cort van der Linden. Geschraagd door dat vertrouwen had hij niets dan zijn plicht gedaan, door te streven naar het behoud onzer zelfstandigheid te midden van den geweldigen strijd om ons heen, door bovenal het recht hoog te houden en de strijdvoerenden te overtuigen, dat er tegenover Nederland geen reden bestond voor wantrouwen, die bron van zooveel kwaad tusschen natiën. Dank zij het initiatief van het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond was hem een onvergetelijk blijk gegeven van de waardeering van het Nederlandsche volk.

Diep erkentelijk nam de oud-minister het zoo eigenaardig en treffend huldeblijk in ontvangst.

Schriftelijk heeft de heer Loudon deze erkentelijkheid nog eens herhaald in het volgend schrijven, dat tevens zijn dank aan alle deelnemers vertolkt:

's-Hage, 10 October 1918.

Den Heer Voorzitter
van het Algemeen Nederlandsch Verbond,
Dordrecht.

Hooggeachte Heer,

Mag ik op gevaar af in herhaling te treden van hetgeen ik U den 4den dezer mondeling te kennen gaf, U als Voorzitter van het Algemeen Nederlandsch Verbond, mijn diepgevoelden dank komen betuigen voor de treffende hulde, die U mij op dien dag, met Uwe medebestuursleden, namens zoovele landgenooten gebracht heeft?

De woorden door U gesproken, de vorm waarin het huldeblijk vervat was, de geest der huldiging zelve en het waardeerend vertrouwen dat er uit sprak, hebben mij zeer diep getroffen.

Gaarne zou ik aan ieder dergenen wier naamkaartje ik in de fraaie kist, welke U mij aanbood, mocht vinden en ook aan hen, die zich later rechtstreeks daarbij aansloten, individueel mijn dank willen betuigen. Waar zulks mij echter wegens het groot aantal moeilijk uitvoerbaar bleek, meen ik een beroep op Uwe vriendelijke tusschenkomst te mogen doen om, zoo mogelijk door middel van het orgaan van het Alg. Ned. Verbond, allen te doen weten hoe levendig ik hunne attentie gewaardeerd heb.

Met de meeste hoogachting,

Uw zeer dw.

(w. g.) J. LOUDON.

NEDERLAND.

Nederlandsche liederen in Nederl. godsdienstige samenkomsten.

Prof. dr. L. Knappert schrijft in „De Hervorming":

Dezer dagen heb ik eene huwelijksinzegening bijgewoond in de Doopsgezinde kerk te 's-Gravenhage. Behalve de zang der gemeente was er solo-zang, twee liederen bij den aanvang en het einde, beide Duitsch en ook in Duitschen tekst aan de gemeente rondgedeeld. Het oude, malle euvel altijd weer op nieuw. Onder de aanwezigen was een Engelsch officier en hij vroeg, zeer natuurlijk, of wij in onze moedertaal geene gewijde liederen bezaten en van vreemden invoer leven moesten? Als ik nog eens weer op deze dwaasheid de aandacht vestig, op dit

onnationale, hooghartig verachten van eigen liederenschat, is het niet om den leider van bedoelde godsdienstoefening een verwijt te maken. Misschien heeft hij zich wel eerst verzet, maar is gezwicht voor de gewone argumenten, dat Duitsch zich nu eenmaal beter tot zingen leent dan Nederlandsch en dat men in elk geval geene Nederlandsche liederen kende. Men wil dan eene zangeres, vriendin der familie meestal, niet voor het hoofd stooten, men wil het niet op haren en snaren zetten en geeft in 's hemels naam maar toe en legt zijn vaderlandsch-liturgisch geweten het zwijgen op. Nog gedenk ik met huivering, hoe ik vóór twee jaren, bij de jaarvergadering te Groningen, met den stelligsten aandrang Nederlandsche liederen had geëischt en bespeuren moest dat men toch, onbeschroomd, de zonderlingste Duitsche en Fransche aria's op het programma had geplaatst. Wat moet men doen? Schandaal maken? Men zwijgt ten slotte en verbijt zijne ergenis. Geen verwijt dan. Zelfs niet zoo de liturg, wat ook mogelijk is, vergat zich van te voren te vergewissen van de plannen der zangeres.

Maar wel een vernieuwd en dringend beroep op allen, die eene huwelijksinzegening of de inwijding van een kerkgebouw of de godsdienstoefening bij onze jaarvergadering leiden, dat zij Nederlandsche liederen eischen. Op concerten willen wij genieten van kunst, die internationaal is, ofschoon ook dan het verwaarloozen van het vaderlandsche lied hinderlijk en grievend kan zijn. Kan zijn — want er is op dit punt wel vooruitgang. Maar eene Nederlandsche gemeente, vergaderd om godsdienstige wijding en stichting op te doen, wil in haar eigen taal hooren zingen, zij schaamt zich haar nationaliteit niet en wil niet medeplichtig zijn aan dwaze aanwensels. En op Nederlandsche liturgen rust de dure plicht op dit heilig belang te letten, het malle euvel tegen te gaan, ja er hunne medewerking van te laten afhangen. Wij hebben Nederlandsche liederen in overvloed en wil men andere, men hebbe althans zooveel eerbied voor de moedertaal, dat men ze overzette, zorg dragende natuurlijk dat de goede plaatsing der woorden voor de ademhaling bewaard blijve. Ik herinner mij dat ik eene huwelijksinzegening leiden zou en dat de zangeres de woorden uit Ruth: „uw volk is mijn volk" enz. in het Duitsch zingen wilde. Ik wees haar op den Nederlandschen tekst, zij had eerst bezwaren, maar gaf eindelijk toe en het ging uitmuntend. In Nederlandsche godsdienstoefeningen behoort het Nederlandsche lied, en liturg en gemeente beiden moeten toonen, dat zij hunne eigen taal eeren en liefhebben. Voor onze jaarvergadering te Kampen heb ik in dien geest mijn uiterste best gedaan en de aangenaamste medewerking ondervonden.

In vervolg op dit artikel bericht de schrijver ons nog:

Naar aanleiding van mijn schrijven in de „Hervorming" over het verwaarloozen van het Nederlandsche lied in plechtige godsdienstige samenkomsten heb ik vele bewijzen van instemming ontvangen. En daarin werd schier algemeen gezegd, wat ook Mej. Hoog zeide in No. 42 van dat weekblad: het is zoo moeilijk geschikte Hollandsche liederen te vinden. Iemand schreef mij: „Ik zou het daarom van zoo heel groot belang vinden, indien er eene vrij volledige opgave was te verkrijgen van al of niet vertaalde Nederlandsche liederen, geschikt om in een godsdienstig samenzijn of bij eene godsdienstige plechtigheid te worden gezongen door een kleiner of grooter koor of solisten. Bestaat er reeds eene?" Ik breng deze wenschen over in dit blad, opdat musici ons van voorlichting zouden mogen dienen, of ons Algemeen Nederlandsch Verbond misschien zulk eene opgave zou kunnen doen verschijnen. Stellig verlangen velen er naar.

L. KNAPPERT.

Leiden, 24 October 1918.

OOST-INDIË.

Een nieuwe Afdeling.[1])

Op de 10de Januarie had er te Medan onder voorzitterschap van Dr. A. A. L. Rutgers een vergadering plaats van enige dames en heren om de plannen tot oprichting van ene Afdeling nader te overwegen. Acht van de aanwezigen werden bereid gevonden zitting te nemen in een komité van aktie en men kwam overeen niet over te gaan tot oprichting van een afdeling, voor men de zekerheid had van een flink aantal leden. Zendbrieven, waarin doel en streven van het A. N. V. werd uiteengezet, werden in grote getale verspreid en de goede uitkomsten bleven niet uit. Binnen enige weken traden een 100-tal[2]) toe en men kon dus uitvoering geven aan de plannen tot het vormen van een afdeling „Sumatra's Oostkust en Omliggende Streken."

De 30ste April vond de oprichtingsavond plaats in de grote zaal van de Witte Sociteit. Mr. Wienecke, voorlopig voorzitter van het Komité opent na een woord van welkom deze eerste bijeenkomst, die zich mag verheugen in een vrij grote belangstelling.

De voorzitter zegt hoe er onder de wisseling in 't menselik geslacht een vastheid blijft bestaan en deze is de taal, die zich zelf blijft. Spreker geeft een korte schets van de historie van onze taal en wijst op aller plicht die taal zo zuiver mogelik te houden, waarschuwt tegen overdrijving; hij acht het wenselik dat in een tijd als deze, nu Nederland een krisis doormaakt, over te gaan tot oprichting van een afdeling ook hier en de Nederlandse taal krachtig te verbreiden.

De statuten van de verschillende afdelingen in Nederlands-Indië zijn alle gelijk en worden ook voor deze afdeling onveranderd aangenomen. Het voorlopig komité verklaart zich bereid om als bestuur op te treden en is als volgt samengesteld: Dr. A. A. L. Rutgers, voorzitter, de Hr. E. Snijders, penningmeester, Mej. G. Andreae, sekretaresse, P. J. Bliek, Mr. C. A. Wienecke, Mr. T. A. Baron van Styrum, Soetan Mangkoeto, M. A. van IJzeren.

Over de zogenaamde inwendige zending van het A. N. V. voerde na de rustpoos de Hr. E. Snijders het woord. Spreker's overtuiging is het, dat nu telkens sprake is van een vereniging van kleine naties er wel eens de nadruk op gelegd mag worden, dat het beter is in een keten sterke schakels te smeden, die een eenheid vormen, dan een menigte van schakels van ongelijk materiaal. Nederland is

[1]) Vereenv. spelling.
[2]) De kopij geeft het cijfer onduidelijk aan, 't kan ook 400 zijn. Red.

waard te blijven bestaan. Spreker wijst op Neerland's groote verleden, vestigt de aandacht op de voorname rol, die Nederland gespeeld heeft op 't gebied van handel en scheepvaart, waterbouwkunde, exacte wetenschappen en internationaal recht. Op velerlei gebied en dikwijls zijn wij de eersten geweest, getuige de vele Nobelprijzen door Hollanders behaald. Wij mogen elkaar hieraan herinneren, en moeten beseffen, dat het onze plicht is Nederlanders te blijven.

Zang en muziek brachten de gewenste afwisseling in het programma.

Gedurende de korte tijd van het bestaan der afdeling heeft men reeds werkzaamheden kunnen verrichten. Aan de reeds bestaande kursus van de Hr. Groen is subsidie geschonken, waardoor het schoolgeld aanzienlik is verlaagd, dat een vermeerdering van het aantal leerlingen tengevolge moet hebben. Krachtig hoopt de Afdeling ook hier te velde te trekken tegen de oprichting van nog meer partikuliere schooltjes, waar de Maleise en Chineese kinderen heentrekken om er de Engelse taal te leren, die eerst als leervak wordt onderwezen, later als voertaal wordt gebruikt. Voor het Nederlands is geen plaats ingeruimd. Dat zo iets gebeurt is aan twee oorzaken te wijten. Ten eerste, doordat de Regering vroeger een te nalatige houding heeft ingenomen ten opzichte van het onderwijs ter Oostkust en ten twede door de grote uitwisseling van de Chineese en Maleise bevolking met de Straits. Hierdoor ontstond onder de Oosterse bevolking een sterke behoefte aan de Engelse taal.

Verder dienen we stelling te nemen tegen de overbodige Engelse uitdrukkingen die zijn binnengedrongen. De planters gebruiken ontelbare Engelse vaktermen, terwijl er toch zeer goede Hollandse uitdrukkingen voor bestaan. Een der bestuursleden heeft een lijst samengesteld van Nederlandse uitdrukkingen voor de in de Rubberkultuur steeds gebruikelijke Engelse uitdrukkingen. Ook tegen Maleise woorden, hoe kernachtig deze ook soms mogen zijn, moeten we ons wapenen. Er zijn mensen, die van hun Nederlands een mengelmoes van talen maken. Voorts hoopt het A. N. V. een goed werk te verrichten door het helpen verspreiden van goede Nederlandse boeken en tijdschriften, vooral onder de Indo-bevolking.

Dat het A. N. V. in dit gewest. waar meer dan elders in Indië vele buitenlandse belangen zijn en de Nederlandse taal soms enigzins in de verdrukking kan komen, een ruim veld van arbeid zal vinden. hopen we hiermee te hebben aangetoond.

Medan, Mei 1918. G. ANDREAE.
Sekretaresse.

Wij juichen het zeer toe, dat op Sumatra's Oostkust een Afdeeling van het A.N.V. is opgericht en brengen een woord van dank aan hen, die daartoe den stoot gegeven hebben, allereerst echter aan de wakkere jonge Nederlandsche vrouw, die het verslag onderteekende. Vooral in een internationale samenleving als de Delische bestaat groot gevaar dat het Nederlandsch in verdrukking komt, en daarmede ook ons nationaliteitsgevoel. Al mogen ons de vreemdelingen met hun kapitaal en werkkracht voor de ontwikkeling van het gewest nog zoo welkom zijn, en al kunnen wij veel van hen leeren, wij moeten zorgen niet in hen op te gaan; het Nederlandsch karakter der kolonie moet behouden blijven.

Daartoe kan de afdeeling te Medan zeer veel bijdragen. Haar eerste werk, n.l. het bevorderen van het onderwijs in de Nederlandsche taal aan vreemde oosterlingen, bewijst dat zij den juisten weg gekozen heeft om tot dat doel te geraken.

Wij roepen de jongste afdeeling van ons Verbond een hartelijk welkom toe en zijn overtuigd dat ook in dit opzicht Deli een voorbeeld voor andere Nederlandsche nederzettingen zal worden. Red.

Werken van het Bataksch Instituut
op de Batakhoogvlakte [1]).

Er wordt wel eens beweerd, dat zij die in Indië of dank zij Indië grote kapitalen hebben verdiend naar het moederland terugkeren zonder enig bewijs van erkentelikheid aan het land van hun wording te schenken. Anders is dit het geval geweest met den heer Dr. C. W. Janssen, oprichter van het in 1918 opgerichte Bataksch Instituut, dat zich zoals we in de statuten kunnen lezen ten doel stelt:

a. het verzamelen van zo volledig mogelike gegevens betreffende de Bataklanden en hun bewoners, daaronder begrepen gegevens betreffende de invloed door buurvolken geoefend;

b. het dienstbaar maken van deze gegevens aan het welzijn van de bewoners der Bataklanden, aan hun ontwikkeling en aan onze betrekkingen met hen..[2])

Toen de heer Janssen enige jaren geleden voor zijn eigen belangen Deli bezocht en ook een kijkje nam in de Bataklanden, rijpte bij hem het plan om persoonlik mee te werken aan de ontwikkeling van de Batakkers door zijn geldelike medewerking te verlenen voor de oprichting van een Ambachtschool voor Batakse jongens. Doch vóór deze school tot stand kwam, viel het oog van de heer Janssen op het landbouwbedrijf der Batakkers, dat onder oordeelkundige leiding een bron van welvaart voor de bewoners zou kunnen worden. Het land was vruchtbaar, zeer geschikt door het koele klimaat voor de verbouw van Europeese gewassen. In 1911 kreeg de heer Botje, een landbouwkundige uit Groningen, een opdracht van de heer Janssen op de Batakhoogvlakte het landbouwbedrijf der Batakkers met Europeese voorlichting in betere banen te leiden. Op terrein van de Delimaatschappij te Brastagi is toen de heer Botje begonnen aardappelen te verbouwen. Hiervoor had hij natuurlik werkkrachten nodig en weinig verbaasd zullen zij, die met de zeden en gewoonten der Batakkers bekend zijn, opzien, dat voor dit werk zich aanvankelik alleen vrouwen aanmeldden. Niet omdat de Batakse vrouw zo vrijgevochten is en in de strijd om het bestaan in mededinging treedt met de man, neen, de veldarbeid wordt hier bijna uitsluitend door de vrouw verricht. Zij leidt al een zeer weinig benijdbaar bestaan; zij is het die van haar prilste jeugd af gewend is aan slaven en sloven, zowel op het land als in huis; naar de verschillende passars draagt ze op haar hoofd de produkten van haar arbeid, terwijl op haar rug in de slendang de jongste spruit bengelt. Nu was het volstrekt niet in de geest van het Bataksch Instituut, noch in de bedoeling van de heer Botje om de Batakse vrouw

---

1) Vereenvoudigde spelling.

2) Zie ook het geïllustreerd Batak-Nr. van Neerlandia verschenen in Juli 1909, waarvan nog enkele exemplaren verkrijgbaar zijn tegen inzending van 30 ct. Red.

in haar rol van slavin te handhaven en de Batakker in zijn luiheid te laten voortleven; juist de mannen moesten opgewekt worden uit hun onverschilligheid. Het is de heer Botje, die kampong na kampong bezocht, gelukt belangstelling voor andere kultures te wekken. Op allerlei manieren werd het de Batakker gemakkelik gemaakt; het pootmateriaal werd op voorschot van de oogst verstrekt, en steeds was de heer Botje bereid de mensen met raad en daad bij te staan. Zelf ging de heer B. op Koeta Gadoeng, een allesbehalve vruchtbaar terrein, dat de hoge haag, die als windbreker het gehele terrein omgeeft, heenkijken, dan zien we reeds dadelik, dat hier een deskundige aan het werk is.

Toen de heer Botje na allerlei proeven genomen te hebben, bevredigende resultaten kreeg, lag zijn werk duidelik omlijnd vóór hem, n. l. de Batakkers die op primitieve wijze aan landbouw deden, voor te lichten, nieuwe kultures in te voeren en bestaande te verbeteren. In de eerste plaats moet een Europeaan, die een dergelik streven voor ogen heeft het vertrouwen van de Batakkers winnen en ook

Karo-Bataksch dorp in de Doesoen (bovenlanden van Deli).

voor de direkte kultuur van aardappelen ongeschikt was, grondbewerkingsproeven doen om later met zijn opgedane ervaringen de Batakkers, die bijna uitsluitend de vruchtbaarste plekjes hadden uitgezocht, voor te lichten. Allerlei grondverbeteraars en bemestingsproeven werden geprobeerd, en na enige tijd bleek de grond zeer dankbaar voor zware bemesting evenals voor kunstmest (fosfor en stikstof).

Met aardappelen uit Groningen afkomstig, de z.g. Eigenheimers en Fransen, werden proeven genomen, en spoedig bleken de laatste zeer geschikt voor deze grond. Deze Hollandse boerderij ligt aan de rijweg van Kaban Djahé naar Brastagi op ongeveer 1400 M. hoogte in een prachtige natuur en met een heerlik, koel klimaat. Menige voorbijganger zal misschien verbaasd opzien wanneer hem verteld wordt, dat hier een boerderij is, want uiterlik heeft het er al heel weinig van. We missen hier de lange schuur, de mantel van bomen rondom het huis, of de brede en diepe grachten, maar als we even over of door hen vertrouwen. Spoedig zal hij merken, dat de Batakker pienter is, een minder slaafse natuur heeft dan de Maleier of Javaan en een veel sterkere drang in zich heeft om vooruit te komen; hij kent ook spaarzaamheid, wat de Javaan zelden eigen is.

Niet alleen de aardappelkultuur werd ter hand genomen, ook de verbouw van andere gewassen, die geschikt voor uitvoer zouden zijn, werd de Batakkers geleerd. Groentezaden werden onder de bevolking verspreid en een tuin, waar de Batakkers geheel ingelicht konden worden, bleek spoedig een groot sukses. Nu toog hij ook zelf aan het werk; Van links en rechts werd de heer Botje om zaad gevraagd, en hoewel de aardappelkultuur hoofdzaak is gebleven, heeft de groenteteelt zich toch reeds gezet. Gedurende de laatste tijd is het moeilik aan goed kiemkrachtig zaad te komen, waardoor de tuinbouw enigszins belemmeringen ondervindt. Onlangs kwam een Batakker met honderd gulden, waarvoor hij gaarne zaad wilde hebben, helaas, was er niets

te krijgen. Deze zaden worden tegen kostendeprijs en kontante betaling verstrekt, behalve koolsoorten worden ook veel wortelen en bieten verbouwd, terwijl in de buurt van Brastagi reeds met de teelt van bladgroente is begonnen. Dit laatste, niet geschikt voor vervoer naar Medan, moet door de Batakkers zelf aan de verschillende gasten in de logeerhuizen worden verkocht. Het is, van de aanvang af een grote moeilikheid geweest, om voor de verschillende produkten een afzetgebied te vinden.

Voor een koöperatieve handelsvereeniging bleek de bevolking nog niet rijp en zoals het in de Oost meer gaat, maakten ook hier de Chinezen zich meester van de handel, waardoor een groot deel van de winst voor de Batakker verloren gaat. De volgende sijfers tonen U aan hoe de aardappelkultuur in de laatste jaren is toegenomen:

De uitvoer in 1915 bedroeg 36000 pikol; in 1916 was dit 57000, en in 1917 70000, terwijl de uitvoer aan kolen in 1916 slechts 2800 stuks bedroeg, steeg dit sijfer het volgende jaar tot 20000. Ook hier dus grote vooruitgang!

Wanneer men nu een tocht naar de Hoogvlakte maakt, verbaast men zich over de vele ossekarren, die tergend langzaam naar boven kruipen of naar beneden sukkelen, soms rijen van twintig achter elkaar, de voorste koetsier waarschijnlik niet in slaap, de rest duttend. Vroeger vond men die ossekarren niet, toen waren er geen produkten, die naar Medan gebracht moesten worden, terwijl er nu 1200 van die voertuigen zijn. Dat de welvaart sterk toeneemt en de vroeger zo dorre hoogvlakte langzamerhand een andere aanblik vertoont, behoeft geen verder betoog. Doch de Batakker moet ook leren de minder vruchtbare gronden te verbeteren en de voornaamste ziekten in de gewassen te bestrijden.

Ondanks de vele proeven, die reeds genomen zijn om ziekten uit te roeien, althans te beperken. waarbij een sterke bemesting een grote rol speelt, is hij nog niet genoeg doordrongen van de noodzakelikheid van bemesting, om van wisselbouw en groenbemesting nog niet eens te spreken. Voor deze streken is het daarom zeer nodig dat meer aan veeteelt wordt gedaan. Op Koeta Gadoeng vindt men nu een veestapel die ook uit het oogpunt van melkvoorziening winstgevend is. Verschillende proeven worden nu gedaan om ten slotte te komen tot een ras, dat overvloedig melk geeft. In de stal ziet men Batakse, Bengaalse en Hollandse koeien, de laatsten overtreffen, wat de hoeveelheid melk betreft de twee andere soorten verre.

Op mijn vraag, of door de materieele welvaart, zoals dit meestal 't geval is, een behoefte naar onderwijs is ontstaan, antwoordde men dat dit eigenaardig genoeg bij deze Batakkers niet 't geval is. Ze zijn voor geestelike ontwikkeling nog vrij onverschillig. Een Batakker zou met een wijsgerig gezicht de vraag: „Moet ik mijn kind naar school zenden?" ongeveer in deze geest beantwoorden: „Zonder kennis van lezen en schrijven en rekenen kan hij evenals Si Anoe op een ossekar zitten, of op 't veld helpen planten, poten en oogsten. Zend ik hem naar school, dan is hij alleen voor kantoorwerk geschikt, en niet meer voor veldarbeid. Ook staat de geringe vraag naar onderwijs zeker wel in verband met het gemakkelik verkrijgen van hoge lonen; de loonstandaard in de Karolanden is, vergeleken bij andere streken in Indië zeer hoog. Toch, toen er een tijdlang voor de jeugd van deze landbouw-uitoefenende bevolking lessen in land- en tuinbouw werden gegeven, werden deze daar ze verband houden met materieel voordeel, goed bezocht.

Moge toch eens een behoefte naar meerdere beschaving en meerdere ontwikkeling komen! Dan zullen we op onze wandelingen niet meer zien jongens met afgebeitelde en afgevijlde tanden, omdat de adat dit oplegt, of vrouwen met zware zilveren voorwerpen geboord door haar oren en hangende aan de hoofddoeken. De huizen, hoe schilderachtig van buiten, vertonen van binnen zover de duisternis dit toelaat, een onbeschrijflike onzindelikheid. Welke indruk moet op de Batakse boer de woning en het erf van een Hollandse vakgenoot wel maken, waar orde en netheid regel is. Het zou iets onmogeliks zijn in één geslacht alles te veranderen; immers, laten we toch bedenken, dat geen 15 jaren geleden een verblijf op de Hoogvlakte ongewapend levensgevaarlik was. Nu is het hier volkomen veilig en daden, zoals van de heer Janssen, waardoor de bevolking ekonomies vooruit wordt gebracht, moeten heilzaam werken en de Batakker voor goed onderwerpen aan 't Nederlandse gezag.

G. ANDREAE.

VLAANDEREN.

Het Vlaamsche Frontleven.

Men hoort er zoo bitter weinig van.....

Dubbele verrassing en geneucht was het dus voor mij, Vlaming, het stuk van Gaston Smeesters te lezen in het September-nummer van Neerlandia. Hij spreekt er van „de hooge bloei der Vlaamsche dagbladen *Ons Vaderland* en *De Belgische Standaard*, die ik tot mijn groote spijt nog nooit zien mocht. Voor den weetgierigen lezer kan ik er gelukkig een reeksje bijvoegen, die veel invloed gehad hebben op de Vlaamsche gemoederen en die me beter bekend zijn dan die welke vriend Smeesters opnoemde. Dat zij hem mogelijk onbekend zijn is hem, gezien de krijgskundige, belemmerende maatregelen ganschelijk niet euvel te duiden. In Parijs verschijnt reeds geruimen tijd een echt Vlaamsch blad onder het hoofd *Ons Vlaanderen*, vóór den oorlog te Gent verschijnend. Het telt goede hoofdartikelen of liever opstellen en verzen van de IJzerjongens, geeft onder de streep zeer lezenswaardige voetverhalen en staat op het standpunt van Dr. Fr. v. Cauwelaert. Kieken zijn in dit blad heelemaal geen vreemdigheid en aan den bloedstroom wordt het veel gelezen en van hand tot hand overgeleverd. terwijl het vergeleken wordt met de bladen, die de Duitsche vliegtuigen naar beneden gooien ter bewerking en die ook over de zoo geliefde Vlaamsche beweging schrijven, echter zelden in gelijken geest. De zuivere geest wordt er dan uit gespeurd en iedereen denkt er het zijne van. De verschillende gedachten worden dan in kleinere loopgravenblaadjes besproken, waarvan hier eenige opschriften: *St. Denys Westrem aan het front; De Leiekerels; Ursel boven al; De Klauwaarts*, en meer andere. Zij komen wonderlijk tot stand.

Men stelle zich voor: een beschermende loopgravenhoek, wat achteraf 't front, die een kleine krantdrukkerij telt en waar de strijder voor 't Vlaamsche

recht zijn verhaal doen komt van 't geen hij ondervond òf dacht òf vernam. Er moeten er veel meer zijn, dan ik hier kan opsommen. Krijgsgevangenen zouden misschien meer over dat onderwerp kunnen mededeelen. Wij voelen toch steeds zoo'n sterke behoefte iets meer te vernemen over het Vlaamsche leven aan het Belgische front.

Wie iets weet doet goed het dadelijk in *Neerlandia* te zetten, dat trekt nieuwe leden en lezers en troost de Vlaamsche A. N. V.ers en doet grooter en warmer broederlijkheid ontstaan!

MARCEL VAN DER VELDE.

Amsterdam, 18 September 1918.

INGEZONDEN.

Germanismen.

Geachte Heer Redakteur,

Het stukje, Germanismen van de Heer van Es (Neerlandia van Oktober 1918) mag ik niet onweersproken laten. De heer van Es zegt daarin: „Germanismen dringen binnen uit slordigheid." Aannemend dat dit zo is (wat ik niet doe) stel ik de vraag: en die slordigheid, waaruit komt die voort? Mij dunkt òf uit tijdgebrek òf uit gebrek aan zorg voor de eigen taal. Met gebrek aan tijd hebben ongetwijfeld de dagbladschrijvers — de hoofdschuldigen op dit gebied — te kampen; maar nemen Franse, Engelse of Duitse dagbladschrijvers — die 't toch ook druk hebben — eveneens vreemde woorden en vormen in hun taal op? Neen. zal men antwoorden; maar wij, Nederlanders, lezen en spreken meer en vaker vreemde talen dan zij.

Dit is nog de vraag; maar aangenomen al weer, dat dit inderdaad het geval is, dan heeft dus wel beschouwd dit lezen en spreken van vreemde talen en niet het gebrek aan tijd ten gevolge dat wij, die wel over 't algemeen meer Nederlandse woorden onder de ogen en in de mond zullen hebben dan vreemde, toch vreemde woorden en wendingen trachten in te voeren.

Soms ligt dit aan de grotere bruikbaarheid van zulk een vreemd woord voor een bepaald doel; maar meestal aan onze dwaze aanstellerij. En ziedaar juist de zaak, waartegen ik altijd te velde ben getrokken. Wij menen ons voornamer te kunnen voordoen door andere volken na te apen en hun woorden over te nemen. Daarin openbaart zich onze nationale karakterloosheid.

Herhaaldelik — maar kennelik nog niet dikwels genoeg — heb ik betoogd, dat een vreemd woord meer of minder niet de hoofdzaak is; maar wel de karakterloosheid, waaruit dit bij-voorkeur-gebruiken van zo'n woord ontspruit. En die karakterloosheid wordt gesteund, in plaats van bestreden, door een bewering (als van de Heer van Es) dat „zelfs een onmiddellijke ontleening aan het Duitsch, mits het niet vloekt tegen eigen regels van woordvorming geenerlei verzet mag ondervinden." Want de Heer van Es zegt er niet bij: en wij geen beter of even goed hedendaags Nederlands woord voor dezelfde zaak bezitten.

Willen wij ons nationaal karakter handhaven, dan dienen wij te waken tegen verbastering van onze taal. Dit streven is 't wat aangemoedigd dient te worden, niet het tegenovergestelde. En al komt in een 17e eeuws lied het woord „kaperen" reeds voor, al was „nederlage" ook voorheen in gebruik, *tegenwoordig* geschiedt het weder-invoeren van dergelike woorden in verreweg de meeste gevallen niet uit zucht om de taal te verrijken, ook niet uit slordigheid; maar uit dezelfde afkeurenswaardige aanstellerij, waarop (zie bl. 138 van hetzelfde Neerlandia-nummer) gewezen wordt door M. C. van R. v. N.

Hoogachtend,
MARC. EMANTS.

Brief aan „Oom Gert"
in
ZUID-AFRIKA.

„Oom Gert", de groeten van broer Jan!
Wat is 't al lang geleden, man,
Dat ik rechtstreeks iets van je hoorde!
't Was net een mist! Geen oog doorboorde
Die kille oorlogsduisternis!
Goddank dat zij aan 't wijken is!
Jou jongens werkten hier heel nijver
En leerden ook mijn taal met ijver,
Ja, zochten hier zelfs „nooitjes" uit
Om mee te nemen, vrouw of bruid,
't Was goed, maar — zo eens samen spreken,
Wat heeft mij dat vaak mooi geleken!
En 'k wou ook graag weer zaken doen
Als eertijds, och, je weet wel, toen
Wij beiden aan een stoomlijn dachten
Om goed te ruilen: volle vrachten!
Wat was er zonder die al vraag
Naar vet Fries vee; het is vandaag
Zo goed als toen en 'k wil 't graag sturen
Voor wol van jou; zou 't lang nog duren?
En dan, hoevelen hopen hier
Op vrije brieven! Wat plezier
Zou mij dat doen, als alles waar is
Zoals wij hoorden, dat het daar is:
Het Afrikaans niet meer verschopt,
Maar helemaal er bovenop,
In aanzien bij all' nicht en neven!
Ik zou daar 'k weet niet wat voor geven!
Kom maar eens gauw hier en vertel!
Wie weet, of 'k jou niet vergezel
Naar „Tante Sanne" en de „nooitjes";
't Wordt tijd, want ik vergrijs al mooitjes.
Kon 'k maar, ik voer met vrouw en kind
Naar jullie en zo menig vrind!
Maar 't kan nu niet. Schrijf ons eens even
„Wij zijn dezelfden nog gebleven!
Wij denken aan oud Holland trouw!'
Dat wordt een blij bericht voor jou

Broer Jan.

Voor kopie konform:
J. B. Schepers, Haarlem 19 Okt. '18.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, wat doet gij persoonlijk om onze beginselen te verbreiden?

Friesch Volksleven.

Mijnheer de Redacteur,

Toen ik dezer dagen de kleurige schildering las, die door het kunstvaardige Nederlandsche echtpaar Scharten-Antink gegeven wordt van een deel der bevolking uit de streek der Italiaansche bergmeren, en die den m.i. trouwens niet volkomen passenden naam „De Vreemde Heerschers" draagt, kon ik een vergelijking tusschen deze zoo ras-echte en tevens sympathieke menschen, eenvoudige, boersche vereerders van schoonheid en kracht, en die van enkele deelen van ons eigen platteland, bepaaldelijk of vooral van Friesland, niet terughouden.

Een dergelijke omgeving van evenwichtige, harmonisch ontwikkelde, nog onbedorven cultuurmenschen als die uit „Vreemde Heerschers", de Muzzo's, Angelina, e. a., ze mogen dan onzen, trouwens geheel kunstmatigen, intellectueelen vooruitgang niet hebben bijgehouden doet weldadig aan. En ieder die Friesland „binnenlanden" kent door een eenigermate gerekt verblijf, moet wel diezelfde gewaarwordingen hebben gehad bij de nadere kennismaking met de vele dáár naar voren komende fiere en opgewekte persoonlijkheden, door de vormende hand der aanpassing nog niet beschadigd.

Menigeen, die de Friezen alleen buiten hun provincie, of in een hunner eigen kleine steden heeft leeren kennen, moge zich wel eens geërgerd hebben, in het eerste geval aan de onbeholpenheid en schijnbare oprechtheid hunner pogingen tot aanpassing, in het tweede aan hun, soms tot overmoed stijgenden hoogmoed; om hun gesloten beschaving, die steeds op het behoud van eigen veerkracht gericht is, te beoordeelen, moet men ze hebben waargenomen in geheel eigen omgeving.

Indien ik een man van gezag ware en ik het adres kende van de familie Scharten, dan zou ik misschien geneigd zijn hun rechtstreeks te vragen of ze zich niet eens, in het belang van den Nederlandschen stam, zouden willen belasten met een studie en een uitbeelding van het volksleven aan en op de Friesche meren. Wij zouden dan dat werk kunnen gebruiken als een soort van socialen bijbel, om ons in tijden van druk en verslapping wat op te beuren. Nu echter zou ik als gewoon stambelanghebbende dat verzoek hun gaarne doen toekomen door middel van Uw tijdschrift, vertrouwende dat er onder de vele lezers wel een enkele zal zijn, die dan ongevraagd hierbij zoo noodig zijn verdere hulp verleent.

Hoogachtend,
Uw dw. dr.
RIETSEMA.

Geachte Redaksie!

U vraagt mij enige kanttekeningen te maken bij bovenstaand Ingezonden Stuk, ik wil dat graag doen. Het is waarschijnlik al velen opgevallen, wat de Heer R. schrijft over Friesland; nu men wel gedwongen is zich tot het eigene te bepalen (hoe jammer voor onze kosmopoliten!). nu komen er vele zeilers of niet-zeilers naar de Friese meren en ik hoorde al meermalen, dat er hun dit of dat verschil met Holland sterk opgevallen was. Dat opvallende in beeld te brengen voor heel Nederland is nog niemand gelukt; in 't Fries echter wel; wie maar iets daarvan gelezen of op het tooneel gezien heeft, hij heeft ze teruggevonden, de Friezen uit zijn omgeving; maar Fries, wie kent het? Als 't nu nog Zweeds of Deens was, maar Fries! En ik vrees dat zonder die taalkennis het niet zal gaan: de taal is gans het volk! Hoe willen dan de Heer en Mevrouw Scharten—Antink doordringen tot de ziel van het Friese volk zonder die taalkennis? Het gaat zo maar niet aan ook, om zich die te verwerven. Hoelang hebben zij in Italië gewoond en zou de Fries doorzichtiger zijn dan de Italiaan? Dat eist werken en studie. Maar òf de resultaten die ook waard zijn!! Welk Nederlander weet nu b.v., en begrijpt, dat daar in Friesland een jong geslacht opgroeit, dat rechten voor zijn taal eist? Wie billikt buiten Friesland die aanspraken om b.v. de Friese taal op de Lagere School te hebben als leerstof en eerst ook als medium voor het Nederlandse taalonderwijs; van b.v. een Hoogleraar in die oudste taal van Nederland te hebben aan een van onze Hogescholen? Niemand; niet omdat men ze niét-billijkt, maar omdat men er nooit aan gedacht heeft. Friesland ligt zo ver achter hoge muren van onbekendheid. En de zich Fries voelende Fries dringt zich niet op, want hij heeft het stellige gevoel, dat men hem in zijn denken, zijn taal, belaagt en zo aardt het Alg. Ned. Verbond ook niet in de streken, waar Fries gesproken wordt, omdat het Verbond uiteraard de nadruk legt op de Nederlandse taal en een zich zelf bewuste Fries — er zijn ook tal van andere Friezen; dat is op zichzelf een vraagstuk — zijn taal als het stiefkind ziet in het Nederlandse huis.

Ik heb indertijd getracht die kloof te overbruggen, maar juist in de laatste jaren, in deze oorlogstijd vooral, is het stiefkindgevoel heviger geworden. Als nu niet-Friezen hun best willen doen om tot de Friese ziel door te dringen, zal dat allicht worden opgevat als een soort nieuwsgierigheid of, wil men, belangstelling om het biezondere; de Fries, die niet graag de dingen half doet, zal wensen, dat men met dáden van belangstelling komt zoals ik ze hierboven genoemd heb. Dan, komen die daden, dan gaan de harten zomaar open. Ik wou maar zeggen, dat het niet zoo gemakkelik is als de Heer R. denkt.

J. B. SCHEPERS.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2de Schuytstraat 247, Den Haag.

Adres.

Aan Heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland is het volgende adres verzonden:

De *Taalcommissie* bij het *Algemeen Nederlandsch Verbond* neemt de vrijheid met warmte bij Uw College te ondersteunen het verzoek van den heer Van Daalen te Bennekom om bij de aanstaande herziening van het rivierpolder-reglement de benaming „Gecombineerd College" te vervangen door „Districts- en Polderraad", juiste en voor ieder begrijpelijke, meer Nederlandsche benamingen.

De Commissie vertrouwt dat Uw College zal willen medewerken aan de bevordering van zuiver taalgebruik en veroorlooft zich daarom nog enkele andere voorstellen te doen tot vervanging van enkele vreemde woorden door Nederlandsche, en wel *project* door *ontwerp; executie* door *ten uitvoerlegging*;

„onderhoud in *natura*" door „in *grondstoffen* of *benoodigdheden*"; „het *finantieel* dienstjaar gaat in" door „de *rekening* gaat in" of „loopt van .... tot"; *administratie* door *beheer; administratieve rekening* door *geldelijk overzicht* of *balans*.

De Commissie hoopt zeer dat Uw College zich met deze wijzigingen in den vorm van het reglement zal kunnen vereenigen.

Namens haar,
J. VERDAM, Voorzitter.
W. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

Leiden, / 's-Gravenhage, 18 Oct. '18.

* * *

Verhaspeling van woorden.

Ons volk is gewoon te spreken van een *tak van beroerte*. Hoe komt het daaraan? Doordat velen, die Fransch verstaan, spreken van een *attaque*. Men weet niet, wat dat woord beteekent of verstaat het verkeerd en zoo wordt het een tak van beroerte. Zou het Nederlandsche woord *aanval* of *lichte aanval* als van onzen bodem en niet tot misverstand aanleiding gevend, niet de voorkeur verdienen? Of acht men dit woord te hevig klinkend en hult men de zaak liever meer in een geheimzinnig duister, het harde er van verzachtend? Wie kan dan een betere uitdrukking aanwijzen? B.

Wij weten er zoo gauw niet een. Kan U zelf ons niet er aan helpen, dat ook gebruikt zal worden. Want hierop komt het toch eigenlijk aan. En waar een gevoel van „netjes willen zijn" opkomt, zwijgt het gevoel voor eigen taal heel dikwijls. Zie b. v. *chemise*, *pantalon*, enz., die toch niets anders noemen dan *hemd*, *broek*, enz.

Mededeelingen en Allerlei.

Portret van Boerhaave

Het bekende portret van Boerhaave, geschilderd door Aert de Gelder, is door den heer D. A. J. Kessler te 's-Gravenhage aangekocht van de fa. Goudstikker en ten geschenke gegeven aan het Rijk ter plaatsing in het Koninklijk Kabinet van Schilderijen (Mauritshuis).

Deze schenking van den heer Kessler, waardoor het portret van den grooten Nederlander voor ons land bewaard blijft, zal algemeen gewaardeerd worden als een nationale daad van buitengewone beteekenis, welke vooral op het oogenblik destemeer de aandacht zal trekken, nu op 31 December a. s. de 250ste geboortedag van Boerhaave zal worden herdacht, terwijl voorkomen wordt, dat dit zeldzame stuk naar het buitenland gaat.

Utrecht (Jongel.-Afd.)

Zijn er te Utrecht jongelieden die viool, fluit of mandoline bespelen, en die zich willen aansluiten tot het vormen van een *strijkje?*

Zij, die daartoe lust hebben, kunnen zich aanmelden, ook schriftelijk: Van Hogendorpstraat 23, Utrecht, alwaar nadere inlichtingen te verkrijgen zijn.

Zingende Stemmen.

Onder dezen naam is verschenen een halfmaandelijksch tijdschrift, gewijd aan koorzang, volkszang en kinderzang, voor Nederlandsche zangers en zangvereenigingen.

De redacteur, de bekende liederen-toondichter J. P. J. Wierts, heeft zich de medewerking van vele deskundigen verzekerd.

Blijkens de eerste nummers is het streven: in Nederland zooveel mogelijk Nederlandsch, ook op muzikaal gebied.

Nederl. geneeskundige vaktaal.

De redactie van het Nederlandsche Tijdschrift voor Geneeskunde is voornemens een Taalkundige commissie in te stellen om een poging te wagen de geneeskundige vaktaal van onjuiste en taalkundig al te leelijke insluipsels te zuiveren.

Deze commissie zal de redactie van advies dienen in alle taalkundige zaken en geregeld lijsten openbaar maken van door haar bestudeerde woorden: de nieuw opgedoken en opduikende vaktermen zullen worden gezift; van uitheemsche kunsttermen zal worden nagegaan of ze door oude of nieuwe echt-Nederlandsche termen vervangen kunnen worden. Ten slotte zal zij eenige aandacht moeten schenken aan de schrijfwijze der woorden.

Geen.

In den pennestrijd tusschen Mrs. Levy en Sigmond over het gebruik van bovenstaand woord, en in de uitspraak in dit geding namens de Taalcommissie, een en ander voorkomende in onze nummers van Sept. (blz. 124) en Oct. (blz. 136), heeft de Redactie zich niet willen mengen. Zij staat in dit geval zeker niet aan de zijde der woordvoerders dier Commissie, noch dus aan die van den heer Levy. Maar zij heeft niet het recht om daarop nu nog verder in te gaan; ons maandblad is een bondsblad, dat theoretischen taalstrijd buiten sluit. Wel mag het even op een strijdvraag wijzen om de lezers op het bestaan daarvan opmerkzaam te maken, de uitwerking echter behoort in vaktijdschriften, niet in Neerlandia. Zij sluit daarom ook over deze kwestie de gedachtenwisseling. Zij doet dat noode, omdat Mr. Sigmond in een nieuw ingezonden stuk, met deugdelijke bewijzen, aan onze beste schrijvers ontleend, zijn goed recht in dezen handhaaft.

NIEUWE LEDEN [1]).

Groep Nederland.

BESCHERMENDE LEDEN.

J. de Flines, Rokin 17,	Amsterdam.
D. H. Roodhuysen Jr., Damrak 88,	„
Mr. Jb. Willemier, P. C. Hooftstraat 174,	„
Firma A. D. Beerends & Veeren, Rokin 93,	„
H. C. Rehbock, Keizersgracht 517,	„
S. W. Zeverijn, Heerengracht 435,	„
J. C. Leembruggen, Heerengracht 340,	„
Fa. Mähler Besse & Co., Prinsengr. 548/550,	„

[1]) In de vorige lijst is op blz. 139, 2e kolom onder denzelfden naam uitgevallen: Allen opgegeven Jhr. C. M. E. R. C. van Bose. Een belangrijke lijst, o.a. die van Groep Antillen moet andermaal wegens plaatsgebrek uitvallen.

H. A. G. Bensman, Palestrinalaan 2, Hilversum.
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose, Den Haag.

Comité voor Nederlandsche Kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel verzorging in Nederland).

23e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 30 September 1918.

Financieel Hulpcomité 's Gravenhage f 450.—, en M. 100.— maakt met vorige opgave f 13770.— en M. 100.—.

Provinciale Commissie voor vluchtelingen Assen f 100.—.

Stud. Afd. A.N.V., Delft f 17.—.

Afd. Zwolle f 77.50; maakt met vorige opgave f 3958.50.

Ministerie van Binnenl. Zaken vergoeding reiskosten f 206.—.

Bijdragen ouders F. K. Keulen f 24.—; R. B. f 25.—; ontvangen door Sub. Comité Dusseldorf Mk. 1334.—.

R. K. f 5.—; P. en v. H. f 2.50; H. J. v. d. T. f 10.—; L. D. f 1.—; J. H. R. f 1.—; P. v. D. f 1.50; Mr. E. F. f 10.—; P. H. F. f 20.—; N. N. f 2.50; M. P. C. V. f 10.—; St. Mij. N. f 100.—; N. V. T. B. v/h S. & Co. f 1.—; R. & C. f 1.—; A. f 1.—; A. f 2.—; T. t. K. & Co. f 1.—; K. & v. A. f 1.—; D. C. B. f 2.50; W. f 2.50; n./v. M. de J. f 2.50; N. N. f 2.50; A. R. B. f 10.—; J. H. S. f 10.—; Mr. E. P. f 10.—; S. A. Mij. f 10.—; M. P. V. f 25.—; P. O. & Zn. f 10.—; H. O. & Zn. f 100.—; v. E. & Co. f 100.—; H. & Co. f 100.—; M. J. C. f 1.—. Allen te Amsterdam.

A. C. M. f 25.—; H. J. R. f 2.50; B. G. H. f 1.—; H. J. R. f 2.50; B. G. H, f 1.—; M. C. v. G. f 10.—; L. M. f 1.25; Dames P. f 10.—; W. K. f 2·50; B. & N. O. f 2.—; C. A. P. f 5.—; J. v. G. f 2.50; E. C. f 10.—; L. A. f 1.—; V. v. W. f 25.—. Allen te Rotterdam.

Mevr. H. E. P. f 100.—; Mr. E. C. S. f 5.—; H. A. de J. f 5.—; L. Y. f 10.—; Bn. C. A. E. B. f 25.—; Mr. W. J. K. f 2.50; B. f 2.50; Dr. M. A. S. f 2.50; Jhr. J. B. v. B. f 5.—; A. P. v. B. f 2.50; Mevr. F. S. S. f 1.—; H. J. P. K. f 3.—; Mej. B. f 20.—; Mr. A. F. v. V. f 10.—; M. v. H. f 7.50; Mevr. M. J. f 10.—; M. J. F. f 30.—. Allen te 's Gravenhage.

Dames L. f 2.50; W. R. f 5.—; C. J. v. P. f 0.60; Dr. H. G. W. P. f 3.—; E. f 5.—; J. A. V. f 10.—; H. de B. P. f 2.50; Waalsche Gemeente f 50.—; M. A. de J. f 2.50; L. H. W. f 25.—; Dr. M. P. B. f 10,—; G. v. G. f 10.—. Allen te Utrecht.

A. G. K. W. f 25.—; te Apeldoorn. A. S. f 1.50; L. v. d. L. f 1.—; te Alkmaar. J. M. V. f 5.—; te Bussum. Fam. v. d. K. f 5.—; te Delft. Dr. J. v. d. H. f 5.—; te Eefde. P. A. M. L. f 7.50; te Ginneken. G. J. v. W. f 3.—; te Haarlem. S. Bss. L. f 10.—; te Scheveningen.

Totaal werd ontvangen in September: f 1988.85 en Mk. 1434.—, maakt met vorige opgave f 153074,15⁵ en Mk. 17808.80, terwijl de uitgaven in September ruim f 5800.— bedroegen. Er is dus weder met mildere hand gegeven, doch nog niet in verhouding tot de uitgaven. Intusschen bereikten ons van verschillende zijden toezeggingen voor geldelijken steun en ook voor medewerking bij inzamelingen, zoodat wij den moed niet opgeven, hoewel wij met begrijpelijken angst den komenden winter tegemoet zien, omdat onze kleintjes groote behoefte aan winterkleeding hebben, waarvoor veel geld noodig is.

Liefdadig Nederland vergete ons dus niet en stelle ons in staat onze honderden Nederlandsche pleegkindertjes alles te blijven geven, wat zij zoo dringend noodig hebben voor voeding, huisvesting, kleeding en onderwijs. Er zijn ook zieken onder onze kleintjes, die voor verplegingskosten en versterkende middelen extra uitgaven noodig maken. Dames en Heeren, die ons willen helpen met inzamelen van giften, zijn ons hartelijk welkom; men wende zich daarvoor en voor inzending van bijdragen tot den penningmeester:

S. VAN LIER Ez.,
Nassaukade 458, Amsterdam.

* * *

Tweede Jaarbijeenkomst.

Bovengenoemd Comité zal zijn *tweede Jaarlijksche Bijeenkomst* houden op Zaterdag 9 Nov. a.s. des middags 2 uur in het *American-Hôtel* te *Amsterdam*.

De vergadering heeft in hoofdzaak ten doel elkander in te lichten over den stand der werkzaamheden van het comité in het algemeen en over dien der ondercomité's in het bizonder.

Alle leden van het A. N. V. hebben toegang tot deze bijeenkomst; ze zijn van harte welkom, vooral bestuursleden der Afdeelingen.

Na de vergadering gemeenschappelijke maaltijd in het American Hôtel, prijs per persoon f 3.50, zonder wijn. Aanmeldingen voor dit maal worden gaarne ten spoedigste ingewacht bij den secretaris:

W. F. VAN HEUSDEN,
Nic. Maesstraat 43, Amsterdam.

NOORDHOFF's Verzameling van Wiskundige Werken.

Verschenen:

1. Prof. Dr. Hk. de Vries, **De Vierde Dimensie.** Eene inleiding tot de vergelijkende studie der verschillende meetkunden. Prijs gebonden **f 3.25.**
2. Prof. Dr. F. Schuh. **Grepen uit de Moderne Meetkunde.** Eerste deel: Reciproke transformaties in het vlak en in de ruimte. Hyperboloïden en kegelsneden. Harmonische eigenschappen en cirkelbundels. Prijs gebonden **f 9.50.**
3. Prof. Dr. G. Schouten. **Grondslagen der Rekenkunde.** Prijs gebonden **f 2.50.**
4. Prof. Dr. J. A. Barrau. **Analytische Meetkunde.** Eerste deel: Het Platte Vlak. Prijs gebonden **f 8.50.**
5. Prof. Dr. F. Schuh. **Leerboek der Theoretische Rekenkunde.** Eerste deel. Prijs geb. **f 8.50** tot 1 Jan. 1919 voor ab's N. T. v. W. **f 5.90.**

In bewerking:

Prof. Dr. F. Schuh. **Grepen uit de moderne meetkunde.** Tweede deel: Reciproke transformatie t.o.v. een hyperboloïde; nulsysteem. Gelijkvormigheids-transformatie. Transformatiegroepen.

Prof. Dr. Hk. de Vries. **Leerboek der Differentiaal- en Integraalrekening en van de Diff. Vergelijkingen**

Prof. Dr J. G. Rutgers, **Inleiding tot de Analytische Meetkunde.**

Prof. Dr. F. Schuh. **Leerboek der Hoogere Algebra.**

Uitgaven van P. NOORDHOFF, Groningen.

22ste Jaargang. No. 12. December 1918.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND

Blijf één, blijf één, mijn Vaderland,
Blijf één en ongeschonden.

NIC. BEETS.

INHOUD: Onze Koningin tot haar volk. — Hoogere eenheid. — *Buitenland:* Uit Mexico, door K. Ansoul. — Uit Siam, door W. Blankwaardt. — *Vlaanderen:* Ten Afscheid. — Vlaamsche Afd Harderwijk, door H Picard. — *Zuid-Afrika*: Aan Zuid-Afrika. — Koninginnedag te Kaapstad. — *Oost-Indië:* Aanteekeningen, door Dr. W van Lingen. — *Nederl Antillen*: Van de Groep. Berichten, door Kapt H Bierman. — *Nederland:* Van de Afdeelingen. — *Taalcommissie.* — *Mededeelingen en Allerlei.* — *Nieuwe Leden* — *Comité voor Nederlandsche kinderen in den vreemde,* door S. van Lier Ezn en W. F. van Heusden. — *Advertentiën.*

Onze Koningin tot haar volk.

AAN MIJN VOLK!

Ik gevoel Mij gedrongen, na hetgeen wij in de bange oorlogsjaren en in de laatste dagen met elkander hebben doorleefd, een woord tot U, Mijn Volk, te spreken.

De oorlog spoedt ten einde; onze onafhankelijkheid is bewaard. Ik breng Mijn hartelijken dank aan de mannen van leger en vloot, die onvermoeid de wacht hebben betrokken en hun krachten en tijd hebben ten offer gebracht, en niet minder aan u allen, mannen en vrouwen, die met geduld en volharding de ontbering, door den krijg veroorzaakt, hebben gedragen.

De toon van dank voor ons behoud verstomde korten tijd.

Want onder den indruk van de geweldige beroeringen in de volken van Europa, is ook in ons vaderland de staatsorde een oogenblik bedreigd.

Het antwoord daarop door u met overweldigende meerderheid gegeven, heeft op Mij een diepen indruk gemaakt. Ik dank u daarvoor uit den grond van Mijn hart.

Getrouw aan de traditie van Mijn voorvaderen, heb Ik nooit anders gewild dan Mijn volk te dienen door handhaving van het recht en bevestiging van zijne vrijheden door verzekering van ieders rechtmatige aanspraken op geestelijk en stoffelijk gebied. Gedragen door Uw liefde en trouw, zie ik Mij in die roeping bevestigd.

Het grondwettig gewaarborgde recht van het volk, om langs wettigen weg, niet onder den druk van dreigement, zijn verlangen over zijn lot te doen kennen, is gehandhaafd en het parlementair overleg kan worden voortgezet.

Het is Mijn verlangen, de voorgenomen hervormingen door te zetten en aan te vullen met de snelheid, die past bij den polsslag van dezen tijd.

Reactie zij uitgesloten. Wij moeten vooruit. Het is Mijn begeerte, steeds in nauwe aanraking te zijn met den volksgeest en om te regeeren in overleg met de vertegenwoordiging van het geheele volk.

Ik heb verstaan, dat gij Mij daarin steunt en met liefde en vertrouwen tegemoet treedt.

Met liefde en vertrouwen aanvaard Ik dien steun.

God zegene en behoede ons dierbaar Vaderland!

's-GRAVENHAGE, 20 November 1918. WILHELMINA.

Hoogere eenheid.

Vrede is het nog niet, maar reeds wordt met de ontwikkeling begonnen van het kluwen der verkeersbeletselen; een werk dat bij zooveel onontwarbaarheid nooit ervaren moeilijkheden inhoudt. Nog korten tijd en de stroom ook onzer verbondswerkzaamheden herneemt zijn gestadigen loop.

De vredesberichten echter brachten aan Nederland niet terstond de zoo vurig verbeide ontspanning. Van vrij opademen kon nog geen sprake zijn. Onverhoeds toch had zich een hand uitgestrekt naar de grondslagen zelf waarop ons heele volksbestaan rust, naar ons recht en onze vrijheid. En na korte oogenblikken van stomme verbazing, uitte ons volk een kreet van verontwaardiging zoo schel, dat de vermetele hand zich even onverhoeds terugtrok. Nederland heeft getracht gedurende den vloekwaardigen oorlog onder de grootste bezwaren zoo lang zich zelf te blijven, dat het gruwde van de gedachte zijn eigen ik aan een zielkundig verklaarbaren maar daarom tegenover de gemeenschap niet minder onverantwoordelijken waan op te offeren. Er is een uitbarsting geweest van trouw aan onze staatsorde, trouw aan vaderland en vorstenhuis, zeer bepaald aan onze Koningin, aan wie ons volk in dezen oorlog zoo oneindig veel te danken heeft gehad, als slechts na hevige nationale spanning mogelijk is. Met onmiskenbare duidelijkheid heeft het Nederlandsche volk als zijn onverzettelijken wil uitgesproken, dat het den gang wil gaan der natuurlijke ontwikkeling zijner staatsinstellingen en maatschappelijke verhoudingen en niet dien der omwenteling. En daarbij is uitgesproken dat elk denkende en zich zijner verantwoordelijkheid bewuste, door den oorlog anders is komen te staan tegenover zich zelf en tegenover zijne overtuiging omtrent die instellingen en die verhoudingen. De geestesverschuiving heeft gansch het werelduitzicht gewijzigd.

Hoe kan het anders dan dat, om met het overweldigend grootsche het betrekkelijk kleine te vergelijken, ook ons Verbond zich zelf moet herzien? Nieuwe werkwijze, nieuwe wegen, nieuwe middelen zullen moeten worden ontdekt en benuttigd. De door de gestoorde verbindingen hier en ginds zoo lang verbroken samenwerking, moet worden hernieuwd. Krachtiger en doeltreffender dienen de plichten en rechten der buiten ons land verspreide Nederlanders te worden behartigd; de oorlog, die zooveel onthulde, heeft gelukkig ook de gebreken blootgelegd, die door sleur, gebrek aan ervaring of onverschilligheid, op dit gebied waren ontstaan en bestendigd. Beter dan vroeger weten wij waar en hoe wij onze volks- en stambelangen voortaan kunnen bevorderen. Maar er zal tasting moeten voorafgaan, om niet den goeden naam en de belangen van ons Verbond in de waagschal te stellen. Wie toch is er die thans reeds klaar de werkelijkheid voor zich ziet, zooals zij zal zijn, ontdaan van de verbijsterende vooroordeelen en misverstanden, die thans nog heerschen, maar wier geleidelijke luwing reeds in het vooruitzicht is? Het oog open en de hand vaardig, moeten wij allen op den uitkijk staan. En het Hoofdbestuur doet een beroep op al onze landgenooten in en buiten Nederland, om mee te werken binnen de grenzen onzer verbondswet, tot bevordering van deze en andere lands- en stambelangen. Verdeeldheid onderling verdwijne. Wat ons gedurende den oorlog scheidde, de Vlaamsche zaak, zal geleidelijk tot onderlinge bevrediging komen. Met nadruk kan nu reeds worden gezegd dat het standpunt der onvoorwaardelijke onzijdigheid van ons Verbond op het terrein der Vlaamsche tweespalt, van beide partijen erkend is geworden als geweest te zijn het juiste. En gehoopt mag worden dat, mits matiging en beleid blijft betracht, het A. N. V. over eenigen tijd in Vlaanderen weer de verzamelplaats zal kunnen zijn voor allen, die het ernstig meenen met hun volk en met hun stam.

Maar voor een groot deel berust bij Groep Nederland de toekomst van ons Verbond.

In hoogst abnormale tijden heeft deze een herziening ondernomen van het bestaande Reglement. Dat daarin kiemen kunnen verscholen zijn van latere verzwakking, zelfs van ontbinding, is duidelijk; de mogelijkheid van zulke woekering moet worden afgesneden, nu het nog tijd is. Want ons allen is het te doen om ons Verbond hooger op te voeren. En dat zullen wij niet, wanneer het Hoofdbestuur niet krachtig wordt gesteund, even krachtig, als vroeger. Zuid-Afrika bewijst het op dit oogenblik, hoe nauw het zich verbonden acht aan Nederland; als een kind zijn moeder zoo tracht het onze landgenooten te verkwikken door een blijk van genegenheid, het zenden van een lading broodgraan. Wij zeggen niet dat dit een gevolg is van het A. N. V., maar wat wij wel mogen zeggen dat is, dat het naast de Ned. Z. A. Vereeniging altijd zijn best heeft gedaan om ons land en ons volk, niet op te dringen, maar geliefd te doen zijn als de meest oprechte, meest onbaatzuchtige medestander in lief en leed. Laat Groep Nederland toch nooit voorbij zien, dat de arbeid van ons Verbond het heerlijkst is buiten onze grenzen, voor een geestelijk grooter Nederland, welks krachtige deelen elkaar steunen in handel en wandel.

Groep Nederland dus, niet als een het geheel overheerschend deel, maar als de eerste onder haars gelijken, voorgaande in den dienst eener hoogere eenheid.

Dordrecht, 20 November.

Leden van 't Algem. Nederl. Verbond, wat doet gij persoonlijk om onze beginselen te verbreiden?

BUITENLAND.

Uit Mexico. [1])

Mexico D.F. 4 Juli 1918.

Den WelEd. Heer J. Schotel,
Casilla 524,
Guayaquil.

Mijnheer,

De Sociedad Comercial Holandesa Trasatlantica te Veracruz deelt mij mede, dat U eenige inlichtingen wenscht te ontvangen omtrent het Algemeen Nederlandsch Verbond, en verzoekt mij, als Vertegenwoordiger hiertelande, U direkt te schrijven, aan welk verzoek ik gaarne voldoe.

Een alleszins nauwkeurigen indruk van wat het Verbond beoogt, zult U vinden in de uitgave: Doel, Werking en Inrichting van het A.N.V., waarvan ik U met dezelfde post een nummer als drukwerk doe toekomen. Daaraan wil ik nog toevoegen, dat het Verbond samenwerkt met vereenigingen als: „Oost en West, Ned.Z.-Afrikaansche Ver., Tucht-Unie, Onze Vloot, Coer's Liederenkoor, Koorvereeniging, Landverhuizing, Vreemdelingenverkeer, Ver. Ned. Fabrikaat, Nut van het Algemeen, Volksweerbaarheid, Koloniale Congressen, Bureau Handelsinlichtingen, Ver. tot verbreiding van kennis, omtrent Nederland i.d. vreemde", enz.

Dus zeer zeker een ernorm gebied, dat de belangen omvat van alle Ned. stamgenooten in eigen land, Vlaanderen, Oost- en West-Indië, Zuid-Afrika, zoowel als de tallooze verspreiden in vreemde landen.

Tot deze laatsten behooren dus de landgenooten in Ecuador en in Mexico. Hoe talrijk deze in uw land thans zijn, kan ik niet bij benadering gissen, noch mij een oordeel vormen over de Nederlandsche belangen aldaar, welke echter even als hier voor uitbreiding vatbaar zullen zijn na den oorlog en met herstel van het pas begonnen en sindsdien weer stopgezette scheepvaartverkeer onder Nederlandsche vlag naar beide landen.

Van hier kan ik U mededeelen, dat het aantal leden door vertrek uit dit revolutionaire land ingekrompen is tot 7 in hoofdstad en binnenland. Te Tampico echter, de petroleumstad, waar de Koninklijke werkt, wonen er nu een 20 leden en hun aantal zal wel groeien. In de hoofdstad houdt bovendien een Nederl. Vereeniging de landgenooten bij elkaar, terwijl wij nog samen met de Tampiquenos een Juliana-Hulpfonds rijk zijn, dat zoetjes aan groeit.

Welk nut heeft nu het Verbond voor ons in het buitenland? Ik geloof, het genoemde boekje vertelt dit duidelijk, en eveneens de andere drukwerken, die ik u heden zend. Wij hier lezen steeds weer met genoegon alles, wat het tijdschrift „Neerlandia" iedere maand brengt, en waardeeren den band, die ons één doet zijn en voelen met stamgenooten de heele wereld over. Herhaaldelijk ook wijst het Verbond op goede, echt Nederlandsche boeken, die wij dan bestellen en met pleizier lezen.

Als Nederlander in het buitenland staat men meestal wat alleen, op zij, naast de andere, talrijkere vreemdelingen en voelt onwillekeurig meer behoefte naar verbinding met het vaderland. Die verbinding levert ons Verbond in ruime mate, en ik twijfel er niet aan, of u zult erin slagen, al onze landgenooten in Ecuador tot het lidmaatschap over te halen.

Een afschrift van dezen brief zal ik aan het Hoofdbestuur van het A.N.V. sturen, hetwelk u gaarne de noodige boekjes, enz. zal doen toekomen, die u voor propaganda onder de stamgenooten aldaar mocht noodig hebben.

Met de beste wenschen voor een volledig succes. teeken ik met beleefde groeten

Uw dw. dr.
K. ANSOUL,
Vert. Alg. Ned. Verbond.

[1]) Wij vestigen met ingenomenheid de aandacht op dezen en den volgenden brief, welke de belangrijke taak onzer vertegenwoordigers in het buitenland zoo duidelijk in het licht stellen en anderen ten voorbeeld kunnen strekken. RED.

Uit Siam.

Onze vertegenwoordiger te Bangkok schreef d d. 21 Juni het volgende:

Veel nieuws, onze kleine Nederlandsche Kolonie betreffend, valt er niet te vermelden. Dat neemt niet weg dat alle gebeurtenissen, die de laatste jaren in of met betrekking tot het vaderland voorvielen, hier met groote aandacht en dikwijls angstvallig worden gevolgd. Dat „volgen" is veelal niet zoo gemakkelijk, aangezien de telegraaf-agentschappen slechts zeer weinig Hollandsch nieuws belangrijk genoeg vinden om het ook dezen uithoek te doen toekomen. De handel tusschen Holland en Siam is thans vrijwel geheel stop gezet, die tusschen Java en hier daarentegen is den laatsten tijd nogal levendig, een gevolg van de scheepvaart-moeilijkheden der laatste tijden waardoor Java zich gedeeltelijk van Siam-rijst in plaats van Rangoon-rijst voorzag, en verscheidene K.P.M. booten in verband hiermede onze haven bezochten.

Daar de vaart op Engelsch Indie schijnbaar weer geopend is, zullen deze bezoeken wel weer tot de uitzonderingen gaan behooren. (De K.P.M. heeft haar geregelde lijn op Siam, in 1910 geopend, enkele jaren later gestaakt.)

De Hollansche vlag in deze haven wordt dan alleen geregeld vertegenwoordigd door schepen van de Anglo-Saxon Petroleum Mij, welke hier benzine en olie brengen van Borneo en Sumatra.

Het Siameesche Irrigatie Departement heeft besloten twee Hollandsche Ingenieurs te laten uitkomen, en naar ik vermeen, zijn onderhandelingen dienaangaande geopend. Laten we hopen dat het zal lijden tot een versterking van het Hollandsche element van het vroeger zoo uitsluitend Hollandsche Departement.

Den laatsten tijd heb ik gelegenheid gehad een enkele maal in de plaatselijke pers op te komen tegen artikelen, Holland betreffend, die moedwillig of onwetend een verkeerd licht wierpen op onze houding met betrekking tot den oorlog. Dit is dikwijls een niet gemakkelijke taak, waar het soms tegenspraak van overgenomen artikelen uit zekere Nederlandsche bladen en gezegden van zekere

landgenooten betreft. Noodeloos te zeggen, dat zulk anti-Nederlandsch gedoe, door eigen of schijnbaar eigen menschen, onzen goeden naam weinig goed doet.

W. BLANKWAARDT,
Vert. A.N.V.

Naschrift. Door bemiddeling van den heer Blankwaardt werd wederom een bedrag voor het Nationaal Steuncomité gezonden, bijeengebracht door Nederlanders in Siam. Red.

VLAANDEREN.

Ten afscheid.

Wij richten onzen hartelijken gelukwensch met Uw aanstaanden terugkeer naar eigen land, tot U Vlamingen, die vrijwillig of gedwongen zoo langen tijd bij ons een kommervolle ballingschap hebt gesleten. Bij uw vertrek willen wij Nederlanders U zeggen, hoezeer verreweg de meesten Uwer onze bewondering en eerbied hebben afgedwongen voor den geestelijken moed, de standvastigheid, de blijmoedigheid zelfs, waarmede gij Uw zwaar lot hebt gedragen. Wij vragen ons af, of wij met dezelfde berusting als gij, rampen als de Uwe zouden hebben doorstaan. De Vlamingen die door den oorlogstorm naar Nederland zijn verzeild, hebben zich meer dan ooit aan ons doen kennen als zonen en dochters van een sterk, levenskrachtig ras, met een heerlijke toekomst, zijn roemrijk verleden ten volle waardig.

Als gij terug zijt in Uw mooie Vlaanderenland, als gij daar U wijdt aan de moeilijke taak, die U wacht tot wederopbouw van Uw verwoeste steden, van Uw eigen welvaart, van Uw Vlaamsche eenheid, die geen tweedracht duldt, denkt dan met vriendschap aan Holland terug, laat varen dan de herinnering aan noodwendige teleurstellingen en ontberingen, maar blijft vasthouden aan de innige overtuiging dat, indien wij al tegenover U door overmacht te kort zijn geschoten, het ons nooit aan goeden wil heeft ontbroken. Laten wij over en weer vast blijven houden aan elkaar en in volle bereidheid werken aan de geestelijke toenadering tusschen U en ons. Dat onze gemeenschappelijke taal daarvan voor altijd de uiting zij!

Geluk dan bij Uw oude, zwaar beproefde, maar onuitroeibare Vlaanderenvolk!

Vlaamsche Afdeeling Harderwijk.

1918 (3de en 4de kwartaal).

Behalve gewone vergaderingen voor de leden en liederavonden, waar „voorlezen" wel eens zingen vervangen kwam, werden twee kunstmatineés ingericht. Telkens liep de groote Schouwburgzaal tjokvol, was de bijval groot en vereerde Generaal Jhr. de Lannoy, Depotcommandant, de bijeenkomst met zijn aanwezigheid.

Het eerste kunstfeest had plaats op 21 April j.l. „Het Vlaamsche Koor", de „Vlaamsche Harmonie' de clarinetspeler R. Coomans, de cellist A. Roels en de bariton J. Moreaux werkten belangloos mee. Als „buitenstaander' trad de bekende declamator M. Lauwerys op, die met zeer groot succes uit de Vlaamsche en de Hollandsche literatuur voordroeg. Een dreunende „Vlaamsche Leeuw" sloot het feest.

Op *10 Juli* kwamen in de Leeszaal B de leden van het Verbond, de zangers van de Liederavonden en vele andere belangstellenden bijeen, om daar gezellig, op den vooravond van den Guldensporendag, een uurtje door te brengen. Een lied werd gezongen, de muziek speelde haar deuntjes, Luitenant Beekman hield een toespraak en de afdeelingsvoorzitter verving zijn klaargemaakte rede: „De Vlaamsche Paschen", door een korter, toepasselijk woord.

Over 11 Juli, de Vlaamsche Feestdag, doet „Inter Nos Revue", het Nederl.-Fr. tijdschrift van Harderwijk-Kamp, volgenderwijze verslag: „Een Groot Vlaamsch Kunstfeest" werd door het A.N.V. aan al de Vl. geïnterneerden aangeboden. Verlinden was heerlijk-gemoedelijk en grappig in zijn „Dansles voor de heele Kleintjes", Dumont was weer één met zijn populair repertorium, Bogaert bleek veruit de eerste xylophonist van ons kamp te zijn, Steyaert had nooit beter zijn „Eeuwig Minneliedeken" gezongen, Moreaux spuwde meesterlijk, en zijn gehoor electriseerend, zijn ouderwetsche „Fransche riddren" vér over het voetlicht, de Vlaamsche Harmonie speelde met zooveel smaak en kunstzin, dat zij haar „Kapelmeester" eer aandeed, fijnzinnige liedjes van den componist J. Segers werden fijnzinnig door den piano virtuoos J. Segers geaccompagneerd. Honderden Vlaamsche mannen en vrouwen in de zaal gedroegen zich feestelijk-enthousiast en ten slotte brulde de Vlaamsche Leeuw vervaarlijker dan ooit, wellicht omdat dien dag zijn klauwen gulden sporen droegen."

Woensdag *25 Sept.* werd, na een zomerrusttijd, de wintercampagne 1918-1919 (?) geopend. De tenor Steyaert en de leider der Liederavonden Dewaelheyns zongen mooie Vlaamsche liedjes en krachtige Vlaamsche liederen. De Heer Vinck declameerde uit zijn repertorium Piano- en andere orkestmuziek. De afdeelingsvoorzitter sprak een openingswoord over het Lied. Veel volk in gewenschte stemming."

Ter gelegenheid van het hernemen van de lessen aan de Werkschool, deed het A.N.V., samen met het „Vlaamsch-Belgisch Verbond" en den „Studiekring tot Uitbreiding van de Werkschool" een „*Beroep*" op de kampmenschen, om deze laatste interneeringsmaanden aan studie en werk te wijden.

Ten slotte worde nog medegedeeld dat vele leden zich aansloten bij het Huldeblijk aan Dr. Kiewiet de Jonge.

October 1918. H. PICARD.

ZUID-AFRIKA.

Aan Zuid-Afrika.

Gij vrienden van Zuid-Afrika, gij hebt een daad gedaan, die ons Nederlanders innig verblijdt. Gij weet hoe wij hier hebben gedeeld in Uw zorgen, toen gij zoo oneindig meer leedt dan wij thans hebben gedaan. Wij zijn U toen bijgesprongen met het mogelijke, want tot het onmogelijke waren wij bij Uw kampen om vrijheid, helaas niet in staat. Wij hebben met U meegeleefd en meegeleden om Uws zelfswille, met hart en ziel. En wij hebben daarbij niet gedacht aan ons zelf.

En nu, na bijna twintig jaar, nu doet gij iets, waardoor plotseling Uw vriendschap voor het oude Nederland, op de meest treffende, meest kiesche en gevoelige wijze aan het licht treedt. Gij zendt ons eten. Een schip beladen met graan, zal Uw bode zijn van vriendschap, een geschenk van stamgenoot aan stamgenoot.

Gij kunt niet beseffen hoe goed die daad van U ons doet, hoe sterkend voor het gevoel van gemeenschap tusschen U en ons. Die daad verkwikt ons en siert U.

Dank!

Koninginnedag te Kaapstad.

Men schrijft uit Kaapstad, dd. 3 September:

Voor 't eerst gedurende den oorlog is de verjaardag van H. M. eenigszins feestelijk gevierd. Feest*vreugde* heerschte er natuurlijk niet, daarvoor is het oude vaderland in te groote moeilijkheid. Doch er was hartelijkheid, er was stemming. 't Was of men, na de gebeurtenissen in Maart en later, meer meeleefde met Nederland.

Er waren dan ook veel meer menschen opgekomen, dan anders.

Het A. N. V., afdeeling Kaapstad, anders ook al lijdende onder de omstandigheden, kwam flink uit den hoek met dezen avond. Van de aanwezige Nederlanders met of zonder hun dames, noem ik: den consul, dr. Lorentz (mevr. L. was er niet), de heeren Loopuit, Huisken (bestuurder van de Ned. Bank voor Z.-A.), André de la Porte, Ruysch van Dugteren, Steinmeyer, Schoeler Bremer, enz. Ook Afrikaners waren er: President en mevr. Reitz, dr. Van Rooyen, predikant der Nieuwe Kerk, F. Doormehl (bestuurder van de Nationale Pers, en van de Afrikaner Trust- en Verzekerings- Mij), Anton Benning (pres.-directeur van het Afrikaner Handelshuis en van het Afrikaansch Koffiehuis, waar het feest gevierd werd), advocaat W. Roux, lid van den Provincialen Raad, enz.

Mevr. Loopuit, de sympathieke, kranige voorzitster, opende de bijeenkomst en wees er op, dat het gevoel van eenheid verstrekt was door de gebeurtenissen in Europa. Zij haalde het April-no. van *Neerlandia* aan, dat over de „Zwarte Week" schreef, en over het gekrenkte gevoel van eigenwaarde en over de kranige houding van H. M. en Haar Regeering in dien moeilijken tijd. Zij wees op het convooi, dat toen juist onze Kaap gepasseerd, maar niet aangedaan had. En deelde mede, dat het Verbond een telegram had verzonden aan H. M. Helaas kon dit niet in het Hollandsch geschieden. Volgden gemeenschappelijk gezongen volksliederen, solozang, voordrachten en piano- en vioolmuziek door onze Nederlandsche kunstenaars De Beer en Luyt.

De consul stelde den „Heildronk in op H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden". Hij drukte zijn bewondering uit voor de vorstin en haar ministerie in de maanden, die pas voorbij waren. Daardoor was Nederland zuiver neutraal gebleven. Met weemoed dacht hij aan den toestand in het oude vaderlamd Met verontwaardiging had hij in een dagblad hier, lijdende aan de oorlogsziekte, een smaadvolle aantijging gelezen, alsof onze Vorstin en haar ministerie neigingen hadden, in strijd met zuivere neutraliteit. Juist in de dagen van nood en gevaar werd bewezen, hoe Oranje en Nederland verknocht waren aan elkaar. „De ware hoogheid onzer vorstinne geworteld in haar geboorte, toont zich in haar daden, in haar vertrouwen in het kunnen en willen van haar volk. Nederland en Oranje zijn één, en onscheidbaar één. Leve de Koningin. Hiep, hiep, hoera!"

Dit pakte. Driemaal dreunde het Hiep, hiep hoera.

Daarna dronk pres. Reitz: „'tWelzijn van Nederland." Z.Ed. deelde den weemoed en verontwaardiging van den consul, met de hoop en de bede, dat 't Nederland wel moge gaan. Z.Ed. evenals vele anderen moeten thans zwijgen en hun verontwaardiging in hun hart bewaren over veel wat gebeurd was, Wij Afrikaners hebben altijd gevoelens van dankbaarheid voor Nederland. Nederland was groot, is nog groot, nog even groot als vroeger; op 't gebied van kunsten, wetenschappen en letteren staat Neder land vooraan. Als 't bewustzijn voor recht en gerechtigheid een volk groot maakt, dan is Nederland weer zeer groot."

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A.N.V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algem. Nederl. Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van .... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

OOST-INDIË.

Aanteekeningen.

In de October-aflevering werd gewezen op de krachtige openbaring van den *nieuwen tijd*, die voor Indië is aangebroken.

Dien nieuwen koers leiden wil ook

het Tijdschrift „Koloniale Studies",

onder redactie van: Mr. A. B. Cohen Stuart (mede een warm strijder voor het A.N.V.), dr. P. J. S. Cramer, D. M. G. Koch, S. Koperberg en N. Spijkman. Deze bekwame en ernstige werkers zoeken licht in den Indischen doolhof van zooveel uiteenloopende belangen en trachten hun medeburgers daarin te oriënteeren.

Bij het optreden van den Volksraad gaven zij een lijvig *„extra politiek nummer"*, dat eerst dezer dagen door de redactie van *Neerlandia* ter bespreking werd ontvangen.

Tot mijn leedwezen moet ik mij wegens gemis aan plaatsruimte beperken tot een sobere opgave van den inhoud.

Die inhoud is beslist onpartijdig; de redactie heeft zooveel mogelijk het woord gelaten aan de besturen of voorstanders van de verschillende partijen, die zich in den laatsten tijd gevormd hebben om den nieuwen tijd voor te bereiden en de ontwikkeling van Indië tot zelfstandigheid te leiden.

Na een kort voorbericht geeft *W. de Cock Buning* ter oriënteering een artikel: *Politieke Stroomingen.* Daarna komen aan 't woord de volgende partijen:

Boedi Oetomo; Sarikat Islam; Insulinde; Ned. Ind. Vrijz. Bond; Christelijk Ethisch partij; Voorloopig Katholiek Comité voor Politieke Actie te Batavia; Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht.

Dan nog de volgende opstellen:

De strekking der Synthese-idee en de Indische politiek; de Evolutionaire beweging; de Volksraad; de regeling van de verkiezingen voor den Volksraad Bijlagen (wetten en ordonnantiën, ter zake dienende).

Dit „politieke nummer" is van groote waarde voor ieder, die den huidigen politieken toestand van het Indië in wording wil bestudeeren.

Ongezocht vind ik weer

een bewijs voor mijne bewering,

in een vorige aflevering geuit, „dat de ontwikkelde Javaan het Nederlandsch als voertaal verkiest".

Door het *Comité van Javaansche Cultuur-ontwikkeling*, waarvan de Soesoehoean van Solo beschermheer is, werd in het midden dezes jaars een congres belegd. De voertaal van dit congres is geweest .... *het Nederlandsch.* Dit comité bestond uit vijf Javanen en één Nederlander — de Secretaris.

Hieruit blijkt dunkt mij toch zonneklaar, dat de ontwikkelde Inlander duidelijk inziet, dat 't Nederlandsch als voertaal de voorkeur verdient boven 't Maleisch. Het Europeesche lid van den Volksraad, dat voorstelde, dat iedere Inlander zijn eigen taal zou mogen gebruiken, tengevolge waarvan die Raad een waar Babylon zou geworden zijn of een illustratie van Handelingen II [1]), was dus (tegen beter weten in) „plus royaliste que le roi lui même."

Maastricht. v. L.

Naschrift.

Het bovenstaande is, tengevolge van plaatsgebrek in de vorige afleveringen, wel wat oubakken geworden; zij het nog niet *te* oud! Kan de nieuwe jaargang van Neerlandia weer tot zijn vroegeren omvang worden opgevoerd, dan hoopt ondergeteekende zijn taak weer wat beter en breeder te kunnen volbrengen.

v. L.

NEDERL. ANTILLEN.

Van de Groep.

Eerst de vorige maand bereikte ons een verslag der Jaarvergadering van de Groep Ned. Antillen. Het volgende is er aan ontleend:

De groote zaal van het Kransgebouw der Damesvereeniging Eendracht maakt Macht was lang voor den aanvang reeds geheel bezet. Ook de HEG. Heer Gouverneur met Adjudant vereerde de Vergadering met zijne tegenwoordigheid.

De voorzitter, de Heer G. S. Gorsira J. P. Ezn. heette allen hartelijk welkom. Dank zij de groote welwillendheid der dames, Mevr. Boom, Mevr. Kiès, Mevr. Waterman, Mevr. de Haseth Möller en Mevr. Bierman beloofde deze gewone Jaarvergadering een echte feestavond te worden.

Het Bestuur heeft in den Heer L. v. d. Veen Zeppenfeldt een trouw en werkzaam lid verloren; evenals in de overige maatschappelijke en ambtelijke wereld, zal zijn dood als een verlies gevoeld worden in de Groep *Ned. Antillen.*

Ook bracht de Voorzitter dank aan den Heer C. Statius Muller in Nederland en betreurde, dat genoemde Heer wegens gezondheidsredenen zich niet verder belasten kon met het nazien der rekeningen voor het Hoofdbestuur.

Volgens voorschrift der Statuten werden drie Heeren verzocht de Jaarrekening van den Penningmeester te willen nazien.

Alsnu verkreeg de Secretaris, Kapitein Bierman, het woord om Verslag uit te brengen over het afgeloopen jaar.

Met voldoening kon worden vastgesteld, dat het Verbond zich steeds blijft uitbreiden in onze Kolonie, het telt 228 leden, dat is 20 meer dan verleden jaar.

Gehouden werden één Algemeene Vergadering en drie Bestuursvergaderingen. Op de Algemeene hield de Heer Bierman een lezing met lichtbeelden over Nederlandsch Oost-Indië.

Van de Studiebeurzen bleef één Jongedame in Nederland hare opleiding genieten. Twee nieuwe beurzen werden aangevraagd en toegestaan, maar wegens de moeilijkheden aan het reizen in oorlogstijd verbonden, werd daar nog geen gebruik van gemaakt. Op deze wijze verheugt zich de Groep in het bezit van een batig saldo groot fl 1325,01, onder welk saldo begrepen is het bedrag bestemd

[1]) „Parthers en Meders en Elamieten en inwoners van Mesopotamië."

voor de reeds toegekende maar nog niet genoten studiebeurzen over 1917.

Wegens slechte verbinding was de briefwisseling met het Hoofdbestuur zeer gebrekkig, waardoor verschillende zaken niet vlug konden worden afgewerkt o.a. de oprichting van een boekerij.

De Groep verleende steun aan de Nederlandsche Kinderen in den vreemde, waarvoor 50 Gl. werden gezonden. Met het oog op de moeilijke tijdsomstandigheden meende het Bestuur verder beroep op de liefdadigheid der Leden achterwege te mogen laten.

Op aanstichting van de Groep *Ned. Antillen* werd door Z. Exc. den Minister van Koloniën, dank zij de medewerking van den HEG. Heer Gouverneur, de rolprent van Nederlands Leger en Vloot voor Curaçao en Suriname aangekocht.

Een reeds aangekondigde lezing van den Heer Welling ging niet door, omdat genoemde spreker meer de werkwijze van het Verbond bleek te willen bespreken dan een lezing te houden.

In overleg met den Heer Welling werd toen een bestuursvergadering belegd, waarin deze Heer zijn denkbeelden tegenover het Bestuur verder uiteenzette

.

Op rondvraag van den Voorzitter, of een der Leden iets behandelen wilde naar aanleiding van het voorgelezen verslag, verzocht de Heer Welling te mogen vernemen, wat nu de plannen van het Bestuur waren ten opzichte van de door hem ontwikkelde denkbeelden, daar hij niet verkeos zich neer te leggen bij de toen gevallen beslissing.

De Voorzitter verzocht den Secretaris de Vergadering op de hoogte te willen brengen van het geval door voorlezing van het destijds behandelde op de Bestuursvergadering. Hieraan werd gevolg gegeven.

De Heer Welling verklaarde alsnu een Algemeene Vergadering te verlangen. Toen bleek dat meer leden daar voor waren, deed het Bestuur toezegging.

De feeststemming keerde spoedig terug, toen de dames Zangeressen door leden van het Bestnur naar het podium werden geleid. De dames ontvingen ieder mooie bloemen, met linten in de nationale kleuren.

Door heel de vergadering werd het Wien Neerlandsch Bloed staande aangehoord.

De dames hadden een aardige keuze gedaan, er was afwisseling genoeg. Behalve het Volkslied werden twaalf Hollandsche liederen gezongen, o.m. van Cath. van Rennes, Hendrika van Tusschenbroek, Hubert Cuypers, Gottfried Mann, Martin Schuil, Richard Hol en Arnold Spoel. De kunstvolle klavierbegeleiding van Mevr. Bierman droeg het hare bij tot het schitterend succes.

Het laatste vers van het slotlied „Wij willen Holland houden" werd door de vergadering met geestdrift staande meegezongen.

't Was een mooie Hollandsche avond.

Berichten.

Het Bestuur der Groep Ned. Antillen heeft aan den Heer Gouverneur beleefdelijk het verzoek gericht het Hollandsch spreken door de Ambtenaren op de Kantoren van het Gouvernement wel te willen bevorderen. De Gouverneur heeft op dit verzoek goedgunstig beschikt.

De secretaris der Groep, de heer H. Bierman, heeft een oproeping gedaan aan de leden der Groep om uit hun voorraad Nederlandsche leesboeken een en ander te willen afstaan ten einde op het eiland Saba een kleine boekerij te kunnen stichten.

Ook voor aanvulling der boeken op de andere eilanden is nieuwe voorraad noodig.

* * *

Uit een brief van den Groepssecretaris.

De Leger- en Vlootfilm was een groot succes, waarop wij met voldoening kunnen terug zien. Ook te Aruba werd die vertoond; op de andere eilanden kon het nog niet omdat daar geen bioscopen zijn. Thans is de film te Barquisemito in Venezuela, alwaar de Hollanders dat hadden gevraagd. Met toestemming van de autoriteiten aldaar (de president van den staat Lara gaf niet alleen zijn toestemming, doch beloofde de voorstelling ook te zullen bijwonen) en met dien van den Gouverneur hebben we de film daarheen verzonden. Vermoedelijk zal ze ook in Puerto Cabello draaien. Het bestuur meende hiermede in den geest van het Verbond te werken, daar aldus in het buitenland ook bekendheid wordt gegeven aan hetgeen ons land i.z. weermacht heeft gedaan.

NEDERLAND.

Van de Afdeelingen.

Rotterdam (Jgl. Afd.)

Deze Afdeeling hoopt Zaterdag 7 December a.s. haar 10-jarig bestaan feestelijk te herdenken en stelt zich voor op genoemden datum tusschen $2\frac{1}{2}$ en $3\frac{1}{2}$ uur de Besturen of Vertegenwoordigers van de verschillende Afdeelingen te ontvangen in Tivoli-bovenzaal, Coolsingel, Rotterdam.

Alkmaar (Jongel.Afd. Brinio).

Bestuur: C. Jonger, Voorzitter; Jan Smit, St. Surcklaan, Bergen. Secretaris; G. van Houweninge, Penningmeester; Mej. Oly en J. de Jager, Commissarissen.

Alkmaar (Jongel.Afd. Cadettenschool).

Bestuur: G. C. O. Beelaerts van Emmichoven, Voorzitter; E. A. G. de Vries, Schrijver; F. S. Mennes, Penningmeester; F. Rietveld; A. C. Saraber, Leden.

Amsterdam Stud. Afd. (V. U.)

Benoemd: tot schrijver J. Sprey, Heerenmarkt 8, Amsterdam, tot penningmeester D. N. Breukelaar, Haarlemmermeerstraat B. 60, Halfweg.

's-Gravenhage (Jongel. Afd.)

Het Bestuur is thans als volgt samengesteld: G. J. Otten, Voorzitter; Mej. A. Frevel, 1e Secretaresse, Regentesseplein 29; Mej. A. Prins, 2e Secretaresse; G. D. F. Hardenberg, penningmeester; Mej. H. P. v. Nieuwenburg; Mej. Joh. Koekebakker; F. L. v. d. Leeuw.

Delft (Stud.-Afd.)

28 Oct. j.l. een zeer geslaagde avond, waarop Kapitein C. C. van Gelder, Oud-Directeur van de school voor Verlofsofficieren te Amersfoort en Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool, een lezing hield: „Grepen uit ons Volkskarakter". In de eerste helft van den avond behandelde spr. de minder gunstige eigenschappen van het Nederlandsche volk, in de tweede helft wees hij op de grootsche daden van Nederlanders in het verleden.

Er traden 13 nieuwe leden toe.

Haarlem.

Het Bestuur is thans aldus samengesteld: Dr. J. B. Schepers, Voorzitter; H. E. Knappert, Onder-Voorzitter; J. C. A. Croin (Ged. Oude Gracht 58), Penningmeester; Mevr. D. Bogaert—de Stürler de Frienisberg, Hajo Vis en Mr. P. E. Barbas, Jansweg 39, Secretaris.

Zwolle.

Adres voor briefwisseling voorloopig: Mr. H. v. d. Vegte, Bloemendalstraat 18.

TAALCOMMISSIE.

Adres: 2de Schuytstraat 247, Den Haag.

Brievenbus.

P. C. v. H. te A'dam. Wij danken u voor uw uitvoerige toelichting, die, zooals u zelf zal begrijpen, voor Neerlandia niet geschikt is. Wat u zegt, is ons bekend, maar de lezers van Neerlandia doen voor verreweg 't grootste deel niet aan vergelijkende taalstudie: vandaar onze kortheid. Bovendien vroeg de inzender ons: of *rein* in *reindeer* beteekent *teugel*. Dat dit niet zoo is, zal hij wel begrepen hebben.

Mr. S. te D. Wij erkennen, dat wij ons in zake het gebruik van *geen* wat al te sterk uitdrukten, doordat wij aan zijn oorspronkelijke beteekenis dachten. Wel gebruiken velen o. i. *geen*, waar *niet* beter ware. Overigens, uw stuk is te groot voor Neerlandia; over een bescheiden ruimte kunnen wij slechts beschikken. Wij sluiten hier dan ook den pennestrijd over *geen* en raden u aan hem met Mr. Levy in het een of ander taalkundig tijdschrift uit te vechten.

R. J. v. d. M. te A'dam. Tracht u maar *strijkzwavel* voor *lucifer* ingang te doen vinden. Wij willen u gaarne helpen, maar vreezen, dat het gaan zal als met *duimspijker* voor *punaise!*

H. W. te R'dam. „De klemtoon in de Nederlandsche Taal" van Gaarenstroom zal u wel licht verschaffen. Het Leeskabinet zal 't wel hebben. *Bestatigen* is zeker een Germanisme, namaak van *bestätigen*; *constateeren* is natuurlijk, als vele van zulke woorden, gemaakt van 't Fransche *constater* en is dus evenmin zuiver Nederlandsch. Behalve *vaststellen*, *opmerken*, kan u er ook *aantoonen* voor bezigen.

J. F. H. te A'dam. Eerst nu kunnen we u beantwoorden, doordat u zich niet rechtstreeks tot ons richtte. Dat vertraagt vaak de afdoening van ingekomen stukken. Met u betreuren wij de onwelwillende houding der bedoelde maatschappijen. Ook wij ondervonden die al eens. O. i. zouden ambtenaren, die, zooals u, het goede willen, dat maar alvast kunnen doen. In de door u gegeven lijst vinden we veel, van wat in onze Vreemde-woordenlijst voorkomt; vergun ons op te merken, dat wij elke vernederlandsching, welke u aan de hand doet, niet kunnen aanvaarden. Voor uw verdere medewerking houden we ons aanbevolen.

* * *

Zullen wij dan nooit inzien hoe belachelik wij ons maken door het verloochenen van onze eigen taal en het te onpas gebruiken van een vreemde?

De Nederlandse kommandant van de Internerings-groep te 's-Gravenhage deed aan de Nederlandse kommissie voor Volksopbeuring over de terugkeer der geïnterneerden naar België een mededeling in .... het Frans.

Weet die generaal niet, dat Volksopbeuring is opgericht voor de Vlaams sprekende Belgen?

Weet die generaal niet, dat de meerderheid der Belgen Vlaams spreekt?

Weet die generaal niet, dat Vlaams Nederlands is?

Of... verbeeldt die generaal zich, dat in Nederland de landstaal Frans is?

Welke van deze drie dwaasheden wij moeten aannemen, doet er weinig toe; een schande is 't voor Nederland, dat een Nederlandse generaal ons zoodanig bespottelik kan maken en schaden in de achting van onze stamverwante naburen.

MARC. EMANTS.

* * *

Een goed plan!

In de jongste afleveringen van het Tijdschrift voor Geneeskunde houdt Prof. Dr. N. van Rijnberk een pleidooi en ontwerpt een plan voor de verbetering van de vaktaal der geneeskundigen. Daarvoor wenscht Z.Hooggel. een commissie in te stellen. Wij behoeven zeker niet te zeggen, dat, indien de H.H. der te vormen commissie onze hulp inroepen, we die gaarne zullen verleenen, in de meening, dat aangeboden diensten ook wel eens aangenaam kunnen zijn. Wij hopen in ieder geval ten zeerste, dat het plan tot uitvoering komt en Prof. Rijnberk veel genoegen van zijn sympathieke plan zal beleven. Welke vereeniging of maatschappij volgt?

* * *

Kerkzang.

Prof. Dr. L. Knappert brak, zoo de lezers van Neerlandia weten, in „De Hervorming" een lans voor het Nedelandsche lied in den kerkzang. Mej. Toos Hoog kwam in een volgend nummer op deze zaak terug. Zij meent, dat een lied in een slechte vertaling minder mooi is dan in de oorspronkelijke taal. Wij vragen of onze zangers en zangeressen, onze toondichters en -dichteressen van thans niet bezielen, als ze bij voorkeur Nederlandsche liederen zingen? Dan wordt de keuze uit een grooter voorraad ook gemakkelijker.

Het Fransch op de Lagere School.

Amersfoort heeft 't aangedurfd: daar begint voortaan het onderwijs in het Fransch eerst in het voorlaatste leerjaar van de Lagere School. Een kleine stap in de goede richting. Zal de herziening van de onderwijswetten in Nederland den tijd brengen, waarin de volksschool alleen de volkstaal onderwijst? Eerst een vrij grondige kennis van één taal (alleerst de moedertaal) maakt het aanleeren van andere gemakkelijker.

Belasting op advertentiën.

Heel wat stof heeft opgejaagd het bericht, dat de Min. van Financiën het plan koestert de aankondigingen in dagbladen enz. te belasten. Voelt ZExc. er niets voor winkelopschriften in vreemde talen te belasten, indien daaraan niet op de meest in het oog loopende wijze de naam van de zaak in het Nederlandsch vooraf gaat, zooals b.v. bij de Zweminrichting aan de Mauritskade te 's-Gravenhage? Een verordening in dezen geest bestaat, naar wij meenen, te Rome, zoo niet in geheel Italië.

Mededeelingen en Allerlei.

Voor Afdeelingsavonden (vervolg).

Mevr. Joh. Engel-Wilson, Ceintuurbaan 113 hs. Amsterdam.

Nederlandsche en Afrikaansche voordrachten, Hollandsche en Afrikaansche duetten en solo's door Mevr. Engel—Wilson en Mej. Joh. Engel.

Q. J. van Trigt, Bas-bariton, van Welderenstr. 64, Nijmegen. Nederlandsche liederavond.

De heeren Ant. Thiry en Fel. Timmermans, Verhulsstr. 63, Den Haag.

Onderwerp: Over Pallieter, met voordracht van fragmenten ook van onuitgegeven werk door den schrijver zelf.

Nederlandsche letterkunde aan de Sorbonne.

De Fransche regeering heeft besloten, aan het Institut de France een leerstoel voor Nederlandsche letterkunde te stichten en heeft de Belgische Regeering verzocht, daarvoor den titularis aan te wijzen.

De bedoeling der Fransche regeering is, door dit gebaar hulde te brengen aan de vaderlandsliefde en dapperheid, die de Vlamingen in dezen oorlog aan den dag gelegd hebben.

Vergaping.

In Breda en vermoedelijk in alle postkantoren, hangt een officieele lijst van Belgische plaatsen. Daarop komt o.a. voor de naam Baarle-Duc.

Zijn we in Breda en elders binnen onze landgrenzen in Holland of niet? Zoo ja, dan ook Baarle-Hertog, onder welken naam in Nederland deze Belgische enclave algemeen bekend is. Als zulke officieele lijsten officieel worden veranderd, dan is het te hopen, dat er officieele mannen of vrouwen zijn, die in deze en in overeenkomstige gevallen, zich niet noodeloos aan het uitheemsche vergapen.

NIEUWE LEDEN [1]).

E. v. d. Veen, Waldeck Pyrmontlaan 14, Amsterdam.
Opg. door Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, Den Haag.
L. H. Schut, Heerengracht 246, Amsterdam.
J. Korthals Altes, Keizersgracht 546, „
J. M. Meulenhoff, Weteringschans 66, „
Hugo B. Sanders, Damrak 37-8, „
Administratiekantoor, Raadhuisstraat 34—36, „
G. A. A. Hoffmann, „ 34—36, „
Jhr. L. H. H. van Asch van Wijck, Heerengracht 520, „
Mr. P. Feenstra, de Lairessestraat 122, „
W. Brusse, Museumplein 13, „
E. S. Orobio de Castro, Rokin 69, „
J. H. Bolken, Jan Luykenstr. 38, „
Ed. Brom, Keizersgracht 517, „
C. W. Freese, Keizersgracht 517, „
H. S. Oosthoek, Keizersgracht 442, „
Mr. J. K. Hummel, Heerengracht 380, „
Henri J. Wijsman, Heerengracht 416, Amsterdam.
Jhr. A. G. van Lennep, Heerengracht 272, „
Jan ter Meulen, Heerengracht 248, „
Mr. J. Peelen, Keizersgracht 482, „
J. A. H. Jockin, Rokin 162, „
I. R. A. W. Weenink, Amstel 344, „
J. v. Smalen, Beerensteinerlaan 44, Bussum.
J. E. de Vries, Gr. Hertoginnelaan 80, Den Haag.
J. v. Dam, Claes de Vrieselaan 130 a, Rotterdam.
J. H. Domhoff, Villa „de Elshorst", Overveen.
S. E. Ramondt, Bothalaan 1, Hilversum.
M. v. Essen, v. d. Lindenlaan 1, „
Allen opg. door Jhr. C. M. E. R. C. von Bose.
Dr. H. Réthy, Bazarstraat 36, Den Haag.
Opgegeven door Dr. P. E. Roelants, „
P. Traarbach, Mart. Steynstraat 51, Dordrecht.
Opgegeven door mej. S. van Nahuys, „

JONGELIEDEN-AFDEELINGEN.

Mej. F. Porton, Oude Gracht 212, Utrecht.
Mej. P. Ruysch van Dugteren, Zaagmolenkade 9, „
H. J. Ridder, Fred. Hendrikstraat 49, „
Mej. M. Zimmerman, Leidscheweg 58, „
„ T. Roskam, W. Barendsstr. „
„ A. C. W. Huigen, Weistraat 43 b, „
„ A. Cousijn, Corn. Houtmanstr. 16, „
„ C. Thomassen, Wittevrouwensingel 91, „
„ J. Kok, Villa Ambon, Bilthoven.
Allen opg. door het bestuur der Jgl.-afd. Utrecht.
Mej. M. Stedehouwer, Ged. Slaak 58, Rotterdam.
„ A. Vuurman, Dijkstraat 79, „
„ C. Gerstel, Vijverhofstraat 171, „
„ A. Uittenbroek, Tochtstraat 39, „
„ A. van den Berg, N. Binnenweg 301 a, „
J. Johan den Outer, Pr. Hendrikkade 38a, „
Mej. Jo Hubens, Vijverhofstraat 171, „
„ M. Gerstel, „ 171, „
W. F. G. L. van Smaalen, Ger. Scholtenstr. 43 b „
Mej. Ro van Handel, Kruiskade 73 b, „
„ C. L. Drayer, Adrien Milderstraat 70, „
Allen opg. door het Bestuur der Jgl.-afd. „

1) Wederom te weinig plaats voor de N.L.-lijst, die schromelijk achter blijft. RED.

Comité voor Nederlandsche Kinderen in den vreemde.

(Hoofddoel verzorging in Nederland).

24e opgave van ontvangen bijdragen van 1 tot en met 31 October 1918.

Inzameling Mevr. M. Patijn Teding van Berkhout te Baarn f 720.—.

Onder-Comité Zwolle f 98.50, maakt met vorige opgave f 4057.—.

Bijdragen Ouders F. K. Keulen f 25.30, S. N. f 25.— en Mrk. 62.— ontvangen door Sub-Comité Düsseldorf Mrk. 1314.—.

H. F. f 10.—, J. H. J. R. f 1.—, L. D. f 1.—, P. C. v. H. f 2.50, H. M. & Co. f 25.—, J. v. d M. K. f 20.—. B. H. M. f 100.—, G. & Co. f 50.—, H. E. & Co. f 50.—, Gebrs. F. & Co. f 50.—, v. d. E. G. f 100.—, B. W. d. J. & Co. f 20.—, S. & Co. f 50.—, M. A. f 20.—, G. E. S. & Co. f 20.—, B. N. G. & Co. f 20.—, W. L. f 50.—, N.V. K. T. I. Mij v/h G. K. f 25.—, S. en R. f 50.—, J. A. en Z. f 50.—, S. & Co. f 25.—, A. B. N. & Co. f 10.—, G. C. B. & Co. f 10.—, W. N. de B. G. H. f 25.—, J. A. H. G. f 25.—, C. K. & Co. f 25.—, H. D f 25.—, de B. & S. f 20.—, M. & Co. f 10.—, v. E. & v. O. f 10.—, C. H. Mij f 10.—, T. B. f 50.—, V. N. G. f 50.—, G. v. d. P. & Co. f 10.—, v. d. B. & Co. f 50.—, Ph. v. H. O. f 10.—, J. B. f 2.50, A. J. B. f 1.—, N. A. f 2.—, N. N. f 1.—, N. N. f 1.—, N. N. f 5.—, T. A. N. f 25.—, C. O. f 2.50, D. H. S. & Zn. f 2.50, V. f 5.—, H. G. W. f 1.—, J. C. F. K. f 2.50, G. H. W. f 1.—, W. F. f 1.—, Loge la Ch. f 10.—, N. N. f 2.—, S. f 3.—, J. C. B. f 5.—, B. N. B. f 2.50, L. J. W. f 5.—, M. A. L. f 2.50, Mij T. f 5.—, A. P. & Co. f 25.—, A. M. & Co. f 25.—, R. & S. f 25.—, J. W. N. f 50.—, C. J. W. f 25.—, M. N. f 10.—, D. S. G. f 25.—, E. N. C. f 25.—, O. R. & J. f 25.—, B. N. C. f 25.—, J. Z. Hzn. f 25.—, J. H. f 25.—, N. & H. f 20.—, G. D. P. f 20.—, S. L. v. N. & Co. f 25.—, H. F. H. V. f 25.—, H. N. C. f 50.—, M. N. C. f 25.—, N.V. H. v/h C. & Co. f 10.—, D. S. & Co. f 20.—, allen te Amsterdam.

W. B. f 2.—, H. W. D. H. f 25.—, Mevr. M. P. D. f 25.—, J. C. J. f 2.—, C. J. S. f 2.50, M. D. f 1.—, J. v. d. E. L. Z. f 2.50, J. de B. & Zn. f 20.—, L. v. d. E. f 2.50, B. G. H. f 1.—, A. C. N. f 25.—, L. M. f 1.25, H. J. R. f 2.50, J. C. F. B. f 1.—, W. B. f 1.—, J. de L. f 1.50, L. P. f 10.—, Dr. P. v. R. f 20.—, allen te Rotterdam.

Dr. J. de G. f 5.—, Mej. K. f 5.—, W. N. de V. v. B. f 5.—, Mej. K. f 5.—, H. C. f 2.50, H. J. F. K. f 3.—. M. J. T. f 30.—, allen te 's-Gravenhage.

H. O. f 2.50, H. C. v. M. f 25.—, H. L. f 2.50, Mevr. Dr. L. C. Q. v. U. f 20.—, O. J. de H. f 2.50, Mr. J. v. M. f 1.—, Dr. W. H. f 5.—, J. v. S. f 1.—, Mr. C. G. v. B. f 2.50, Mej. H. F. R. f 2.50, G. H. G. f 25.—, Dr. Th. T. E. f 25.—, A. A. de B. f 2.50, J. J. B. J. B. f 2.50, allen te Utrecht.

C. f 2.—, J. E. v. H. f 25.— te Groningen. Zusters St. Elizabeth Gesticht f 2.50 te Bergen op Zoom.

Mej. L. v. d. L. f 1.—, Dr. H. S. f 1.50 te Alkmaar. Mevr. E. J. P.—B. f 10.—, C. A. f 1.— te Hilversum. Dr. W. E. M. f 10.— te Haarlem. Mevr. J. F. S. S. f 1.— te Scheveningen. A. C. O. f 2.50 te Monnikendam. H. M. J. B. f 5.—, Plicht f 1.— te Wapenveld. F. K. M. f 5.— te Zetten.

Totaal ontvangen in October f 2817.11⁵ en Mrk. 1401.50, maakt met vorige opgave f 155945.13⁵ en Mrk. 19210.30. De uitgaven bedroegen in October f 4137.88, dus wederom werd het in betere tijden overgespaarde aangesproken.

Vooral de hoofdstad des lands liet zich ditmaal niet onbetuigd, moge dit anderen plaatsen tot voorbeeld strekken. Dat ook op kleine plaatsen veel te bereiken is bewees Mevr. Patijn.

Duizenden vluchtelingen van vreemde nationaliteit zijn over onze grenzen gekomen met den kreet „vive la Hollande", en terecht, want het Nederlandsche volk heeft zijnen alouden roem niet verloochend, het ontving de ongelukkige slachtoffers van den verschrikkelijken wereldstrijd met groote hartelijkheid. Giften tot een belangrijk bedrag in geld en natura kwamen voor die buitenlanders binnen, doch zeer zeker in dit geval, moet men het eene doen *en het andere niet laten*. Ook onze pleegkinderen zijn vluchtelingen uit oorlogvoerende landen, maar van *Nederlandschen stam*. Zij kwamen ons land binnen met den kreet „gelukkig weer in het vaderland", welke kreet eveneens klonk in de harten hunner, in den vreemde achtergelaten, ouders. *Dit vertrouwen mag niet beschaamd worden*. Wellicht is onze hulp nog slechts enkele maanden noodig. Wij ramen onze uitgaven op 5 tot 6000 gulden per maand. Men helpe ons onzen arbeid tot het einde voort te zetten en zende zijne bijdragen aan den

Penningmeester,
Amsterdam. S. VAN LIER Ez.
Nassaukade 358.

***

Van de 728 Nederlandsche kinderen uit het buitenland, die het „Comité voor Nederlandsche kinderen in den Vreemde" sedert 3 November 1916 onder zijn hoede heeft genomen, keerden 327 naar de ouders in Duitschland terug. Door de vestiging van ouders in Nederland kon het comité 99 kinderen hier te lande afleveren. Vier halfwezen kwamen voor rekening van het Rijk in Nederlandsche opvoedingsinrichtingen. Vier meisjes stierven. Onder de kinderen, die het comité aan de ouders teruggaf, waren velen, die een verzorging van meer dan achttien maanden genoten hadden. Op 15 September van dit jaar zorgde het comité nog voor 298 kinderen. Buiten dezen vond het huisvesting voor 100 Nederlandsche kinderen uit Aken, waarvan de kosten voor een drie- tot viermaandelijksch verblijf niet ten laste van het comité zijn gekomen. De nog aanwezige 298 kinderen zijn over de volgende plaatsen verdeeld:

Alfen a. d. Rijn 1, Alkmaar 17, Almelo 1, Amstelveen 4, Amsterdam 14, Apeldoorn 9, Appingedam 1, Arnhem 3, Assen 3, Baarn 2, Beekbergen 2, Bergvliet bij Bergen op Zoom 3, Den Briel 5, Culemborg 1, Delft 25, Denekamp 9, Deventer 32, Diemen-Watergraafsmeer 2, Driebergen 6, Eesterga in Fr. 3, Etten-Leur 1, Geleen 1, Genemuiden 1, Goes 1, Gorssel 7, Groningen 18, Grubbenvorst 3, Den Haag 11, Haaksbergen 1, Heilo 2, Hilversum 1. Leeuwarden 2, Leeuwenheim bij Brummen 1, Leiden 4, Lutterade 1, Maassluis 1, Nieuwe Niedorp 2, Op den Nijman, Ambt Doetichem 1, Oostkapelle 1, Orthen 1, Rotterdam 6, Seppe 4, Soestdijk 12, Utrecht 9, Veendam 1, Vlaardingen 5, Vreeland 23, Waalre bij Eindhoven 1, Wormerveer 7, Zaandam 6, Zwolle 20.

Amsterdam, W. F. VAN HEUSDEN,
Nic. Maesstraat 43. *secretaris.*